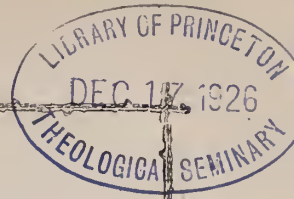

✓ Bible. N.T. Dualla. n.d.

KALATI YA LOBA,

'MBUN A PENYA

YA

SANGO MOONGISERI ASU

JEZU KRAIS.

CAMEROONS.

WESTERN AFRICA, MISSION PRESS

THE
NEW TESTAMENT
IN
DUALLA.

MOLANGO MA BWAM,

PONDA

MATTEO.

EPASI, I.

KALATI a miladi ma Jezu Kraiss, mun'a David, muna a Abraham.

⁽²⁾ Abraham a yai Izaak. Izaak a yai Yakov. Yakov a yai Juda na bana ba saŋgo au.

⁽³⁾ Juda a yai Farez na Zara o nyulo Tamar. Farez a yai Ezrom. Ezrom a yai Aram.

⁽⁴⁾ Aram a yai Aminadab. Aminadab a yai Naašon. Naašon a yai Salmon.

⁽⁵⁾ Salmon a yai Boaz o nyulo Rahab. Boaz a yai Obed o nyulo Ruṭ. Obed a yai Jesse.

⁽⁶⁾ Jesse a yai David, kiine. David, kiine, a yai Solomon, o nyulo nu nyi ta a Uriā.

⁽⁷⁾ Solomon a yai Reoboham. Reoboham a yai Abia. Abia a yaino Asa.

⁽⁸⁾ Asa a yai Jehošafat. Jehošafat a yai Joram. Joram a yai Uzzia.

⁽⁹⁾ Uzzia a yai Joṭam. Joṭam a yai Ahaz. Ahaz a yai Hezekia.

⁽¹⁰⁾ Hezekia a yai Manasse. Manasse a yai Amon. Amon a yai Josia.

⁽¹¹⁾ Josia a yai Jekonia na bana ba saŋgo au, o iponda bewaledi babu o Babulon.

⁽¹²⁾ Na o bepoedi o Babulon, Jekonia a yai Salatiel. Salatiel a yai Zerubbabel.

⁽¹³⁾ Zerubbabel a yai Abiud. Abiud a yai Eliakim. Eliakim a yai Azor.

⁽¹⁴⁾ Azor a yai Zadok. Zadok a yai Akim.
Akim a yai Eliud. ⁽¹⁵⁾ Eliud a yai Eleazar.

Eleazar a yai Mattan. Mattan a yai Yakov.

⁽¹⁶⁾ Yakov a yai Josef, mom'a Mari, o nyulo nu
nyi a ta a ya Jezu, nyi belabe, Krai.

⁽¹⁷⁾ Nika ndi nyoñon nyese o iponda ya Abra-
ham na te na David, dum da nyoñon na ine; na
iponda a David na te na bebunwedi o Babulon,
dum da nyoñon na ine; na o bebunwedi o
Babulon na te na Krai, dum da nyoñon na ine.

⁽¹⁸⁾ Na ndi iyadi la Jezu Krai e tano po:
Mari, nyaigo au a ta a wandabe na Josef; ndi
iponda ba si ta ba bane, a soobe na demi o nyu-
lo Mudii Mosangi.

⁽¹⁹⁾ Ndi Josef momi au, ebanja a ta a motu nyi
tem na sii, a si emedi busise bwambu mpoma,
ndi a neñge mo diuta.

⁽²⁰⁾ Ndi ni iponda a ta a oñgeli mano mambu,
anjel'a Saigo a leili momene o ndoti, a ona mo
na, A Josef muna a David, o si bwa boñgo o
noñgo Mari munja oñgo; ebanja di demi dau
di wu ndi o nyulo Mudii Mosangi:

⁽²¹⁾ A maala ya momi, ndi o mabele dina dau na,
JÉZU; ebanja a maala jongise bona bau o
nyulo miubi mabu.

⁽²²⁾ Dini di bolabe na bekwaledi ba Yehova, o
nyulo motopperi a mudii, e ta e lunda; a ona;

⁽²³⁾ Ombwa, ñgonderi po a maala bene demi, a
maya muna, ndi dina dau di mendi belabe na,
Immanuel; di di biana, Loba lo e na biso.

⁽²⁴⁾ Ndi Josef a wu o iyo, ndi a bolino ponda
anjel'a Yehova a lañgwedino mo, a noñgi munja
au o mboa au;

⁽²⁵⁾ Ndi a si ta a bia mo na te a ya muna au nya
boso; ndi a beli dina dau na, JÉZU.

BEPASI, II.

NI 'ponda Jezu a yabino o Betleem a Judea, o minya ma Herod, kiine, ombwa, babiedi ba wu o ekumbu ya jeru, ba p_oino o Jerusalem, b'o u-wele na,

⁽²⁾ ? O wene kiine ya Baju a yabeno e: ebanja di ta di ene nginggitti au o ekumbu ya jeru, ndi di p_oino, o jowe mo.

⁽³⁾ Ni 'ponda Herod, kiine, a siingino dini, a ta a taka, na Jerusalem bese na mo.

⁽⁴⁾ Ndi a koteli prisi yese ya boso, na batiledi ba batu, a uweli babo na, ? O uwe Kraisa a mayabeno e.

⁽⁵⁾ Ba alabe mo na, O Betlehem ya Judea; ebanja e ta e tilabe na motopperi a mudii nika,

⁽⁶⁾ Ua Betlehem, o moiyo ma Juda, o titti bosadi buka mindi ma Juda; ebanja moanedi, a maala busa na ua, nu a mendi janie Israel bona bam.

⁽⁷⁾ Ndi Herod a beli babiedi o isuka, ndi a kusa na babo ni iponda nginggitti e ta e busa.

⁽⁸⁾ Ndi a lomino babo o Betlehem, a o_{na}, Ite, pulise bwam nu muna; o die te mo, o wana mba molaigo, ndi mba pe na o p_o, o jowe mo.

⁽⁹⁾ Ni iponda ba siinganino kiine, ba ala: ndi ombwa! nginggitti e enibeno o ekumbu ya jeru, e ala o boso babu na te e p_o, e temino o moi wa uma nu muna a e_{no}.

⁽¹⁰⁾ Na ni iponda ba eni nginggitti, ba boo monkeye, na motam mondene.

⁽¹¹⁾ Ndi ba ingea o ndabo, ba so_i muna na Mari nyaigo au; ndi ba numino mabongo mabu o wasi, ba owe mo. Ndi ba telino belimbi babu besadi, ba abia mo jabia, gold, na frankinsen, na mur.

(12) Ndi ebanja ba leabe o ndoti, na ba si timba o mboa a Herod, ba toingwia ngia ni pepe o ekumbu abu.

(13) NI iponda ba aluno, ombwa, anjel'a Yehova a leidi nyulo au na Josef o ndoti, a ona mo na, O asumwe, noingo muna na nyaingo au, nya-miila o Egipt; o ja otin na te na wane pe ua eyala, ebanja Herod a ma pulise nu muna o bwa mo.

(14) Na mo a asumwino, a noingi muna na nyaingo au ya bulu, a walo o Egipt,

(15) A ja otin na te na iponda kwidi nya Herod: na ndi eyala ya Yehova e kwalabele na motopperi a mudii e ta e lunda, mo a ona; O Egipt ndi na belino mun'am.

(16) Ndi Herod a soino na a ondoobe na babiedi, a diinga bwambi, ndi a lomi bona bau, ndi ba boono bautu ba bomi bese o Betleem, na moiyo mau mese, be mibu miba na wasi, o nyulo ponda ye na a kusi na babiedi.

(17) Ndi eyala ya Jeremia motopperi a mudii, e ta e lunda, mo a ona;

(18) Doi di siingabe o Rama, Mosia, na mbimbi, na malebu ma pidi, Rašel, a maeya mbimbi o nyulo bana bau, a si emedi sibise molema, ebanja ba tittino.

(19) Na ni iponda Herod a widino, anjel'a Yehova a leidi nyulo au na Josef o ndoti o Egipt,

(20) A ona, O asumwe, o noingo muna na nyaingo au, timba o mudi ma Israel, ebanja ba ba ta ba pula longe la muna, ba widi.

(21) Na mo a asumwi a noingi muna na nyaingo au, a timbi o mudi ma Israel.

(22) Ni iponda a siingino na, Arkelaus, a ania Israel o begedi ba saingo au Herod, a bwa boingo

o ala otin; ndi ebanja a leibelino o ndoti, a aluno o moiyo ma Galilee.

⁽²³⁾ A ja o mundi mu belabe, Nazaret. Na ndi e-yala e kwalabele na motopperi a mudii, e ta e lunda; mo a ona; A mabelabe na, Motu a Nazaret.

BEPASI, III.

O mi minya Jon, modubedi, a pino, a langwo o eyan ya Judea,

⁽²⁾ A ona, Binyo atoeli o nyulo bubi, ebanja jania da moi di e bebe.

⁽³⁾ Numene ndi Isaia motopperi a mudii a kwalino o bini beyala na, Doi di wo, di langwedi o eyan na, Pongo ngia a Yehova, tese mangia mau na sii.

⁽⁴⁾ Nu Jon a ta a boto loki la nyo a kamel, na ngodi a eyubo o edui au; ida dau di ta ndi makeli na bombo ba eidi.

⁽⁵⁾ Ndi Jerusalem, na Judea bese, na mindi mese mie bebe na Jordan, ba aluno na mo;

⁽⁶⁾ Ndi ba ta ba dubisabe na mo o Jordan, pu-selino miubi mabu.

⁽⁷⁾ Ndi a enino Farisai na Saddukai gita ba pino o idubise dau, a ona babo na; ? A bana ba pe, nja nyi a lea binyo na o pumwi o madinga ma paname e.

⁽⁸⁾ O wana bepuma be dungamene jatoeli;

⁽⁹⁾ O si kwala na binyomene na, Biso di bene Abraham a saigo asu; ndi na ona binyo na, Loba lo wele wengisani mano madali o timba bana ba Abraham.

⁽¹⁰⁾ Nini iponda ewundu e neengebe wasi a miainga ma mieli: bweli na bweli, bu si yai te epuma ya bwam, bu makebe wasi, bu pumbabe o dio la wea.

(11) Mba, nambadi na dubise binyo o madiba, na binyo o maatoeli o bubi; ndi nu nyi mawe mba mbusa, a buki mba ñgiñnya, na si duñgamene bambe bitambi bau. Mo a madubise binyo na Mudii Mosañgi na wea.

(12) Nu dipepen gi eno o dia; a emedi sañgise eyuto au bwam: ndi a makoteli mbasi au o ndabo molamba, na dise besambu bau na wea, esi madime.

(13) Ndi Jezu a wuno o Galilee, a pino o Jordan o dubisabe na Jon.

(14) Ndi Jon a si emedi, a ona, E duñgamene na mba o dubisabe na ua, ndi ua, o pino na mba e!

(15) Jezu, a alabe, a ona mo na, Esedi mo bu jana nini iponda; ebanja bo dodi na biso di lunde mbenda ese. Ndi a esedi mo.

(16) Na Jezu a dubisabeno, a asumwono o madiba, ndi ombwa, moi mo telami na mo: ndi Mudii ma Loba mo sibino wasi ka mbeñga, mo batami o moi au.

(17) Ndi ombwa, doi di siñgabe o moi, na, Nunu ndi muna am nyi tondabe, na dolisane na mo.

BEPASI, IV.

NDI Jezu a diaberi na Mudii ma Loba o eyañ, o kekebe na devili.

(2) Ni iponda a ta a kandane ida mwanę ma mwese na mwanę ma bulu, mo a timba a bwa njai.

(3) Ndi mokekeri a po a ona mo na, Ye te na o e Mun'a Loba, ania mano madali na e matimbe bewolu.

(4) Jezu a alabe, a ona, E tilabe na, Motu a si mabe o nyulo bewolu mene, ndi mambu mese me na Loba lo kwali.

(5) Ndi devili a alani mo o muudi mosañgi, a jise mo o moi a beeku ba tempili.

⁽⁶⁾ Ndi a ona mo na, Ye te na o e mun'a Loba, angwe uamene wasi; ebanja e tilabe na, A mabola anjeli au o tatta ua: ba mendi jalia ua o maa mabu, na e si ya to be o boma dibau itainga loingo.

⁽⁷⁾ Jezu a ona mo na, E tilabe pe na, O si keka Yehova Loba loingo.

⁽⁸⁾ Ndi devili a noingo pe mo o moi a moduingo moasami, a leiri mo bekumbu bese ba mini mindi na bwam babu bwese;

⁽⁹⁾ Ndi a ona mo na, Mano mambu mese na mendi bola ua, ye te na o emedi ko wasi, o owe mba.

⁽¹⁰⁾ Jezu a alabe mo na, A Satan, timba mba mbusa! ebanja e tilabe na, O owe Yehova Loba loingo, momene ndi o mabiano.

⁽¹¹⁾ Ndi devili a diino mo, ndi ombwa, anjeli ba pino o tatta mo.

⁽¹²⁾ NDI Jezu a siingino na Jon a bakabe, a waluno o Galilee;

⁽¹³⁾ Ndi a dii Nazaret, a po, a ja o Kapernaum, e e o sauwa a munja, bebe na eyundi ya Zabulon na Neftalim.

⁽¹⁴⁾ Na ndi eyala ya Izaia, motopperi a mudii, e ta e lunda nambadi, mo a ona,

⁽¹⁵⁾ Eyundi ya Zabulon na eyundi ya Neftalim, o ngia a sauwa, bebe na Jordan, Galilee a Basibii;

⁽¹⁶⁾ Batu ba ja o muititi ba eni mwenene monde-ne; babo ba ja o edinge-dinge ya kwidi, mwese mu pumedi na babo.

⁽¹⁷⁾ Na te na bo bunya Jezu a boti laingwa, na, Binyo atoele, ebanja jania da moi di e bebe bebe.

⁽¹⁸⁾ Na Jezu a daingwono bebe na munja ma Galilee, a enino bana ba saingo baba, Simon, nyi belabe Petar, na Andrea mun'a saingo au, ba

pumba epese o munja: ebanja ba ta ndi batu ba mosumbo.

⁽¹⁹⁾ Na mo a ona babo na, Binyo bupe mba, na emedi weka binyo batu ba mosumbo ma batu.

⁽²⁰⁾ Na dibokimene ba dii bepese babu, ba bupe mo.

⁽²¹⁾ Na a tomba wa uma, a eni bana ba saŋgo ba-pepe baba, James mun'a Zebedi, na Jon, mun'a saŋgo au, ba ta o bolo na saŋgo abu Zebedi, ba baŋgwa bepese babu; ndi a beli babo.

⁽²²⁾ Na dibokimene ba dii bolo na saŋgo abu, ba bupe mo.

⁽²³⁾ Na Jezu a aluno o muri na muri ma Galilee, o lea o mandabo mabu manduŋamen, a malaŋgui molaŋgo ma bwam ma jania, na bolise-no nya a maboja mese ma batu, na bobo lese.

⁽²⁴⁾ Na dina dau di aluno o mindi mese ma Suria: ndi ba wani na mo miboedi mese, babo baa boe nya maboja mese, na isisi, na babo nyambe a anedi, na ba-molopo mondene, na banjembele; ndi a bolise babo.

⁽²⁵⁾ Na mamuti mandene ba bupe mo o Galilee, na o Dekapolis, na o Jerusalem, na Judea, na o mbusa Jordan.

BEPASI, V.

NDI a enino dimuti, a abwino o moduŋgo, na ni iponda a jaino asi, baokweli bau ba poi na mo.

⁽²⁾ Ndi a uta modumbu mau, a lei babo, na;

⁽³⁾ Bonam na batuedi ba midii; ebanja ba bene jania da moi.

⁽⁴⁾ Bonam na babo ba malebe; ebanja ba o embe o milema.

⁽⁵⁾ Bonam na babo bapii; ebanja ba o saŋgwa o wasi.

(6) Bonam na ba ba boo-njai na nyoingi o nyulo bosaingi; ebanja ba o ulisabe.

(7) Bonam na bandedi; ebanja ba o bene ngebe.

(8) Bonam na ba bosaingi o milema; ebanja ba maene Loba.

(9) Bonam na ba mosaingo; ebanja ba o belabe, bana ba Loba.

(10) Bonam na babo ba takisabe o nyulo bosaingi; ebanja gania da moi g'e dabu.

(11) Bonam na binyo, ke batu ba yoiye binyo na takise, ndi ba kwala nya bubi yese bakeli binyo o nyulam.

(12) Bwa monyenige, na motami mondene: ebanja bowen banyo bo e ndi bondene o moi; nika-mene ndi ba takiseno batopperi ba mudii ba ta binyo o boso.

(13) Binyo o e ndi wainga ya wasi; ? Ye te na wainga e boi nyengenye dau, o matimbise pe mo ne ni wa e: o nini 'ponda e si duŋgamene to dambu, ke o pumbabe o eboko, na dakabe o ma-tainga ma batu.

(14) Binyo o e ndi mwenene ma wasi. Mundi mu lungabe o moi a moduŋgo, mu si mautami.

(15) Iturukan e motobeli na e matesebe o moi a ebambu, se to na wasi a dimene da mbasi; ndi e bole mwenene na bese ba be o ndabo.

(16) Nikamene esele mwenene manyo mo bole bosaingi o boso ba batu, ndi ba eni bebolu banyo ba bwam, ndi ba sisane Saingo anyo nyi e o moi.

(17) O si biana, mba na poi ndi o buleli mbenda na betoppedi ba mudii, na si poi o buleli, na poi ndi lundise.

(18) Ndi nambadi na ona binyo na, moi na wasi e matomba, ndi to isuna mbenda e si makasi na te na mese mabo.

⁽¹⁹⁾ To nja nyi a mabuleli, to lea bapepe ba buleli isun a mbenda, mo a mabe nyisadi o jania da moi: ndi to nja nyi a maalia babo na lee bapepe, mo a mabe bondene o jania da moi.

⁽²⁰⁾ Ndi na ona binyo na, Ye te na bosangi boiigo bo si buki te bosangi ba batiledi na Farisai, binyo si maingea ania da moi.

⁽²¹⁾ Binyo o siigi di ta di kwalabe na batu ba kwon na, O si bwa: ebanja to nja nyi boo, a mateme bubu o moka.

⁽²²⁾ Ndi mba na ona binyo na, To nja nyi a bene maliinga na muna saigo au, e si be njom, a mateme o bubu o moka: to nja nyi a makwala muna saigo ua na, Raka, a mabe bubu o boso ba bakaisedi bandene: to nu nyi a makwala na, Ua o elem, a makusa bubu o wea.

⁽²³⁾ Na ndi o wani teinge jabia loigo o dio, ndi o ongeli na muna soigo ongo, a bene bwambu na ua.

⁽²⁴⁾ O dia jabia loigo o boso ba dio, ndi o ala one, sanilane na muna soigo ongo, ndi o ye na bola jabia loigo.

⁽²⁵⁾ Dolisane na moasingedi ongo ke binyo o e ngia; moasingedi ongo a si yabe a bake au o nya moka, ndi nya moka pe a bake ua o mokaisedi, na o pumbabe o ndabo a beboa.

⁽²⁶⁾ Nambadi na ona ua na, O si mawainya wa uma, na te o sauwa bese na bam.

⁽²⁷⁾ Binyo o siigi, di ta di kwalabe o iponda kwon na, O si wite mosuigi.

⁽²⁸⁾ Ndi mba na ona binyo na, To nja nu nyi omboo munja a motu, a lakise molema mau otin, a wite mosuigi na molema mau diboki.

⁽²⁹⁾ Ye te na to diso doigo da moni di lambi ua, dubwa mo, pumba mo one: ebanja bo doli na

ua eluṅgi oṅgo ewo e nyame, ndi to mokuku moṅgo ma nyulo o uma wea.

⁽³¹⁾ Ye te na dia doṅgo da momi di lambi ua, ke mo, pumba mo one, bo doli na ua eluṅgi oṅgo ewo e nyame, ndi to mokuku moṅgo ma nyulo o uma wea.

⁽³¹⁾ Di ta di kwalabe na, To nja nyi a paṅge munja au, esedi mo a boli mo kalati ya wonja.

⁽³²⁾ Ndi mba na ona binyo na, To nja nyi a ma-paṅga munja au e si be njom a mosuṅgi, a timbise mo mutu a mosuṅgi: to nja nyi o bai mo nyi paṅgabe, a wite mosuṅgi.

⁽³³⁾ Ndi binyo o siṅgi pe dini, di kwalibe o batu ba kwoṅ na, O si kane soṅgo na o nyulo oṅgo, ndi o bola Yehova ka soṅgo oṅgo:

⁽³⁴⁾ Ndi mba na ona binyo na, O si kane soṅgo tom, to o moi, ebanja e e ndi begedi ba Loba;

⁽³⁵⁾ To o wasi, ebanja e e ndi ebambu ya mataṅga mau; to o Jerusalem, ebanja mu e ndi mudi ma kiṅe ndene.

⁽³⁶⁾ O si kane to molopo moṅgo, ebanja o tittino weka nyo po monaṅga to moindu.

⁽³⁷⁾ Ndi esedi bekwaledi boṅgo be be, e e; to kem, kem; to ji e wene, di buki te nika, di be bubu.

⁽³⁸⁾ Binyo o siṅgi di ta di kwalabe na, Diso na diso, isuṅga, na isuṅga.

⁽³⁹⁾ Ndi mba na ona binyo na, O si timbisele bubu o nyul'a bubu; to nja nyi dipe ua o nyaso oṅgo ya momi, o atoeli pe mo muri ma dimose.

⁽⁴⁰⁾ Ndi ye te na motu a walana ua o moka, o noṅgo loki loṅgo, esedi mo a noṅgi pe loki loṅgo lo ndene.

⁽⁴¹⁾ Ndi to nja nyi nyakisane ua o ala isun itum, o daṅgwa na mo itum ya bwaba.

(42) Bola na mo nyi uweli ua; nu nyi mapula ebale na ua, o si umbele mo mbusa.

(43) Binyo o singi di ta di kwalabe na, O tondo mwemba moŋgo; ndi o asiŋge moasiŋgedi oŋgo.

(44) Ndi mba na ona binyo na, O tondo baasiŋgedi boŋgo; namise babo ba loo binyo; bola bwam na babo ba asiŋge binyo; kane na babo ba bola binyo bubu, na takise binyo;

(45) Ndi o maala be bana ba Soŋgo oŋgo nyi e o moi. ebanja a weki we e paŋye o nyulo babubi na babwam: a loma pe mbua an na batem na sii na basitem na sii.

(46) O e te na o tondi babo ba tondi binyo, njika bowen o benino e: babubi ba si bola nika e.

(47) Ye te na o somi te bona soŋgo oŋgo mene, ?nji o bolino tuna bane e, ?babubi ba si bola nika e.

(48) Binyo o be na sii, ka na Saŋgo anyo nyi e o moi a eno na sii.

BEPASI, VI.

BINYO o be diweye, o si bola bebolu boŋgo ba bosangi o miso ma batu o genene na babo; o boli te nika, o si manoŋgo bowen ba Saŋgo anyo nyi e o moi.

(2) Nika o maboli te jabia loŋgo, o si loŋgo moseba o boso boŋgo, ka batu ba lobaŋgo o ndabo nya nduŋgameŋ, na o eboko pe, o genene na batu. Nambadi na ona binyo na, ba bene babu bowen.

(3) Ni iponda o mabola bowen boŋgo, o si sedi dia doŋgo da dimose di bia dambu da dia da momi di bolano.

(4) Na bowen boŋgo e mabe ndi o esuka, ndi Soŋgo oŋgo nyi maene o esuka, momene a mabola bowen boŋgo o mwenene.

(5) Ndi o makane te, o si be ka balobaŋgo; e-banja ba tondi kane, temino o ndabo nya nduigamèn, na o makan maŋgia, o genene na batu. Nambadi na ona binyo na, ba bene babu bowen.

(6) Na ndi o makane te, o inŋea o ituŋ oiŋgo, kuke jombe, o kane na Soŋgo oiŋgo nyi e o esuka, ndi Soŋgo oiŋgo nyi maene o esuka a emedi wainyise ua o mwenene.

(7) O makane te, o si kwala beyala ba mbamba ka basibii; ba ba maŋgeli na ba mendi siŋgabe o nyulo bekwali ba gita.

(8) Namene o si be ka babo; ebanja Soŋgo oiŋgo a bia dambu o mapulano, ndi to mauwele mo.

(9) Nini kamene ndi o kaneno; A Tite nyi e o moi; dina doŋgo di dubabe.

(10) Jania doŋgo di ye. Gemia doŋgo di bolabe o wasi ka na di e o moi.

(11) O bola biso ida o eŋge ka na minya mese.

(12) O lakise biso mawusi, kamene na biso di ta di lakiseno bubu ba bane.

(13) O si diere biso o ilondo la bubu, ndi o suŋga biso na nya bubu: (ebanja jania ge ndi loŋgo, na ŋiŋnya, na esesa, bibi bese. Bo be na.

(14) Ebanja o lakise te mawusi ma batu, Saŋgo anyo nyi e o moi, a emedi tombise pe bubu banyo.

(15) Ndi ye te na o si malakise mawusi ma bane, Saŋgo anyo nyi e o moi a si emedi tombise pe bubu banyo.

(16) Ndi o jai teŋge dibua, o si be ka batu ba lobaŋgo, ba kaki mioso, o lea bane na ba maja dibua. Nambadi na ona binyo na, ba bene babu bowen.

(17) Ndi ua ni iponda o majano dibua, okise molo-po moŋgo, owa pe bosu boŋgo;

(18) Ndi o si lea batu na lo ja dibua, ndi na Soŋgo

oingo nyi e o esuka; ndi Songo oingo nyi maene o esuka, momene a emedi wainyise ua o mwenene.

⁽¹⁹⁾ O si neinge binyomene mauta ma bima o wasi, uma seleke na maingaleli mada; uma pe bagiba ba mabvano, ba iba.

⁽²⁰⁾ O neinge binyo-mene mauta ma bima o moi, uma ye na seleke to maingaleli ma si mada, to giba di si mabue na iba.

⁽²¹⁾ Ebanja uma mauta manyo ma bima bi eno, otin ndi milema mi eno.

⁽²²⁾ Mwenene ma mokuku mo e ndi diso, ye te na miso moingo mi e saingi, mokuku moingo mese e malunda na mwenene.

⁽²³⁾ Ndi ye te diso doingo di e bubi, mokuku moingo mese e lunda na muititti. Na ndi ye te na mwenene mu e na ua e e ndi muititti, mu muititti mu e bondene.

⁽²⁴⁾ To motu a si mabia basaingo baba, a asinge te mo wo, a tondo nune: ke a alia mo wo, na a bainga nune. O titti na bia Loba na bima.

⁽²⁵⁾ Ndi mba na ona binyo na, O si noingo joingeli o nyulo longe lanyo, na nji o madano, to nji o manyono: to o nyulo mokuku, nji o mabotino. ? Longe lo si buki ida, na mokuku mboti e.

⁽²⁶⁾ Ombwa binun ba moi: ba si sae, ba si ombo; ba si bene ndabo a molamba: ndi Saingo anyo nyi e o moi a dese babo. ? Binyo si buki babo e.

⁽²⁷⁾ Dini pe, ? Njika motu na binyo o nyulo joingeli ndutu, e na a batta dibonigo di wo o nyulo mute mau e.

⁽²⁸⁾ ? Ndi nji o noingino joingeli o nyulo mboti e. Songeli mainga ma eidi, ne ni ba nyakino: ba si pau pau; ba si wosi.

⁽²⁹⁾ Ndi na ona binyo na, Solomon momene, o bosaingi bau bese, a si botisabe ka bini.

⁽³⁰⁾ Na ndi ye te na Loba lo botise biulu, o einge be be o eidi, na kieri e pumbabe o dio, ? a si wele botise binyo a tuna na e. A binyo ba penda!

⁽³¹⁾ Na ndi o si noingo jöngeli to toppo na, ? Nji di madano e: to, nji pe di manyono e: to na, ne ni di mabotono e.

⁽³²⁾ (O nyulo mano mambu mese basibii ba pulise:) Saingo anyo a bii na binyo o mapula mano mambu mese.

⁽³³⁾ Binyo sele pulise beanedi ba Loba, na bosangi bau: ndi mano mambu mese me mabolabe na binyo.

⁽³⁴⁾ Na ndi o si noingo jöngele o nyulo keiri; e-banja keiri e mendi jöngeli na momene: Bubi ba bunya bo wo bo duŋgamene na momene.

BEPASI, VII.

O si inda: ndi o si yabe, o indabe.

⁽²⁾ Ebanja to njika moinda o maindano, mu maindabe pe binyo: to njika dimene o meneno, di mamenebe pe binyo.

⁽³⁾ ? Nji o maombwano isuna a mbosi o diso da muna soŋgo oŋgo; ndi o si oŋgeli ŋgeŋ nyi e o diso doŋgo uamene e.

⁽⁴⁾ ? Ne ni o makwalanino na muna soŋgo oŋgo na, Esedi mba na sunwe mbosi o diso doŋgo: ndi ombwa, ŋgeŋ ni e o diso doŋgo uamene.

⁽⁵⁾ Ua motu maondon! Esele sumwa eyeku yi e o diso doŋgo, ndi o maene bwam o sumwa mbosi ni e o diso da muna soŋgo oŋgo.

⁽⁶⁾ O si bola dambu da bosangi na mbo; o si pumba pe perli yanyo o boso ba ŋgoa, ke ba dacia mo o wasi a mataŋga mabu, ndi ba atoeli o nyauwa binyo.

⁽⁷⁾ O uwele, ndi di mendi bolabe na binyo:

pulise, ndi o maso: umba, ndi di madubuabe na binyo.

⁽⁸⁾ Ebanja motu na motu nyi mauwele, a mabene: nu nyi pulise, a makusa: na nu nyi umbi, di madubuabe na mo.

⁽⁹⁾ ? Njika motu nyi e na binyo, ye te muna au a uwele mo bewolu, a e na bola mo idali e.

⁽¹⁰⁾ ? Ye te na, a uwele pe sue, a emia bola mo nyama bwaba e.

⁽¹¹⁾ Binyo o e bubi, lo bii a bola bana banyo dambu da bwam, ? Ne ni Saingo anyo nyi e o moi a si mabolano dambu da bwam na babo b'o uwele mo e.

⁽¹²⁾ Namene, mambu mese binyo o mapulano na batu ba aboli na binyo, bola nikamene na babo: ebanja dini ge ndi mbenda na batopperi ba mudii.

⁽¹³⁾ O ingea o nyulo mouna musadi; ebanja mouna mu e mondene, na ngia e tindam nyi maalane o una a dibumbe: otin ndi bagita ba maalano:

⁽¹⁴⁾ Ndi mouna mu e isadi, na ngia e walamen, e maalane o longe; ngusu ndi e dii otin.

⁽¹⁵⁾ O aingamene na baleedi balobaingo, ba poi na binyo na mboti a milongi, ndi o tetin abu ba be njo.

⁽¹⁶⁾ O mendi bia babo o nyulo mbunji abu. ? Batu ba pata loyengen o nyulo njenjeli e. ? To pata efig o nyulo maiga e.

⁽¹⁷⁾ Nikamene bweli na bweli ba bwam bu maya bepuma ba bwam; na bweli ba bubi ba yai bepuma ba bubi.

⁽¹⁸⁾ Bweli ba bwam bu si wele ya bepuma ba bubi: to bweli ba bubi pe bu si maya bepuma ba bwam.

⁽¹⁹⁾ Bweli na bweli bu si wani te bepuma ba bwam, bu kebe wasi, bu pumbabe o wea.

⁽²⁰⁾ Na ndi, o nyulo bepuma babu, o mendi bia babo.

⁽²¹⁾ Se to bese ba kwalani mba na, A Saingo, A Saingo, ndi ba mendi giŋgea o jania da moi; ndi nu nyi a boli gemia da Tite nyi e o moi.

⁽²²⁾ Bagita ba mendi kwala na mba o bo bunya na, ? A Saingo, A Saingo, biso di si laŋgwo na dina doŋgo e. ? O dina doŋgo pe di si pumbi midii ma bubu one e. ? O dina doŋgo pe di si boli bebolu ba betainyisedi e.

⁽²³⁾ Ndi na mendi puseli babo na, Na si bii binyo: O asumwe mba nyulo, binyo baboledi ba bubu.

⁽²⁴⁾ Namene, to ija nyi siŋgi bini bekwali bam, ndi a bola nika, na mendi mene mo ka motu a jaŋgwa, nyi luŋgi ndabo au o moi a madali:

⁽²⁵⁾ Ndi mbua e yodi, mipupe mi po, ŋgo e uŋgia, ndi e dipa o nyulo ni ndabo; ndi e si ko: ebanja e sikimedi o nyulo madali.

⁽²⁶⁾ Ndi motu na motu nyi siŋgi bini bekwali bam, ndi a si boli mo, a mendi laŋgabeno ka motu elema, nyi luŋgi ndabo au o nyulo mokoko:

⁽²⁷⁾ Ndi mbua e yodi, mipupe mi po, ŋgo e uŋgia, ndi e dipa o nyulo ni ndabo; na mo e ko: ndi eko dau g'e bondene.

⁽²⁸⁾ Ndi e ta na ni iponda Jezu a borino bini bekwali, batu ba nyaka o beleedi lau.

⁽²⁹⁾ Ebanja a lee babo ka mo wo nyi bene ŋiŋinya, se to ka batiledi.

BEPASI, VIII.

NA a sibino wasi a moduŋgo, mamuti mandene ma bupe mo.

⁽²⁾ Ndi ombwa, motu a moloŋgo a poi o owe mo, a ona, A Saingo, o emedi te ua o wele saŋgise mba.

⁽³⁾ Na Jezu a sambise dia dau, a tappi mo, a ona, Na emedi: o be bosaigi. Na dibokimene molongo mau mo saingisabe.

⁽⁴⁾ Jezu a ona mo na, Ombwa, o si laingwa to motu: o ale o ngia ongo, o leale uamene na prisi, o bola jabia, ka na Momez a laingwono, di mabe mbui na babo.

⁽⁵⁾ Na Jezu a iingedino o Kapernaum, moanedi nya ebwea a poi, a sosumedi mo,

⁽⁶⁾ A ona, A Saigo, moutu am a nainga o mboa, a mboa njembele; takisabe bwambi.

⁽⁷⁾ Jezu a ona mo na, N'emedi ya bollise mo.

⁽⁸⁾ Moanedi nya ebwea a alabe, a ona mo na, A Saigo na si dungamene, na o mapo o wasi a molainga mam: o toppe eyala, ndi moutu am a mabolle.

⁽⁹⁾ Ebanja mba na e motu wasi a moanedi, na bene batu ba bila o wasi am: ndi na kwalani te nune, O ala, na mo a ala; na nyu pepe, O ya, na mo a poi: na moutu am, Bola dini, na mo a bola.

⁽¹⁰⁾ Na Jezu a siingimo nika, mo a nyaka, a kwalani ba ba bupe mo na, Nambadi na ona binyo na, Na si dii motu a jemia ka nunu tom, to o Israel.

⁽¹¹⁾ Ndi na ona binyo na, Bagita ba mawa o jeru, na mbeinge, ba mendi ja wasi na Abraham, na Izaak, na Yakov, o jania da moi.

⁽¹²⁾ Na bana ba jania ba mendi pumbabe o mutitti; mbimbi na da la masunga d'o be otin.

⁽¹³⁾ Jezu a ona moanedi nya ebwea na, Ala ngia ongo; ka na o dubeno, nikamene e be na ua. Na moutu au a bolli ni iponda mene.

⁽¹⁴⁾ Ebe Jezu a poino o ndabo a Petar, a ene nyaigo a munja au a nainga diwau.

⁽¹⁵⁾ Na mo a tappi dia dau, na diwau di eselle mo: na nu mutu a asumwi, na kumwa bolia babo.

(16) Ebe ebiamo e poino, ba wania mo bagita, babo nyambe a anedino; na mo a pumba one midii na eyala, mo a bollise ba maboa mese.

(17) Nanu ndi eyala ya Isaia, motopperi a mudii e lundi nambadi, mo na, Momene a ta a noŋgo bobo lasu, a bambi pe ndutu asu.

(18) Ndi Jezu a enino momene bandabe na dimuti o muri na mure, a bola eyala o tomba o mune muri.

(19) Ndi motiledi mo wo a poi a ona mo na, A moleedi, na emedi bupe ua o uma na uma o malalano.

(20) Jesu o alabe mo na, Mbainga e bene milomba, binun ba moi be bene madumbu, ndi muna a motu a si bene uma a manonŋeno molopo mau.

(21) Mookweli au mo wo mopepe, a ona mo na, A Saŋgo, eseli geseli mba na ale pulle tite.

(22) Jezu a alabe na, O bupe mba; esedi mibimba mi pulle mibimba mabu.

(23) Ndi a iŋgedi o bolo, na baokweli bau ba bupe mo.

(24) Ndi ombwa, moudi mondene mo ko o munja, ndi bolo ba pula ginda na bemunc bendene: ndi mo a ta iyo.

(25) Na baokweli bau ba sisia bebe, b'o unweli mo, ba ona, A Saŋgo, oŋgise biso, di nyam.

(26) A alabe na, ? Nji o mabwano boŋgo e; a binyo ba penda. Ndi mo a asumwi, a domia ŋgo na munja, ndi mbole nindene e ko.

(27) Na batu ba nyaka, ba ona, ? Njika ndoi da motu dini e, ŋgo na munja be dube mo!

(28) Na a poi o mune muri, o ekumbu ya Gadara, batu baba nyambi a anedi, ba bomane mo, ba wu o soŋgo, to motu a si madaŋgwa o ŋgia, ebanja ba bene milema ma njo.

⁽²⁹⁾ Babo ba eya, ba ona, ? Nji o pulano bola na biso, Jezu Mun'a Loba e. ? O poi ndi takise biso to ponda e mapo e.

⁽³⁰⁾ Ndi o itum, njai da ngoa di e, dimuti dindene.

⁽³¹⁾ Na baiyambi ba sosumedi mo, ba ona, Ye te na o pumbi biso, o esedi biso di lomabe o tetin a njai da ngoa.

⁽³²⁾ A alabe babo na, Ala: Ni ba busino, ba iingea o tetin a njai da ngoa: ndi dimuti dindene da ngoa, ba nya mula o uma etoingomi o munja, ndi ba nyama o nyulo madiba.

⁽³³⁾ Na batatteri ba ngoa, ba nya mula, o mudi, ba laingwi mambu mese, na mese me bolane na babo nyambe a anedi.

⁽³⁴⁾ Ndi ombwa, mudi mese ba alo o bomani Jezu, ndi ba enino mo, ba sosumia mo o diano moiyo mabu.

BEPASI, IX.

NA mo a iingedi o bolo, a timbi muri o mudi mau;

⁽²⁾ Ndi ombwa, ba wanedi mo, motu nyi maboa njembele, a nainga o inoigo; Jezu a enino jemia dau, ba ona nyi ma diboa na; A muna, o embe molema; bubi boigo bo lakisabe ua.

⁽³⁾ Ndi, ombwa, duingu da batiledi ba kwala na milema mabu, na, Nu a bena Loba.

⁽⁴⁾ Ndi Jezu, a biino joingedi labu, a ona, ? Nji binyo o maniano mianu ma bubi o milema manyo e.

⁽⁵⁾ ? Di titti bwambi, o kwalino motu na, Minbi mu lakisabe: to kwala na, Asumwe, daigwa e.

⁽⁶⁾ Ndi na o mabiano na Muna a motu a bene nginyanya o wasi, o lakise miubi. (a ona motu a njembele na.) Asumwe, noigo inoigo loigo, o ale o ndabo oigo.

⁽⁷⁾ Na mo a asumwi, a alo ndabo au.

(8) Ndi mamuti ma eni, ba nyakano, ba sesi Loba, lo boli nika ngiinya na batu.

(9) Na Jesu a tomba wa uma, a eni motu mo wo, dina dau Matteo, a ja o ndabo a mosauwedi: ndi a ona mo na, Ua o bupe mba. Na mo a asumwi, a bupi mo.

(10) Na di tombino, Jesu a ja da o ndabo, ombwa, gita la bakoteli na babubi, ba poi, ba ja o tabili na mo na baokweli bau.

(11) Na Farisai ba eni, ba ona baokweli bau na, ? Ne ni Moleedi manyo a dano na bakoteli na babubi e.

(12) Ndi Jesu, a siŋani nika, a ona babo na, Ba bambam ba si mapula motu a bwaŋga, ke babo ba maboa.

(13) Binyo ala, okwa na eyala e eno, Na emedi bene ndedi, se to jabia: ebanja na si poi o bele basaŋgedi, ndi babubi o jatoele.

(14) Ndi baokweli ba Jon ba poi na mo, ba ona, ? Ne ni biso na Farisai di majano dibua, iponda na iponda, ndi baokweli boŋgo ba si ja e.

(15) Jesu a ona babo na, ? Makom ma mobaedi ba malebe ke mobaedi a e na babo e. Minya mi mendi po, mobaedi a mendi nonigobe na babo, to ba malebe.

(16) Nika, motu na motu a titti na wele molendi mopenya o nyula edun a mboti, ke mu mu elebe, o lunda, mo nyauwa mboti, ndi dipondi di beŋga pe nyauwia.

(17) To batu ba si ele mau mapenya o nyula beboki ba beposi; ye te na, ke beposi be bwia, na mau manyama; ndi mau ma penya mi elebe o beposi ba penya, ndi ba bane ba ja bwam.

(18) Na a toppino bini beyala na babo, ombwa, moanedi mo wo a poi, a nuigami, a owe

mo, a ona, Mun'am nya mutu a mawo; ndi o ya, o neŋgele dia doŋgo o moi au, a mendi joŋga.

⁽¹⁾ Ndi Jezu a asumwe, a bupe mo, na baokweli bau.

⁽²⁰⁾ Ndi ombwa, mutu nyi a ta a boa diba da maiya dum da mibu na miba, a wa o mbusa, a tappa mbaigwa au ya loki;

⁽²¹⁾ Ebanja a kwali na momene na, Ye te na tappi loki lau, na o bolle.

⁽²²⁾ Ndi Jezu a yombise momene, a eni mo, a ona, A muna, embe molema; jemia loŋgo di oŋgise ua. Ndi mutu a bolli dibokimene.

⁽²³⁾ Ni iponda Jezu a poino o ndabo a mo'nedi, a eni diimo, na batu ba mato, etoto.

⁽²⁴⁾ A ona babo na, Tinda ŋgia; ŋgonderi a si widi, ndi a e iyo. Ndi ba yoiye mo.

⁽²⁵⁾ Na ni iponda dimuti ba tindamino, a iŋgea, a alia mo na dia, na ŋgonderi a temi.

⁽²⁶⁾ Na mi miaŋgo mi lanyino o eyundi yese.

⁽²⁷⁾ Na Jezu a tombino, batu ba ndima baba, ba bupe mo na mbimbi, ba ona, Ua muna a David, bwea biso ndedi.

⁽²⁸⁾ Ni iponda a iŋgedino o ndabo, bandima ba bane, ba poiye mo: Jezu a ona babo na, ? O dube na nena na wele bola dini e, Ba ona mo na, E, A Saŋgo.

⁽²⁹⁾ Ndi a tappi miso mabu, a ona, Ka na binyo o dubeno, escle di bo nika.

⁽³⁰⁾ Ndi miso mabu ma ta matelami; ndi Jezu a kona babo, na, O be diweye, motu a si bia.

⁽³¹⁾ Ndi ba timbino, ba kamane miaŋgo o eyundi yese.

⁽³²⁾ Na babo ba busino, ombwa, ba wanedi mo motu a mbuki, nyambe a anedino.

⁽³³⁾ Ni iponda nyambi e busino, mbuki a toppi;

ndi dimuti di tanya, ba ona, Di si eni dambu ka dini o Israel.

⁽³⁴⁾ Ndi Farasai ba ona, a mabolli nyambe o nyulo na o momi ma nyambe.

⁽³⁵⁾ Na Jezu a dangwa o mindi, na mindi misadi mese, a leileno o mandabo mabu mandungamen, na langwo milango ma bwam ma jania, na bollise nya maboa ese, na isisi.

⁽³⁶⁾ Ni iponda a enino dimuti, na mo a lunda na ndedi, ebanja ba si baki na motu, ba pambilani ka milongi mi si bene motatteri.

⁽³⁷⁾ Ndi a kwala na baokweli bau na, Nambadi moumba mu iti, ndi baumbedi ba si iti.

⁽³⁸⁾ Na ndi o sosumia Sango a moumba, na a lomi baumbebi o mounda mau.

BEPASI, X.

NI ponda a ta a beli na mo dum da baokweli bau na baba, a boli babo inginya o moi a midii mi si sangi, o pumba babo one, na o bollise nya maboa ese na nya isisi.

⁽²⁾ Mano ndi me^e mina ma dum da miloloma na baba; Nya boso, Simon, nyi belabe Pctar, na Andiru muna sango au; James mun'a Zebedi, na Jon mun'a sango au.

⁽³⁾ Filip, na Bartolomi; Tomas, na Matteo mokoteli; James mun'a Alfio, na Lebbeo, dina da mbia mau Taddeo;

⁽⁴⁾ Simon mot'a Kanaan, na Judas Iskarioti, nu nyi andise mo.

⁽⁵⁾ Dini dum na baba, Jezu a lomino, a anedi babo, na, Binyo si ala o ingia a Basibii, to mundi ma Samaria lo si ingea.

⁽⁶⁾ Ndi o ala na milongi mi pumberi ma ndabo a Israel.

⁽⁷⁾ Ndi na o maalano, laṅgwa na, Jania da moi e siseri bebe.

⁽⁸⁾ O bollise maboa, o saṅgise miloṅgo, o pumbwele bawidi, o busise nyambe; o kusi na wonja, ndi o bola pe na wonja.

⁽⁹⁾ O si boṅsani to gold, to silvar, to misomba o nyulo mikuta manyo,

⁽¹⁰⁾ To motuka o londo lanyo, to loki loba, to bitambi, to bitumbu; ebanja moboledi a aṅgameni ida dau.

⁽¹¹⁾ Ndi to njika eyundi to mudi o iṅgea, o baise nja nyi duṅgamen; otin ndi o majano na te na o timba.

⁽¹²⁾ O iṅgedi teṅge ndabo, o soma ba ndabo.

⁽¹³⁾ Ye te na nya-ndabo a duṅgamene, esedi mosaṅgo moṅgo mo be otin; ye te na a si duṅgamene, esedi mosaṅgo moṅgo mo timbe na ua.

⁽¹⁴⁾ To nja nyi si aledi binyo, to siṅga beyala banyo, o busa teṅge ni ndabo to mudi, o umba dibunji gi e o mataṅga manyo.

⁽¹⁵⁾ Ewie na ona binyo na, Yi o be bwam na eyundi ya Sodom na Gomorra o bunya ba moka, ndi to mu mudi.

⁽¹⁶⁾ Ombwa na lomi binyo ka na miloṅgi o tetin a njo; na ndi o be jaṅgwa ka nyam'a bwaba, na mbwenje ka edo.

⁽¹⁷⁾ O be diweye na ba batu; ebanja ba o bake binyo o mika, ndi ba o dipa binyo o mandabo mabu ma nduṅgamen.

⁽¹⁸⁾ Ndi binyo o mendi wanabe o bosso ba baanedi na kiṅe, o nyulo am; na o nyulo mbui abo na Basibii.

⁽¹⁹⁾ Ndi ba baki te binyo, o si soṅgeli ne ni o mendino toppo; (ebanja e o bolabe binyo o ni'pondamene uji o mendino kwala.)

(20) Ebanja se to binyo ndi o makwali, ndi Mudii ma Saŋgo anyo nyi toppino o nyulo anyo.

(21) Muna saŋgo a emedi bake muna sango o kwidi, na tite muna; bana ba mendi jasume diŋgise basaŋgo na banyaŋgo, na bole babo o kwidi.

(22) Binyo o mendi asiŋgabe na batu bese o nyulo dina dam; ndi nu nyi embe na te na isu, a maon-gisabe.

(23) Ni iponda ba tuse binyo o mudi mo wo, binyo ala o mupépe: ebanja nambadi, binyo o si mabolle daŋgwa o tetin o mudi ma Israel, ke mun'a motu a poi.

(24) Mookweli a si buki moleedi au, to moutu, saŋgo au.

(25) E duŋgamene ke mookweli a e ka moleedi au, na moutu ka saŋgo au. ? Ye te na ba ta ba bela saŋgo a ndabo Beelzebub, neni pe so ba mendino bele bona bau ba ndabo e.

(26) Na ndi o si bwa babo boŋgo; ebanja mambu mu kumani, mese mu mendi telami; to mu utani, mese mu mendi biabe.

(27) Di na laŋgono binyo o muititti, o langwe mo o mwese; di mene binyo o singa o nyulo matoi, o langwa mo o moi a mandabo.

(28) Binyo si bwa babo boŋgo, ba mabwe mokuku, ndi ba si wele bwa mudii; ndi bwa mo boŋgo nyi wele nyamse mokuku na mudii pe o mudi ma wea.

(29) ? Se to binun bisadi biba, ndi bi maande peni po e, ndi to mo wo a si maala ko o miaŋgadu; e si be Saŋgo anyo.

(30) Ndi nyo ya milopo manyo yese e soŋgobeli.

(31) Na ndi binyo o si bwa boŋgo; binyo o ambi o buka binun bagita.

(32) To a be na nja a emedi mba o mioso ma batu,

numene ndi na maemiano o boso ba Tite nyi e o moi.

⁽³³⁾ Ndi to a be na nja nyi tobbo mba o mioso ma batu, numene ndi n'o tobbono o boso ba Tite nyi e o moi.

⁽³⁴⁾ O si ongeli na, mba na poi ndi o wana mosaigo o wasi: na si poi o wana mosaigo, ndi po.

⁽³⁵⁾ Ebanja na poi o tese motu diingise saigo, na ngonderi diingise nyaigo au, na moinye a ngonderi o diingise nyaigo au.

⁽³⁶⁾ Misinga ma motu mi mendi be o batu ba ndabo au.

⁽³⁷⁾ Nu nyi tondi saigo na nyaigo au buki mba, a si aigamene mba: nu nyi a tondi mun'a momi to mun'a mutu buka mba, a si aigamene mba.

⁽³⁸⁾ Nu nyi si noingi mbas'au, ndi a bupe mba, a si aigamene mba.

⁽³⁹⁾ Nu nyi kusi longe lau, di mendi pumbia: nu nyi pumbi longe lau o nyul'am, a mendi kusa.

⁽⁴⁰⁾ Nu nyi a aledi binyo, a aledi pe mba, na nu nyi a aledi mba, a aledi pe mo nyi lomi mba.

⁽⁴¹⁾ Nu nyi a aledi moleedi, o dina da moleedi, a makusa bowen ba moleedi: nu nyi a aledi mot'a bosaigi, o dina da mot'a bosaigi, a makusa bowen ba mot'a bosaigi.

⁽⁴²⁾ To a be na nja nyi bole mowo nya bana ba sadi dibondi da madiba o nyo, o dina da mo-okweli, ewie na ona binyo na, a si masuba bowen bau.

BEPASI, XI.

NDI e ta na ni iponda Jezu a bollino laigwa dum da baokweli bau na baba, a diano wa uma, o lea na laigwa o mindi mabu.

⁽²⁾ Ni iponda Jon, a ta a siinga o ndabo-

beboa momban ma bebolu ba Kraiss, a lomi ba-okweli bau,

⁽³⁾ A ona mo na, ? O e ndi nu nyi maala po; ngo di maombwa nupepe e.

⁽⁴⁾ Jezu a alaba a ona babo na, Binyo ala, laingwe Jon mambu binyo o siingino na o enino:

⁽⁵⁾ Bandima ba kusi jene dabu; bamboko ba dai-gwa; ba milongo ba a bolle; bandoki ba singa; bawidi ba pumbwa, na molango ma bwam mu laingwabe batuedi.

⁽⁶⁾ Ndi bonam na nu, to a be na nja nyi si lii-gane mba.

⁽⁷⁾ Na ba aluno, Jezu a kumo kwala na mamuti o nyulo Jon na, ? Nji binyo o aluno o eyan o soke miso e. ? Ekoko e masoe na ngo e.

⁽⁸⁾ ? Ndi nji binyo o aluno o jene e. ? Motu nyi boti mboti ni bobi e; ombwa ba ba boti mboti e bobi ba e o mandabo ma kine.

⁽⁹⁾ ? Ndi nji binyo o aluno o jene e. ? Motop-peri e; e, na ona binyo na, a buki motopperi a mudii.

⁽¹⁰⁾ Ebanja numene nunu o mo e ta e tilabe, Ombwa, na lomi anjeli am o boso bongo, a mendi bonsani ngia ongo a boso bongo.

⁽¹¹⁾ Ewie na ona binyo na, O tetin a ba ba yabe na bitu, a si yabe mo wo nu buki Jon, Modubedi. Ndi nu nyi s'alo o jania da moi, a buki mo.

⁽¹²⁾ Na te na minya ma Jon Modubedi, na te na nini 'ponda, jania da moi di suabe, ndi basuedi ba suo na bwemba.

⁽¹³⁾ Ebanja batopperi ba mudii bese na mbenda, ba lea binyo na te na Jon.

⁽¹⁴⁾ Ye te na o emedi kusa, nunu ndi Elias, nu ta-na a maya.

⁽¹⁵⁶⁾ Nu nyi bene matoi ma singa, esedi mo a singi.

⁽¹⁶⁾ ? Ndi nji mene na mamenene nini nyoñon e. Ba bē ka bana ba jai o dun, ba belane mwemba mabu, na.

⁽¹⁷⁾ Bisō dī loṅgedi binyo mboli, ndi o si sa; biso di loṅgedi binyo mieṅgi ma ndedi, ndi binyo o si te misia ma mbimbi.

⁽¹⁸⁾ Ebanja Jon a poi, a si da, a si nyo; ndi ba ona. Mo a bene nyambi.

⁽¹⁹⁾ Ndi Mun'a motu a poi, a da, a nyo, ndi ba ona, Ombwa, modedi, na monyodi nya mau, dikom da bakoteli na babubi. Ndi dibie di tesebe na sii, na bana bau.

⁽²⁰⁾ Ndi a kumo sa mindi otin ndi bebolu bau ba gita bondene be boino, ebanja ba si atoo miubi mabu.

⁽²¹⁾ Eboma na ua, A Korasin! eboma na ua, A Betsaida! ebanja ye te na bebolu bondene be bo na ua, be ta be bo o Turi na Sidoni, ke bewee jatoa itum o nyulo dibatu da malebu na diburu.

⁽²²⁾ Ndi na ona binyo na, E mendi bē bwam na Turi na Sidon o bunya ba moka e tuna na binyo.

⁽²³⁾ Ndi ua, A Kapernaum, o e ndi abwelino o moi, o mendi sibisebe wasi na mudi ma kwidi; ebanja ye te na bebolu bondene be bo na ua, be bo o Sodom, ke be jai na o eiige.

⁽²⁴⁾ Ndi na ona binyo na, e mendi bē bwam o eyundi ya Sodom o bunya ba moka e tuna na ua.

⁽²⁵⁾ O ni iponda a alabe, a ona, Ati, Saṅgo ya moi na wasi, na soma ua, o ta o utia babiedi mano mambu na ba jaṅgwa, ndi o biise mo na mieṅge.

⁽²⁶⁾ Nikamene ndi, Ati; yi enene bwam o miso moṅgo.

⁽²⁷⁾ Mambu mese me bakabe mba na Tite; ndi to mo wo a si bia muna ke Titi; ndi to mo wo a si bia Tite ke muna, na nu muna momene a possino o leeli mo.

(28) Ya na mba binyo bese ba woli, na binyo o bene miuna midilli bwambi, na emedi bola binyo iwumse.

(29) O noiigo eboa am na ua, ndi o okwi mba; ebanja na e bobo na pii a molema; ndi o makusa iwumse o milema manyo.

(30) Ebanja eboa am e si ambi, mouua mam mo wom.

BEPASI, XII.

O ni 'ponda Jezu a walo o bunya ba iwumse, o tetin a miondo ma mbasi; baokweli bau ba bwa njai, ndi ba kumo dubwa masengi ma mbasi, ba da.

(2) Ndi Farasai ba eni, ba ona mo na, Ombwa baokweli bongo ba boli dambu di si doli o bunya ba iwumse.

(3) Ndi a ona babo na, ? Binyo si laugi ne David a bolino, na a boo njai, na ba ba ta na mo e.

(4) ? Na a iingedino ndabo a Loba, na da ewolu ya jembani, e si ta dolo mo o da, to ba ba e ba ta na mo, ke prisi mene e.

(5) ? To o si laugi o nyulo mbenda, ka na prisi o bunya ba iwumse ba yanino tempili o bunya ba iwumse, ndi ba si saabe e.

(6) Ndi na ona binyo na, Di di tuni tempili di e wanu.

(7) Usabe binyo o bii na dini di jeno, Na emedi bene ndedi, buka jabia, ke binyo o si kwesi ba si kwidi.

(8) Ebanja Mun'a motu a e Saingo a bunya ba iwumse.

(9) Na a tombino wa uma, a iingedi o ndabo abu nya ndungamen.

(10) Ndi ombwa, motu nyi bene dia di anji, di eno. Ndi b'o uwele mo, ba ona, ? Bo doli o bolli motu o bunya ba iwumse e. (Ba pula bakeli mo.)

⁽¹¹⁾ A ona babo na. ? Njika motu nyi e na binyo, nyi bene moloŋgi mo wo, ye te na mo kwidi ekukulu o bunya ba iwumse, a si emedi sibise dia o toto mo e.

⁽¹²⁾ Ne ni so motu a si buki modolŋgi e. Na ndi bo doli o bola bwani o bunya ba iwumse.

⁽¹³⁾ Ndi a ona nu motu na, O sambise dia doigo. Na mo a sambise; na mo di timba mosusu ka dine.

⁽¹⁴⁾ Ndi Farasai ba busino, ba ania mwanu o diŋgise Jezu, neni beno na ba bwa mo.

⁽¹⁵⁾ Na Jezu a bia, a duta momene o mbusa; na manuti mandene ma bupe mo, ndi a bollise babo bese.

⁽¹⁶⁾ Ndi a boli babo mweka, na ba si langwa to motu.

⁽¹⁷⁾ Na ndi e ta e timbi lunda e langwabe na Isaia, motopperi a mudii, na,

⁽¹⁸⁾ Ombwa, moutu ami nu na possino; e tondo an, na mo molema mam mo boo ndulo; Na emedi wele mudii mam o moi au, ndi a mendi laŋgwa bekaisedi na Basibii.

⁽¹⁹⁾ A si masuŋga to eya o moi, to mo wo a si siŋga doi dau o beboko.

⁽²⁰⁾ Ekoko e dosedi, a si mendi bua, itutu a ne a si madimse, a mendi laŋgwa bekaisedi na te bebukedi.

⁽²¹⁾ Na o dina dau Basibii b'o lakiseno.

⁽²²⁾ Ndi motu mo wo a wania mo nyi bene nyambe, ndima na mbuki; ndi a bolli mo, na te na ndima na mbuki e toppo, e eni.

⁽²³⁾ Na batu bese ba ubi, ba ona, ? Se to mun'a David nunu e.

⁽²⁴⁾ Na Farisai ba siŋgino na, ba ona, Nu motu a paŋgi nyambi o nyalo Beelzibub, momi ma nyambi.

(25) Na Jesu a biino joiḡedi dabu, a ona babo na, Ekumbu yi abani te momene, e mabe dibumbe; to mindi mese, to ndabo nyese, yi abani te momene, e si mateme.

(26) ? Ye te na Satan a paḡiḡi Satan, ke a abani momene, neni so ekumbu au e matemino e.

(27) Ye te na o nyulo Beelzebul na paḡiḡino nyambe, o nyulo nja bana banyo ba paḡigano babo e. O nyulo nika b'o be bakaisedi banyo.

(28) Ye te na o nyulo Mudii ma Loba na paḡiḡi nyambi, ndi jania da Loba di poi na binyo.

(29) ? Ne ni motu a maḡiḡeano ndabo a motu a ḡiḡiḡinya na giba bima bau, a si sele te kaka motu a ḡiḡiḡinya e: ndi ko ini ponda a wele nyamse ndabo au.

(30) Nu nyi titti na mba, a maliḡani ndi mba, mo nyi si kotone na mba, a mapambilane.

(31) Na ndi na ona binyo na, Nya miubi mese na dibena e matombisabe na bana ba batu: ndi dibena di liḡise Mudii mosaḡi, bo si matombisabe na batu.

(32) To a be na nja ni toppi eyala o diḡise Mun'a motu, e matombisabe mo; ndi to a be na nja ni toppi eyala o diḡise Mudii mosaḡi, e si matombisabe mo; to munu mudi, to nyulo mudi mu mendi po.

(33) Binyo aiga bele bweli bwam, na bepuma bau pe bwam; e titti na, bele bweli bubu, na bepuma bau pe bubu: ebanja bweli bu mabiane na bepuma bau.

(34) ? A bana ba pe, ne ni binyo nyi eno bubu toppo mambu ma bwam e. O nyulo lunda la molema modumbu mu toppino.

(35) Mot'a bwam o nyulo mawuti mau ma bwam, a wani mambu ma bwam; mot'a bubu o nyulo

mawuti mau ma bubu, a wani mambu ma bubu.

⁽³⁶⁾ Ndi na ona binya na, Beyala ba bubu bese batu ba toppino, ba mendi bola bolaingi o bunya ba moka.

⁽³⁷⁾ Ebanja o nyulo beyala banyo o matesebe na sii, na o nyulo beyala banyo o makwesebe.

⁽³⁸⁾ Ndi dungu da batiledi na Farisai ba kwala na, A moleedi, di pula gene jembani na ua.

⁽³⁹⁾ Ndi a alabe, a ona babo na, Nyoonon a bubu na misonji, ba pula jembani; ndi jembani e si mabolabe na babo to jembani ya Jona motopperi a mudii.

⁽⁴⁰⁾ Ka na Jona, a ta o dibum da sue, mwese milalu na bulu pe bilalu; nikamene ndi muna motu a mendi be o molema ma wasi, mwese mulalu na bulu pe mulalu.

⁽⁴¹⁾ Batu ba Ninive ba mendi asumwe o bekaisedi diingise nunu nyoonon, ndi ba mendi kwese mo; ebanja batu ba Ninive ba atoele o belaingwedi ba Jona; ndi ombwa, nu nyi buka Jona, a e wanu.

⁽⁴²⁾ Ndoingo ya mikundu mu mendi jasunwe o bekaisedi diingise munu nyoonon na kwese mo! ebanja a wu o ekumbu itum o siinga jaingwa la Solomon: ndi ombwa, nu nyi buka Solomon, a e wanu.

⁽⁴³⁾ Ni iponda mudii mo si saingi mu busi na motu, mu tomba o uma a anji, a pulise iwumse, ndi a si dia mo;

⁽⁴⁴⁾ A kwala na momene na, Na emedi timba ndabo am, uma ndi na wuno; na a poi teinge, a dia mo ewolo, na papabe, ba poingi.

⁽⁴⁵⁾ Ndi a ala, a noinge na momene midii samba, ni buki momene o bubu; ndi ba iingea ba ja otin: ndi iponda la mbusa la nunu motu e bubu buka na iponda la boso. Nikamene e mendi be na nunu nyoonon ya bubu.

(46) Ni iponda a makwalino na batu, ombwa, nyaŋgo au na bona saŋgo au, ba teme o eboko, ba pula toppo na mo.

(47) Ndi mo wo a ona mo na. Ombwa, nyaŋgo oŋgo na bona soŋgo oŋgo, ba teme o eboko, ba pula toppo na ua.

(48) Ndi a alabe, a kwali nu nyi laŋgweri mo na, ? Nja e yeye am e. Ba nja be bona saŋgo am e.

(49) Ndi a sambise dia dau o boso ba baokweli bau, ndi a ona, Ombwa yeye am na bona saŋgo am.

(50) Ebanja to a be na nja nyi emedi bola gemia la Tite nyi e o moi, a e ndi ndomi am, na ari, na yeye.

BEPASI, XIII.

BO bunya mene Jezu a busi o ndabo, a ja o mbasanedi ma munja.

(2) Ndi mamuti mandene ma ta ma kotone na mo, ndi a alo o bolo, a ja wasi; na dimuti dese di teme o sauwa.

(3) Ndi a toppi na babo mambu gita o minia; a ona, Ombwa mosaedi a alo o sa.

(4) Na a ta a sa, duŋgu da mbolako di kwidi o ŋgia, ndi binun bi siba bi soma mo.

(5) Duŋgu di ko o uma ya madali, o uma e si bene miaŋgadu gita; ndi diboki e pumia, ebanja e si poti miaŋgadu.

(6) Na we e busino e bubwia; ebanja e si bene miaŋga, e anji.

(7) Duŋgu di ko o uma njenjeli; ndi njenjeli di pumia; ndi e kumani mo.

(8) Ndi duŋgu di kwidi o miaŋgadu ma bwam, ndi e ya bepuma, duŋgu di ya ebwea, duŋgu momotoba, duŋgu mwalalu.

(9) Nu nyi bene matoi o siŋga, esedi mo a siŋgano.

⁽¹⁰⁾ Ndi baokweli ba poi, ba ona mo na, ? Neni o matopponino babo o minia e.

⁽¹¹⁾ A alabe a ona babo na, Ebanja e bolabe na binyo na o bie besuka ba jania da moi, ndi o babo e si bolabe.

⁽¹²⁾ Na to nja nyi bene, o mo e mendi bolabe, ndi a mendi bene gita; nu nyi si bene, e mendi nonigobe na mo isun ye na a bene.

⁽¹³⁾ O nika na toppona babo o minia; ebanja o jene, ba si ene; o siinga, ba si siingi, ba si bia.

⁽¹⁴⁾ Ndi o babo betoppedi ba Isaia be ludi; bekwali na, O besingedi o masiinga, ndi o si mabia; o gene o maene, ndi o si masonitani.

⁽¹⁵⁾ Ebanja milema ma bano batu mi timbi pibu, matoi mabu e eboki o siinga, miso mabu ma kuki; ke ba o eni na miso mabu, na siinga na matoi mabu, na bia o milema mabu, na ba ba atwa o bubu babu, ndi na mendi bollie babo.

⁽¹⁶⁾ Ndi bonam na miso manyo ebanja maeni; na matoi manyo na siingi.

⁽¹⁷⁾ Ewie na ona binyo na, Batoppedi gita, na basaigedi ba pula gene mano mambu me na o enino, ndi ba si eni; na siinga mano mambu me na binyo o siingi, ndi ba si siingi.

⁽¹⁸⁾ Binyo siinga so monia ma mosaedi.

⁽¹⁹⁾ Mo wo a siinga te eyala ya jania, ndi a si dube mo, ndi nya bubu a po. na mo a wanja yi e sabe o molema mau. Yini e sabe o momi ma ngia.

⁽²⁰⁾ Ndi yi e sabe o uma madali, mo ndi nu nyi siingi eyala, na mo a kusa mo diboki na monyenge;

⁽²¹⁾ O na a si bene miainga o momene, a embam ndi isuna ponda; ndi ndutu to itakise e poi tenge o nyulo eyala, dibokimene a timbi mbusa.

⁽²²⁾ Ndi yi e sabe o uma njenjeli, mo ndi nu nyi siingi eyala, ndi elolungi a wasi, na mawondon

ma bima mawalamene eyala, ndi e timbi ewombi.

⁽²³⁾ Ndi yi e sabe o miaigadu ma bwam, mo ndi e nu nyi siingi eyala, ndi a dube pe, mo ndi a yai bepuma, a wana, duingu ebwea, duingu momotoba, duingu mwalalu.

⁽²⁴⁾ A toppi pe monia mopepe, a ona, Jania da moi e biana motu nyi sai mbolako a bwam o moonda mau :

⁽²⁵⁾ Ndi ni iponda batu ba kwidino eyo, moasingedi au a poi, a de bekoko pulisani mbasi, ndi a aluno.

⁽²⁶⁾ Ni iponda mitombo mi pumedino moi, na yai epuma, bekoko be lei pe momene.

⁽²⁷⁾ Na bautu ba saigo a ndabo ba sisia bebe, ba ona mo na, ? A Saigo, o si sai mbolako a bwam o moonda moigo, neni so e bene bekoko e.

⁽²⁸⁾ A ona babo na, Moasingedi a bola dini. Bautu ba ona mo na, ? O emedi na biso di wali na dubwe babo e.

⁽²⁹⁾ A alabe na, Kem, ko o duboo te bekoko, o si ya dubwa pe mbasi.

⁽³⁰⁾ Esedi ba a bane ba nyaka na te na o mumbwa; ndi o iponda mumbwa, na emedi kwalani babuedi na, Binyo sele koteli bekoko, kaka mo o mabomba o dise; ndi koteli mbasi o molamba mam.

⁽³¹⁾ Monia mopepe a neinge o bosobabo, a ona, Jania da moi e biana ka mbolako ya elobi, yi e na motu a nongi, a sa o moonda :

⁽³²⁾ Mo, y'e ndi mbolako nyi sadi buka mbolako ese, ndi ni iponda e nyakino e kola, buka mabunji mese, ndi binun ba moi ba wa, ba ja o mikanju mau.

⁽³³⁾ Monia mopepe a kwali na babo, a ona, Jania da moi e e ka esasingi nyi mutu a nongi, a puigwi na dimene da masai, na te mese e timba esasingi.

(34) Mano mambu mese Jezu a toppino dimuti na minia; ndi e si be monia a si toppo na babo.

(35) Na di di toppi na motopperi a mudii, e ta e lunda, a ona, Na emedi uta modumbu mam na minia; na emedi toppo mambu m'esuka, mi nei-gebe na beboteri ba wasi.

(36) Ndi Jezu a lomi dimuti one, a ali o ndabo, na baokweli bau ba sisia bebe ba ona, Lea biso monia ma bekoko o moonda.

(37) A alabe a ona babo na, Nu nyi sa mbolako a bwam a e ndi Mun'a motu;

(38) Moonda mue wasi; mbolako a bwam yi e ndi bana ba jania; ndi bekoko be ndi bana ba nya bubu;

(39) Moasingedi nyi de babo a e ndi devili; mum-bwa mu e isu la dini lonje; babuedi ndi be anjeli.

(40) O nika, bekoko be kottobe na disebe o wea; nikamene e mendi be o isu la dini lonje.

(41) Mun'a motu a mendi loma anjeli au, ndi ba makoteli o tetin a jania dau, ba a bese ba lingise, na ba ba bola bubu;

(42) A emedi pumba babo o dio la wea; otin ndi madoi ma mbimbi na da la masunga.

(43) Ndi basangedi ba mendi panya ka we o jania da Sango abu. Nu nyi bene matoi masunga, esedi mo a siingi.

(44) Ndi bono pe, jania da moi ji e biana mawuta mautabe o moonda, me na motu a soi, a neinge mo o esuka, ndi o nyulo monyeinge mau a alo, a anda mu moonda.

(45) Ndi bono pe, jania da moi e biana motu a nyunga ni pulise perli ya bwam.

(46) Na a dii te perli po ya bwam ya mosusedi mondene, a ala, a andise mese me na a benino, o janda mo.

(47) Ndi bono pe, jania da moi ji biana ka epese, pumbabe o munja ni diingeli nya ese:

(48) Ni ponda e lunda, e dutabe o sauwa, ndi batu ba ja wasi ba koteli ba bwam o bewa, ndi ba pumba be si doli one.

(49) Nikamene e mendi be o isu la dini lōnge; anjeli ba mendi buša, na pandise babubi, na basaṅgedi.

(50) Na pumba babo o dio la wea: otin ndi madoi ma mbimbi na da la masuṅga.

(51) (Jezu a ona,) Binyo o soṅtani mano mambu mese e? Ba alabe, E, a Saṅgo.

(52) Ndi a ona babo na, Motiledi ese e leabeno o bekwaledi ba jania da moi, a biana motu a ndabo nyi wani o ndabo au mawuta, mambu ma penya, na madun.

(53) Ndi e ta na, ni iponda Jezu a bollino mini minia, a dii wa uma,

(54) Ni 'ponda a poi o Nazaret, mundi mau, a lei babo o mandabo mabu ma nduṅgamen, na te na ba tanya, ba ona, ? O wene nunu motu a bene bini jaṅgwa na bebolu bondene e.

(55) ? Ndi se to mun'a bosadi nu e. Se to nyaṅgo au a belebe Mari e. Se to James na Joses na Simon na Judas, bona saṅgo au e.

(56) Na baari bau bese ba titti na biso e. O wene nunu motu a wanino mano mambu mese e. Ndi ba liṅgani mo.

(57) Ndi Jezu a ona babo na, Motopperi a si bene ibube, ke o mundi mau na ndabo au.

(58) Ndi a si boli bebolu bondene gita otin, ebanja ba si dube.

BEPASI, XIV.

O ni ipondamene Herod, moanedi, a siṅgi miaṅgo ma Jezu,

(²) Ndi a ona bantu bau na, Jon modubedi nunu; a pumbuo o soṅgo; na ndi bebolu bondene be bolabeno na mo.

(³) Ebanja Herod a ta a alia Jon na kaka mo, a eli mo o ndabo a beboa o nyulo Herodia munja Filip, muna saṅgo au.

(⁴) Ebanja Jon a ta a kwala na, Bo si doli na o ba mo.

(⁵) Ni iponda Herod a pula bwa mo, a bwa dimuti boṅgo, ebanja ba laṅgi Jon na motopperi a mudii.

(⁶) Ni iponda bunya ba eyadi la Herod e poi, ṅgonderi a Herodia, a sa o bosobabo, ndi Herod a bwa ndulo.

(⁷) Ndi a boli mo dikaki na soṅgo, na a emedi bola mo to njika dambu a uweleno.

(⁸) Ndi mo, a ta a leabe na nyaṅgo au, a ona, Bola mba molopo ma Jon, modubedi, o moonjo.

(⁹) Ndi kiṅe a bwa ndedi; ndi o nyulo soṅgo au, na mwemba mau, a boli eyala, na mu bolabe mo.

(¹⁰) Ndi a lomi. ba ke molopo ma Jon o ndabo a beboa.

(¹¹) Ndi molopo mau mu wanabe o moonjo, ndi mu bolabe ni ṅgonderi, ndi mo a wania mo nyaṅgo au.

(¹²) Ndi baokweli bau ba poi, ba nongi mukuku mau, na pulli mo, ndi ba wali ba laṅwi Jezu.

(¹³) Ni iponda Jezu a siṅgino a dia wa uma, a nongi bolo diuta, a waluno o uma e eyaṅ; na ni iponda batu bese ba siṅgi na ba bupe mo, na miendi, ba busi o mindi.

(¹⁴) Na Jezu a busa, a ene dimuti dindene, molema mau mo asumwe na ndedi o nyulo abo; ndi a bollise maboa mabu.

(¹⁵) O ebiamo baokweli bau ba poi na mo ba ona,

Dini ndi e eyañ, ndi bunya bu ale; loma dimuti one, na ba inġea o mindi na anda babomene mada.

⁽¹⁶⁾ Ndi Jezu a ɔna babo na, Ba si wele ala; bola babo ida.

⁽¹⁷⁾ Ba ɔna mo na, Biso di bene ndi bewolu bitanu na sue iba mene.

⁽¹⁸⁾ A ɔna, Wanea mba mo o unu.

⁽¹⁹⁾ Ndi a janedi na dimuti o ja asi o biulu, ndi a nonġi bewolu bitanu na sue iba, a ombwino o moi, a namise, a bua, a boli bewolu na baokweli, ndi baokweli na dimuti.

⁽²⁰⁾ Ndi bese ba da, ba ula, ndi ba koteli miburu mi dia, ba lundi dum la besanja bendene na biba.

⁽²¹⁾ Ndi babo ba dedi, ba ta ndi nġo lokuli la baturu lotanu, na bitu na bana.

⁽²²⁾ Na dibokimene Jezu a lomi baokweli bau o inġea bɔlo, na ala o boso bau o mune muri, ni iponda a maloma dimuti one.

⁽²³⁾ Na ni iponda a lomi dimuti one, a alo modunġo momene diuta o kane: ni iponda ebiamo e poimo bebe, a ta momene mo wo.

⁽²⁴⁾ Ndi bɔlo bu e tetin a munja, toġgulani na bemune; ebanja nġo e ta e bubi.

⁽²⁵⁾ Na ponda inġ ya tatta, o ediba-diba, Jezu a aluno na babo, a daġwi o moi a madiba.

⁽²⁶⁾ Ni iponda baokweli bau ba eni mo daġwino o moi a madiba, ba bwa bɔnġo, ba ɔna, E e ndi edimo: ndi ba eya na bɔnġo.

⁽²⁷⁾ Na dibokinene Jezu a toppi na babo a ɔna, O embe milema, mba nunu, o si bwa bɔnġo.

⁽²⁸⁾ Pitar a alabe, a ɔna, A Saġo e e te ua, lanġwa mba o ye na ua o moi a madiba.

⁽²⁹⁾ Ndi a ɔna, Ya. Ndi Pitar a siba wasi o bɔlo a daġwo o madiba o ala na Jezu.

⁽³⁰⁾ Ndi a eni nġo e e bwambi, a bwa bɔnġo,

ndi a bota lo, a eya na, A Saingo, ongise mba.

⁽³¹⁾ Na dibokimene, Jezu a sambise dia dau, a nongi mo, a ona mo na, A ua, na isuna penda, ? nji boli ua o si dubeno e.

⁽³²⁾ Ni iponda a ingedi o bolo, nigo e wo.

⁽³³⁾ Ndi babo ba ta o bolo ba siseri bebe ba owe mo, ba ona, Nambadi Ua o e ndi Mun'a Loba.

⁽³⁴⁾ Na ba tombino o muri mupepe, a poi o eyundi ya Genesare.

⁽³⁵⁾ Na ni iponda batu ba eyundi ba bia mo, ba lomi o uma na uma ya eyundi ni diingeli, ba wania mo bese ba maboe.

⁽³⁶⁾ Ndi ba sosumedi mo, na ba matappa ndi mbaingwa au nya loki; ndi bese ba tappi, ba bolli nambadi.

BEPASI, XV.

NDI Batiledi na Farisai ba wu o Jerusalem ba siseri bebe na Jezu; ba ona,

⁽²⁾ ? Nji baokweli boingo ba buleli mbenda ya badun e. Ba si owa maa ke ba mada ewolu.

⁽³⁾ A alabe a ona babo na, ? Nji so binyo o buleli beanedi ba Loba o nyulo mbenda anyo e.

⁽⁴⁾ Ebanja Loba a anedi na, Dube songo ongo na nyongo ongo; na nu nyi a pamo saingo na nyaingo, esedi mo a wo kwidi.

⁽⁵⁾ Ndi binyo o kwala na, To a be na nja nyi kwali saingo au na nyaingo au, Mese na benino me jabia, to na e dungamene na binyo;

⁽⁶⁾ Nu motu a si madube saingo au na nyaingo. Nanu ndi o timbise beanedi ba Loba ewolo o nyulo mbenda anyo.

⁽⁷⁾ Binyo ba itabba, nambadi Isaia a kwali na binyo na,

⁽⁸⁾ Bano batu ba sisia bebe na mba na modumbu

mabu, ba dube mba na bepupu babu; ndi milema me itum na mba.

⁽⁹⁾ Ndi na ewolo ba owe mba, ba lea ka betop-pedi, mbenda ya batu.

⁽¹⁰⁾ Ndi a beli dimuti, a ona babo na, Siinga, ndi o bia.

⁽¹¹⁾ Se to di di iugedi o modumbu ma motu, ndi gi e mbindu; ndi di di busi o modumbu, dini ndi di nyamse motu.

⁽¹²⁾ Ndi baokweli bau ba poi, ba ona mo na, O si bie na Farisai ba lingi ke ba singi bine bekwali e.

⁽¹³⁾ A alabe a ona, Biulu bese be na Tite ya moi a si de, e madubwabe moi.

⁽¹⁴⁾ Esedi babo na: ba be ndima, badieri bandima. Ye te bandima ba dieri bandima, ba a bane ba makō o kukulu.

⁽¹⁵⁾ Ndi Pitar a alabe, a ona mo na, Biise biso munu monia.

⁽¹⁶⁾ Jezu a ona, ꝑ Binyo o si soıtani e.

⁽¹⁷⁾ O si maongeli na to njika dambu di iugedi o modumbu, e ala o dibum, ndi e pumbabe one.

⁽¹⁸⁾ Ndi mano mambu ma busi modumbu, ma wu o molema; mo ndi be manyamse motu.

⁽¹⁹⁾ Ebanja o nyulo molema ma wu mianu ma bu-bi, na ebwa, na misunji, na misunji ma ngonderi, giba, bakeli na muinda.

⁽²⁰⁾ Mano me ndi mambu mi nyamse motu, ndi o dane na maa ma si owabe, e si nyamse motu.

⁽²¹⁾ Jezu a dii wa uma, a timba mbusa, o moiyo ma Turi, na Sidon.

⁽²²⁾ Ndi ombwa mutu nya Kanaan, a wu o moiyo mau, a eya na mo, a ona, Bwe mba ndedi a Saigo, mun'a David; mun'am nya ngonderi, a takisebe bwambi na nyambi.

⁽²³⁾ Ndi a si timbisele mo eyala te. Ndi baokweli

bau ba siseri bebe, ba sosumedi mo na. Loma mo one: ebanja a meya biso mbusa.

²⁴ A alabe, a ona, Na si lomabe, ke o miloiigi mi pimberi na ndabo a Israel.

²⁵ Ndi mutu a poi a owe mo, a ona. A Saigo, oingwane mba.

²⁶ A alabe, a ona, Bo si doli o noingo bewolu ba bana, na pumbia mo o mbo.

²⁷ Ndi mo a ona. Nambadi, A Saigo: ndi mbo e mada te maburu mi mako wasi a tebili.

²⁸ Na Jezu a alabe a ona mo na, A mutu, idube doingo ji e bondene: ka na o pulino, esedi mo di bo. Ndi muna ngonderi au, a bollisabe o ni iponda mene.

²⁹ Na Jezu, a dii wa uma, a poi bebe na munja ma Galilee: ndi a alo o miduigo, a ja otin.

³⁰ Na mamuti maudene ba poi na mo, ba wani ba beboki, bandima, bambuki, ba bebaingu, na gita la bapepe, ba pimba babo o miendi ma Jezu: ndi a bolli babo:

³¹ Na dimuti dese ba uba, ni iponda ba soi ba mbuki e toppo, ba bebaingu ba bolli, beboki be daingwa na bandima be eni, ndi ba sesi Loba la Israel.

³² Ndi Jezu a bele na momene baokweli bau, a ona babo na, Na bweedi dimuti ndedi, ebanja ba ta na mba minya milalu, ndi ba si bene ida; na si emedi loma babo one na njai, ke ba ko-singa.

³³ Baokweli bau ba ona mo na, ? Wene so biso di mawaneno bewolu, duingamene na di dimuti dindene o eyan e.

³⁴ Jezu a ona babo na, Bewolu beniinga binyo o benino e. Ba ona, Samba, na ngusa sue isadi.

³⁵ Ndi a anedi dimuti o ja, o miaingadu.

⁽³⁶⁾ Ndi a noŋgi bewolu samba, na sue, a somi Loba, a bua, a bolino na baokweli bau, ndi baokweli na dimuti.

⁽³⁷⁾ Ndi ba a bese ba da, ba ula; ndi ba noŋgo miburu mi dia mi lunda besanja, samba.

⁽³⁸⁾ Na babo ba dedi, ba ta ndi lokuli la batu lone, na bitu na bana.

⁽³⁹⁾ Ndi a lomi dimuti one, a iŋgea o bolo, a poi o moiyo ma Magdala.

BEPASI, XVI.

NDI Farisai na Saddukai ba poi o keka, ba pula na a lee babo e_umban e wu o moi.

⁽²⁾ A alabe a o_una babo na, Ni iponda ebiamo e pino, binyo o kwala na, E mendi be_u bunya ba bwam, ebanja dibobe di mola.

⁽³⁾ Ndi o ediba o kwala na, Bunya ba muititti, ebanja dibobe di mola na mbaa. A binyo ba-itabba, o wele ene e_umban ya dibobe; ? ndi o si wele ene e_umban ya ini iponda e.

⁽⁴⁾ Nyoŋon ya bubi na misunji ba pula e_umban: ndi e_umban e si mabolabe mo, ke Jona motopperi a mudii, Ndi a dii babo, a alo.

⁽⁵⁾ Ni iponda baokweli ba poi o mune muri, ba baŋsane noŋgo bewolu.

⁽⁶⁾ Na Jezu a o_una babo na, o be diweye, na esa-ŋangi ya Farisai na Saddukai.

⁽⁷⁾ Ndi ba toppo na babomene na, Bu e_u na ebanja biso di baŋsane noŋgo bewolu.

⁽⁸⁾ Ndi Jezu a soino na, a o_una babo na, A binyo ba penda, ? nji o moŋgeli na binyomene, ebanja o si wani ewolu e.

⁽⁹⁾ ? O si soŋtani, to joŋgeli bewolu bitanu, na lokuli la batu bitanu, na besanja bendene beniŋga o pondino e:

⁽¹⁰⁾ To bewolu samba, na lokuli lone, na di besanja beninga o pondino e.

⁽¹¹⁾ Neni so binyo o si biano na si toppi na binyo o nyulo bewolu na, O be diweye esasaŋgi ya Farisai na Saddukai.

⁽¹²⁾ Ndi ba bia na a si toppia babo o be diweye ya esasaŋgi ya ewolu, ndi beleedi ba Farisai na Saddukai.

⁽¹³⁾ Ni iponda Jezu a poi o moiyo ma Kaisaria-Filipi, a uwele baokweli bau, na, Mba, Mun'a motu, ndi ba nja ba kwali na, mba na e e.

⁽¹⁴⁾ Ba ona mo na, Duŋgu ba ona Jon, modubedi; duŋgu Elija; bapepe Jeremia, to mo wo ya batopperi ba mudii.

⁽¹⁵⁾ A ona babo na, ? Nja nya binyo o kwali na, mba na e e.

⁽¹⁶⁾ Simon Petar a alabe, a ona, Ua o e ndi Krai, Mun'a Loba lo e.

⁽¹⁷⁾ Jezu a alabe a ona mo na, Bonam na ua, Simon mun'a Jona, eyubo to maiya ma si biise ua dini, ndi Tite, nyi e o moi.

⁽¹⁸⁾ Ndi na o pe na ua, O e ndi Petar; na o moi a dini idali, na emedi luŋga mwemba man; ndi miuna ma mudi ma kwidi, mu si wele buka mo.

⁽¹⁹⁾ Na emedi bola ua lodubwan la jania da moi; to njika dambu o mendino tiŋge o wasi, di matin-gabe o moi; na to njika dambu o maunjano o wasi di mendi mujabe o moi.

⁽²⁰⁾ Ndi a boli baokweli bau eyala, na ba si laingwa to motu, na a e ndi Krai.

⁽²¹⁾ O ni iponda, a boti lea baokweli bau, na a mendi ala Jerusalem, na eni mambu ma ndeŋge o prisi ba boso na Batiledi, ndi o bwabe, na pumbwa pe o sulalu.

⁽²²⁾ Ndi Petar a nongi mo o muri mo wo, a bota

domi mo, a ona, E be itum na ua a Saingo; dini di si mendi be na ua.

⁽²³⁾ Ndi a yombise momene, a ona Petar na, Timba mba mbusa, a bosiinga, o e ndi malinga o boso bam; ebanja o si soingeli mambu ma Loba, ndi mambu ma batu.

⁽²⁴⁾ Jezu a ona baokweli bau na, Ye te na motu na motu a emedi bupe mba o mbusa, esedi mo a tobbe momene, a noinge mbasa au, na bupe mba.

⁽²⁵⁾ Ebanja to nja nyi pula suinga lōnge lau, a mapumba mo, na to nja a mendi pumbe lōnge lau o nyul'am, a maadia mo.

⁽²⁶⁾ ? Ebanja njika mosen motu a benino, ye te na a kusa wasi nyese, ndi a pumba lōnge lau e. Njika yuma motu a mendino weingisane lōnge lau e.

⁽²⁷⁾ Ebanja mun'a motu a mendi poi o isainga la Tite na anjeli au; ndi a mendi bola motu na motu bowen ponda bebolu bau.

⁽²⁸⁾ Nambadi na ona binyo na, Duingu di teme wanu, ba si kike kwidi, na te na ba mendi jeni Mun'a motu a po o jania dau.

BEPASI, XVII.

O mbusa su motoba e tombi Jezu a noingi Petar, na James, na Jon mun'a saingo au, a wani babo o moi a moduingo mo asami.

⁽²⁾ Ndi a ta a weingisani o boso babo; boso bau bo panya ka we, mboti au e timbi isanga ka mwaie.

⁽³⁾ Ndi ombwa, Moses na Elija ba leele babo momene na babo, ba toppo na mo.

⁽⁴⁾ Petar a kwali a ona Jezu na, A Saingo, bo doli na biso di e wanu: O emedi te, esedi biso di lunge minoko milalu, Ua mo wo, Moses mo wo, na Elija pe mo wo.

⁽⁵⁾ O iponda mene a kwali, ombwa, diwindi da mwenene di diŋgeli babo: ndi ombwa, doi di wu o diwindi, di ona, Mun'am nunu nu tondobe; binyo siŋga mo.

⁽⁶⁾ Ni iponda baokweli ba siŋga, ba ko asi o mioso mabu, ba bwa boŋgo bwambi.

⁽⁷⁾ Na Jezu a poi bebe, a tappi babo, a ona, Asumwe, o si bwa boŋgo.

⁽⁸⁾ Na ni iponda ba sumono miso mabu, ba si eni to motu, ke Jezu momene.

⁽⁹⁾ Na ba sibano o miduigo, Jezu a anedi babo, na, O si laŋgwa jene na to motu na te na Mun'a motu a pumbwa o kwidi.

⁽¹⁰⁾ Ndi baokweli bau ba uwele mo na, ? Nji Bati-ledi ba kwala na Elija, a masele po e.

⁽¹¹⁾ Jezu a alabe a ona babo na, Elija a sele po nambadi, o timbise mambu mese.

⁽¹²⁾ Ndi na ona binyo na, Elija a mabolle po; ndi ba si dube mo, ndi ba boli na mo ka na ba pulino; nikanene Mun'a motu a mendi takisabe na babo.

⁽¹³⁾ Ndi baokweli ba bia, na a toppi babo o nyulo Jon modubedi.

⁽¹⁴⁾ Ni iponda ba poi bebe na dimuti, motu mo wo a siseri bebe na Jezu, a numi maboŋgo mau o wasi, a ona,

⁽¹⁵⁾ A Saŋgo, bwea mun'am ndedi: ebanja a maboa molopo mondene, takisabe bwambi: ŋgeri gita a ko o wea, na ŋgeri gita o madiba.

⁽¹⁶⁾ Ndi na wani mo o baokweli boŋgo, ndi ba si wele bolli mo.

⁽¹⁷⁾ Jezu a alabe a ona, A nyonon ya penda na pamo. ? E si tum na jano na binyo e. E si tum na welino na binyo e. Wanea mba mo.

⁽¹⁸⁾ Na Jezu a domi nyaubi, ndi a busi, na muna a bolli ni iponda mene.

⁽¹⁹⁾ Ndi baokweli ba poi na Jezu, esuka, ba ona, ? Nji biso di si weleno paŋga mo e.

⁽²⁰⁾ Jezu a ona babo na, O nyulo penda anyo: e-banja na ona binyo na, Ye te na binyo o bene jem̄ia ka dīso la elobi, o mendi kwalane munu moduŋgu na, Asumwe, ala one; ndi mu mendi jasumwe; ndi to dambu di si wele buka binyo.

⁽²¹⁾ Ndi nini ka, e si wele paŋgabe, ke moka na ikandani ida.

⁽²²⁾ Ni iponda ba ja o Galilee, Jezu a ona babo na, Mun'a motu a mendi bakabe o maa ma batu:

⁽²³⁾ Ndi ba mendi bwa mo, na o sulalu a mapumbwa pe. Ndi ba boo ndedi bwambi.

⁽²⁴⁾ Ni iponda ba iŋgedi o Kapernaum, babo ba koteli bima ba njaŋgi, ba poi na Petar, ba ona, ? Moleedi anyo a si saŋgi njaŋgi e. A ona, Ē.

⁽²⁵⁾ Na ni iponda a pino o ndabo, Jesu a sele toppo na, ? A Simon, nji o moŋgelino, o nji kiŋe ya wasi ba noŋgi bima ba njaŋgi, o bana babu, iŋgo baben e.

⁽²⁶⁾ Petar a ona mo na, Baben. Jezu a alabe na, Ye te na, bana ba be wonja.

⁽²⁷⁾ Ndi ke di si ya liŋgise babo, ala o muuja, pumba jobe, noŋgo sue o seleno bwa: na ni iponda o telino modumbu mau, o mendi dia ŋkel: noŋgo mo, bola babo o nyulo mba na ua.

BEPASI. XVIII.

O ni iponda mene, baokweli ba poi Jezu bebe, ba ona, ? Nja nyi kola o jania da moi e.

⁽²⁾ Jezu a beli muna nusadi, ajese mo o tetin abu,

⁽³⁾ A ona, Ewie na ona binyo na, E be te na binyo o atoele, o timba ka bana basadi, binyo si wele iŋgea jania da moi.

(4) To nja so nyi a emedi timbise molema mau ma pii ka mu muna musadi, a e ndi ndene ni buka bese o jania da moi.

(5) Na to nja nyi a emedi kusa mo wo ka mu muna o dina dam, a kusi mba.

(6) Na to nja nu nyi a matimbise bubi mo wo ya bano bana basadi, bwam na mo idali la esai di tiingami o nyuingu au, na a lo o munja ma njiba.

(7) Eboma na wasi o nyulo malambi! malambi ma mendi be nambadi; ndi eboma na mo o nyul'au malambi ma pino!

(8) Na ndi ye te dia doingo to mwendi moingo mo lambi te ua, ke mo, pumba mo one: bo doli na ua o iingea o longe eboki to bebaingu, ndi to o ma bene maa maba, to miendi miba, o pumbabe o wea ya bwindia.

(9) Ye te diso doingo di lambi te ua, dubwa mo, pumba mo one; bo doli na ua o iingea o longe na diso di wo, ndi to o inabeni miso miba, o pumbabe o uma wea.

(10) O be diweye na o si bainga mo wo ya bana basadi; ebanja na ona binyo na, Anjeli yabu ba maene boso ba Tite nyi e o moi, bunyate.

(11) Ebanja, Muna motu a poi o ongise babo ba pumberi.

(12) Ndi nji binyo o mongelino e. Ye te motu mo wo a bene ebwea milongi, na mo wo mu pambilani, a si emedi dia modibua na dibua o moi a modungo, ndi a ala na pulise mu mu pambilani e.

(13) Ndi ye te na a dii mo, Ewie na ona binyo na, a bwa monyenge o nyulo mu mologi, buka na modubua na dibua mi si pambilani.

(14) Nika mene, se to gemia da Saingo anyo nyi e o moi, na mo wo ya bano basadi e pumbia.

(15) Ndi ye te muna songo ongo a boli bubi

dingise ua, ala na laingwa mo njom au, ni iponda ua na mo o e mosoloki: ye te na a singi ua, ke o suinge muna soigo oigo.

⁽¹⁶⁾ Ye te na a si emedi siinga ua, noigo na ua mo wo to baba, na o midumbu ma baba to balalu ma mbui, beyala bese be tingami.

⁽¹⁷⁾ Ye te na a kwem babo, laingwia mwemba; ndi ye te na a kwem pe mwemba, esedi mo a be na binyo ka nyusibii na nyabubi.

⁽¹⁸⁾ Ewie na ona binyo na, To njika dambu binyo o matiinge o wasi di matingabe o moi; ndi to njika dambu binyo o maunja o wasi di maunjabe o moi.

⁽¹⁹⁾ Ndi na o pe na binyo, Ye te na binyo baba o madolisani o wasi, o nyulo dambu na dambu ji e na ba mauwele, e mendi bolabe na babo, na Tite, nyi e o moi.

⁽²⁰⁾ Ebanja uma na uma baba to balalu ba kotone o dina dam, mba na emedi be o tetin abu.

⁽²¹⁾ Ndi Petar a poi na mo a ona, A molcedi, muna saigo am a boli te bubi lingise mba, nigeri ininga na mendi lakise mo: nigeri samba e.

⁽²²⁾ Jezu a ona, Na si kwalani ua na, nigeri samba; ndi na te na nigeri mosamba e lunda nigeri samba.

⁽²³⁾ O dini, jania da moi e biana kine po, nyi emedi noigo bolaingi na bautu bau.

⁽²⁴⁾ Ni iponda a boti lainga, mo wo a wanedi mo ni aledi ewu, dum da lokuli la talan.

⁽²⁵⁾ Ndi na a si beue to yuma ya sauwia, saigo au a boli eyala na a maandisabe, na munj'au, na banna, na mese a benino, ndi mosauwidi mu bolabe.

⁽²⁶⁾ Nu moutu a ko asi, a owe mo, a ona, Sun ati, engeli mba, ndi na emedi sauwia ua yese.

⁽²⁷⁾ Ndi saigo nya nu moutu a asumwe na ndedi, a unjo mo, a lakise mo yi ewu.

⁽²⁸⁾ Ndi nu moutu, a ala eboko, a eni moutu mo

wo mwemba au, nyi aledi mo ewu ebwea denario; ndi a putia mo na nyungu au, a ona, Sauwia mba ewu am.

⁽²⁹⁾ Ndi mwenja au, a ko asi o miendi mau, a sosumedi mo, a ona. Sun, engeli mba, ndi na e-medi sauwia ua yese.

⁽³⁰⁾ Ndi a si emedi, a ala, a pumba mo o ndabo a beboa, na te a sauwia mo ewu.

⁽³¹⁾ Ndi ni iponda makom mau na mwemba ba eni di dambu di bolabe, ba bwa ndutu bwambi, ba poi ba langwa saigo abu mese me bolabe.

⁽³²⁾ Ndi saigo au, a beli mo, a ona mo na, A ua moutu' bubu, Na lakise ua ewu ndene ese, ebanja o sosumedi mba;

⁽³³⁾ ? Bo si doli na ua, o bweedi mwenja oigo ndedi, ka na bweedi na ua e.

⁽³⁴⁾ Ndi Saigo au a liiga, a baki mo na ba beboa, na te a mendi sauwa ewu yese ye yau.

⁽³⁵⁾ Nikamene Tite a emedi bola na binyo, ye te na o si emedi lakise na milema manyo, ewusi la muna saigo na muna saigo.

BEPASI, XIX.

NDI e ta na, ni iponda Jezu a bollino bini bekwali, a dia Galilee, a poi o moiyo ma Judea, o mbasandedi ma Jordan;

⁽²⁾ Ndi mamuti mandene ba bupe mo; ndi a bol-lise babo otin.

⁽³⁾ Ndi Farisai ba poi mo bebe, ba pula kika mo, ba ona, ? Bo dole na motu a paigi munjau o njom nyese e.

⁽⁴⁾ A alabe, a ona babo na, ? Binyo o si ta o lai-ga na nu nyi weki babo o beboteri, a weki babo momi na mutu e,

⁽⁵⁾ A ona, O nyulo dini, motu a mendi dia saigo

au na nyaŋgo, ndi a malattane na munj'au; ndi ba a ba bane ba matimba eyubo wo.

⁽⁶⁾ Na ndi ba titti pe baba, ba a ndi eyubo wo. Di la Loba a ta a latta, o si sedi motu a abe.

⁽⁷⁾ Ba ona mo na, ? Nji so Moses a anedino o bola mo kalati ya paiga, na busise mo one e.

⁽⁸⁾ A ona babo na, O nyulo pamo a milema anyo, Moses a esedi binyo o paiga bitu banyo; ndi o beboteri bo si ta na.

⁽⁹⁾ Ndi na ona binyo na, To a be na nja a paige munj'au e si be njom a mosunji, ndi a bai nupepe, a wite mosunji: na nu nyi a bai mo nyi paigabe, a wite mosunji.

⁽¹⁰⁾ Baokweli bau ba ona mo na, Yi e te nika na motu na munj'au, bo si doli na ba ba bane.

⁽¹¹⁾ Ndi a alabe babo na, Batu bese ba si wele kusa bini bekwali; e be te na e bolabeno.

⁽¹²⁾ Ebanja duingu la ndoko ba yabe o dibum da nyaŋgo babu: ndi duingu la ndoko b'e, ba timbi-sebe nika na batu; ndi duingu la ndoko b'e, ba timbise babomene ndoko, o nyulo jania da moi. Nu nyi wele alia na bola, esedi mo a alie, a bole.

⁽¹³⁾ Ndi bana basadi ba wamede na mo, na a maele maa mau o moi abu, na kane: ndi baokweli ba domia babo.

⁽¹⁴⁾ Ndi Jezu a ona, Esedi bana basadi ba ye na mba, yika abo ye ndi jania da moi.

⁽¹⁵⁾ Ndi a ele maa mau o moi abu, a al'o one.

⁽¹⁶⁾ Ndi ombwa mo wo a sisedi bebe, a ona mo na, ? A moleedi a bwam, njika dambu da bwam na mendi bolano, na na mabene longe la bwindia e.

⁽¹⁷⁾ A ona mo na, ? Nji o belino mba bwam e. To mo wo a titti bwam ke Loba; ndi o pula te ingea o longe, neinge mbenda.

(18) A ona mo na, ? Njika mo e. Jezu a alabe na, Ua o si bwa. O si wite mosunji. O si iba. O si bakeli motobbo.

(19) Dube songo oiigo na nyoiigo; ndi o matondi mwemba moigo ka uamene.

(20) Mi mpese a ona mo na, Mano mambu mese na ta na neiige o mout,am: ?nji pe di die e.

(21) Jezu a ona mo na, Ye te na o emedi be na sii, ala, andise yi o benino, o abane mo o batuedi, ndi o mabene diwuta o moi: ndi o ya, bupe mba.

(22) Ni iponda mu mpesa a siingino bini beyala, a alo, lunda na ndedi; ebanja a bene bima bindene.

(23) Ndi Jezu a kwali baokweli bau na, Ewie na ona binyo na, E ambi na mbwan a motu a giingea o jania da moi.

(24) Na o pe na binyo na, E si ambi na Kamel o tomba o molomba ma ndondoki, ndi to mbwan a motu mu maingea o jania da Loba.

(25) Ni iponda baokweli ba siingi, ba ubi bwambi, ba ona, ? Nja so a maongisabe e.

(26) Jezu a ombwa babo, a ona, Na batu, dini di ambi, ndi na Loba mambu mese ma si ambi.

(27) Na Petar a alabe a ona mo na, Ombwa biso di dii mese, di bupe ua; ?nji so biso di mabenino e.

(28) Jezu a kwalani na, Ewie, na ona binyo na, Binyo nyi ta a bupi mba, o iponda a betimbisele, Mun'a motu a mendi ja o begedi ba bosaingi bau, binyo pe o mendi ja o moi a dum da begedi na biba, kaiseno dum da mibia ma Israel na miba.

(29) Na mo wo na mo wo nyi diino ndabo, to baa ba saigo, to baari, to saigo, to nyaigo, to mutu, to bana, to eyundi, o nyula dina dam, a mendi kusa ingeri ebwea: ndi a mendi bene isaigo na loinge la bwindia.

⁽³⁰⁾ Ndi gita la baboso, ba mendi timba mbusa: na bambusa, ba mendi be boso.

BEPASI, XX.

JANIA da moi ji e ka momi, saigo a ndabo, a busi o mesan ma ediba, o kaka baboledi o moonda mau ma lonyeengen.

⁽²⁾ Na ni iponda a suse na baboledi na denario po o bunya, a lomi babo o moonda mau ma lonyeengen.

⁽³⁾ A busi pe o ponda ilalu, a eni bapepe ba teme o dun;

⁽⁴⁾ A ona babo na, Binyo ala o moonda ma lonyeengen, ndi to neni e duingameni, na emedi bola na binyo. Ndi ba ali.

⁽⁵⁾ Ndi a busi pe ponda motoba, na ponda dibua, ndi a bola pe nika.

⁽⁶⁾ Ndi o ponda dum na wo, a busi, a eni bapepe ba temi tete, ndi a ona babo na, ? Nji binyo o temino wanu tete bunya buese e.

⁽⁷⁾ Ba alabe ba ona, Ebanja to mo wo a si kaki biso. A ona babo na, binyo pe ala o moonda, ndi to njika e duingamene, binyo o makusa.

⁽⁸⁾ Na ndi iponda ebiamo e poino, saigo a moonda a ona soeli au na, Bele baboledi, bola babo mosauwedi mabu; o baiye nyi sukan na te na nyu sele.

⁽⁹⁾ Ndi babo ba belabe dum la ponda na po, ba kusa motu na motu denario po.

⁽¹⁰⁾ Ni iponda basele ba poino, ba ongele na, ba o kusa gita la buka bane; ndi ba a bese ba kusi motu na motu denario po.

⁽¹¹⁾ Ni iponda ba kusino ba toppo minyuyungu lingise saigo ndabo, na,

⁽¹²⁾ Bano basukan, ba boli ebolu ponda po, ndi o timbise babo kapo na biso, di boli ndutu ya mwese ma we.

⁽¹³⁾ Ndi a alabe mo wo ya babo na, A dikom lam, na si bola ua bubi; ? O si susedi na mba denario p_o e.

⁽¹⁴⁾ Noigo duingu doingo, ndi ala: yi e ndi moyau mam o bola basukan ka na ua.

⁽¹⁵⁾ ? E si item na mba na bola ka na emedino na yam e. ? Diso doingo de bubi, ebanja na e doli e.

⁽¹⁶⁾ Nann, nyusukan a mendi be o boso, na nya boso, o mbusa; ebanja gita di belabe, ndi ngusu di possobe.

⁽¹⁷⁾ Na Jezu a aluuo o Jerusalem, a noongi dum da baokweli na baba o muri mo wo, a ona babo na,

⁽¹⁸⁾ Ombwa biso di ale o Jerusalem, ndi Mun'a motu a mabakabe o prisi ba boso, na Batiledi, ndi ba mendi kwese mo na wo.

⁽¹⁹⁾ Ba mendi baka mo o Basibii o jokwa, o dipa na lonyangu, na o bwa mo o mbasa: ndi o sulalu a mendi pe pumbwa.

⁽²⁰⁾ Ndi nyaigo ya bana ba Zebedee a sisia mo bebe, na baa bau mwemba, ba owe mo, ba pula dambu di wo.

⁽²¹⁾ A ona mo na, ? Njika dambu o mapulano e. Mo a ona, Esedo bano bana bam baba ba ja o jania doingo, mo wo o dia doingo da momi, nune pe o dia da dimosi.

⁽²²⁾ Jezu a alabe a ona, Binyo o si bii dambu o mabaiseno. ? O wele nyo dibondi ji e na mba na mendi nyo e. Ba ona mo na, Bisu di wele.

⁽²³⁾ A ona babo na, Binyo o emedi nyo la dibondi dam, na dubisabe na idubise ji e na mba na dubisabeno, ndi o ja o dia dam da momi na dimosi di titti dam o bola, e be te na babo be pongobelino na Tite.

⁽²⁴⁾ Ni iponda dum da baokweli ba siugino, ba asunwabe na pidi liigani bona saigo baba.

⁽²⁵⁾ Ndi Jezu a beli babo, a ona, Binyo o bii uiomi ma basibii ba kikise jania o moi abu: na babo ba kolo ba kikise ngiinya o moi abu.

⁽²⁶⁾ Ndi e si mendi be nika na binyo; ndi to nja nyi pule be bondene, esedi mo a be moutu anyo;

⁽²⁷⁾ To a be na nja nyi pule be nya boso, esedi mo a be mokum anyo.

⁽²⁸⁾ Ka na muna motu a si poi o boleabe, ndi o bolea, na o bole longe lau mosauwidi ma bagita.

⁽²⁹⁾ Na ba busino o Jeriko, dimuti dindene da bupe mo.

⁽³⁰⁾ Ndi ombwa, batu bandima baba, ba ja o muri mangia, ni iponda ba singino Jezu a poi tomba, ba eya na, A Saigo mun'a David, bwea biso ndedi.

⁽³¹⁾ Ndi dimuti ba kwalani babo, o ko na pii; ndi ba eya ndi bwambi, na, A Saigo mun'a David, bwea biso ndedi.

⁽³²⁾ Na Jezu a teme, a bele babo, a ona, ? Nji o pulano na bolea binyo e.

⁽³³⁾ Ba ona mo na, A Saigo, na miso masu matelami.

⁽³⁴⁾ Na Jezu a bene ndedi na babo, a tappi miso mabu; na dibokimene miso mabu ma kusa gene, ndi ba bupe mo.

BEPASI, XXI.

NI iponda ba siseri bebe Jerusalem, ndi ba poi o Betpage, o moduigo ma Olivi, Jezu a lomi baokweli baba.

⁽²⁾ A ona babo na, Binyo ingea mudi musadi mu e o boso anyo, ndi dibokimene o maeni assi, tingabe, na muna au: unji babo, wanea mo mba.

⁽³⁾ Ye te na to motu a kwalani binyo to dambu, o makwala na, Saigo a pula mo: na dibokimene a emedi loma mo.

⁴ Mano mambu mese me boi, na di di kwalabe na motopperi nya mudii ma mendi lunda, na.

⁵ Laingwa ingonderi a Zaion na, Ombwa, kiine ongo a poi na ua, motu pii, bambabe o moi a assi, e, na muna assi momene.

⁶ Baokweli bau ba alo ba boli ka na Jezu a anedino babo.

⁷ Ba wani assi na muna, ndi ba lateli loki labu o moi yau, ndi a ja o moi a muna assi.

⁸ Na dimuti dindene ba lateli loki labu o ngia; bane ba ke mikanju ma bweli, ba lateli babo o ngia.

⁹ Na dimuti di ala o boso na ba ba bupe mbusa ba eya moi, ba ona, Hosanna na muna David; bonam na mo nyi poi o dina da Yehova. Hosanna o jasami lese.

¹⁰ Na ni ponda a ingedi Jerusalem, mundi muse mo asumwe, mo ona, ? Nja nunu e.

¹¹ Na dimuti da ona, Jezu nunu, motopperi ya Nazaret o Galilee.

¹² Na Jezu a ala o tempili ya Loba, a painga one babo bese ba maandise, na ba maanda o tempili, a koma wasi tabili ya babo ba weingisani mbolu, na begedi ba babo ba andise mbeinga,

¹³ A ona babo, E tilabe na, Ndabo am e mabelabe ndabo a moka; ndi binyo o timbise mo molumba ma baibedi.

¹⁴ Ndi bandima na beboki ba poi na mo o tempili, ndi a bolli babo.

¹⁵ Ni iponda prisi ya boso, na Batiledi ba eni bebolu bondene be na a boli, na siingi bana ba eya o tempili, na, Hosanna o muna David; ba asumwe na pidi.

¹⁶ Ba ona mo na, ? O siingi na ba toppino e. Jezu a ona babo na, E, ? Binyo si lainga, na, O nyulo

modumbu ma bana na mienge, Ua o ta o tese isese e.

⁽¹⁷⁾ Na o dii babo, a busi mundi a alo Betani, aja otin.

⁽¹⁸⁾ Na o ediba, ka a timba o mundi, a bwa njai.

⁽¹⁹⁾ Na a eni bweli ba efig o mbasanedi ma ngia, ndi a poi bebe, a si dii to dambu otin, ke beyadi mene, ndi a ona mo na, O si ya pe bepuma tom tom. Na dibokimene bo anja.

⁽²⁰⁾ Ni iponda baokweli ba eni, ba o uba, ba ona, ? Ne ni bweli ba efig e wamsino anja e.

⁽²¹⁾ Jezu a alabe, a ona babo na, Ewie na ona binyo na, Ye te na o bene jemia, e si be penda, o si mendi bolano nika nya bweli ba efig momene, ndi o mendi kwalani munu moduigo na, Asumwe, ko o tetin a munja; ndi di mendi bolane.

⁽²²⁾ Ndi mambu mese to njika mo o mendino uweli na moka, o dube te, o mendi kusa.

⁽²³⁾ Ni iponda a ingedino o tempili, prisi ya boso, na badun ba batu ba poi na mo, ke a malei batu, ndi ba ona, ? O nyulo njika ngiinya ua o bolino mano mambu e. Ndi nja a boli ua nini ngiinya e.

⁽²⁴⁾ Jesu a alabe, a ona babo na, Mba pe na emedi baise binyo dambu di wo, ye te na o emedi laingwa mba, nikamene mba pe, na emedi laingwa binyo njika ngiinya mba na boli mano mambu.

⁽²⁵⁾ ? Bedubise la Jon di wu ndi o we; o moi, nga la batu e. Ndi ba ongeli na babomene, na, Ye te na biso di kwale na, Di wu o mo; a emedi kwalane biso, ? Nji binyo o si dubino mo e.

⁽²⁶⁾ Ndi ye te na biso di kwala, na, La batu; biso di mabwa batu bongo; ebanja bese ba laingi Jon, ka motopperi a mbadi.

⁽²⁷⁾ Ndi ba alabe Jezu, ba ona, Biso di si wele

laingwa. A ona babo na, To mba pe na si malaingwa binyo, njika nginnya na bolino mano mambu.

⁽²⁸⁾ ? Ndi nji binyo o monigelino e. Motu mo wo a bene bana baba, ndi a poi na nya boso, a ona mo na, A muna, ala ebolu o enge, o monda mam.

⁽²⁹⁾ A alabe, a ona, Na si emedi ala; ndi a timba molema mau mo atoeli, a ali.

⁽³⁰⁾ Ndi a po na nya ngoka, a kwali nika.

⁽³¹⁾ Mo a alabe, a ona, E ati, na maala; ndi a si alo. ? Bano ba bane nji nyi boli gemia la saigo e. Ba ona mo na, Nya moturu. Jezu a ona babo na, Ewie na ona binyo na, Bakoteli bima, na bitu bi e la mbamba, ba ingea o jania da Loba, o boso na binyo.

⁽³²⁾ Ebaija Jon a poi na binyo o belemo be teingen, ndi binyo si dube mo; ndi bakoteli bima, na bitu ba mbamba ba dube mo, ndi to na o ta o eni dini, o si atoeli na ndi o dube mo.

⁽³³⁾ Siinga monia mopepe. Saigo a ndabo a ta, a de moonda ma lonyengen, a kotteli mo, a luiga ebundu ya mau otin, na ndabo nya tatta; a esedi mo o maa ma baboledi ba moonda, ndi a alano o ekumbu itum.

⁽³⁴⁾ Ni iponda mumbwa e poi bebe, a lomi bautu bau o baboledi ba moonda na ba kusea mo bepuma bau.

⁽³⁵⁾ Ndi baboledi ba nongi bautu bau ba boso; ba dipi mo wo, ba aigwi nune madali, ba bwa mo wo.

⁽³⁶⁾ Ndi a lomi pe bautu bapepe ba buka baboso; ndi ba boli pe nika.

⁽³⁷⁾ Ndi o isukan a lomi mun'au, a ona, Ba mendi dube mun'am.

⁽³⁸⁾ Ndi ni iponda baboledi ba enino muna, ba

kwala na babomene na, Momene nunu nyi mendi saingwa bese; esedi biso di bwe mo, ndi di noingo isaingwa dau.

⁽³⁹⁾ Ndi ba putia mo, ba busise mo one, ba bwa mo.

⁽⁴⁰⁾ ? Ni iponda mobenedi nya moonda mu pino, neni a mendino bola bano baboledi e.

⁽⁴¹⁾ Ba ona mo na, A emedi nyamse ba batu ba bubu bwam bwam, ndi a emedi dia moonda ma lonyengen na baboledi bapepe, babo ba mendi bole mo bepuma o mumbwa.

⁽⁴²⁾ Jesu a ona babo, Binyo si ta lainga betiledi na, ? Idali mene baluingedi ba baingino, dimene di timbe idali la tungu e. Dini bi e ndi beboledi ba Yehova, bi e tanya o miso masu.

⁽⁴³⁾ Na ndi na ona binyo na, Jania da Loba e mendi noingobe na binyo, di bolabe na itumba ni mendi wana bepuma bau.

⁽⁴⁴⁾ Ndi to nja a mendi ko o moi a dini idali a mendi bwea, ndi to nja idali e mendi ko, di man-yosso mo ngusu na ngusu.

⁽⁴⁵⁾ Ni iponda prisi ba bosu na Farisai ba siingino minia mau, ba soi na a toppi o nyulo abo.

⁽⁴⁶⁾ Ni iponda ba pula putia mo, ba bwa batu boingo, ebanja batu ba laingi mo motopperi a mudii.

BEPASI, XXII.

NDI Jesu a toppi pe na babo o minia, a ona,

⁽²⁾ Jania da moi ji e ka kiñe nyi ipeli mun'au ndema la diba.

⁽³⁾ Ndi a lomi bautu bau o laingwa babo ba belabe o ndema; ndi ba si emedi po.

⁽⁴⁾ Ndi a lomi pe bautu bapepe, a ona, Laingwia babo be belabe, na, Ombwa na boisani ida lam, nyaka am na besombe ba diwoingi be bwabe, na

mese me duingamene; binyo ya o ndema.

⁽⁵⁾ Ndi ba o ombwe mo ka dambu disadi, ba alo, mo wo o moonda mau, nupepe o nyunga au :

⁽⁶⁾ Ndi bane pe ba noŋgi bautu bau ba boli babo bubi, ndi ba bwa babo.

⁽⁷⁾ Ni iponda kiŋe a siŋino, a ta liŋga; A lomi batu bau ba bila, a nyamse bano ba bwan, a dise mundi mabu.

⁽⁸⁾ Ndi a ona bautu bau na, Ndema di mapoŋgobe, ndi babo ba belebe, ba si duingamene.

⁽⁹⁾ Binyo alo o ŋgia ni tindam, na bese o eneno, uwele babo o ndema la diba.

⁽¹⁰⁾ Ndi bano bautu ba alo o ŋgia ni tindam, ba koteli o uma wo, bese ba diino, babubi na babwam; ndi ndema e lunda na babeledi.

⁽¹¹⁾ Ni iponda kiŋe a iŋgea o ene babeledi, a eni motu otin nyi si boti mboti a diba.

⁽¹²⁾ Ndi a ona mo na, ? A dikom, nji o poino wanu ndi o si bene mboti a biba e. Ndi a ko dimomi.

⁽¹³⁾ Ndi kiŋe a ona bautu bau na, Kaka mo, maa ma miendi, noŋgo mo one, pumba mo o muititti mundene; otin ndi mbimbi na da la masuŋga.

⁽¹⁴⁾ Ebanja gita ba belabe, ndi ŋgusu ba possobe.

⁽¹⁵⁾ Ndi Farisai ba ala bo ania mwanu, ne ni beno na ba lambi mo o bekwaledi bau.

⁽¹⁶⁾ Ndi ba lomi baokweli babu na bona Herod, ba ona A Moleedi, biso di biina Ua o e mbadi, o leile bedemo ba Loba o mbadi, ndi o si dube to motu.

⁽¹⁷⁾ O nika laŋgwa biso, na o moŋgelino; ? Bo doli na bola Kaisar bima ba njaŋgi na na bo si doli e.

⁽¹⁸⁾ Na Jezu a bii bubi babu, a ona, ? A binyo ba itabba, nji o kekino mba e.

⁽¹⁹⁾ Lea mba mbolu a njaŋgi. Ndi ba wania mo denario po.

(20) A ona babo na, ? Bowan na dina la nja dini e.

(21) Ba alabe mo na, Kaisar. Ndi a ope na babo na, Binyo bola na Kaisar mambu ma Kaisar; na o Loba mambu ma Loba.

(22) Ni iponda ba siŋgi bini beyala, ba uba, ba dii mo, ba ala one.

(23) Bo bunyamene Saddukai ba poi na mo, ba kwali na, Bepumbweli be titti; ba uwele mo na,

(24) A moleedi, Moses a kwali, na, Ye te na mo wo a widi, ndi a si yai bana, muna saŋgo au a mendi noŋgo munj'au, na a yea mbolako o muna saŋgo au.

(25) Ndi ba ta na biso bana ba saŋgo samba; ndi nyaboso a bai mutu, a widi; ndi a si dii mbolako, a dii munj'au na muna saŋgo au.

(26) Nikamene pe nyu bupe, na nu nyi lunde balalu, na te na nu nyi lunde samba.

(27) Ndi o isukan mutu pe a widi.

(28) Na ndi o epumbweli la kwidi, ya nja a mendino be o babo samba e: ebanja samba nyese ba bai mo.

(29) Jezu a alabe a ona babo na, Binyo o wusi, o si bia betiledi, to ŋgiŋnya a Loba.

(30) Ebanja o epumbweli la kwidi, ba si maba, to bolabe o diba, ba be ka anjeli a Loba.

(31) Ndi o nyulo epumbweli la kwidi, binyo si laŋgi di di toppobe binyo na Loba, na,

(32) Mba na e Loba la Abraham, na Loba la Isaak, na Loba la Yakov. Loba lo titti Loba la bawidi, ndi la baloŋge.

(33) Ni iponda mamuti ma siŋgino, ba tanya na beleedi bau.

(34) Ni iponda Farisai ba siŋgi na a dibi midumbu ma Saddukai, ba kotone, ba diŋgeli mo.

(35) Ndi mo wo, moleedi ma mbenda, a uwele mo eyala wo, a kike mo, a ona,

⁽³⁶⁾ A moleedi, ?Njika beenedi be kola o mben-da e.

⁽³⁷⁾ Jezu a ona mo na. Ua o matondo Yehova Loba loingo na molema moingo mese, na mudii moingo mese, na bobia boingo bese.

⁽³⁸⁾ Nini ndi nyi e boso na ndene, o beenedi bese.

⁽³⁹⁾ Ndi nya mbusa yi e ka nini, O matondo mwemba moingo ka uamene.

⁴⁰ O moi a bini beenedi biba, hepane mbenda yese na batopperi ba mudii.

⁴¹ Ebe Farisai ba kotone o uma wo, Jezu a uwele babo, na,

⁴² ? O moingeli ndi Krais ne e. Mun'a nja a eno e. Ba ona mo na, Mun'a David.

⁴³ A ona babo na, ? Ne ni so David o nyulo mudii a bele mo Yehova, na,

⁴⁴ Yehova a kwalia Yehova lam na, Ua o ja o dia dam da momi, na te na timbise bosiinga boingo ebambu ya mataंगा moingo.

⁽⁴⁵⁾ ? Ye te David a bele mo Yehova, ne ni so a eno mun'au e.

⁽⁴⁶⁾ Ndi to motu a si wele baise mo to cyala wo.

BEPASI, XXIII.

NDI Jezu a topponi dimuti na baikweli bau, na,

² Farisai na Saddukai ba ja o begedi ba Moses:

³ Na ndi mambu mese ba anedi binyo o ombwa, o ombwa, o bole; ndi o si bola ponda na beboledi babu: ebanja ba kwali, ndi ba si boli.

⁴ Ba kaki mabomba madillu, na maambi bambe, ndi ba neingeli mo makata ma batu; ndi to na mune mabu ba si wele sumwa mabu.

⁽⁵⁾ Bebolu babu bese ba bolino bi e ndi gene na batu; ba tindi igodi abu na miina, ba kolise misonno ma loki labu.

⁽⁶⁾ Ba tondi begedi bi asami o maudema, na boja ba boso o ndabo a nduugamen,

⁽⁷⁾ Na masoma o madun, na o belabe na batu, Moleedi, Moleedi.

⁽⁸⁾ Ndi binyo o si belabe Moleedi; ebanja mo wo a e moleedi anyo.

⁽⁹⁾ O si bele motu o wasi na, Tite; ebanja mo wo a e songo, nu nyi e o moi: na binyo bese o e ndi bona saigo.

⁽¹⁰⁾ To o belabe Badieri, ebanja mo wo a e modieri anyo, Kraisi, momene.

⁽¹¹⁾ Nu nyi kōlo o tetin anyo, a mendi be moutu anyo.

⁽¹²⁾ To a be na nja nyu abweli momene, a mendi sibusabe wasi; nu nyi a lokomedi momene, a mendi jabwabe.

⁽¹³⁾ Eboma na binyo Batiledi na Farisai, ba itabba! binyo o kuke jania da moi diingise batu; binyo si wele iingea binyomene, to jesele babo ba pula iingea.

⁽¹⁴⁾ Eboma na binyo Batiledi na Farisai, ba itabba! binyo o dedi mandabo ma mikusa, ndi o mawondon o kane moka mabwaba: na ndi o makusa eko dindene.

⁽¹⁵⁾ Eboma na binyo Batiledi na Farisai, ba itabba! binyo o diingeli munja na evundi o timbise embom ewo; ndi ni iponda a timbisabe, o timbise mo muna ma geeni a buka binyo mene.

⁽¹⁶⁾ Eboma na binyo, a badieri bandima, o kwali na, To a be na nja nyi mendi kane na tempili, e titti dambu; ndi to nja nyi a mendi kane o nyulo goldi ya tempili; a tiingam na songo au.

⁽¹⁷⁾ Binyo bailema, na bandima! ? Nji e buka e; goldi, to tempili ni saingise goldi e.

⁽¹⁸⁾ O kwali na, To nja nyi mendi kane na dio, di

titti dambu; ndi to nja nyu a mendi kane a nyulo jabia ni e o moi au; a tiingam na songo au.

⁽¹⁹⁾ Binyo bailema, na bandima! ? Nji e buka e; jabia, to dio ni sangise jabia e.

⁽²⁰⁾ Na ndi nu nyi kane songo o nyulo dio, a kane o nyulo au, na mese ma me otin.

⁽²¹⁾ Nu nyi kane songo na tempili, a kane na mo, na mo ni jai otin.

⁽²²⁾ Ndi nu nyi kane songo o nyulo moi, a kane na boja ba Loba, na mo nyi jai otin.

⁽²³⁾ Eboma na binyo Batiledi na Farisai, ba itabba! o boli dungu di wo onyulo dum da minti, na wundi, na sisam; ndi o dia mambu mandene ma mbenda, bekaisedi, na ndedi, na mbadi: mano ma ta maangameni binyo o bola, ndi o si dii mane mi si bo.

⁽²⁴⁾ A binyo badieri bandima, o seingwe mbuiji, ndi o nyo kamel.

⁽²⁵⁾ Eboma na binyo Batiledi na Farisai, ba itabba! ebanja o sangise dibondi o mbusa, ndi o tetin di lundi bubu na mawondon.

⁽²⁶⁾ Ua ndima, Farisai, sele sangise tetin a dibondi na moonjo, ndi to mbusa pe e mabe sangi.

⁽²⁷⁾ Eboma na binyo Batiledi, na Farisai, ba itabba! binyo o e biana idali la songo di masangi, di m'enene na boko bwam, ndi o tetin di lundi na bewese ba batu, na nyakaka yese.

⁽²⁸⁾ Nikamene pe ndi nyi e binyo, o m'enene bosangi na batu, ndi o tetin o lundi na itabba na bubu.

⁽²⁹⁾ Eboma na binyo Batiledi na Farisai, ba itabba! o luigi songo ya batopperi ba mudii, o botise pe songo nya bosangedi,

⁽³⁰⁾ Ndi o ona, O usabe di ta o minya ma basaiigo basu, ke di si pulisani na babo o nyulo maiya ma batopperi ba mudii.

⁽³¹⁾ O nyulo nanu, o e mbuñ na binyomene, na o e bana ba ba, ba boo batopperi ba mudii.

⁽³²⁾ Na ndi lundise dimene da basañgo banyo.

⁽³³⁾ Binyo nyama bwaba, bana ba pe, ? Ne ni binyo o mooñgano na ndeinge la gehene e.

⁽³⁴⁾ Na ndi ombwa, na lomea binyo batopperi ba mudii, na bajañgwa, na batiledi; duñgu la babo o mendi bwa na bomeli o mbasa; duñgu la babo o emedi dipa o ndabo anyo nduñgamen, na takise babo o mudi na mudi.

⁽³⁵⁾ Na o moi anyo mo mendi poi maiya mese ma bosañgi komabe o wasi, o maiya ma Abel, mosañgedi, na te na maiya ma Zekaria, mun'a Barakia, nu binyo o boo tetin a uma a bosañgi na dio.

⁽³⁶⁾ Ewie na ona binyo na, mano mambu mese ma mendi po o moi ya nini nyoion.

⁽³⁷⁾ A Jerusalem, Jerusalem, nyi boo batopperi ba mudii, nyi numa babo madali ba lomabe na ua, ? nigeri ñiñga mba na makotelino bana boñgo o uma wo, ka modi ma uba mo kotelino bana bau wasi a mapupulani mau; ndi binyo o si emedi!

⁽³⁸⁾ Ombwa, ndabo anyo e dia na binyo dibumbe.

⁽³⁹⁾ Ebanja na ona binyo na, Binyo o si mendi ene pe mba na te na binyo o makwala na, Bouam na nu nyi poi o dina da Yehova.

BEPASI, XXIV.

NA Jezu a busi, a dii tempili: ndi baokweli bau ba poi na mo, o lee mo boluñgi ba tempili.

⁽²⁾ Ndi Jezu a kwalani babo na, ? O si eni mano mambu mese e. Nambadi na ona binyo na, Di si die o wanu idali di wo o moi a dini, ge e na di mendi komebe o wasi.

⁽³⁾ Na a jano o moi a moduñgu ma Olive, baokweli bau ba poiye mo o esuka, ba ona, Lan-

gwa biso njika 'be mano mambu me bolaneno: ?nji e mendi be embari ya bepoedi boingo, na isu la dini loinge e.

⁽⁴⁾ Jezu a alabe a ona babo na, Be diweye, o si sedi motu na motu a wondo binyo.

⁽⁵⁾ Ebanja gita ba mendi po o dina dam, ba ona, Mba ndi na e Kraisi; ndi ba mendi wondo gita.

⁽⁶⁾ Ndi o mendi siinga bila, na miomban ma bila; o biapon o si soa: ebanja mano mambu mese ma mendi tomba, ndi isu di si bebe.

⁽⁷⁾ Itumba di mendi jaasumwe diingise itumba, na jania o diingise jania; ndi di mendi be njai, na mokeli, na isoa la miangadu o uma na uma.

⁽⁸⁾ Ndi mano mese ma e ndi ebota la ndedi.

⁽⁹⁾ Ndi ba mendi baki binyo o nyulo ndutu, ba mendi bwa binyo; ndi o mendi asiingabe na matumba mese o nyulo dina dam.

⁽¹⁰⁾ Ndi gita ba mendi timba mbusa, na jandise mo wo na nune, na jaasiinge mo wo na nune.

⁽¹¹⁾ Na gita la batopperi ba lobango ba mendi jassume, ndi ba mendi wondo gita.

⁽¹²⁾ Ebanja bubi ba mendi tiingami, itondi la bagita e mendi lokomia.

⁽¹³⁾ Ndi to a be na nja nyi embe na te na isu, a mendi jongisane.

⁽¹⁴⁾ Ndi mini miango ma jania ni malaingwabe na wasi nyese o nyula mbuni na matumba mese; ndi to isu di mapo.

⁽¹⁵⁾ Ni iponda o maenino dibumba na nyakaka ya bubi, ni kwalabe na Daniel motopperi, temino o uma a bosangi, (nu nyi laingi, esedi mo o soitane,)

⁽¹⁶⁾ Esedi babo ba be o Judea, ba nya o miduigo:

⁽¹⁷⁾ Nu nyi e o moi a ndabo, o si sedi mo a ingea o ndabo o noingo to dambu di e o ndabo au:

⁽¹⁸⁾ To nu nyi e o moonda, a timbe o noŋgo mboti au.

⁽¹⁹⁾ Eboma na babo ba bene demi, na babo ba nyongise bana o mi minya!

⁽²⁰⁾ Ndi o sosumia, na benyeedi banyo e si be o epupa, to o bunya ba iwunse.

⁽²¹⁾ Ebanja o nini iponda, itakise dindene e mendi be, nika na e si ta, o beboteri ba wasi, na te na ini iponda, to e mendi be tom tom.

⁽²²⁾ Ndi e be te na mi minya mi mendi utwa, to beyubo e si mendi oiga; ndi o nyulo bapossedi, mi minya mi mendi utisabe.

⁽²³⁾ Ndi ye te na to motu a makwala na binyo na, Ombwa Kraisa e wanu, to a e wane; o si dube mo.

⁽²⁴⁾ Ebanja Kraisa nya lobaŋgo gita ma mendi jasunwe, na batopperi ba lobaŋgo, ndi ba mendi laŋgwa bediŋge na jeembani, na bebolu bendene; ndi ba pula wondo bapossedi mene ye te na ba wele.

⁽²⁵⁾ Ombwa, na laŋgwa biŋyo dini o boso.

⁽²⁶⁾ Na ndi, ye te na to motu, a ona binyo na, Ombwa, a e o eyaŋ; o si ala: to ombwa, a e o itum e suka, o si siŋga.

⁽²⁷⁾ Ka bekoŋ be busi o jeru, na panya na te na mbeŋge; nikamene bepoedi pe ba Mun'a motu mu mendi be.

⁽²⁸⁾ O una na uma mbimba mi eno, otin ndi njombila e makotoneno.

⁽²⁹⁾ O mbusa itakise la mini minya, we e madima, modi pe mo si mabola mwenene mau; ŋgingitti e mendi ko o moi, na ŋgiinya ya moi e ma soisebe.

⁽³⁰⁾ Ndi eembani ya Mun'a motu e mendi biisabe o moi; ndi mibia mese ma eyundi mu mendi lebe; ni iponda ba ene Mun'a motu a poi o diwindi-

windi la moi, na ngiinnya, na isainga dindene.

³¹ Ndi a maloma anjeli au na momban ma moseba mondene, ndi ba mendi koteli bapossedi bau o ngo ya ineye, o isu di wo la moi na te na mapepe.

³² Ndi o bia monia ma bweli ba efig: Ni iponda mokanju mau mu bedi, na ya beyadi, binyo bia na ponda lue ya bebe:

³³ Nikamene niiponda binyo o enino mano mambu mese, o bie na Mun'a motu a e bebe, bebe na moombe.

³⁴ Nambadi na ona binyo na, Nini nyonon e si mendi tomba, na te mano mambu mese ma lunda.

³⁵ Moi na wasi e matomba one, ndi beyala bam be si mendi tomba.

³⁶ Ndi bo bunya na ponda, to motu to mo wo a si mabia: to anjeli ya moi; ke Tite momene.

³⁷ Ndi ka bunya ba Noa bo tano, nika ndi bepoedi ba Mun'a motu bi beno.

³⁸ Ka na o bunya mi tano o boso ba mpupe, ba ta ba da, ba nyo, ba ba, ba bolabe diba, na te na bunya ba Noa a ingedino o bolo;

³⁹ Ba si bie na te mpupe mu saapweli ba a bese, nika ndi bepoedi ba Mun'a motu b'o beno.

⁴⁰ Ndi batu baba b'o be o moonda; mo wo o noingobe, nune a dia.

⁴¹ Bitu baba b'o sia o idali; mo wo a noingobe, nune a dia.

⁴² Tatta so: ebanja o si bii ujika ponda Saigo anyo a mendino po.

⁴³ Ndi bia so dini, ye te na saigo a ndabo a bii njika ponda moibedi a mapono, a usa tatta, a si usa esedi ndabo au e buabe.

⁴⁴ O nika, o angameni: ponda o si maongelino, Mun'a motu a mendi po.

(45) ? Nja so a aŋgamen, na jaŋgwa na moutu a bwam, na saŋgo a jiseno moanedi o ndabo au, o bola ida o ponda ni duŋgamene e.

(45) Bonam na mu moutu, nu saŋgo o bepoedi bau, a bomani mo a boli nika.

(47) Ewie na ona binyo na, A mendi jise mo moanedi o moi a bima bau bese.

(48) Ndi o nyula nu moutu bubi, ni kwali na molema mau na, Saŋgo am e indedi o bepoedi bau;

(49) Ndi a kuma dipa mwemba mau, a da, a nyo na ba soki;

(50) Saŋgo a nu moutu a mendi po o bunya bu e na a si tattino, na o ponda ye na a si oŋgeli,

(51) Ndi a mendi ke mo wasi, a mendi bola mo duŋgu dau na ba itabba; otin ndi madoi ma mbimbi na da la masuŋga di beno.

BEPASI, XXV.

NA ndi jania da moi, ji e ka dum da ŋgonderi, ba noŋgi beturukaŋ, ndi ba ala o doŋgamene mobaedi.

(2) Batanu ba ta jaŋgwa, batanu pe ba ilema.

(3) Ba ba ta ba ilema, ba noŋgo beturukaŋ babu, ndi ba si noŋgi mula na babo.

(4) Na bajaŋgwa ba noŋgi mula o bewa, na beturukaŋ babu.

(5) Na mobaedi a indedino, ba a bese ba tiya eyo, ba ko iyo.

(6) Ndi o tetin a bulu, doi di siŋgabe, Ombwa, mobaedi a poi; busa, o doŋgameni mo.

(7) Ndi yi ŋgonderi ba asunwe, ba poŋgo beturukaŋ babu.

(8) Ndi bailema ba ona bajaŋgwa na, Bola biso isun a mula manyo; beturukaŋ basu bo ni dima.

(9) Ndi bajaŋgwa ba alabe na, Se to na, ke ma si

kuke biso na binyo; ndi ala o babo ba maandise, ndi o andi na binyomene.

¹⁰ Na ba aluno janda, mobaedi a po; ndi ba ba boisan ba ala na mo o diba, ndi jombe di kukabe.

¹¹ O isukan ine ngonderi pe a po, ba ona, A saigo, A saigo dubwea biso.

¹² Ndi a alabe a ona. Ewie na ona binyo na, Na si bii binyo.

¹³ Tatta so, o si bii bunya to ponda, yi e na Mun'a motu a mapo.

¹⁴ Ebanja ka motu nu walo o ekumbu itum, nyu bele bautu bau, a baki babo bima bau.

¹⁵ Na mo wo a bola talan itanu, nune pe iba, nu pepe pe po; o motu na motu na o ponda ni dui-gamen; ndi dibokinene na mo a alo o ekumbu nipepe.

¹⁶ Ndi nu ni kusi talan itanu, a alo o ongwane mo, ndi a kusa pe talan ipepe itanu.

¹⁷ Nikamene na nu ni kusi iba, mo pe a kusi ipepe iba.

¹⁸ Nu ni kusi po, a ala, a pulla miaŋgadu, a uta bima ba saigo au.

¹⁹ O bwindia bu e itum, saigo ba bautu a po, mosoŋgi na babo.

²⁰ Ndi nu ni kusi talan itanu, a po, a wana pe ipepe itanu, a ona. A saigo, ua o baki mba talan itanu: ombwa ua kusi pe mosen talan ipepe itanu.

²¹ Saigo au a ona mo na, O boli bwam, a motu a bwam na mbadi; ua o ta mbadi o nyula ŋgusu a mambu, na emedi bola ua jania o moi a mambu ma gita: o ŋgca o uma monyenige ma soigo ongo.

²² Nu pe ni kusi talan iba, a po a ona; A saigo, o baki mba talan iba: ombwa na kusi pe mosen talan ipepe iba.

⁽²³⁾ Saingo au a ona mo na, O boli bwam moutu a bwam na mbadi; ua o ta o mbadi o nyula ngusu a mambu; na emedi bola ua jania o moi a mambu ma gita: o ingea o uma a moyeinge ma soingo ongo.

⁽²⁴⁾ Ndi nu ni kusi talani po a poi, a ona, A saingo, na bii ua, na o e ndi mot'a bwambi, o maumbwa uma o si saino, o koteli uma o si miasedino:

⁽²⁵⁾ Na ta na bwa boingo, na alo, na uta talan ongo o miangadu: ombwa, yimi na aledino ye ndi yongo.

⁽²⁶⁾ Saingo au a alabe a ona mo na, A moutu a bubi na gindia, o biina na mumbwa uma na si saino, na kotelino uma na si miasedino.

⁽²⁷⁾ Ua o ta o angamene boli mba bima bam na bole baongwedi, ndi o bepoedi bam na kusa bima bam na mosei.

⁽²⁸⁾ Nongoni so mo ni talan, bole mo nyi bene dum da talan.

⁽²⁹⁾ Ebanja batu bese ba bene e mendi bolabe, ndi a mendi bene gita; ndi mo nyi si bene, e mendi nongobe na mo yi nene a benino.

⁽³⁰⁾ Ndi busise moutu a mbolon o muititti mo ndene: otin ndi madoi ma mbimbi na da la masunga di beno.

⁽³¹⁾ Ni iponda Mun'a motu a mendi po o isainga lau, na anjeli yese a bosaingi na mo, ndi a mendi ja o moi a boja bau ba bosaingi;

⁽³²⁾ Ndi o boso bau matumba mese ma mendi jakotone; ndi a mendi jabane babo mo wo na uune, ka motatteri a abino milongi na mbodi:

⁽³³⁾ A emedi jise milongi o dia dau da momi, ndi mbodi o dia dau da dimosi.

⁽³⁴⁾ Ndi kiine a mendi kwala na babo o dia dau da momi na, Ya, banamedi ba Tite, saingwa: ia

di poṅgobeli na binyo na te na beboteri ba wasi;
⁽³⁵⁾ Ebanja na ta njai, ndi binyo o boli mba ida;
 na ta na bwa nyoṅgi, ndi o boli mba nyo; na ta
 mwen, ndi o kusa mba;

⁽³⁶⁾ Mosamba, ndi o botise mba; na ta na boa, ndi
 o bōṅgwa mba; na ta na o ndabo a beboa, ndi
 o pepeli mba.

⁽³⁷⁾ Ndi basāṅgedi ba mendi alabe mo, na, ? A
 Saṅgo, o we biso di enino ua, njai, ndi di desi ua;
 to bwa nyoṅgi, ndi di bola ua nyo e:

⁽³⁸⁾ O we biso di eni-ua mwen, ndi di aledi ua e:
 to mosamba, ndi di botise ua e.

⁽³⁹⁾ To o we biso di eni ua diboa, to o ndabo a
 beboa, ndi di poiye ua e.

⁽⁴⁰⁾ Ndi kiine a mendi jalabe babo na, Ewie na
 ona binyo na, O wa te binyo o bolino na mo wo
 nusadi ya bano bana ba saṅgo am, o boli ndi na
 mba.

⁽⁴¹⁾ Ndi a mendi kwala na babo o dia dau da di-
 mosi na, Asumwe na mba, binyo baloedi, o wea
 ya bwindia, poṅgobe na devili na anjeli au:

⁽⁴²⁾ Ebanja na ta njai, ndi o si boli mba ida; na ta
 na bwa nyoṅgi, ndi binyo o si boli mba nyo:

⁽⁴³⁾ Na ta mwen, ndi o si kusi mba; mosamba,
 ndi o si botise mba; na ta na boa, na ta o ndabo
 a beboa, ndi o si pepeli mba:

⁽⁴⁴⁾ Ndi babo pe ba mendi alabe mo na, ? A
 Saṅgo, o we biso di enino ua njai, to bwa nyoṅgi,
 to mwen, to mosamba, to diboa, to o ndabo a be-
 boa, ndi biso di si bolea ua e.

⁽⁴⁵⁾ Ndi mo a mendi jalabe babo na, Ewie na ona
 binyo na, O wa te binyo o si bolino na mo wo
 nusadi ya bano, o si boli ndi na mba.

⁽⁴⁶⁾ Ndi bano ba mendi ala o itakise la bwindia:
 ndi basāṅgedi o lōṅge la bwindia.

BEPASI, XXVI

NDI e ta na ni iponda Jezu a bollino bini bekwali bese, a ona baokweli bau na,

⁽²⁾ Binyo o bia o mbusa suba, ndema la betombedi e mendi be, ndi Muni'a motu a mendi bakabe o bwabe o mbasa.

⁽³⁾ Ndi prisi ya boso na batiledi, na badun, ba kotone o ndabo ndene ya prisi nya boso, nu nyi belabe Kaiafas;

⁽⁴⁾ Ndi ba ania mwanu o wene ba manonigo Jezu na mosomba, o bwa mo.

⁽⁵⁾ Ndi ba ona, Se to na bunya ba ndema, ke itoise la batu di mendi be.

⁽⁶⁾ Ni iponda Jezu a ta o Betani, o ndabo a Simon, motu a molonigo;

⁽⁷⁾ Mutu mo wo a poi, a bene ngobe a alabastron ya joki la benumba, ndi a komi mo o moi a molo po mau, na a jano o bededi.

⁽⁸⁾ Ndi baokweli bau ba enino, ba ta ba liinga, ba ona, ? O nyula nji dini di nyamno e.

⁽⁹⁾ Ebanja dini joki di ta jaingamene o andisabe o bima ba gita, o bolabe batuedi.

⁽¹⁰⁾ Na Jezu a bii, a ona babo na, ? Nji binyo o makumwano nu mutu e. A bolea ebolu a bwam o nyul'am.

⁽¹¹⁾ Ebanja o bene batuedi na binyo ponda ese; ndi mba o si mendi bene ponda ese.

⁽¹²⁾ O nyula dini, mo a komi ini joki o moi am, a bole mo o nyulo mbimba mam.

⁽¹³⁾ Nambadi na ona binyo na, Uma na uma mini miango ma bwam mu ma laingwabeno o wasi lese, dini pe nu mutu a bolino, e mendi toppobe, o jongedi lau.

⁽¹⁴⁾ Ndi mo wo ya dum na baba, a belabe Judas Iskariot, a alo na prisi ba boso,

¹⁵ A ona babo na. ? Nji o emedino bole mba, ndi na mendi baki binyo mo e. Ndi ba menia mo bepasi ba silvar mwalalu.

¹⁶ Na o te na ini iponda a puli betatteri na a mendi baka mo.

¹⁷ O bunya ba bosu ba ndema ya ewolu e si saŋgi, baokweli ba poi na Jezu, ba ona mo na, ? O we o emedino na biso di boŋsani ua o mada la betombedi e.

¹⁸ A ona, Ala o mundi na motu mo wo, ndi o kwala na mo na: Moleedi a ona, ponda e bebe: na emedi neige betombedi o ndabo oŋgo, mweimba na baokweli bam.

¹⁹ Na baokweli ba boli ka na Jezu a anedino babo: ndi ba boŋsani betombedi.

²⁰ Ebbiamo e poino, a ja o bededi na dum na baba.

²¹ Na ba dedino, a ona, Ewie na ona binyo na, Mo wo ya binyo a emedi jandise mba.

²² Ndi ba bwa ndutu bwambi, ndi mo wo na mo wo ba bota kwalani mo na, ? A Saŋgo, mba e.

²³ A alabe, a ona. Nu nyi dubise dia dau na mba o moonjo, mo ndi a emedi bake mba.

²⁴ Muna motu a alo nambadi, ka na e tilabe o nyul'au: ndi eboma na nu motu, yi e na a andise Mun'a motu! bwam na nu motu ye te na a si yabe tom.

²⁵ Ndi Judas, nu nyi bake mo, a alabe a ona, ? A Saŋgo, mba e. A ona mo na, Ua o kwali.

²⁶ Na ba dedino, Jezu a noŋgi ewolu, a bola masoma, a bua mo, a boli na baokweli, a ona. Noŋgo, da: ini ndi yi e eyubo ani.

²⁷ A noŋgi dibondi, a bola masoma, a bola mo babo, a ona,

²⁸ Binyo bese nyo mo: ebanja dini ndi yi e

maiya mam, esango ya epenya e komabe na bagita, o betombiseri ba miubi

²⁹ Ndi na ona binyo na, Na si emedi nyo pe yini bepuma ba lonyengen, na te na bo bunya na nyo mo nya penya na binyo o jania da Tite.

³⁰ Ndi na ba longino moenge, ba ala o modungo ma Olivi.

³¹ Ndi Jezu a ona babo na, Binyo bese o maliingise o bono bulu o nyulam; ebanja e tilabe, Na emedi dipa motatteri, ndi milongi mi mendi pambilani.

³² Ndi o mbusa na pumbweli pe, na emedi ala o boso boingo o Galilee.

³³ Petar a ona mo na, To bese ba liingi o nyulo ongo, mba na si maliingana tom.

³⁴ Jezu a ona mo na, Ewie, na ona ua na, bono bulu, momi ma uba ma si malongo, ndi o mendi tobbo mba ngeri lalu.

³⁵ Petar a alabe mo na, To na wo ndi na ua, na si matobbo ua. Nikamene ndi baokweli bese ba toppino.

³⁶ Na Jezu a poi na babo o uma e belabe Getsemane, ndi a ona baokweli bau na, Binyo ja wanu, na maala one na kane.

³⁷ Ndi a noingi na mo Petar, na bana ba Zebedi baba, a boti ndutu, a lunda na motaka.

³⁸ Ndi a ona babo na, Mudii mam mu kolo na ndutu na te na o kwidi: binyo ja o wa, tatta mba.

³⁹ Ndi a tomba isun itum, a ko o boso bau, a kane, a ona, A Ti, ye te na o wele, esedi dini dibondi di tombise na uba; to e be na, se to na gemia dam, ndi na ua o emedino.

⁴⁰ Ndi a poi na baokweli bau, a bomani babo ba be o eyo, ndi a ona Petar na, ? Ne; o si weli tatta na mba ponda po e.

⁽⁴¹⁾ Tatta, na kane, na o si iingea o nyula ekekise: nambadi mudii ma emedi, ndi eyubo e bobi.

⁽⁴²⁾ A alo pe one nigeri ni pepe, a kane, a ona, A Ti, ye te na dini dibondi di si wele tomba, ke na nyo mo, gemia doŋgo di boi.

⁽⁴³⁾ A timba, a bomani pe babo o eyo: ebanja miso mabu ma ta ma dilla.

⁽⁴⁴⁾ Ndi a dii babo, a alo pe isun itum, a kane nigeri l'alu, a toppi beyala mene.

⁽⁴⁵⁾ Ndi a poi na baokweli bau, a ona babo na, ? O bedi eyo na kusa iwumse e. Ombwa, ponda e ya bebe; ndi Muna motu a bakabe o maa ma babubi.

⁽⁴⁶⁾ Asumwe, esedi biso di ala; ombwa nu nyi baki mba, a siseri bebe.

⁽⁴⁷⁾ Ke a toppino, ombwa, Judas, mo wo ya dum na baba, a poi, na dimuti mwemba mo, na po na bebuŋgo, ba wa o prisi ba bosu na badun ba batu.

⁽⁴⁸⁾ Ndi nu nyi baki mo a boli babo eemban, na, To nja na sopino, numene nu: alia mo na kaŋ.

⁽⁴⁹⁾ Ndi nigeri po a poi o Jezu, a ona, Bwa monyeŋge, A moleedi; ndi a sopi mo.

⁽⁵⁰⁾ Na Jezu a ona mo na. ? A dikom, nji o poino e. Ndi ba poi ba neŋge maa o moi a Jezu, ba noŋgo mo.

⁽⁵¹⁾ Ndi ombwa, mo wo mo ta na Jezu, a sambise dia dau, a duta po au, a dipi moutu ma prisi a bosu, a ke pe itoi lau.

⁽⁵²⁾ Ndi Jezu a ona mo na, Timbise po oŋgo o dibambu dau: ebanja bese ba noŋgo po ba mendi nyama na po.

⁽⁵³⁾ Ndi o si moŋgeli na, ne na na kane Tite, a emedi bola mba dum da legion la anjeli dibokimene e.

⁽⁵⁴⁾ ? Ndi ne ni so betiledi be malundane, na nika e mendino be e.

⁽⁵⁵⁾ O iponda mene, Jezu a ona dimuti na, Binyo o poi dingise moibedi, na po na bebuigo o nongi mba e. Na ja na binyo bunyate, leano o tempili, ndi o si aledi mba.

⁽⁵⁶⁾ Ndi bini bese be bolabe, na betoppedi ba batopperi ba mudii be lunde.

⁽⁵⁷⁾ Ndi baokweli bese ba diino mo, ba nya. Ndi babo ba aledi Jezu ba alane mo o Kaiafas, prisi 'ndene, uma batiledi na badun ba kotone.

⁽⁵⁸⁾ Ndi Petar a bupe mo na te, o eboko ya ndabo a prisi 'ndene, a alo 'tin, a ja na bautu, o jene isu.

⁽⁵⁹⁾ Ndi prisi 'ndene, na badun, na mwemba mese ba pulise mbui a lobaigo dingise Jezu, na ba wele kwese mo o kwidi;

⁽⁶⁰⁾ Ndi ba si dii, e, to gita la mbui a lobaigo ba poi bebe. Ndi o isukan, baba ba mbui a lobaigo ba poi, ba ona.

⁽⁶¹⁾ Nunu motu a kwali na, Na wele nyamse tempili a Loba, na luiga pe mo o sulalu.

⁽⁶²⁾ Ndi prisi 'ndene a asumwe, a ona mo na, ? O si pelele to dambu e: ? nji na bano ba kwalani dingise ua e.

⁽⁶³⁾ Na Jezu a ko na sau. Ndi prisi 'ndene a kwali, a ona mo na, O nyulo Loba lo e na baise binyo, na o malaigwa biso ngo o e Kraais, Mun'a Loba.

⁽⁶⁴⁾ Jezu a ona mo na, Ji e nika na o toppono, ndi bono pe na ona binyo na, O ponda mbusa o mendi ene Mun'a motu jano o dia da momi da ngiinya, na pino o diwindi da moi.

⁽⁶⁵⁾ Ndi prisi a ndene a nyauwa mboti au, a ona, A toppi dibena; ? ueni so biso di ma pulano pe mbui e; ombwa, binyo o siigi dibena dau.

⁶⁶ ? Neni binyo o moŋgeli e. Ba alabe ba ona.
A aŋgamene wo.

⁶⁷ Ndi ba to malodi o boso bau, ba doma mo na
isillu, bapepe ba dipi mo mabumbe,

⁶⁸ Ba ona, Laŋgwia biso bediŋge ua Kraiŋ;
? nja a dipi ua e.

⁶⁹ Ndi Petar a ja o eboko; ndi ŋgonderi a
poi na mo, a ona, Ua pe o ta na Jezu a Galilee.

⁷⁰ Ndi a tobbo mo o boso babo bese, a ona, Na
si bii na o matoppono.

⁷¹ Na ni iponda a ala o mouna, nupepe a eni mo,
a ona na babo ba ta wa, Nunu motu pe a ta na
Jezu va Nazareṭ.

⁷² Ndi a tobbi mo na soŋgo, a ona, Na si bii nu
motu.

⁷³ O isun iponda, babo ba teme bebe, ba poi, ba
ona Petar na, Nambadi ua o e mo wo ya abu,
bekwaledi boŋgo be pusele ua.

⁷⁴ Ndi a bota maloa na soŋgo, a ona, Na si bii
nu motu. Na dibokimene, momi ma uba mo loŋgo:

⁷⁵ Na Petar a oŋgeli beyala ba Jezu, be na a ona
mo na, Biana momi ma uba mo malongo, ua o
matobbo mba ŋgeri lalu. Ndi a busi, a eya
mbimbi. bwambi.

BEPASI, XXVII.

Ni iponda ediba e poi, prisi yese ya boso na ba-
dun ba batu, ba anedi mianu diŋgise Jezu o
bwā mo.

⁽²⁾ Ni iponda ba bakino mo, ba dieri mo one, ba
bake mo o Pontio Pilate, moanedi.

⁽³⁾ Ndi Judas, nu nyi baki mo, a enino na
a ta a kwesabe, a atoeli o moleina, a timbise mwa-
lalu ma bepasi ba silvar o prisi ya boso na badun,

⁽⁴⁾ A ona, Na ta na bola bubi, na baki motu nyu

si bene njom. Ndi ba ona. ?Njika dambu di benino nika e: ombwa nika na uamene.

⁽⁵⁾ Ndi a pumba wasi bepasi ba silvar o tempili, a busi, a alo, a wele diwōngo momene.

⁽⁶⁾ Na prisi ya boso ba noŋgi bepasi ba silvar, ba ona, Bo si doli o ele babo o mawuti; ebanja mu e ndi mosusedi ma maiya.

⁽⁷⁾ Ndi ba anedi mwanu, ba andani nu moonda ma moubedi, uma o pulla ben.

⁽⁸⁾ Na ndi mu moonda mu ma belabe, moonda ma maiya na te na o eŋge.

⁽⁹⁾ Ndi bo ta bo lunda bo matoppo Jeremia, motopperi a mudii, na, Ndi na noŋgi bepasi ba silvar mwalalu, mosusedi ma nu, na babo bana ba Israel ba tano ba suse:

⁽¹⁰⁾ Ndi na boli babo o nyulo moonda ma moubedi, ka Yehova a anedi mba.

⁽¹¹⁾ Na Jezu a teme o boso ba moanedi; ndi moanedi a uwele mo, na, ?Ua ndi kiŋe ya Baju e. Jezu a ona mo na, O kwala na.

⁽¹²⁾ Ni iponda a bakebeli na prisi ba boso na badun, a si pelele to dambu.

⁽¹³⁾ Pilat a ona mo na, ?O si siŋgi mambu maninga ba toppo diŋgise ua e.

⁽¹⁴⁾ Ndi a si pelele to dambu di wo; ndi moandi a ubi bwambi.

⁽¹⁵⁾ Ndi o di ndema, moanedi a kolongoni dubwea batu nya beboa mo wo, ye na ba tondi.

⁽¹⁶⁾ Ndi ba bene nya beboa mo wo nyu-bian, dina dau Barabbas.

⁽¹⁷⁾ Na ba kotoneno o uma wo, Pilat a ona babo na, ?Nja binyo o emedino na na unjiŋe binyo, Barabbas, ŋgo Jezu, nu nyi belabe Krai e.

⁽¹⁸⁾ Ebanja a bii na o nyulo ekon ndi ba bakino mo.

⁽¹⁹⁾ Na a ta na ja o begedi ba moka, munja au a

loma kwalani mo na: O si bene dambu da bolane nu motu bosaŋgi; ebanja o nyul'au na welisani mambu gita bono ba enge o ndoti.

²⁰ Ndi prisi ba boso na badun, ba nyakisani dimuti na ba o uwele Barabbas, na bwa Jezu.

²¹ Moanedi a kwali, a ona babo na, ? Njika mo a ba bane o emedino na esedi e. Ba ona, Barabbas.

²² Pilat a ona babo na, ? Neni so na mabolano na Jezu, nu belabe Kraais e. Babo bese ba ona, Esedi mo a bwabe o mbasa.

²³ Moanedi a ona. ? O ne, njika ubi a bolino e. Ndi ba eye pe te bwambi na, Esedi mo a bwabe o mbasa.

²⁴ Ndi Pilat a enino na, a si tuni babo to dambu, ndi etoto ndi e ta, o noŋgo madiba, a owa maa mau o mioso ma dimuti, a ona. Mba na si bene njom na maiya ma nunu motu bosaŋgi, binyomene o ombwa.

²⁵ Ndi batu bese ba alabe, ba ona, Esedi mayia mau ma be o moi asu. na bana basu.

²⁶ Ndi a esedi babo Barabbas; ndi ni iponda a dipi Jezu na lonyanyu, a bake mo o bwabe o mbasa.

²⁷ Ndi batu ba bila ba moanedi, ba noŋgo Jezu o ituŋ ya batu bese, ndi ba koteli na mo mwemba mwese.

²⁸ Ndi ba suŋgwa mo, ba botise mo loki la mole.

²⁹ Ndi ba luŋgi ekoto ya njenjeji, ba ele o mo molopo mau, na ekoko o dia dau da momi; ndi ba nuŋgami o boso bau, o yoye mo, ba ona, Soko na kiŋe nya Baju.

³⁰ Ndi ba toye mo molodi, ba noŋgi ekoko, ba dipa mo o molopo.

³¹ Na ba bollino yoye mo, ba suŋgwani mo mboti ni mole, ba botise mo mboti au momene, ndi ba alane mo o bwabe.

(32) Na ba busino, ba dongamene momi mi wu o Sirene, dina dau Simon, mo ndi ba nyakistanino o bambe ebuŋgo au ya mbasa.

(33) Na ba poino o uma e belabe Golgoṭa, (e biana uma bewese ba molopo,)

(34) Ba boli mo esasaŋgi, pulisani njujuŋgi, o nyo; na a kekino, a si emedi nyo mo tom.

(35) Na ba bollino bomeli mo, ba abane loki lau; ba nyossi mali. (Na bo malunda ba kwalabe na motopperi a mudii, na, Ba abane mboti am na babomene, ndi na loki lam ba ta ba nyossi mali.

(36) Na o ja o wasi, ba tattti mo otin.

(37) Ndi ba ele o moi a molopo mau, beboledi be tilabe. Nunu ndi Jezu kine ndi nya Baju.

(38) Ndi ba ta otin baibedi baba ba bwabe na mo, mo wo o dia da momi, nune pe o dia da dimosi.

(39) Ndi babo ba tomba, ba yoiye mo, ba soise milopo mabu,

(40) Ba ona, Ua o bumbise tempili, na luŋgi mo o sulalu, oŋgise uamene. Ye te na o e Mun'a Loba, siba wasi o mbasa.

(41) Nikamene, prisi ba boso, na baṭiledi, na ba-dun ba yoiye mo, ba ona,

(42) A oŋgise bapepe; momene a si wele oŋga. Ye te na a e kiŋe ya Is ael, esedi mo a siba wasi na mbasa, ndi biso di mendi dube mo.

(43) A laka na Loba, esedi mo a suŋga mo, ye te na a tondo mo; ebanja a ona, Na e ndi Mun'a Loba.

(44) Baibedi pe ba ba bomabele na mo, ba yoiye mo nikamene.

(45) Na o ponda motoba, munititti mu ta o moi a eyundi yese na te na ponda dibua.

(46) Na Jezu a eyi na doi dindene, na, Eli, Eli, lama sabaktani! (Nika yi e na, Loba lam, Loba lam, nji ua o mabaisani mba e.)

⁽⁴⁷⁾ Duingu la babo ba temi wanu, ba siŋgi, ndi ba ona, Nunu motu a bele Elija.

⁽⁴⁸⁾ Na dibokimene, mo wo a nya, a noŋgo milondodi, a dubise mo na esasaŋgi, a ele mo o moi a ekoko, a boli mo o nyo.

⁽⁴⁹⁾ Bapepe ba ona, Esedi, ndi biso di maene ŋgo na Elija a emedi poi, na oŋgise mo.

⁽⁵⁰⁾ Na Jezu, ni iponda a eyeno pe na doi dindene, a patea.

⁽⁵¹⁾ Ndi ombwa, ekinan ya uma a bosaŋgi e nyauwedi bepasi biba o moi na o wasi; ndi wasi e soa, madali ma domia; ⁽⁵²⁾ Soŋgo e telami; gita la mbimba ma basangedi bawidi, ba pumbwa,

⁽⁵³⁾ Ba busi o soŋgo o ipumbwele dau, ba alo o mudi ma bosaŋgi, ba enene na bagita.

⁽⁵⁴⁾ Na moanedi nya ebwea, na ba ba ta na mo ba tattino Jezu, ba ene soa soane la wasi, na mano mambu ma bolabe, ba bwa boŋgo bwambi, ba ona, Nambadi, nunu a ta a Mun'a Loba.

⁽⁵⁵⁾ Na gita la bitu ba ta, be enino o itum, ba ta ba bupe Jezu o Galilee, ba bolea mo:

⁽⁵⁶⁾ Mari ya Magdala, na Mari nyaŋgo ya James, na Joses, na Salome nyaŋgo ya bana ba Zebedi.

⁽⁵⁷⁾ Ni iponda ebiamo e tano, mbwan ma motu ma Arimaŋia, dina dau Josef, a ta momene mookweli ma Jezu, a poi:

⁽⁵⁸⁾ A walo na Pilat, a uwele mbimba ma Jezu. Ndi Pilate a anedi na mbimba ma bakabe.

⁽⁵⁹⁾ Ni iponda Josef a noŋgi mbimba, a uleli mo o dibatu da mbom a bwam;

⁽⁶⁰⁾ A ele mo o soŋgo au nya penya, ni poabe o madali; a uigulani idali dindene o mouna ma soŋgo, ndi a alo.

⁽⁶¹⁾ Na Mari ya Magdala a ta otin, na Mari nupepe, ba ja a mune muri ma soŋgo.

(62) Na bone ba kieri bo bupe bunya ba mbuisan, prisi ba boso na Farisai, ba poi na Pilat mwemba, ba ona,

(63) A Saṅgo, biso di moṅgeli na nu mowondedi, a ona ebe a tano lōṅge, na, O sulalu e tombi te, na emedi pe pumbwa.

(64) Na ndi, ania na soṅgo e tattabe na te na sulalu, ke baokweli bau ba o wa bulu ba iba mo, ndi ba ona batu na, A pumbo o kwidi: ndi na mawondon ma mbusa, ma mendi tuna maḃoso.

(65) Pilat a ona babo na, Binyo o bene batatteri; ala, bola babo ba tatti, ponda ba welino.

(66) Na ba aluno, ba embe soṅgo, ba batte idali, ba jise batatteri.

BEPASI, XXVIII.

O BEBOTERI ba bunya ba iwumse, bunya ba boso ba weki bo kumo na po, Mari ya Magdala, na Mari nupepe, ba poi jene soṅgo.

(2) Ndi ombwa, di ta isoa la wasi dindene; ebanja anjel'a Loba e wu o moi, a poi, a sumo idali o mouna ma soṅgo, ndi a ja o moi au.

(3) Beombwedi bau bo ta ka mote mote, mboti au isaṅga ka sino;

(4) Na o nyulo boṅgo, batatteri ba soa soane, ba timba ka mibimba ma batu.

(5) Ndi anjeli a ona bitu na, O si bwa boṅgo; ebanja na bii na binyo o pulise Jezu, nu nyi bwabe o mbasa.

(6) A titti wanu; a pumboo, ka na a kwalino. Ya jombwa uma, Saṅgo a ta a naṅga.

(7) Ndi o ala wamse, laṅgwa baokweli bau na, a pumbo pe o kwidi; ndi, ombwa, a alo o boso banyo o Galilee; otin ndi o maene mo: ombwa na laṅgwa binyo.

⁽⁸⁾ Ndi na wamse ba wainye o songo, na bongo, na monyeinge mondene; ndi ba nyi ba wania baokweli eyala.

⁽⁹⁾ Na ba aluno o laingwia baokweli bau, ombwa, Jezu a doingameni babo, a ona, Bwa monyeinge. Ndi ba sisia bebe, ba tappa miendi mau, ba owe mo.

⁽¹⁰⁾ Ndi Jezu a ona babo na, O si bwa bongo; ala, laingwa bona Tite, na ba alo o Galilee, otin ndi ba emaeneno mba.

⁽¹¹⁾ Na ba aluno, ombwa, duingu da batatteri ba ingedi mudi, ba laingwi prisi ba boso mambu mese, ma ta ma bolane.

⁽¹²⁾ Na ni iponda babo na badun ba ta ba kotone o uma ewo, ba ania mianu, ndi ba boli batu ba bila bima gita, ba ona,

⁽¹³⁾ Kwala na, baokweli bau ndi ba poi o bulu, ba ibe mo one, ke biso di kwidi eyo.

⁽¹⁴⁾ Ndi ye te na dini di poi o matoi ma moanedi, biso di matopponi mo, na maongise binyo.

⁽¹⁵⁾ Ndi ba noingi bima, ndi ba bola ka ba leabeno; ndi mini miaango mi leino pulisani Baju na te na bono bo einge.

⁽¹⁶⁾ Ndi dum da baokweli na mo wo, ba aluno o Galilee, o moduingo, uma Jezu a leino babo.

⁽¹⁷⁾ Na ba enenino mo, b'o owe mo: ndi duingu di ta ba si dube.

⁽¹⁸⁾ Na Jezu a poi, a toppona babo na, Ngiinya yese ebolabe na mba, o moi na o wasi.

⁽¹⁹⁾ Na ndi binyo ala, timbise matumba mese baokweli, dubise babo o dina da Tite, na Muna, na Mudii Mosaingi;

⁽²⁰⁾ Leeli babo o jombwa mambu mese to nji o wene na ta na ania binyo: ndi, ombwa, na e na binyo bunyate, na te na isu la wasi. Bo be na.

MIANGO MA BWAM,

FONDA

MARK.

EPASI, I.

EBOTERI ya miango ma bwam ma Jezu Krai, Mun'a Loba;

⁽²⁾ Ka na e tilabeno o batopperi ba mudii, Ombwa, na lomi anjel' am o boso boŋgo, a mendi boŋsane ŋgia oŋgo o boso boŋgo.

⁽³⁾ Doi di wo di laŋgwedi o eyaŋ na; Poŋgo ŋgia a Yehova, tese maŋgia mau na sii.

⁽⁴⁾ Nunu Jon a ta a dubiseno o eidi, laŋgwino idubise la jatoeli o nyulo itombiseri ya bubi.

⁽⁵⁾ Na eyundi yese ya Judea, na ba a bese ba Jerusalem ba aluno na mo, ndi ba dubisabe na mo o toŋgo ya Jordan, o puseli miubi mabu.

⁽⁶⁾ Jon a ta a boto loki la nyo a kamel, na ŋgodi a eyubo o edue dau; ndi a dedi makeli na bombo ba eidi.

⁽⁷⁾ Ndi a laŋwo, na, Mo wo nyi buki mba ŋgiŋnya ni wu mba mbusa, ŋgodi a betambi bau na si duŋgameni o nuŋgami wasi na wunjo.

⁽⁸⁾ Mba nambadi na dubise binyo na madiba; ndi nu a mendi dubise binyo na Mudii Mosaŋgi.

⁽⁹⁾ Na e ta na o mi minya, Jezu a wun'o Nazaret ya Galilee, a dubisabe na Jon o Jordan.

⁽¹⁰⁾ Na dibokimene a wuno o madiba, a eni moi mo abane, na Mudii, ka mbeŋga, mu sibino o moiau:

⁽¹¹⁾ Ndi doi di wu o moi, na, Ua o e ndi Mun'am toŋdabe, na dolisane na ua.

(12) Dibokimene Mudii mu alani mo o eyañ.

(13) Ndi a ta o eyañ mwanę ma mwese, kekabe na Satan; a ta mwemba na nyama ekwain; ndi anjeli ba bolea mo.

(14) NI iponda Jon a bakabe o ndabo a beboa, Jezu a poi o Galilee, laingwino miańgo ma bwam ma jania da Loba, a ęna,

(15) Ponda e lunda, jania da Loba di sisedi bebe; atoeli, ndi o dube miańgo ma bwam.

(16) Ndi ka a dańgwi bebe na munja ma Galilee, a eni Simon, na Andiru muna sańgo au, ba pumba epese o munja: ebanja ba ta ndi batu ba mosumbo.

(17) Jezu a ęna babo na, Binyo bupe mba, ndi na emedi weka binyo o tinba mosumbo ma batu.

(18) Na dibokinene ba dii bepese babu, ba bupe mo.

(19) Na a tomba isun itum, a eni James, mun'a Zebedi, na Jon mun'a sańgo au, ba ta pe o ęolo, ba bańgwa bepese babu.

(20) Na dibokimene a beli babo; ndi ba dii sańgo abu Zebedi o ęolo mwemba na bautu ba kakino, ndi ba bupe mo.

(21) Ndi ba aluno a Kapernaum; na o bunya ba iwumse, a ińgedi o ndabo nduńgamen, ndi a lei.

(22) Ndi ba ubi o beleedi bau, ebanja a lea babo ka mo wo nyi bene ńgińnya, se to ka batiledi.

(23) Ndi o ndabo abu nya nduńgamen motu mo wo mu ta nyi bene mudii mu sisangi, ndi a eyi moi,

(24) A ęna, ? Esemi biso, ńji di bolane ua e, Jezu ya Nazaret; o poi ndi o bumbise biso e. Mba na bii nja o ęno, Nya Bosańgi mo wo ya Loba.

(25) Na Jezu o domia mo, a ęna, Be na sau, busa na mo.

(26) Ni iponda mudii mu sisangi a soise mo, a eyi na doi dindene, ndi a busi.

(27) Ndi babo bese ba uba, ndi ba kwala na

babomene na, ? Njika ka nini e, ? Njika beleedi ba penya biini e: ebanja na nginnya a anedi midii mi sisaŋgi, ndi ba dube mo.

⁽²⁸⁾ Na dibokimene molaŋgo mau mo pambilan o nyulo moiyo mese ma Galilee.

⁽²⁹⁾ Na dibokimene ba busi o ndabo a nduŋgamen, ba na James na Jon, ba iŋgedi ndabo a Simon na Andiru.

⁽³⁰⁾ Na nyaŋgo ya munja a Simon a naŋga diba la diwau; ndi dibokimene ba laŋgwa mo.

⁽³¹⁾ Ndi a poi a nongo mo na dia dau, a suma mo moi, na ngeri po diwau di eselli mo, ndi a bolea babo.

⁽³²⁾ Ni iponda ebiamo e poi, na we e tongomino wasi, ba wanea mo bese ba maboa, na ba a bese nyambe e anedino.

⁽³³⁾ Na mundi mese mua kotone o uma wo o jombe.

⁽³⁴⁾ Ndi a bolli gita ba eboe na nya maboe mese; a busise nyambe; a si esedi nyambe a toppi, ebanja ba bii mo.

⁽³⁵⁾ Na o mbat'a ediba, bunya bo si poi bebe, a asumwi, a busi o mundi, a alo o uma e esuka, a kane otin.

⁽³⁶⁾ Na Simon na babo ba ta na mo, ba bupe.

⁽³⁷⁾ Ni iponda ba dii mo, ba ona mo na, Batu bese ba pulise ua.

⁽³⁸⁾ A ona babo na, Esedi biso di ala o mine mindi, na na malaŋgwa pe otin; o nyulo na na poi.

⁽³⁹⁾ Ndi a laŋgwa o mandabo mabu nya nduŋgamen na te na o Galilee yese, a busise nyambe.

⁽⁴⁰⁾ Ndi nya molongō mo wo a poi, a sosumedi mo, a numi maboŋgo mau o boso bau, a ona mo na, O emedi te, ua o wele saŋgise mba.

⁽⁴¹⁾ Na Jezu a asumwi na ndedi, a sambise dia dau, a tappi mo, a ona mo na, Na emedi, O be bosan̄gi.

(42) Na a toppi, dibokimene molongo mo diimo nu motu, ndi a sangisabe.

(43) Ndi a anedi mo, ndi dibokimene a lomi mo one ;

(44) A ona mo na. Cmbwa o si langwa to motu ; ala ngia ongo, leele uamene na prisi, na bola jabia o nyulo isangise longo ma mambu me na Moses a anedi, di mabembun na babo.

(45) Ndi a busi, a bota langwa njoa soa, a langwi mongo o uma na uma, ndi Jezu a si wele pe ingedi mudi o mwenene ; a ja o eboko, uma eyan : ndi ba poi na mo o nyulo miri mese.

BEPASI, II.

NDI minya mi tombi a ingedi pe o Kapernaum ; e ta e langwa na a e o ndabo.

(2) Na dibokimene bagita ba kotonu o uma wo ; na te begedi bi si ta na babo, to o dingeli a jombe mene ; ndi a langwo eyala na babo.

(3) Ndi dungu ba poi, ba wanea mo wo nu mo diba da njembeli, a bambabe na bane.

(4) Na ni iponda ba si wele seseri bebe, o nyulo dimuti, ba tinda molanga uma a tano : na ni iponda ba sumwi mo, ba sibise inongo, o moi au motu diba da njembeli a nanga.

(5) Ni iponda Jezu a eni jemia dabu, a ona eboa da njembeli na, A muna, miubi mongo me laki-sabe ua.

(6) Na dungu da batiledi ba ja otin, ba mongeli na milema mabu na,

(7) ? Neni nunu motu a toppi dibena nika e. Nja a wele tombise miubi ke mo wo Loba momene e.

(8) Na dibokimene, Jezu a soi o mudii mau, na ba mongeli nika o milema mabu, a ona babo na,

(9) ? Nji na binyo o mongeli nika na milema

manyo e. Di titti bwambi, o kwalani motu a njembeli na, Miubi mongo me lakisabe ua; to kwala na, Asumwe, noongo inoongo loongo, o daongwa e.

⁽¹⁰⁾ Ndi na o mabiano na Mun'a motu a bene ngionya o wasi o lakise miubi, (a ona motu a njembeli na,)

⁽¹¹⁾ Na ona ua na, Asumwe, noongo inoongo loongo, ala ngia oongo o ndabo oongo.

⁽¹²⁾ Na dibokimene a asumwi, a noongi inoongo, a busi o mioso mabu mese: ndi bese ba tanya, ba busise Loba, ba ona, Bisu di si ene nini ka kwoon.

⁽¹³⁾ Ndi a aluno pe o mbasanedi ma munja; na dimuti dese ba poi na mo, ndi a leile babo.

⁽¹⁴⁾ Na a tomba one, a eni Levi, mun'a Alfio, a ja o ndabo a mosauwidi; ndi a ona mo na, Bupe mba. Ndi mo a asumwi, a bupi mo.

⁽¹⁵⁾ Na e ta na a ja o bededi o ndabo a Levi, bakoteli gita na babubi, ba ja o tabili mwemba na Jezu na baokweli bau: ebanja ba ta gita ba bupe mo.

⁽¹⁶⁾ Na batiledi na Farisai ba eni mo a dedi mwemba na bakoteli na babubi, ba ona baokweli bau na, ? Neni a madano na nyo na bakoteli na babubi e.

⁽¹⁷⁾ Na Jezu a siingino na, a ona babo na, Ba ba bolle ba si mapula motu a bwaonga, ke ba ba aboe: na poi o bele, se to basangi, ndi babubi o jatoeli.

⁽¹⁸⁾ Ndi baokweli ba Jon na Farisai ba kooloongoni ikandani ida; ndi ba poi ba ona mo na, ? O nji na baokweli ba Jon na Farisai ba kandanino ida, ndi baokweli boongo ba si kandani idae.

⁽¹⁹⁾ Jezu a alabe babo na, ? Makom ma mobaedi ba maja dubua ke mobaedi a e na babo e: ponda na ponda mobaedi a eno na babo, ba tittino kandani ida.

⁽²⁰⁾ Ndi minya mi mendi po ke mobaedi a mendi

nongobe na babo, ndi to ba mendi kandani ida o mi minya.

⁽²¹⁾ To motu a si mabaingwa molendo ma penya o nyulo loki la edun: ke molendo ma penya mo elebe, mo mendi nyauwa edun, ndi enyauweli e beiga nyama.

⁽²²⁾ To motu a si maele mau mapenya o nyulo beposi bedun: ke mau mapenya mo bwa beposi, na mau makomia, na beposi be nyame: mau mapenye ma maelebe o beposi ba bwam.

⁽²³⁾ Na bo tombino a ala o tetin a moonda ma mbasi o bunya ba iwumse; ndi baokweli bau ba kuma dubwa maseingi ma mbasi, ke ba ma daingwa.

⁽²⁴⁾ Farisai ba ona mo na, Ombwa, ? nji ba bolino o bunya ba iwumse di ji e na di si doli e.

⁽²⁵⁾ A ona babo na, ? O si laingi na David a bolino ke a mapula na njai, mo na ba ba ta na mo e;

⁽²⁶⁾ Neni a ingedino o ndabo a Loba o minya ma Abiatar prisi ndene, a dedi ewolu ya malea, e si ta dolo na mo o da, ke prisi momene; a bola ba ba ta na mo e.

⁽²⁷⁾ A ona babo na, Bunya ba iwumse bo ta ndi bo pongobe motu, se to motu ndi a pongobe bunya ba iwumse.

⁽²⁸⁾ Na ndi Mun'a motu a e pe Saigo ya bunya ba iwumse.

BEPASI, III,

NDI a ingedi pe o ndabo a ndungamen; ndi motu mo wo mo ta nyi bene dia di anji.

⁽²⁾ Ndi ba tatti mo, to na a emedi bolle mo o bunya ba iwumse; na ba wele bakeli mo motobbo.

⁽³⁾ Ndi a kwalana motu nyi bene dia di anji na, O teme.

(4) A ona babo na, ? Bo doli o boli bwam o bunya ba iwumse, to boli bubu e: to onga longe, to bwa e. Ndi ba ko na sau.

(5) Ndi a ombwino babo na pidi, a bwa ndutu o nyulo bwambi ba milema mabu, a ona nu motu, na, Sambise dia dongo; na mo a sambise; ndi dia dau di bolle ka nune.

(6) Farisai ba busi, na dibokimene ba ania mianu mwemba na bona Herod, na neni ba wele nyamse mo.

(7) Na Jezu na baokweli bau ba alo o munja: na dimuti dindene ba bupi mo o Galilee, na Judea,

(8) Na Jerusalem, na Idumea, na o mbusa Jordan; na babo o moiyo ma Turi na Sidon, dimuti dindene, ke ba ta ba singa mambu mondene a bolino, ba poiye na mo:

(9) Ndi a kwali na baokweli bau na bolo bo matatise mo onyulo dimuti, ke ba bande mo.

(10) Ebanja a ta a bolli bagita: ndi ba a bese ba bene maboa ma ndutu, ba banda mo, ba pula tappa mo.

(11) Mudii pe mu sisangi, ke ba eni mo, ba ko asi o boso bau ba eya, na, Ua o e ndi Mun'a Loba.

(12) Ndi a anedi babo na ba si biisebe mo.

(13) Ndi a alo o modungo, a beli na mo babo a emedino: ndi ba poi na mo.

(14) Ndi a possi dum na baba, na ba ba mendi be na mo, na a mendi lome babo one o langwa;

(15) Na bene nginya o bollise maboe, na o pangi nyambe.

(16) Na, Simon, a boli mo dina, na, Petar;

(17) Na James mun'a Zebedi, na Jon muna sango a James, babo a beli Boarneges, (di biana, Bana ba ngadi' Loba.)

(18) Na Andiru, na Filip, na Bartolomi, na Mattio,

na Tomas, na James mun'a Alfio, na Taddio, na Simon motu a Kanaan,

⁽¹⁹⁾ Na Judas Iskariot, nu nyi baki mo.

⁽²⁰⁾ Ndi ba iingedi o ndabo; na dimuti ba kotone o uma wo, na te na ba si wele da bededi.

⁽²¹⁾ Ni iponda makom mau ba siingino, ba busi o baki mo; ba ona, A e njo.

⁽²²⁾ Ndi Batiledi, ba ba wu o Jerusalem, ba ona, Mo a bene Beelzibub na o nyulo miomi ma nyambe, a paangi nyambe.

⁽²³⁾ Ndi a beli babo, a kwalea babo na minia, a ona, ? Neni Satan a wele paanga Satan e.

⁽²⁴⁾ Ye te na ekumbu e abani te momene, yi ekumbu e si mateme.

⁽²⁵⁾ Ye te bona ndabo ba abani te momene, yi ndabo e si mateme.

⁽²⁶⁾ Ye te na Satan a jasume diingise momene, na a jababe, a si mateme, a mapoi o isu.

⁽²⁷⁾ To motu a si wele iingea o ndabo a mot'a nginnya, na giba bima bau, a si sele te kaka motu a nginnya; ndi ko ni iponda a wele nyamse ndabo au.

⁽²⁸⁾ Ewie na ona binyo na, Nya pepe a miubi mese mi matombisabe bana ba batu, na dibena, to nji ba mendi toppo dibena;

⁽²⁹⁾ Ndi nu ni mendi toppo dibena diingise Mudii Mosaigi, a si mabene betombiseri, ndi a teme o bosu itaka la bwiindia.

⁽³⁰⁾ Ebanja ba ona, Mo a bene mudii mu sisaigi.

⁽³¹⁾ Na nyaigo au na bona saigo au ba poi, ba teme o eboko, ba lomi, ba beli mo.

⁽³²⁾ Ndi dimuti ba ja ba diingeli mo, ba ona mo na, Ombwa, nyaigo ongo na bona songo ongo ba pulise ua o eboko.

⁽³³⁾ A alabe a ona babo na, ? Nja a e nyaigo am, to bona saigo am e.

(34) Ndi a ombwa o moi a babo ba ja o muri na mure, a ona, Ombwa nyan̄go am, na bona sāngo am.

(35) To nja nyi emedi bola gemia la Loba, a e ndomi am, na ari na yeye.

BEPASI, IV.

NDI pe a boli lea o mbasanedi ma munja: ndi dimuti dindene ba kotone na mo, na te a īngedi o bolo, a ja o moi a munja; ndi dimuti dese ba ta o sauwa bebe a munja.

(2) Ndi a lei babo mambu gita o minia; a kwalani babo o beleedi bau na,

(3) Binyo, sīnga, Ombwa mosaedi a alo o sa :

(4) Ndi e ta na a sano, dūngu di k̄o o momi ma ŋgia, na binun ba moi bi siba, bi soma mo.

(5) Dūngu di k̄o o uma ya madali, uma e si bene miāngadu gita, na dibokimene e pumia, ebanja e si poti miāngadu.

(6) Na we e busino, e bubwia; ebanja e si bene miānga, e anji.

(7) Dūngu di k̄o o uma a njenjeli, ndi njenjeli di pumia, ndi e kumani mo, e si yai bepuma.

(8) Ndi dūngu di k̄o o miāngadu ma bwam, ndi e yai bepuma, be pumedino na nyakino; e wana bepuma, dūngu mwalalu, dūngu momotoba, dūngu ŋgeri ebwea.

(9) Ndi a ona babo na, Nu nyi bene matoi o sīnga, esedi mo a sīngano.

(10) Ni iponda a e o esuka, ba ba ta na mo na dum na baba, ba uwele mo o nyulo monia.

(11) A ona babo na, E bolabe na binyo na o bie besuka ba jania da Loba; ndi na babo ba be e-boko, mano mambu mese me toppobe na minia:

(12) Na babo ba maene nambadi, ndi ba si soi; na

siŋgano ba siŋga nambadi, ndi ba si soŋtani; ke na to ponda ba atoelibe, na miubi mi lakisabe.

⁽¹¹⁾ A ŋna babo na, ? O si soŋtane mono monia: neni so o mabia minia mese e.

⁽¹²⁾ Mosaedi me nu nyi sano eyala.

⁽¹³⁾ Na babo ba e o momi ma ŋgia, be na eyala e sane; ndi ke ba siŋgi, ŋgeri po Satan a poi, a noŋgo one yi eyala e sabe o milema mabu.

⁽¹⁴⁾ Babo nya nika, be na sabe o uma madali; ba be babo, ke ba siŋga eyala, ba kusa mo dibokimene na monyeŋge;

⁽¹⁵⁾ Na ba si bene miaŋga o babomene, ba embani ndi isun a ponda; o mbusa, ko ndutu to itakise e poi o nyulo eyala, dibokinene ba timba mbusa.

⁽¹⁶⁾ Na ba ba sabe pulisani njenjeli, ba be ba siŋga eyala, na

⁽¹⁷⁾ Eloluŋgi a wasi, na mawondon ma bima, na bepuledi ba mane mambu, be iŋgedino, be kumani eyala, ndi e timba ewombi.

⁽¹⁸⁾ Na babo ba sabe o miaŋgadu ma bwam; ba be babo ba siŋga eyala, ba dube mo, ba wana bepuma, duŋgu mwalalu, duŋgu momotoba. duŋgu ŋgeri ebwea.

⁽¹⁹⁾ Ndi a ŋna babo na; ? Eturukan e wandedi na e maelebe wasi a dimene, to wasi a inoŋgo, ndi e si tesebe o moi a ebambu e.

⁽²⁰⁾ Ebanja to dambu di utabe de na di si mabii-sabe; to dambu di si be o esuka, ndi e mawainyicedi.

⁽²¹⁾ Ye te na to motu a bene matoɔi o siŋga, esedi mo a siŋgano.

⁽²²⁾ A ŋna babo na, O be diweye di o siŋgano; na dimeni o meneno di mamenebe pe binyo; (ndi epepe e mabolabe binyo.)

⁽²³⁾ Ebanja na mo nyi bene, di mendi bolabe na

mo; nu nyi bene ñgusu, di mendi nonigobe na mo ñgusumene a bene.

⁽²⁶⁾ Ndi a ñna, Jania da Loba ji e ka dini, na motu a pumbi mbolako o miangadu:

⁽²⁷⁾ Na ni iponda a koiyo o bulu, na waiyo o mwe-se, mbolako e mapumedi na nyakino, a si bii mo.

⁽²⁸⁾ Ebanja wasi e wani bepuma na mo momene; motombo o boso, ndi o mbusa eteñge, na o sukan mbasi mi ola.

⁽²⁹⁾ Na ke bepuma be jola, dibokinene a nimele duendi, ebanja mumbwa e poi.

⁽³⁰⁾ A ñna pe na, ? Neni na biso di menene jania da Loba; njika nya elem di mabolane o nyul'au e.

⁽³¹⁾ Yi e ka mbolako ya elobi, yi na e sabe o miangadu yi e esadi buka mbolako ma e o wasi:

⁽³²⁾ Ndi ni iponda e sabe, e nyakino, e timbi kola buka mabunji mese, e lomi mikanju mindene na binun ba moi ba jano o wasi a ediñge-diñge dau.

⁽³³⁾ Na nika minia gita a lañgwi eyala na babo, ka ba wele siñga.

⁽³⁴⁾ Ndi e titti na monia a si toppi na babo: na ni iponda baikweli bau bamene ba ñno na mo, a leino babo mambu mese.

⁽³⁵⁾ O bo bunya, ebiamo e poi te, a ñna babo na, Esedi biso di tomba o mune muri.

⁽³⁶⁾ Na ni iponda ba lomi dimuti one, ba nonigo mo o bolo ka a tano. Ndi be ta wa miolo mupepe mwemba na mo.

⁽³⁷⁾ Ndi moudi ma ñgo mondene mo po, na be-mune be iñgedi bolo, na te e lunda:

⁽³⁸⁾ Na mo a ta o mbusa bolo, a nañga iyo o moi a mobõnga; ndi ba umweli mo, ba ñna mo na, ? A Saño o si dube na na biso di nyam e.

⁽³⁹⁾ Ndi a asumwe, a domia ñgo, a ñna munja, na,

Mosaingo, o be na sau. Ndi ngo e jeselli, na mbole mindene e ko.

⁴⁰ Na a ona babo na, ? Nji o bwano bongo e; neni binyo o si bene jemia e.

⁴¹ Na ba bwano bongo bwambi, ba ona mo wo na nune na, ? Njika motu dini e, ngo na munja be dube mo.

BEPASI, V.

NDI ba poi o mune muri na munja, o ekumbu ya batu ba Gadara.

¹ Na a ta a busa bolo, dibokimene motu mo wo a doingameni mo, ni wu o songo, nyi bene mudii mu sisaingi,

² Ni bene mboa o tetin a songo; to mo wo a si wele kaka mo, to kwese ngokobi:

³ Ngeri gita a ta a kakabe na beboa na ngokobi, ndi ngokobi e ta e buabe na mo, na beboa pe o bepasi: ndi to mo wo a si wele bobise mo.

⁴ Na ponda ese, mwese na bulu a ta o songo, na miduigo, a eya, a ke momene na madali.

⁵ Na a eni Jezu o itum, a nya, a owe mo,

⁶ A eyi na doi dindene na, ? Nji mba na bolea ua e, Jezu, Mun'a Loba, Mokoledi. Na uweli ua o nyulo Loba, o si takise mba.

⁷ Ebanja a kwalani mo na, A mudii mu sisaingi, busa na nu motu.

⁸ Ndi a uwele mo na, Dina doingo nja e. A alabe na, Dina dam de Legion: ebanja biso di iti.

⁹ Na a sosumedi mo gita na a si painga mo o yi ekumbu.

¹⁰ Ndi bebe o miduigo, njan da ngoa dindene, di ta di da.

¹¹ Ndi nyambe nyese ba sosumedi mo na, Loma biso o njan da ngoa, na biso di maingea obabo.

(13) Dibokimene Jezu a bola babo doi. Ndi mi-dii mi sisaŋgi ma busi, ba iŋgedi o ŋgoa: ndi njan dese ba nya o uma e toŋgomi o munja (ba ta ŋgo lokuli loba;) ndi ba nyam o madiba

(14) Na babo ba tatta ŋgoa ba nyi, ba laŋwi mese o mundi na mundi musadi. Ndi ba aluno o ene di dambu di bolane.

(15) Ndi ba poi o Jezu, ba eni nu nyi ta a bene nyambe, a ja, botisabe, a bene molopo mau: ndi ba bwa boŋgo.

(16) Na babo ba ta ba eni, ba laŋwi babo di di bolabe na mo nyambe a ta a anedimo, na o nyulo pe ŋgoa.

(17) Ndi ba bota sosumedi mo na a emedi busa moiyo mabu.

(18) Na a iŋgedi o bolo, nu, nyambi a ta a anedi, a sosumedi mo na a maja na mo.

(19) Ndi Jezu a si emedi, a ona mo na, Ala o ndabo oŋgo na makom moŋgo, laŋwa babo ma mambu mondene Yehova a ta a bola na ua, na neni a benino ndedi na ua.

(20) Na a aluno a boti laŋwa o Dekapolis ma mambu mondene Jezu a boli na mo: na bese ba tanya.

(21) NI iponda Jezu a tombi pe o mune muri na bolo, gita la batu ba kotone na mo; ndi a ta bebe na munja:

(22) Ndi ombwa, mo wo ya baanedi ba ndabo nya nduŋgamen, dina dau Jairus, a poi; ni iponda a eni mo, a ko o miendi mau,

(23) A sosumedi mo gita, a ona, Isuna mun'am a naŋga bebe na kwidi; o poi na neŋge maa moŋgo o moi au, na a mendi bollisabe, ndi a maɛ.

(24) Na Jezu a ali na mo; na gita la batu ba bupe mo, ba bandi mo.

(25) Na mutu mo wo nyi bene diboa da maiya dum da mibu na miba,

(26) A ta a taka mambu magita o nyulo gita la batu ba bwaṅga, a bolane mese a bene, ndi a si bobo isun, a beṅga pe bubi.

(27) Na a siṅga o nyulo Jezu, a wa na dimuti o mbusa, ndi a tappi mboti au.

(28) Ebanja a kwala na, Ye te na wele tappa mboti au, n'o bolle.

(29) Na dibokimene itina la maiya mau ma anji, ndi a bii o nyulo au a bolle na di diboa.

(30) Na Jezu, dibokimene a bii na ṅgiinya e busi na mo, a yombise momene o dimuti, a ona, Nja a tappi mboti am e.

(31) Baokweli bau ba ona mo na, o ene dimuti ba bandi ua, ndi o kwala na, ? Nja a tappi mba e.

(32) Ndi a ombwi o muri mese o ene nu nyi boli dini dambu.

(33) Ndi mutu, a bwa boṅgo, a soa-soane, a bii di dambu di bolabe na mo, a poi a ko asi o boso bau, a laṅwi mo mbadi yese.

(34) Ndi a ona mo na, A mutu, jemia loṅgo di bolli au; ala na mosaṅgo, o bolliṣabe na diboa doṅgo.

(35) Ni iponda a kwalino, dungu di wu o ndabo a moanedi ma ndabo a nduṅamen, ba ona mo na, Muna oṅgo a widi, neni o nyakisane pe Saṅgo e.

(36) Ndi Jezu, dibokimene a siṅgi miaṅgo mi kwalabe, a ona moanedi ma ndabo a nduṅameni na, O si bwa boṅgo, o dube.

(37) Ndi a si esedi to motu a bupe mo ke Petar, na James, na Jon, muna saṅgo a James.

(38) Na a poi o ndabo a moanedi ma ndabo a nduṅamen, a ene itoto, na babo ba eya na ba te misia bwambi.

(³) Ni iponda a ta a inġea, a ɔna babo na, Nji o wani yini etoto na eya e: muna a si widi, a e eyo. Ndi ba yoiye mo.

(⁴) Na ni ipondi a paŋgi babo one, a noŋgi saŋgo na nyaŋgo ya nu muna, na babo ba ta na mo, a inġedi una muna a ta.

(⁵) Ndi a noŋgi muna na dia, a ɔna mo na, Taliŋa kumi; di di biana, A inġonderi, na ɔna ua na, Asumwe.

(⁶) Na dibokimene, inġonderi a asumwe, a daŋgwe; a ta ndi dum da mibu na miba. Ndi ba tanya na itanya dindene.

(⁷) Ndi a ania babo bwambi, na to motu a si mabiamo; a ania pe na dambu e mabolabe mo o da.

BEPASI, VI.

A busi o nyulo wa, a poi o ekumbu au; na baokwele bau ba bupe mo.

(¹) Na bunya ba iwumse bu poino, a kuma lea o ndabo nya nduŋamen: gita ba siŋani mo ba tanya, ba ɔna, ? O wene nunu motu a kusino mano mambu e. ? Njika dibie dini di bolabe mo, na te bini bebolu bondene be bolane o maa mau e.

(²) ? Se to motu bosari nu, mun'a Mari, muna nyaŋgo a James, na Joses. na Juda, na Simon e. ? Se to baari bau ba ɛna biso o wanu e. Ndi ba liŋani mo.

(³) Ndi a ɔna babo na, Motopperi a mudii a bene edube ke o mudi mau mene, na o itumba dau, na o mboa au.

(⁴) Ndi a si weli bola bebolu ndene ke a neŋgeli la dia o moi a inġus'a batu nya maboa, na abolle babo.

(⁵) Ndi a ubi o nyul'a basidube. Ndi a alo muri na muri o mindi misadi a lea.

(7) Ndi a beli na mo dum na baba, a bota loma babo, baba na baba; a boli babo ŋiŋinya o moi a midii mi sisaŋgi;

(8) Ndi a ania babo, na ba si noŋgo to dambu o ilondo labu, ke itumbu mene; to mokuta, to bewolu, to mbolu, o mikuta misadi.

(9) Na o boto bitambi, ndi o si boti loki lo ba.

(10) A ona babo na, To njika uma o ŋingedino o nyulo ndabo, ja otin na te o asumwe wa uma.

(11) To nja nyi si aledi binyo, to siŋgani binyo, O na o sunwe te wa uma, pupwa diburu da mataŋga manyo na di mabe mbui o liŋgise babo. Ewie na ona na binyo, Yi o be bwam na Sodom, na Gomorra o bunya ba moka, ndi to o mu mundi.

(12) Ndi ba alo, ba laŋgoo na batu ba atoeli.

(13) Ndi ba busise gita la nyambi, ba okise na mula gita ba ta ba boa, ndi ba bolli babo.

(14) Na Herod, kiŋe, a siŋgino miaŋgo mau, (ebanja dina dau di pambilani:) ndi a ona, Jon, modubedi a ta a pumbwa o kwidi, na ndi bebolu ba ŋiŋinya be leaberi o nyulo au.

(15) Bapepe ba ona, a e ndi Elija. Bano pe ba ona, a e ndi motopperi ŋgo mo wo motopperi a mudii.

(16) Ndi na Herod a siŋgino na, a ona, A e ndi Jon, nu na keno milopo: a pumboo o kwidi.

(17) Ebanja Herod momene, a ta a loma o putia Jon, a kaki mo o ndabo a beboa o nyalo Herodia munja a Filip mun'a Saŋgo au; (a ta a ba mo.)

(18) Ebanja Jon a kwalani Herod na, Bo si doli na ua o maba munja muna soŋgo oŋgo.

(19) Na ndi Herodia, a bene motaŋgu o liŋgani mo a pula bwa mo, ndi a si wele;

(20) Ebanja Herod a boo Jon boŋgo, a bii na a e ndi motu nyi etem na sii na bosaŋgi, a oŋgise mo;

na ni iponda a siinganino mo a bolino mambu gita, a singani mo na monyenge.

⁽²¹⁾ Na bunya bo dungamene bo poino, Herod a ipe ndema o bunya bau a yabino, o nyulo batu bau bandene, baanedi ba bila, na baboso ba Galilee.

⁽²²⁾ Na mun'a Herodia a poino otin, ndi a sa ngomo, e dolia Herod na babo ba jai na mo, na kiine a ona ni ngonderi, na, Uveli mba dambu na dambu o tondino, ndi na emedi bola ua.

⁽²³⁾ Ndi a kania mo songo, To be na nji o emedino uwele mba, na mendi bola ua, to be ndi epasi am yi ekumbu.

⁽²⁴⁾ Ndi na mo a ala, a ona nyanigo au na, ?Njika dambu neno na juwele e. A ona mo na, Molopo ma Jon, Modubedi.

⁽²⁵⁾ Na dibokimene na mo a wamse timba na kiine, a uwele mo na, Na emedi na o bola mba ebe na 'be, molopo ma Jon, Modubedi, o monjo.

⁽²⁶⁾ Na kiine a bwa ndedi bwambi; ndi o nyulo songo au, na o nyulo babo ba jai na mo, a si banгани mo.

⁽²⁷⁾ Na dibokimene kiine a lomi motu a bwan, a a anedi na molopo mau mo wanabe: ndi nu a alo, a ke mo molopo o ndabo a beboa,

⁽²⁸⁾ A wana molopo mau o monjo, a bola mo ni ngonderi, na ngonderi a boli mo nyanigo au.

⁽²⁹⁾ Ni iponda baikweli bau ba siingino na, ba poi, ba nongo mbimba au, ba nenge mo o songo.

⁽³⁰⁾ Ndi ba mololoma ba kotone babomene na Jezu, ba langwa mo mambu mese ba bolino, na ka ba leino.

⁽³¹⁾ A ona babo na, Ya binyomene, o muri mo wo o uma esuka, umise binyomene isuna iponda; ebanja gita ba maya, na ala, ndi ba si bene ponda nya e na ba mada.

⁽³²⁾ Na ba ala o uma esuka na bollo, diuta.

⁽³³⁾ Ndi batu ba ene mo o maala, ndi gita ba bii mo, ndi ba nya na miendi, o mudi muese, ndi ba buka, ba kotone mwemba na mo.

⁽³⁴⁾ Ndi Jezu a busino, a eni batu gita, a bene ndedi na babo, ebanja ba ta ka milongi mi si bene motatteri; ndi a kuma lea babo mambu ma gita.

⁽³⁵⁾ Na bunya bo pulino ala, baokweli bau ba poiye mo, ba ona, Wanu e e ndi eyai, ndi ponda pe e matomba;

⁽³⁶⁾ Loma babo one, ba maala o eyundi muri na muri, na mindi misadi, o ganda babo momene bewolu, ebanja ba si bene yuma ya da.

⁽³⁷⁾ A alabe a ona babo na, Bola babo ida. Ndi ba ona mo na, ? Di wali ganda di bebwea bi peni biba ba bewolu, ndi di boli babo ba de e.

⁽³⁸⁾ A ona babo na, Bewolu beninga binyo bene e, ala jombwa. Na ba biino ba ona, Bitanu, na sue iba.

⁽³⁹⁾ Ndi a anedi babo, na ba jise babo mabele o nyulo biulu.

⁽⁴⁰⁾ Ndi ba jise abo mabele, ebwea, na mwatanu.

⁽⁴¹⁾ Ndi na a nonigino ewolu na sue iba, a ombwa o moi, a namise, a bua bewolu, a boli baokweli bau o tese o mioso mabu; na sue e bane, a abane babo bese.

⁽⁴²⁾ Ndi babo bese ba ba, ndi ba ula.

⁽⁴³⁾ Ndi ba pondo miburu ma ewolu na sue, dum la besanja na biba, belundi.

⁽⁴⁴⁾ Na babo ba dedi bewolu, ba ta ndi ngo lokuli la batu lotanu.

⁽⁴⁵⁾ Na dibokimene a lomi baokweli bau ba iingea o bollo, na al'o boso bau o mune muri na Betsaida, ni iponda a lomi batu one.

⁽⁴⁶⁾ Ni ipondo a lomi babo one, a alo o modungo, o kane.

(47) Na ponda ebiamo e poino, bollo bo^e o tetin a munja, na mo momene a ta o mundi.

(48) Ndi o eni babo, ba duo bwambi; ebanja ngo e ta e bubi: na ponda ine ya itatta ya bulu a poi na babo, a daingwa o moi a madiba, a pula tomba bebe na'bo.

(49) Ni iponda ba eni mo a daingwino o moi a madiba, ba biana e ta ndi edimo, ndi ba eya moi;

(50) Ebanja baa bese ba eni mo, ndi ba bwa ndutu. Na dibokimene a toppi na babo, a ona babo na, Embe milema, mba nunu, o si bwa bonggo.

(51) Na a ingea o bollo na babo, ndi ngo e wo: ndi ba ubi bwambi na babomene, ba tanya.

(52) Ba si mongeli bebolu ba bewolu: ebanja milema mabu mi ambi.

(53) NI iponda ba tombi, ba poi o mindi ma Gennesaret, ba duta o wasi.

(54) Ndi a dii bollo, dibokimene ba bii mo,

(55) Ba nya o tetin a mindi na mindi, ba kuma bambi o manongo mabu ba aboe, uma ba singanino a ta.

(56) Na uma na uma a ingedino o mindi, to mindi misadi, to eyundi, ba nenge baboe o beboko, ndi ba sosumedi mo, na ba matappa mbaingwa nyau ya loki: ndi ba a bese ba toppi mo ba bolli.

BEPASI, VII.

NDI ba Farisai ba kotone na mo, na dungu da batiledi ba wu o Jerusalem.

(2) Na ba enino dungu da baikweli bau, ba dedi ewolu na maa ma mbindu, (mi si owabe,) ba kusa motobbo.

(3) Ebanja Farisai na Baju bese, ba si owa te maa ba si mada, ba nenge mbenda ya badun.

(4) Ba wu te o dun, ba si dubise babomene te, ba

si mada. Ndi gita la mambu mapepe ba kusino neŋge, ka edubise la mabondi, na loŋgo, na mi-onjo ma bekwem, na tabili.

⁽⁵⁾ Ndi Farisai na batiledi bo uwele mo na, ? Ne ni baokweli boŋgo ba si daingwono ponda mbenda ya badun e, ba dedi bewolu, ba si owe maa.

⁽⁶⁾ A alabe, a ona babo na, Ji e mbadi na Isaiia toppi onyulo anyo ba itabba, ka na e tilabe, Baŋo batu ba dube mba na midumbu mabu, ndi milema me itum na mba.

⁽⁷⁾ Ndi na ewolo ba owe mba, ba lea mbenda ya batu na beleedi.

⁽⁸⁾ Ebanja o neŋgelino beanedi ba Loba o mudi mo wo, ndi binyo alia mbenda ya batu, ka iduba da loŋgo, na mabondi: na mambu mapepe gita binyo o bolino.

⁽⁹⁾ A ona pe babo na, Nambadi o baŋgi beanedi ba Loba, na binyo o maneŋge mbenda anyo.

⁽¹⁰⁾ Ebanja Moses a ona, Dube soŋgo ongo, na nyoŋgo ongo; na, Nu nyi a pamo saŋgo na nyaŋgo, esedi mo a wo, kwidi:

⁽¹¹⁾ Ndi binyo o kwala na, Ye te na motu a kwalani saŋgo to nyaŋgo au na, Korban, (nika ni e e ndi Jabia,) to na o nyulo njika dambu o mabenino miseŋ na mba;

⁽¹²⁾ Ndi o si sedi mo o bole dambu na dambu o saŋgo au na nyaŋgo;

⁽¹³⁾ Nikamene o timbise eyala ya Loba ewolo o nyul'a mbenda anyo: na nika mambu ma gita binyo o bolino.

⁽¹⁴⁾ Na a bele batu bese, a ona babo na, Singani mba binyo bese, ndi o soŋte;

⁽¹⁵⁾ To dambu di titti di maale o dibum da motu, di nyamse mo: ndi di di mabusi, mo ndi di nyamse mo.

(16) Ye te na motu a bene matoi o siinga, esedi mo a siinga.

(17) Ni iponda a dii batu na a iingedi ndabo, baokweli bau ba uwele mo o nyulo monia.

(18) A ona babo na, ? Binyo pe o si sontami e. ? O si soi na to njika dambu o eboko di maiŋgea o dibum da motu di si ma nyamse mo e:

(19) Ebanja di si maiŋgea o molema mau, ndi o dibum, ndi e ala o mea a saŋgise mada mese.

(20) Ndi a ona, Di di busino o motu, di mene di timbise motu mbindu.

(21) Ebanja ma ma e o milema ma batu ma wu mianu ma bubu, misongi, na misongi ma ngonderi, na ebwan,

(22) Giba, na ekoŋ, miubi, mawondon, bepuledi ba mbindu, diso da kuŋguŋgu, dibena, kenja, na ilema;

(23) Mano mambu mese ma bubu, ma wu otin, mo ndi ma nyamse motu.

(24) Na a dii wa, a alo o moiyo ma Turi na Sidon, a iingedi o ndabo, a pula na to motu a si wele bia: ndi a si wele utami.

(25) Ebanja mutu mo wo, muna au a bene mudii mu sisaŋgi, a siinga momban mau, a poi, a ko asi o miendi mau:

(26) Nu mutu a ta nya Elleni, o itumba la Surofonisia; a sosumedi mo na a busise nyambi o nyulo mun'au.

(27) Ndi Jezu a ona mo na, Esedi bana ba ula: ebanja bo si doŋi o noŋgo mada ma bana, na pumbia mo o mbo.

(28) A alabe a ona mo na, E, a Saŋgo; ndi mbo o wasi a tabili ba da miburu ma bana.

(29) A ona mo na, O nyulo yini eyala, ala ŋgia oŋgo, nyambe a busi na muna oŋgo.

(30) Na ni iponda a poi o ndabo au, a soino nyambe a busi, na mun'au a naŋga o moi a inoŋgo.

(31) NDI a asumwe pe o moiyo ma Turi na Sidon, a poi o munja ma Galilee, o tetin a eyundi ya Dekapolis.

(32) Ndi ba wania mo mowo ni ta ndoki, na kiki-mia; ndi ba sosumedi mo o neŋge dia o moi au.

(33) Ndi a suma mo o mudi mo wo na dimuti, a ele mine o matoi mau, a to malodi, a tappa eyeme au;

(34) A omboo o moi, a sunjumia, a ona mo na, Efata, (nika na, Telami.)

(35) Na dibokimene matoi inau mi telam, na timba ya eyeme au e wunjia, na mo a toppo bwam bwam.

(36) Ndi a anedi babo na ba si laŋgwa ta motu; ndi ponda a anedino babo, ponda mene ndi bondene ba busiseno;

(37) Ndi ba tanya ba tuna dimene, ba ona, A boli mambu mese bwam: a weki bandoki, siŋga, na bambuki, toppo.

BEPASI, VIII.

O mi minya dimuti di ta bondene, ndi ba si bene yuma ya da, Jezu a beli baokwele bau, a ona babo na,

(2) Na bweedi dimuti ndedi, ebanja ba ta na mba minya milalu, ndi ba si bene ida:

(3) Ye te na lomi babo o mandabo mabu njai, ba mendi ko siŋga o ŋgia; ebanja gita la babo ba wu itum.

(4) Baokwele bau ba alaba mo na, ? Neni so motu di mauliseno bano, na bewolu o wanu o eyaŋ e.

(5) A uwele babo na, ? Bewolu beninga binyo o benino e. Ba alabe, Samba.

(6) Ndi a anedi batu o ja o miaŋgadu: ndi a noŋgi bewolu samba, a bola masoma, a bua, a bolino

na baokweli bau na ba tese o mioso mabu, ndi ba jise mo o mioso ma ba batu.

⁽⁷⁾ Ndi ba bene pe ñgus'a sue isadi, ndi a namse pe mo, a anedi na ba tese pe mo o mioso mabu.

⁽⁸⁾ Na ba abese ba da, ndi ba ula; ndi ba ponda miburu mi dia besanja samba mi lunda.

⁽⁹⁾ Ndi babo ba dedi, ba ta ndi ñgo lokuli la batu lone: ndi a lomi babo one.

⁽¹⁰⁾ Na dibokimene a ñgea o bollo na baokweli bau, a poi o muri ma Dalmanuṭa.

⁽¹¹⁾ Na Farisai ba poi, ba bota juwele mo, ba pulise eemban e wu o moi, ba keka mo.

⁽¹²⁾ Ndi a sunjumia bwambi o mudii mau, a ɔna, ? Neni yini nyonon ba pula eemban e. Ewie na ɔna binyo na, Eemban e si mabolabe na nini nyonon

⁽¹³⁾ Ndi a dii babo, a ñgea o bollo, a alo pe o mune muri.

⁽¹⁴⁾ Ndi ba bañsane pe noño bewolu, to bene o bollo na babo, ke ewolu wo mene.

⁽¹⁵⁾ Ndi a anedi babo, a ɔna, O be diweye na esasañgi ya Farisai na esasañgi ya Herod.

⁽¹⁶⁾ Ndi ba toppo na babomene na, Bu e na ebanja di si bene ewolu.

⁽¹⁷⁾ Ni iponda Jezu a bii, a ɔna babo na, ? Nji binyo o moñgelino o nyulo na o si bene ewolu e. O si soino, o si soñtani, milema manyo mi bedi mi embam e.

⁽¹⁸⁾ O bene miso, ndi o si eni! o bene matoi, ndi o si siñga! o si moñgeli!

⁽¹⁹⁾ Ni iponda na buo bewolu bitanu o tetin lokuli lotanu, ? Besanja bendene beninga lunda la miburu binyo o pondino e. Ba ɔna mo na, dum na biba.

⁽²⁰⁾ Na iponda samba e tetin lokuli lone, ? Besanja

bendene beninga lunda la miburu binyo o pondino e. Ba ona, Samba.

⁽²¹⁾ A ona babo na, ? Neni na binyo o si sohtani e.

⁽²²⁾ NA mo a poi o Betsaida, ndi ba wania mo motu ndima, ndi ba sosumedi mo, o tappa.

⁽²³⁾ Ndi a alia dia da motu' ndima, a suma mo a busi mundi; na ni iponda a to malodi o miso mau, a wele maa o moi au, a uwele mo ye te na a ene to dambu.

⁽²⁴⁾ A ombwa moi, a ona, Na ene batu ka mieli mi madangwe.

⁽²⁵⁾ Ndi a ele pe maa o moi au, a laingwa mo o jombwe: ndi a bolli, a eni motu na motu bwam bwam.

⁽²⁶⁾ Ndi a lomi mo o ndabo au, a ona, O si wala o mundi, o si laingwa to motu o mundi.

⁽²⁷⁾ Na Jezu na baokweli bau ba busi, ba alo o mundi ma Kaisaria Filippi; ndi o ngia, a uwele baokweli bau, a ona babo na, ? Ne, batu ba kwalano na mba na e.

⁽²⁸⁾ Ba alabe na, Jon, modubedi: bane na, Elias, bapepe pe, mo wo ya batopperi.

⁽²⁹⁾ Ndi a ona babo na, ? Nja nya binyo o kwali na, mba na e. Petar a alabe, a ona mo na, Ua o e ndi Krais.

⁽³⁰⁾ Ndi a anedi babo na ba si laingwa to motu o nyul'au.

⁽³¹⁾ Ndi a bota lea babo, na Mun'a motu a mendi tusabe na mambu ma gita, na bangabe a badun, na prisi ba boso, na batiledi, ndi a mabwabe, ndi o sulalu a pumbwa pe.

⁽³²⁾ Ndi a kwali ini eyala na bwe, Na Petar a nongi mo, a kuma domia mo.

⁽³³⁾ Ni iponda a yombise momene a ombwa baokweli bau, a domia Petar, na, 'Timba mba mbusa

A Satan : ebanja o si tiŋgami mambu ma me o Loba, ndi mambu ma batu.

⁽³⁴⁾ Ni iponda a ta a bele batu na baokweli bau, a ona babo na, To nja to nja, a emedi bupe mba mbusa, esedi mo a tobbe momene, a noŋge mbasa au na bupe mba.

⁽³⁵⁾ Ebanja to nja nyi pula saŋga lōŋge lau, a mapumba mo, na to nja a mendi pumba lōŋge lau o nyul'am na o nyulo miaŋgo ma bwam, nu ndi a saŋga mo.

⁽³⁶⁾ ? Ebanja, Njika moseñ motu a mendino noŋgo ye te na a kusa wasi nyese, ndi a pumba lōŋge lau e.

⁽³⁷⁾ ? To njika yuma motu a mendino weŋgisane lōŋge lau e.

⁽³⁸⁾ Na ndi to nja to nja a mendi sole o nyul'am to beyala bam, a nini nyoŋon ya bubi na misungi ; o nyulo au momene Mun'a motu a masolo ni iponda a poi o isanga la Tite na anjeli au ya bosangi.

BEPASI, IX.

NDI a kwalani babo na, Nambadi na ona binyo na, Duŋgu di teme wanu, ba si keki kwidi, na te na ba mendi jene jania da Loba di poi na ŋiginnya.

⁽²⁾ Ombusa su motoba Jezu a noŋgi Petar, na James, na Jon, a dieri babo o moi a moduŋgo mo asami esuka na babo momene: ndi a ta tukwa o boso babu.

⁽³⁾ Ndi mboti au e timbi isaŋga e buki sino, nika na to motu mosaŋgisedi, a si wele panyise mo.

⁽⁴⁾ Na Elija na Moses ba leele babo momene na babo; ndi ba kwala na Jezu.

⁽⁵⁾ Petar a kwali, a ona Jezu na, A moleedi, bo doli na biso di be wanu: esedi biso di lunga minoko milalu; ua mo wo, Moses pe mo wo, na Elija pe mo wo.

⁽⁶⁾ Mo a si bii na di dambu a toppino; ebanja ba ta ba bwa bongo bwambi.

⁽⁷⁾ Ndi diwindi di poi, di kumani babo; ndi doi di wa o diwindi, di ona, Mun'am nunu, nu tondabe: singa mo.

⁽⁸⁾ Na dibokimene ke ba ombwane o muri na muri, ba si ene pe to motu, ke Jezu na babo momene.

⁽⁹⁾ Na ba sibano o modungo, a anedi babo na ba si langwa to motu mambu ba ta ba eni, na te na Mun'a motu a pumbwa o kwidi.

⁽¹⁰⁾ Ndi ba nengi bi beyala na babomene, ndi ba kwali na mowo na nune na, ne epumbweli la kwidi ji eno.

⁽¹¹⁾ Ndi ba uwele mo na, ? Nji Batiledi ba kwali na Elija a masele po e.

⁽¹²⁾ A alabe a ona babo na, Elija a sele po nam-badi, o timbise mambu mese; na (ka na e tilabe na Mun'a motu,) a mendi takisabe o mambu ma gita, na wengebeli o mudi mo wo.

⁽¹³⁾ Ndi na ona binyo na, Elija a mabolli po, (ka na e tilabe o nyul'au,) ndi ba boli na mo ka na ba pulino.

⁽¹⁴⁾ Na a poi o baokweli bau, a eni dimuti dindene ba dingeli babo, na batiledi b'o uwelino babo beyala.

⁽¹⁵⁾ Na dibokimene, batu bese ba enino mo, ba ubi bwambi, ndi ba nyi ba soma mo.

⁽¹⁶⁾ A uweli batiledi na, ? Neni ba uwelino babo beyala e.

⁽¹⁷⁾ Na mowo ya dimuti a alabe, a ona, A mo-leedi; na wamedi ua mun'am, a bene nyambe nya mbuki;

⁽¹⁸⁾ Na uma na uma, e putelino mo, e nyauwa mo: ndi a pudu o modumbu, na da la masunga, a pula patea: ndi na kwali na baokweli bongo

na ba busise mo one; ndi ba si weli.

⁽¹⁹⁾ A alabe mo, a ona, ? A nyonon ya penda, I si'tum na jano na binyo; I si'tum na takino na binyo e. Wanea mba mo.

⁽²⁰⁾ Ndi ba wanea mo: ni iponda a eni mo, dibokimene mudii mu nyamwa mo; ndi a ko asi o mi-angadu, a ungulani, na pudi e busi o modumbu.

⁽²¹⁾ Ndi a uwele saigo au na, ? Njika 'be di kwidino na mo e. A alabe na, o moutu mau.

⁽²²⁾ Ndi nigeri gita e pumba mo o wea, ebe wo o madiba, a pula nyamse mo; ndi ye te na o weli bola to dambu, bwea biso ndedi, o ongwane biso.

⁽²³⁾ Jezu a ona mo na, Ye te na o wele dube, mambu mese ma titti bwambi na nu nyi dubeno.

⁽²⁴⁾ Na dibokimene saigo a muna a eya moi, na misodi, a ona, A Saigo na dube; o embe idube dam di bobo.

⁽²⁵⁾ Na Jezu, a enino batu, ba nya ba poi bebe o uma wo, a domia mudii mu sisaigi, a ona mo na, A mudii mbuki na ndoki, na anedino ua, busi na mo, o si ingea pe tom tom.

⁽²⁶⁾ Ndi a eya moi, a soise mo bwambi, a busi; ndi muna a ta a ko, ka mo wo nyi widi: gita ba kwali na, a widi.

⁽²⁷⁾ Na Jezu a nongi mo na dia dau, a sumo mo moi; ndi a asume.

⁽²⁸⁾ Ni iponda a ingedi o ndabo, baokweli bau ba uwele mo na esuka, ba ona, ? Nji biso di si welino paंगा mo e.

⁽²⁹⁾ A ona babo na, Nini ka e si wele paंगabe, ke moka na ikandani ida.

⁽³⁰⁾ NDI ba dii wa, ba tomba o tetin a Galilee; ndi a si emia na to mo wo a mabia.

⁽³¹⁾ A lei baokweli bau, a ona babo na, Mun'a motu a mendi bakabe o mau ma batu, ndi ba

mendi bwa mo, ndi ombusa a bwabe, a mendi pumbwa pe o sulalu.

⁽³²⁾ Ndi ba si soñtani bo bwambu, ba bwa boñgo o baise mo.

⁽³³⁾ Ndi mo a poi o Kapernaum: ndi a ja o ndabo, a uwele babo na, ? O nyulo uji binyo o toppi na binyomene o ñgia e.

⁽³⁴⁾ Ndi ba ko na pii, ebanja o ñgia ba toppi na babomene, nja nya abo, a mendi kole.

⁽³⁵⁾ Ndi a ja asi, a bele dum na baba, a òna babo na, Ye te na motu a puli be nya boso, a matimba nyu sukan, na moutu a baa bese.

⁽³⁶⁾ Ndi a noñgi muna, a jise mo o tetin abo; ndi a noñgi mo o manama mau, a òna babo na,

⁽³⁷⁾ To nja so a emedi kusa mo wo ya bano bana o dina dam, a kusi mba; na to nja nyi a kusi mba, a kusi to mbamene, ndi nu nyi lomni mba.

⁽³⁸⁾ Na Jon a kwalino mo, a òna, A moleedi, biso di eni mo wo a pañgi nyambe o dina doñgo, ndi a si bupe biso; ndi biso di bañgi mo, ebanja a si bupe na biso.

⁽³⁹⁾ Jezu a kwalani mo, a òna, O si bañga mo; to motu to mo wo a mabola ebolu endene o dina dam, a si wele toppo bubi na mba.

⁽⁴⁰⁾ Ebanja nu nyi si diñgise biso, a e na biso.

⁽⁴¹⁾ To nja na a emedi bola binyo dibondi da madiba o nyo o dina dam, ebanja binyo o e ba Krais ewie na òna binyo na, a si masuba bowen bau.

⁽⁴²⁾ To nja to nja a mendi timbise bubi mowo ya basadi ba dube mba, bwam na mo na idali la esañ di tiingami o nyuñgu au, na a pumbabe o muñja ma njiba.

⁽⁴³⁾ Ye te dia doñgo di lambi te ua, ke mo; bo doli na ua o ñgea o loñge, eboki, ndi to o mabene maa maba o maala o wea ya bwindia:

(44) Uma bekoikon babu bi si ma wo, na wea e si madime.

(45) Ye te mwendi moingo mo lambi te ua, ke mo; bo doli na ua o ingea lōnge, eboki, ndi to o mabene miendi miba o pumbabe o geene, o wea e si mendi dima.

(46) Uma bekoikon babu bi si mawo, na wea e si madime.

(47) Ye te diso doingo di lambi te ua, dubwa mo; bo doli na ua o ingedi ekumbu ya Loba na diso di wo, ndi to o bene miso miba, o pumbabe o wea ya geene.

(48) Uma bekoikon babu bi si mawo, na wea e si madime.

(49) Ebanja, motu nyese a mendi bumbabe na wea ya waŋga, na mabia mese ma mendi bumbabe na waŋga.

(50) Waŋga yi e bwam: ndi ye te waŋga e boi nyeŋgen. ? Neni o ma timbisen o mo e. O bene waŋga na binyomene, na mosango mo wo na nune.

BEPASI, X.

Ndi a a dii uma a poi o moiyo ma Judea, bebe na mbusa Jordan: ndi batu ba poiye pe mo; ka na a kolongonino, a lea pe babo.

(2) Ndi Farisai ba po na mo ba uwele mo, ? Bo doli na motu a paŋga munja e. Ba keki mo.

(3) A alabe, a ona, ? Neni Moses a anedino binyo e.

(4) Ba ona, Moses a eselli biso di tila kalati nya bwa-diba, na panga mo.

(5) Jezu a alabe a ona babo na, O nyulo tiŋ tiŋ anyo ya milema, a boli binyo dini ngiannya.

(6) Ndi o beboteri ba bewekedi, Loba lo weki momi na mutu.

(7) O nyulo nika, momi a madia saŋgo na nyaŋgo au, a mabattami na munj'au;

⁽⁸⁾ Ndi ba a bane ba mendi be eyubo wo: o nika ba si be pe biba, ndi eyubo wo.

⁽⁹⁾ Di ji e na Loba lo latti o uma wo, o si sedi motu a aba.

⁽¹⁰⁾ Na o ndabo baokweli bau ba uwele mo o nyulo bo bwambu.

⁽¹¹⁾ A ona babo na, To be na nja nyi mendi paingi mun'au, a ba ni pepe, a wite mosuigi o liingise mo.

⁽¹²⁾ Ndi ye te na mutu a mendi painga mom'au, ndi a ba nipepe, a wite mosuigi.

⁽¹³⁾ Na ba wannedi mo bana basadi, na a tappi babo: ndi baokweli ba domia ba ba wania babo.

⁽¹⁴⁾ Ndi Jezu a enino nika, a si boo ndulo, a ona babo na, Esedi bana basadi ba ye na mba, o si bangani babo: ebanja nika gita be o ekumbu ya Loba.

⁽¹⁵⁾ Ewie na ona binyo na, To be na nja ni si mendi kusi ekumbu ya Loba, ka muna musadi, a si mendi giingea otin.

⁽¹⁶⁾ Ndi a noingo babo o manama mau, a neinge maa mau o moi abu, a namise babo.

⁽¹⁷⁾ Na a tano alo o ngia, mo wo a wa na miila, a nuigami na mo, a uweli mo, ? A moleedi nya bwam, neni na mendino bola ndi na saingwa longe la bwindia e.

⁽¹⁸⁾ Jezu a ona mo na, ? Neni o mabelino mba bwam e. To mo wo a titti bwam, Loba momene.

⁽¹⁹⁾ Ua o bii beanedi, O si wite mosuigi, O si bwa, O si iba, O si be mbui a lobaingo, O si lemse, Dube songo na nyoingo ongo.

⁽²⁰⁾ A alabe a ona mo na, A moleedi, mano mese na neinge na te na mout'am.

⁽²¹⁾ Ndi Jezu a ombwa mo a tondi mo, a ona mo na, Dambu di wo di dia: ala ngia ongo, andise dambu na dambu o benino, o abie batuedi, ndi o

mendi benino ineŋge o moi: ndi ya, nonŋo mbasa oŋgo, bupe mba.

⁽²²⁾ Na a ta a liŋga o nyulo bi bekwali, ndi a ala na pidi: ebanja a ta a bene bima bendene.

⁽²³⁾ Ndi Jezu a ta a ombwa muri na mure, a ona baokweli bau na, Njika bwambi bwe na babo ba bene bima, o giŋgea o ekumbu ya Loba.

⁽²⁴⁾ Ndi baokweli bau ba tanya o nyulo beyala bau. Ndi Jezu a alabe pe a ona babo na, A bana, njika bwambi bwe na babo ba lakise bima o giŋgea o ekumbu ya Loba.

⁽²⁵⁾ Yi e mbeŋe na kameli o giŋgea o dipondi da ndondoki, ndi to mbwan ma motu o miŋgea o ekumbu ya Loba.

⁽²⁶⁾ Ndi ba tanya e si be diŋene, ba ona na babomene. ? Nja so nyu maŋga e.

⁽²⁷⁾ Jezu a omboo o nyulo abu, a ona, Na batu, ji e bwambi, ndi se to na Loba: ebanja na Loba, mambu mese ma titti bwambi.

⁽²⁸⁾ Ndi Petar a kuma kwalani mo na, Ombwa, biso di dii mese, ndi di bupe ua.

⁽²⁹⁾ Jezu a alabe a ona, Nambadi na ona binyo na, To motu nyi dii mboa, to bona saŋgo, to baari, to saŋgo, to nyaŋgo, to mutu, to bana, to eyundi, o nyul'am, na miŋgo mi bwam,

⁽³⁰⁾ Ndi a mendi kusa ŋeri to ebwea o nini iponda, mandabo, bona saŋgo, baari, nyaŋgo, bana, na eyundi, na itakise; na o mudi mu maye loŋge la bwindia.

⁽³¹⁾ Ndi gita la baboso ba mendi timba mbusa: na bambusa bosu.

⁽³²⁾ NA ba e o ŋgia, ba aluno o Jerusalem; na Jezu a daŋwo o bosu babu: ndi ba tanya; na ka ba bupe, ba bwa bongo. Ndi a bele pe dum na baba, a kuma laŋwa ma mambu ma mendi bena mo,

(33) A ona, Ombwa, biso di ale o Jerusalem; na mun'a motu a mendi bakabe o prisi ba boso, na batiledi; ndi ba mendi kwese mo na kwidi; ba mabaka mo na Basibii:

(34) Ndi ba maokwa mo na dipa mo, na to mo malodi, na bwa mo: na o sulalu a mendi pe pumbwa.

(35) Na James na Jon bana ba Zebedi, ba poi na mo ba ona, A Moleedi di sosumedi na o bolane biso to njika dambu di mendino pula.

(36) A ona babo na, ?Nji o mapula na bole binyo e.

(37) Ba ona mo na, O bola na biso na di maja, mo wo o dia doŋgo da momi, nune pe o dia doŋgo da dimosi o bosangi boŋgo.

(38) Jezu a ona babo na, Binyo o si bii di dambu o uwelino. ? O we na nyo di dibondi ji e na mba na nyodi, na dubisabe na idubise mba na dubisabeno e.

(39) Ba ona mo na, Biso di wele. Jezu a ona babo na, Binyo o emedi nyo la dibondi mba na nyonino, na idubise mba na dubisabe, binyo pe o madubisabe:

(40) Ndi o ja o dia dam da momi na o dia dam da dimosi di titti dam o bola, e be te na babo be pongobelino.

(41) Ni iponda dum ba siŋgi mo, ba bota liŋgani na James na Jon,

(42) Ndi Jezu a bele babo, a ona babo na, Binyo o bii na babo ba duŋgamene jania o moi a Basibii, ba kikise jania o moi abu, na bandene babu ba kikise ŋgiŋnya o moi abu.

(43) Ndi e si mabe nika na binyo: ndi to nja nyi pule be bondene o tetin anyo, esedi mo a be moutu anyo:

(44) To nja na binyo nyi emedi be moboso, esedi mo a be mokum nya bese.

(45) Mun'a motu a poi, se to na boleabe, ndi o bolea, na o bole lōnge lau mosauwidi ma bagita.

(46) Ndi ba poi o Jeriko: na a busi Jeriko na baokweli bau, na dimuti dindene, Bartimeus, motu ndima, mun'a Timeus a ja o ŋgea, njakwa.

(47) Ni iponda a siŋgino na e ye ndi Jezu ya Nazaret, a kuma eya na kwala na, Jezu, Mun'a David, bwea mba ndedi.

(48) Na bagita ba anedi mo na a kō na pii: ndi a eya pe bwambi, Mun'a David, bwea mba ndedi.

(49) Na Jezu a teme, a anedi na a mabelabe. Ndi ba bele motu ndima, ba ōna mo na, O be na sau, asumwe; a bele ua.

(50) Na mo a pumba mboti au one, a asume, a poi na Jezu.

(51) Jezu a kwala, a ōna mo na, ? Nji o emedi mba na bolea ua e. Motu ndima a ōna mo na, A Saŋgo, na pula kusa jene dam.

(52) Jezu a ōna mo na, Ala ŋgia oŋgo: jemia doŋgo e bollise ua. Na dibokimene a kusa gene dau, ndi a bupe Jezu o ŋgia.

BEPASI, XI.

Ni iponda ba siseri bebe Jerusalem, o Betpage, na Betani, o moduŋgo ma Olivi, a lomi baokweli bau baba,

(2) A ōna babo na, Binyo ala o ŋgia anyo, o mudi musadi mu e o boso anyo: na dibokimene o iŋgedi te, o madi mun'a assi, tiŋgabe, o moi au ndi to motu a si jai, unja, wana mo.

(3) Ye te na to motu a kwalani binyo na, ? Nji o bolino dini e; O kwala na, Saŋgo a pula mo; na dibokimene a emedi loma mo unu.

(4) Ndi ba al'o ŋgia abu, ba dia mun'a assi, tiŋgabe, bebe na jombe o mbusa eboko, uma ya

makan mangia; ndi ba unjo mo.

⁽⁵⁾ Na dungu da babo ba teme wanu, ba ona babo na, ? Nji o bolino, unjino mun'a assi e.

⁽⁶⁾ Ndi ba kwalani babo nika na Jezu a anedi: ndi ba eselli abo ba ala.

⁽⁷⁾ Ndi ba wane mun'a assi na Jezu, ba lateli loki labu o moi au, ndi a ja o moi au.

⁽⁸⁾ Ndi gita ba lateli loki labu o ngia: bane ba ke mikanju ma mieli, ba lateli babo o ngia.

⁽⁹⁾ Na babo ba ala o boso, na ba ba bupe o mbusa ba eya moi na, Hosanna; Bonam na nu nyi poi o dina da Yehova:

⁽¹⁰⁾ Bonam bo be ekumbu ya sango asu David, ni poino o dina da Yehova: Hosanna o jasami lese.

⁽¹¹⁾ Na Jezu a ingedi o Jerusalem, na o tempili, ndi a ta a omboo muri na mure o moi a mambu mese, na ni iponda ebiamo e poi bebe, a alo o Betani na dum na baba.

⁽¹²⁾ Na o ediba, a wu o Betani, a bwa njai:

⁽¹³⁾ Ndi a enino bweli ba efig o itum, ni bene beyadi, a poi, ye te na a madia to yuma o moi au: ni iponda a pino bebe, a si dia to yuma ke beyadi; ebanja ponda ya befig bi si ta mabe.

⁽¹⁴⁾ Na Jezu a kwali a ona mo na, To motu a si mada bepuna o nyulo anyo tom tom. Ndi baokweli bau ba siinga.

⁽¹⁵⁾ Ndi ba poi o Jerusalem: na Jezu a iingea o tempili, a bota pumba one babo ba maandise na ba ba maandi o tetin a tempili, a koma wasi tabili ya babo ba wengisane mbolu, na begedi ba babo ba andise mbeinga;

⁽¹⁶⁾ A si maesedi motu na motu a bambe bewa o tetin a tempili.

⁽¹⁷⁾ Ndi a leele, a ona babo na, ? E si tilabe na, Ndabo am e mabelabe o nyulo matumba mese,

ndabo a kane e. Ndi binyo o timbise mo molomba ma bagiba.

⁽¹⁸⁾ Na batiledi na prisi ba boso ba siŋga, ndi ba wassa, neni ba wele nyamse mo: ba bwa mo boŋgo, ebanja batu bese ba ta ba tanya o beleedi bau.

⁽¹⁹⁾ Ebe ponda ebiamo e poino, a busi mundi.

⁽²⁰⁾ Na o ediba, ka ba tomba, ba ene bweli ba efig, anjino, na miaŋga mau.

⁽²¹⁾ Na Petar a moŋgelino, a ona mo na, A mole-edi, ombwa bweli ba efig be na o loa, e anji.

⁽²²⁾ Jezu a alabe, a ona babo na, O bene jemia na Loba.

⁽²³⁾ Nambadi na ona binyo na, To nja a mendi kwala munu moduŋgo na, Asunwe, o pumbabe o munja; ndi a si mabene penda o molema mau, ndi a dube na mano mambu me na a kwala e mendi be; nu a mendi bene to njika a kwalino.

⁽²⁴⁾ Na ndi na ona binyo na, To njika dambu binyo o pula ke o kane, o dube na o kusa, ndi o mabene.

⁽²⁵⁾ Na ni iponda o teme na kane, ye te na o alia to dambu liŋgise mo wo, o lakise: na Soŋgo oŋgo pe nyi e o moi a malakise binyo bubu banyo.

⁽²⁶⁾ Ndi ye te na o si lakise, to Soŋgo oŋgo n, i e o moi a si wele lakise bubu banyo.

⁽²⁷⁾ NDI ba timba pe o Jerusalem; na a daŋgwino o tempili, prisi ba boso, na batiledi, na badun, ba poi na mo,

⁽²⁸⁾ Ba ona mo na, O nyulo njika ŋiŋnya, ua o bolino mano mambu e. Nja a bola ua nini ŋiŋnya e.

⁽²⁹⁾ Jezu a alabe a ona babo na, Mba pe na emedi uwele binyo eyala wo, o alabe mba, ndi mba pe na emedi laŋgwa binyo njika ŋiŋnya na bolino mano mambu.

⁽³⁰⁾ ? Edubise la Jon, di wu o moi, nya la batu e. Alabe mba.

⁽³¹⁾ Ndi ba oingeli na babomene, na, Ye te na biso di kwale na, Di wu o moi, A emedi kwalane, Nji binyo o si dube mo e.

⁽³²⁾ Ye te na di kwalena, Ya batu; ba bwa batu boingo: ebanja ba a bese ba lainga Jon, motopperi nya mbadi.

⁽³³⁾ Ndi ba alabe ba ona Jezu na, Bisu di si wele laingwa. Jezu a alabe, a ona babo na, To mba pe, na si laingwa binyo, njika ngiinya na boli mano mambu.

BEPASI, XII.

NDI a kuma laingwa na babo o minia. Motu mo wo a de moonda ma lonyeingen, a tese ekotto muri na mure, a pulla ebundu ya mau, a luinga ndabo nya itatta, e esedi mo o maa ma maboledi; na mo a alo o ekumbu itum.

⁽²⁾ Na o iponda e duingameni a lomi moutu na baboledi, na a makusea o baboledi bepuma ba moonda.

⁽³⁾ Ndi ba puteli, ba dipi mo, ba lomi mo one ewolo.

⁽⁴⁾ Na a lomi pe moutu mopepe; ndi ba aingwa mo madali, ba ke molopo mau bebaingu, ba lomi mo one.

⁽⁵⁾ Na a lomi pe mopepe, na mo ba bwa: na ba pepe gita; duingu ba dipi, duingu ba bwa.

⁽⁶⁾ Ndi a bene muna mo wo, tondabe, a lomi mo na babo o isukan, a ona, Ba mendi dube mun'am.

⁽⁷⁾ Ndi bano baboledi, ba kwala na babomene na, Momene nu nyi mendi saingwe bese: esedi biso di bwa mo, na isaingoo di mendi be lasu.

⁽⁸⁾ Ndi ba nongi mo, ba boo mo, ba pumba mo mbusa moonda.

⁽⁹⁾ Neni saṅgo ya moonda a mendi bolane e: a emedi poi na nyamse baboledi, na bole moonda na bapepe.

⁽¹⁰⁾ Ndi binyo o si laṅgi ini ekwali: Idali mene de na baluṅgedi ba baṅgi di timbi idali la tuṅgu:

⁽¹¹⁾ Bini bi ta ndi bebolu na Yehova, b'e kolo o miso masu.

⁽¹²⁾ Ndi ba pula damia mo, ba bwa batu boṅgo: ebanja ba bii na a toppi mu monia liṅgise babo: ndi ba dii mo, ba a'lo ṅgia yabu.

⁽¹³⁾ Ndi ba lomi na mo duṅgu da Farisai, na bona Herod na lambi mo na bekwali bau.

⁽¹⁴⁾ Ni iponda ba poino, ba oṅa mo na, A moleedi biso di bii, Ua o e mbadi, o si dube to motu: ebanja o si dube beyubo ba batu, ndi o leino belemo ba Loba o mbadi: Bo doli o bola Kaisar bima ba njaṅgi, ngo bo si doli e.

⁽¹⁵⁾ ? Bisu di bole, ngo di si bol'e. Ndi mo a biino itabba yabu, a oṅa babo na, ? Nji o kekino mbae. wania mba denario na n'eni mo.

⁽¹⁶⁾ Ndi ba wani. A oṅa babo na, Njika bowan na dina dini e. Ba oṅa mo na, Kaisar.

⁽¹⁷⁾ Jezu a alabe a oṅa babo na, Binyo bola na Kaisar, mambu ma Kaisar; na o Loba, mambu ma Loba. Ndi ba ubani mo.

⁽¹⁸⁾ Ndi Saddukai, babo ba kwali na, bepumbweli be titti, ba poi na mo; ba uwele mo na,

⁽¹⁹⁾ A moleedi, Moses a tiledi biso, Ye te muna saṅgo a widi, a dia mutu, na a si dii bana, muna saṅgo au a maba munj'au, na a makusəa muna saṅgo au mbolako.

⁽²⁰⁾ Ndi ba ta bana ba saṅgo samba; ndi nyaboso a bai mutu, a widi, a si dii mbolako.

⁽²¹⁾ Na nya mbusa a bai mo, a widi, mo pe a si dii to mbolako: nikamene na nu ni lunda balalu.

⁽²²⁾ Ndi babo samba, ba bai mo, ba si dii to mbolako; ndi o isukan, mutu pe a widi.

⁽²³⁾ Na ndi o ipumbwa la kwidi, na ba mendi pumbwa, a mendi be munja nja e; ebanja babo samba ba bai mo.

⁽²⁴⁾ Jezu a alabe a ona babo na, ? Binyo o si ene na o wusi, ebanja o si bii betiledi, to ngiinnya ya Loba e.

⁽²⁵⁾ Ni iponda ba mendi pumbwa o kwidi, ba si maba; to bolabe o diba; ba be ka anjeli nyi e o moi.

⁽²⁶⁾ O nyulo bawidi na ba mapumbwe; ? Binyo o si laŋga o kalati ya Moses neni o eyaŋ Loba lo toppino mo, na, Mba, Loba la Abrakam, na Loba la Isaak, na Loba la Yakov e.

⁽²⁷⁾ A titti Loba la bawidi, ndi balōinge: na ndi o wusi gita.

⁽²⁸⁾ Na mo wo ya batiledi ba poi, a ta a siŋga babo ba kwali mo wo na nune, ndi a soi na a alabe babo bwam, a uwele mo na, Njika be- anedi be sele o bese e.

⁽²⁹⁾ Jezu a alabe mo na Nya bosu ya beanedi yi e nanu, Siŋga A Israel; Yehova Loba lasu a e Yehova lo wo.

⁽³⁰⁾ Ndi o matōndi Yehova Loba loŋgo na molema moŋgo mese, na mudii moŋgo mese, na bobia boŋgo bese, na ngiinnya oŋgo ese: yini ndi eanedi ya bosu.

⁽³¹⁾ Ndi nyi mbusa di e nika, O matōndi mwemba moŋgo ka uamene. Beanedi be pepe be titti bi buka bini o bondene.

⁽³²⁾ Motiledi a ona mo na, A moleedi e de nika, o kwali mbadi: ebanja Loba lo wo lo e; nyupepe a titti, mo wo momene:

⁽³³⁾ Ndi o tōndi mo na molema mese, na bobia

bese, na mudii mese, na ñgiñnya ese, na o tondi mwemba, ka ua momene, e buka mabia, na mabia ma dise mese.

⁽³⁴⁾ Na Jezu a eni na a alabe bwam, a ona mo na, Ua o titti 'tum na jania da Loba. Na o isu la mano to motu a si wele juwele mo eyala epepe.

⁽³⁵⁾ Na Jezu a alabe, a ona, ke a malei o tempili, Neni batiledi ba kwali, na, Kraisa a e ndi muna David!

⁽³⁶⁾ David momene a ona o nyulo Mudii Mosaingi na, Yehova a kwalani Saigo am, na, Ja o dia dam da momi, na te na timbise bosingedi boñgo ebambu ya matañga moñgo.

⁽³⁷⁾ David momene a beli mo, Yehova; neni so a e udi muu'au e. Ndi batu, dimuti, ba singa mo na monyeñge.

⁽³⁸⁾ A ona babo o beleedi bau na, O be diweye na batiledi, ba tondi dañgwa na mboti nya miaba na tondi masoima o madun,

⁽³⁹⁾ Na begedi ba asam o ndabo nya nduñgamen, na begedi be asami o mandema:

⁽⁴⁰⁾ Ndi ba da mandabo ma mikusa, na o mawondou ba kane moka ma bwaba: bano ba mendi kusa eboma ndene.

⁽⁴¹⁾ Na Jezu a jai teñgene beneñgedi; a ombwa na batu ba elino mbolu o eneñge: ndi gita ba ta mbwaiñ, ba ele gita.

⁽⁴²⁾ Ndi motuedi a mokusa mo wo, a sesedi, a pimbi miti iba, e e epasi a denario.

⁽⁴³⁾ Ndi a beli baokweli bau, a ona babo na, Ewie na ona binyo na, nu motuedi a mokusa a ele a tuni babo bese, ba wele o nyulo eneñge.

⁽⁴⁴⁾ Ebanja babo bese be ele, o nyulo gita labu; ndi nu o epuli au, a ele yese a benino, na te bededi bau bese.

BEPASI, XIII.

NA a busi tempili mookweli nyau mo wo a kwalani mo na, A moleedi, ombwa, njika nya madali na nya belungi.

⁽²⁾ Jezu a alabe, a ɔna, ? O ene bono bolungi bondene e: Mese e mendi komabe o wasi, idali o moi nya dini di si madie wanu.

⁽³⁾ Na a jai o modungo ma olivi teŋgene tempili, Petar, na James, na Jon, na Andiru, b'o uwele mo o esuka,

⁽⁴⁾ Laingwa biso njik'ibe mano mambu ma mendi-no be, na njika eembani mano mambu ma mendi lunda e.

⁽⁵⁾ Jezu a alabe a bota kwala na, O be diweye ke mo wo a wondo binyo:

⁽⁶⁾ Ebanja gita ba mendi poi o dina dam, b'o ɔna, Mba, Krai; ndi ba mendi wondo gita.

⁽⁷⁾ Na ebe o masiŋga bila, na miomban ma bila, o si soa, mano ma mendi tomba, ndi isu di si bebe.

⁽⁸⁾ Itumba di mendi jasumwe diŋgise itumba, na jania diŋgise jania: isoa la miaŋgadu e mendi be o uma na uma, na njai, na ndutu: mano me ndi ebota la ndutu.

⁽⁹⁾ O be diweye na binyomene: ebanja ba mendi bake binyo o moka; na o ndabo nya ndungamen o mendi dipabe: o mawanebe o boso ba baanedi na kiŋe o nyulo am, ka mbui liŋgise babo.

⁽¹⁰⁾ Ndi molaŋgo ma bwam mu masele laingwabe-no tetin a matumba mese:

⁽¹¹⁾ Ndi ni iponda ba maalane, na bake binyo, o si sele soŋgeli di o matoppone, O si soŋgeli to dambu; ndi to njika eyala e mendi bolabe binyo o ponda mene, o toppo mo: ebanja se to binyo o kwalino ndi Mudii Mosaŋgi.

⁽¹²⁾ Muna saŋgo a emedi bake muna saŋgo o

kwidi, na saṅgo, muna; bana ba mendi jasumwe diṅgise basaṅgo na banyaṅgo abu, na bole babo o kwidi.

⁽¹³⁾ Binyo o mendi asiṅgabe na bese, o nyulo dina dam: ndi nu nyi emba na te na isu, numene a mendi oṅgisabe.

⁽¹⁴⁾ Ni iponda o maeni dibumbe da nyakaka ya bubu, ni kwalabe na Daniel motopperi a Mudii, temino o uma e si duṅgamene, (nu nyi laṅgi esedi mo a soṅtani,) esedi babo ba be o Judea ba nyi o miduṅgo:

⁽¹⁵⁾ Nu nyi e o moi a ndabo, o si sedi mo a siba asi o ndabo, to a iṅgea otin o noṅgo to dambu di e o ndabo au:

⁽¹⁶⁾ Nu nyi e o moonda, o si sedi mo a timba o noṅgo mboti au.

⁽¹⁷⁾ Ndi eboma na babo ba bene demi, na babo ba nyoṅgise bana o mi minya!

⁽¹⁸⁾ Binyo sosumia na benyeedi banyo bi si be o epupa.

⁽¹⁹⁾ Ebanja o mi minya itakise e mendi be; nika na e si ta o beboteri ba bewekedi me na Loba a weki na te na ini ponda, to e mendi be tom.

⁽²⁰⁾ Ndi a be te na Yehova a utise mi minya, to beyubo e si mendi oṅga: ndi o nyulo bapossedi, babo a ta a posso, a utise mi minya.

⁽²¹⁾ Ye te na to motu a mendi kwala na binyo na, Ombwa Kraisa a e wanu; to ombwa, a e wane; o si dube:

⁽²²⁾ Ebanja Kraisa nya lobāṅgo, na batopperi ba lobāṅgo ba mendi jasume, ndi ba mendi lea jeembani na bebolu bondene, O wondo, bapossedimene.

⁽²³⁾ O be diweye: ombwa na sele laṅgwa binyo mambu mese.

⁽²⁴⁾ Ndi o mini minya, o mbusa e itakise, we e

madima, modi mo si mabola pe mwenene mau,
⁽²⁵⁾ Ngingitti ya moi e mendi ko, na ngiinya nyi
 e o moi e masoisabe.

⁽²⁶⁾ Ndi ba mendi gene Mun'a motu, a po o di-
 windi-windi, a bene ngiinya na isaiga dindene.

⁽²⁷⁾ Ndi a mendi loma anjeli au, ndi ba mendi
 koteli bapossedi bau o ngo ineye, o isu ya wasi,
 na te isu la moi.

⁽²⁸⁾ O okwa monia ma bweli ba efig; ni
 iponda mokanju mau mu bedi, na iya beyadi, binyo
 bia lue yi e bebe:

⁽²⁹⁾ Nikamene binyo, ni iponda o mendi eni mano
 mambu ma busino, o bia e e bebe, bebe na miombe.

⁽³⁰⁾ Nambadi na ona binyo na, Nini nyoion e si
 mendi tomba na te na mano mambu mese ma-
 bolane.

⁽³¹⁾ Moi na wasi e mendi tomba one: ndi beyala
 bam bi si matomba.

⁽³²⁾ Ndi o bo bunya, na ponda, to motu to mowo
 a bia, to anjeli ni e o moi, to Muna, ndi Tite mene.

⁽³³⁾ O be diweye, tatta na kane: ebanja o
 si bii na ponda nyi eno.

⁽³⁴⁾ Ka na motu a ala londo le itum, a dii ndabo,
 a bola bautu bau ngiinya, na motu na motu ebolu
 au, ndi a anedi moaledi ma jombe o tatta.

⁽³⁵⁾ Binyo angameni so: ebanja o si bia ponda
 saigo a ndabo a mendi timba, o ebiano, to tetin
 a bulu, to beloigedi ba uba, to ediba.

⁽³⁶⁾ Ke a poi na wamse, a dia binyo o iyo.

⁽³⁷⁾ Di na kwali na binyo, na kwali na bese, Tatta.

BEPASI, XIII.

O mbusa suba ndema la betombiseri e ta, na ewolu
 e si saigi: na prisi ba boso na batiledi ba pulise
 neni ba manoigono mo na mosomba, na bwa mo.

(2) Ndi ba ona, Se to o ponda la ndema, ke itoise la batu di mendi be.

(3) Ndi a ta o Beṭani, o ndabo Simon motu a molongo, ka a ja o da, mutu mo wo a poi, a bene ngobe' alabastron, lunda la joki la nardo, benumba bwam; ndi a boo ngobi, a komi mo o moi a molopo mau.

(4) Ndi duingu di ta, ba ta ba liinga na babomene, ba ona, ? O nyulo nji dini di nyamno e.

(5) Ebanja di jaigameni andisabe o gita, buka bebwea ba denario belalu, ndi e aigameni bolabe o batuedi. Ndi ba lundumia diingise mo.

(6) Ndi Jezu a ona, Esedi mo, ? Nji binyo o nyakisani mo e. A bolea ebolu a bwam o nyul'am.

(7) O bene batuedi na binyo ponda ese, ndi o mabola babo bwam ponda na ponda o emedi; ndi mba o si mendi bene ponda ese.

(8) A boli di a welino bola; a poi o ponda boso, o okise mbimba mam.

(9) Nambadi na ona binyo na, Uma na uma mini miaigo ma bwam mi laingwabeno o wasi nyese, dini pe na mo a boli di matoppobe o joigedi dau.

(10) Ndi Judas Iskariot mo wo ya dum na baba, a alo o prisi ya boso, o andise mo na babo.

(11) Ndi ni iponda ba siinga, ba bwa monyenge, ndi ba kakani mo o bola mo mbolu. Ndi a pulise ponda e duigamen o bake mo.

(12) NA o bunya ba boso ba ndema ewolu e si saigi, ponda ba bwa betombedi, baokweli bau ba ona mo na, ? O we o emedino na biso di ala, na boisane na ua o mada betombedi e.

(13) Ndi a lomi baokweli bau baba, a ona babo na, Ala o mundi, ndi motu mo mo a mendi doigameni binyo, a bambe ewa ya madiba: bupe mo.

(14) Na njika uma a maiigeano, binyo o kwala

na saṅgo a ndabo, na, Moleedi a ona, ? O we itui ya ben ndene, uma na mendi da betombedi na baokweli bam.

⁽¹⁵⁾ Ndi a emedi lea binyo itui nyi ndene o moi, botisabe, otin o boṅsane na biso.

⁽¹⁶⁾ Ndi baokweli bau ba alo, ba poi o mudi, ba dia ka na a kwala na babo; ndi ba boṅsane betombedi.

⁽¹⁷⁾ O ebiamo a poi, na dum na baba.

⁽¹⁸⁾ Na ka ba ja, ba da, Jezu a ona, Nambadi na ona binyo na, Mo wo nyanyu nyi da na mba, a emedi jandise mba.

⁽¹⁹⁾ Ndi ba bwa ndutu bwambi, ndi mo wo na mo wo, ba bota kwala na, Mba e, na nyu pepe, mba e.

⁽²⁰⁾ A alabe, a ona mo na, Mo wo ya dum na baba nyi dubi na mba o moonjo.

⁽²¹⁾ Mun'a Motu a alo nambadi, ka na e tilabeno o nyul'au: ndi eboma na nu motu yi e na Muna Motu a andisabe! bwam na nu motu ye te na si yabe, tom.

⁽²²⁾ Na ba dedino, Jezu a noṅgo ewolu, a namse mo, a buo, a boli na babo, a ona, Noṅgo, da; yini ndi eyubo am.

⁽²³⁾ Ndi a noṅgino dibondi, na ni iponda a boli masoma, a boli na babo: na bese ba nyo mo.

⁽²⁴⁾ A ona babo na, Mano ndi me maiya mam, esaigo ya epenya, komabe na bagita.

⁽²⁵⁾ Nambadi na ona binyo na, Na si emedi nyo pe bepuna ba lonyeigen, na te na bo bunya na nyo mo penya o jania da Loba,

⁽²⁶⁾ Na ni iponda ba loṅgo mweinge, ba alo o moduṅgo ma Olivi.

⁽²⁷⁾ Jezu a ona babo na, Binyo bese, o maliingise o nyul'am o bono bulu; ebanja e tilabe, Na emedi

dipa motatteri, ndi miloŋgi mi mendi pambilani.
⁽²⁸⁾ Na o mbusa na pumbwe pe, na emedi ala
 o boso banyo o Galilee.

⁽²⁹⁾ Petar a ona mo na, To na baa bese ba liiŋga,
 mba na si emedi.

⁽³⁰⁾ Jezu a ona mo na, Ewie na ona ua na, O
 bono bo einge, o bulu mene, momi ma uba mo
 si malongo ngeri 'ba, o mendi tobbo mba ngeri'lalu.

⁽³¹⁾ Ndi a kwali pe na nigiinya, na, To na w
 ndi na ua, na si matobbo ua tom. Nikamene ba
 a bese ba kwali.

⁽³²⁾ NA ba poi o uma e belabe Getsemane;
 ndi a ona baikweli bau na, Binyo ja wanu, ke
 na makane,

⁽³³⁾ Ndi a noŋgi na mo, Petar, na James, na Jon,
 a boti bwa ndutu, na lunda na motaka;

⁽³⁴⁾ A ona babo na, Mudii mam mu kolo na ndutu
 na te na kwidi; Binyo teme wanu na tatta.

⁽³⁵⁾ Ndi a alo o boso isun' itun, a ko o miaŋgadu,
 a kane, ye te na ponda, e wele tomba mo one.

⁽³⁶⁾ Ndi a ona, Abba, Tite, mambu mese mi titti
 bwambi na ua; o noŋgo dini dibondi na mba: to
 e be na, se to na na emedi, ndi na ua o emedino.

⁽³⁷⁾ Ndi a poi, a dia babo o eyo, a ona Petar na,
 Simon, Ua o e eyo, o si wele tatta ponda po e.

⁽³⁸⁾ Binyo tatta na kane, ke na o ingea o nyulo
 ekekise. Mudii mu emedi nambadi, ndi eyubo e
bobi.

⁽³⁹⁾ A alo pe one, a kane, a kwali beyala mene.

⁽⁴⁰⁾ Na ni iponda a timbi, a dii pe babo o eyo,
 (ebanja miso mabu mi dilli,) ndi ba si bii eyala o
 toppo na mo.

⁽⁴¹⁾ A poi ngeri'lalu, a ona babo na, O ko so iy
 o noŋgo iwumse, di duŋgamene, ponda e poi:
 ombwa, Mun'a Motu a bakabe o maa ma babubi.

(42) Asumwe, esedi biso di ala; ombwa nu nyi bake mba, a e bebe.

(43) Na dibokimene, ka a toppino, Judas, mo wo ya dum na baba, a poi, mo na dimuti dindene na po, na bebuigo, ba wa o prisi ba boso, na batiledi, na badun.

(44) Na nu nyi a bake mo, a boli babo eemban, a ona, To nja na sopino, numene nu, noingo mo, na alane mo bwam.

(45) Na dibokimene a pino, a alo na mo, a ona, Rabbi, Rabbi; ndi a sopo mo.

(46) Ndi ba neinge maa mabu o moi au, ba noingo mo.

(47) Na mo wo la babo ba teme bebe a duta po, a dipa moutu ma prisi nya boso, a ke pe itoi lau.

(48) Na Jezu a alabe a ona babo na? Binyo o poi, ka diingise moibedi, na po, na bebuigo, o noingo mba e.

(49) Na ta na binyo bunyate, leino o tempili, ndi o si noingi mba: ndi betiledi be malunda.

(50) Ndi ba bese ba dia mo, ba nya.

(51) Ndi mpesa mo wo, a bupe mo, a bene dibatu da linen o mosamba mau; ndi batu ba mpese ba' damia mo:

(52) Ndi a dii dibatu da linen a nyi na mosamba.

(53) NDI ba alane Jezu o prisi ndene: ndi prisi ba boso bese, na batiledi, na badun ba kophone na mo.

(54) Na Petar a bupe mo, na te o eboko ya ndabo a prisi ndene: ndi a ja na bautu o jolo wea.

(55) Na prisi ba boso, na mwemba mese ba pulise mbui diingise Jezu, na ba wele kwese mo o kwidi; ndi ba si dii to po.

(56) Gita ba ta mbui a lobaigo diingise mo, ndi beyala babu bi si dongamene.

(57) Ndi duingu ba poi ba bakeli diingise mo, na,

(58) Bisu di singi mo a kwala na, Na emedi nyamse ini tempili ni poungobe na maa, na o sulalu na emedi luuga ni pepe, poungobe e si be maa.

(59) Ndi to mbuñ abu di si doungamene.

(60) Ndi prisi ndene a teme o tetin, a uwele Jezu na, ? O si pelele o dambu e. Nji na bano ba kwalani diingise ua e.

(61) Ndi a ko na sau, a si pelele to dambu. Ndi prisi ndene a uwele pe, a ona mo na, ? O be ndi Kraisi, Muna nya Bonani e.

(62) Jezu a ona, Mba nunu: ndi binyo o maene Mun'a motu, jano o dia da momi da ngiinya, pino o diwindi-windi da moi.

(63) Ndi prisi ndene a nyauwa mboti au, a ona, Neni bisu di pulino pe mbuñ epepe e.

(64) Binyo o singa dibena: Neni o moungelino e. Ndi baa bese ba kwese mo, a angamene wo.

(65) Ndi dungu ba bota to mo malodi, na kumani bosu bau na dipa mo, na ona mo na, Langwa bedinge: ndi bautu ba dipi mo na mabumbe.

(65) Na Petar a ta o wasi ndabo, mutu mo wo ma prisi ndene a poi:

(67) Na ni iponda a eni Petar, a oli wea, a omboo mo a ona, Ua pe o ta na Jezu a Nazaret.

(68) Ndi a tobbo, na, Na si bii, na si soutani di o toppino. Ndi a alo o eboko, ndi momi ma uba mo lingo.

(69) Ndi ngonderi a eni pe mo, ndi a kumo kwala na babo ba teme bebe, na, Nunu a e mo wo ya babo.

(70) Ndi a tobbo pe. Ndi o isun'a ponda babo ba teme bebe ba ona Petar na, Nambadi ua o e ndi mowo ya babo; o e motu Galilee, na bwambu boungo bo doungamene.

(71) Ndi a bota loa na kane soungo, a ona, Na si bii nu motu o toppino.

(72) Ndi ñgeri 'ba momi ma uba ma lo_ñgo. Na Petar a o_ñgeli eyala na Jezu a kwala mo na, Bi-ana momi ma uba mo malo_ñgo ñgeri'ba, o matobbo mba ñgeri 'lalu. Ni iponda a mo_ñgelino na, a eya.

BEPASI, XV.

NA dibokimene o ediba, prisi ba boso, na badun na batiledi na mwemba mese ba anedi mianu, ba kaki Jezu ba alane mo, ba baki mo na Pilate.

(2) Na Pilate a uwele mo, ? O e_ñ ndi ki_ñe ya Baju e. A alabe a o_ña mo na, Ua o kwali.

(3) Na prisi ba boso ba bakabele mo o mambu ma gita: ndi a si pelele to dambu.

(4) Na Pilate a uwele pe mo, na, ? O si pelele to dambu e; ombwa mambu mani_ñga ba toppo di_ñgise ua.

(5) Ndi Jezu a si pelele to dambu di wo: Pilate a ubi.

(6) Na o di ndema a unjo na babo motu nya beboa; nu na nu ba pula.

(7) Ndi mo wo mo ta a belabe Barabbas, kakabe na babo ba wana itoise, na ba bwa batu o itoise.

(8) Na dimuti ba eya moi, ba bota kwala, ba pula na a mendi bola na babo ka na kolo_ñg_ñni lau.

(9) Pilate a alabe na, ? O e_ñmedi na unjie binyo ki_ñe ya Baju e.

(10) Ebanja a bii na o nyulo ekon, prisi ba boso ba baki mo;

(11) Ndi prisi ba boso ba lea batu na a mendi un-
jia babo Barabbas.

(12) Pilate a alabe, a o_ña pe babo, ? Neni so o e-
medino na bola nu nyi binyo o bele ki_ñe ya Baju e.

(13) Ba eya pe na, Bwa mo o mbasa.

(14) Pilate a o_ña babo na; ? Ne, njika dambu da
bubi a bolino e. Ndi ba eya pe bwambi na, Bwa
mo o mbasa.

(15) N' i Pilate a cmedi bwa batu ndulo, a unjie babo Barabbas, a dipi Jezu na lonyanyu, a baki mo o bwabe.

(16) Ndi batu ba bila, ba alane mo o ituñ ya batu bese, (e belabe Praitorion,) ndi ba koteli na mo mwemba mese.

(17) Ndi ba botise mo na mole, ba lungi ekoto ya njenjeli, ba ele mo o molopo mau.

(18) Ndi ba bota soma mo na, Sokko kiñe ya Baju!

(19) Ndi ba dipi molopo mau na ekoko, ba toyee mo malodi, ba nuigami miendi mabu ba owe mo.

(20) Na ni iponda ba yoyee mo, ba suigwane mo mboti ni mole, ba botise mo mboti au momene, ba alane mo one o bwa mo.

(21) Ndi mo wo Simon, motu a Sirene, saigo a Alexander na Rufus, a wa o ekumbu, a pula tomba, ndi ba nyakisane mo o bamba mbasa.

(22) Ndi ba wani mo o uma, Golgoṭa, (e biana, Uma ewese ya molopo.)

(23) Ndi ba bole mo o nyo esasañgi pulisane na murr: ndi a si kusa mo.

(24) Na ni iponda ba bomeli mo, ba abane mboti au, ba nyossi mali o moi abu, di na motu na motu a manonḡo.

(25) E de ponda ilalu, ndi ba bomeli mo.

(26) Ndi etiledi ya bakele bau, e tilabe o moi na, Kiñe ya Baju.

(27) Ndi ba bomeli na mo baibedi baba; mo wo o dia dau da momi, nune pe o dia dau da dimosi.

(28) Na betiledi be lunda, be kwala na, A langabe na bewusedi.

(29) Ndi babo ba tomba, ba yoyee mo, ba soise milopo mabu, ba ona, Ua o bumbise tempili, na luḡa mo o sulalu,

(30) Oḡgise uamene, ndi o siba wasi na mbasa.

⁽³¹⁾ Nikamene prisi ba bosu na batiledi ba yoiye, ba kwala na babomene ua, A oingise bapepe; momene a si wele oinga.

⁽³²⁾ Esedi Kraisi kiine ya Israel a siba wasi na mbasa, na biso di maene na dube. Na babo ba bomabeli na mo ba yoiye mo.

⁽³³⁾ Na ponda motoba e poi teenge, muititti mu ta o moi a wasi nyese na te na ponda dibua.

⁽³⁴⁾ Na o ponda dibua Jezu a eya na doi dindene na, Eloi, Eloi, lama sabaktani; (di biana, Loba lam, Loba lam, nji ua o baisanino mba e.)

⁽³⁵⁾ Na duingo di teme bebe, ke ba siingino, ba ona, Ombwa, a bele Elias.

⁽³⁶⁾ Na mo wo a nya, a lundise milondodi na esangi, a ele mo o moi a ekoko a boli mo o nyo, a ona, Esedi mo; di maene ngo Elias a emedi poi o sibise mo wasi.

⁽³⁷⁾ Na Jezu a eya na doi dindene, a pateca.

⁽³⁸⁾ Ndi ekinan ya tempili e nyauwia bepasi biba, o moi na o wasi.

⁽³⁹⁾ Na ni iponda moanedi nya ebwea ni teme eteteenge, a eni na a eya nika, na pateca, a ona, Nambadi nunu motu a ta Mun'a Loba.

⁽⁴⁰⁾ Bitu pe ba ta, ba ombwani o itum: o tetin abu Mari ya Magdala, na Mari nyaingo ya James mosadi na Joses na Salome.

⁽⁴¹⁾ (Bano pe ni iponda a ta o Galice ba bupe mo ba bolea mo,) na gita la bitu ba poi na mo o Jerusalem.

⁽⁴²⁾ Na ponda ebiamo e tano, ebanja e ta bunya ba mboisan, (e de na bunya o bosu bunya ba wumse.)

⁽⁴³⁾ Josef, motu a Arimatia, motu dube, na moanu, na tatta pe na jania da Loba, a poi, a walo o Pilate na dipain, ndi a sosumedi mbimba ma Jezu.

(44) Na Pilate a ubi ye te a widi nambadi: ndi a bele moanedi nya ebwea, a uwele mo nga a ta a wo to ponda.

(45) Ni iponda a bii o nyulo moanedi nya ebwea, a boli mbimba na Josef.

(46) Na mo a anda linen a bwam, a sibise mo waši, a ulele mo o dibatu, a ele mo o songo ni poabe o madali, a uingulani idali o mouna ma songo.

(47) Na Mari ya Magdala, na Mari nyaingo ya Joses, ba ombwi uma a neingebe.

BEPASI, XVI.

NDI bunya ba wumse bo tombino, Mari ya Magdala, na Mari nyaingo ya James, na Salome, ba andi benamba ba bwam, na ba mendi poi na okise mo.

(2) Na o mbat'a ediba ba bunya ba boso, ba poi o songo, o bebusedi ba we.

(3) Ndi ba kwala na babomene na, ? Nja a wele sumwa idali o nyulo mouna ma songo.

(4) Na ni iponda ba ombwa, ba eni idali e sumwabe: di ta di kola.

(5) Na ingeano songo, ba eni mpesa mo wo, a ja o dia da momi, botisabe na loki la bwaba la mosangi: ndi ba bwa bonggo.

(6) Ndi a ona babo na, Binyo si bwa bonggo: o pulise Jezu ya Nazaret, nu nyi bwabe o mbasa; a pumboo; a titti wanu: ombwa, uma ba neinge mo.

(7) Ndi o ala ngia anyo, laingwa baokweli bau na Petar, na a ala o boso babu o Galilee: otin ndi o maene mo ka na a laingwono binyo.

(8) Ndi ba busi na wamse, ba nya o nyulo songo; ebanja ba soa soane, ba ubi; ba si kwalani to dambu na motu mo wo: ebanja ba bwa bonggo.

(9) Ndi na Jezu a pumbono o mbat'a ediba,

o bunya ba boso ba weki, a sele ndi genene na Mari ya Magdala, o nyul'au ndi a busise nyambe samba,

⁽¹⁰⁾ Ndi a ala a laingwia babo ba ta na mo, ka ba tano lebe na eya.

⁽¹¹⁾ Ndi babo na ba siingino na a ta a penya, na a enibe na mo, ba si dube.

⁽¹²⁾ O mbusa na, a leele pe momene na bapepe baba, na ba daingwono, o ala o eyundi.

⁽¹³⁾ Ndi ba ala ba laingwia bane ba dia, ndi ba si dube te babo.

⁽¹⁴⁾ O mbusa, a leele pe momene o dum na mo wo na ba jano o bededi, ndi a saa babo o nyulo penda, na bwambi ba milema, ebanja ba si dube babo ba eni mo, ponda a pumbono.

⁽¹⁵⁾ Ndi a ona babo na, Ala o wasi nyese, laingwa molaingwa mo bwam na motu nyese.

⁽¹⁶⁾ Nu nyi dube, na dubisabe, a mendi joinga; nu nyi si dube a mendi kwesabe.

⁽¹⁷⁾ Ndi yini emban e mendi bupe babo ba dube; O dina dain ba mendi painga nyambe: ba mendi kwala na beyeme bepenya;

⁽¹⁸⁾ Ba mendi noingo nyama bwaba; ye te na ba nyodi jambo, bi si mendi bola babo dambu da bubi: ba mendi neinge dia dabu o moi a baboedi, ndi ba mendi bolle.

⁽¹⁹⁾ Nika, na Saingo a bollino toppo na babo, a ta a kusabe o moi, ndi a jai o dia da momi da Loba.

⁽²⁰⁾ Ndi ba alo, ba laingwo uma ese, Yehova a mabolana babo, a embe beyala na beemban bi bupe. Amen.

MIANGO MA BWAM,

PONDA

LUKE.

EPASI, I.

O ENI na bagita ba bolino nongo o tese bwam miango ma mano mambu me na biso di dube nambadi,

⁽²⁾ Ka na ba bakino biso mo, babo ba ta o beboteri na mbui ya miso, na baboledi ba beyala;

⁽³⁾ Mba na ta na soitani bwam mambu mese, na te na o boso boso, di enene bwam na mba, nikamene, na tilia binyo dini bwam bwam, a Tiofila mbadi mbadi.

⁽⁴⁾ Na o mabia betiugamedi ba mano mambu, otin ndi ua o ta o leabe.

⁽⁵⁾ BO ta o minya ma Herod, kiñe ya Judea, prisi po a ta, dina dau Zakaria, o mwemba ma Abia: munj' au dina dau Elizabet, a ta mo wo ngonderi ya Aaron.

⁽⁶⁾ Ndi ba a bane ba ta bosaigi o boso ba Loba, ba dangwo ponda mbenda na beanedi ba Yehova, e si be njom.

⁽⁷⁾ Ndi ba si ya to muna, Elizabet a ta eombe, ndi ba a bane ba ta ba'duna.

⁽⁸⁾ Ndi e ta, na ni iponda a boli ebolu a prisi o boso ba Loba, ponda ni dungamene o beboledi,

⁽⁹⁾ Ponda nyi kolongoni bebolu ba prisi, yau ebolu e ta ndi a ala otin na dise benumba o uma a bosaigi ba Yehova.

⁽¹⁰⁾ Ndi o iponda idise la benumba, dimuti dese ba teme o eboko, ba kañe.

⁽¹¹⁾ Ndi anjel' a Yehova a leele momene na mo, a teme o dia da momi o dio da benumba.

⁽¹²⁾ Ni iponda Zakaria a enino mo, a ta a bwa ndutu, boṅgo bo poiye mo.

⁽¹³⁾ Ndi anjel' a ɔna mo na, A Zakaria, o si bwa boṅgo: besosumedi boṅgo be siṅgabe; na munja oṅgo Elizabet a mendi yaɪ muna momi, ndi o mabele dina dau na Jon.

⁽¹⁴⁾ Ndi ua o mabene monyeṅge, na motami; ba-gita ba mendi bwa monyeṅge o beyeedi bau.

⁽¹⁵⁾ Ebanja a mendi be bondene o miso ma Yehova, a si emedi nyo mau to benyodi ba bwambi; a mendi lunda na Mudii Mosaṅgi na te na beyeedi bau.

⁽¹⁶⁾ Na gita la bana ba Israel a emedi timbise na Yehova Loba labu.

⁽¹⁷⁾ A emedi ala o boso bau, o mudii na ṅgiinya ya Elija, o timbise milema ma basaṅgo na bana babu, na ba basidube o jaṅgwa la betemedi ba sii; o boṅsani batu, poṅgobelino na Yehova.

⁽¹⁸⁾ Zakaria a ɔna anjeli na, ? Neni na mabia dini e. Mba na e bodun, munjam pe a maduna.

⁽¹⁹⁾ Anjeli a alabe a ɔna mo na, Mba na e Gabriel, nyi teme o boso ba Loba; ndi na lomabe o kwala na ua, na lea ua mi miaṅgo ma motam.

⁽²⁰⁾ Ndi ombwa, o mabe mbuki, o si mendi wele toppo na te na bo bunya mano manibu ma malunda, ebanja o si dube beyala bam, beyala be mendi lunda o iponda au.

⁽²¹⁾ Na batu ba tatta Zakaria, ba ubi na a india gita o uma a bosaṅgi.

⁽²²⁾ Na ni iponda a busino, a si wele toppo na babo: ndi ba soi na a ta a eni jene o uma a bosaṅgi: a sikimia ndi babo na dia, a si toppi a be mbuki.

⁽²³⁾ Ndi e ta na, ni iponda minya mau ma bebolu be boi, a ala o ndabo au.

(24) Na o mbusa mi minya, munj'au Elizabet a nongo demi, a uta momene mi_odi mitanu, a ona,

(25) Nika nanu Yehova a boli na mba o mi minya a omboo mba, o no_ongo ison am o tetin a batu.

(26) O mi_odi motoba, anjeli Gabriel a loma-be na Loba o mundi ma Galilee, dina na Nazaret.

(27) O nigonderi po wandabe na bomi, dina dau Josef, o ndabo a David; dina da ni nigonderi de na Mari.

(28) Na anjeli a poi na mo, a ona, Bwa monye_onge, ua a bene ndulo, Yehova a e na ua: bonam na ua o tetin a bitu.

(29) Na ni iponda a eni mo, a bwa ndutu o nyulo bekwali bau, a mo_ongeli na molema mau, njika ndoi la masoma mano mo beno.

(30) Na anjel'a ona mo na, A Mari, o si bwa bo_ongo; ebanja o bene ndulo na Loba.

(31) Ndi ombwa, o man_ongo demi na yai muna momi, ndi o mabele dina dau na Jezu.

(32) A mendi be bondene, a mendi belabe, Muna nya Mokoledi: ndi Yehova Loba a mendi bola na mo boja ba David sa_ongo au:

(33) Ndi a mendi ania o moi a ndabo a Yakov bibi bese; na janedi dau di si mabe_one isu, tom, tom.

(34) Ndi Mari a ona anjeli na, ?Neni dini di mendi be, o ombwa na si bia to momi.

(35) Na anjel'a alabe a ona mo na, Mudii Mosa_ongi mo mendi po o moi o_ongo, ngiinya ya Mokoledi mo mendi kumani ua: na ndi di dambu da bo-sa_ongi di mendi yabe na ua, a mendi belabe na, Mun'a Loba.

(36) Ndi ombwa, molalu o_ongo Elizabet mo pe a no_ongi demi o bodun bau: ndi dini de na mi_odi motoba mau, nu nyi ta a belabe combe.

(37) Ebanja na Loba, to dambu di titti bwambi.

(38) Ndi Mari a ona, Ombwa moutu a mutu ma Yehova; esedi mo e be na mba ponda eyala oingo. Na anjel'a dii mo.

(39) Na o mi minya Mari a asumwe, a alo na wamse o eyundi ya moduigo, o mundi ma Judea;

(40) A ingea o ndabo a Zakaria, a somi Elizabet.

(41) Ndi e ta na, ni iponda Elizabet a siingi masoma la Mari, muna mu angwe o isari au; na Elizabet a ta a lunda na Mudii Mosaingi.

(42) Ndi a kwala na doi dindene, a ona, Bonam na ua pulisani bitu, na bonam bo be epuma ya esari oingo.

(43) ? Ndi neni dini ji e na mba, na nyaingo ya Yehova lam a mapoiye mba.

(44) Ebanja, ombwa, diboki na doi da masoma moingo, di siinga na matoi mam, muna a angwe mba o dibum na monyenge.

(45) Ndi bonam na mo nyi dube: ebanja bo mendi be beboledi ba mano mambu ma laingwabeno na Yehova.

(46) Ndi Mari a ona, Molema mam mu mabusise Yehova.

(47) Mudii mam mu tamani o Loba mosuigi lam.

(48) A ta a dube etuedi ya moutu ma dia dau: ombwa, o nini ponda nyonon nyese ba mendi bele mba bonam.

(49) Ebanja nu nyi e ngum, a bolie mba mambu mandene; ndi bosangi bo be dina dau.

(50) Ndi ndedi au, yi e na babo ba boo mo boingo, na te nyonon na nyonon.

(51) A ta a lea ngiinya na inama dau; a pambilani bakumba na jongedi la milema mabu.

(52) A ta a sibise wasi ba-ngiinya o nyulo boja babu, na a abwele ba tu.

⁽⁵³⁾ A ta a ulise banjai na mambu ma bwam; ndi mibwai, a timbise babo ewolo.

⁽⁵⁴⁾ A ta a oingwane moutu au, Israel, o joingedi ndedi au;

⁽⁵⁵⁾ Ka na a toppino na basaingo basu, o Abraham, na mbota au mba na mba.

⁽⁵⁶⁾ Ndi Mari a jai na mo ngo miodi milalu, ndi a timba na mboa au momene.

⁽⁵⁷⁾ Na ponda ya Elizabet e lunda na a ma bene isisi, ndi a yai mun'a momi.

⁽⁵⁸⁾ Na mwemba mau na balalu ba siingi neni Yehova a leleno mo ndedi ndene; ndi ba bwa na mo monyeinge.

⁽⁵⁹⁾ Ndi e ta na o minya lombi ba poi o enda mu mu-na; ndi ba beli mo Zakaria, ponda dina da saingo au.

⁽⁶⁰⁾ Ndi nyaingo au a alabe, a ona, Se to nika; ndi a mabelabe Jon.

⁽⁶¹⁾ Ba ona mo na, To po ya mbia moingo nyi belabe na dini dina.

⁽⁶²⁾ Ndi ba boli eemban na saingo au, neni a pula beli mo.

⁽⁶³⁾ Ndi a uwele na ebambu ya itilia, a tila na, Dina dau de Jon. Ndi bese ba ubi.

⁽⁶⁴⁾ Na dibokinene modumbu mau mu matelami, na eyeme au pe, ndi a toppi, a sesa Loba.

⁽⁶⁵⁾ Na bongo bo poi o moi a bese ba ja o muri na mure: na bini bekwali be pambilani o eyundi yese ya moduingo ma Judea.

⁽⁶⁶⁾ Na ba a bese ba siingi, ba neinge mo o milema mabu, ba ona, Njika ndon a muna mu mabeno! Ndi dia da Yehova di ta na mo.

⁽⁶⁷⁾ Na saingo au Zakaria, a lunda na Mudii Mosaingi, a toppo na,

⁽⁶⁸⁾ Bonam bo be Yehova Loba la Israel; ebanja a poiye, na suinge bona bau,

⁽⁶⁹⁾ A ta a abwele na biso toŋgo ya joŋgise, o ndabo a moutu au David;

⁽⁷⁰⁾ Ka na a kwali o nyulo modumbu ma batopperi bau ba bosaŋgi, ba be na beboteri ba wasi:

⁽⁷¹⁾ Na biso di mendi oŋgisabe o baasiŋgedi basu, na o dia da bese ba asiŋgi biso;

⁽⁷²⁾ O bola ndedi kakani na basaŋgo basu, na o moŋgeli mali mau ma bosaŋgi;

⁽⁷³⁾ Soŋgo a kanino na saŋgo asu Abraham,

⁽⁷⁴⁾ Na a mendi bolea na biso, di ta di oŋga o maa ma baasiŋgedi basu di mabolea mo e si be boŋgo,

⁽⁷⁵⁾ O bosaŋgi na betemedi ba sii o boso bau, o minya ma loŋge lasu lese.

⁽⁷⁶⁾ Na ua a muna, o mendi belabe na, Motopperi nya Moasami: ebanja o mendi ala o boso ba Yehova, o boŋsani maŋgia mau;

⁽⁷⁷⁾ O bola dibie da joŋgise na bona bau, o nyulo ilakise la miubi mabu.

⁽⁷⁸⁾ Na o nyulo ndedi ndene ya Loba lasu; de na mesanedi ma moi mo poiye biso,

⁽⁷⁹⁾ O bola mwenene na babo ba ja o munititi na ediŋge-diŋge ya kwidi, o alane miendi masu o ŋgia a mosaŋgo.

⁽⁸⁰⁾ Ndi muna a nyakino, a timbi ŋgum a mudii, a ta o eyai na te na beleedi bau o Israel.

BEPASI, II.

NDI bo ta o mi minya, ndi e busi na Kaisar ndene mbenda, na wasi nyese e masauwa bowen na kiine.

⁽²⁾ (Nini mbenda e sele teme ke Kurinius a ta a moanedi a Suria.)

⁽³⁾ Ndi babo bese ba alo o mosauwedi motu motu na mau mundi.

⁽⁴⁾ Na Josef a busi Galilee, o mundi ma Nazaret, na o Judea, o mundi ma David mo belabe Betle-

hem; (ebanja a ta nya ndabo ma mbia ma David:)

⁽⁵⁾ O sauwa bowen na Mari ewanda au, a ta a unga na demi.

⁽⁶⁾ Na ndi bo tano, na ba tano otin, minya mi duŋgama, na mo a mendi ya.

⁽⁷⁾ Ndi a maya mun'au nya boso, na a ulele mo o motumba ma dibatu, a neŋge mo o eboki; ebanja boja bo titti babo o tetin a ndabo.

⁽⁸⁾ Ndi bo ta o mi mindi batatteri ba maja o eidi, ba tatta biembi babu o bulu.

⁽⁹⁾ Ndi ombwa, anjel' a Yehova e poi na babo, ndi bosangi ba boso ba Yehova bo panyi o muri babo na mure: ndi ba ta ba bwa boŋgo bwambi.

⁽¹⁰⁾ Na anjeli a ona babo na, O si bwa boŋgo, ombwa, na waneŋi binyo molaŋgo ma bwam ma monyeŋge mondene, mo mendi be na batu bese.

⁽¹¹⁾ Na o binyo a yabe o bono buya o mudi ma David, Moongiseri, nu Krai, Yehova.

⁽¹²⁾ Ndi dini di be eemban na binyo, o mendi dia nu moeŋge, moulabele o motumba ma dibatu, a naŋga o eboki.

⁽¹³⁾ Ndi diboki di ta na eloŋ ya anjeli dimuti la moi, ba sesa Loba, ba ona,

⁽¹⁴⁾ Bosangi na Loba o asami moi, o wasi mosan-go, jemia da bwam na motu.

⁽¹⁵⁾ Na bo tombino, anjeli ba asumwino na babo ba ala o moi, batatteri ba kwali mo wo na nune, esedi so biso di ale o Betlehem, di ombwa dini dambu di busi, di Yehova a leclino biso.

⁽¹⁶⁾ Ndi ba wu na wamse, ba dia Mari na Josef na moeŋge mo naŋga o eboki.

⁽¹⁷⁾ Ndi na ba enino nika, ba pambilani miaŋgo, mi laŋgwabe babo o nyul'a nunu muna.

⁽¹⁸⁾ Na bese ba siŋgino, ba tanya o ma mambu ma laŋgwabe babo na batatteri.

⁽¹⁹⁾ Ndi Mari a neŋge mano mambu mese, a oŋgeli mo o molema mau.

⁽²⁰⁾ Ndi batatteri ba timbi, ba bola bosaŋgi na isesa Loba, o nyulo mambu mese ba singino na jeni, ka na e malaŋgwabeno babo.

⁽²¹⁾ Ndi su lombi e tombino, o boendedi ba muna, dina dau di ta di belabe, Jezu, a ta a belabe nika na anjeli to a mayabe o dibun.

⁽²²⁾ Ndi na minya mau ma monyaŋgadi, ponda na mbenda a Moses mo duŋgamenino, ba wani mo o Jerusalem, o bola mo na Yehova;

⁽²³⁾ (Ka na bo tilabeno o mbenda a Yehova, Muna momi na muna momi bu sele yabe, a mendi belabe bosaŋgi na Yehova.)

⁽²⁴⁾ Na bola jabia la dise ponda na di di tilabe mbenda a Yehova, bepasi-koko biba, to besombe ba mbeŋga biba.

⁽²⁵⁾ Ndi ombwa, motu mo wo a ta o Jerusalem, dina dau di ta Simeon; nu molem lem ma motu a ta na sii na bosaŋgi, a m'engeli lokomia la Israel: ndi Mudii Mosaŋgi mo ta na mo.

⁽²⁶⁾ Bo ta bo biisabe mo na Mudii Mosaŋgi na, a si mendi jene kwidi, na te a eni Krai a Yehova.

⁽²⁷⁾ Ndi a poi na Mudii o tempili: na ni iponda saŋgo na nyaŋgo ba wanino mu muna Jezu, na o boli mo ponda ikoloŋgoni a mbenda,

⁽²⁸⁾ A noŋgi mo o maa mau; a namse Loba, a ona,

⁽²⁹⁾ A Yehova esedi so moutu ongo a ali na mo-saŋgo, ponda na eyala oŋgo:

⁽³⁰⁾ Ebanja miso mam ma jene joŋgise loŋgo,

⁽³¹⁾ Ge na a ta o boŋsan, o mioso ma batu bese;

⁽³²⁾ Mwaie, o genene na Basibii, na bosaŋgi ba bono boŋgo, Israel.

⁽³³⁾ Ndi Josef na nyaŋgo au ba uba, o ma mambu ma toppobe o nyul'au.

⁽³⁴⁾ Ndi Simeon a namise babo, a ona Mari nyañgo au na, Ombwa nu muna a possobe o kwidi na abweli pe o bagita o Israel; na o eemban e mendi toppobe liingise;

⁽³⁵⁾ (E, po, e mendi numa nambadi molema moñgo uamene,) na joñgedi ya milema ma gita mi mabiisabe.

⁽³⁶⁾ Ndi bo ta mo wo Anna, mutu nyi edin-ge, muni'a Fanuel, o mbia ma Aser: a ta bodun bondene, a ta na momi au mbu samba, o iponda au ya ñgenderi;

⁽³⁷⁾ Ndi a ta mokusa ñgo molombi ma mibu na mine, a si esedi tempili, a bii Loba na ikandani ida na moka, bulu na mwese.

⁽³⁸⁾ Mo pe a poi nikamene, ndi a boli masoma na Yehova, a toppi o nyul'au na babo bese ba ma-ombwe joñgise o Jerusalem.

⁽³⁹⁾ Na ba bollino mambu mese ponda na mbenda a Yehova, ba timbi o Galilee, o mudi mabu Nazaret.

⁽⁴⁰⁾ Ndi muna a nyaki, a tōndi na ñginnya ya mudii, a bota lunda na dibie: ndi ndulo a Loba e ta na mo.

⁽⁴¹⁾ NDI sañgo na nyañgo au ba alo Jerusalem mbu teñge o ude ma la betōmbedi.

⁽⁴²⁾ Na a tano a dum la mibu na miba, ba alo o Jerusalem ka ikoloñgoni la ndema.

⁽⁴³⁾ Ndi na ba lunda na minya, o betimbedi, nu muna Jezu, a india o mbusa o Jerusalem; ndi Josef na nyañgo au ba si bii.

⁽⁴⁴⁾ Ba biana a e o mwemba, ba alo londo la bunya; ndi ba pulise mo o tetin a mibia mabu na mwemba.

⁽⁴⁵⁾ Na ni iponda ba si enino mo, ba timba pe o Jerusalem, ba pulise mo.

⁴⁵ Na bo tombino, o minya milalu ba dii mo o tempili, a ja pulisani a baleedi, a siigani babo, na baise babo beyala.

⁴⁷ Na bese ba siigani mo, ba tanya o soitani dau na jamane lau.

⁴⁸ Na ni iponda ba enino mo, ba uba: ndi nyaŋgo au a ona mo na, ? A muna, neni ua o mabolano biso nanu e: ombwa soŋgo oŋgo na mba di ta di pulise ua na ndedi.

⁴⁹ A ona babo na, ? Neni o mapuliseno mba e: ? O si bii na na aŋgameni be o mambu ma Tite e.

⁵⁰ Ndi ba si soitani eyala ye na a kwalani babo.

⁵¹ Ndi a alo wasi na babo, a poi o Nazaret, ndi a ta a sibusabe wasi na babo: ndi nyaŋgo au a nenge bini bekwaledi o molema mau.

⁵² Na Jezu a ta a tōndo o jaŋgwa nika na koka, na o ndulo na Loba na batu.

BEPASI, III.

NDI o dum da mibu na mitanu, o jania da Tiberia Kaisar, Pontio Pilate a ta moandi nya Judea, na Herod a ta tetraki ya Galilee, na Filip muna saŋgo au tetraki ya Iturea, na moiyo ma Trakoniti, na Lusania tetraki ya Abilene,

⁽²⁾ Annas na Kaiafas ba ta prisi ndene; eyala ya Loba e poi na Jon mun'a Zakaria o eyaŋ.

³ Ndi a poi o mudi mese bebe na Jordan; a laŋgwo idubise la jatoeli, o nyulo betombiseri ba miubi:

⁽⁴⁾ Ka na e tilabe o kalati na beyala ba Isaia motopperi a mudii na, Doi da mo wo di malaŋgwa o eyaŋ na, Binyo poŋgo ŋgia ya Yehova, tese maŋgia mau na sii.

⁵ Mibiisan mese mi mendi lunda, miduŋgo mese na miduŋgo misadi mi mendi sibisebe wasi;

mipiinga mi mendi teme na sii, na maŋgia na mi-kunduki ma mendi timba na dasi-dasi:

⁽⁶⁾ Ndi beyubo bese ba mendi jene jŋngise la Loba.

⁽⁷⁾ Ndi a kwalani dimuti di poi o dubisabe na mo, ? A nyoion ya pe. nja a kone binyo na o nyi o malinga mi panami-e.

⁽⁸⁾ Wana bepuna be dungameni o jatoeli, o si bota kwala na binyomene na, Bisu di bene Abraham saŋgo asu: ndi na ona binyo na, Loba lo wele timbise mano madali o bana ba Abraham.

⁽⁹⁾ Ndi o nini ponda, ewundu e neŋgebe o miaŋga ma mieli: bweli na bweli bo si wane teŋge bepuna ba bwam, bo kebe wasi, bo botabe o wea.

⁽¹⁰⁾ Ndi ba batu ba uwele mo na, ? Neni so di mendino bola e.

⁽¹¹⁾ A alabe a ona babo na, Nu nyi bene loki loba, esele mo a abane na nu nyi si bene tom tom: nu nyi bene ida, esele mo a bole nika.

⁽¹²⁾ Ndi bakoteli pe ba poi o dubisabe, ndi ba ona mo na, ? A moleedi, neni di mabolano e.

⁽¹³⁾ A ona babo na, O si nyakisane buka yi o lomabeno.

⁽¹⁴⁾ Ndi babila pe ba baise mo na, ? Neni so biso pe di mendino bola e. A ona babo na, O si kimia to motu: to bakeli motobbo: ndi o be dungamene na mosusedi moŋgo.

⁽¹⁵⁾ Ndi ka na batu ba tano boombwa, na batu ba m'ŋngelino o milema mabu na Jon, ŋgo a ta ndi Kraisi, ŋgo a si ta;

⁽¹⁶⁾ Jon a alabe a ona babo bese na, Mba nambadi na dubise binyo na madiba; ndi mo wo a buki mba mu maye, ŋgodi ya betambi bau na si dungamene wonja: mo a mendi dubise binyo na Mudii Mosangi na wea:

⁽¹⁷⁾ Na esengwen yi eno o dia dau, a emedi saŋgise

eyuto au bwam, a emedi koteli mbasi au o ndabo a molamba; ndi besambu a mendi dise o wea e si madima.

¹⁸ Ndi gita la mambu mapepe o beleedi bau a laigwono batu.

¹⁹ Ndi Herod, tetraki, a ta a pusabeli na mo o nyulo Herodia, munja a muna saigo au Filip, na o nyulo mese ma bubi na Herod a bolinó,

²⁰ A bolli pe dini di buki mese, a kwese Jon o ndabo a beboa.

²¹ Na batu bese ba dubisabeno, e ta e tombi, Jezu pe a ta a dubisabe, a kane, na moi e telami,

²² Ndi Mudii Mosaigi mo siba mokuku ka mbeŋga o moi au, ndi doi di wa o moi di ona, Ua o e Mun'am tondabe; na ua na mba na boo ndulo.

²³ Jezu momene a ta ŋgo mwálalu la mibu, (a ta ka na batu ba oŋgelino, mun'a Josef, nu ta mun'a Heli.

²⁴ Nu ta mun'a Mattat, nu ta mun'a Levi, nu ta mun'a Melki, nu ta mun'a Janna, nu ta mun'a Josef,

²⁵ Nu ta mun'a Mattatias, nu ta mun'a Amos, nu ta mun'a Naum, nu ta mun'a Esli, nu ta mun'a Nagge,

²⁶ Nu ta mun'a Maat, nu ta mun'a Mattatias, nu ta mun'a Semei, nu ta mun'a Josef, nu ta mun'a Juda.

²⁷ Nu ta mun'a Joanna, nu ta mun'a Resa, nu ta mun'a Zerobabel, nu ta mun'a Salatiel, nu ta mun'a Neri,

²⁸ Nu ta mun'a Melki, nu ta mun'a Addi, nu ta mun'a Kosani, nuta mun'a Elmodam, nuta mun'a Er.

²⁹ Nu ta mun'a Jose, nu ta mun'a Eliezer, nu ta mun'a Jorim, nu ta mun'a Mattat, nu ta mun'a Levi.

⁽³⁰⁾ Nu ta mun'a Simeon, nu ta mun'a Juda, nu ta mun'a Josef, nu ta mun'a Jonan, nu ta mun'a Eliakim,

⁽³¹⁾ Nu ta mun'a Melea, nu ta mun'a Menan, nu ta mun'a Mattaṭa, nu ta mun'a Naṭan, nu ta mun'a David,

⁽³²⁾ Nu ta mun'a Jesse, nu ta mun'a Obed, nu ta mun'a Booz, nu ta mun'a Salmon, nu ta mun'a Naasson,

⁽³³⁾ Nu ta mun'a Aminadab, nu ta mun'a Aram, nu ta mun'a Ezrom, nu ta mun'a Fares, nu ta mun'a Juda,

⁽³⁴⁾ Nu ta mun'a Yakov, nu ta mun'a Isaak, nu ta mun'a Abraham, nu ta mun'a Tara, nu ta mun'a Nakor,

⁽³⁵⁾ Nu ta mun'a Saruk, nu ta mun'a Ragau, nu ta mun'a Falek, nu ta mun'a Heber, nu ta mun'a Sala,

⁽³⁶⁾ Nu ta mun'a Kainan, nu ta mun'a Arfaxad, nu ta mun'a Sem, nu ta mun'a Noa, nu ta mun'a Lamak,

⁽³⁷⁾ Nu ta mun'a Maṭusala, nu ta mun'a Enok, nu ta mun'a Yared, nu ta mun'a Maleleel, nu ta mun'a Kainan,

⁽³⁸⁾ Na ta mun'a Enos, nu ta mun'a Seṭ, nu ta mun'a Adam, nu ta mun'a Loba.

BEPASI, IV.

NDI Jezu a ta a lunda na Mudii Mosaṅgi a timbi o Jordan, a ta a diaberi na Mudii o eyaṅ,

⁽²⁾ A ta a mwane ma minya kekabe na Devoli. O mi minya a si dedi to yuma: ndi mi bollino, a timbi bwa njai.

⁽³⁾ Ndi devoli a ona mo na, Ye te na ua o e ndi Mun'a Loba, anea dini idali di timba ewolu.

⁽⁴⁾ Jezu a alabe mo a ona, E tilabe na, Motu a si

mabe o nyulo ewolu momene, ndi o nyulo eyala yese ya Loba.

⁵ Na devoli a nongi mo o moi a modungo mo asani, a lei mo bekumbu bese ba wasi, bi e isuna ponda.

⁶ Ndi Devoli a ona mo na. Ini nginnya nyese ni emedi bola ua, na bosaŋgi bau: ebanja e bakabe mba; na to nja na tondino na emedi bola.

⁷ Ye te na ua o emedi owe mba. mese ma mendi be moŋgo.

⁸ Jezu a alabe a ona mo na. Timba mba mbusa a Satan: e tilabe na, O maowe Yehova Loba loŋgo, momene ndi o mabiano.

⁹ Ndi a wani mo o Jerusalem, a jise mo o eyeku ya tempili, a ona mo na, Ye te na ua o e muna Loba, pumba uamene wasi o wa uma:

¹⁰ Ebanja bo tilabe na, A mendi bola anjeli au nginnya o moi oŋgo, o tatta ua:

¹¹ Na o maa mabu ba mendi kassa ua, e si yabe to ponda, o boma mwendi o nyulo idali.

¹² Jezu a alabe a ona mo na, Bo kwalabe na, O si keka Yehova Loba loŋgo.

¹³ Na Devoli a bollino ekeka lau lese, a asumwe na mo o isuna ponda.

¹⁴ NDI Jezu a timbi na nginnya ya Mudii o Galilee: otin ndi miaŋgo mau mi aluno o muri na mure.

¹⁵ Ndi a lei o ndabo abu nya ndungamen, a ta a sesabe na ba a bese.

¹⁶ Ndi a poi o Nazaret, otin ndi a boŋgwabeno: na ka e koloŋgoni dau e tano, a alo o ndabo a ndungamen o bunya ba iwumse, ndi a teme moi o laŋga.

¹⁷ Ndi e baki mo kalati ya betopperi ba Isaia. Na a telino kalati, a dii uma e ta e tilabe na,

¹⁸ Mudii ma Yehova mu e o moi am, ebanja a ta a okise mba o laŋgwa molaŋgo ma bwam na batuedi; a lomi mba o bolle bebuedi ba milema, o laŋgwa jŋgise na mikoma, na timbise jene la bandima, o timbise badosedi wonja,

¹⁹ o laŋgwa mbu mu dolisane Yehova.

²⁰ Ndi a kuki kalati, a boli pe mo motopperi, a ja o wasi. Ndi miso ma batu bese ba e o ndabo a nduŋamen ma ta ma soke ndi mo.

²¹ Ndi a kuma kwalani babo na, Bono bunya, kalati e lunda o matoi manyo.

²² Na babo bese ba ta mo mbuŋ, ba ta ba tanya o nyulo beyala ba ndulo b busi mo o modumbu. Ndi ba ona, Se to nunu mun'a Josef e.

²³ A ona babo na, Binyo nambadi o emedi kwalani nba munu monia, A nya-bwaŋga, bolea uamene: to be na nja di siŋgino na di bolabe o Kapernaum, bola nika wanu o ekumbu oŋgo:

²⁴ Ndi a ona, Ewie na ona binyo na, To motopperi a si madube o mudi mau.

²⁵ Ndi na laŋgwedi binyo nambadi gita la mikusa di ta o Israel o minya ma Elias, na moi e ta na kukami mbu milalu na miodi motoba, na njai nindene e tano o tetin eyundi yese:

²⁶ Ndi to mo wo yabu Elias a lomabe, ke o Sarepta ya Sidon, na o mutu, mokusa.

²⁷ Gita la miloŋgo mi ta o Israel ponda Elisias, motopperi; ndi to mo wo yabu a si bolli, ke Naaman, motu a Suria.

²⁸ Ndi babo bese ba ta o ndabo anduŋamen, na ba siŋgino mano mambu ba ta ba lundumia na pidi.

²⁹ Ndi ba asumwe, ba nimeli mo o eboko, ba dieri mo o moi a moduŋgo, umamene ndi mudi mabu mu ta mu luŋgabe, na ba nimeli mo wasi na molopo.

⁽³⁰⁾ Ndi a timbi o tetin abu, a ala ñgia au,

⁽³¹⁾ A poi o wasi Kapernaum, mudi ma Galilee, a lei babo o bunya ba iwumse.

⁽³²⁾ Ndi ba ta ba tanya o nyulo beledi bau: ebanja eyala au e ta na ñgiinya.

⁽³³⁾ Ndi o ndabo a nduugamen motu mo wo a ta, a bene mudii mu sisaigi, a evi na doi dindene,

⁽³⁴⁾ A ona, Esele biso; ? nji di benino bola na ua Jezu ya Nazaret, Ua o poi o bumbise biso e. Na bii ua nja o eno: Nya bosaigi mo wo va Loba.

⁽³⁵⁾ Jezu a domia mo, a ona, Ko na pii, busa na mo. Ndi Devoli a kwesino mo wasi o tetin, a busa na mo, a si ensi mo sise.

⁽³⁶⁾ Ndi babo bese b'o uba, ba kwali na babomene na, Njika eyala ine! ebanja na beanedi na ñgiinya a anedi midii mi sisaigi, ndi ba busi.

⁽³⁷⁾ Ndi miaño mau mi aluno o uma ese ya ekumbu o muri na mure.

⁽³⁸⁾ Ndi a asumwe o ndabo nya nduugamen, a iingedi o ndabo a Simon. Ndi nyaño ya munja Simon, a ta a boa diwau bwambi: ndi ba sosumia mo o nyul'au.

⁽³⁹⁾ Ndi a temi o mbasanedi au a domia diwau; ndi di dia mo: na dibokimene a asumwe, a bolea babo.

⁽⁴⁰⁾ Ndi na we e tano e toingoni, babo bese ba bene maboa, na nya maboa ese, ba wani babo na mo: ndi a nenge dia dau o moi yabu babo bese, a bolliia babo.

⁽⁴¹⁾ Devoli pe ba busa na bagita, ba eya moi, ba ona. Ua o e ndi Krai muna Loba. Ndi a domia babo, a si sedi babo ba toppi, ebanja ba bii na a ta ndi Krai.

⁽⁴²⁾ Ndi na bo tano boesele, a asumwe a ala o uma eyan: ndi batu ba pulise mo, ndi ba poiye mo, ba embe mo, na a si gasumwe na babo.

⁴³ Ndi a ona babo na, Na o laingwa beamedi ba Loba o mini mindi pe: o nyulo na na lomabe.

⁽⁴⁴⁾ Ndi a laingwo o mandabo ma ndungamen ma Galilee.

BEPASI, V.

NDI na bo tombino, na batu ba wiisam na mo o siinga eyala ya Loba, a temi o sauw'a Genesaret.

⁽²⁾ A eni miolo miba mi temi o sauwa, na batu ba mosumba ba mawainya otin, ba owi bepese babu.

⁽³⁾ A iingedi o nyulo bolo bo wo bo ta ba Simon, a uwele mo na a emedi busise bolo isune itum na mundi. Ndi a ja wasi, a lei batu o nyulo bolo.

⁽⁴⁾ Na a bolli na toppo, a ona Simon na, Sibise bolo o njiba, ndi o pimbi bepese banyo, o ombi.

⁽⁵⁾ Na Simon a alabe a ona mo na, A saingo, biso di taka takani bulu buese, ndi di si boo to yuma: to be na eyala ongo, n'emedi pimba epese.

⁽⁶⁾ Na a bolino nika, ba endeli gita la sue: na te epese e tubea.

⁽⁷⁾ Na ba peppi bane bapulli ba ta o bone bolo, na ba ye ba jongwane babo. Ndi ba poi, ba lunda miolo ma bane, na te ba kuma ginda.

⁽⁸⁾ Na Simon Petar, a enino nika, a kwidi wasi o miendi ma Jezu, a ona, Asumwe na mba; A Saingo na e mot'a bubi.

⁽⁹⁾ Ebanja a ta a tanya, na bese ba ta na mo, o nyulo jomba la sue ji e na b'o boo:

⁽¹⁰⁾ Nika pe ndi James, na Jon, bana ba Zebedi, ba pulli na Simon. Ndi Jezu a ona Simon na, O si bwa boingo; na te na nini ponda ua o mendi sumbwa batu.

⁽¹¹⁾ Na ba wanino miolo o mundi, ba dia mese, ba bupe mo.

⁽¹²⁾ NDI na bo tombino, na a tano o mundi mo wo, ombwa motu nyi lunda na molongo: nyi a eni Jezu a ko o boso bau, a sosunia mo, a ona, A Sango, ye te na o emedi, Ua o ena o sangise mba.

⁽¹³⁾ Ndi a sambise dia dau a tappi mo, a ona, Na emedi: o be bosangi. Ndi dibokimene molongo mo dii mo.

⁽¹⁴⁾ Ndi a anedi mo, na a si langwa to motu: ala o lea uamene na prisi, na boli jabia o nyulo bosangi bongo, ka na Moses a anedino, di o be mbui na babo.

⁽¹⁵⁾ Ndi nikamene miango mau mi benga pambila-ni o nyulau: na dimuti dindene di wu, di kotone o singa, na o bolle na mo o maboa mabu.

⁽¹⁶⁾ Ndi a wengemia momene o eyai, o kane.

⁽¹⁷⁾ Na bo tombino, o bunya bo wo, na a tano a lea, bo ta Farasai na baleedi ba mbenda ba jai bebe, ba wu o mundi mese ma Galilee, na Judea, na Jerusalem: ndi ngiinya a Yehova e ta o bolle babo.

⁽¹⁸⁾ Ndi ombwa, batu ba wani o inongo motu nyi kusabe njembeli: ndi ba pulise neni ba mawane mo o tetin, na nenge mo o boso bau.

⁽¹⁹⁾ Ndi na ba si soino neni ba mawaneno mo o nyulo dimuti, ba aboo o moi a molanga, ndi ba sibise mo wasi o tetin a munyua, o inongo o boso ba Jezu.

⁽²⁰⁾ Na a enino jemia dabu, a ona mo na, A momi, bubi bongo bo tombisabe ua.

⁽²¹⁾ Ndi batiledi na Farasai ba kumo kwala na, ? Nja nyi e nunu nyi matoppi dibena e. ? Nja nyi malakise bubi, ke Loba momene e.

⁽²²⁾ Ndi Jezu a soino jongedi dabu, a alabe a ona babo na, ? Neni o makwalano o milema manyo e.

(23) ? Ngo e e bwambi o kwala na, Bubi boiigo bo tombisabe ua, to kwala na, Asumwe, daigwa e.

(24) Ndi na binyo o mabia na Mun'a motu a bene ngiinya o wasi o lakise miubi, (a kwalani diboa da njembeli na,) Na ona ua na, Asumwe, noŋgo inoŋgo loŋgo, ala o ndabo oŋgo.

(25) Na dibokimene a asumwe o moi a mioso mabu, a noŋgi di a ta a naŋga, a timbi o ndabo au momene, a sesi Loba.

(26) Ndi babo bese b'o uba, ndi ba sesi Loba, ba lundi na boŋgo, ba ona, Biso di eni mwen a dambu o eŋge.

(27) Ndi o mbusa mano mambu, a al'o, a eni mokoteli, dina dau Levi, a ja o ndabo a mosauwidi: a ona mo na. O bupe mba.

(28) Ndi a dii mese, a asumwe, a bupe mo.

(29) Ndi Levi a epele mo ida dindene o ndabo au: ndi ba ta mwemba mondene ina bakoteli na bapepe ba ja wasi na babo.

(30) Ndi batiledi babu na Farasai ba inda baokweli bau, ba ona, ? Nji boli binyo o madano na nyo na bakoteli na babubi e.

(31) Jezu a alabe a ona babo na, Ba ba ja bwam ba si mapula motu bwaŋga; ke ba ba maboe.

(32) Na si poi o beli basaŋgedi, ndi babubi o jatoeli.

(33) Ba ona mo na, ? Ne, baokweli ba Jon ba majano dibua ponda na ponda, na kane; uikamene Farasai; ndi boŋgo ba mada na nyo.

(34) A ona babo na, O we na o bola bana ba diba ba ja bibua ke mobaedi a e na babo e.

(35) Minya mi mendi po, mobaedi a mendi noŋgo-be na babo, ndi to ba mendi ja dibua o mi minya.

(36) Ndi a toppi pe monia na babo: To motu a si mawele molendo mapenya o nyulo loki le dun; o na molendo mapenya mo beŋga nyauwa, o

na molendo mapenya mo si aṅgameni edun.

⁽³⁷⁾ To motu a si maeli mau mapenya o nyulo bedun beposi; ke mau mapenya ma bwa bedun beposi, mau makomia, na beposi pe be nyama.

⁽³⁸⁾ Mau mapenya maelebe o beposi bapenya; ndi baa bane ba neṅge bwam.

⁽³⁹⁾ To motu pe ni nyodi mau me 'dun, a si mapula mapenya dibokimene; a kwali na, Me'dun mi bwam.

BEPASI, VI.

NDI na bo tombino o bunya ba iwumse ba mbusa a alo o tetin a moonda ma mbasi: ndi baikweli bau ba dubwa misengi ma mbasi, ndi ba da, ba sungwa a maa mabu.

⁽²⁾ Na duṅgu da Farasai ba ona babo na, ? Neni binyo o mabolano di di si doli bola o bunya ba iwumse e.

⁽³⁾ Jezu a alabe babo, a ona, ? Binyo o si laṅgi eyala ka dini na David a bolino, ke momene a ejai, na ba ba ta na mo;

⁽⁴⁾ Neni a aluno o ndabo a Loba, a nonṅi, a da ewolu e leabe, a boli pe na ba ba ta na mo; bo si ta bo dolo na mo o da, ke prisi momene e.

⁽⁵⁾ Ndi a ona babo na, Mun'a motu a e Saṅgo ya bunya ba iwumse.

⁽⁶⁾ Na bo tombino o bunya ba iwumse dipepe, a iṅgea o ndabo a nduṅgamen, a lei: ndi motu mo wo mo ta otin dia dau da momi di ta di banja.

⁽⁷⁾ Na batiledi na Farasai ba tatta mo, na ṅṅo a ena a bolle o bunya ba iwumse; na ba die njom o liṅgise mo.

⁽⁸⁾ Ndi a bii joṅgedi dabu, a ona motu nyi bene dia di anji na, Asumwe, teme moi o tetin. Ndi a asumwe, a temi.

⁽⁹⁾ Jezu a ona babo na, Na emedi juweli binyo dambu di wo; Bo aingamene o minya ma iwumse o bole bwam, ng̃o o bole bubu e: o oingise lōng̃e, ng̃o o bwa.

⁽¹⁰⁾ Na a ombwano o muri na mure o babo bese, a ona nu motu na, Sambise dia doṅgo. Ndi a boli nika: ndi dia dau di ta di bolle ka dine.

⁽¹¹⁾ Ndi ba lundi na njo; ba kumō kwali mowo na nunē neni ba mabolauino Jezu.

⁽¹²⁾ Na bo tombino o mi minya a alo o moduṅgo o kane, ndi a tiṅgami bulu buese, moka na Loba.

⁽¹³⁾ Na bo eselino, a beli baokweli bau: o babo a possi dum na baba, ba a belino, Bamololoma;

⁽¹⁴⁾ Simon, (a beli pe mo Petar,) na Andiru mun'a saṅgo au, James na Jon, Filip na Bartolomi,

⁽¹⁵⁾ Matteo na Tomas, James mun'a Alfio, na Simon nyi belabe Zelotes,

⁽¹⁶⁾ Judas mun'a saṅgo a James, na Judas Iskariot nu nyi ta moandiseri.

⁽¹⁷⁾ Ndi a sibi wasi na babo, a temi o uma e naṅgedi, na mwemba ma baokweli bau, na dimuti dindene da batu o Judea, na Jerusalem, na o mbasanedi ma munja ma Turi na Sidon, ba poi o siṅgani mo, na o bolle o maboe mabu;

⁽¹⁸⁾ Na ba, ba ta ba liṅgise na midii mi sisaṅgi: na babo ba bolli.

⁽¹⁹⁾ Ndi dimuti dese ba pula tappi mo: ebanja ṅgiṅnya yi asumwe na mo, e bolli babo bese.

⁽²⁰⁾ Na a sumwe miso mau o ombwa baokweli bau, a ona, Bonam na binyo batuedi: ebanja jania da Loba gi e danyo.

⁽²¹⁾ Bonam na binyo banjai tatanu: ebanja binyo o mendi jula. Bonam na binyo o m'eya tatanu: binyo o mendi iyolo.

⁽²²⁾ Bonam na binyo ke batu ba mendi asiṅge

binyo, na jaba binyo o mwenja mabu, na solise binyo, na panga dina danyo ka bubu, o nyulo Mun'a Loba.

⁽²³⁾ Bwa monyeinge o bo bunya, aingwe na monyeinge: ombwa, bowen boingo bo kolo o moi: nikamene ndi basaingo babu ba bolino batopperi ba Mudii.

⁽²⁴⁾ Eboma na binyo o e mbwan! binyo o ta o kusa lokomedi manyo.

⁽²⁵⁾ Eboma na binyo o e uli! o mendi bwa njai. Eboma na binyo o mayo tatanu! o mendi geya na lebe.

⁽²⁶⁾ Eboma na binyo ke batu bese ba matoppo bwam o nyul'anyo! na ndi basaingo babu ba bolino batopperi ba lobaingo.

⁽²⁷⁾ Ndi na ona binyo ba siingi mba na, Tondo baasingedi banyo, bola bwam na ba ba asinge binyo,

⁽²⁸⁾ Namise babo bo loa binyo, kanea babo ba a boli binyo bubu.

⁽²⁹⁾ Na mo nyi a dipi binyo o nyulo molama mo wo, atoeli pe mo mune: nu nyi a noingono binyo loki longo losadi o si baingani mo o noingo pe londene.

⁽³⁰⁾ Bola motu na motu nyi uwele binyo; na nu nyi noingono bima boingo, o si uwele pe babo.

⁽³¹⁾ Ponda na o pulino na batu ba bole binyo, bola pe nika na babo.

⁽³²⁾ Ye te na o tondi babo ba tondi binyo, njika masoma o benino e: babubi pe ba tondi ba ba tondi babo.

⁽³³⁾ ? Ye te na o boli bwam na babo ba boli bwam na binyo, njika masoma o benino e: babubi pe ba boli nika.

⁽³⁴⁾ Ye te na o bali babo bi e na ba mendi timbise

binyo, ? njika inasoma o benino e: babubi pe mabali na babubi, na ba mendi kusa pe nika.

⁽³⁵⁾ Ndi tondo baasingedi banyo, bola bwam, bale, ndi o si apita to dambu; ndi bowen banyo b'o mendi kola, o mendi be bana ba Nya-asami: ebanja a e bwam na ba ba si masomia, na ba e bubi.

⁽³⁶⁾ O be ndedi, nika na Saŋgo anyo pe a e ndedi.

⁽³⁷⁾ O si inda, ndi o si mendi indabe: o si kwese, ndi o si mendi kwesabe; lakise, ndi o mendi lakisabe.

⁽³⁸⁾ Bola, ndi e mendi bolabe binyo; dimene la bwam di bandabe wasi, na soisabe wasi, na dipupa, batu ba mendi bola o bwaŋga banyo. Ebanja di dimene ge na o mene, di di menabe pe binyo.

⁽³⁹⁾ A toppi monia na babo, ? Bandima be na ba dieri bandima e: baa ba bane, ba titti na ba ko o yukukulu e.

⁽⁴⁰⁾ Mookweli a si mabuka saŋgo au: ndi motu nyese nyi leaberi bwam a mabe ka saŋgo au.

⁽⁴¹⁾ ? Neni o maombwano mbosi yi e o diso da muna soŋgo oŋgo, ndi o si soo ngen nyi e o diso doŋgo uamene e.

⁽⁴²⁾ ? Neni o eno o kwalani muna soŋgo oŋgo na, A mun'ati esedi mba na sumwe mbosi o diso, ke uamene o si maene ngen nyi e o diso doŋgo e. Ua itabba, seli busise ngen nyi e o diso doŋgo, ndi to o maene bwam bwam o sumwa mbosi nyi e o diso da mun'a soŋgo oŋgo.

⁽⁴³⁾ Bweli ba bwam bo si mayai bepuma ba bubi: to bweli ba bubi pe bo si mayai bepuma ba bwam.

⁽⁴⁴⁾ Mieli mese mi biane na bepuma babu. O nyulo njenjeli batu ba si mapata efig, to na o nyulo manga, ba si makoteli lonyengen.

⁽⁴⁵⁾ Motu a bwam o nyulo diuta da bwam da molema mau, a mawane bepuma ba bwam: ndi mot'a

bubi o nyulo diut'a bubu da molema mau, a mawane bepuma ba bubu: ebanja o lunda la molema modumbu mu matoppo.

⁽⁴⁶⁾ Neni o mabelano mba, A saigo, A saigo, ndi o si boli mambu me na na kwali e.

⁽⁴⁷⁾ To be na nja nyi a poi na mba, o siinga bekwali bam, a bola nika, Na emedi lea ua, nu a wanino.

⁽⁴⁸⁾ A e ka motu nyi luigi ndabo, a pulli, a boka eyuto o nyulo idali: na mpupe mu wuno, mu ondo na nginnya o nyulo ni ndabo, ndi mu si soise mo: ebanja e ta e bokabe o nyulo idali.

⁽⁴⁹⁾ Ndi nu nyi singi, a si boli, a e ka motu nyi si boki eyuto a luigi ndabo o miaugadu; ndi mpupe mu ondo na nginnya, na dibekimene e ko, na dibolli da ni ndabo di ta bondene.

BEPASI, VII.

NDI na a bollino bekwali bau o besingedi ba batu bese, a ingedi o Kapernaum.

⁽²⁾ Ndi moutu a moanedi nya ebwea mo wo, nu nyi e passa na mo, a boa, a pula wo.

⁽³⁾ Na a siingino na Jezu a e, a lomi na mo badun ba Ju, ba sosumia mo, na a ye a bolle moutu au.

⁽⁴⁾ Ndi na ba pino na Jezu, ba sosumedi mo nambadi, ba ona, A duugamene, nu nyi ena a mabolea dini:

⁽⁵⁾ A tondi itumba lasu, a luigedi biso ndabo a nduugamen.

⁽⁶⁾ Ndi Jezu a ala na babo. Na a tano i situm na ndabo, moanedi a lomi makom na mo, a ona, A saigo, o si bolise uamene ndutu; ebanja na si duugamene na ua o maingea o wasa o molainga mam.

⁽⁷⁾ O nika na on geli to mbamene na si duugamene pino ua, o kwala eyala, ndi moutu am e mendi bolle.

⁽⁸⁾ Mbamene pe na e motu o was'a nigiiinya, na bene batu ba bila o wasi am, ndi na kwalani te mo wo na, Ala, ndi a wala; na nune, Ya, ndi a po; na o moutu am, O bola dini, ndi a bola.

⁽⁹⁾ Na Jezu a siingino mano mambu, a ubia mo, a yombise momene, a ona batu ba bupe mo na, Na ona binyo na, na si dii jemia diidene nika, kem, to Israel momene.

⁽¹⁰⁾ Ndi ba ba ta ba lomabe, ba timbi o ndabo, ba diino nu moutu a bolli ni ta na boa.

⁽¹¹⁾ NA bo tombino o bone bunya suba, a al'o mudi mu belabe Nain; na gita la baokweli bau ba ala na mo, na batu gita.

⁽¹²⁾ Na a poino bebe na mouna ma mudi, ombwa, mbimba ma motu mo ta mo bambabe, a ta ndi mpom ma mun'a nyaigo au, nu ta ndi mokusa; gita la batu ba mudi ba ta na mo.

⁽¹³⁾ Na Saigo a enino mo, a bwca mo ndedi, a ona mo na. O si eya pe.

⁽¹⁴⁾ Ndi a poi, a tappi ebambu: ndi ba ba bambe ba temi. A ona, A mpesa ma motu, na ona ua na, Asumwe.

⁽¹⁵⁾ Na nu nyi ta na wo a ja, a kuma toppo. Ndi a baki mo o nyaigo.

⁽¹⁶⁾ Ndi bongo bo poiye babo bese: ndi ba busise Loba, ba ona, Motopperi nyi ndene a busa o tetin asu; ndi Loba lo ta lo pepeli bona bau.

⁽¹⁷⁾ Mini miaigo mau mu alo o tetin a Judea yese, na o tetin a moiyo muri na mure.

⁽¹⁸⁾ NDI baokweli ba Jon ba lei mo mano mambu mese.

⁽¹⁹⁾ Na Jon a beli baokweli bau baba, a lomi babo o Jezu, a ona, ? O e ndi nu nyi mendi po, ngo di maombwa nupepe e.

⁽²⁰⁾ Na ba batu ba poino na mo, ba ona, Jon Mo-

dubedi mo ndi a lomi biso na ua, Mo na, ? O e ndi nu nyi mendi po, nigo di maombwa nupepe e.

(21) O ni iponda mene a bolli gita la babo ba maboe, na njembeli, na midii mi bubi: na gita la ba ndima a boli gene.

(22) Ndi Jezu a alabe babo a ona, Ala ngia anyo, laingwa Jon mambu o enino na siingano, neni bandima ba ene, ba emmedi ba daingwa, bamilongo ba sainga, bandoki ba siinga, bawidi ba pumbwa, na batuedi molaingo ma bwam mo laingwabe.

(23) Bonam na nu, to be na ija nyi si mendi kunwa o mba.

(24) Na miendi ma Jon ba timbino na mo, a kuma toppo na batu o nyulo Jon, na, ? Nji binyo o mabusano o ala o eyan o jene e. ? Ekoko e masoa na nigo e.

(25) ? Ndi nji o mabusano o ala jene e. Motu nyi botisabe na mboti nyi bobi e. Ombwa, ba ba botisabe na mboti a bwam, na ba b'ena elembulembu, ba e o mandabo ma kihe.

(26) ? Ndi nji o mabusano o jene e. ? Motopperi e. E, na ona binyo na, a buki motopperi.

(27) Mo nunu e ta e tilabe na, Ombwa na lome moendi mam o boso boingo, nyu mendi boisane ngia ongo o boso boingo.

(28) Ndi na ona binyo na, O tetin a ba ba yabe na bitu, to Motopperi mo wo a si kolo a buka Jon Modubedi: ndi nu nyi e salo o jania da Loba, a buki mo.

(29) Na batu bese ba siingi mo, na bakoteli, ba busise Loba, ba ta ba dubisabe na idubise la Jon.

(30) Ndi Farisai na basaingo ba mbenda ba baingi miaingo ma Loba diingise babo momene, ba si emedi dubisabe na mo.

(31) Ndi Saingo a ona, ? O wene na mendi mene-

nino nini nyonon ya bano batu e. ? Njika ka ba e ndi e.

⁽³²⁾ Ba e ka bana ba jai o uma dun, ba belane mo wo na nune, na, Biso di longia binvo mboli, ndi binvo o si sa ngomo; biso di ta di lebe na binvo, ndi o si eyi.

⁽³³⁾ Ebanja Jon Modubedi a poi, a si ta da ewolu, a si nyo mau; ndi binvo o ona, A bene nyambe.

⁽³⁴⁾ Mun'a Motu a po a da, a nyo; ndi binvo o ona, Ombwa motu a modedi, na manyodi ya mau, dikoni da bakoteli na babubi.

⁽³⁵⁾ Ndi moangwedi a tesebe na sii na bana bau.

⁽³⁶⁾ Ndi Farisai mo wo a pulise na a de na mo. Ndi a alo o ndabo a Farisai a ja o bededi.

³⁷ Ndi ombwa, mutu ya muudi, nyi e bubi, na a biino na Jezu a ja o bededi o ndabo a Farisai, a wani ngobe ya Alabastron ya joki.

⁽³⁸⁾ A teme o mbusa bebe na miendi mau a eya, a kuma jowa miendi mau na misodi, a tutwa na nyo ya molopo mau, a sopo miendi mau, a okise na joki.

⁽³⁹⁾ Ndi na Farisai nyi beli mo a enino, a toppi na momene na, Nunu motu usabe a e motopperi, a usa bia nja na njika ka mutu nunu nyi a tappi mo a eno: ebanja a e nya-bubi.

⁽⁴⁰⁾ Jezu a alabe a ona mo na, A Simon na bene dambu da kwalani ua. A ona, A moleedi, kwala ndi.

⁽⁴¹⁾ Bo ta motu a malakako mo wo, baaledi mo bewu baba: mo wo a aledi mo bewea ba denario bitanu, nune pe mwalanu.

⁽⁴²⁾ Na ba si benino yuma ya sauwa, a abedi babo na wonja. Langwa mba o nika nyi o wene yabu, a emedi tondo mo a buka.

⁽⁴³⁾ Simon a alabe mo a ona, Na biana nu, a

aledino gita. A ona mo na, O kaise bwam bwam.

⁽⁴⁴⁾ A timba na nu mutu, a ona Simon na. ? O ene nunu mutu e: Mba na i^{ng}edi o udabo o^{ng}o, ua o si boli mba madiba o jowa miendi mam: ndi mo a owa miendi mam na mis^odi, na tutwa mo na nyo ya molopo mau:

⁽⁴⁵⁾ Ūa o si boli mba isopa: ndi nunu mutu na te na ponda na i^{ng}edino a si w^oli sopa miendi mam.

⁽⁴⁶⁾ Molopo mam na mula o si o^kise; ndi nunu mutu a ta a o^kise miendi mam na j^oki la benumba.

⁽⁴⁷⁾ O nika na kwalani ua na, Bubi bau bu e iti, buese bo lakisabe, ebanja a t^ondi gita: ndi na nu isun ilakisabeno, mo lem-lem a t^ondi ndi isun.

⁽⁴⁸⁾ Ndi a ona mo na, Miubi mo^{ng}o mi lakisabe ua.

⁽⁴⁹⁾ Na ba ba ja o bededi na mo, ba kuma kwala na babomene na, ? Nja pe nunu nyi ma lakise miubi e.

⁽⁵⁰⁾ A ona nu mutu na, Jemia do^{ng}o di o^{ng}ise ua: Ala na mosa^{ng}o.

BEPASI, VIII.

NA botombino, a timba a ala o tetin a mindi mese, a la^{ng}wa na lei mia^{ng}o ma bwam ma jania da Loba: ndi dum na baba ba ta na mo,

⁽²⁾ Ndi bitu pe bi ta nyi ta na bolle o mudii ma bubi, na maboa, Mari ni belabe Magdala, o nu nyambe samba e busino.

⁽³⁾ Na Joanna, munja Kusa soeli ya Herod, na Susanna, na gita bapepe ba ta ba bolea mo bima babu.

⁽⁴⁾ Na gita la batu ba kotonino, na ba poi na mo o mindi mese, a toppi o monia:

⁽⁵⁾ Mosaedi a alo o sa mbolako au: na a ta na sa, du^{ng}u di k^o o momi mangia; ndi e ta e dakabe wasi, na binun ba moi bi soma mo.

(6) Duingu di k_o o moi ya idali; ndi diboki e ta e pumia, e aiji, ebanja e ta e pula madiba.

(7) Duingu di k_o o tetin a njenjeli; ndi njenjeli e pumia na mo, e walameni mo.

(8) Yine e k_o o miaṅgadu mi bwam, e pumia, e ya bepuma, ebwea e lundi. Na a kwalino mano mambu, a o_{na}, Nu nyi bene matoi masiṅga, esedi mo a siṅgi.

(9) Ndi baokweli bau ba uwele mo na, ? Neni munu monia mu e_{no} e.

(10) A o_{na}, Na binyo di bolabe besuka ba jania da Loba: ndi na bane o minia; na o gene, ba si maene, na o besingedi, ba si masoṅtani.

(11) Monia mo e nanu, Mbolako mo e ndi eyala ya Loba.

(12) Yi e kwidi o momi maṅgia, ba e ndi ba ba siṅgi; ndi devoli a poi, a noṅgo eyala e ta o milema mabu, ba si yabe ba dube ba o oṅga.

(13) Yi e e o idali, ba e ndi ba, ba siṅga, ndi ba kusa eyala na monyeṅge; babo da si bene miaṅga, ba dube o isun a ponda, ndi 'ponda ikekise ba k_o.

(14) Yi e kwidi tetin a njenjeli, ba e ndi ba ba siṅgi, ba ala, ndi ba walameni na mambu ma wasi, na bima na moyau ma dini loṅge, ndi ba si ya bepuma ba mowe.

(15) Yi e e o miaṅgadu mibwam, ba e ndi ba ba bene milema mambadi na bwam, ba siṅgi eyala, ba neṅge, ndi ba ya bepuma na giṅgeli.

(16) To motu a si mamoteli eturukan, a kumani mo o nyulo moonjo, to ele mo o wasi a inoṅgo; ndi a tese te mo o moi a ebuṅgo, na bese ba iṅgedi o tetin, ba maeni mwenene mau:

(17) Ebanja to dambu e si utami, g'e na e si mendi biisabe; to utabe g'e na e si mendi biane, na pambilani.

⁽¹⁸⁾ Binyo be diweye neni o siŋgino: ebanja to na nja ni bene, mo ndi e mabolabeno; to nja nyi si bene, e mendi noŋgobe na mo yi a mapulano bene.

⁽¹⁹⁾ Ndi ba poiye mo nyaŋgo au na bona saŋgo, ndi ba si wele sisia mo onyulo dimuti.

⁽²⁰⁾ Ndi e ta e laigwa mo, na, Nyoŋgo oŋgo na bona soŋgo oŋgo ba tem o 'boko, ba pula jene ua.

⁽²¹⁾ A alabe a ŋna babo na, Yeye na bona Tite, ba ndi ba e bane ba siŋga eyala a Loba, ndi ba bola mo.

⁽²²⁾ Na bo tombino, o bunya be wo, a alo o bolo na baokweli bau: a ŋna babo na, esedi biso di wale o mudi yine epasi a munja. Ndi ba oŋgo o munja.

⁽²³⁾ Na ba duano na ŋgo a kwidi eyo; ndi e wuŋgusa moudi ma ŋgo o munu munja; ndi ba ta ba lunda, ba b'e endia.

⁽²⁴⁾ Ndi ba poi na mo, ba uwele mo ba ŋna, A Saŋgo Saŋgo di nyam. Ndi a asumwe, a domia ŋgo na bwambi ba munja: ndi ba lokomia, ndi mo ta mbole.

⁽²⁵⁾ A ŋna babo na, ?Jemia danyo so e. Ndi ba ta ba bwa boŋgo, ba tanya, ba kwali mo wo na nune, Njika ka motu nunu! a anedi ŋgo na madiba, ma dube mo.

⁽²⁶⁾ NDI ba poi o ekumbu ya batu ba Gaddara, mune muri mu lelem na Galilee.

⁽²⁷⁾ Na a temno o mudi, otin ndi a dongameni mo o mbusa mudi motu nyi bene nyambe ibe i titti, a si boti to mboti, to a ja o mboa, ke o soŋgo.

⁽²⁸⁾ Na a enino Jezu, a eya, a ko asi o boso bau, a toppo na doi dindene, a ŋna, ?Nji na bolana ua, Jezu Mun'a Loba, Mokoledi e. Na sosumedi ua, o si takise mba.

⁽²⁹⁾ (Ebanja a ta a ania mudii mu sisaŋgi na mo

busi na nu motu. Gita la ponda mu ta mu putia mo: ndi a ta a jesabe na ngokobe na beboa, ndi a bua beboa, a paŋgabe na nyambe o eyaŋ.)

⁽³⁰⁾ Jezu a uwele mo na, ? Dina danyo nja e. A ona, Legion: ebanja nyambe gita e ta na mo.

⁽³¹⁾ Ndi ba sosumia mo, na a si ania babo na ba ali o abusso.

⁽³²⁾ Ndi wa e ta njan da ngoa, di ta di da o monngo: ndi ba sosumedi mo na a esedi babo ba ingea otin. Ndi a esedi babo.

⁽³³⁾ Na nyambe ba busino na nu motu, ba ingedi o ngoa: ndi njan dese di nya bwambi o mitongo o madiba, ndi b'o uba.

⁽³⁴⁾ Ndi babo ba ta ba dese ba enino di di bolane, ba nyi, ba alo, ba laŋgwa nika o mudi na o bekumbu.

⁽³⁵⁾ Ndi ba alo o gene di di bolano: ba poi na Jezu, ba soo motu nu nyambe e busino, a ja o miendi ma Jezu, a boto, a bene molopo mau bwam bwam: ndi ba ta ba bwa bongo.

⁽³⁶⁾ Babo pe ba eni mo, ba laŋgwa babo o nyulo njika ka janda nu nyambe a anedino a ta a bolli;

⁽³⁷⁾ Ndi dimuti dese da ekumbu ya Gadara o muri na mure ba sosumedi mo o asunwe na babo; ba ta ba kusa bongo bondene: ndi a ala o bolo, a timba pe ombusa.

⁽³⁸⁾ Ndi motu nu nyi nyambe e busino, a sosumedi mo na a maja na mo: ndi Jezu a lomi mo one,

⁽³⁹⁾ A ona, Timba na mboa ongo, o lea njika mambu mandene Loba lo ta lo bolea ua. Ndi a alo ngia au, a laŋgwo o tetin a mudi mese njika mambu mandene Jezu a boledino mo.

⁽⁴⁰⁾ NA bo tombino, na Jezu a timbino, batu ba kusa mo na monyeŋge: baa bese ba ta ba tattea mo.

⁽⁴¹⁾ Na ombwa, motu a poi dina dau Jairus, a tano moanedi nya ndabo a nduŋgamen: ndi a ko o miendi ma Jezu, a sosumedi mo na a ye o ndabo au:

⁽⁴²⁾ Ebanja a bene mpom ma muna ŋgonderi mo wo, a ta ŋgo dum da mibu na miba, ndi a pula wo. Ndi na a aluno, batu ba wiise mo.

⁽⁴³⁾ Ndi mutu, mo wo nyi bene diboā da maiya, dum da mibu na miba, a ta a bola bina bau bese na batu ba bwaŋga, ndi a si wele bolle to bo wo,

⁽⁴⁴⁾ A poi o mbusa, a tappi mbaŋgwa au ya mboti: na dibokimene diboā da maiya di keye.

⁽⁴⁵⁾ Na Jezu a ŋna, ?Nja a tappi mba e. Na bese ba tobbo, Petar na ba ba ta na mo ba ŋna, A Saŋgo, dimuti di bandi ua na wiisam, ndi o kwala na, ?Nja a tappi mba e.

⁽⁴⁶⁾ Jezu a ŋna, Mo wo a tappi mba: na bii na ŋiŋnya e busi na mba.

⁽⁴⁷⁾ Na mutu, a eni na a si utami, a poi soa-soane, a ko asi o boso bau, a laŋgwo mo o inatoi ma batu bese neni a ta a tappi mo, na neni dibokimene a bolli.

⁽⁴⁸⁾ Ndi a ŋna mo na, A mutu, jemia doŋgo di bolli ua; ala na mosaŋgo.

⁽⁴⁹⁾ Na a toppino, mo wo a wu o moanedi nya ndabo a nduŋgamen, a ŋna mo na, Mun'a oŋgo a widi, o si nyakisane Moleedi.

⁽⁵⁰⁾ Ndi Jezu a siŋgino, a alabe mo na, O si bwa-boŋgo, o dube teŋge, ndi a mendu bolle.

⁽⁵¹⁾ Na a poi o ndabo, a si esedi to motu a iŋgedi otin ke Petar, na James, na Jon, na saŋgo na nyaŋgo ya ŋgonderi.

⁽⁵²⁾ Ndi bese ba eya, ba te mosia: ndi a ŋna, O si eya; a si widi, a kwidi eyo.

⁽⁵³⁾ Ndi ba voiye mo na makeku, ba bia na a widi.

⁽⁵⁴⁾ Ndi a paŋgi babo bese, a noŋgi mo o dia, o ona, A ŋgonderi, asunwe.

⁽⁵⁵⁾ Ndi mudii mau mu timba, na dibokimene a asunwe: ndi a anedi na yuma e niabolabe mo o da.

⁽⁵⁶⁾ Ndi saŋgo au na nyaŋgo ba tanya: ndi a ania babo, na ba si laŋgwa to motu di di bolane.

BEPASI IX.

NDI a beli dum da baokweli bau na baba o uma wo, a boli babo ŋgiŋnya o moi a nyambe, na o bolle maboe.

⁽²⁾ Ndi a lomi babo o laŋgwa jania da Loba, na o bolli baboe.

⁽³⁾ A ona babo na, O si noŋgo to yuma o londo, to bebuŋgo, to mikuta, to bewolu, to mbolu; to o noŋgo loki loba to motu.

⁽⁴⁾ Ndi to njika ndabo o iŋgedino, o ja, ndi na wa uma, o ala.

⁽⁵⁾ Ndi to nja nyi si kusa binyo, na o bebusedi ba mu mudi, soise diburu o mataŋga manyo, di mendi be mbuŋ o diŋgise babo.

⁽⁶⁾ Ndi ba busi, ba alo o tetin a mindi, ba laŋgwo miaŋgo ma bwam, na bollino o uma na uma.

⁽⁷⁾ Na Herod Tetrarki a siŋgino mese mi bolabe na mo: ndi a ubi, ebanja di ta di kwalabe na dungu, na Jon a pumbwa o kwidi;

⁽⁸⁾ Duŋgu na, Elias a biisabe; bapepe na, Mo wo ya motopperi ya kwoŋ a pumbwo pe.

⁽⁹⁾ Ndi Herod a ona, Jon, na ke mo molopo: ndi nja pe nunu, o nyulo nu na siŋgani ini ka mam-bu e. Ndi a pula gene mo.

⁽¹⁰⁾ Na bamololoma ba ta ba timba, ba langwi mo mese ma bolane. Ndi a noŋgo babo, a ala o mbusa na esuka o uma cyaŋ, bebe na mudi ma Betsaida.

⁽¹¹⁾ Na batu ba bii, ba bupe mo: ndi a kusa babo, a toppia babo o jania da Loba, a bolli babo ba puli.

⁽¹²⁾ Ndi bunya bo kumo tomba, dum na baba ba poi, ba ona, Lema dimuti one; na ba maingea o mindi na o eyundi, o muri na mure, ba manaiga asi, na da: ombwa wanu yi e eyaŋ.

⁽¹³⁾ A ona babo na, Biyo bole babo ida. Ndi ba ona, Biso di bene bewolu bitanu na sue iba, di si bene epepe: ndi ngo na di ala na anda mada o nyulo bano batu bese.

⁽¹⁴⁾ Ba ta ngo lokuli la batu lotanu. A ona baokweli bau na, Jise babo wasi mabele o mwatanu.

⁽¹⁵⁾ Ndi ba boli nika, ba jise babo bese o wasi.

⁽¹⁶⁾ Ndi a nongo bewolu na sue iba, a ombwa o moi, a namise, a bua, a boli baokweli o tese o mioso ma dimuti.

⁽¹⁷⁾ Ndi ba a bese ba da. ndi ba ula: ndi ba pondi miburu mi dia, dum da besanja na biba.

⁽¹⁸⁾ NDI bo tombino, na a ta mesoloki, a kane, baokweli bau ba ta bebe: ndi a uwele babo, ? Neni batu ba kwalano mba na e.

⁽¹⁹⁾ Ba alabe na, Jon Modubedi; duŋgu na Elias, bapepe, motopperi ya kwoŋ a pumbwo pe.

⁽²⁰⁾ Ndi a ona babo na, ? Nja nyi o kwali mba na e. Petar a alabe na, Krai nya Loba.

⁽²¹⁾ Ndi a anedi babo bwambi, a boli babo doi na ba si laŋgwa to motu di dambu:

⁽²²⁾ A ona, Mun'a motu a mendi tusabe o mambu gita, na baŋgabe a baŋun, na prisi ba boso, na batiledi, ndi a mabwabe, ndi o sulalu a ma-pumbwa pe.

⁽²³⁾ Ndi a ona bese na, Ye te na motu na motu a emedi bupe mba mbusa, esedi mo a tobbo mome, ndi a nongo mbasa au bunyate, na bupe mba.

(24) Ebanja to nja nyi pula suŋga lōnge lau, a mapumba mo: ndi to nja a mendi pumba lōnge lau o nyul'am, nu a mendi suŋga mo.

(25) ? Njika moseu motu a mendino noŋgo, ye te na a kusa wasi nyese, ndi a pumba momene, na a baŋgabe e.

(26) To nja, to nja, a mendi solo o nyul'am, na beyala bam, o nyulo nu momene Mun'a motu a mendi solo o iponda a mendino po o bosaŋgi bau, na o Saŋgo, na o anjeli a bosaŋgi.

(27) Ndi na laŋgwa biyo nambadi, Duŋgu di teme wanu ba si mendi keka kwidi na te na ba maene jania da Loba.

(28) Ndi bo tombino, ŋgo minya lombi o be-toppedi bini bekwali, a noŋgo Petar, na Jon, na James, ndi a alo o moduŋgo, o kane.

(29) Na a kanino, beombwedi bau be tukwa, mboti au e isaŋga na mai-mai.

(30) Ndi ombwa, batu baba ba kwali na mo, ba ta ndi Moses na Elias:

(31) Ba leile babomene na bosaŋgi, ba kwala o nyulo kwidi lau ni a mendi kusa o Jerusalem.

(32) Ndi Petar na ba ba ta na mo ba dilla na eyo: na ba umweno, ba ene bosaŋgi bau na batu baba ba teme na mo.

(33) Na bo tombino ka ba aluno na mo, Petar a ona Jezu na, A Saŋgo, bo doli na biso di be wanu: ndi esedi biso di luŋga minoko milalu; Ua mo wo, Moses pe mo wo, Elias pe mo wo: a si bii di a toppino.

(34) O iponda mene a kwali nini ka, diwindi-windi di poi, di kumani babo: ndi ka ba iŋgedi diwindi-windi, ba bwa boŋgo.

(35) Ndi doi di wu o diwindi, di ona, Mun'am nunu, tondabe: siŋga mo.

³⁶ Na doi di tombino. Jezu a dia mosoloki. Ndi ba neŋge mo diuta, ba si laŋwi to motu o mi minya to di wo la mano mambu me na ba ta ba eni.

³⁷ Ndi e tombino ua o bone bunya, na ba sibano o moduŋgo, gita la batu ba doigameni mo.

³⁸ Ndi ombwa, motu mo wo ya mwemba a eya na, A moleedi na sosumedi ua, o ombwane muni am: a e ndi mpom mam ma muna.

³⁹ Ndi ombwa, mudii mu aledino mo, ndi a eya bwambi; ndi mu nyauwo mo na pudu o modumbu, mo doseli mo, mo si esedi mo.

⁴⁰ Ndi na puli na baokweli boŋgo ba busise mo; ndi ba si wele.

⁴¹ Jezu a alabe a ona, A nyonon ya penda na pamo, I si tum na jano na binyo na welino binyo e. Wana muna ongo wanu.

⁴² Na a tano a wa, nyambe e kwese mo o wasi, e nyauwa mo. Ndi Jezu a domia mudii mu si saŋgi, a bolli muna, a baki pe mo ua saŋgo au.

⁴³ Ndi babo bese ba nba o nyulo ŋgimya ndene na Loba. Na ka motu nyese ba tanvino o nyulo mambu mese Jezu a bolino, a ona baokwelibau na,

⁴⁴ Esedi bini bekwaledi bi sibi wasi o matoi manyo: ebanja Muni'a motu a mendi bakabe o maa ma batu.

⁴⁵ Ndi ba si soŋtani bini bekwaledi, be ta be utami na babo, na ba si so mo: ndi ba bwa boŋgo o juwele mo o bini bekwali.

⁴⁶ Ndi bo ta, penda o tetin abu, nja nyi mendi be bondene.

⁴⁷ Jezu a so joŋgedi da milema mabu, a noŋgi muna, a jise mo bebe na mo,

⁴⁸ A ona babo na, To be na nja nyi mendi kusa nunu muna o dina dam, a kusi mba: to be na nja nyi kusa mba, a kusa mo nyi lomni mba: nu

nyi e salo o tetin anyo nyese, mo lem-lem a mendi be nyu ndene.

⁽⁴⁹⁾ Jon a alabe a ona, A Saigo, di eni mo wo a mabusise nyambi o dina doingo; ndi biso di baigani mo, ebanja a si bupe biso.

⁽⁵⁰⁾ Jezu a ona mo na, O si baigani mo: nu nyi si lingise biso, a e na biso.

⁽⁵¹⁾ NA bo tombino, na ponda e ta e po, na a mendi kusabe o moi, a soke boso bau o wala o Jerusalem,

⁽⁵²⁾ A loma miendi o boso bau: ndi ba ala ba ingedi o mudi ma Samaria, o boisane mo.

⁽⁵³⁾ Ndi ba si kusi mo, ebanja boso bau bo ta biana a maala o Jerusalem.

⁽⁵⁴⁾ Ndi baokweli bau James na Jon ba enino dini, ba ona, ? A Saigo, o emedi biso di ania wea e we o moi e sibe wasi, e disc babo ka na Elias a bolino e.

⁽⁵⁵⁾ A yombo, a domia babo, a ona, Binyo o si bii njika ka mudii o eno.

⁽⁵⁶⁾ Ebanja Mun'a motu a si poi o bumbise longela batu, ndi o joingise babo. Ndi ba ala o mune mudi musadi.

⁽⁵⁷⁾ Na bo tombino ke ba maala o nigia, Motu mo wo a ona mo na, A Saigo, na emedi bupe ua to njika uma o maalano.

⁽⁵⁸⁾ Jezu a ona mo na, Mbanja e bene molomba, binun ba moi bi bene madumbu; ndi Mun'a motu a si bene uma ya neinge molopo mau.

⁽⁵⁹⁾ A ona nupepe na, Bupe mba. Ndi a ona, A Saigo, esedi mba na sele ala pulle tite.

⁽⁶⁰⁾ Jezu a ona mo ni, Esedi mibimba mi pulle mibimba: ndi o ala, o langwia jania da Loba.

⁽⁶¹⁾ Ndi nupepe pe a ona, A Saigo, na emedi bupe ua; ndi esedi mba na sele ala naigani babo ba e o mboa, o ndabo am.

(62) Jezu à ona mo na, Motu nyi maele dia dau o pau, ndi a ombwa o mbusa, a si dungamene o jania da Loba.

BEPASI, X.

O mbusa mano mambu, Saingo a posso pe mosamba ma batu bapepe, a lomi babo baba na baba o boso bau o mudi mese na o uma, na momene a mapulano po.

(2) O nika a ona babo na, Nambadi mumbwa mu kolo, ndi ba umbwedi ba titti: nika, sosunia Saingo ya mumbwa, na a lomi baumbwedi o mumbwa mau.

(3) Ala na mangia manyo; ombwa na lome binyo ka miloŋgi o tetin a njo.

(4) O si walane mokuta, to mokuta mosadi, to bitambi: o si soma to motu o ngia.

(5) To njika ndabo binyo o seleno giŋgea, kwala na, Mosango mo be na nini ndabo.

(6) Ye te na muna mosaingo ma e otin, mosaingo moŋgo ma mendi be otin; mu titti te, ke mu mendi timba pe na binyo.

(7) O ni ndabomene o india otin, da na nyo dambu na dambu ba bolano: ebanja moboledi a dungamene ikaka dau. O si daŋgwa ndabo na ndabo.

(8) To njika mudi o iŋgedino ndi ba kusa binyo, da yuma na yuma ba teseno binyo o boso:

(9) Bolle maboa ma e otin, O kwalani babo na, Jania da Loba di sesedi bebe na binyo.

(15) Ndi to njika ka mudi o iŋgedino, ndi ba si kuse binyo, o busa o bekoko ba mu mudi, o kwala na.

(11) Diburu mene da mudi manyo di alane na biso, di matutwa mo o diŋgise binyo: to beno na, o bia pon dini, na jania da Loba, di poi bebe na binyo.

⁽¹²⁾ Ndi na ona binyo na, E mendi be bwam na Sodom o bo bunya, ndi to mu mundi.

⁽¹³⁾ Eboma na ua a Korasin! Eboma na ua a Betsaida! ebanja ye te na bebofu be ta be bolabe o Turi na Sidon, be ta be bo na binyo, ke b'ewe jatoeli, o ja na dibatu da malebu na o diburu.

⁽¹⁴⁾ Ndi e mendi be bwam na Turi na Sidon, o moka, na to binyo.

⁽¹⁵⁾ Ndi ua A Kapernaum, nyi aboono o moi, o mendi pumbabe wasi a songo,

⁽¹⁶⁾ Nu nyi siigani binyo a siigani mba; nu nyi baigi binyo a baigi mba; nu nyi a baigi mba a baigi Nu nyi lomi mba.

⁽¹⁷⁾ Ndi mosamba ba timbi pe na monyeenge, ba ona, A Saigo, na nyambe yese pe e wasi su o nyulo dina dongo.

⁽¹⁸⁾ A ona babo na, Na ta na ombwa Satan ka bekon, be motimeri o moi na wasi.

⁽¹⁹⁾ Ombwa, na boli binyo ngiinya o dakia nyama miaba, na nginga, na o moi a ngiinya ya moasingedi: ndi to dambu di si mendi euse binyo sisi.

⁽²⁰⁾ To beno na o si bwa monyeenge o nyulo midii mi e was'anyo, ndi bwa monyeenge ebanja muna manyo ma tilabe o moi.

⁽²¹⁾ O ni iponda Jezu a boo monyeenge o mudii, a ona, A tite, Yehova ya moi na wasi na soma ua, na ua o ta o uta mano mambu na bajaigwa na basonte, ndi o biise babo na mieenge: nikamene Ati; e ta e enene bwam o miso moigo.

⁽²²⁾ Mambu mese ma bakabe na mba na Tite: ndi to motu a sibii nja muna eno, ke Tite; to nja Tite a eno, ke Muna, ndi na mo nu muna a emedi biise mo.

⁽²³⁾ Ndi a yombo na baokweli bau a kwala esuka,

Bonam na miso mi ene mambu mi ena binyo o ene.

⁽²⁴⁾ Ebanja na laingwedi binyo. Gita la batoppedi ba mudii, na kiñe ba puli gene mambu mi e na binyo o ene, ndi ba si enino; na siinga mambu me na binyo o siingi, ndi ba si siingi.

⁽²⁵⁾ Ndi ombwa, moleedi mo wo nya mbenda a teme, a keka mo a ona, ? A moleedi, neni na mabolano ndi na saingwa longe la bwindia.

⁽²⁶⁾ A ona mo na, ? Neni e tilabeno o mbenda e. Neni o laingino e.

⁽²⁷⁾ A alabe a ona, Ua o matondi Yehova Loba loingo na molema moingo mese, na mudii moingo mese, na ngiinya ongo nyese, no bobia boingo bese; na mwemba moingo ka uamene.

⁽²⁸⁾ A ona mo na, Ua o alabe bwani: bola diini, ndi ua o mabe.

⁽²⁹⁾ Ndi mo a puli tese momene na sii, a ona Jezu na, ? Nja a e mwemba mam e.

⁽³⁰⁾ Jezu a alabe a ona, Motu mo wo a wu o Jerusalem na Jeriko, ndi a kwidi o tetin a bagiba, ba nyauwa na mo mboti au, ba ke mo bebainga, ba asumwe, ba dia mo patea bebe.

⁽³¹⁾ Ndi o ndongamen prisi po e toingwia ni ngia: na a enino mo a toingwia yini epasi.

⁽³²⁾ Nikamene pe na motu Levi a tano wa uma, a wa, a ombwa mo, a tomba mune muri.

⁽³³⁾ Ndi motu mo wo ya Samaria, na a daingwono, a po wa a tano; na a enino mo, a bwea mo ndedi,

⁽³⁴⁾ A sisia bebe, a kaka mo bebaigu, a koma mula na mau, a jise mo o nyulo eembi au momene, a wani mo o ndabo a ben, a bongwa mo.

⁽³⁵⁾ O kieri na a asumweno, a sunio denario eba, a bola mo saigo a ndabo, a ona. Bongwia mba mo, na to be ndi na nji o boledi na mo, na timbi te, na emedi sauwia ua.

³⁶ ? Oñgeli, njika mo nya bano balalu nyu ta mwemba na mo nyi endedi tetin a bagiba e.

³⁷ A òna, Nu nyi leidi mo ndedi. Ndi Jezu a òna mo na, Ala so, ua pe o bola nika.

³⁸ NA bo tombino, ka ba aluno, a iingedi o mundi musadi mo wo: ndi mutu mo wo dina dau Marṭa, a kusa mo o ndabo au.

³⁹ Ndi a bene mun'a nyañgo nyi belabe Mari, nu ta a jano miendi ma Jezu, o siñga beyala bau.

⁴⁰ Ndi Marṭa a ta a bwa ndutu na mambu ma bola na gita, ndi a poi na mo a òna, ? A Saigo, ua o si dube na mun'a yeye, a dieri mba mambu mabola mbamene e, kwalani mo o nika o oñgwane mba.

⁴¹ Jezu a alabe a òna mo na, A Marṭa, Marṭa, ua o soñtani, o bwa ndutu o mambu ma gita:

⁴² Ndi dambu di wo mapule, Mari a ta a posso duingu da bwam, di si mendi noñgobe na mo.

BEPASI, XI.

NDI bo tombino, a ta a kane o uma ewo, na a bllino, mookweli au mo wo a òna mo na, A Saigo, lea biso na di makaneno, ka Jon a leino baokweli bau.

¹ A òna babo na, O makane te, kwala na, A Tite nyasu nyi e o moi, Dina doñgo di bubabe. Jania doñgo di ye. Gemia doñgo ka bi bolabeno o moi, nikamene pe o wasi.

² Bola biso bunya na bunya mada masu ma bunya.

³ Lakise biso miubi masu, ka biso di lakise motu na motu nyi owelino. O si dieri biso o nyulo ikekise, ndi o suñga biso o nyulo bubu.

⁴ Ndi a òna babo na, ? Njika mo na binyo nyi a bene dikom, di mendi alane mo o tetin a bulu, na

a ona mo na, A dikom, bola mba bewolu bilalu :

⁽⁶⁾ Ebanja dikom dam o londo lau a poedi mba, na si bene to dambu o tese o boso bau.

⁽⁷⁾ Ndi mo nya tetin a mendi jalabe na, O si kumwa pe mba: jombe di mako, bana bam pe ba o inongo na mba; na si wele jasumwe, na bola ua.

⁽⁸⁾ Na ona binyo na, To a si emedi jasumwe a bola mo, ebanja a e dikom dau, ndi o nyulo tiinti au, a emedi jasumwe, a bola mo ponda a mapulano.

⁽⁹⁾ Na ona binyo na, Uwele, e mendi bolabe binyo; pulise, o mendi dia; umba, di mendi dubwabe binyo.

⁽¹⁰⁾ Ebanja motu nyese nyi uwele, a makusa; na mo nyi pulise, a madie; na mo nyi umbe, di mendi dubwabe.

⁽¹¹⁾ ? Ndi ye te na muna a uwele ewolu na nu nyi e saigo, a emedi bola mo idali e: to na a uwele te sue, o nyulo sue a emedi bola mo nyama bwaba e.

⁽¹²⁾ Ye te na a uwele mwe, a emedi bola mo nginga e.

⁽¹³⁾ Ye te na binyo o e bubi, o bia na o mabolano bana banyo mabia ma bwam; ? neni so Saigo anyo nyi e o moi, a ena na a bola Mudii mosangi na babo bo uwele mo e.

⁽¹⁴⁾ A ta a busise nyambe, e ta mbuki. Ndi bo tombino na nyambe e busino, mbuki a toppo; na batu ba tanya.

⁽¹⁵⁾ Ndi duingu dabu ba ona, A busise nyambe o nyulo Beelzebub, momi ma nyambe.

⁽¹⁶⁾ Bapepe ba keki mo, ba pulise emban na mo e wu o moi.

⁽¹⁷⁾ Ndi mo a bii milema mabu, a ona babo na, ekumbu na ekumbu e abani te momene, e mawanabe o dibumbe: ndabo na ndabo yi abani e mako.

⁽¹⁸⁾ ? Ye te na Satan a abi te momene, neni ekumbu au e matemno e: ebanja binyo o kwali na, Na busise nyambe o nyulo Beelzebub.

⁽¹⁹⁾ ? Ye te na o nyulo Beelzebub na busise te nyambe, na nja so bana pe ba mabusiseno e. O nika ba mendi be bakaisedi banyo.

⁽²⁰⁾ Ndi ye te na o nyulo mune ma Loba na busise nyambe, bo titti penda jania da Loba di poedi binyo.

⁽²¹⁾ Motu ngiinya nyi angameni, a neinge te ndabo au, bina bau bi mabe na pii.

⁽²²⁾ Ndi nyi e ngiinya a tuna mo, a poedi te mo, a mabuka mo, a manongoni mo bewesan bau bese a lakiseno, a maabani ndumban au nyese.

⁽²³⁾ Nu nyi titti na mba a lingise mba: nu nyi si koteli na mba, a pambilani.

⁽²⁴⁾ Na mudii mu sisangi mu busi te o motu, a dangwa o uma na uma e anji, pulise iwumse; na a si dii mo, a ona, Na emedi timba mboa am, uma na wuno.

⁽²⁵⁾ Na a poino, a dia mo a pupwabe, na botisabe.

⁽²⁶⁾ Ndi a alo, a nongi midii mipepe samba, -mi buki momene bubi; ndi ba ingea otin, ba ja: ndi ponda ya mbusa la nunu motu nyi e bubi buka ponda la boso.

⁽²⁷⁾ Na bo tombino, ka a toppi bini bekwale, mutu mo wo ya mwemba a sumwa doi dau, a ona mo na, Bonam na esari ni yai ua, na dibe gi e na o nyongi.

⁽²⁸⁾ A ona, E, nambadi, ndi bonam na babo ba siinga eyala ya Loba, ndi ba neinge mo.

⁽²⁹⁾ Na batu ba kotone o uma wo ba wiisami, a kuma kwala na, Nini e e ndi nyonon ya bubi: ba pulise eemban; ndi eemban e si mendi bolabe mo, ke eemban ya Jona matopperi a mudii.

(30) Ka na Jona a tano e_enban ya batu ba Nineve, nikamene Mun'a motu a mendi be na nini nyo_onon.

(31) Ndongo ya mikundu a mendi jasumwe o mokai diingise yini nyo_onon, na kwese mo: ebanja a wu itum o isu la wasi o siinga jaingwa la Solomon; ndi ombwa, nu nyi buka Solomon a e wanu.

(32) Batu ba Nineve ba mendi jasumwe o moka, diingise nini nyo_onon, na kwese mo: ebanja ba atoeli o nyulo belaingwedi ba Jona; ndi ombwa, nu nyi buka Jona, a e wanu.

(33) To motu a si ma motele eturukan, a ele mo um'esuka, to wasi a dimene, ndi o moi a ebambu, na babo ba maingea ba maene mwenene.

(34) Mwenene ma mokuku mo e ndi diso: ndi diso dongo di e isainga te, mokuku monggo mese mo malunda na mwenene: ndi e e te bubi, mokuku monggo pe mo malunda na muititti.

(35) Na ndi o be diweye, ke mwenene mo e na binyo, mo si be muititti.

(36) Ye te na mokuku monggo mese mo lunda na mwenene, e si bene mudi ma muititti, mese mo malunda na mwenene, nika na mwaie la eturukai e boli binyo mwenene.

(37) Na a toppi, Farisai mo wo a sosumedi mo na a da na mo: ndi a iingedi, a ja o bededi.

(38) Na Farisai a ene; a ubi na a si sele jowe to a mada.

(39) Ndi Saingo a ona mo na, Ombwa dini binyo Farisai, o saingise mbusa la dibondi na moonjo: ndi tetin anyo e lunda o bepuledi na bubi.

(40) Bailema, ?Nu nyi a pongi di di e o mbusa se to mo ndi a pongi pe di di e o tetin e.

(41) Ndi o bola mabia o tuni mano mambu o benino; ndi ombwa, mambu mese ma saingi na binyo.

(42) Ndi eboma na binyo, Farisai! o sauwia duingu

di wo o dum da miinti na sisan na nya nyese ya beyadi benumba, ndi o tombise bekaisedi na itondi da Loba: mano ma ta maangameni binyo o bola, ndi o si dii mane ma si bo.

⁽⁴³⁾ Eboma na binyo, Farisai! O tondi begedi bi asam o ndabo nya nduigamen, na masoma o maduu.

⁽⁴⁴⁾ Eboma na binyo batiledi na Farisai, ba itabba! binyo o e ka songo, be si maenene, udi batu ke ba dangwa o moi ba si bie.

⁽⁴⁵⁾ Ndi moleedi nya mbenda mo wo a alabe, a ona mo na, A Moleedi, o bekwali nika ua, o kunwa pe biso.

⁽⁴⁶⁾ A ona, Eboma pe na binyo, baleedi ba mbenda! o neingeli mabomba madillu, na maambi bambe, ndi binyomene o si tappi mo na mune manyo mo wo.

⁽⁴⁷⁾ Eboma na binyo! o lungi songo ya batopperi ba mudii, ndi basango banyo ba boo babo.

⁽⁴⁸⁾ Nambadi, o boli mbuñ na o emedi bebolu ba basango banyo: ba ta bwa babo, nambadi, ndi binyo o lungi songo abu.

⁽⁴⁹⁾ Na ndi jaingwa la Loba pe lo ona, Na emedi loma babo batopperi na bamololoma, duingu dabu ba mendi bwa na takise;

⁽⁵⁰⁾ Na maiya ma batopperi bese ma komabe na te na beboteri ba wasi, ma mendi pulabe na nini nyoñon :

⁽⁵¹⁾ O maiya Abel, na te na maiya ma Zakaria, nu nyi a widi tetin a dio na uma a bosangi: ewie na ona binyo na, E mendi pulabe na nini nyoñon.

⁽⁵²⁾ Eboma na binyo baleedi ba mbenda! o nongi one edubwan ya dibie: binyo o si wele ingea binyomene, ndi bane ba pule ingea, binyo o bai-gani.

⁽⁵³⁾ Na ka na a toppino bini bekwale na babo, batiledi na Farisai ba kumo sinjeli mo bwambi, na liingise mo o toppo mambu ma gita:

⁽⁵⁴⁾ Ba neinge tatta mo, ba puliseno o kusa eyala o modumbu mau yi e na b'o mawele bakeli mo.

BEPASI XII.

BO ponda mano mese, batu ba kotone o uma wo, ba si wele soingo, dimuti dindene, gita, na ba a dakane, a kuma kwala baokweli bau bosso na bosso, Binyo o be diweye ya esangi ya Farisai, e ye itabba.

⁽²⁾ Ebanja to dambu di si kuman, di mendi be di biisabe; to utami, di mendi be di biane.

⁽³⁾ O nika e be na nji binyo o toppi o muititti di mendi be di singane o mwenene; di di toppobe o itoi esuka di mendi laingwabe o moi a ndabo.

⁽⁴⁾ Ndi na ona binyo makom mam na, O si bwa babo boingo ba mabwe mokuku, ndi o mbusa ba si bene pe dipepe ba mabolano.

⁽⁵⁾ Ndi na emedi lea binyo, nu nyi binyo o mabwa mo boingo: Bwa mo boingo nu nyi mabe a boo te, a bene pe ngiinya o pumba o geene: e, na ona binyo na, Bwa mo boingo.

⁽⁶⁾ ?Se to lonjainga lotanu ndi miandisabe o nyulo ass'ibae, ndi to mo, a si baaisane o bosso ba Loba.

⁽⁷⁾ Na nyo ya milopo manyo mese me songobele. O si bwa boingo nika, binyo o ambi o buki lonjainga gita.

⁽⁸⁾ Na kwali pe binyo na, To nji a mendi emia mba o mioso ma batu, numene Mun'a motu, a maemiano o bosso ba anjeli ya Loba.

⁽⁹⁾ Ndi nu nyi tobbo mba o mioso ma batu, a mendi tobbono o bosso ba anjeli ya Loba.

⁽¹⁰⁾ To a be na nja ni a toppi eyala diingise Mun'a

motu, e matombisabe mo: ndi na nu nyi a toppo dibena diingise Mudii Mosaŋgi, e si matombisabe.

⁽¹¹⁾ Na ba wani te binyo o mandabo ma nduigamen, na baanedi, na baŋgiinnya, o si ania mianu ma taka neni to eyala o maalane, to o matoppone:

⁽¹²⁾ Mudii Mosaŋgi a mendi lee binyo o pondamene eyala e duŋgamene o kwala.

⁽¹³⁾ Ndi mo wo ya mwemba a ona mo na, A moleedi, toppone mun'a tite na a abi isaŋgo na mba.

⁽¹⁴⁾ A ona mo na, ? A momi, nja a weki mba mokaisedi to moanedi o moi anyo e.

⁽¹⁵⁾ A kwali pe babo na, Be diweye o nyulo ekon: ebanja lōnge la motu di si be o nyulo gita la mambu y'e na a bene.

⁽¹⁶⁾ A toppi monia na babo, a ona, Miaŋgadu ma mbwan ma motu mo wo mi yai gita:

⁽¹⁷⁾ Ndi a oŋgeli na momene na, ? Neni na mabolano, na si bene uma na maneŋgenomada mam.

⁽¹⁸⁾ A ona, Na o bola dini: na emedi buleli ndabo am nya molamba, ndi na luŋga nyi ndene; otin ndi na maneŋgeno mada mam mese na bina.

⁽¹⁹⁾ Ndi na emedi kwala na molema mam na, A molema, o bene hima gita, naŋga so o mibu ma gita: ja mbeŋe, da, nyo, bwa monyeŋge.

⁽²⁰⁾ Ndi Loba lo ona mo na, Ua edimo, bono bulu mudii moŋgo mu mapulabe ua: ? Ndi mano mo be na nja me na o boisane e.

⁽²¹⁾ Nika ndi nyi e nu, nyu neŋge ineŋge na momene, ndi a si be mbwan o bupe Loba.

⁽²²⁾ Ndi a ona baokweli bau na, O nika na ona binyo ua, O si bene joŋgedi o nyulo lōnge lanyo, nji o mendino da; to o nyulo mokuku manyo nji o mendino boto.

⁽²³⁾ Lōnge lo buki ida, mokuku pe mo buki mboti.

⁽²⁴⁾ O oṅgeli besese: ebanja ba si sai to jumbwa; ba si bene ndabo ya ineṅge to ndabo a molamba; ndi Loba lo dese babo: ? neni so binyo o si buki binun e.

⁽²⁵⁾ ? Njika mo wo nya binyo, nyi bene joiṅgedi e ma batta diboiṅgo di wo o nyulo mute mau e.

⁽²⁶⁾ Ye te na binyo o si wele bola di gi e disadi, ? weni so binyo o moṅgelino mane e.

⁽²⁷⁾ O oṅgeli bekoko na benyakino: ba si taki, ba si wosi; ndi na ona binyo na, To Solomon o bo-saṅgi bau bese, a si botisabe ka di wo la mano.

⁽²⁸⁾ Ye te na Loba lo botise biulu bi e o eṅge o eidi, ndi kieri be pim babe o dio; neni so a si emedi botise binyo, A binyo ba penda.

⁽²⁹⁾ Binyo o si pulise nji binyo o mendino da, nji binyo o mendino nyo, to be milema miba.

⁽³⁰⁾ Mano mambu mese matumba ma wasi ba ma-pulise; ndi Saṅgo anyo a biina o pulla mano mambu.

⁽³¹⁾ Ndi sele pulise jania da Loba; ndi mano mambu mese ma mabattabe binyo.

⁽³²⁾ A isuna mwemba, o si bwa boṅgo; ebanja yi e ndi moyau ma Saṅgo anyo ma bwam o bola binyo jania.

⁽³³⁾ Andise yi o benino, na bola jabia; boṅsane binyomene mikutu mi si manyake edun, ineṅge o moi, di si mawo, uma giba di si maopeli mo, to miwu o boise.

⁽³⁴⁾ Ebanja uma ineṅge gi eno, otin ndi milema manyo pe mi eno.

⁽³⁵⁾ Esedi bedue banyo be tiṅgabe, na beturukan banyo be onya.

⁽³⁶⁾ Na binyomene ka batu ba matattia saṅgo abu, na o beweedi ba diba; ndi a poi te, o beumbedi, ba dubwea mo o dibokimene.

(37) Bonam na ba bautu, ba sango o bepoedi a mendi dia babo tatta: nambadi na ona binyo na, a mendi uleli momene, a bola babo ba ja wasi o da, a emedi po na bolea babo.

(38) Ye te na a mendi po o betatteri biba, to o betatteri bilalu, na a bomane babo nika, bonam na ba bautu.

(39) Ndi o biino dini, saigo ndabo a bii tenge ponda moibedi a mapoino, a ta a tatta, ndi a si esedi ndabo au e buabe.

(40) Binyo pe o boisane; ebanja Mun'a motu a mapo o ponda o si maangelino.

(41) Ndi Petar a ona mo na, ?A Saigo, o toppo mono monia na biso mene, ngo o bese e.

(42) Saigo a ona, ?Nja so a e nu soeli mbadi, na jaingwa, nu saigo a mendi weka moanedi o nyulo bona bau ba ndabo yese, o bola babo ma^ada o ponda nyi duingameni e.

(43) Bonam na nu moutu, saigo au a mendino po, a mendi bomani mo a mabola nika.

(44) O mbadi na ona binyo na, A emedi timbise mo moanedi o nyulo mese a benino.

(45) Ndi ye te na nunu motu a kwali o molema mau na, Saigo am a indedi o bepoedi bau; a kuma dipa bautu ba bomi na ba bitu, na a da, na nyo, na soko;

(46) Saigo ya nu moutu a emedi po o bunya bu e na a si maombwa mo, na o ponda yi e na a si aingamia, a emedi ke mo o tetin, na bola mo dungu dau na basidube.

(47) Ndi nu moutu nyi bii gemia da saigo au, ndi a si boisane mambu, to bole ponda gemia dau, a mendi dipabe na maopi gita.

(48) Ndi nu nyi si bii, ndi a bola dambu di duingamene mbeti, a mendi dipabe na ngusu di maopi.

Ebanja to be na nja gita di bolabeno, na mo gita di mendi pulabe: ndi na mo batu ba bakino gita, na mo ndi ba mauwelino gita.

⁽⁴⁹⁾ Mba na poi o loma wea o wasi: ?ndi nji mba na emedino e. Na pula e mabotabe.

⁽⁵⁰⁾ Ndi mba na bene idubise, di ena na madubisebe; ndi o eni na mba na embamno na te na mo di bo!

⁽⁵¹⁾ ?Binyo o mabiana mba na poi ndi o bola mosango o wasi e; Na langwa binyo, Kem; ndi jabane.

⁽⁵²⁾ Ebanja na te na nini ponda, b'o be batanu o ndabo pe ba abane, balalu o lingise baba, baba pe o lingise balalu.

⁽⁵³⁾ Sango a mendi jabane o lingise muna, ndi muna pe o lingise sango; nyaingo o lingise ngonderi au, ndi ngonderi pe o lingise nyaingo; monye a mutu o lingise mony'au ngonderi; ndi mony'au a ngonderi pe o lingise mony'au nya mutu.

⁽⁵⁴⁾ A o pe na batu na, Binyo o mabe o eni te diwindi-windi di wu te o mbeinge, dibokimene o kwala na, Mbua e poi; ndi bu be pe nika,

⁽⁵⁵⁾ Binyo o mabe o eni teinge ngo a mikundu e wungedi, o kwala na, We, yi o be; ndi bo be pe nika.

⁽⁵⁶⁾ Binyo ba itabba, binyo o e na bosu ba bibobe na o wasi; ?ndi neni so binyo o si songelino nini penda e.

⁽⁵⁷⁾ ?E neni so binyomene o si kaiseno di ji e bwam e.

⁽⁵⁸⁾ Ua o alo teinge na mcasingedi ongo o bosu ba mokaisedi, o e te ngia, o sontani, ndi o sungabe na mo; a si yabe a wane ua o moka, ndi nya moka a bake ua na nya beboa, na nya beboa a pimba ua o ndabo a beboa.

⁽⁵⁹⁾ Na laṅwa ua na, O si mendi jasumwe o wa, na te o sauwa na isun ya 'bindi yese.

BEPASI, XIII.

NDI duṅgu di ta ine 'ponda, ba laṅwi mo o nyulo batu ba Galilee, maiya mabu Pilate a ta a pulisani na mabia mabu.

⁽²⁾ Jezu a alabe a ona babo na, ? (O) biana bano batu ba Galilee ba ta ndi babubi buka na batu bese ba Galilee, o nyulo na ba takise nika e.

⁽³⁾ Na laṅwo binyo, Kem: ndi ye te na binyo o si atoeli, binyo bese pe o mendi nyam nikamene.

⁽⁴⁾ To ba, dum na lombi, na babo edima o Siloam e kwidi, e bwa babo, o biana na bae bubu ba tuna batu bese ba e o Jerusalem e.

⁽⁵⁾ Na laṅwo binyo Kem; ndi ye te na binyo o si atoeli, binyo bese pe o mendi nyam nikamene.

⁽⁶⁾ A toppo pe meno monia; motu mo wo a bene bweli ba efig, bo debe o moonda mau ma lonyeṅgen; ndi a po a pula bepuma otin, a si dia to wo.

⁽⁷⁾ Ndi a ona mopoṅgedi ya moonda mau na, Ombwa, mini mibu miḷalu na poi pulise bepuma o nyulo bono bweli ba efig, na si dii to wo, ke mo wasi; neni bo dibino miaṅgadu e.

⁽⁸⁾ A alabe a ona mo na, A saṅgo, esele mo na munu mbu, na te na pulla mo, na koma dibunji:

⁽⁹⁾ Ye te na bo yai bepuma, bwam: ndi ye te na bo si yai, ndi to Ua o make mo wasi.

⁽¹⁰⁾ Ndi a ta a lei o ndabo a nduṅgameni po, o bunya ba iwumse.

⁽¹¹⁾ Ndi ombwa, mutu mo wo nyi a bene mudii mo bobi dum da mibu na lombi, ndi a niami o uma wo, a si wele suma momene o moi.

⁽¹²⁾ Na Jezu a eni mo, a bele, a ona mo na, A mutu, o unjabe o bobo longo.

⁽¹³⁾ Ndi a neingeli maa mau o moi au: na dibokinene a tesebe na sii, a busise Loba.

⁽¹⁴⁾ Na moanedi nya udabo a nduugamen, a alabe na pidi, ebanja Jezu a bolli o bunya ba iwumse, ndi a ona batu na, Su motoba yi e batu ba an-gamenino bola ebolu: na mo o ya, o bolle, se to o bunya ba iwumse.

⁽¹⁵⁾ Saango a alabe mo na, Ua, motu itabba, ? binyo bese o bunya ba iwumse, o si mawunja nyaka to eembe o betingedi bau, o dieri mo o madida e.

⁽¹⁶⁾ ? Ndi bo si angamene na nunu mutu, nu ta a mun'a Abraham, nu Satan a kakino dini dum da mibu na lombi, a unjabe o nyulo ini ngata o bunya ba iwumse e.

⁽¹⁷⁾ Na a kwalino mano mambu, baasingedi bau bese ba ta ba solo: ndi batu bese ba ta ba bwamonyenge, o nyulo mambu nia bosangi ma ta mabo na mo.

⁽¹⁸⁾ Ndi a ona, ? Neni na jania da Loba lo wanino e; ? o wene na mendino mene mo e.

⁽¹⁹⁾ Ji e o biana diso da ilobi, na motu a noingi, a sa o moonda mau; ndi e nyaka e kola bweli bondere; ndi binun ba moi be geya o mikauju mau.

⁽²⁰⁾ Ndi a o pe na, ? O wene na mendino mene jania da Loba e.

⁽²¹⁾ Ji e ka isasangi, ye mutu a noingi mo, a uta o mamene malalu ma diburu da mbasi, na te na mese mo saंगा.

⁽²²⁾ NDI a alo o tetin a mindi, na mindi misadi, a lei na dangwa o bupe na Jerusalem.

⁽²³⁾ Ndi mo wo a ona mo na, ? A Saango, ngusu ndi a maonga e. A ona babo na,

⁽²⁴⁾ Embe o gingea o mouna musadi: ebanja na ona binyo na, Bagita ba mendi pula gingea, ndi ba si wele.

(25) Ebe wo ke saṅgo a ndabo a majasumwe: a kuke jombe, aḍi binyo o kumo teme o eboko, na o umba jombe, o kwala na, A saṅgo saṅgo, o du-bwea biso; ndi a mendi alabe na kwale binyo na, Na si bii binyo, to uma o wuno:

(27) Binyo o mendi bota kwala na, Bisu di dedi di nyo o mioso moṅgo, ndi o ta o lea o beboko basu.

(27) Ndi a mendi kwala na, Na laṅwa binyo, Na si bii binyo uma o wuno; asumwe mba nyulo, binyo baboledi ba bubu.

(28) Otin di mendi be mbimbi na da la masuṅga, ni iponda o maene Abraham, na Isaak, na Yakov, na batopperi bese o jania da Loba, na binyomene o pangabe one.

(29) Ba mendi wa o jeru, na o mbeṅge, o poṅgo, na o mikundu, ba mendi ja owasi o jania da Loba.

(30) Ombwa, basukan ba mendi be o boso, ndi ba ba sele ba mendi be o mbusa.

(31) O bo bunyamene duigu da Farisai ba poi, b'ona mo na, O busa, o ala, ebanja Herod a emedi bwa ua.

(32) A ona babo na, Binyo ala, laṅwa ni mbaṅga na, Ombwa, na busise nyambe, na mabollie o eṅge, na o kieri, o sulalu na mendi be na sii.

(33) Ebe na, na madaṅwa o eṅge, na kieri, na bone bo bupe: ebanja bo si be na, na motopperi a manyama o itum na Jerusalem.

(34) A Jerusalem Jerusalem, nyi boo batopperi, na aṅwa babo madali ba ba lomabe na ua, ṅgeri gita na pula kotelino bana boṅgo o tuna wo, ka moḍi ma uba bana bau wasi a mapupulani mau, ndi binyo o si emia.

(35) Ombwa, ndabo anyo e dia na binyo dibumbe: nambadi na ona binyo na, Binyo o si mendi jene mba, na te na ponda o mendino kwala na, Bonam na nu nyi poi o dina da Yehova.

BEPASI XIV.

NA bo tombino na a ingedino o ndabo mo wo ya momi ma Farisai o da ewolu o bunya ba iwumse, ba tatta mo.

⁽²⁾ Ndi ombwa, motu mo wo mo ta o boso bau, a boa mbimbi.

⁽³⁾ Na Jezu a alabe, a kwalani baleedi ba mbenda na Farisai na, ? Bo dolo o bolle o bunya ba iwumse e.

⁴ Ndi ba ko na sau. Na a nongi mo, a bolli mo, a esedi mo a ala;

⁽⁵⁾ A alabe babo na, ? Njika mo wo nya binyo a bene eemba to nyaka a kwidi te o yukukulu, a si emedi toto mo o bunya ba wumse e.

⁽⁶⁾ Ndi ba si wele peleli mo eyala na mano mambu.

⁷ Ndi a toppino monia na babo ba belabe, na a enino neni ba maposso begedi be asam; a ona babo na,

⁽⁸⁾ Ua o belabe te na motu o ndema la diba, o si ja asi o begedi ba asami, e si yabe motu nyi buka ua o edube, a belabe;

⁽⁹⁾ Ndi nu nyi a beli ua na mo a poi, a ona ua na, Bola nunu motu begedi, ndi o bota jaasumwe timbi besibi na eson.

⁽¹⁰⁾ Ndi ua o belabe te, ala, ja asi o begedi besadi, ndi nu nyi a beli ua a poi te, a makwalani ua na, A dikom, abwa o moi: ndi o mabene idube o mico ma babo ba jai o bededi na ua.

⁽¹¹⁾ Ebanja nu nyi a abweli momene, a mendi sibisebe wasi; nu nyi sibise momene wasi, a mendi jabwabe.

⁽¹²⁾ Ndi a o pe na nu nyi a beli mo na, Ua o ipe te ndema, to ida la ebiammo, o si bele makom moŋgo, to bona soŋgo oŋgo, to mibia moŋgo, to miemba moŋgo ma mbwai: babo pe ba si

yabe ba beli ua; ndi ba timbiseli pe ua.

⁽¹³⁾ Ndi ua o ipe te ndema, bele batuedi, na babepembi, ba emmedi na bandima:

⁽¹⁴⁾ Ndi ua o mendi namsebe: ebanja ba titti ua ba timbisele ua, ndi o matimbisebele o bepumbwele ba basangedi.

⁽¹⁵⁾ Ndi mo wo nya babo ba jai o bededi na mo, a siingino mano mambu, a ona mo na, Bonam ua nu nyi mendi de ewolu o jania da Loba.

⁽¹⁶⁾ Ndi a ona mo na, Motu mo wo a ipe ndema dindene, a bele bagita:

⁽¹⁷⁾ Ndi o iponda a bededi, a lomi moutu au na babo ba belabe, a kwalani babo na, Binyo ya: mambu mese m'e dungamene.

⁽¹⁸⁾ Ndi babo bese na jemia di wo ba boti baŋga. Nya boso a ona mo na, Na andi molendi ma miaŋgadu, ndi e aŋgamene mba na ala gene mo: na sosumedi ua o benie mba malakako.

⁽¹⁹⁾ Nune pe a ona, Na andi ndoŋgamene nyaka itanu, ndi na maala sontani mo; na sosumedi ua o benie mba malakako.

⁽²⁰⁾ Nune pe a ona, Na bai mutu, o nika na titti na, na si wele po.

⁽²¹⁾ O ua nu moutu o poi, a lei saŋgo au mano mambu. Ndi saŋgo a ndabo a ta a bene maliŋga, a ona moutu ua na, Busa, ala tatanu, o beboko na mbasanedi ba mundi, ndi o wanee mba batuedi na babepembi, na ba emmedi na bandima.

⁽²²⁾ Ndi moutu a ona, A sango di bo ka na ua o anedino, ndi begedi be be.

⁽²³⁾ Ndi saŋgo a ona moutu na, Busa, ala o maŋgia mandene, na o matuŋgu ma ngia, ndi o nyakisane babo ba ye, ndi ndabo am e lunde.

⁽²⁴⁾ Na ona binyo na, To mo wo ya bano batu ba belebe ba mendi keka ida lam.

⁽¹⁵⁾ Ndi mamuti mandene ma ala na mo: a yombi, a ona babo na,

⁽¹⁶⁾ Ye te na motu na motu a poi na mba, ndi a si asiinge saingo au na nyaingo, na matu, na bana, na bona saingo, na baari, e, na longe lau momene, a si mabe mookweli am.

⁽¹⁷⁾ To nja na nyi si bambe mbasa au, a po a bupe mba, a si mabe mookweli am.

⁽¹⁸⁾ Njika mo wo nya binyo ni pula luige edima, a si sele ja o wasi, a songele isua lau, ngo a duingamene o bolle mo.

⁽¹⁹⁾ E si yabe, o maboka te eyuto, ndi a si wele boli mo, bese ba omboo ba kuma yoiye mo, na,

⁽²⁰⁾ Nunu motu a boli beluigi, ndi a si wele bole.

⁽²¹⁾ To njika kiin nyi makunwe bila na nini kiine, a si sele ja o wasi, a songele ngo a wele na dum da lokuli o doingamene mo nu maye na mwaba ma lokuli.

⁽²²⁾ E si yabe bane be te itum one, a lomi mwendidi o pulise mosusedi ma mateki o mosaingo.

⁽²³⁾ Nikamene to nja nya anyo ni si esedi mese a beneno, a si mabe mookweli am.

⁽²⁴⁾ Wainga e e bwam, ndi ye te na wainga e boi te nyeengenye dau, ? O wene so e mendimo timba nyeengenye dau e.

⁽²⁵⁾ E si duingamene pe eyundi, to dikundu; ndi batu ba pumba mo. Nu nyi bene matoi masinga, eseli mo a siinge.

BEPASI, XV.

NDI ba sesedi bebe na mo, bakoteli bese na babubi o singani mo.

⁽²⁾ Ndi Farisai na batiledi ba toppo minyuyungu, ba ona, Nunu motu a kusa babubi, a da na babo.

⁽³⁾ A toppo munu monia na babo, a ona,

⁽⁴⁾ Njika motu nya anyo, nyi bene ebwe'a milongi, ye te na mo wo mo pumbedi, a si madii modibua na dibua o eyan, ndi a ala bupe mo mopumbedi, na te a dia mo e.

⁽⁵⁾ Ye te na a dia mo; a neingeli mo o dikata dau na monyenge.

⁽⁶⁾ A poi te mboa au, a beli o uma wo makom mau na mwemba, a ona; Bwa na mba monyenge; na dii mologi mam mu ta mu pumbia.

⁽⁷⁾ Na ona binyo na, nikamene monyenge mo mendi be o moi o nyulo nya bubi mo wo nyi atoeli, e buka modibua na dibua ya basangedi, ba si mapula jatoeli.

⁽⁸⁾ ? To, njika mutu nyi a bene dum da bepasi la silvar, ye te na e wo e pumbedi, a si mamoteri eturukan na papa ndabo: o pulise bwam bwam, na te a dia mo e.

⁽⁹⁾ Ndi o wene te a dii te mo, a mabele makom mau na mwemba o uma wo, a ona, Bwa na mba monyenge; ebanja na dii epasi ye na e ta e pumbia.

⁽¹⁰⁾ Nikamene na ona binyo na, Monyenge mo e o boso ba anjeli ya Loba, o nyulo nya bubi mo wo nyi atoeli.

⁽¹¹⁾ Ndi a ona, Motu mo wo a bene bana baba:

⁽¹²⁾ Ndi nya moutu a ona saingo au na, Ati, bola mba dam dongo da bima, di dongamene mba. Ndi a abani babo bima bau.

⁽¹³⁾ Ndi se to minya mi gita nya moutu a koteli bima bau bese, a kusa londo lau o ekumbu itum, otin ndi a nyamse bima bau na makom mambamba.

⁽¹⁴⁾ Na a nyamsino bima bese, e ta e ko njai yi ndene o yi eyundi, ndi a kuma pula.

⁽¹⁵⁾ Ndi a wala a battami momene na mbwan ma mudi; ndi a lomi mo o moonda mau o dese ngoa.

⁽¹⁶⁾ Ndi a ta a pulise ula dibum lau na beyubo

bi e na ngoa e mada: ndi to motu a si boli mo.

⁽¹⁷⁾ Na a ongelino na momene a ona, Bautu banyinga tite a kakino, ba bene ida di dungamene na jabani, ndi mba na wo na njai!

⁽¹⁸⁾ Na emedi jasumwe na ala na tite, na kwalani mo na, Ati, na boli bubu dingise moi, na o boso bongo,

⁽¹⁹⁾ Ndi mba na si dungamene belabe muna ongo: timbise mba ka moutu ongo o kakino.

⁽²⁰⁾ Ndi a asumwe, a timba na tite au. Na tano a e te itum, sango au a eni mo, a bwe mo ndedi, a nya, a ko o nyungu au, a sopi mo.

⁽²¹⁾ Ndi muna a ona mo na, Ati, na boli bubu dingise moi, na o boso bongo, na si dungamene belabe muna ongo.

⁽²²⁾ Ndi sango a ona bautu bau na, Wane mba mboti nya bwam, botise mo, ele eyondo o dia dau, na bitambi o miendi mau;

⁽²³⁾ Wane pe esombi a nyaka la diwongi, na bwa; esedi biso di de, di bwee monyenge:

⁽²⁴⁾ Ebanja nnu mun'am a ta a wo, a be pe; a pumberi, ndi a diabe. Ndi ba bota bwa monyengi.

⁽²⁵⁾ Ndi mun'au nya boso a ta o moonda: na ka a siseri bebe ndabo, a singi ngombi na ngomo.

⁽²⁶⁾ Ndi a beli moutu au mo wo, a uwele mo, mano mambu me ndi ne.

⁽²⁷⁾ Ndi a ona mo na, Muna sango ongo a poi; ndi sango ongo a boo esombi a nyaka la diwongi, ebanja a kusa mo genene la bwam bwam.

⁽²⁸⁾ Ndi a ta a bwa pidi, a si emedi gingea otin; na ndi sango au a busi, a sosumedi mo.

⁽²⁹⁾ Ndi a kwalani sango au na, Ombwa, mini mi-bu mese na bolea ua, na si buleli eanedi yongo to ponda: ndi o si ta o bola mba to isuna mbodi, na mba pe na bwee monyenge na makom mam:

⁽³¹⁾ Ndi na nunu muna oñgo a poino, nu a nyamse bima boñgo na mbamba, na o ta o bwea mo esombi la nyaka.

⁽³¹⁾ A ona mo na, A muna, ua o e na mba bibi bese, mese na benino me ndi moñgo.

⁽³²⁾ Bo ta bo duñgamene na biso di bwei monyeñge na motam: ebanja nunu muna soñgo a ta a wo, ndi a oñgi pe: a ta a pumbia, ndi a diabe pe.

BEPASI XVI.

NDI a ona baokweli bau na, Mbwan ma motu mo ta, mo ta mo bene soeli; nu molem lem mo ta mo bakabelino a manyamse bima bau.

⁽²⁾ A beli mo a ona mo na, ? Neni na masiñgano dini o nyulo oñgo e. Bola bolangi ba soeli oñgo; ebanja o si be pe soeli.

⁽³⁾ Ndi soeli a kwali na momene na, ? Na mabwane; sañgo am a manoñgoni mba soeli am: na si weli pulla; na bwa ison o njako.

⁽⁴⁾ Na nyaki neni na mabolano, ke na pañgabe o soeli am, na ndi ba kusi mba o mandabo mabu.

⁽⁵⁾ O na a beli motu nyese sañgo a mouweliino, a kwali na nyu boso na, ? O aledi sañgo am ne.

⁽⁶⁾ A ona mo na, Ebwea ya mamene ma mufa, A ona mo na, Noñgo kalati oñgo nyi ewu, ja o wasi tatanu, tila mwatanu.

⁽⁷⁾ Ndi a o pe na nune na, ? Ua pe o aledi ne. A alabe, Ebwea ya mamene ma mbasi. A ona mo na, Noñgo kalati oñgo nyi ewu, tila molombi.

⁽⁸⁾ Na sango a sesi nu soeli a bubi ebanja a boli dambu da jañgwa: na ndi bana ba wasi ba añgo batuni bamwenene o nyoñon abu.

⁽⁹⁾ Ndi na ona binyo na, Weka binyomene makom ma bima bi si tem na sii, na o kwidi te, ba mendi kusa binyo o minoko ma bwindia.

(10) Nu nyi e mbadi o di di salo, a e pe mbadi o di dindene: nu nyi titti mbadi o nyulo disadi, a titti pe mbadi o nyulo dindene.

(11) ? O nika, ye te na o si ta mbadi o bima bi si tem na sii, nja nyi mendi lakise binyo na mbwan mambadi e.

(12) ? Ye te na o si ta mbadi o nyulo dambu da motu, nja nyi mendi bola binyo di ji e yanyu e.

(13) To motu a si mabia basango baba: ke a asinge te mo wo, a tondi nune; to na a alia mo wo, a banga nune. Binyo o titti na o wele bia Loba na bima.

(14) Ndi Farisai pe, ba e ekon, ba siingino mano mambu mese: ndi ba yoie mo.

(15) A ona babo na. Binyo o e ndi ba ba sangise binyomene o micsa ma batu: ndi Loba lo bia milema manyo: ebanja di di asam na batu, gi e nyakaka o boso ba Loba.

(16) Mbenda na batopperi e ta na te na Jon: na te na niiponda molango ma Loba mo laingwabeno, ndi motu nyese a biya otin.

(17) Bo s'ambi na moi na wasi o tomba, ndi to isun a mbenda e si mako.

(18) To be na nja nyi paangi munjau, ndi a ba nyu pepe, a wite mosungi: to be na nja nyi baino nu nyi pangabe na momi au a wite mosungi.

(19) Mo ta mbwan ma motu mo wo, ni ta a boto na loki lo mole, na mbom ya bwam, a lundi su yese.

(20) Ndi e ta moakwedi mo wo dina dau Lazarus, nu ta nu nanga o jombe dau, lunda na pola,

(21) A pula jula, o nyulo miburu mi mako o tabili nya mbwan ma motu: ndi mbo mi poino, mi nyaingwa pola au.

(22) Ndi na bo tombino, moakwedi a wo, ndi a ta a bambabe na anjeli o bwannga ba Abraham: mu

mbwan ma motu pe mo ta mo wo, ndi a pullabe;
⁽²³⁾ Ndi o mundi ma kwidi a suno miso mau o
 moi a ta a takisabe, ndi a eni Abraham itum one,
 na Lazarus o bwan̄ga bau.

⁽²⁴⁾ Ndi a eya a ona, A saigo Abraham, bwea
 mba ndedi, o lome Lazarus na a dubise sass'au
 nya mune o madiba a lokomedi eyemi am, ebanja
 na takisabe o mini misonji ma wea.

⁽²⁵⁾ Ndi Abraham a ona, A muna, oṅgeli na o
 ponda oṅgo nya lōṅge o kusi mambu moṅgo ma
 bwam, nikamene pe Lazarus mambu ma bubi: ndi
 tatanu mo a malokomedi, ndi ua o matakisabe.

⁽²⁶⁾ To be na o tetin asu na ua, njiba ni ndene e
 tesebe: o na ba ba mawe o wunu o ya wu, ba si
 wele; to wa wu o tomba o wunu.

⁽²⁷⁾ Ndi a ona, Na sosumedi ua o nini ka, ati, na
 ua o maloma mo o ndabo a tite:

⁽²⁸⁾ Ebanja na bene bona tite batanu; na a
 langwie babo, ke babo pe b'o pō o wana uma a
 itakise.

⁽²⁹⁾ Abraham a ona mo na, Ba bene Moses na
 batopperi ba Mudii: esedi babo ba singani.

⁽³⁰⁾ A ona, Kem, ati Abraham: ye te na mo wo
 a timbe na babo ni wu o kwidi, ba mendi jatoele.

⁽³¹⁾ A ona mo na, Ye te na ba si singi Moses na
 batopperi ba mudii, ba titti na wele leabe, to mo
 wo a pumbwa ndi o kwidi.

BEPASI XVII.

NDI a ona baokweli bau na, E ambi ndi njom
 yi o be: ndi eboma na nu nyi a wane mo!

⁽¹⁾ Bo doli na mo na idali di masia mbasi e tiṅ-
 gabe o nyuṅgu au, ndi a pumbabe o munja, ndi
 to a makumwa mo wo ya bana basadi.

⁽²⁾ O be diweye na binyomene: ye te na mun'a

soṅgo oṅgo a wusami teṅge na ua, domia mo; ye te na a atoeli, lakise mo.

⁽⁴⁾ Ye te na a wusami ua nigeri samba o bunya, ndi na nigeri samba o bunya a timba pe na ua, a oṅa, Na atoeli; ua o lakise mo.

⁽⁵⁾ Ndi bamololoma ba oṅa Saṅgo na, Tōndise jemia dasu.

⁽⁶⁾ Ndi Saṅgo a oṅa, Ye te na binyo o bene jemia ka mbuma ya ilobi, o ena kwalani bono bweli ba sikamin na, Adubwe na mianga, ndi deme o tetin a munja, ndi bo mendi dube binyo.

⁽⁷⁾ ? Njika mo wo nya binyo ni bene moutu, a pulla to dese beembe, a mendi kwalani mo ebemene, ke a mawa o eidi, Ala ja asi, o de e.

⁽⁸⁾ ? Ngo a si mendi kwalani mo na, Boṅsani mba na de, wenga uamene, o boleca mba, na te na de, na nyo; ndi to ua o mada, na nyo e.

⁽⁹⁾ A somi nu moutu o nyulo na a boli mambu e anedino mo e. Na biana, Kem.

⁽¹⁰⁾ Nikanene pe na binyo, ke o bolli mano mambu mese mi anedino binyo, o kwali na, Bisu di e bautu ba si matombwane: di boli di ta di jaṅgamene bola.

⁽¹¹⁾ NDI bo tombino na a alo o Jerusalem, a tombi o tetin a Samaria na Galilee.

⁽¹²⁾ Na a iṅgedi o mudi musadi mo wo, dum da batu ba miloṅgo, ba doṅgamene mo ba teme itum one.

⁽¹³⁾ Ndi ba asume madoi mabu, ba oṅa, A Jezu, Saṅgo, bwea biso ndedi.

⁽¹⁴⁾ Na a enino, a oṅa babo na, Ala, lea binyomene na prisi. Ndi na ba aluno, ba ta ba bolli.

⁽¹⁵⁾ Ndi mo wo a enino na a bolli, a timbi mḃusa, na doi dindene a busise Leba.

⁽¹⁶⁾ A ko wasi o boso o miendi mau, a boli mo masoma: a ta ndi motu a Samaria.

¹⁷ Jezu a alabe a ona, ? Se to dum ndi di bolli e; ? ndi dibua gi e we.

¹⁸ Ba si enene o timba na boli masoma na Loba, ke nu mwen.

¹⁹ A ona mo na, Asunwe, ala ngia ongo: jemia dongo di bolli ua.

⁽²⁰⁾ Na a uwelino na Farisai, njikibe jania da Loba di mendino po, a alabe babo a ona, Jania da Loba di si mapo na genene:

⁽²¹⁾ Ba si mendi ona, Ombwa wanu! to, ombwa wune! O ombwa, jania da Loba di e o tetin anyo.

⁽²²⁾ A ona baokweli bau na, Minya mi mendi poi, na binyo o mendi pula gene bunya bo wo ba Mun'a motu, ndi o si mendi gene mo.

⁽²³⁾ Ndi ba mendi kwalani binyo, Ombwa wunu; to, ombwa wane: o si walane na babo, o si bupe.

⁽²⁴⁾ Ka na bekon be motimedino o mudi mo wo o wasi a moi, ndi bepainya o mune mudi o wasi a moi, nikamene pe Mun'a motu a mendi be o bunya bau.

⁽²⁵⁾ Ndi a masele taka o mambu ma gita, na bangabe o nyulo nini nyoion.

⁽²⁶⁾ Ka na bo tano o minya ma Noa, nikamene pe ndi e mendino be o minya ma Mun'a motu.

⁽²⁷⁾ Ba ta ba da, ba nyo, ba ba a bitu, ba bolabe o diba, na te na bo bunya Noa a ingedino o bolo, ndi mpupe mu po, mu bumbise babo bese.

⁽²⁸⁾ Nikamene pe bo tano o minya ma Lot; ba ta ba da, ba nyo, ba anda, ba andise, ba sa, ba luiga;

⁽²⁹⁾ Ndi bo bunyamene Lot a busino o Sodom, e ta e yoli wea na sulferi o nyulo moi, ndi e bumbise babo bese.

⁽³⁰⁾ Nika e mendi be o bo bunya Mun'a motu a mendi biisabe.

⁽³¹⁾ O bono bunya uu nyi mendi be o moi a ndabo,

na bima bau o ndabo, o si sedi mo a siba asi o non-go mo; nu nyi e o eidi o si sedi mo a timba mbusa.

⁽³²⁾ Ongele munj'a Lot.

⁽³³⁾ To be na nja nyi puli suñge lōñge lau a mendi pumbia mo; to be na nja nyi pumbi lōñge lau, a mendi neñge mo.

⁽³⁴⁾ Na lañgwa binyo, o bo bulu bo mendi be bomi baba o inoñgo di wo, mo wo a mendi noñgobe, nune a mendi dia.

⁽³⁵⁾ Bitu baba ba mendi sia mwemba; mo wo a mendi noñgobe, nune a mendi dia.

⁽³⁶⁾ Baba ba mendi be o moonda: mo wo a mendi noñgobe, nune a mendi dia.

⁽³⁷⁾ Ba alabe ba òna mo na, O wene, A Sañgo. A òna babo na, Uma na uma mbimba ma eno, otin ndi njo-mbila e makotoneno.

BEPASI XVIII.

NDI a toppi monia na babo nini ka, na batu ba añgameni kane ponda ese, se to wolo;

⁽²⁾ A òna, Mokaisedi mo wo mo ta o mudi, a si ta bwa Loba boñgo, to dube motu.

⁽³⁾ Ndi mokusa mo ta o munu mudi, a poiye mo, a òna, Kua mba na moasingedi am.

⁽⁴⁾ Ndi a si emedi o isun a ponda: ndi a timbi, a kwali na momene na, To na na si boo Loba boñgo, to dube motu;

⁽⁵⁾ O nyulo na nuau mutu a matakise mba, na emedi kunia mo, ke na tiingamedi la bepoedi, a olise mba.

⁽⁶⁾ Ndi Sañgo a òna, Siingana mokaisedi a bubi a kwalino.

⁽⁷⁾ ? Ndi Loba lo si mendi kuna bapossedi bau, ba ba maeyane mo mwese na bulu, to na a welisaneno itum na babo e.

(8) Na langwa binyo, A emedi kuna babo dibokimene. Bu ena o bepedi ba Mun'a motu a mendi dia jemia o wasi e.

(9) A toppi munu monia na ba ba lakise na babomene ba babo ba saŋgi, ndi ba paŋga bane:

(10) Batu baba ba ala o tempili o kane: mo wo Farisai, nune pe mokoteli.

(11) Farisai a teme, a kane nini ka na momene, A Loba na somi ua mba na titti ka bane batu, batu ba matuki, ba si tem na sii, ba misuŋgi, toka na nunu mokoteli.

(12) Na kandani 'da ŋgeri 'iba o su samba, na bola dũngu di wo o dum na mese na beneno.

(13) Ndi mokoteli a tem itum one, a si wele to sumwa miso mau o moi, ndi a umbedi bwanga bau, A ona, A Loba o be ndedi na mba na e bubi

(14) Na langwa binyo, nunu motu a alo o ndabo au na betemedi ba sii, se to nune: ebanja motu nyese nyi ena a abweli momene, a mendi sibisabe; nu nyi ena a sibise momene, a mendi jabwabele.

(15) Ndi ba wania pe mo mieŋge ma bana, na a tappi babo: na baokweli bau ba enino nika, ba domia babo.

(16) Ndi Jezu a beli babo, a ona, Esedi bana basadi ba ye na mba, o si baŋgane babo: ebanja nika ndi nyi e o jania da Loba.

(17) Ewie na ona binyo na, To be na nja ni si kusi jania da Loba ka muna nyusadi, a si mendi giŋgea otin.

(18) Ndi moanedi mo wo a uweli mo na, ? A saŋgo nya bwam, neni na mabolano o saŋwa longe la bwindia e.

(19) Jezu a ona mo na, ? Neni o mabelino mba bwam e: to mo a titti bwam ke Loba momene.

(20) Ua o bii beanedi, O si wite mosuŋgi, O si

bwa, O si iba, O si bakele motobbo, Dube songo ongo na nyongo.

⁽²¹⁾ A ona, Mano mambu mese na ta na neinge na te na moutu am.

⁽²²⁾ Na Jezu a siingino mano mambu, a ona mo na, Dambu di wo di dia: Ite, andise bese o benino, na abane batuedi, ndi o mabene eneinge o moi: ndi o ya, bupe mba.

⁽²³⁾ Na a siingino nika, a ta a bwa ndedi bwambi; ebanja a ta mbwan ndene.

⁽²⁴⁾ Na Jezu a enino na a boo ndedi, a ona, E ambi na babo ba bene bima o iingea o ekumbu ya Loba.

⁽²⁵⁾ E ambi to kamel to e miingea o molomba ma ndondoki, ndi to mbwan ma motu a maingea o jania da Loba.

⁽²⁶⁾ Na ba siingi, ba ona, ? Nja so nyi maonga e.

⁽²⁷⁾ A ona, Mambu ma e bwambi na batu, ma titti bwambi na Loba.

⁽²⁸⁾ Petar a ona, Ombwa, biso di dii mese, ndi di bupe ua.

⁽²⁹⁾ A ona babo na, Nambadi na ona binyo na, To motu a titti nyi dii ndabo, to saingo, to nyaingo, to bona saingo, to munja, to bana o nyulo jania da Loba;

⁽³⁰⁾ Nyi si mendi kusa gita a buka o dini longe, na o jania di mendi po longe la bwindia.

⁽³¹⁾ Ndi a noingi na mo dum na baba, a ona babo na, Ombwa, di m'ala o Jerusalem, na mambu mese matilabe na batopperi o nyulo Mun'a motu, ma mendi bolane.

⁽³²⁾ Ebanja a mendi bakabe na Basibii, a mendi yobebe, na bolabe bubi, na tobeli malodi.

⁽³³⁾ Ndi ba mendi dipa mo na lonyaingu, na eli mo o kwidi: ndi o sulalu, a mendi pumbwa pe.

⁽³⁴⁾ Ndi ba si soñtani mano mambu to di wo: dini ekwali di utabe na babo, to ba si bia mambu ma toppobe na babo.

⁽³⁵⁾ Na bo tombino na a ta a sisia bebe na Jeriko: motu a ndima mo wo a ja o momi ma ngia o njako:

⁽³⁶⁾ Na a siñgino dimuti ba tomba, a juwele nji e biana.

⁽³⁷⁾ Ndi ba lañgwi mo na Jezu ya Nazreṭ a tomba.

⁽³⁸⁾ Ndi a toppi na, A Jezu, muna David, bwea mba ndedi.

⁽³⁹⁾ Ndi babo ba ala o boso ba domia mo, na a mako na sau: ndi a toppi na bwambi, A muna David, bwea mba ndedi.

⁽⁴⁰⁾ Na Jezu a teme, a anedi na a waneabe mo: na a sisia bebe, a uweli mo na,

⁽⁴¹⁾ ? Nji o emedino na mba na bolea ua e. A ona, A Sañgo, na pula kusa jene lam.

⁽⁴²⁾ Jezu a ona mo na, O kusa jene loñgo: jemia doñgo di bolli ua.

⁽⁴³⁾ Na dibokimene a kusi jene dau, ndi a bupe mo o ñgia, a sesi Loba; na batu bese na ba enino, ba boli isesa na Loba.

BEPASI XIX.

NDI a iñgedi, a tomba tetin a Jeriko.

⁽²⁾ Ndi ombwa, motu mo wo dina dau Zakkio, a ta momi ma bakoteli, a ta mbwaii.

⁽³⁾ Ndi a pula ene Jezu nja a eno; ndi a si wele o nyulo dimuti, ebanja a ta a utua.

⁽⁴⁾ Na a nya o boso, a abweli o bweli ba bokonya o jene mo: ebanja a pula tomba ni ñgia.

⁽⁵⁾ Na Jezu a poi bebe wa uma, a ombwa moi, a ene mo, a ona mo na, A Zakkio, wamse, siba asi; o enge na emedi ja o ndabo oñgo.

⁽⁶⁾ Na wamse a sibi asi, a kusa mo na monyenenge.

(7) Ndi na ba enino, ba toppo minyuyuungu, ba ona, A a'lo ja na motu nyi e babi.

(8) Na Zakkio a teme, a ona Saango na; A Saango, ombwa, dungu di wo la biba ya bima bam na boli batuedi, ndi ye te na na ta na noŋgo yuma na mo wo o nyulo bakeli matobbo, na emedi timbise mo ŋgeri 'ne.

(9) Jezu a ona mo na, Bono bunya joŋgise di poi o nini ndabo, onyulo na mo pe a e mun'a Abraham.

(10) Ebanja Mun'a motu a poi o pulise na joŋgise yi e ta e pumbia.

(11) Ka na ba siŋgino mano mambu, a batti a toppo monia, ebanja a ta a bebe na Jerusalem, na o nyulo, ba ta ba oŋgeli na Jania da Loba e mendi biisabe tatanu.

(12) O nika a kwali na, Motu nyi ndene mo wo a ala o ekumbu itum, o kusa na momene ekumbu, na a timba pe.

(13) Ndi a bele bautu bau dum, a baki babo dum da bima, o ona babo na, Oŋgwane na te na timba.

(14) Ndi bona bau ba mundi ba asiŋge mo; Ba lomi mwendi o bupe mo, ba ona, Biso di si emedi nunu motu na a ania biso.

(15) Ndi na bo tombino, a ta a kusa ekumbu au, a anedi na bano bautu ba belabe, babo na a bolino bima, na a bie na motu nyese a kusino mosen ma nyuŋya

(16) Nyu boso a poi, a ona, A saango, yuma oŋgo e kusa mosen dum la bima.

(17) A ona mo na, A moutu a bwam; ebanja ua o ta mbadi o nyulo dambu disadi, o bene ŋiŋnya o nyulo dum da mundi.

(18) Nyu pepe pe a po a ona, A saango, yuma oŋgo e kusi mosen bima bitanu.

(19) A kwalani pe mo nika, Ua o bene jania o moi a mindi mitanu.

(20) Nyu pepe pe a po, a ona, A saŋgo, ombwa, yuma oŋgo mi na ta na neŋge kakabe onyulo dibatu;

(21) Na ta na bwa ua boŋgo, ebanja ua o e motu a bwambi: ua o manoŋgo ye o si maneŋgino wasi, o maumbwa pe uma o si saino.

(22) A ona mo na, O nyulo modumbu moŋgo ndi na o kaise ua a motu bubi. Ua o biino na ta motu a bwambi, noŋgino di na si neŋgino wasi, na jumbwa o uma na si saino:

(23) Nika ndi, ? Nji o si bolino bima bam o ndabo a moseŋ, na o bepoedi bam na pula yi e ye yam na moseŋ e.

(24) A ona ba ba temi bebe na mo, na, Noŋgone mo yi yuma a benino, bola mo na nyi bene dum da bima.

(25) (Ba ona mo na A saŋgo a bene bum da bima.)

(26) Ebanja na ona binyo na, Na o motu uyese nyu benino, a mendi bolabe; na mo nyi si bene, ye a benino e mendi noŋgobe na mo.

(27) Ndi ba baasingedi bam, ba si emedi mba na ania babo, wane babo wanu, bwa babo o boso bam.

(28) Na a toppino na, a al'e boso, a aboo o Jerusalem.

(29) Na bo tombino a ta a po bebe na Betfagi, na Betani o moduŋgo ma Olivi, a loma baokweli bua baba,

(30) A ona, Binyo ala o mindi misadi mi lelem na binyo: na o maŋgiano o madia muna eembe, tiŋgabe, otin motu a si jai: unja mo wane mo wanu.

(31) Ye te na motu a uwele binyo na ? Nji binyo o unjono mo e; na na ndi binyo o mendi kwalani mo, Ebanja Saŋgo a pula mo.

(32) Na ba ba lomabe ba ala nigia abu, ba dii ponda a kwalanino babo.

(33) Na ka ba unji muna cembe, babenedi ba kwalani babo na, ? Nji binyo o unjano mun'a cembee.

(34) Bo ona, Saingo a mapula mo.

(35) Ndi ba wania mo o Jezu: ba neŋge mboti abu o moi a muna cembe, ba jese Jezu otin.

(36) Na ba daŋwono, ba lateli mboti abu o ŋgia.

(37) Na a po bebe o besibedi ba moduŋgo ma Olivi, dimuti dese na baikweli ba kuma bwa monyeŋge, na sesi Loba na doi dindene, o nyulo bebolu ba ŋgiinya bese ba enino.

(38) Ba kwali na, Bonam nu Kiŋe ni poi o dina da Yehova: moŋgo o moi, na bosaŋgi o jasami.

(39) Duŋgu da Farisai ba ta na dimuti ba ona mo na, A moleedi, domia baikweli boŋgo.

(40) A alabe a ona babo na, Na laŋwa binyo na, Ye te na bano ba kwidi na sau, madali mu mate-mesia tatanu.

(41) Na a poino bebe, a omboo mudi, a eyi mo mbimbi.

(42) A ona, Usabe ua o ta o bia, to be uamene, o bono bunya boŋgo, mambu ma moŋgi moŋgo! ndi tatanu ma utam o miso moŋgo.

(43) Ebanja minya mi poiye ua, baasiŋgedi boŋgo ba o pulla mosima o muri na mure na ba o diŋgeli ua o muri na mure, na o beendeli ua o mure mese.

(44) Ba o neŋgeli ua na te na miaŋgadu, na bana boŋgo ba be na ua; ba si mendi dia o tetin na idali di wo o moi a dine; ebanja o si bii iponda ya ipepeli doŋgo.

(45) Ndi a alo o tempili, a kuma busise babo ba andise otin, na babo ba maanda;

(46) A ona babo na, E tilabe na, Ndabo am e e ndi ndabo a moka, ndi binyo o timbise mo molomba ma giba.

(47) Ndi a lei bunyate o tempili. Ndi prisi ba boso

na batiledi na miomi ma batu ba pulise o bwa mo,
⁽⁴⁸⁾ Ndi ba si wele dia neni ba mendino bola;
 ebanja batu bese ba ta ba lelemi siingani mo.

BEPASI XX.

NDI na bo tombino, o bunya be wo ba mi minya.
 na a leino batu o tempili, na langwe molaigo ma
 bwam, prisi ba boso na batiledi, na badun ba
 batu, ba poi na mo,

⁽²⁾ Ba toppono mo na, ? Langwa biso o nyulo
 njika nginnya o bolano mano mambu: nja nu
 nyi bola ua nini nginnya e.

⁽³⁾ A alabe, a ona babo na, Na emedi juweli
 binyo dambu di wo: alabe mba:

⁽⁴⁾ Idubise la Jon, di wu ndi o moi, ngo la batu e.

⁽⁵⁾ Ba kwali na babomene na, Ye te na di kwali
 na, O moi; A mendi kwalana, ? Nene so binyo
 o si dube mo e.

⁽⁶⁾ Ndi ye te na di kwalina, La batu; batu bese
 ba mendi jaigwa biso madaii; ba bii bwam na
 Jon, a ta motopperi a mudii.

⁽⁷⁾ Ba alabe na, ba si wele langwa neni bu eno.

⁽⁸⁾ Jezu a ona babo na, To mba na si langwa
 binyo o njika nginnya na bolino mano mambu.

⁽⁹⁾ Ndi a kuno toppo na batu munu monia;
 Motu mo wo a de moonda ma lonyengen, ndi a
 eseli mo na baboledi, ndi a alo o ekumbu itum,
 bwindia be itum.

⁽¹⁰⁾ Isun a ponda a lomi moutu o baboledi, na
 ba boli mo bepuma ba lonyengen: ndi baboledi
 ba dipa mo, ba lomi mo ewolo.

⁽¹¹⁾ Ndi a loma pe moutu nyu pepe, ndi ba dipa
 pe mo, sambwele mo, ba lomi mo ewolo.

⁽¹²⁾ Ndi a lomi pe nyu balalu: ba dipi pe mo
 bebaigu, ba nemeli mo o eboko..

⁽¹³⁾ Ndi saŋgo a moonda a ona; Neni na mabolanano e; Na enedi loma muna ani nyu tondabe: ŋgo ba babe mo, ke ba ene mo.

⁽¹⁴⁾ Ndi na baboledi ba enino mo, ba kwali soka babomene na, Nunu ndi a saŋgwa bima; ya, esedi biso di bwa mo, ndi saŋgwo di be lasu.

⁽¹⁵⁾ Na ndi ba busiseno mo o moonda, ba boo mo. ? Neni so saŋgo a moonda a mendino bola na baboe.

⁽¹⁶⁾ A mendi po a bumbise bano baboledi, a mendi bola moonda na bapepe. Ndi na ba siŋgino nika, ba ona, A Loba se to na.

⁽¹⁷⁾ Ndi a omboo babo a ona: Nji so yini ni tilabe, Idali balungeri ba baŋgino, mu lem-lem mu timbi idali la ituŋgu e.

⁽¹⁸⁾ To a be na nja nu kwidi o nyulo di idali, a mendi bwea: ndi o nu di mendino koiye, di mendi sia mo ka diburu.

⁽¹⁹⁾ Na prisi ya boso na batiledi ba pula putia mo ponda mene; ndi ba bwa batu bongo: ebanja ba soŋtani na a toppo manu monia diŋgise babo.

⁽²⁰⁾ Ndi babo ba tattı mo, ba lomi ba mosenja, ba lca babomene batu ba mbadi, na onyulo beyala bau ba mendi kusa mo, na ba bake mo o ŋgiunya na jania da moanedi.

⁽²¹⁾ Ndi ba uweli mo na, A moleedi, biso di bii na, ua o toppo na lei bwam bwam: to o si dube motu na motu, ndi o lei belem ba Loba na mbadi.

⁽²²⁾ ? Bo doli na biso di bola njangi na Kaisar, ŋgo kem e.

⁽²³⁾ Ndi a soi mawonden mabu, a ona babo na, ? Nja o kekino mba e.

⁽²⁴⁾ Lea mba denario po. Njika bowan na dina dini e. Ba alabe, ba ona, La Kaisar.

⁽²⁵⁾ Ndi a ona babo na, Bola na Kaisai, mambu me Kaisai, ndi na Lobo mambu me Loba.

⁽²⁶⁾ Ndi ba si wele alia beyala bau o mioso ma batu: ndi ba tanya o jalabe lau, ba ko na sau.

⁽²⁷⁾ Ndi duŋgu da Saddukai ba poi na mo, babo ba tobbo ipumbwele la kwidi; ndi ba uwele mo na,

⁽²⁸⁾ A moleedi, Moses a tilia biso na, Ye te na mun'a saŋgo a widi, a dia mutu, ndi e si be bana, na mun'a saŋgo au a maba munjau, na a makusa mun'a saŋgo au mbolako.

⁽²⁹⁾ O bia na, Ba ta bana ba saŋgo samba; ndi nya boso a bai mutu, a widi, a si dii muna.

⁽³⁰⁾ Ndi nya mbusa pe a bai mo; a widi, o si dii muna.

⁽³¹⁾ Na nu nyi lundi balalu a bai mo; nikamene, babo samba ba bai mo, ba si dii bana, ndi ba widi.

⁽³²⁾ Ndi o isukan, mutu pe a widi.

⁽³³⁾ ? O nika, o ipumbwele la kwidi a mendi be munja nja e: ebanja samba nyese ba bai mo.

⁽³⁴⁾ Jezu a alabe a ona babo na, Bana ba wasi ba maba, ba bolabe o diba;

⁽³⁵⁾ Ndi babo da mendi laŋgabe duŋgamene o noŋgo ekumbu, na ipumbweli o nyulo bawidi, ba si maba, to bolabe o diba:

⁽³⁶⁾ To ba si mawo pe tom: ba e ndi ka anjeli: ba e ndi bana ba Loba, bana ba ipumbwele.

⁽³⁷⁾ Ndi o nyulo na bawidi ba mendi pumbwa pe, Moses momene a lei o eidi ni iponda a belino Yehova na, Loba lo Abraham, na Loba lo Isaak, na Loba lo Yakov.

⁽³⁸⁾ Mo a titti Loba la bawidi, ndi la bawenya: ebanja bese ba e ndi na mo.

⁽³⁹⁾ Ndi duŋgu da batiledi ba alabe ba ona, A moleedi, Ua o kwali bwam.

⁽⁴⁰⁾ Ndi o mbusa yini ponda to mo wo a si wele juweli pe mo tom tom.

⁴¹ Ndi a ona babo na, ? Neni ba kwalino na, Krai a e ndi mun'a David e.

⁴² David momene a ona o kalati a Mienge na, Yehova a ona Saingo am na, Ja o dia dam da momi.

⁴³ Na te na timbise baasiugedi boingo ebambu ya mataंगा moingo.

⁴⁴ O eni, David a beli mo Yehova, ? Neni so a eno mun'au e.

⁴⁵ Ndi o matoi ma batu bese a ona baokweli bau,

⁴⁵ Na. Binyo be diweye na batiledi, ba tondi dangwa na mboti ya miaba, ba tondi masoma o madun, na begedi be asam o ndabo nya ndungamene, na begedi be asami o mandema:

⁴⁷ Ndi ba da mandabo ma mikusa, na o mawondon ba kane moka ma bwaba: bano ba mendi kusa dibumbe dindene.

BEPASI XXI.

NDI a ombwe moi, o eni mibwan ma batu, ba elino mbolu o eneige.

⁽²⁾ A eni pe motuedi a mokusa mo wo a elino otin miti miba.

⁽³⁾ Ndi a ona, Na kwali binyo na, nambadi nu motuedi a mokusa, a eli atuna babo bese.

⁽⁴⁾ Ebanja bano bese o nyulo gita ba benino ba elino o eneige la Loba: ndi nu o nyulo ipula dau a eli otin bededi bau bese a benino.

⁽⁵⁾ Ndi ka duigu ba kwalino o nyulo tempili, neni e botisabe na madali ma bwam, na mabia, a ona,

⁽⁶⁾ O nyulo mano mambu me na binyo o maombwa, minya ini mendi poi, otin ndi idali to di wo di si die o moi a dine ma si mendi komabe o wasi.

⁷ Ndi ba uwele mo na, ? A moleedi, ndi njika

be mano mambu ma mendi be e: ? nji e mendi be e_{emban} ya mano mambu ma mendi po e.

⁽⁸⁾ A ona babo na, O be diweye na binyo o si wondobe: ebanja gita ma mendi poi o dina dam, ba ona, Mba ndi na e Krais: ndi ponda e siseri bebe: binyo o si bupe babo.

⁽⁹⁾ Na ebe o masinga momban ma bila, na itoto, o si bwa bo_{ngo}: ebanja mano mambu ma mendi sele tomba, ndi isu di si bedi.

⁽¹⁰⁾ Ndi a ona babo na, Itumba di mendi jasumwe diingise itumba, na ekumbu diingise ekumbu:

⁽¹¹⁾ Ndi isoa la mia_{ngadu} dindene mu mendi be o uma na uma, na njai, na mokeli: na jenene la bo_{ngo}, na be_{emban} bendene ba mendi be o nyulo moi.

⁽¹²⁾ Ndi o boso mano mese ba mendi ne_{nge} maa mabu o nyulo anyo, na takise binyo, bakino binyo o ndabo nya dungamene, na ndabo a beboa, o wanabe o boso ki_{ne} na baanedi o nyulo dina dam.

⁽¹³⁾ Ndi e mendi timba na binyo ka mbu_n.

⁽¹⁴⁾ Ti_{nge} mo o milema manyo, o si sele jania di o mendino jalabe:

⁽¹⁵⁾ Ebanja na e_{medi} bola binyo modumbu na ja_{ngwa}, me na baasi_{ngedi} bo_{ngo} bese ba si mendi eka to timbisele.

⁽¹⁶⁾ Ndi binyo o mendi jandisebe na basango, na banya_{ngo}, na bona sa_{ngo}, na mibia, na makom; na du_{ngu} danyo ba mendi welebe o kwidi.

⁽¹⁷⁾ Ndi o mendi asi_{ngabe} na batu bese o nyulo dina dam.

⁽¹⁸⁾ Ndi to ny_o ya milopo manyo e si manyam.

⁽¹⁹⁾ O betatteri ba_{nyo} binyo e_{mbe} milema manyo.

⁽²⁰⁾ Na ni iponda o maene Jerusale_m di di_{ng}e_{le} na milo_n ma bila, o bia na dibumbe dau di e bebe.

⁽²¹⁾ Ndi esedi babo ba be o Judea ba nyi o

miduŋgu; na babo ba be o tetin au esedi babo ba busi; o si sedi babo b'e o bekumbu ba ingea otin.

⁽²²⁾ Ebanja mini me ndi minya ma bekumedi, mambu mese ma tilabe ma malunda.

⁽²³⁾ Ndi eboma na babo ba e demi, na babo nyoŋgise bana o mi minya! ebanja itakise diandene di mendi be o eyundi, na maliŋga o moi a bano batu.

⁽²⁴⁾ Ndi ba mendi ko na mpepeli ma po, ba mendi dieribe mikoma o matumba mese: ndi, Jerusalem e madakabe o wasi na Basibii, na te na ponda la Basibii be lunda.

⁽²⁵⁾ Ndi beɓmban be mendi be o we, na o modi, na o ŋiŋgitti; na o wasi ndutu o matumba, na manyaka, munja na bemune bau ba mawuŋgulani.

⁽²⁶⁾ Milema mi batu mi ko o nyulo boŋgo, na ji ombwane mano mambu mu poino o wasi: ebanja ŋiŋnya ya moi ba mendi soisabe.

⁽²⁷⁾ Ndi ba mendi ene Mun'a motu poino o diwindi-windi, na ŋiŋnya na bosaŋgi bondene.

⁽²⁸⁾ Ndi mano mambu ma boti tomba, binyo ombwa moi, na sumwa milopo manyo; ebanja beoŋgedi banyo be siseri bebe.

⁽²⁹⁾ Ndi a toppi monia na babo; Ombwa bweli ba efig, na miele mese;

⁽³⁰⁾ Ni iponda be pumedino, o ene, o bia na binyo mene, na lue ji e bebe.

⁽³¹⁾ Nikamene pe binyo ni iponda o ene mano mambu ma tomba, binyo o bia na jania da Loba di e bebe.

⁽³²⁾ Nambadi na oŋa binyo na, Yini nyoŋon e si mendi tomba one na te na mese ma lunda.

⁽³³⁾ Moi na wasi e mendi tomba; ndi beyala bam be si mendi tomba one.

⁽³⁴⁾ Ndi o be diweye na binyomene, ke na to ponda milema manyo m'o lunda na juli la bwambi,

na soki, na bepuledi ba dini lōnge, o nika bo bunya bo mendi poi na binyo o si bie.

³⁵ Ebanja ka ilambi e mendi poi o moi a babo bese ba jai na dipama o boso ba wasi bese.

³⁵ Binyo tatta so, na kane ponda ese, na binyo o malaŋgabe duŋgamene o oŋga mano mambu mese na mendi tomba, na o teme o boso ba Mun'a motu.

³⁷ O iponda bunya a ta a lea o tempili, na bulu a busa, a ja o moduŋgu mo belebe, Olivi.

³⁸ Na batu bese ba poi o ediba-diba, o tempili, o siŋga mo.

BEPASI XXII.

NDI ndema la ewolu e sisaŋgi, di siseri bebe, di mabelabe, Betombedi.

² Na prisi ba boso na batiledi, ba puli neni ba ma bwa mo; ndi ba bwa batu boŋgo.

³ Ndi Satan a iŋgedi o Judas, nu a belabe Iskarioti, a ta mo wo ya dum na baba.

⁴ Ndi a ali o ŋgia au, a ania mwanu na prisi ba boso na baanedi, neni a mendino baka mo na babo.

⁵ Ndi ba bwa monyeŋge, ba suse o bola mo mbolu.

⁶ Na mo a bola dikaka, a pulise ponda na o bake mo babo, ipondamene dimuti di tittino.

⁷ Ndi bunya ba ndema la ewolu e sisaŋgi e ta, na betombedi e mendi bwabe.

⁸ Ndi a lomi Petar na Jon, a ŋna, Ala boŋsane biso betombedi, na di mada.

⁹ Ba ŋna mo na, ? O we o emedino na biso di boŋsane e.

¹⁰ A ŋna babo na, Ombwa, ni iponda o iŋgedi o mundi, motu mo wo a mendi doŋgameni binyo,

a bambe ewa ya madiba; bupe mo o ni ndabo mene a miŋgeano.

⁽¹¹⁾ Ndi o makwala na saŋgo a ndabo na, Moleedi a ona ua na, ? O we ituñ nya ben yi ndene, uma na mendino da betombedi na baikweli bam e.

⁽¹²⁾ Ndi a emedi lea binyo ituñ ni ndene o moi, botisabe: otin o boñsani.

⁽¹³⁾ Ndi ba alo, ba dia ka na a kwalana babo: ndi ba boñsane betombedi.

⁽¹⁴⁾ Na ponda e poi, a jaasi, na dum da bamololoma na baba, ba ta na mo.

⁽¹⁵⁾ Ndi a ona babo na, Na bepuledi na ta na pula da bini betombedi na binyo, to na mataka:

⁽¹⁶⁾ Ebanja na ona binyo na, Na si emedi pe da mo na te e lunda o jania da Loba.

⁽¹⁷⁾ Ndi a noñgi dibondi, a boli masoma, a ona, Noñgo dini, abine na binyomene.

⁽¹⁸⁾ Na ona binyo na, Na si emedi nyo pe bepuma ba lonyengen, na te na jania da Loba di mendi po.

⁽¹⁹⁾ Ndi a noñgi ewolu, a boli masoma, a bua, a boli na babo, a ona, Dini ndi mokuku mam mu bolabe o nyulo anyo: bola dini o joñgedi dam.

⁽²⁰⁾ Nikamene dibondi pe o beboedi ba ida, a ona, Dini dibondi de ndi isaŋgo ya penya, o maiya mam, mu komabe na binyo.

⁽²¹⁾ Ndi ombwa, dia da nu nyi a jaandise mba di e na mba o tabili.

⁽²²⁾ Nambadi Mun'a motu a alo, ka na e posso-beno: ndi eboma na nu motu yi e na Mun'a motu a m'andisade!

⁽²³⁾ Ndi ba bota pula na babomene, njika mo wo y'abu nyi mendi bola dini dambu.

⁽²⁴⁾ Ndi mitaŋgu pe mu e na babo me na mo wo ya abo, a mendi laŋgabe bondene.

⁽²⁵⁾ A ona babo na, Kiine ya Basibii ba kikise jania o moi abu; na babo ba kikise n̄giinya o moi abu, ba belabe babwam.

⁽²⁶⁾ Ndi binyo o si mendi be nika; nu nyi e mondene na binyo esedi mo a be ka nyusadi; na nu nyi e moni ka nu nyi a bolea.

⁽²⁷⁾ ? Njika mo wo a e nyi ndene, nu nyi a ja o bededi, to nu nyi a bolea e: ? e titti te nu nyi a ja o bededi e; ndi u'e na binyo ka mo nyi mabolea.

⁽²⁸⁾ Binyo o be ndi babo ba tiingam na mba o bekekisedi bam.

⁽²⁹⁾ Ndi na possedi binyo ekumbu, ka na Tite a possedino mba:

⁽³⁰⁾ Na binyo o mendi da na nyo o tabili am o jania dam, na ja o begedi, kaiseno dum da matumba ma Israel na biba.

⁽³¹⁾ Ndi Saigo a ona, Simon, Simon, ombwa, Satan a noŋgi binyo na momene, na a maseŋwe binyo ka mbasi;

⁽³²⁾ Ndi na ta na kane o nyulo oŋgo, na jemia danyo di si mendi po: na ni iponda o matimbi te, embe bona soŋgo oŋgo.

⁽³³⁾ Ndi a ona mo na, A Saigo, na aŋgameni ala na ua, o ndabo a beboa, to o kwidi mene.

⁽³⁴⁾ A ona mo na, A Petar, na laŋgwa ua na, Momi ma uba mo si malon̄go o bono bunya na te na o mendi tobbo n̄gerilalu na ua o si bia mba.

⁽³⁵⁾ Ndi a ona babo na, ? Ni iponda na lomi binyo e si be mokuta, to mikuta misadi, to bitambi pe, binyo o pulise to dambu e. Ba ona mo na, To dambu.

⁽³⁶⁾ Ndi a ona babo na, Ndi o tatanu nu nyi bene mokuta, esedi mo a noŋgi, na mokuta misadi pe: nu nyi si bene po esedi mo a andise mboti au a ande po.

⁽³⁷⁾ Ndi na ona binyo na, Di di tilabe o nyulo mba e mabo o nyul'am, A ta a langabe na baboledi ba bubu: ebanja mambu m'e o nyul'am ma bene isu.

⁽³⁸⁾ Ndi babo ba ona, A Saigo, ombwa, po iba yi e. A ona babo na, E de bwam.

⁽³⁹⁾ NDI a busi a alo ka a kolononino o modungo ma olivi: baokweli bau pe ba bupe mo.

⁽⁴⁰⁾ Na a poi o umamene, a ona babo na, Kane, ndi binyo o si ingea o nyulo ikekise.

⁽⁴¹⁾ Ndi a dute na babo isun itum, a numi ma-boingo wasi, a kane,

⁽⁴²⁾ Na, Ati, ye te na ua o emedi, eseli dini dibondi di tombi na mba: to e be na se to gemia dan, ndi yongo di bo.

⁽⁴³⁾ Ndi anjeli a leile momene, a wa o moi, a embe mo.

⁽⁴⁴⁾ Ndi a ta a taka bwambi, a kane pe bwam bwam: ndi eyangi au e ta ka maton ma maiya kwidino wasi a miangadu.

⁽⁴⁵⁾ Na a asumweno o moka, na a pino na baokweli bau, a dia babo o iyo o nyulo ndutu,

⁽⁴⁶⁾ Ndi a ona babo na, ?Nji binyo o naigano iyo e, asumwe, na kane ke binyo o ingea o ikekise.

⁽⁴⁷⁾ Ni iponda a toppino, ombwa dimuti, na nu nyi a belabe Judas, mo wo ya dum na baba, a dangwa o boso babo, a siseri bebe na Jezu, o sopa mo.

⁽⁴⁸⁾ Ndi Jezu a ona mo na, A Judas, o andise mun'a motu na masopa e.

⁽⁴⁹⁾ Na babo ba ta na mo, ba eni di di mendi bolabe, ba ona mo na, ?A Saigo, biso di ke na po e.

⁽⁵⁰⁾ Na mo wo ya abu a dipi moutu ma prisi nyi ndene, a ke itoi lau la momi.

⁽⁵¹⁾ Jezu a alabe, a ona, Binyo esedi mba isun, Ndi a tappi itoi lau, a bolle mo.

⁽⁵²⁾ Ndi Jezu a kwalani prisi ba boso, na baanedi ba tempili, na badun, babo ba poi na mo, a ona, ? Binyo o poi na mba ka diingane moibedi, na po, na bebungo e.

⁽⁵³⁾ Na ta na binyo bunyate o tempili, ndi binyo o si sambise to dia diingane mba: ndi yini ye ndi ponda anyo, na nginnya ya muititti.

⁽⁵⁴⁾ Ndi ba nongi mo, ba dieri, ba alane mo o ndabo prisi ndene. Ndi Petar a bupe mo isun itum.

⁽⁵⁵⁾ Na ba boti wea o tetin a ituñ ndene, na ba jai wasi o uma wo, Petar pe a jano na babo.

⁽⁵⁶⁾ Ndi ngonderi pe a omboo mo ka a ja bebe na wea, ndi a omboo mo bwam, a ona, Nunu motu pe a ta na mo.

⁽⁵⁷⁾ Ndi a tobbo mo, a ona, A mutu na si bii mo.

⁽⁵⁸⁾ O isun iponda nyupepe a eni mo, a ona, Ua pe o e mo wo ya babo. Ndi Petar a ona, A motu, mba na titti.

⁽⁵⁹⁾ Ndi o mbusa ponda po, mopepe a kwali na dipita, Nambadi nunu pe a ta na mo: a e ndi motu a Galilee.

⁽⁶⁰⁾ Na Petar a ona, A motu, na si bii di ua o toppino. Ndi dibokimene momi ma uba mo-longo.

⁽⁶¹⁾ Ndi Sañgo a yombo, a omboo Petar. Na Petar a oñgeli eyala ya Sañgo neni a kwalanino mo na, Biana momi ma uba mo malongo, ua o mendi tobbo mba ñgeri 'lalu.

⁽⁶²⁾ Na Petar a busi, a eya mbimbi bwambi.

⁽⁶³⁾ Ndi batu ba aledi Jezu ba yoiye mo, ba dipa mo.

⁽⁶⁴⁾ Ndi na ba dibino mo miso, ba dipa mo o boso,

ba uwele mo na, Langwa bedinge; ? Nja nyi dipi ua e.

⁽⁶⁵⁾ Na mambu mapepe gita na ba toppino na dibena o liingise mo.

⁽⁶⁶⁾ Ka na bunya bu eselino, badun ba batu, na prisi ya boso, na batiledi, ba poi o uma wo, ba dieri mo mwemba mabu, ba ona,

⁽⁶⁷⁾ Ua ndi e Kraise, o langwa biso. A ona babo na, Ye te na na langwo binyo, o si emedi dube:

⁽⁶⁸⁾ Ye te na mba pe na uwele binyo, o si emedi jalabe mba, to gi esedi mba na ale.

⁽⁶⁹⁾ Ponda ni mapo Mun'a motu a mendi ja o dia da momi la ngiinya ya Loba.

⁽⁷⁰⁾ Ndi babo bese ba ona, Ua ndi o e Mun'a Loba e. A ona babo na, Binyo o kwali na na e.

⁽⁷¹⁾ Ba ona, ? Nji di mapulane pe mbui yi pepe e, ebanja biso momene di siingi o modumbu mau.

BEPASI XXIII.

NDI dimuti dese da babo ba asunwe, ba dieri mo na Pilate.

⁽²⁾ Ndi ba kumo bakeli mo, ba ona, Biso di dii ini motu a matukwa ekumbu, bainganino o bola Kaiser bowen, a ona, momene a e Kraise, Kiine.

⁽³⁾ Pilate a uwele mo a ona, Ua ndi Kiine a Baju e. A alabe mo, a ona, Ua o kwalina.

⁽⁴⁾ Ndi Pilate a ona prisi ya boso na batu na, Na si dii njom na munu motu.

⁽⁵⁾ Ndi ba beinga liinga, ba ona, A embe batu o tetin a Judea, a boteri o Galilee na wana uma.

⁽⁶⁾ Pilate a siingino o nyulo Galilee, a uwele na ngo nunu motu a e ndi motu a Galilee.

⁽⁷⁾ Na a biino na, a e ndi o jania da Herod, a lomi mo na Herod, nu momene pe nu ta o Jerusalem o ni ipondo.

⁽⁸⁾ Na Herod a enino Jezu a ta a bwa motami mondene: ebanja a ta a pula jene mo itum ibe ititti, a ta a siŋga mambu ma gita o nyul'au; ndi a apite o jene dungu da bebolu be boi na mo.

⁽⁹⁾ Ndi a uwele mo o beyala begita; ndi a si ala-be mo to dambu.

⁽¹⁰⁾ Na prisi ba boso na batiledi ba tem na manyakisan o bakeli mo.

⁽¹¹⁾ Ndi Herod na batu bau ba bila ba jise mo o titti, ba keke mo, ba botise mo na mboti a bwam, ba loma pe mo o Pilate.

⁽¹²⁾ Bo bunyamene Pilate na Herod ba ta ba latta dikom: ebanja o boso ba ta bosinga na babomene.

⁽¹³⁾ Ndi Pilate a belino o uma wo, prisi ya boso, na baanedi, na batu.

⁽¹⁴⁾ A ona babo na, Binyo o wandedi mba nunu motu, ka mo wo nyi matukwe batu: ndi ombwa, na wasa mo o mioso manyo, na si dii to njom na nunu motu o nyulo ma mambu me na binyo o bakeli mo.

⁽¹⁵⁾ Kem, to Herod pe: ebanja na lomi binyo na mo; ndi ombwa, to dambu di dungamene kwidi e si boli mo.

⁽¹⁶⁾ O nika na emedi tase mo, na esele mo.

⁽¹⁷⁾ (Ebanja a kolongoni wonja mo wo na babo o bunya ba ndema.)

⁽¹⁸⁾ Ndi babo bese ba eya ebe mo wo, ba ona, O one na nunu motu, esedi biso Barabbas.

⁽¹⁹⁾ (Nu o nyulo itoto a wanino o mudi, na ebwan, a ta a elebe o ndabo a beboa.)

⁽²⁰⁾ O nika Pilate a emedi jeseli Jezu, a toppi pe na babo.

⁽²¹⁾ Ndi ba eya ba ona, Bwa mo, bwa mo.

⁽²²⁾ A o pe na babo ngeri 'lalu. Ne, njika bubi a

bolino e. Na si dii njom a kwidi na mo: o nika na emedi tuse mo na eseli mo a ala.

⁽²³⁾ Ndi ba eyi na madoi mandene, ba pula na a ma bwabe. Ndi madoi mabu na prisi ba boso ma buka:

⁽²⁴⁾ Ndi Pilate a boli doi na e mendi be ka na ba pulino.

⁽²⁵⁾ Ndi a unjo na babo nu, o nyulo itoto na bwane a ta a pumbabe o ndabo a beboa nu na ba pulino; ndi a baki na babo Jezu o jemia dabu.

⁽²⁶⁾ Na ka ba alane mo one, ba yakisane mo wo Simon motu a Sirene, a wu o ekumbu, na o moi au ba elino ekoko-sau, na a mabamba mo o mbusa Jezu.

⁽²⁷⁾ Ndi mwemba mondene ma batu ba bupe mo, na bitu, ba ba ta ba te misia, na geya mo.

⁽²⁸⁾ Ndi Jezu a yombi, a ona babo na, A ngonderi ya Jerusalem, o si eyea mba, ndi o eya na bin-yomene na bana banyo.

⁽²⁹⁾ Ebanja, ombwa, minya mi poi, otin ndi ba mendi kwala na, Bonam na beombe, na dibum di si yai tom, na mabe ma si nyongise.

⁽³⁰⁾ Ndi babo ba mendi bota kwala na ona midungo na, Ko o moi asu: na o midungo misadi na, Kumani biso.

⁽³¹⁾ ? Ye te na ba boli nika na bweli bo penya, neni e mendi be na boanji e.

⁽³²⁾ Ndi ba ta na mo, baba bapepe, baboledi-ba-bubi, ba alane na mo o eli bakwidi.

⁽³³⁾ Ndi ba ta ba poi o uma e belabe Kalvari, ba bomeli mo, na baboledi-ba-bubi, mo wo o dia dau da momi, nuni pe o dia dimosi.

⁽³⁴⁾ Ndi Jezu a ona, Ati, lakise babo; ba si bii di dambu ba bolino. Ndi ba abane mboti au, ba nyossi mali.

⁽³⁵⁾ Ndi batu ba teme, ba omboo; Baanedi pe

na babo ba yoiye mo, ba ona, A oṅgise bapepe, esedi mo o oṅgise momene, ye te na a e Kraisi mopossedi ma Loba.

⁽³⁵⁾ Na batu ba bila ba keki mo, ba poi na mo, ba boli mo esasangi.

⁽³⁷⁾ Ba ona, Ua o e ndi kiin ya Baju, oṅgise uamene.

⁽³⁸⁾ Na betiledi pe be tili o moi au o bwambu ba Elline, na Romane, na Hebrew, na, Nunu ndi Kiin ya Baju.

⁽³⁹⁾ Na mo wo ya baboledi ba bubi ni ta ni panaba, a yoiye mo, a ona, Ye te na o e ndi Kraisi, oṅgise uamene na biso.

⁽⁴⁰⁾ Ndi nune a alabe a domia mo, na, ? Ua pe, o si bwa Loba boṅgo, o enino ua o teme o nyulo moka mokwidi e.

⁽⁴¹⁾ Na biso nambadi di aṅgameni, ebanja biso di kusi mosauwedi mo duṅgamene bebolu basu: ndi nunu motu a si boli to dambu di wusi.

⁽⁴²⁾ Ndi a ona Jezu na, A Saingo, oṅgeli mba ke o poi o jania doṅgo.

⁽⁴³⁾ Jezu a ona mo na, Nambadi na ona ua na, O eṅge o mabe na mba o Paradiso.

⁽⁴⁴⁾ Ndi e ta o ponda motoba, ndi muititti mu ta o moi a wasi nyese na te na ponda dibua.

⁽⁴⁵⁾ We e ta e dima, moekan ma tempili ma nyauwa o tetin.

⁽⁴⁶⁾ Na Jezu na a ta a eya na doi dindene, a ona, Ati, O maa moṅgo na bole mudii mam; na a kwalino dini, a patea.

⁽⁴⁷⁾ Na moanedi ya ebwea, a eni di di bolabe, a sesi Loba, a ona, Nambadi nu a ta a motu mosangi.

⁽⁴⁸⁾ Na batu bese ba poi o uma wo o dini jene, ombwino mambu ma bolabe, ba dipi mianga mabu, ba timba.

⁽⁴⁹⁾ Na mwemba mau ma bitu ba bupe mo o Galilee, ba teme itum, ba ombwi mano mambu.

⁽⁵⁰⁾ NDI ombwa, motu mo wo mo ta, dina dau Josef, moanedi; motu a bwam, na etem na sii:

⁽⁵¹⁾ Numene, a si emedi mwanu na ebolu ya babo; motu a Arimatia, mundi ma Baju: nu pe a tatta na jania da Loba.

⁽⁵²⁾ Nunu motu a alo na Pilate a akwa mbimba ma Jezu.

⁽⁵³⁾ Ndi a nongi mo wasi, a ulelli mo o dibatu da mbom, a neŋge mo o soŋgo ni poabe o idali, otin motu a si ta manaŋga tom.

⁽⁵⁴⁾ Ndi bo bunya bo ta bunya ba mboisan, ndi bunya ba iwumse bo siseri bebe.

⁽⁵⁵⁾ Na bitu pe ba ba poi na mo o Galilee, ba bupe, ba omboo soŋgo, na neni ba nengino mbimba mau.

⁽⁵⁵⁾ Ndi ba timba, ba boisanani benumba na moki; ndi ba wumse o bunya ba iwumse, ponda na beanedi.

BEPASI XXIV.

NA o bunya ba bosu ba weki, o mbata a ediba, ba poi o soŋgo, ba wani na babo benumba, be na ba ta ba boisanani, na bane bapepe ba ta na babo.

⁽²⁾ Ndi ba dia idali di sumabe na soŋgo.

⁽³⁾ Ndi ba ingea ba si dii mbimba ma Saigo Jezu.

⁽⁴⁾ Na bo tombino, ka na ba nyakino gita o nyulo au, ombwa, batu baba, ba temi bebe na babo, o mboti ni masaŋgi,

⁽⁵⁾ Na ka ba bwano boŋgo, na numi mioso mabu o wasi, ba ona babo na, ? Nji o puliseno bawenya tetin a bawidi e.

(6) A titti wanu, ndi a pumboo, o oṅgeli neni a kwalino na binyo ni iponda a ta o Galilee,

(7) A ona. Mun'a motu a mabakabe o niaa ma batu ba bubu, na mendi bwabe, na o sulalu a mapumbwa pe.

(8) Ndi ba moṅgelino beyala bau,

(9) Ndi ba asumwe o soṅgo, ba laṅwa mano mambu mese na dum na mo wo, na bane bese.

(10) E ta ndi Mari ya Magdala, na Joanna, na Mari ya James, na bitu bapepe ba ta na babo, ni ba laṅwa mano mambu na bamololoma.

(11) Ndi beyala babu bi enen o mioso mabu ka bekwali ba mbamba, ndi ba si dube babo.

(12) Ndi Petar a teme, a nyi o soṅgo: ndi a niami wasi, a ombwi mboti a mbom, be neṅgebe o umamene; ndi a aluno, a uba na momene o nyulo di di tombi.

(13) Ndi ombwa, babo b'abu, ba ala o bo bunyamene, o mundi musadi mu belebe Emmaus, e ta itum na Jerusalem stadio momotoba.

(14) Ndi ba toppone, o nyulo mano mambu mese, ma ta ma tomba.

(15) Ndi e ta na ba kwalane mwemba, na joṅgeli, Jezu momene a sisia bebe, a dangwo na babo.

(16) Ndi miso mabu ma ta ma embabe, na ba si wele bie mo.

(17) Ndi a ona babo na, ?Njika nya bekwali bini na binyo o alia na mowo na nune ka na o dangwa na bwa pidi e.

(18) Ndi mo wo ya abo, dina dau di ta Kleopas, a alabe a ona mo na, Ua o e ndi mwen o Jerusalem, ndi o si bii mano mambu ma tombi o mini minya e.

(19) A ona babo na, ?Njika mambu. Ndi ba ona mo na, O nyulo Jezu ya Nazaret nyu ta

motopperi, ngiinya o bebolu na bekwali o boso ba Loba, na batu bese.

⁽²⁰⁾ Na neni prisi ba boso na baanedi basu, ba baki mo o kwesabe na o kwidi, ndi ba boo mo.

⁽²¹⁾ Ndi biso di lakise, nu na a emedi suंगा Israel: ndi o buka mano mese, o enge di e bunya bau bo lundi milala, na mano mambu ma ewe bolane.

⁽²²⁾ E, na dungu da bitu ba mwemba masu ba ubise biso, ba ba ta o songo o ediba-diba;

⁽²³⁾ Ndi na ba si dii mbimba mau, ba poi, ba kwali na ba ta ba ene pe jene la anjeli, ba kwali na, A e mowenya.

⁽²⁴⁾ Ndi dungu di ta na biso ba ali o songo, ba dii nikamene na bitu ba toppi: ndi momene ba si eni.

⁽²⁵⁾ Ndi a ona babo na, A binyo bedimo, na bwambi o milema, o dube mese na batoppedi ba kwalano.

⁽²⁶⁾ ? E si dungamene na Kraisi a ta a takisebe mano mambu, na o ingea o bosangi bau e.

⁽²⁷⁾ Ndi a bota na Moses na batopperi bese, a puseli na babo o nyulo betiledi bese mambu o nyulo au momene.

⁽²⁸⁾ Na ba sisia bebe na mundi uma ba aluno; ndi a dangwa ka na a biana o tombi one;

⁽²⁹⁾ Ba embe mo, ba ona, Embami biso: ebanja e ya ebiammo, bunya bo matomba. Ndi a ingedi o embami na babo.

⁽³⁰⁾ Ndi na bo tombino, ka a ja o bededi na babo, a nongi ewolu, a namse mo, a bua, a boli na babo.

⁽³¹⁾ Ndi miso mabu ma telami, ndi ba bii mo; ndi a nyanji o miso mabu.

⁽³²⁾ Ndi ba ona ? Milema masu ma si toi o tetin asu ni iponda a toppino na biso o ngia, na a teli betiledi na biso e.

⁽³³⁾ Ndi o pondamene ma bulu, ba asuniwe, ba timbi o Jerusalem, ba dia dum na mo wo ba koteli o uma wo, na ba ba ta na babo.

³⁴ Ba kwala na, Nambadi Saŋgo a pumbwa pe, ndi a leeli momene na Simou.

⁽³⁵⁾ Ndi ba laŋwi babo ma mambu ma^ubolabe o ŋgia, na neni a biisabe na babo o bebuedi ba bewolu.

⁽³⁶⁾ Ka ba toppino, Jezu momene a teme o tetin abu, a ona babo na, Mosaŋgo mo be na binyo.

³⁷ Ndi ba ubi na soa soane, ba biana ba eni mudii.

⁽³⁸⁾ Ndi a ona babo na, ?Nji binyo o bwano ndutu; nji miani mi asumwen'o milema o manyo e.

⁽³⁹⁾ Ombwa maa mam na mataŋga mam, e de ndi mba mbamene: kassa mba, o ombwe: mudii mu si bene beyubo na bewese ka binyo o enino nika na beni.

⁴⁰ Na a toppino nika, a lei babo maa mau na mataŋga.

⁴¹ Ndi ka na ba si dube o nyulo monyeŋge, na ubi, a ona babo na, Binyo o bene yuuna o da wanu e.

⁽⁴²⁾ Ndi ba boli mo epasi a sue, taŋgabe, na besambu ba bombo ba eidi.

⁽⁴³⁾ Ndi a noŋgi mo, a dedi o boso babu.

⁴⁴ Ndi a ona babo na, Bini be ndi beyala be na toppi na binyo ni iponda na ta na binyo, na mo bese be malunda ka na e tilabeno o mbenda a Moses, na o batopperi, na o mieŋge, o nyul'am.

⁽⁴⁵⁾ Ndi a teli bobia babu, na ba wele sontani betiledi.

⁽⁴⁶⁾ Ndi a ona babo na, Nanu e tilabe, na nika e dungamene na Kraisa a taki, na pumbwo pe na bawidi o bunya bo lundi bilalu.

⁽⁴⁷⁾ Ndi na jatoeli, na betombiseri ma miubi mu malaingwabe o dina dau tetin a matumba mese, o boti o Jerusalem.

⁽⁴⁸⁾ Na binyo o e ndi mbui nya manò mambu.

⁽⁴⁹⁾ Ndi ombwa, Na lome dikaki da Tite o moi anyo: ndi binyo o ja o mudi ma Jerusalem na te na o embabe na ngiinya o nyulo moi.

⁽⁵⁰⁾ Ndi a alane babo o itum na te na Betani, ndi a sumo maa mau, a namise babo.

⁽⁵¹⁾ Na bo tombino, ka a namise babo, mo o abane na babo, a bambabe o moi.

⁽⁵²⁾ Ndi ba owe mo, ba timba na Jerusalem na monyenge mondene:

⁽⁵³⁾ Ndi ba tiingami o tempili, ba sesi, ba namise Loba. Bo be na.

MIANGO MA BWAM,

PONDA

JON.

EPASI, I.

O BEBOTERI eyala e ta, ndi eyala e ta na Loba, ndi eyala e ta Loba.

⁽²⁾ Mu lem lem mo ta o beboteri na Loba.

⁽³⁾ Mambu mese mu ta mu wekabe na mo; ndi e si be mo to dambu e si wekabe, ma ma ta ma wekabe.

⁽⁴⁾ Na mo di ta lonje; ndi lonje di ta mwenene ma batu.

⁵ Ndi mwenene mu panyi o muititti; ndi muititti mi si soitani mo.

⁶ Motu mo ta mo lomabe na Loba, dina dau di ta Jon.

⁷ Mu lem lem ma poi o mbui, o be mbui nya mu mwenene, na onyulo au batu bese ba madube.

⁸ Mo a si ta mu mwenene, ndi a ta a lomabe o be mbun nya mu mwenene:

⁹ Mwenene ma mbadi, mu ta mu moteri motu ayese mu poi o wasi.

¹⁰ A ta o wasi, ndi wasi e ta e wekabe na mo, na wasi e si bia mo.

¹¹ A poedi bau, ndi bau ba si kusi mo.

¹² Ndi na ba a bese ba kusi mo, na babo a boli nginnya o timbe bana ba Loba, babomene ba dube dina dau.

¹³ Ba, ba ta ba yabe, se to na maiya, to gemia da eyubo, to gemia da motu, ndi la Loba.

¹⁴ Ndi eyala e ta e wekabe eyubo, a ja o tetin asu, (ndi biso di eni bosaingi bau, bosaingi ka ba mpom mo wo mo yabe na Saingo,) mo lunda na ndulo na mbadi.

¹⁵ Jon a ta a boli mbui au, a langwa, a oua, Nunu a e ndi nu na ta na toppo, na, Nu nyi mabupe mba, a e mba boso: ebanja a ta mba o boso.

¹⁶ Ndi na belundedi bau biso bese di ta di kusa ndulo o nyulo ndulo.

¹⁷ Ebanja mbenda e ta e bokabe na Moses, ndi ndulo na mbadi ma wu ndi o nyulo Jezu Krais.

¹⁸ To motu a si maeni Loba, to ponda; mpom ma muna me yabe, nu nyi e o bwainga ba Saingo, a ta a langwo mo.

¹⁹ Dini ndi di e mbui a Jon, ni iponda Baju ba lomi prisi, na batu ba Levi, e wa Jerusalem, o juweli mo na, Nja o eno e.

⁽²⁰⁾ Ndi a puseli, a si tobbi; a puseli, na titti Krai.

⁽²¹⁾ Ndi ba uwele mo, ? O we so ne, ? O e ndi Elias e. A ona, Na titti. O e ndi nu motopperi e. A alabe, Kem.

⁽²²⁾ Ndi ba ona mo na, ? Ua a e ndi nja e: na biso pe di bole jalabe na batu ba lomi biso. ? Neni o makwalano na uamene e.

⁽²³⁾ A ona, Mba na e doi di wo di malaingwa o eyai, Tese mangia ma Yehova, ka na Isaia motopperi a toppino.

⁽²⁴⁾ Ndi ba ba ta ba lomabe ba ta ndi Farisai.

⁽²⁵⁾ Ba uwele mo, ba ona mo na, ? Nji so o madubiseno, ye te na ua o titti lo Krai, to Elias, to motopperi a mudii.

⁽²⁶⁾ Jon a alabe na, Mba na dubise na madiba: ndi mo wo a teme tetin anyo, nu binyo o si biino.

⁽²⁷⁾ Numene ndi, a mawe mba mbusa, a sele mba o bosu, ngodi a betambi bau na si duingamene wonja.

⁽²⁸⁾ Mano mambu ma ta ma bolano o Betabara, o mbusa Jordan, uma Jon a ta a dubise.

⁽²⁹⁾ Bone bunya Jon a eni Jezu, a mayea na mo, ndi a ona, Ombwa, Mun'a mologi ma Loba, nu masumwe bubu ba wasi.

⁽³⁰⁾ Nunu ndi a e mo na kwalino, Motu a mawa o mbusa, nyu sele mba o bosu: ebanja a ta mba o bosu.

⁽³¹⁾ Na si bii mo: ndi na a mabiisabe na Israel, o nika mba na poi o dubise na madiba.

⁽³²⁾ Jon a boli mbui, na, Na ene Mudii, mu wu o moi ka mbeinga, ndi mu battami na mo.

⁽³³⁾ Ndi na si bie mo: ndi nu nyi lomi mba o dubise na madiba, nu molem-lem mo ona mba na, Nu ua o mendino gene Mudii, mu wa mu

battami na mo, mo ndi nu nyu madubise na Mudii Mosaigi.

³¹ Ndi na ene, na boli mbui na, Nunu a e Mui'a Loba.

³⁵ Ndi o bone bunya pe Jon a tem na baokweli bau baba;

³⁶ A omboo Jezu ke a madaigwa, a ona, Ombwa Mui'a moloigi ma Loba!

³⁷ Ndi baokweli bau baba ba siigi mo a toppi, ndi ba bupe Jezu.

³⁸ Ndi Jezu a yombo a en babo ba bupe, a ona babo na, ? Binyo o mapulise nji e. Ba ona mo na, ? A Rabbi, (ji e ndi na, Moleedi,) o maja owe.

³⁹ A ona babo na, Ya, jene. Ba poi ba en uma a ta a ja, ndi ba ja na mo bo bunya: ebanja bo ta bo ponda dum.

⁴⁰ Mo wo nya ba abane nyi siigi na Jon, na a bupe mo, a ta Andiru muna nyaigo Simon Petar.

⁴² A sele dia muna saigo momene Simon, a ona mo na, Bisu di dii Messia, nu nyi mabelabe Kraisi.

⁴² A wani mo na Jezu. Na Jezu a enino mo, a ona, Ua o e ndi Simon mui'a Jona: ua o mendi belabe Kefas, ji e ndi na, Idali.

⁴³ O bone bunya bo bupe, Jezu a puli wala o Galilee, a dii Filip, a ona mo na, Bupe mba.

⁴⁴ Filip a ta ndi Betsaida, mudi na Andiru na Petar.

⁴⁵ Filip a dii Nataniel, a ona mo na, Bisu di dii mo, nu Moses o imbenda, na batopperi ba mudii ba tili, Jezu ya Nazaret, mun'a Josef.

⁴⁶ Nataniel a ona mo na, Yuma a bwam yi ena e busa Nazaret e. Filip a ona, Ya jene.

⁴⁷ Jezu a en Nataniel a poi na mo, a kwali o nyulo au na, Ombwa, motu a Israel nambadi, na mo mawondon ma titti!

(48) Naṭaniel a ona mo na, ? O wene o biino mba e. Jezu a alabe, a ona mo na, To Filip a mabele ua, ke o e o wa'sa bweli ba efig, na eni ua.

(49) Naṭaniel a alabe a ona mo na, A Moleedi, ua o e mun'a Loba: ua o we kiine ya Israel.

(50) Jezu a alabe a ona mo na, ? O nyulo na na kwalani ua na, Na eni ua wasi a bweli ba efig, na o dube e. O mendi jene mambu mandene ma buki mano.

(51) Ndi a ona mo na, Ewie, ewie, na ona binyo na, Ponda e mendi po, binyo o mendi jene moi e telami, na anjeli a Loba ba abwa ba siba o moi a Mun'a motu.

BEPASI II.

O su'lalu diba di ta o Kana ya Galilee; ndi nyañgo a Jezu a ya otin.

(2) Na Jezu na baokweli bau ba belabe o diba.

(3) Na ba ta ba pula mau, nyañgo ya Jezu a ona mo na, Ba si bene mau.

(4) Jezu a ona mo na, ? A mutu, na mabwa so ua ne. Ponda au e si poi.

(5) Nyañgo au a kwalani bautu na, To nja a kwalanino binyo, o bola.

(6) Ndi lo ta otin loñgo la mabiba motoba la madali ka ponda nya besaigisedi nya Baju, ma noñgo lodoma loba to lolalu ewo.

(7) Jezu a ona babo no, Lundi loñgo na madiba. Ndi ba lundi mo na o modumbu.

(8) A ona babo na, Toa so mo, na bole sañgo a diba. Ndi ba bola.

(9) Na moanedi ma diba a kekino madiba ma timbi mau, ndi a si bii na mawuno: (ndi moutu mo toa madiba ma bia,) moanedi ma diba, a beli mobaedi,

⁽¹⁰⁾ A ona mo na, Motu nyese o beboteri a tese mau ma bwam; na batu ba nyodi te bwam, ba tese mau ma bubu: ndi ua o nenge mau ma bwam na te na nini iponda.

⁽¹¹⁾ Dini di boti da ebolu a ndene Jezu a boli o Kana ya Galilee, na biise bosangi bau: na baokweli bau ba dube mo.

⁽¹²⁾ O beboedi ba mano, a alo wasi a Kapernaum, mo, na nyaŋgo, na bona saŋgo au, na baokweli bau: ndi ba india otin se to minya mi gita.

⁽¹³⁾ Na betombedi ba Baju be ta bebe, na Jezu a aboo o Jerusalem,

⁽¹⁴⁾ A dia o tempili ba ba maandise nyaka, na milongi, na mbeŋga, na baweŋgisane bima, ba ja:

⁽¹⁵⁾ Ndi na a pongino diwopi da misiŋga misadi, a paŋgi babo bese o tempili, na milongi, na nyaka; a koma bima ba baweŋgisane, a nuŋge tabili wasi;

⁽¹⁶⁾ A ona babo ba maandise mbeŋga na, Sumwa bini bima one; o si timbise ndabo a Tite ndabo a nyuŋga.

⁽¹⁷⁾ Baokweli bau ba oŋgeli na e ta e tilabe na, Kodi ya ndabo oŋgo e dedi mba.

⁽¹⁸⁾ Ndi Baju ba alabe ba ona mo na; ? Njika eemban o leile biso, na ua o bolino mano mambu e.

⁽¹⁹⁾ Jezu a alabe a ona babo na, Buleli nini tempili, o sulalu na emedi sumwa mo moi.

⁽²⁰⁾ Ndi Baju ba ona, Mwanę ma mibu na motoba o boluŋge ba nini tempili, ndi ua o ena o tese mo o minya milalu e.

⁽²¹⁾ A toppo o nyulo tempili nya mukuku mau.

⁽²²⁾ Na a ta na a pumbwa o kwidi, baokweli bau ba oŋgeli na a ta a toppo dini na babo, ndi ba dube betiledi na beyala Jezu a kwalino.

⁽²³⁾ Na a tano o Jerusalem o betombedi, o bunya

ba ndema, gita ba dube o dina dau, na ba enino bebolu bendene a bolino.

⁽²⁴⁾ Ndi Jezu a si kusi momene na babo, ebanja a bii batu bese,

⁽²⁵⁾ A si puli na to motu a laingwe o nyulo motu: ebanja a bii ji ena motu.

BEPASI, III.

MOTU mo wo, Farisai, a ta, dina dau Nikodimo, moanedi ma Baju:

⁽²⁾ Mu lem-lem mo poiye Jezu ya bulu, a ona mo na, A moleedi, di bii na ua o e moleedi mo wu na Loba: to motu a titti na wele bola bine bebolu bondene ua o bolino, ebe te na Loba ji e na mo.

⁽³⁾ Jezu a alabe a ona mo na, Ewie, ewie, na ona ua na. Ebe te na motu a yabe pe, a si mane ekumbu ya Loba.

⁽⁴⁾ Nikodimo a ona mo na, Neni motu a mayabeno pe ke a madune: e na a ingea ingeri 'ba dibum da nyaingo au ndi a yabe e.

⁽⁵⁾ Jezu a alabe, Ewie, ewie, na ona ua na, Ebe te na motu a yabe na madiba na Mudii, a si maingea ekumbu ya Loba.

⁽⁶⁾ Di di yabe o eyubo ji e eyubo; di di yabe o Mudii ji e mudii.

⁽⁷⁾ O si nyaka na na ona ua na, O yabe pe te.

⁽⁸⁾ Ngo e maingea uma na uma, Ua o siingi momban mau, ndi o si bii uma e mawuno, to uma e maalano: nika ndi yi e motu nyese ni yabeno o Mudii.

⁽⁹⁾ Nikodimo a alabe a ona mo na, ? Neni mano mambu ma eno e.

⁽¹⁰⁾ Jezu a alabe a ona mo na, ? Ua o e moleedi a Israel, ndi o si bii mano mambu e.

⁽¹¹⁾ Ewie, Ewie, na ona ua na, Bisu di toppi di

di biino, na lei di ji enino; ndi binyo o si kusi mbuñ asu.

⁽¹²⁾ Ye te na laingwo binyo mambu ma wasi, ndi binyo o si dube, ? Neni binyo o madubeno, ye te na na laingwe binyo mambu ma moi e.

⁽¹³⁾ To motu a si aboo o moi, ke nu nyi sibi wasi nu wu o moi, Mun'a motu nyi e o moi.

⁽¹⁴⁾ Ka na Moses a sunwono nyama bwaba o eyañ, nikamene ndi Mun'a motu pe a masumwabeno o moi:

⁽¹⁵⁾ Na to a be na nja nyi dube na mo, a si manyama, ndi a mabene lōnge la bwindia.

⁽¹⁶⁾ Ebanja Loba lo tōndi wasi, na a boli mpom mau ma muna, na to a be na nja nyu dube mo, a si manyama, ndi a mabene lōnge la bwindia.

⁽¹⁷⁾ Ebanja Loba lo si lomi mun'au o kwese wasi; ndi na wasi o nyulo au ba maōnga.

⁽¹⁸⁾ Nu nyi dube mo a si kwesebe: nu nyi si dube mo a kwesebe tatanu, o nyulo na a si dube o dina da mpom ma muna mu yabe Loba.

⁽¹⁹⁾ Ndi munu ndi mu e moka mo kwidi, na nu mwenene mo poi o wasi, ndi batu ba tōndi mu munititi, atuna mwenene, ebanja bebolu babu yi e bubi.

⁽²⁰⁾ Motu nyese nyi mabole bubi a asiinge mwenene, to pō o nyulo mwenene, ke bebolu bau be sabe.

⁽²¹⁾ Ndi nu nyi maboli mbadi a mapō o mwenene, na bebolu bau be mabiisabe, na be bōi ndi na Loba.

⁽²²⁾ O beboedi mano mambu, Jezu na ba-okweli bau ba poi o eyundi ya Judea: otin ndi a indedino na babo, ndi a dubise.

⁽²³⁾ Jon pe a ta a dubise o Enon, bebe na Salem, ebanja madiba ma gita ma ta otin; ndi ba pō, ba dubabe.

⁽²⁴⁾ Ebanja Jon a si ta na a clabe o ndabo a beboa.

⁽²⁵⁾ Ndi e ta eyala o tetin a duingu da baokweli ba Jon na Baju o nyulo isaigise.

⁽²⁶⁾ Ndi ba poi na Jon ba ona mo na, A moleedi, nu nyi ta na ua o mbusa Jordan, nu na ua o temno mbuñ, ombwa a madubise, batu bese ba poi na mo.

⁽²⁷⁾ Jon a alabe a ona, Motu a si makusa to dambu, ebe te na di bolabe na mo o moi.

⁽²⁸⁾ Binyo mene o e mba mbuñ na kwala na, Na titti Kraisi, ndi mba na lomabe ndi mo o boso.

⁽²⁹⁾ Nu nyi bene mutu-a-ba, a e ndi mobaedi: ndi dikem la mobaedi a teme, a siingino mo a boo monyeenge mondene o nyulo doi la mobaedi: munu monyeenge mam o nika mo lundi.

⁽³⁰⁾ Mo a tondi, ndi mba na si o tondi.

⁽³¹⁾ Nu nyi wu o moi a buki bese; nu nyi e o wasi, a e ka wasi, a toppi o nyulo wasi: nu nyi wu o moi a buki bese.

⁽³²⁾ Di na a enino, na siingano, mo ndi a laingwino: ndi to motu a si kusi mbuñ au.

⁽³³⁾ Nu nyi ta a kusa mbuñ au a tese ebateri au na Loba a e mbadi.

⁽³⁴⁾ Nu Loba lo lomino, a matoppo beyala ba Loba: ebanja Loba lo si bela mo Mudii na dimene.

⁽³⁵⁾ Saigo a tondi muna, a boli mambu mese o maa mau.

⁽³⁶⁾ Nu nyi dube Muna, a bene longe la bwindia: nu nyi si dube Muna, a si maene longe: ndi maliinga ma Loba ma tiingam na mo.

BEPASI, IV.

O nika Saigo a bii neni Farisai ba siingi na Jezu a timbise, a dubise baokweli a buka Jon,

⁽²⁾ To na Jezu momene a si dubise ke baokweli bau,

(³) A dii Judea, a timba pe o Galilee.

(⁴) Ndi a puli ala o tetin a Samaria.

(⁵) Ndi a poi o mundi ma Samaria, mo belabe Sukar, bebe na molendo ma miaṅgadu Yakov a bolino mun'au Josef.

(⁶) Ndi ebulu ya Yakov e ta otin. Jezu o nika a ta a olo o londo lau, a ja owa o e ebulu: e ta ṅo ponda motoba.

(⁷) Ndi mutu a Samaria a ta a wa, a toa madiba: Jezu o ona mo na, Bola mba na nyo.

(⁸) (Ebanja baokweli bau ba ala o mundi o janda ida.)

(⁹) Ndi nu mutu a Samaria a ona mo ua, ? Neni ua Iju, ndi o uwele mba madiba ma nyo, mba mutu a Samaria e; ebanja Baju ba si dolisani na batu ba Samaria.

(¹⁰) Jezu a alabe a ona mo na, Ye te na ua o bii jania la Loba, na nyu a kwalani ua na, Bola mba na nyo; ua o usa juwele mo, ndi a usa bola ua madiba ma lōṅge.

(¹¹) Nu mutu a ona mo na, Ati; o si bene to yuma o toane; ndi ebulu e poti: ? o wene so o benino mu madiba ma lōṅge e.

(¹²) Ua o buka saṅgo asu Yakov, nu nyi a boli biso yini ebulu, na a nyodi mo momene, na bana bau, na beembe e.

(¹³) Jezu a alabe a ona mo na, To nja nu nyi a nyodi mano madiba a mendi pe bwa nyongi.

(¹⁴) Ndi to nja nyi nyodi mano madiba mba na mendi bola na mo, a si mabwa pe nyongi; ndi ma madiba me na emedi boia, e mendi be o tetin au ebulu a madiba, e pumedi na lōṅge la bwindia.

(¹⁵) Nu mutu a ona mo na, A Saṅgo bola mba ma madiba, ndi na si bwa pe nyongi, to na na si poi pe wanu o toa.

⁽¹⁶⁾ Jezu a ona mo na, Ala, bele momi ongo, o ya unu.

⁽¹⁷⁾ Mutu a alabe a ona, Na si bene momi. Jezu a ona mo na, Ua o kwali bwam, na o si bene momi:

⁽¹⁸⁾ Ebanja ua o ta o bene bomi batanu; na nu pe nyi ena o bene a titti momi ongo: o ua o kwali mbadi.

⁽¹⁹⁾ Na mutu a ona mo na, A Sango, na soi o e ndi motopperi a mudii.

⁽²⁰⁾ Basango basu ba maowe o nyulo mu modungo; ndi binyo o ona, O Jerusalem ndi uma na batu ba angamene jowe.

⁽²¹⁾ Jezu a ona mo na, A mutu, dube mba, ponda e maye, binyo o mendino owe Sango, ndi to o munu modungo, to o Jerusalem.

⁽²²⁾ Binyo o maowe binyo o si bii neni: biso di bii neni biso di maowe: ebanja jongise di e ndi na Baju.

⁽²³⁾ Ponda e maya, e mapo, na baowedi bambadi ba mendi owe Tite o mudii na o mbadi: ebanja a pula nika na ba owe mo.

⁽²⁴⁾ Loba lo e Mudii: ba ba maowe mo ba maowe o mudii na o mbadi.

⁽²⁵⁾ Nu mutu a ona mo na, Na bii na Messia a maya, (nyu mabelabe Krai:s) A poi te a malangwa biso mambu mese.

⁽²⁶⁾ Jezu a ona mo na, Mba na matoppi na ua, mbamene nunu.

⁽²⁷⁾ Na baokweli bau pe ba wa, ba uba na a matoppino nu mutu: to motu to mo wo a si toppi na, ?Nji o mapulano; to, nji o matoppono na nunu mutu e.

⁽²⁸⁾ Nu mutu a dii ewa au ya madiba, a ala o ngia au o mudi, o ona batu na,

(29) Ya, jene motu, nunu nyi laingoo mba mambu mese mena na ewe bola. ? Se to Kraisi nunu e.

(30) Ndi ba busi o mudi, ba poi na mo.

(31) To na ponda baokweli bau ba sosunia mo na, A Saigo, da.

(32) A ona babo na, Na bene ida na madano gi e na binyo o si bii.

(33) O nika baokweli bau ba kwali mo wo na nune na, Motu na motu a wani yuma ida o wanu e.

(34) Jezu a ona babo na, Ida lam gi e ndi na na mabola gemia di mo nyi lomi mba, na o bollise ebolu au.

(35) O si kwali na, Midia miodi mane ndi to mumbwa mu mabe, ombwa, na kwalani binyo, Sunwa miso manyo o moi, ombwa o mionda; ebanja tatanu mi majola o mumbwa.

(36) Nu nyi ombo, a makusa mosauwia, na koteli bepuma o longo la bwindia, na ba a bane, nu nyi sai, na nu nyi ombo, ba mabwa monyenyege mwemba.

(37) Ndi o wanu eyala e ye mba di, Mo wo a sa, nune a ombo.

(38) Na lomi binyo o jiumbwa ye binyo o si bolino ndutu. Bane batu ba boli ndutu, ndi binyo o ingedi o nyulo ndutu abu.

(39) Gita la batu ba Samaria ba mu mudi ba dube mo, o nyulo beyali ba nu mutu, nyi puseli na, A langwo mba mambu mese na bolino.

(40) Na batu ba Samaria ba poi na mo, ba sosumedi mo, na a indie a ja na babo: ndi a ja na babo minya miba.

(41) Gita la pepe ba dube o nyulo beyala bau momene.

(42) Ba kwalani nu mutu na, Tatanu biso di dube, se to o nyulo ilangwa longo: ebanja biso

momene di singani mo, di bii na nunu a e Krai
nambadi, mosungedi nya wasi.

⁽⁴³⁾ O betombedi bono suba, a asumwe, a
alo o Galilee.

⁽⁴⁴⁾ Ebanja Jezu momene a kwali, motopperi a
si bene edube o ekumbu au momene.

⁽⁴⁵⁾ Ndi na a tano po o Galilee, batu ba Galilee
ba kusa mo, ba ene mambu mese a bolino o Jeru-
salem o ndema: ebanja babo pe ba alo o ndema.

⁽⁴⁶⁾ Nika, Jezu a poi pe o Kana ya Galilee,
uma a ta a timbise madiba mau. Otin ndi mbwan
ma motu mo wo, nu mun'au a ta a boa o Ka-
pernaum.

⁽⁴⁷⁾ Na a singino na Jezu a wu o Judea, a poi o
Galilee, a alo na mo, a sosumedi mo na a emedi
o ya o wasi bolli mun'au; ebanja a ta a lelemi
kwidi.

⁽⁴⁸⁾ Jezu a ona mo na, Ebe te na binyo o ene
beemban na bebolu bendene, binyo o si emedi
dube.

⁽⁴⁹⁾ Mbwan ma motu a ona mo na, Ati, ya o
wasi, mun'am a mawo.

⁽⁵⁰⁾ Jezu a ona mo na, Ala o ngia oingo, muna
oingo a mabe. Nu motu a dube eyala ya Jezu a
toppino mo, a alo o ngia au.

⁽⁵¹⁾ Na ka na a aluno o wasi, bautu bau ba doi-
gamene mo, ba laingwa mo na, Muna oingo a e
mowenya.

⁽⁵²⁾ Ndi a baisi babo ponda a bolino ja. Ba ona
mo na, Ponda samba diwau di esedi mo.

⁽⁵³⁾ Nika saingo a bii na e te mo-lem-lem ma
ponda Jezu a ona mo na, Muna oingo a e mo-
wenya, na momene a dube na ndabo au ese.

⁽⁵⁴⁾ Bini bi e bebolu biba na Jezu a bolino, na a
busino o Judea, a poi o Galilee.

BEPASI, V.

O beboedi mano, bo ta ndema la Baju; na Jezu a alo moi o Jerusalem.

⁽²⁾ Na otin o Jerusalem, bebe na jombi da miloŋgi, ebulu a madiba e belabe o bwambu ba Hebrew, Betesda, e beni muna mitanu.

⁽³⁾ Otin ndi manaŋga dimuti dindene, ba si maongwane nyulo, bandima, ba beemmedi, njembeli, ba tatta besoedi ba madiba.

⁽⁴⁾ Ebanja anjeli a mabe a siba ebe wo o nyulo yi ebulu, ndi a puŋgwa madiba: to be na nja nyu sele ko o bepungweli ba madiba a mabolle to be njika nya diboa a benino.

⁽⁵⁾ Ndi motu mo wo a ta otin nyu bene diboa la bubu mwalalu ma mibu na lombi.

⁽⁶⁾ Na Jezu a eneno mo a naŋga asi, a bii na a magindia o nyulo di diboa, a ona mo na, Ua o emedi bolle e.

⁽⁷⁾ Na motu nu si maongwane momene, a alabe na, Ati, na si bene to motu ni madube mba ka madiba ma a pungwe: na mabe nu makokitani te, nyu pepe a tomba o boso.

⁽⁸⁾ Jezu a ona mo na, Asumwe, noŋgo inoŋgo loŋgo, o daŋgwa.

⁽⁹⁾ Dibokimene nu motu a ta a bolle, a noŋgi inoŋgo dau, a daŋgwa: bo bunyamene bo ta bunya ba iwumse.

⁽¹⁰⁾ Baju nika ba ona mo nu ta a nyi bolle, Yi e ndi bunya ba iwumse: bo si aŋgamene na ua o bambe inoŋgo loŋgo.

⁽¹¹⁾ A ona babo na, Nu nyi bolle mba, mo ndi a ona mba na. Noŋgo inoŋgo loŋgo, o daŋgwa.

⁽¹²⁾ Ndi ba uwele mo, ? Njika motu nu nyi ona ua na, Noŋgo inoŋgo loŋgo, o daŋgwa e.

⁽¹³⁾ Nu nyi tano bolle, a si bie nja a tano: ebanja

Jezu a wengeli momene, dimuti di ta o wa uma.

⁽¹⁴⁾ O nine ponda Jezu a dii mo o tempili, a ona mo na, Ombwa, ua o mab^olli: o si bola pe bubu, di duka di di si ya poi ua.

⁽¹⁵⁾ Nu motu a ala, a langwa Baju, na Jezu ndi a b^olli mo.

⁽¹⁶⁾ O nika Baju ba takise Jezu, ba pula bwa mo, ebanja a boli mano mambu o bunya ba 'wunse.

⁽¹⁷⁾ Jezu a alabe babo na, Tite a boli na nini ponda, ndi mba pe na mabola.

⁽¹⁸⁾ O nika Baju ba pula pe te o bwa mo, ebanja se to na o nyulo bebuleli ba bunya ba iwunse, ndi a kwali pe na, Loba ji e Saŋgo au, a timbise momene ka p^o na Loba.

⁽¹⁹⁾ Ndi Jezu a alabe a ona babo na, Ewie, ewie, na ona binyo na, Muna a si mabola dambu na momene, ke di a eneno Saŋgo a bola: ndi to be ndi na nji a bolino, nikamene ndi Muna pe a mabolano.

⁽²⁰⁾ O nyulo na Saŋgo a tondi Muna, a leino mo mambu mese momene a mabolano; a emedi pe lea mo bebolu bendene be buki bini, na binyo o tanya.

⁽²¹⁾ Ka na Saŋgo a pumbwelino bawidi, a boli babo lōnge, nikamene pe Muna a boli lōnge na nu a emedino,

⁽²²⁾ Ebanja Saŋgo a si kaise to motu, ndi a yokedi moka mese na muna:

⁽²³⁾ Na batu bese ba dube Muna, ka na ba bube Saŋgo, Nu nyi si dube Muna, a si dube Saŋgo nyi lomi mo.

⁽²⁴⁾ Ewie, ewie, na ona binyo na, Nu nyi singi beyala bam, a dube na mo nyi lomi mba, a bene lōnge la bwindia, a si mendi be moka mo kwidi: ndi a matomba kwidi na o lōnge.

²⁵ Ewie, ewie, na oua binyo na, Ponda e maya, tatanu e ye, na bawidi ba mendino siंगा doi da Muni'a Loba: ndi ba ba siingi ba mendi ja.

²⁶ Ka na Saingo a beneno lōnge na momene; nika ndi a bolino Muna na bene lōnge na momene;

²⁷ Ndi a boli pe mo nginnya, o bola bekaisedi, ebanja a e Muni'a motu.

²⁸ O si uba o nyulo mano: ebanja ponda e maya, me na ba a bese ba be o songo, ba mendi siंगा doi dau:

²⁹ Ba mendi busa: babo ba boli bwam, o bepumbwele ba lōnge: na ba ba boli bubu o bepumbweli ba dibumbe.

³⁰ Na si wele bola to dambu o mbamene: ka na siingino, na kaise: ndi bekaisedi bam be tem: na si pule gemia dam mbamene, ke gemia da Tite nyi lomi mba,

³¹ Ye te na na teme mbui na mbamene, mbui am e titti mbadi.

³² Nyu pepe a e mba mbui: ndi na bii na mbui au a tenno, yi e mbadi.

³³ Binyo o lomi na Jon, ndi a tem mbui na mbadi.

³⁴ Ndi na si kusi mbui am na batu: ndi mano mambu na makwalano, na binyo o ōnge.

³⁵ A ta mwenene eonya, a panya: ndi o isun a ponda binyo o emedi o bwa monyeŋge o nyulo mwenene mau.

³⁶ Ndi na bene mbui nindene ni buki Jon: o nyulo na bebolu be Tite a bolino mba na boli, bi bebolu mene na bolino, be e mba mbui, na Tite a lomi mba.

³⁷ Tite momene nyi lomi mba, a e mba mbui. Binyo o si siingi doi dau to ponda to po, to jene jaakikea dau.

³⁸ Binyo si bene eyala au e tiŋgam na binyo:

ebanja nu a lomino, mo binyo o si dube.

⁽³⁹⁾ Wasa betiledi; na mo ndi o biino na o bene lōnge la bwindia: ndi mo ndi e mabiise o nyul'am.

⁽⁴⁰⁾ Ndi binyo o si emedi ya na mba, na binyo o bene lōnge.

⁽⁴¹⁾ Na si kusi edube na batu.

⁽⁴²⁾ Ndi na bii binyo, na binyo o si bene ndulunya Loba o tetin anyo.

⁽⁴³⁾ Mba na poi o dina da Tite, ndi o si kusa mba: ye te na nyu pepe a poi o dina dau momene, mo ndi binyo o emedino kusa.

⁽⁴⁴⁾ ? Neni binyo o madubeno, ni a kusa edube o mo wo na nune, ndi o si pulise edube e wu na Loba momene e.

⁽⁴⁵⁾ O si oṅgele na, mba na emedi bakeli binyo na Tite: mo wo a e wa nyi bakeli binyo, Moses, na mo ndi binyo o lakiseno.

⁽⁴⁶⁾ Ebanja ye te na binyo o dube Moses, binyo o aṅgamene pe dube mba, ebanja a tilia o nyul'am.

⁽⁴⁷⁾ Ndi ye te na o si dube te betiledi bau, ? neni binyo o mendino dube beyala bam e.

BEPASI, VI.

O beboedi mano mambu Jezu a ala o mune muri ma munja ma Galilee, mu e munja ma Tiberias.

⁽²⁾ Ndi dimuti dindene di bupe mo, ebanja ba ene bebolu bau bendene a bolino na babo ba a boe.

⁽³⁾ Na Jezu a aboo o moi a moduingo, otin ndi a jano na baokweli bau.

⁽⁴⁾ Na betombedi, ndema la Baju, di ta bebe.

⁽⁵⁾ Na Jezu a sumwo miso mau o moi, a eni mwemba mondene mu poi na mo, a ɔna Filip na, O wene di maandino bewolu na bano ba mada e.

⁽⁶⁾ A kwali dini o soi mo, ebanja momene a bii neni a mabolano.

⁽⁷⁾ Filip a alabe mo na, Bebwea ba denario biba ba bewolu bi si duṅgamene babo, na motu nyese a noṅgo isun.

⁽⁸⁾ Mookweli au mo wo, Andiru, mun'a saṅgo a Simon Petar, a ɔna mo na;

⁽⁹⁾ Mpese mo wo ma e wanu, a bene bewolu betanu ba esaṅ, na ṅgusu sue iba: ? ndi bi biē nji na bagita e.

⁽¹⁰⁾ Jezu a ɔna, Bola batu ba ja wasi. Ndi bi-ulu bi gita bi ta wa uma. Ndi batu ba ja wasi, ba ta ngo lokuli lotanu.

⁽¹¹⁾ Jezu a noṅgi bewolu; na a bolino masoma, a abani mo na baokweli, ndi baokweli na babo ba ja wasi; nikamene pe na sue, ka ponda ba welino.

⁽¹²⁾ Na ba ulino, a ɔna baokweli bau na, Koteli miburu midia, o si sedi to mo wo mo nyoṅgo.

⁽¹³⁾ O nika ba ɔotelino mo o uma wo, ba lundi dum da besanja na biba da miburu ma bewolu betanu ba esaṅ, me mi dia mo buka babo ba dedi.

⁽¹⁴⁾ Ndi bano batu, na ba enino ebolu ndene na Jezu a bolino, ba ɔna, Nambadi dini ji e nu motopperi, nu mendi poi o wasi.

⁽¹⁵⁾ O nika, na Jezu a soṅino na ba mendi po na noṅgo mo na manyakisane timbise mo kiin, a timbi pe o moduṅgo, momene mosoloki.

⁽¹⁶⁾ Na ebiammo e poino, baokweli bau ba alo wasi o munja,

⁽¹⁷⁾ Ba peedi o bolo, ba alo o mune muri ma munja mu lelem na Kapernaum. Ndi bo ta bo winda, ndi Jezu a si poi na babo.

⁽¹⁸⁾ Ndi munja mu e pungwe o nyulo ṅgo nindene ni wuṅgia.

⁽¹⁹⁾ Na ndi ba duono na pai ngo mwaba ma stadia na mitanu to mwalalu, ba eni Jezu a daṅgwa o

moi a munja, a sisia bebe na b

o
; ndi ba ta ba bwa b

o
ngo.

⁽²⁰⁾ Na a ona babo na, Ye e ndi mba, binyo o si bwa b

o
ngo.

⁽²¹⁾ Ndi ba kusa mo o b

o
 na g

e
mia: na dibokimene b

o
 bo ta o eyundi umaniene ba maaluno.

⁽²²⁾ Bone bunya bo bupe, batu ba tem o mune muri ma munja, ba biina b

o
 bo pepe bo si ta, ke bo b

o
 mene baokweli bau ba iingedino, na Jezu a si ta a ala na baokweli bau, ndi baokweli bau momene ba ala:

⁽²³⁾ To be na b

o
 bo pepe bo ta bo wa o Tiberias, bebe na uma ba ta ba da bewolu, o beb

o
edi Saigo a ta a bola masoma:

⁽²⁴⁾ Na batu ba eni na Jezu a si ta otin, to baokweli bau, babo pe ba noingi mi

o
, ba poi o Kapernaum, pulise Jezu.

⁽²⁵⁾ Na ba diino mo o mune muri ma munja, ba ona mo'na, A moleedi, njika ibe o p

o
ino wanu e.

⁽²⁶⁾ Jezu a alabe a ona babo na, Ewie, ewie, na ona binyo na, Binyo o pulise mba, se to o nyulo na o ene bebolu bendene, ndi o nyulo na o dedi bewolu, ndi o uli.

⁽²⁷⁾ O si w

o
lise binyomene o nyulo ida di manyame, ndi o pulise ida ni mati

o
ngami o l

o
nge la bwindia, ji na Muni'a Motu a mendi bola binyo: ebanja na mo Saigo momene a batti.

⁽²⁸⁾ Ndi ba ona mo'na, ?Nji di mabwa ne, ndi di bole bebolu be mad

o
lise Loba e.

⁽²⁹⁾ Jezu a alabe a ona babo na, Dini ndi ye e ebolu a Loba, na binyo o dube na mo nu a lomino.

⁽³⁰⁾ Ba ona mo'na ?Njika e

o
mban ua o leilino, na biso di ene, di dube ua e, ?nji ua o bolano e,

⁽³¹⁾ Basaigo basu ba dedi maana e eyan; ka na e tilabeno, A boli babo bewolu be wu o moi o da.

³² Jezu a ona babo na, Ewie. Ewie, na ona binyo na, Moses a si boli binyo bewolu be wu o moi; ndi Tite ndi a mabolie binyo tatanu bewolu ba mbadi be wu o moi.

³³ Ebanja bewolu ba Loba bi e bi, be wu o moi, ndi e bola lōnge na wasi.

³⁴ Ndi ba ona mo na, A Saŋgo, bola pe te biso bini bewolu.

³⁵ Jezu a ona babo na, Mba ndi na e ewolu ya lōnge; nu nyi poi na mba a si mabwa njai: nu nyi dube mba, a si mabwa pe nyoŋgi.

³⁶ Ndi na kwalani binyo na, Binyo pe o eni mba, ndi o si dube.

³⁷ Mese Tite a bolino mba ba mendi poi na mba; nu nyi poino mba, na si mendi paŋga mo.

³⁸ Ebanja na sibi wasi na wu o moi, se to o bola gemia dam momene, ndi gemia da nu nyi lomi mba.

³⁹ Dini g'e ndi gemia da Tite nyi lomi mba, na mambu mese me na a bolino mba, na si mendi pimba to dambu, ndi na mendi pumbwele pe mese o isukan a bunya.

⁴⁰ Dini g'e ndi gemia da mo nyi lomi mba, na motu nyese nyi eni Muna, a dube mo, a mabene lōnge la bwindia; ndi na emedi pumbwele mo o isukan a bunya.

⁴¹ Baju ba topponi mo minyuyungu, ebanja a kwalino, Na e ewolu e sibi, e wu o moi.

⁴² Ndi ba ona, ? Se to nunu Jezu, mun'a Josef, nu saŋgo au na nyaŋgo di biino e: neni so a makwalano na, Na sibi wasi, na wu o moi.

⁴³ Jezu a alabe a ona babo na, O si kwala minyuyungu na binyomene.

⁴⁴ To motu a si maele pō na mba, ebe te na Tite nyi lomi mba a duta mo: ndi na emedi pumbwele mo o isukan a bunya.

⁽⁴⁵⁾ E tilabe o batopperi na, Babo bese ba o maleabe na Loba. O nika, motu nyese nyu siingi, nyu okwe na Tite, a mapo na mba.

⁽⁴⁶⁾ Se to na motu na motu a eni Tite, ebe te na nu nyi e na Loba, mo ndi a maene Tite.

⁽⁴⁷⁾ Ewie, ewie, na ona binyo na, Nu nyi dube mba, a mabene lōnge la bwindia.

⁽⁴⁸⁾ Mba ndi na e yi ewolu ya lōnge.

⁽⁴⁹⁾ Basaingo banyo ba dedi manna o eyaŋ, ba widi.

⁽⁵⁰⁾ Yini ndi yi e ewolu e sibi, e wu o moi, na motu a mada mo, ndi a si mawo.

⁽⁵¹⁾ Mba ndi na e ewolu ya lōnge e sibi, e wu o moi; ye te na motu a dede ini ewolu, a mendi be mba na mba; ndi ewolu yi e na na mendi bola, yi e ndi eyubo am, yi e na na mendi bola na lōnge la wasi.

⁽⁵²⁾ O nika Baju ba toppi na babomene na, ? Neni nunu motu a mabolano biso eyubo au, na biso di de e.

⁽⁵³⁾ Jezu a alabe, a ona babo na, Ewie, ewie, na ona binyo na, Ebe te na binyo o da eyubo ya Muna motu, na nyo maiya mau, binyo o si bene lōnge na binyo.

⁽⁵⁴⁾ To nja nu nyi dedi eyubo am, a nyo pe maiya mam, a bene lōnge la bwindia: ndi na emedi pumbwele mo o isukan a bunya.

⁽⁵⁵⁾ Ebanja eyubo am yi e ndi ida la mbadi, na maiya mam pe mi e nyo ma mbadi.

⁽⁵⁶⁾ Nu nyi dedi eyubo am na nyo pe maiya mam, a ja na mba, na ja pe na mo.

⁽⁵⁷⁾ Ka na Tite nyi e lōnge nyi lomi mba, na ja ndi na mo; nikamene nu nyi dedi mba, a maē na mba.

⁽⁵⁸⁾ Yini ndi yi e ewolu e sibi, e wu o moi; se to ka basaingo ba dedi manna, ndi ba widi, nu nyi dede vini ewolu a mendi be mba na mba.

⁽⁵⁹⁾ Mano mambu a toppi ndi mo o ndabo nya nduṅgamen, ka a leino o Kapernaum.

⁽⁶⁰⁾ O nika gita la baokweli bau ba siṅgino dini, ba ɔna, Yini ye e ekwali a bwambi; nja nyi masiṅga mo e.

⁽⁶¹⁾ Na Jezu momene a biino na baokweli bau ba ni toppi minyuyungu, a ɔna babo na, ? Dini di kumo binyo e.

⁽⁶²⁾ ? Ye te na o ene Mun'a motu a aboo o moi, o una a tano o ṅgeri boso e.

⁽⁶³⁾ E de ndi Mudii mo bole lōṅge, eyubo e titti dambu: beyala na makwalani binyo, bi e mudii, na lōṅge.

⁽⁶⁴⁾ Ndi duṅgu danyo o si dube. Ebanja Jezu a bii na te na beboteri babo ba si dube, na nu nyi mendi jandise mo.

⁽⁶⁵⁾ A kwali na, O nyulo nika na kwalani binyo na, to motu a si mapo na mba, ke be bolabe mo na Tite.

⁽⁶⁶⁾ Na te na ni iponda gita la baokweli bau ba timbi mbusa, ba si daṅgwo pe na mo.

⁽⁶⁷⁾ Ndi Jezu a kwalani dum na baba, na, ? Binyo pe o emedi ala e.

⁽⁶⁸⁾ Simon Petar a alabe mo na, ? A Saṅgo, na nja so biso di mendino ala e: Ua o bene beyala ba lōṅge la bwindia.

⁽⁶⁹⁾ Ndi biso di dube, di soi, na Ua o e Kraisi, Mun'a Loba lo e.

⁽⁷⁰⁾ Jezu a alabe babo na, ? Na si possi binyo dum na baba, ndi mo wo yanyu a e devoli e.

⁽⁷¹⁾ A toppi o nyulo Judas Iskariot mun'a Simon: mo ndi a mendi jandise mo, a ta mo wo ya dum na baba.

BEPASI. VII.

O beboedi ba mano mambu, Jezu a daingwo o Galilee: a si emedi madaingwa o Judea, ebanja Baju ba pulise bwa mo.

² Ndi ndema la Baju la minoko, di ta bebe.

³ O nika bona saingo au ba ona mo na, Asumwe wanu, ala o Judea, ndi baokweli boingo pe ba ene bebolu ua o bolino.

⁴ Ebanja to motu ni boli dambu na dambu o diuta, na momene a pulise na di biana mpoma. Ye te na ua o boli mano mambu, leele uamene o wasi.

⁵ Ebanja to bona saingo au ba si dube na mo.

⁶ Jezu a ona babo na, Ponda am e si poi: ndi ponda anyo e maduingamene ponda ese.

⁷ Wasi e si maasinge binyo: ndi mba be asinge, ebanja na puseli otin na bebolu bau bi e bubu.

⁸ Binyo ala o dini ndema: mba na si wala tatanu o dini ndema: ponda am e si poi o lunda.

⁹ Na a bolli toppo bini beyala na babo, a ja o Galilee.

¹⁰ Ndi na bona saingo au ba aluno o moi, mo pe a timbi wala o ndema, se to o mpoma, ndi ka na diuta.

¹¹ Ndi Baju ba pulise mo o ndema, ba ona, A ewe.

¹² Ndi bo ta minyuyuingu na gita o tetin a batu o nyul'au: duingu ba ona, A e motu a bwam: bane na, Kem; a mawondo batu.

¹³ To be na, to motu a si toppi o mpoma o nyulo au, ba boo Baju boingo.

¹⁴ O tetin a ndema, Jezu a al'o tempili, a lea.

¹⁵ Ndi Baju ba nyaka, ba ona, ? Neni nunu motu a biino kalati, a si okwi e.

¹⁶ Jezu a alabe babo, a ona, Beleedi be titti bam, ndi bi e o nyulo mo nyi lomi mba.

¹⁷ Ye te na motu a emedi bola gemia dau, a

mendi bia beleedi, ngo bi e ndi o Loba, to na, na toppo ndi o nyulo mbamene.

⁽¹⁸⁾ Nu nyi toppi o nyul'au momene, a pulise bosaŋgi bau momene: ndi nu nyi pulise bosaŋgi ba nu nyi lomi mo, molem-lem a e mbadi, bepiŋgamedi be titti na mo.

⁽¹⁹⁾ ? Moses, a si boli binyo mbenda e, ndi to mo wo ya anyo a si neŋge ye mbenda, ? Nji binyo o maalano o uma na uma o bwa mba e.

⁽²⁰⁾ Batu ba alabe na, Ua o maboa njo; ? nja a alo o uma na uma o bwa ua e.

⁽²¹⁾ Jezu a alabe a ona babo na, Na boli ebolu ewo, ndi binyo bese o manyaka.

⁽²²⁾ Moses, a boli binyo boendi, se to o nyulo na bo wu ndi na Moses, ndi bo wu ndi na bosaŋgo; ndi binyo o bunya ba iwumse o enda motu.

⁽²³⁾ Ye te na motu o bunya ba iwumse, a kusi boendi, na mbenda a Moses e si bulabe; ? binyo o liŋgani mba, ebanja na bolli motu na bani o bunya ba iwumse e.

⁽²⁴⁾ Binyo si kaise o nyulo beombwedi, ndi kaise moka mo tem na sii.

⁽²⁵⁾ Ndi duŋgu da babo ba Jerusalem, ba ona, ? Se to mo nunu ba pulise bwa e.

⁽²⁶⁾ Ndi ombwa, a toppi na doma, ndi ba si kwalani mo to dambu. ? Baanedi basu ba bii na mbadi na nu Krai molem-lem nunu e.

⁽²⁷⁾ To be na biso di bii nunu motu na a eno: ndi na Krai a poi te, to motu a si mabia na a eno.

⁽²⁸⁾ Ndi Jezu a laŋgwo o tempili, ka a leino na, Binyo o bii mba, ndi o bii na mba na eno: ndi buka bini, mba na si poi o mbamene, ndi nu nyi lomi mba a e mbadi: nu binyo o si biino:

⁽²⁹⁾ Ndi mba na bii mo, ebanja na wuno mo, mo a lomi mba.

⁽³⁰⁾ Ba puli noŋgo mo: ndi to motu a si neŋge dia o nyulo au, ebanja ponda au e si ta mapo.

⁽³¹⁾ Na gita la batu ba dube mo, ba ona, Krai a poi te, a emedi bola bebolu bendene buke bini bi e nunu motu a bolano e.

⁽³²⁾ Farisai ba siŋga na batu ba toppi nika o nyulo au; ndi Farisai, na prisi ba boso, ba lomi bautu bau o noŋgo mo.

⁽³³⁾ Jezu a ona babo na, Isuna 'ponda mba na e na binyo, ndi na maala na mo nyi lomi mba.

⁽³⁴⁾ Binyo o mapulise mba, ndi o si madie; uma ndi na eno, binyo o si wele poi:

⁽³⁵⁾ Ndi Baju ba kwali na babomene na, ? Uma ndi a maalano, na di si wele die mo e. ? A emedi ala na bapambilani pulise a Basibii, na lee pe Basibii e.

⁽³⁶⁾ ? Njika eyala dini, na a toppi, na, Binyo o mapulise mba, ndi o si madie; o uma ndi na eno, binyo si wele poi e.

⁽³⁷⁾ O bunya ba isukan, bunya bondene ba ndema, Jezu a teme, a laŋwo na, Ye te na motu a bwa nyongi, esedi mo a ye na mba na nyo.

⁽³⁸⁾ Nu nyi dubeno mba, ka na betiledi ba leile, O dibum dau madiba ma lōnge ma mendi ondo.

⁽³⁹⁾ A kwali di o nyulo Mudii, me na babo ba dube na mo ba mendi kusa: Mudii Mosaigi' mu si ta mu bolabe, ebanja Jezu a si ta a busisabe.

⁽⁴⁰⁾ O nika, gita la batu ba siŋgani dini eyala, ba ona, Nambadi nunu ndi a e motopperi.

⁽⁴¹⁾ Bapepe ba ona, Nunu ndi nu, Krai. Bane pe ba ona, ? Krai a mendi wu o Galilee e.

⁽⁴²⁾ ? Betiledi, bi si kwali na, Krai a poi ndi o mbolako nya David, na o mudi ma Betlehem, uma David a tano e.

⁽⁴³⁾ Ndi penda be ta o tetin a batu o nyulo mo.

(44) Ndi duingu da abo ba pula noŋgo mo: ndi to motu a si neŋge maa o moi au.

(45) Ndi bautu ba prisi ba boso na Farisai ba timbi: ndi Farisai ba uwele babo na, ? Ne, nji o si wani mo e.

(46) Bautu ba alabe na, Motu a si toppi nika na nunu motu, ·tom-tom.

(47) Farisai ba alabe babo na, ? Binyo o wondo pee.

(48) ? Mo wo ma baanedi to Farisai ba dubi mo e.

(49) Ndi bano batu ba loabe, ba si bii mbenda.

(50) Nikodimo, nu nyi poi o Jezu o bulu a ta na babo, mo a ona babo na;

(51) Mbenda asu e sele kaise motu ndi a si singi mo e, to e bia di a bolino e.

(52) Ba alabe, ba ona mo na, ? Ua o e ndi ya Galilee. O wasa, o ombwa; o nyulo Galilee motopperi a si wuno.

(53) Na motu nyese a timbi na mboa au.

BEPASI VIII.

JEZU a alo o maduŋgo ma Olivi.

(2) Na o mbata a ediba, a timbi pe o tempili, na batu bese ba poi na mo; na mo a ja asi a lei babo.

(3) Na batiledi na Farisai, ba wania mo mutu, a putabe o mosuŋgi; ndi na ba jese mo o tetin,

(4) Ba ona mo na, A moleedi, nunu mutu a soobe o mosuŋgi.

(5) Moses o mbenda a anedi biso, na nika ba ma-angabe madali: ? ndi neni ua o kwaiino e.

(6) Ba toppi dini ba keki mo, na ba maweli bakeli mo motobbo. Na Jezu a nuŋgami wasi, na o mune mau, a tila o miaŋgadu.

(7) Na ba tiŋgami baise mo, a suno momene moi a ona babo na, Nu nyi si bene bubu o tetin anyo, esedu mo a sele jaŋga mo idali.

(8) Ndi a nuṅgami pe wasi, a tila o miaṅgadu.

(9) Na babo ba siṅgi, ba puselibe na milema mabu, ba alo mo wo na mo wo, o botia o moturu na te na nyusukan: na Jezu a dii momene na mutu a teme o tetin.

(10) Na Jezu a sumwo momene moi, ndi a si eni to mo wo ke mutu, a ɔna mo na, A mutu, o wene babakeli boṅgo ba ɔno e. ? To motu mo wo a si kwese ua e.

(11) A ɔna, To motu a Saṅgo. Jezu a ɔna mo na, Mba pe na si kwese ua: ala, o si bola pe bubi.

(12) Ndi Jezu a toppi pe na babo, a ɔna, Mba na e mwenene ma wasi: nu nyi bupe mba a si madaṅwa o muittiti, ndi a mabene mwenene ma lōṅge.

(13) O nika, Farisai ba ɔna mo na, Ua o bole mbuṅ na uamene; mbuṅ oṅgo e titti mbadi.

(14) Jezu a alabe a ɔna babo na, To na na bole mbuṅ na mbamene, mbuṅ am e e mbadi: na bii uma na wuno, na uma na maalano; ndi binyo, o si bii uma na wuno, to uma na maalano.

(15) Binyo o kaise ponda na beyubo, mba na si kaise to motu.

(16) Ndi to na na kaise, be-kaisedi bam be tem na sii: ebanja na si teme mbamene mo wo, ndi mba na Tite nyi lomi mba.

(17) E e tilabe o mbenda anyo, na mbuṅ nya batu baba nyi e mbadi.

(18) Ndi na e mo wo nyi boli mbuṅ, na Tite nyi lomi mba a boli pe mba mbuṅ.

(19) Ndi ba ɔna mo na, ? Soṅgo oṅgo so e. Jezu a alabe na, Binyo o si bii mba to Tite; usabe binyo o ta o bia mba, binyo o usabe pe o bia Tite.

(20) Bini beyala Jezu a toppi o uma eneṅge, ka na a lei o tempili: ndi to motu a si ele maa o moi au; ponda au e si ta mapo.

(21) Jezu a ona pe babo na, Mba na maala ngia am, binyo o maene mba, ndi o mawo o miubi manyo: uma na alano, binyo si wele poi.

(22) Ndi Baju ba ona, ? A emedi bwa momene e: mo a kwali na, Uma na malano, binyo si wele poi.

(23) A ona babo na, Binyo o wu o wasi, Mba na wu o moi: binyo o e wasi, mba na titti nya wasi.

(24) O nika na kwalani binyo, na o mawo o miubi manyo: ebanja ye te na o si dube mba na e nu, o mawo o miubi manyo.

(25) Ndi ba ona mo na, ? Nja o eno e. Jezu a ona babo na, Numene o mbadi mba na kwalanino binyo.

(26) Na bene mambu gita o toppone binyo na kaise; nu nyi lomi mba a e mbadi; ndi na toppo na wasi mano mambu na ta na siinga na mo.

(27) Ba si soñtani na a kwali na babo onyulo Tite.

(28) Ndi Jezu a ona babo na, Na binyo o mendino sumwa Mun'a motu o moi, binyo o mendi bia na na e nu, ndi na na si boli to dambu o nyulo mbamene: ndi ka na Tite a leino mba, na toppi mano mambu.

(29) Nu nyi lomi mba, a e na mba: Tite a si dii mba mosoloki: ebanja na boli ma mambu ma dolise mo, ponda ese.

(30) Ka na a toppi bini beyala, gita be dube na mo.

(31) Jezu a kwalani Baju, ba ba dube na mo, Ye te na o tiugami o eyala am, o mabe ba-okweli bam na mbadi;

(32) Ndi binyo o mendi bia mbadi, ndi mbadi e mendi timbise binyo wonja.

(33) Ba alabe mo na, Basiso di e ndi mbolako ma Abraham, di si ta mikoma na motu: ? neni o kwali na, Binyo o mendi timbisabe wonja e.

⁽³⁴⁾ Jezu a alabe babo na, Ewie, ewie, na ona binyo na, To nja nyi a tiingami o bubu, a e ndi mokum ma bubu.

⁽³⁵⁾ Mokum a si ja o ndabo mba na mba, ndi Muna a ja mba na mba.

⁽³⁶⁾ O nika, ye te Muna a mendi timbise binyo wonja, o mendi be wonja na mbadi.

⁽³⁷⁾ Na bii na binyo o e mbolako nya Abraham; ndi o pulise bwa mba, ebanja eyala am e si koki na binyo.

⁽³⁸⁾ Na toppo di na ta na ene na Tite, ndi binyo o boli di o ta o ene na saigo anyo.

⁽³⁹⁾ Ba alabe ba ona mo na, Abraham a e ndi saigo asu. Jezu a ona babo na, Ye te binyo o we ndi bana ba Abraham, o mabola bebolu ba Abraham.

⁽⁴⁰⁾ Ndi tatanu! binyo o pulise bwa mba, motu nyi laingwedi binyo mbadi, me na singa na Loba; dini Abraham a si boli.

⁽⁴¹⁾ Binyo o bola bebolu ba saigo anyo, Ndi ba ona mo na, Bisu di si yabe o mosungi; di bene saigo po, Loba momene.

⁽⁴²⁾ Jezu a ona babo na, Ye te na Loba lo ta saigo anyo, binyo o usa tondo mba: ebanja mba na wu na sibi na Loba; ndi na si poi na mba mene, ndi a lomi mba.

⁽⁴³⁾ ? Nji binyo o si sontanino bwambu bam e. ebanja binyo o si emedi siinga eyala am.

⁽⁴⁴⁾ Binyo o wu na saigo anyo, devoli, na bepuledi ba saigo anyo o emedi bola. A ta ebwan na te na beboteri, a si tingami o mbadi, ebanja mbadi e titti na mo. Ni iponda a matoppono lobaigo, a toppi ka yau: ebanja a e lobaigo, na saigo au.

⁽⁴⁵⁾ Ndi ebanja na laingwa binyo mbadi, binyo si dube mba.

(46) Njika mo ya anyo a puseli mba o bubi. Ndi ye te na na kwali mbadi, nji binyo o si dube mba e.

(47) Nu nyi e na Loba, a siŋgani beyala ba Loba: Binyo o si siŋgani, ebanja binyo o titti na Loba.

(48) Baju ba alabe, ba ona mo na, ? Biso di si toppo bwam e; na ua o e motu a Samaria, ndi o bene devoli;

(49) Jezu a alabe, Na si bene devoli, ndi na dube Tite, binyo o si dube mba.

(50) Ndi na si pulise bosangi bam mbamene; mo wo mo e nyi mapulise na kaise.

(51) Ewie, ewie, na ona binyo na, Ye te na motu a maneŋge bekwali bam, a si maene kwidi, tom.

(52) Baju ba ona mo na, Tatanu biso di bii na ua o bene devoli. Abraham a widi, na batopperi ba mudii; ndi ua o kwali na, Ye te na motu a neŋgeli bekwali bam, a si makeka kwidi.

(53) Ua o buka saŋgo asu Abraham, nu nyi widi, batopperi pe ba widi: ? nja nyi weka uamene e.

(54) Jezu a alabe na, Ye te na na dube mbamene, edube am e titti dambu: e de ndi Tite nyi dubeno mba; mo ndi na o kwalino, A e ndi Loba lanyo.

(55) Ndi binyo o si ta o bia mo: ndi mba na bii mo: ye te na na kwali na, Na si bii mo; na mendi be lobaŋgo, ka binyo: ndi mba na bii mo, na neŋge pe bekwali bau.

(56) Saŋgo anyo Abraham a boo monyeŋge o jene bunya bam: ndi a eni mo, a bwa motani.

(57) Baju ba ona mo na, Ua o si poi mwatanu ma mibu o bodun, ndi ene Abraham e.

(58) Jezu o ona babo na, Ewie, ewie na ona binyo na, O boso Abraham a tano, na ta.

(59) Ndi ba noŋgi madali a jaŋgwa mo: ndi Jezu a uta momene, a busi o tempili, a alo, a tubi o tetin abu; nika ndi a tombino.

BEPASI IX.

KA na Jezu a tombino a en motu nu yabe ndima.

⁽²⁾ Baokweli bau ba uwele mo na. ? A Saigo, nja nyi bole bubu, nunu motu, ngo saigo au to nyaigo, o na ndi a yabeno ndima e.

⁽³⁾ Jezu a alabe, Se to nunu motu a boli bubu. to saigo to nyaigo; ndi na bebolu ba Loba be biisabe na mo.

⁽⁴⁾ Na aigamene bola bebolu ba nu nyi lomi mba, ke bu e mwese: ebanja bulu bu poi te, to motu a si mabola ebolu.

⁽⁵⁾ Ka itum na eno o wasi, na e mwenene ma wasi.

⁽⁶⁾ Na a toppino dini. a toi malodi o wasi a puigwa miaigadu, a okise miso ma motu a ndima na miaigadu.

⁽⁷⁾ A ona mo na, Ala, jokele o ebulu ya Siloam, (dini di biana, Lomabe.) O nika, a alo ngia au a timba, a jene.

⁽⁸⁾ Mwenba mau na babo o boso ba enino mo nyu ta ndima; ba ona, ? Se to nunu ndi a ta a ja a akwa e.

⁽⁹⁾ Duigu ba ona. Mo nunu: baie na, A e ka mo: ndi momene a ona, Mba mene nunu.

⁽¹⁰⁾ O nika, ba qua mo na, ? Neni so miso moigo ma telanno.

⁽¹¹⁾ A alabe a ona, Motu nyi belabe Jezu mo ndi a puigoo miaigadu, ndi a okise miso mam, a ona mba na, Ala o ebulu ya Siloam, o okele: ndi na aluno, na okele, ndi na kusino jene.

⁽¹²⁾ Ndi ba ona mo na, ? A e we. A ona, Na si bii.

⁽¹³⁾ Ba wani mo na Farisai nu nyi ta na o boso ndima.

⁽¹⁴⁾ Bo ta ndi bunya ba iwunse, na Jezu a puigwono miaigadu. a teli miso mau.

¹⁵ Ndi Farisai ba uwele pe mo, neni a kusino jene. A ona babo na, A tuki miaŋgadu o miso mam, na okeli, ndi na eui.

¹⁶ O nika dūngu da Farisai ba ona, Nunu motu a titti nya Loba; ebanja a si neŋge bunya ba iwumse. Bane ba ona, ? Neni motu nyi e bubi a mabolano ini ka bebolu bendene e. Ndi penda e ta o tetin abu.

¹⁷ Ba o pe na motu ndima na, ? Neni ua o kwalino o mo, nyu telem miso moŋgo e. A ona, A e motopperi a mudii.

¹⁸ Ndi Baju ba si dube o nyul'au na a ta ndima, na a kusi jene na te ba beli saŋgo au na nyaŋgo ya mo nyi kusi jene.

¹⁹ Ba o uwele babo na. ? Muna anyo nunu, nu binyo o kwali na a ta a yabe ndima e. ? Neni so a ni eneno e.

²⁰ Saŋgo au na nyaŋgo ba alabe babo ba ona, Biso di bii na muna asu nunu, na a ta a yabe ndima:

²¹ Ndi ŋgo njika jianda a meneno, biso di si bii: to nja nyu teli miso mau biso di si bii: a makoka: uwele mo: a matoppo na momene.

²² Bini beyala saŋgo au na nyaŋgo ba toppi, ebanja ba ta ba bwa Baju boŋgo: o nyulo na Baju ba ta ba pula mwanu; na ye te na motu a puseli na a ta ndi Krai, ke a mapaŋgabe o nyulo ndabo a nduŋamen.

²³ O nika saŋgo au na nyaŋgo ba kwalino na, A makoka; uwele mo.

²⁴ Ndi ba beli pe nu motu uyi ta ndima, ba ona mo na. Bola Loba isesa: Biso di bii na nunu motu a e bubi.

²⁵ A alabe, Ngo a e bubi, ŋgo a titti, na si bii: dambu di wo na biino, na na ta ndima, ndi na maene.

⁽²⁶⁾ Ndi ba o pe na mo na, ? Neni a bolino ua e: ? neni a telino miso mongo e.

⁽²⁷⁾ A alabe babo na, Na malaingwa binyo, ndi binyo o si siingi: ?nji binyo o mapulano pe siinga e. ? Binyo pe o emedi be baokweli bau e.

⁽²⁸⁾ Ndi ba yoiye mo, ba ona, Ua o e mookweli au; ndi biso di j_e baokweli ba Moses.

⁽²⁹⁾ Biso di bii na Loba lo topponi Moses: ndi o nunu, di si bii o uma a wuno.

⁽³⁰⁾ Nu motu a alabe o ona babo, na, O ne, ombwa dini dambu da botain, binyo o si bii uma a wuno, ndi to na a mateli miso mam.

⁽³¹⁾ Ndi biso di bii na Loba lo si masiingani nya bubu: ye te na motu a maowe Loba, na a bola gemia dau, mo ndi a masiinganino.

⁽³²⁾ Na wasi yi ewe beta, di si siinga na mo wo motu na motu, a tele miso ma mowo nyu yabe ndima.

⁽³³⁾ Ye te na nunu motu a titti nya Loba, a si wele bola to dambu.

⁽³⁴⁾ Ba alabe ba ona mo na, Ua o ta pon o yabe o bubu, ? ndi ua o mendi lea biso e. Ndi ba busise mo one.

⁽³⁵⁾ Jezu a siingi na ba busise mo; na a diino mo, a ona mo na, Ua o dube na Mun'a Loba e.

⁽³⁶⁾ A alabe a ona, ? Nja mene nu, a Saigo, na na dube mo.

³⁷ Jezu a ona mo na, Ua o maene mo, mo ndi a matoppone ua.

⁽³⁸⁾ A ona, A Saigo na dube. A owe mo.

⁽³⁹⁾ Na Jezu a kwali na, O nyulo bekaisedi mba na poi o wasi, na ba ba en, ba si ene; na ba pe ba ene ba timbi ndima.

⁽⁴⁰⁾ Duingu da Farisai ba ta na mo ba siingi bini beyala, ba ona mo na, Biso di e ndima e.

(41) Jezu a ona babo na, Ye te na bin^yo o e ndima, binyo o si usa bene bubi: ndi tatanu binyo o ona, Di maene; o nika bubi banyo bu e bede.

BEPASI, X.

EWIE, ewie, na ona binyo na, Nu nyi si ingedi o jombe la bedemba ba milo^{ngi}, ndi a abwa o moi o uma epepe, molem-lem a e nyagiba na molem-sedi.

(2) Nu nyi ingedi o jombe a e ndi motatteri a milo^{ngi}.

(3) Na mo ndi motatteri a jombi a madubweano; ndi milo^{ngi} mi masi^{ng}a doi dau: ndi a beli milo^{ngi} mau na mina, a dieri babo o eboko.

(4) Ndi a busise te milo^{ngi} mau, a teme babo boso, ndi milo^{ngi} mi bupe mo: o nyulo na ba bii doi dau.

(5) Mwen, ba si emedi bupe, ndi ba emedi nyea mo: ebanja ba si bii doi la ben.

(6) Munu monia Jezu a kwalani babo: ndi ba si sontani njika mambu me na a toppone babo.

(7) Jezu a o pe na babo na, Ewie, ewie, na ona bin^yo na. Mba ndi na e jombi da milo^{ngi}.

(8) Ba bese be sele mba boso, ba e bagiba na balemsedi: ndi milo^{ngi} mi si si^{ngi} babo.

(9) Mba mene ndi na e jombe: na mba ye te na motu a ingedi o tetin, a ma^{ng}isabe, a mendi gi^{ng}ia, a busa, a dia mada.

(10) Motu giba a si mapo ke o giba, na o bwa, na o bumbise: Na poi na ba bene lo^{ng}e, na ndi ba bene mo njoa soa.

(11) Mba ndi na e motatteri a bwam: motatteri a bwam a boli lo^{ng}e lau o nyulo milo^{ngi}.

(12) Ndi nu nyi kakabe, se to motatteri, nu nyi si bene milo^{ngi}, a en te njo e maya, a dii milo^{ngi},

na mo a nya: ndi njo e putia babo, e pambilani milongi.

¹³ Nvu kakabe a nyi, ebanja a kakabe, a si dube mi milongi.

¹⁴ Mba na e motatteri a bwam, ndi na bii milongi mam, na biane na mam.

¹⁵ Ka na Tite a biino mba, namene pe ndi na biino Tite: ndi na nengeli longi lam o wasi o nyulo milongi.

¹⁶ Milongi mipepe na benino, mi titti o nyulo dini dibemba: babo pe na ma wana, ndi ba mendi siinga doi dam: ndi ba mendi be mwemba mo wo na motatteri mo wo.

¹⁷ O nika, Tite a tondi mba, o nyulo na na nengeli longi lam o wasi, na na manongi pe mo.

¹⁸ To motu a si nongoni mba mo, ndi na nengeli mo wasi mbamene. Na bene ngiinya na nengeli mo wasi, na bene pe ngiinya na o pondo pe mo. Bini beanedi na kusino na Tite.

¹⁹ Ndi penda e ta pe o tetin a Baju, o nyulo bini bekwali.

²⁰ Gita dabu ba ona. A bene nyambe, na molopo mondene: nji binyo o masinganino mo.

²¹ Bapepe ba ona, Se to beyala ba motu nyi bene nyambe bini. ? Nyambe gi e na e tele miso ma ndima e.

²² E ta o Jerusalem, o ndema la njama, di ta epupa.

²³ Jezu a dangwo o tempili, o dibepe la Solomon.

²⁴ Ndi Baju ba po ba dingeli mo, ba ona mo na, ? I si tum na ji ewe be penda e. Ye te na o e ndi Kraiss, langwa biso bwam bwam.

²⁵ Jezu a alabe babo na, Na langwo binyo, ndi binyo o si dube: bebolu na mabolano na dina la Tite, be tem mba mbui.

²⁶ Ndi binyo o si dube, ebanja binyo o titti milongi mam, ka na kwalino na binyo,

²⁷ Milongi mam mi masinga doi dam, ndi na bii babo, ba bupe mba.

²⁸ Ndi na boli babo long'e la bwindia; ndi ba si mendi nyama tom, to mo wo a si mayua babo o dia dam.

²⁹ Tite, nyi boli mba babo, a buki hese; to mo wo a si mayua babo o dia da Tite.

³⁰ Mba na Tite ji e ndi mo wo.

³¹ Ndi Baju ba nongi pe madali o jaingwa mo.

³² Jezu a alabe babo na, ? Bebolu ba bwam gita na leino binyo be wu na Tite, o nyulo njika bebolu binyo o maangwiano mba madali e.

³³ Baju ba alabe mo na, O nyulo bebolu ba bwam, di si angwe ua madali: ndi o nyulo dibena: na o nyulo na, Ua o be motu, o timbise uamene Loba.

³⁴ Jezu a alabe babo na, E si tilabe o nyulo mbenda anyo na, Na kwali na, Binyo o e loba e.

³⁵ Ye te na a beli babo loba, babo ndi eyala a Loba e poi: na betiledi bi si bulia;

³⁶ Binyo o kwala o mo nu Saingo a saingiseno, a loma o wasi, ? Ua o beni; ebanja na kwala na, Mba na e Mun'a Loba e.

³⁷ Ye te na na si bola bebolu ba Tite, binyo o si dube mba.

³⁸ Ndi ye ta na na boli, To binyo o si dube mba, dube bebolu: ndi binyo o soi, na bie, na Saingo a e na mba, mba pe na mo.

³⁹ O nika ba pula pe te o nongo mo: ndi a onga o maa mabu.

⁴⁰ A alo pe o mbusa Jordan, o uma Jon a ta a sele dubise: otin ndi a jano.

⁴¹ Ndi gita ba poi na mo, ba ona, Jon a si boli

ebolú ndene: ndi maambu mese ma Jon a toppino o nyulo nani motu, ma ta mbadi.

⁴² Na gita ba dube na mo otin.

BEPASI, XI.

MOTU mo wo a ta a boa, dina dau Lazara, ya Beṭani, mudi ma Mari na ari au Marṭa.

⁽²⁾ E ta ndi nu Mari nyu ta a okise Saigo na joki, a tutwa miendi mau na nyo au, nu ndomi au Lazara a ta a boa.

⁽³⁾ O nika, ari au ba lomi na mo, ba ona, A saigo, ombwa, nu ua o tondino a maboa.

⁴ Na Jezu a siingino na, a ona, Dini deboa di titti la kwidi, ndi o nyulo bosaigi ba Loba, na Muni Loba a masesabe o nyulo au.

⁽⁵⁾ Jezu a tondi Marṭa, na ari au, na Lazara.

⁽⁶⁾ Na a siingino na a ta a boa, a embami wa uma su'ba.

⁽⁷⁾ Ndi o beboedi a ona baokweli bau, Esedi biso di wale pe o Judea.

⁽⁸⁾ Baokweli bau ba ona mo na, A moleedi, Tatanu ndi Baju ba pulimo jaigwa ua madali; ndi o matimba pe otin e.

⁽⁹⁾ Jezu a alabe. Se to dum da ponda na biba o bunya bo wo e. Ye te na motu a daigwa o mwese a si mako, ebanja a maene niwaie ma wasi.

⁽¹⁰⁾ Ndi ye te na motu a daigwa o bulu, a mako, ebanja niwaie e titti na mo.

⁽¹¹⁾ Mano mambu a kwali: o beboedi a kwalani babo na, Mwenja asu Lazara a naiga eyo; ndi na maala na n'umwele mo o eyo.

⁽¹²⁾ Ndi baokweli bau ba kwali na, A Saigo, ye te na a naiga eyo, ke a boli bwam.

⁽¹³⁾ To be na, Jezu a toppi o nyulo kwidi lau: ndi ba biana a toppi o noigo iwumse o eyo.

⁽¹⁴⁾ Ndi Jezu a kwalani babo bwam bwam na, Lazara a widi.

⁽¹⁵⁾ Ndi mba na boo monyeŋge o nyulo anyo na si ta otin, o dini na, ndi binyo o dube: to be na, esedi biso di wali.

⁽¹⁶⁾ Ndi Tomas, nu nyi belabe Didima, a ona mwemba mau ma baikweli, Esedi biso di wale, na di wō na mo.

⁽¹⁷⁾ Na Jezu a pino, a dii na a ta a mananga o soŋgo su'ne.

⁽¹⁸⁾ Betani e ta bebe na Jerusalem iŋgo dum da stadia na bitanu:

⁽¹⁹⁾ Na gita la Baju ba poi na Marṭa, na Mari, o jemba babo o nyulo ndomi abu.

⁽²⁰⁾ Ndi Marṭa dibokimene a siingino na Jezu a ta o bepōedi, a alo o doŋgamene mo: ndi Mari a jano na pii o ndabo.

⁽²¹⁾ Ndi Marṭa a ona Jezu na, A Saigo, o usabe o ta wanu, ke ndomi am a si widi.

⁽²²⁾ Ndi na bii, na to tatanu, to be na nja o emedi juweli na Loba, Loba lo emedi bola au.

⁽²³⁾ Jezu a ona mo na, Ndomi oŋgo a mendi pe pumbwa.

⁽²⁴⁾ Marṭa a ona mo na, Na bia na a mendi pe pumbwa o bepumbweli ba sukan.

⁽²⁵⁾ Jezu a ona mo na, Mbamene na e epumbweli, na lōŋge: nu nyi dube na mba, to a ta a wō, ke a mendi be mowenya:

⁽²⁶⁾ Na nu nyi e mowenya, na dube na mba, a si mendi wō. Ūa o dube dini e.

⁽²⁷⁾ A ona mo na, E, A Saigo, na dube ua o e Krais, Mun'a Loba, nu nyi mendi pō o wasi.

⁽²⁸⁾ Na mo a kwalino nika, a alo ŋgia au, a beli Mari ari au na esuka, a ona, Moleedi a mapō a bele ua.

⁽²⁹⁾ To na a siingino a sunwo na wamse a poi na mo.

⁽³⁰⁾ Jezu a si ta mapo o mundi, ndi a ta wa uma Marta a ta a dongamene mo.

⁽³¹⁾ Bajū ba ta na mo o ndabo, ba ba embe mo, ba enino Mari a asumwe na wamse, a busi, ba bupe mo, ba ona, A maala o sōngo o geya otin.

⁽³²⁾ Na Mari a poino uma Jezu a tano, a eni mo, a kō asi o miendi mau, a ona mo na. A Saigo, usabe o ta wanu, ke ndomi am a si widi.

⁽³³⁾ O nika, na Jezu a enino na a meya, Bajū pe ba poi na mo ba meya, a sunjumia o mudii, a bwa ndutu,

⁽³⁴⁾ A ona, O wene binyo o neingino mo e. Ba ona mo na, A Saigo, Ya, jene.

⁽³⁵⁾ Jezu a eya.

⁽³⁶⁾ Bajū ba ona, Ombwa, neni a tondi mo e.

⁽³⁷⁾ Dūngu dabu ba ona, Nunū motu, nyi mateli miso mandima, a si wele bole nunu motu a si wo e

⁽³⁸⁾ O nika, Jezu a sunjumia pe te na momene, a poi o sōngo. E ta ndi mbea, idali di naige o moi au.

⁽³⁹⁾ Jezu a ona, Binyo sunwa idali. Marta, ari au ya nu nyi ta a wo, a ona mo na, A Saigo, na nini ponda a ni inumba: ebanja a ta a wo suṅe.

⁽⁴⁰⁾ Jezu a ona mo na, ? Mba na si kwalani ua nika, na ye te na o emedi dube, o mendi jene bosangi ba Loba e.

⁽⁴¹⁾ Ndi ba sunwe idali, o uma mbimba mu tano mu naiga. Jezu a sunwa miso mau o moi, a ona, Ati, na soma ua, na o ta o siinga mba.

⁽⁴²⁾ Ndi mba na bii o siingi mba bibi bese: ndi o nyulo batu ba teme bebe na kwali, na babo pe ba dube na ua o lomi mba.

⁽⁴³⁾ Na a toppino nika, a eye na doi dindene na, A Lazara, Yanu.

(44) Ndi nu nyi ta na wo a poi, kakabe na maa na miendi na mboti a songo: boso bau bo ta bo kakabe na dibatu. Jezu a ona babo na, Unja mo, esedi mo a alo.

(45) Ndi gita la Baju ba ta na Mari, na ba ta ba ene mano mambu Jezu a bolino, ba dube na mo.

(46) Ndi dungu dabu ba ala ngia abu na Farisai, ba laingwa babo ma mambu Jezu a bolino.

(47) Ndi prisi ba boso na Farisai ba kotone o uma wo, ba ania mwanu, ba ona, ? Nji biso di bolino e; ebanja nunu motu a boli bebolu bendene gita.

(48) Ye te na biso di eseli mo na, batu bese ba emedi dube mo: na Batu ba Rome ba mendi poi na ba noingono biso, uma asu na matumba.

(49) Ndi mo wo nya abu, dina dau Kaiafas, a ta a prisi nindene o mu mbu mene, a ona babo na, Binyo o si bii to dambu tom tom.

(50) To o si ongeli na e dungamene na biso, na motu mo wo a mawo o nyulo batu, ndi na itumba lese a si nyame.

(51) Ndi dini a si toppi o nyulo mo momene: ndi a ta prisi ni ndene o mu mbu a laingwi bediinge na Jezu a mendi wo o nyulo di itumba:

(52) Se to o nyulo itumba momene, ndi na a mendi koteli o uma wo na mo wo bana ba Loba ba ta ba pambilani.

(53) Na te na bo bunya, ba anedi mwanu o bwa mo na kwidi.

(54) O nika Jezu a si daingwo pe mpoma pulisani Baju; a busa wa uma, a alo o ekumbu bebe na eyan, o mudi mu belabe Efrain, otin ndi a tingamno na baokweli bau.

(55) Ndi betombedi ba Baju ba ta bebe; ndi gita ba busi o ekumbu ba aboo a Jerusalem, ndi to betombedi, o saingise babomene.

⁽⁵⁶⁾ Ndi ba pulise Jezu, ba toppo na babo momene na ba temno o tempili na, ? Neni binyo o mongelino e, na a si emedi po o dini ndema e.

⁽⁵⁷⁾ Ebanja prisi ba boso na Farisai ba ta ba bola jania na, Ye te na motu a bii o wene a eno, a malea mo, na babo ba nongi mo.

BEPASI XII.

NDI o sumotoba, ndi to betombedi, Jezu a po o Betani, uma Lazara nyu ta nyu wo, nu a pumbwelino o kwidi.

⁽⁵⁾ Otin ndi ba ipelino mo ida; ndi Marfa a bolea: ndi Lazara a ta mo wo ba jai o tabili na mo.

⁽³⁾ Ndi Mari a nongo dimene da joki la nardo di ta di sua bwambi, ndi a okise miendi ma Jezu, a tutwa miendi mau ma nyo au: ndi ndabo e ta e lunda na ni enumba ya joki.

⁽⁴⁾ Ndi mookweli au mo wo, Judas Iskariot, mun'a Simon, nu nyi mendi jandise mo; a ona,

⁽⁵⁾ ? Nji dini joki di si andisabeno o nyulo bebwea ba denario bilalu, bi bolabe o batuedi e.

⁽⁶⁾ Dini a kwalino, se to na a dube batuedi; ndi ebanja a ta a giba, a bene pe mokuta, a bambe di di elebe otin.

⁽⁷⁾ Ndi Jezu a ona, Esedi mo na: O nyulo mbimba man, mo a neŋge dini.

⁽⁸⁾ Ebanja batuedi binyo o bene na ponda ese na binyo; ndi mba binyo o si bene ponda ese.

⁽⁹⁾ O nika, gita la batu ba Baju ba bii na a ta otin: ndi ba poi se to o nyulo Jezu momene, ndi na ba ene pe Lazara, nu a pumbweleno o kwidi.

⁽¹⁰⁾ Ndi prisi ba boso, ba anedi mianu na ba ele pe Lazara o kwidi.

⁽¹¹⁾ Ebanja o nyulo jongedi lau gita la Baju ba timbi mbusa, da dube na Jezu.

(12) O bone bunya, gita la batu ba ta ba po o ndema, na ba siingino na Jezu a maya o Jerusalem,

(13) Ba noingo bienge ba malendi, ndi ba ala o doingamene mo ba laingwa na, Hosanna; Bonam na Kiine ya Israel ni poi o dina da Yehova.

(14) Ndi Jezu na a diino esombe a assi, a ja o moi au; ka na e tilabeno, na,

(15) O si bwa boingo a ngonderi ya Zaion: ombwa Kiine oingo a poi, a jai o moi a esombi a assi.

(16) Mano mambu baokweli bau ba si ta, ba si ma soıtani: ndi na Jezu a busisabeno, to ba ma-ongeli mano mambu ma ta ma tilabe na mo, na ba ta ba bolli mano mambu na mo.

(17) O nika, batu ba ta na mo, na a belino Lazara o songo, a pumbweli mo o kwidi, bo ta mo mbuni.

(18) O nyulo nini ka, batu pe ba doingameni mo, ebanja ba ta ba siinga na a boli yine ebolu ndene.

(19) O nika Farisai ba kwali na babo momene na, ? Binyo si soi neni o si tungwelino dambu e: Ombwa wasi e maala bupe mo.

(20) Ba ta dungu da batu ba Grisia, pulisani babo ba poi o jowe o ndema.

(21) O nika molem-lem ma poi na Filip, nu nyi ta a Betsaida ya Galilee, ba pulise mo na, Ati, biso di mapula jene Jezu.

(22) Filip a po a laingwa Andiru; ndi Andiru na Filip pe, ba laingwa Jezu.

(23) Jezu a alabe babo ba, Ponda e mapo, na Mun'a motu a masesabe.

(24) Ewie, Ewie, na ona binyo na, E be te na diso la mbasi e ko o miaingadu di wo di ja mo-soloki, ndi ye te na di widi, di mawane mbolako gita.

(25) Nu nyi tondi longe lau, a mendi pumba mo;

nu nyi asiṅge lōṅge lau, o munu mundi o wasi, a mendi neṅge mo o lōṅge la bwindia.

⁽²⁶⁾ Ye te na motu a bii mba, esedi mo a bupe; ndi uma mba na eno, otin ndi moutu am a o beno: ye te na motu a bie mba, mo ndi Tite a emedi dube.

⁽²⁷⁾ Tatanu mudii mam mu boo ndutu; ndi na makwala ne; Ati, suṅga mba o nini ponda: o nyulo nika ndi na poino o nini iponda.

⁽²⁸⁾ Ati busise dina doṅgo. Ndi doi di wu o moi na, Na ta na busise mo; ndi na emedi pe busise mo.

⁽²⁹⁾ O nika batu ba teme bebe, ba siṅgi, ba ona, E e ndi ṅgadi Loba: bane na, Anjeli ndi a matoppone mo.

⁽³⁰⁾ Jezu a alabe a ona, Dini doi di si wu o nyul' am, ndi o nyulo anyo.

⁽³¹⁾ Tatanu bekaisedi ba wasi bi be: tatanu momi ma wasi mo mendi paṅgabe.

⁽³²⁾ Mba, ye te na mba na sumwabe o wasi, na emedi duta batu bese na mba.

⁽³³⁾ Dini a kwali o teṅgene kwidi lau a mendino wo.

⁽³⁴⁾ Batu ba alabe mo, na, Biso di siṅgi o nyulo mbenda na Kraisa a tiṅgam mba na mba: ? Neni so ua o kwalino na Mun'a motu a sumwabe o moi e. ? Nja nyi e nunu Mun'a motu e.

⁽³⁵⁾ Jezu a ona babo na, Isuna ponda mwenene mu e na binyo. Daṅgwa, ke binyo o bene mwenene, e si yabe muititti mu poiye binyo: ebanja nu nyi daṅgwa o muititti a si bii wene a maalano.

⁽³⁶⁾ Na binyo o beneno mwenene, dube o mwenene, na binyo o be bana ba mwenene. Mano mambu Jezu a toppino, ndi a asumwe, a uta mo momene na babo.

³⁷ To na a bollino bebolu bendene o mioso mabu, ba si dube na mo.

³⁸ Na bekwali ba Isaia, motopperi a mudii be malunda, bi e na a toppi, ? A Saigo, nja nyi dube miango masu e: to na nja, inama la Yehova e biisabeno e.

³⁹ O nika ba si wele dube, ebanja Isaia a kwali pe, na,

⁴⁰ A ta a dimse miso mabu; a timbise pe milema mabu bwambi; na ba si ene na miso mabu, to sontani na milema mabu, na ba tukwe, ndi na bolle babo.

⁴¹ Mano mambu Isaia a kwalino, ebanja a enino bosaŋgi bau, na a toppino o nyul'au.

⁴² To be na dungu, gita, pulisani baanedi ba boso pe ba dube na mo; ndi o nyulo Farisai ba si puseli; ba si yabe ba paŋgabe o ndabo nya nduŋgamen:

⁴³ Ebanja ba tondi besesedi ba batu ba ituna isesa la Loba.

⁴⁴ JEZU a laŋwo a ona, Nu nyi dube na mba, a si dube na mbamene, ndi na mo nyi lomi mba.

⁴⁵ Na mo nyi eniŋo mba, a eni nu nyi lomi mba.

⁴⁶ Mba na poi mwenene ma wasi, na to be na nja nyu dube mba, a si matiigami o muititti.

⁴⁷ Ye te na motu na motu a si singa te beyala bam, a si dube mo, na si kaise mo: ebanja na si poi o kaise wasi, ndi o suŋga wasi.

⁴⁸ Nu nyi baŋgi mba, a si kusi beyala bam, a bene mo wo nu makaise mo: eyala mene ye na na toppi e mendi kaise mo o isukan a bunya.

⁴⁹ Ebanja na si toppi o nyul'am mbamene; ndi Tite nyi lomi mba a boli mba beanedi, di na ma-kwalano, na di na matoppono.

⁵⁰ Na bii na beanedi bau di e lōnge la bwindia : o nika to be na nji na toppino, ka na Tite a topponeno mba, na ndi na toppino.

BEPASI, XIII.

BO ta na, ndi to ndema la betombedi, na Jezu a biino ponda au e ta e po; na a maasumwe o wasi, na maala o Saigo, a ta a tondi bau ba ta o wasi, a tondi babo na te na isu.

⁽²⁾ Ida la ebiamo di ta di boisane, devoli a ta a embe molema ma Judas Iskariot, mun'a Simon o ala na andise mo.

⁽³⁾ Jezu a bii na Saigo a boli mambu mese o maa mau, na a ta a wa na Loba, a timba pe na Loba;

⁽⁴⁾ A asumwe o da, a neŋge mboti au o muri mo wo, a noŋgo etutan a dibatu, a weŋga momene.

⁽⁵⁾ A bollino a koma madiba o poke, a kuma jowa miendi ma baokweli bau, na tutwa na na etutan na a ta a weŋga.

⁽⁶⁾ Ndi a poino na Simon Petar; Petar a ona mo na, ? A Saigo, ua o owe miendi mam e.

⁽⁷⁾ Jezu a alabe a ona mo na, Di na bolino ua o si bii tatanu; ndi o mendi bia ebe mene.

⁽⁸⁾ Petar a ona mo na, Ua o si maowe miendi mam tom. Jezu a alabe mo na, Ye te ua na si owe ua, o si bene duŋgu na mba.

⁽⁹⁾ Simon Petar a ona mo na, A Saigo, se to miendi mam momene, ndi maa mam na molopo pe mam.

⁽¹⁰⁾ Jezu a ona mo na, Nu nyi owabe, a si puli jowa ke miendi mau, ebanja mo nyese a saŋgi: binyo o saŋgi, ndi se to bese.

⁽¹¹⁾ Ebanja a bii nja nyi mendi jandise mo; o nika a kwali na, Binyo bese o si saŋgi.

⁽¹²⁾ Na a bollino jowa miendi mabu, na a noŋgi

loki lau, a ja pe wasi; a ona babo na, ? Binyo o bii na na boledino binyo dini e.

⁽¹³⁾ Binyo o mabeli mba Moleedi na Saigo: ndi o toppi bwam; ebanja na ndi mba na euo.

⁽¹⁴⁾ Ye te na mba Saigo anyo na Moleedi, na ma jowa binyo miendi; binyo pe o ta o aigamene jowane miendi.

⁽¹⁵⁾ O nyulo na na boli binyo e_emban, na binyo o bola ka na bolino na binyo.

⁽¹⁶⁾ Ewie, Ewie, na ona binyo na, Moutu a si kola a buka Saigo au; to nu nyi lomabe a kola, a buka nu nyi lomi mo.

⁽¹⁷⁾ Ye te na binyo o bii mano mambu, bonam na binyo ye te na o boli mo.

⁽¹⁸⁾ Na si toppi o nyulo binyo bese: na bii nu na possino: ndi na betiledi be lunda na, nu nyi dedi ewolu na mba, a sumwo etanda dau liingise mba.

⁽¹⁹⁾ Tatanu na laingwedi binyo, ndi to bo mapo, na bo poi te tomba, binyo o dube na mbamene nu.

⁽²⁰⁾ Ewie, Ewie na ona binyo na, Nu nyi kusa to be na nja na lomi, a kusi mba; nu nyi kusi mba, a kusi nu nyi lomi mba.

⁽²¹⁾ Na Jezu a kwalino na, a ta a bwa ndutu o mudii mau, a laingwo, a ona, Ewie, Ewie, na ona binyo na, Mo wo nyanyu a mendi jandise mba.

⁽²²⁾ Ndi baokweli ba ombwane, ba nyaka, o nja a toppino,

⁽²³⁾ Ndi mo wo ma baokweli bau, a ta a semia bwaiga ba Jezu, nu Jezu a tondino.

⁽²⁴⁾ O nika Simon Petar a sikimia mo, na a uwele nja nu nyi mendi be na a toppino.

⁽²⁵⁾ Nu so nu naiga o bwaiga ba Jezu a ona, ? A Saigo, nja nu e.

⁽²⁶⁾ Jezu a alabe, Mo nu, na mo na mendino bola ebobise ke na dubi mo. Na a dubiseno ebobise,

a boli mo o Judas Iskariot mun'a Simon.

⁽²⁷⁾ O beboedi ba ebobise, Satan a ingea na mo. Ndi Jezu a ona mo na. Di o mabolino, wamse bola.

⁽²⁸⁾ Na to motu nyi o tabili a si bii neni a toppino dini na mo.

⁽²⁹⁾ Duingu ba ongelino na, ebanja Judas a aledino mokuta, na Jezu a toppi ndi na mo, Ande na me na biso di pula o jaigamene ndema: to, na a bola isuna dambu na batuedi.

⁽³⁰⁾ Na a kusino ebobise, a alo dibokimene. Ndi e ta e bulu.

⁽³¹⁾ O nika na a ta a ala, Jezu a ona, Tatanu Mun'a motu a busisabe, ndi Loba pe lo busisabe na mo.

⁽³²⁾ Ye te na Loba lo busisabe na mo, Loba pe lo mendi busise mo na momene, ndi a mendi busise mo dibokimene.

⁽³³⁾ A bana basadi, isuna ponda na e na binyo. Binyo o mendi pulise mba: ka na kwalino na Baja, Uma na maalano o titti na wele po; na ndi na kwalino na binyo.

⁽³⁴⁾ Eanedi la penya na boli na binyo, na binyo na tondone; ka na mba na tondino binyo, na ndi binyo pe ua tondone.

⁽³⁵⁾ O nyulo na batu bese ba mendi bia na binyo o e baokweli bam, ye te na binyo ua o tondone.

⁽³⁶⁾ Simon Petar a ona mo na, A Saigo, o wene o maalano e. Jezu a alabe mo na, Uma na maalano, ua o si wele bupe mba tatanu: ndi ua o mendi bupe mba ebe mene.

⁽³⁷⁾ Petar a ona mo na, ?Nji na si mabupeno ua tatanu e. Na emedi neinge longe lam o wasi o nyulo ongo.

⁽³⁸⁾ Jezu a alabe mo na, ?Ua o emedi neinge

lōnge loṅgo o wasi o nyul'am e. Ewie, Ewie, na ṅna ua na. Momi ma uba mu si malōngo, na te na o matobbo mba ṅgeri l'alu.

BEPASI XIV.

O si sedi milema manyo mi bwa ndutu; dube na Loba: dube pe na mba.

² O ndabo ya Tite me ndi mamboa gita: bo titti te na, na laṅwedi binyo. Mba na ala o boṅsane uma na binyo.

³ Ye te na na alo na boṅsane binyo uma, na emedi pe timba, na kusa binyo na mbamene; na uma mba na eno, otin ndi binyo pe o mendi beno.

⁴ Uma mba na maalano binyo o bii, na ṅgia pe o bii.

⁵ Tomas, a ṅna mo na, A Saṅgo, biso di si bie uma o malano, ?neni biso di mendi bia ṅgia e.

⁶ Jezu a ṅna mo na, Mbamene na e ṅgia, na mbadi, na lōnge: to motu a si wele poi na Tite, ebe te na mba.

⁷ Ye te na binyo o ta o bia mba. binyo o usabe pe bia Tite: na te na nini ponda binyo o bia mo, o maene mo.

⁸ Filip a ṅna mo na, A Saṅgo, leele biso Tite, ndi bo duṅgamene biso.

⁹ Jezu a ṅna mo na, ?A Filip, na ewe ja itum na binyo, ndi ke ua o si bii te mba e: nu l'yi eni mba a ene pe Tite. ?neni so ua o kwalino na, Lea biso Tite e.

¹⁰ ? O si dube na mba na e na Tite, ndi Tite pe a e na mba e: beyala na matopponino t'inyo na si toppi na mbamene; ndi Tite nyi e na mba, mo ndi a maboli bi bebolu.

¹¹ Dube nuba na maḗ na Tite, ndi Tite pe na mba: to, be ndi dube mba o nyulo bebolu.

⁽¹²⁾ Ewie, ewie, na ona binyo na, Nu nyi dube na mba, bebolu mba na bolino, mo pe a mendi bola; na bebolu bendene be buka bini a mendi bola; ebanja na alo na Tite.

⁽¹³⁾ To be na nji binyo o mendino juwele o dina dam, mo ndi na emedino bola, na Saigo a mabusisabe na Muma.

⁽¹⁴⁾ Ye te na binyo o uwele dambu o dina dam, mbamene ndi na emedi bola mo.

⁽¹⁵⁾ Ye te na binyo o tondi mba, neige beanedi bam.

⁽¹⁶⁾ Ndi na emedi sosumia Tite, ndi a mendi bola binyo Molokomedi mopepe, na a maja na binyo mba na mba;

⁽¹⁷⁾ Mudii mene ma mba^{adi}: mu e na wasi ba titti na ba kusa, ebanja ba si maene mo, to bia mo: ndi binyo o bii mo; ebanja a ja na binyo, a mendi be o tetin anyo.

⁽¹⁸⁾ Na si emedi dia binyo nyue: na emedi poi na binyo.

⁽¹⁹⁾ Isuna ponda, wasi ba si maene pe mba; ndi binyo o maene mba; ebanja na e mowenya, binyo pe o be mowenya.

⁽²⁰⁾ O bo bunya binyo o mendi biano mba na e na Tite, ndi binyo o e na mba, mba pe na e na binyo.

⁽²¹⁾ Nu nyi aledi bealedi bam, a neige mo, mo ndi nu nyi tondi mba: nu nyi tondi mba, a mendi tondobe na Tite, ndi mba pe na emedi tondo mo, ndi na emedi lee mbamene na mo.

⁽²²⁾ Judas (se to Iskariot) a ona mo na, ? A Saigo, neni so ua o mendino lee uamene na biso, se to na wasi e.

⁽²³⁾ Jezu a alabe a ona mo na, Ye te na motu a tondi mba, a emedi nenge beyala bam: ndi Tite

a emedi tondo mo, ndi biso bi emedi po na mo, ndi di emedi pongo boja basu na mo.

⁽²⁴⁾ Nu nyi si tondi mba, a si neñge bekwali bam: na beyala binyo o siingano be titti bam, ndi be Tite nyi lomi mba.

⁽²⁵⁾ Mano mambu na toppino na binyo, na e bede na binyo.

⁽²⁶⁾ Ndi Molokomedi, mu e Mudii Mosañgi, mo Tite a mendi loma o dina dam, a mendi lea binyo mambu mese, na wana mambu mese o jongedi danyo, to nji na ta na kwalanino binyo.

⁽²⁷⁾ Mosañgo na dii na binyo, mosañgo mam na boli na binyo: se to ka wasi ba mabolano, mba na bolino na binyo. O si sedi milema manyo mi bwa ndutu, to jesedi mo mi bwa boñgo.

⁽²⁸⁾ Binyo o siñgi na na kwalino na binyo, mba na maala, na o timba pe na binyo. Ye te na binyo o tondi mba, o usa bwa monyeñge; ebanja na kwali na, Na ala na Tite: Tite a kola a buka mba.

⁽²⁹⁾ Ndi tatanu na langwo binyo to e mendi tomba, na bo poi te tomba, o mendi dube.

⁽³⁰⁾ O nine ponda, na si mendi toppo gita na binyo; ebanja momi ma wasi mo poi te, ndi a si bene dambu na mba.

⁽³¹⁾ Ndi na wasi ba bie na na tondi Tite: ndi ka na Tite a bolino mba beanedi, namene ndi na bolino. Asumwe, esedi biso di wale.

BEPASI, XV.

MBA mene ndi na e bweli ba mbadi, Tite ndi a e moboledi.

⁽²⁾ Mokanju na mokanju mu e na mba mu si yai bepuma, a masuma mo one; ndi mokanju na mokanju mi yai bepuma, a masassa mo, na ndi mu yai bepuma ba gita.

⁽³⁾ Binyo o saigi o nyulo eyala ye na na toppi na binyo.

⁽⁴⁾ Battami na mba, mba na binyo. Ka na mo-kanju mo si mayano bepuma na momene, ebe te na e si battami te na bweli; nika mene pe binyo, ebe te na o si battami te na mba.

⁽⁵⁾ Mba na e bweli, binyo o e mikanju: Nu nyi battami na mba, mba pe na mo, molem lein mo maya bepuma gita: ebanja e si be mba binyo o titti na o bola to dambu.

⁽⁶⁾ Ye te na motu a si battami na mba, a mapumbabe ka mōkanju, mo widi: ndi batu ba koteli mo, ndi ba ele o dio, ndi mi dia.

⁽⁷⁾ Ye te binyo o battami na mba, ndi beyala bam pe be battami na binyo, binyo o mendi uwele, ndi e mendi bolabe na binyo.

⁽⁸⁾ O nyulo di ndi Tite a mabusisabeno, na binyo o yai bepuma be gita: nika ndi binyo o mabe baokweli bam.

⁽⁹⁾ Ka na Tite a tōndino mba, nika ndi mba pe na tōndino binyo: binyo o tiŋgam o ndul'am.

⁽¹⁰⁾ Ye te na binyo o neŋge beamedi bam, binyo o mendi tiŋgami o ndul'am: ka na mba na neŋgeno beamedi ba Tite, ndi ua tiŋgami o ndulo an.

⁽¹¹⁾ Mano mambu na toppino ua binyo na moyeŋge mam mo maalane na binyo, na moyeŋge manyo mo malanda.

⁽¹²⁾ Yini ndi yi e eandi yam, na binyo ua o tōndone, ka na mba na tōndino binyo.

⁽¹³⁾ Itōndi ndene motu a si benino ka yini, na motu a neŋgeli lōŋge lau o wasi o nyulo makom mau.

⁽¹⁴⁾ Binyo o e makom mam, ye te na binyo o mabola to be na nji na anedino binyo.

⁽¹⁵⁾ Na te na nini pondā na si bele binyo bautu:

ebanja moutu a si bii nji saigo au a mabolano: ndi mba na bele binyo makom; ebanja mambu mese na siingino na Tite, na ta na biise binyo.

⁽¹⁶⁾ Binyo o si ta o posso mba, ndi mba na ta na posso binyo, na tese binyo, na binyo o maala na ya bepuma, ndi bepuma banyo be matiingami: na to be na nji binyo o uwelena Tite, o nyulo dina dam, a mabola binyo.

⁽¹⁷⁾ Mano mambu na anedi binyo, na binyo o a tondone.

⁽¹⁸⁾ Ye te na wasi nyi asiinge binyo, binyo o biina e asiinga mba, to e maasiinge binyo.

⁽¹⁹⁾ Usa binyo o ta bawasi, wasi e matondo bau: ndi ebanja binyo o titti bawasi, ndi mba na ta na posso binyo o wasi, o nika, wasi e asiinge binyo.

⁽²⁰⁾ Ongeli eyala na kwalanino binyo, Moutu a si kola a buka saigo au. Ye te na ba ta ba takise mba, ba emedi pe takise binyo: ye te na ba neinge beyala bam, ba emedi pe neinge banyo.

⁽²¹⁾ Ndi mano mambu mese ba emedi bola na binyo o nyulo dina dam, ebanja ba si bii nu uyi lomi mba.

⁽²²⁾ Usabe na si poi na topponino babo, ke ba si bene bubi: ndi tatanu ba si bene ngutu o nyulo bubi babu.

⁽²³⁾ Nu nyi a asiinge mba, a asiinge pe Tite.

⁽²⁴⁾ Usabe na si bolli bebolu o tetin abu, ye na motu nyi pepe a si boli, ba si usa bene bubi: ndi tatanu ba ene mba, ba asiinge pe mba na Tite.

⁽²⁵⁾ Ndi dini di e, na beyala be lunda, be tilabe o mbenda abu, Ba asiinge mba e si be njom.

⁽²⁶⁾ Ndi o en te Molokomedi mo poi te, moe na mba na emedi lomina binyo, a wu na Tite, Mudii mene ma mbadi, mo mabusi na Tite, a emedi be mbui am:

⁽²⁷⁾ Binyo pe o mendi teme mbui, ebanja binyo o ta na mba na te na beboteri.

BEPASI XVI.

MANO mambu na topponi binyo, na binyo o si makekebe.

⁽²⁾ Ba mendi paŋga binyo o mandabo ma ndui-gamen: e, ponda e maya, na to be na nja nyi boo binyo, a emedi joŋgedi na, a mabolea Loba.

⁽³⁾ Mano mambu ba emedi bolani binyo, ebanja ba si bii Tite to mba.

⁽⁴⁾ Ndi mano mambu na laŋgvedi binyo, na ponda e poi te, binyo o oŋgeli na, na laŋgwo binyo. Ndi mano mambu na si laŋgvedi binyo o beboteri, ebanja na ta na binyo.

⁽⁵⁾ Ndi tatanu na alo o ŋgia am na mo nyi lomi mba; ndi to mo wo ya anyo, a si uwele mba na, ? O wene o maalano e.

⁽⁶⁾ Ndi ebanja na kwalani binyo mano mambu, ndede e lundi milema manyo.

⁽⁷⁾ To be na, na laŋgwa binyo mbadi: bo doli na binyo ke na alo: ebanja ye te na na si walo, Molokomedi mo si mapoiye binyo: ndi ye te na na asumwe, na emedi lomina binyo mo.

⁽⁸⁾ Na a poi te, a emedi soi wasi nya bubi, na bosangi, na bekaisedi.

⁽⁹⁾ Nya hubi, ebanja ba si dube mba;

⁽¹⁰⁾ Nya bosangi, ebanja na alo na Tite, ndi binyo o si maene pe mba.

⁽¹¹⁾ Nya bekaisedi, ebanja momi ma wasi a kaisabe.

⁽¹²⁾ Na bene mambu ma gita o kwalani binyo, ndi binyo o si wele mo tatanu.

⁽¹³⁾ To be na, o wene te nu, Mudii ma mbadi, a poi te, a emedi tatta binyo o mbadi nyese: ebanja a si mendi toppo na momene, ndi to be na nji a

mendino siinga, mo ndi a mendino toppo: a emedi lea binyo mambu ma maya.

⁽¹⁴⁾ A mendi sesa mba: a mendi kusa mam, a lea mo binyo.

⁽¹⁵⁾ Mambu mese Tite a benino me ndi mam: o nika na kwali na a mendi noingo mam, a lea mo binyo.

⁽¹⁶⁾ Isuna ponda, binyo o si mendi jene mba: ndi isuna ponda pe binyo o mendi jene mba; ebanja na alo o Tite.

⁽¹⁷⁾ Ndi duingu da baokweli bau ba ona babo mome ne na, ? Njika ka nini a kwalanino biso na, Isuna ponda binyo o si mendi jene mba: ndi isuna ponda pe binyo o mendi jene mba: ndi ebanja na maala na Tite e.

⁽¹⁸⁾ O nika ba ona, ? Njika ka nini a kwalino, Isuna ponda e: di titti na di wele bia neni a kwalino.

⁽¹⁹⁾ O amene Jezu a bii na na ba pula juwele mo, a ona babo, na, ? Binyo o mapulise binyo mome ne o di na kwalino, Isuna ponda, ndi binyo o si maene mba: ndi o isuna ponda pe binyo maene mba e.

⁽²⁰⁾ Ewie, ewie, na ona binyo na, Binyo o mendi geya, na te misia, ndi wasi e mendi bwa monyenge: binyo o mendi be ndedi, ndi ndedi auyo e mendi tomba motami.

⁽²¹⁾ Mutu, a e te o nyulo isisi a mabwe ndedi, ebanja ponda au e mapo: ndi ponda nyi ena a maya, a si maongeli pe ndutu au o nyulo motami na motu a yabe o wasi.

⁽²²⁾ O nika binyo tatanu o boo ndedi: ndi na emedi pe jene binyo, ndi milema manyo mi mendi bwa monyenge; ndi monyenge manyo to motu a si manogoni binyo.

⁽²³⁾ O bo bunya binyo o si mendi juwele mba to

dambu. Ewie, ewie, na ona binyo na, To be na nji binyo o mendino juwele Tite o dina dam, a emedi bola binyo.

⁽²⁴⁾ Na te na nini ponda binyo o si uwele to dambu o dina dam; binyo o uwele, ndi o mendi kusa, na monyeŋge manyo mo ma lunda.

⁽²⁵⁾ Mano mambu na topponi binyo o monia; ndi ponda e maya, na si mendino pe toppone binyo o minia, ndi na emedi lea pe binyo o mpoma na Tite.

⁽²⁶⁾ O bo bunya binyo o mendi juwele o dina dam, ndi na si kwali na na emedi kane Tite nyulo anyo;

⁽²⁷⁾ Ebanja Tite momene a tondo binyo, o nyulo na binyo o tondo mba, ndi o dube na mba na wu ndi na Loba.

⁽²⁸⁾ Na wu ndi na Tite, ndi mba na poi o wasi: mba na dii pe wasi, na alo na Tite.

⁽²⁹⁾ Baokweli bau ba ona mo na, Ombwa, tatanu, o toppi mpoma, o si toppi monia.

⁽³⁰⁾ Tatanu biso di wie na ua o bie mambu mese, o si pula na motu na motu a uwele ua: o nyulo dini biso di dube na ua o wu ndi na Loba.

⁽³¹⁾ Jezu a alabe babo na, ? Binyo o dube e.

⁽³²⁾ Ombwa, ponda e maya, E tatanu e mapo, na binyo o mendi pambilani, motu motu o yau, ndi o mendi dia mba mosoloki: ndi to na na titti mosoloki, ebanja Tite a e na mba.

⁽³³⁾ Mano mambu na toppi na binyo, na mba binyo o mabene mosaŋgo. O wasi, binyo mendi bene itakise: ndi o be na pii; na ta na buka wasi.

BEPASI XVII.

BINI beyala Jezu a toppi, a sunwa miso mau o moi a ona, Ati, ponda e mapo; busisi Muna oŋgo, na Muna oŋgo pe a mabusise ua.

(2) Ka na ua o bolino mo ngiinya o moi a beyubo bese, na mo a mendi bola lōnge la bwindia na ba a bese be na ua o boli mo.

(3) Ndi dini ndi ji e longe la bwindia, na babo ba bia ua Loba lo mbadi, mo wo momene, na Jezu Krai na ua o ta o loma.

(4) Na busiseno ua o wasi; na bollino ebolu yi e na ua o boli mba na na boli.

(5) Ndi tatanu, Ati, ua o busise mba, na uamene, na bosaṅgi bue na na ta na ua ndi to wasi e mabe.

(6) Na biisino dina doṅgo na batu, baē na ua o boli mba o nyulo wasi: ba ta ndi boṅgo, ndi ua o boli mba babo; ndi ba ta ba neṅge eyala oṅgo.

(7) Ba bii na mambu mese to be na nji o ta o bola mba me ndi moṅgo.

(8) Ebanja na boli babo beyala bi e na ua o ta o bola mba; ndi ba ta ba kusa mo; ba ta ba bia bwam bwam na mba na wu ndi na ua, ndi ba ta ba dube na ua o lomi mba.

(9) Na sosumedino o nyulo babu: na si sosumedino o nyulo wasi, ndi o nyulo babo be na ua o bola mba; ebanja ba be boṅgo.

(10) Bam bese b'e ndi boṅgo, ndi boṅgo pe be ndi bam; ndi mba na busisabe na babo.

(11) Ndi tatanu mba na titti pe o wasi, ndi bano ba be o wasi; mba na poi na ua. A Tite nya bosaṅgi, neṅgi o nyulo dina doṅgo babo be na ua o boli mba, na ba be mo wo ka na biso.

(12) Na mba na tano na babo o wasi, na neṅge babo o dina doṅgo: babo be na ua o boli mba, na neṅge, to mo wo nya abu a si pumbedi, ke muna a dibumbe; na betiledi be lunda.

(13) Ndi tatanu na poi na ua; ndi mano mambu na toppi o wasi, na ba bene motami mam mo lundi na babo momene.

⁽¹⁴⁾ Na ta na bola babo eyala oingo; ndi wasi e ta e asiŋge babo, ebanja ba titti ba wasi, ka na mba na tittino nya wasi.

⁽¹⁵⁾ Na si sosamedi na ua o noŋgi babo o wasi, ndi na ua o tatti babo o nyulo nya-bubi.

⁽¹⁶⁾ Ba titti ba wasi, ka na mba na tittino nya wasi.

⁽¹⁷⁾ Saŋgise babo o nyulo mbadi oingo: eyala oingo yi e mbadi.

⁽¹⁸⁾ Ka na ua o ta o loma mba o wasi, nika mene mba pe na lomi babo o wasi.

⁽¹⁹⁾ Na o nyulo abu na saŋgise mbamene, ua babo pe ba saŋgisebe o nyulo mbadi.

⁽²⁰⁾ To na si sosamedi o nyulo babo momene, ndi na babo pe ba mendi dube na mba o nyulo eyala abu;

⁽²¹⁾ Na babo bese ba mabe mo wo, ka na ua A Tite, o eno na mba, mba pe na ua, na babo pe ba mabe mo wo na biso: na wasi e dube na ua o ta o lomi mba.

⁽²²⁾ Ndi bosaŋgi bo e na ua o boli mba, mba pe na boli babo: na ba be mo wo ka na biso ji eno mo wo:

⁽²³⁾ Mba na babo, Ua pe na mba, na babo ba mendi timba bosaŋgi o bo wo; ndi na wasi e bia na ua o ta o loma mba, ndi o ta o tondi bano ka na ua o tondino mba.

⁽²⁴⁾ Ati, na emedi na babo pe be na ua o ta o bola mba, ba be na mba uma na eno: na ba ba ene bosaŋgi bam; bo e na ua o ta o bola mba: ebanja o tondi mba, ndi to eyuto ya wasi e mabokabe.

⁽²⁵⁾ A Tite nya bosaŋgi, wasi e si ta e bia ua, ndi mba na ta na bia ua, ndi bano pe ba ta ba bia na ua o lomi mba.

⁽²⁶⁾ Na ta na laŋgwa babo dina doŋgo, na emedi pe laŋgwa: na itondi yi e na ua o ta o tondo mba, e be na babo, mba yi e na babo.

BEPASI XVIII.

NA Jezu a toppino bini beyala, a alo, na baokweli bau o mune muri ma tougo ma Kedron, uma moonda mo ta, otin ndi a sollino na baokweli bau.

⁽²⁾ Judas pe nu nyi andise mo, a bii wa uma; e-banja gita la ponda, Jezu a ta a sollo otin na baokweli bau.

⁽³⁾ Ndi Judas a ta a kusa mwemba ma batu na baanedi ba wu na prisi ba boso na Farisai, a poi na beturukan, na kate, na bewiisan ba bwemba.

⁽⁴⁾ O nika Jezu a bii mambu mese ma mendi poiye mo, a alo, a ona babo na, ?Nja binyo o mapuliseneno e.

⁽⁵⁾ Ba alabe mo, Jezu ya Nazaret. Jezu a ona babo na, Mbamene nunu. Judas pe, nu nyi andise mo, a teme na babo.

⁽⁶⁾ Diboki na a ona na babo na, Mbamene nunu, ba timbi o mbusa, ba ko o miaŋgadu.

⁽⁷⁾ A uwele pe babo na, ?Nja binyo o mapuliseneno e. Ba ona, Jezu ya Nazaret.

⁽⁸⁾ Jezu a alabe, Na laŋgwo binyo na, Mbamene nunu; Ye te na o pulise mba, esedi bano ba ala ŋgia abu.

⁽⁹⁾ Na bekwaledi be na a toppi be malunda, O babo ua o bolino mba, na si pimbi to mowo.

⁽¹⁰⁾ Simon Petar a ta a alia po, a suŋgoo mo, a dipi moutu ma prisi nindene, a ke itoi lau la momi. Nu moutu dina dau di ta Malkas.

⁽¹¹⁾ Ndi Jezu a ona Petar, Suŋge po oŋgo o dibambu: ?dibondi ge na Tite a boli mba na si nyo mo e.

⁽¹²⁾ Ndi mwemba ma baanedi ba Baju, ba noŋgo Jezu, ba kaka mo.

⁽¹³⁾ Ndi ba sele alane mo o mboa a Annas; a ta a moiyo ma Kaiafas, nu ta prisi ndene o mu mbu mene.

⁽¹⁴⁾ Nu Kaiafas nu ta nu bola Baju mwanu, na bo duŋgamene ua motu mo wo a mendi wo o nyulo batu bese.

⁽¹⁵⁾ Simon Petar a bupe Jezu, na nune mookweli pe a boli nika: nu mookweli a ta a biane na prisi nindene, ndi a iŋgea na Jezu o ndabo a prisi nindene.

⁽¹⁶⁾ Ndi Petar a teme o eboko, a si iŋgea. Ndi nune mookweli a biane na prisi nindene, a busi a toppone ŋgonderi nyi matatta jombe, ndi a iŋgeli Petar.

⁽¹⁷⁾ Ndi ŋgonderi nyi matatta jombe a ona Petar na, ? Se to ua mo wo mookweli ma nunu motu e. A ona, Mba na titti.

⁽¹⁸⁾ Na bautu na baanedi ba teme wa, ba ta ba bota wea ya makalandu: ebanja e ta ŋgo: ba olo babomene: Petar a teme na babo, mo pe a olo.

⁽¹⁹⁾ Prisi nindene a uwele Jezu o nyulo baokweli bau, na beleedi bau.

⁽²⁰⁾ Jezu a alabe mo, Na toppi o mpoma o wasi; mba na lea ponda ese o ndabo a nduŋgamen, na o tempili, uma Baju ba makotoneno ponda yese; o diuta na si kwali to dambu.

⁽²¹⁾ ? Neni so o uwelino mba e. Uwele babo ba ŋgani mba nji na kwalino na babo: ombwa, ba bii nji na kwalino.

⁽²²⁾ Na a toppino nika, moanedi mo wo a teme bebe, a dipa Jezu dibumbe na dia dau, a ona, Ua o alabe prisi nindene nika e.

⁽²³⁾ Jezu a alabe mo na, Ye te na na toppi bubi, be mbuŋ a ni bubi: ndi ye e te bwam, nji ua o dipino mba e.

⁽²⁴⁾ Annas a ta a lomi mo ŋgata, na Kaiafas, prisi nindene.

⁽²⁵⁾ Ndi Simon Petar a teme a babise momene.

O nika, ba ona mo na, ? Ua pe o titti mo wo nya baokweli bau e. A tobbo, a ona, Na titti.

⁽²⁶⁾ Moutu mo wo ya prisi nindene, nyu ta mbia na nu Petar a kenõ itoi, a ona, ? Na si cui ua na mo o moonda e.

⁽²⁷⁾ Ndi Petar a tobbo pe te; na dibokimene momi ma uba ma loingo.

⁽²⁸⁾ NDI ba sunwo Jezu o Kaiafas, ba alane mo o udabo a moka: ndi e ta ya mbata a ediba; ndi babo momene ba si walo o ndabo a moka, ba si yabe ba uyama: ndi na ba de betombedi.

⁽²⁹⁾ Pilate a busi a alo na babo, a ona, ? Njika motobbo binyo o beneno liingani nunu motu e.

⁽³⁰⁾ Ba alabe ba ona mo na, Ye te na a si ta mboleli nya bubi, biso di si usa bake mo na ua.

⁽³¹⁾ Pilate a ona babo na, Binyo o nougo mo o kaise mo ka mbenda anyo. O nika, Baju ba ona mo na, Bo si doli na biso o bwa motu na motu na kwidi:

⁽³²⁾ Ndi na bekwaledi ba Jezu be lunda be e na a toppi njika ka kwidi a mendi wo.

⁽³³⁾ Pilate a iingea pe o ndabo a moka, a bele Jezu, a ona mo na, ? Ua ndi o e Kine nya Baju e.

⁽³⁴⁾ Jezu a alabe mo a ona, ? Ua o kwali dini dambu na uamene, ngo bane ba laingwedi ua o uyul'ame.

⁽³⁵⁾ Pilate a alabe, ? Mba na e ndi Iju e. Itumba loigo na prisi ba boso ba baka ua mba: ? nji ua o bolino e.

⁽³⁶⁾ Jezu a alabe, ekumbu am e titti o nini wasi: usabe ekumbu am e ta o wasi, bautu bam ndi ba usa jana, na na si bakabe na Baju: ndi to be na, ekumbu am e titti wanu.

⁽³⁷⁾ O nika, Pilate a ona mo na, ? Ua o e so ndi kiine. Jezu a alabe, ua o kwali na mba na e kiine. O nyulo na, na ta na yabe, na o nyulo nika ndi

na p_oino o wasi, na na teme mbui o nyulo mbadi. Motu nyese nyi e o mbadi, a masinga doi dam.

⁽³⁸⁾ Pilate a ona mo na, ?Nji e mbadi e. Na a toppino dini a busa pe, a timba na Baju; a ona babo na, Na si dii mo njom, tom, tom.

⁽³⁹⁾ Ndi binyo o bene kolongoni na, na mabe na eseli mo wo o betombedi: ?o nika binyo o emedi na esele binyo Kiie nya Baju e.

⁽⁴⁰⁾ Ba eya pe, babo bese ba ona, Se to nunu motu, ndi Barabbas. Barabbas a ta moibedi.

BEPASI XIX.

O NIKA Pilate a noinge Jezu, a dipa mo na lonyanyu.

⁽²⁾ Babila ba luiga ekotu ya njenjeli, ba ele mo o molo_po mau, ba botise mo na mboti ni mole nya bwam,

⁽³⁾ Ba ona, Bwa monyeinge, a Kiie nya Baju! ba dipa mo na maa mabu.

⁽⁴⁾ O nika Pilate a timba pe, a ona babo na, Ombwa na wani mo na binyo; na binyo o bie na si die njom na mo.

⁽⁵⁾ Ndi Jezu a poi a boto ekotu ya njenjeli, na mboti a bwam ni mole. Pilate a ona babo na, Ombwa nunu motu!

⁽⁶⁾ Na prisi ya boso na baanedi ba enino mo, ba eya moi ba ona, Bwa mo o mbasa, Bwa mo o mbasa. Pilate a ona babo na, Binyo noigo mo o bwe mo o mbasa: ebanja mba na si dii mo njom.

⁽⁷⁾ Ndi Baju ba alabe mo, na, Bis_o di bene mbenda, ndi o nyulo mbenda asu a angamene wo, ebanja a timbise momene Mui'a Loba.

⁽⁸⁾ O nika, Pilate a siingino na, a ta a bwa pe boigo:

⁽⁹⁾ A timbi pe o ndabo a moka, a ona Jezu na,

? O wene o wuno e: ndi Jezu a si pelani mo to eyala.

⁽¹⁰⁾ Ndi Pilate a ona mo na, ?O si pelani mba e. ? O si bii na na bene ngiinya o bwa ua o mbasa, na bene pe ngiinya o jeseli ua e.

⁽¹¹⁾ Jezu a alabe, Ua, o si bene ngiinya tom tom, e be te na e bolabe ua, e wu o moi: o nika nu nyi a bake mba ua a bene bubi bondene.

⁽¹²⁾ Na te na ni iponda Pilate a puli jeseli mo: ndi Baju ba eya pe, ba ona, Ye te na ua o eseleno nunu motu a ala, ua o si be pe dikom da Kaisar: to be na nja a timbise momene kiine, a toppi o liingise Kaisar.

⁽¹³⁾ Na Pilate a siingino bine bekwali, a busise Jezu a ja o wasi o begedi ba moka, o uma e mabelabe, Bokabe, ndi o bwambu ba Heber Gabbata.

⁽¹⁴⁾ E ta o mboisane ma betombedi, nggo ponda motoba: a ona Baju na, Ombwa Kiine anyo!

⁽¹⁵⁾ Ndi ba eya pe o moi, na, Alane mo one, Alane mo one, Bwa mo o mbasa. Pilate a ona babo na, ? Mba na bwe Kiine anyo o mbasa e. Prisi ya bosu ba alabe na, Bisu di si bene kiine, ke Kaisar momene.

⁽¹⁶⁾ O nika a baki mo na babo, o bwabe o mbasa. Ndi ba nongo Jezu ba alane mo one.

⁽¹⁷⁾ Ndi mo a bamba mbasa au, a ala uma e belabe, Uma bewese ya molopo, e mabelabe o bwambu ba Heber na, Golgota:

⁽¹⁸⁾ Otin ndi ba boono mo o mbasa, na bapepe baba na mo, mo wo o muri na muri, Jezu o tetin.

⁽¹⁹⁾ Ndi Pilate a tula dina, a ele mo o moi a mbasa, Betiledi be ta na, Jezu ya Nazaret, Kiine nya Baju.

⁽²⁰⁾ Dini dina gita la Baju ba langi: ebanja wa uma Jezu a ta a bwabe mbasa, e bebe na

mundi: e ta e tilabe o bwambu ba Heber, na Griki, na Latin.

²¹ Ndi prisi ba boso la Baju ba ona Pilate na, O si tila na, Kiine nya Baju, ndi mo a kwali na. Mba na e Kiine nya Baju.

²² Pilate a alabe na, Di na tilino mba na matila.

²³ Na babila na ba boono Jezu o mbasa, ba noingo mboti an, ba abane mo moingo mane, nya bila te dungu; na loki pe lau: loki lo si ta lo bene mbaingo, di menebe mosusu, o moi na wasi.

²⁴ O nika ba kwala na babo mene na. O si sedi biso di nyauwe mo, ndi nyossi mali ba nja ni mendi benino: na betiledi be lunda be ona, Ba abani mboti an na babo momene, ndi o nyulo loki lam, ba nyossi mali. O nika, mano mambu babila ba boli.

²⁵ Ndi ba temi bebe na mbasa, nyaingo a Jezu, na ari ya nyaingo au. Mari munja a Kleofas, na Mari ya Magdala.

²⁶ Na Jezu a enino nyaingo au na mookweli au nu a tondino a teme bebe; a ona nyaingo au na. A mutu, ombwa muna oingo!

²⁷ Ndi a ona mookweli ua na. Ombwa nyoingo oingo! Na te na ni iponda mookweli a noingi mo o mboa au.

²⁸ O beboedi ba dimi, Jezu a bii na mambu mese ma ta na bo na betiledi be lundi, a ona. Na boo nyoingi.

²⁹ Ndi e ta ewa e lundi na esasaingi: ndi ba dubbise milondodi o nyulo esasaingi, ndi ba ele mo o nyulo ekoko, ba bake mo o modumbu mau.

³⁰ O nika Jezu a kusino esasaingi, a ona. Di boi; ndi a nunge molopo mau, a patea.

³¹ O nika Baju ebanja e ta o mboisan, na mbimba ma si ja o moi a mbasa o bunya ba

iwumse, (ebanja bo bunya ba iwumse bo ta bunya ba asam,) ba sosumia Pilate na miendi mabu mi buabe, na ba sunwabe one.

⁽³²⁾ Ndi babila ba po, ba bua miendi ma nyaboso, na nune pe nyu ta a bwabe mbasa na mo.

⁽³³⁾ Ndi na ba poino na Jezu, ba eni na a mawo dibokimene, ba si bua miendi mau:

⁽³⁴⁾ Ndi nyubila mo wo na jongo, a numa mbanja au, otin ndi e busino maiya na madiba.

⁽³⁵⁾ Na nu nyi en a be mbui, ndi mbui au e ta mbadi: ndi a bii na a kwali mbadi, na binyo o dube.

⁽³⁶⁾ Ebanja mano mambu ma boi, na betiledi be lundi, Ewese au e si mabuabe.

⁽³⁷⁾ Ndi bini betiledi pe bi ona, Ba mendi jombwa mo nu ba numino jongo.

⁽³⁸⁾ O beboedi ba dini, Josef nya Arimatia, a ta mookweli ya Jezu o esuka, o nyulo boongo ba Baju, a sosumedi Pilate na, a manongo mbimba ma Jezu; ndi Pilate a boli mo doi. O nika a po, a noongi mbimba ma Jezu.

⁽³⁹⁾ Ndi Nikodimo pe a po, nu nyi poi na Jezu o boso nya bulu, a wani akuli mur na aloe, ongo ebwea ya dimene.

⁽⁴⁰⁾ Ndi ba noongi mbimba ma Jezu, ba uleli mo o dibatu da mbom bwam, na benumba, ka elemo ya Baju ba mabeno ba pulli.

⁽⁴¹⁾ Ndi uma a ta a bwabe o mbasa, moonda mo ta otin; o mu moonda songo a penya e ta otin, otin ndi motu a si tano a manonga.

⁽⁴²⁾ O nika, otin ndi ba neongelino Jezu, o nyulo bunya ba mboosan ba Baju; ebanja songo e ta e bebe.

BEPASI XX.

O BUNYA ba boso ba weki Mari ya Magdala a poi o soṅgo o mbat'a ediba, ke bo bedi muititti, a eni idali e sumabe o soṅgo.

⁽²⁾ Ndi a nyi, a poi na Simon Petar, na mookweli mopepe, nu nyi Jezu a tondino, a ona babo na, Ba masumwa Saṅgo o soṅgo, ndi biso di si bii o wane ba neṅge mo.

⁽³⁾ O nika Petar a busi a alo, na nune mookweli, ba poi o soṅgo.

⁽⁴⁾ Na ba nyi baa ba bane ba mwemba: ndi nune mookweli a tomba Petar, a sele po o soṅgo.

⁽⁵⁾ A nuṅgami wasi, a nyuṅgumia, a ene dibatu da mbom di naṅga: ndi a si sibi otin.

⁽⁶⁾ Ndi Simon Petar a po a bupe mo, a sibi o soṅgo, a eni dibatu ba mbom di naṅga.

⁽⁷⁾ Na dibatu di ta mo o molopo, di si naṅga na dibatu da mbom, ndi di ulabele o uma wo na momene.

⁽⁸⁾ Ndi nune mookweli pe a sibi otin, nu nyi sele po o soṅgo, ndi a ene, a dube.

⁽⁹⁾ Ebanja na te na ni ponda ba si bii jianda la betiledi, na a mapumbwa pe o kwidi.

⁽¹⁰⁾ Na baokweli ba timba pe o mamboa mabu.

⁽¹¹⁾ Ndi Mari a pandi na soṅgo, a eya: na a ta a eya, a nuṅgami wasi, a nyuṅgumia o soṅgo.

⁽¹²⁾ A eni anjeli baba, isaṅga, ba ja, mo wo o molopo, nune pe o miendi, uma mbiimba ma Jezu mu ta mu naṅga.

⁽¹³⁾ Ba ona mo na, ? A mutu, nji ua a maeyano e. A ona babo na, ebanja ba neṅge Saṅgo am one, ndi na si bii o wene ba neṅgino mo.

⁽¹⁴⁾ Na a toppino dini, a yombise momene o mbusa, a eni Jezu a tem, ndi a si bii na a ta ndi Jezu.

⁽¹⁵⁾ Jezu a ona mo na, ? A mutu, nji o maeyano e. ? Nja o mapuliseno e. Mo a biana a ta ndi mopoŋge ma moonda, a ona mo na, Ati, ye te na ua o ta o bambi mo wanu, laŋgwa mba o wene ua o neŋgino mo, ndi na emedi sumwa mo one.

⁽¹⁶⁾ Jezu a ona mo na, A Mari. A yombise momene, a ona mo na, Rabboni; ye e ndi na, Saŋgo am.

⁽¹⁷⁾ Jezu a ona mo na, O si tappa mba; ebanja mba na si aboo o mbo'a Tite: ndi o ala na bona Tite, kwalani babo na, Na abwa na Tite, na Saŋgo anyo, o Loba lam, na Loba lanyo.

⁽¹⁸⁾ Mari ya Magdala a poi a laŋgwa baokweli na mo a eni Saŋgo, na a toppi mano mambu na mo.

⁽¹⁹⁾ Na ebiammo ya bo bunya, e ta bunya ba boso ba weki, na miombe ma kukamino, uma baokweli ba ta ba kotone o nyulo boŋge ba Baju, Jezu a po, a tem o tetin, a ona babo na, Mosan̄go mo be na binyo.

⁽²⁰⁾ Na a kwalino na, a lee babo maa mau na mbanja au, Ndi baokweli ba bwa motami na ba enino Saŋgo.

⁽²¹⁾ Ndi a o pe na babo na, Mosan̄go mo be na binyo; ka na Tite a lomino mba, nikamene ndi mba na lomi binyo,

⁽²²⁾ Na a kwalino dini, a sowea babo ewe, A ona babo na, Binyo kusa Mudii Mosan̄gi.

⁽²²⁾ To nja nyi e bubi binyo o lakise, mi mendi lakisabe na babo; na to njika bubi binyo o embeno, bo maembano.

⁽²⁴⁾ Ndi Tomas, mo wo ya dum na baba, nyi belabe Didima, a si ta na babo na Jezu a pino.

⁽²⁵⁾ Bano baokweli ba ona mo na, Bisu di ene Saŋgo. Ndi a ona babo na, Ebe te na mbamene na ene o maa mau bebaba be tonno, na ele pe

mune mam o bebaba ba tonno, na ele dia dam o mbanja au, na si emedi dube.

⁽²⁶⁾ O beboedi ba sulombi, baokweli pe ba ta, na Tomas pe na babo; Jezu a poi, di miombe ma ta makukami, o temi a tetiu, a ona, Mosaigo mo be na binyo.

⁽²⁷⁾ Ndi a ona Tomas na, Opeli mune moingo, onbwa maa man: opeli pe dia doingo, ndi o bobeli mbanja am: ndi o si be pe penda, ndi o dube.

⁽²⁸⁾ Tomas a alabe a ona mo na, A Saigo am, na Loba lam.

⁽²⁹⁾ Jezu a ona mo na, A Tomas, ebanja ua o ene, o dube: bonam na ba ba si eni, ndi ba dube.

⁽³⁰⁾ Ndi gita la beemban bepepe ba mbadi a boli o mioso ma baokweli bau, be e na bi si tilabe o nyulo nini kalati.

⁽³¹⁾ Ndi bini be tilabe, na binyo o madube na Jezu a e Krai, Mun'a Loba: na o dube o mabene longe o nyulo diua dau.

BEPASI XXI.

O beboedi mano mambu Jezu a leile pe momene na baokweli bau o munja ma Tiberias: o nyulo nini ka ndi a leilino momene.

⁽²⁾ Ba ta o uma wo Simon Petar, na Tomas nyi belebe Didima, na Nataniel ya Kana o Galilee, na bana ba Zebedi, na baokweli bau bapepe baba.

⁽³⁾ Simon Petar a ona babo na, Na maale o mosumbo. Ba ona mo na, Biso pe di maala na ua. Ba busi, ba iingedi o bolo dibokimene; ndi bo bulu ba si boo to dambu.

⁽⁴⁾ Na ediba bo eselino, Jezu a teme o sauwa; ndi baokweli ba si bii na a ta ndi Jezu.

(5) Jezu a ona babo na, ? A bana, binyo o bene yuma yo da e. Ba alabe mo, Kem.

(6) A ona babo na, Pumba epese o muri ma bolo ma momi, ndi binyo o mendi kusa. O nika ba pimbi, ndi ba si wele jombwa o nyulo dinuti da sue.

(7) O nika mookweli Jezu a tondino a ona Petar na, E e ndi Saigo. Na Simon Pitar a siingino na a e ndi Saigo, a ulele loki lau la mosumbo o nyul'au, (ebanja a ta a mosamba,) ndi a aingwi momene o muija.

(8) Ndi bane baokweli ba poi o bolo bosadi; ba si ta itum na sauwa, (ngo bebwea ba mibonigo miba,) ba dube epese na sue.

(9) Na ba pino o sauwa, ba ene makalandu ma wea otin, na sue pe e nainga otin na bewolu.

(10) Jezu a ona babo na, Wana sue ye binyo o boono.

(11) Simon Petar a aloo a duta epese e sauwa, lunda na sue adene ebwea na mwalalu na malalu; to na e tano gita, epese e si nyauwedi.

(12) Jezu a ona babo na, Binyo ya de. To mookweli au mo wo a si wele juwele mo, ? Nja o eno e; ba biina a e ndi Saigo.

(13) Jezu a po, a nonigo ewolu, a bolino babo, na sue pe nika.

(14) Yini ye ngeri 'lalu na Jezu a leino momene na baokweli bau, na a ta a pumbwa o kwidi.

(15) Ndi na ba bedino, Jezu a ona Simon Petar na, ? A Simon Mun'a Jonas, ua o tondi mba o buka bane e. A ona mo na, E, A saigo: ua o bii na mba na tondi ua. A ona mo na, Dese bana bam ba milongi.

(16) A kwalani pe mo ngeri nipepe na, ? A Simon mun'a Jonas, ua o tondi mba e. A ona mo na,

E, a Saingo, ua o bii na mba na tondi ua. A ona mo na, Dese milongi mam.

⁽¹⁷⁾ A kwalani pe mo nigeri 'lalu na, ? A Simon, mun'a Jonas, ua o tondi mba e. Petar a ta a liinga, ebanja a kwalani mo nigeri ilalu na, ? Ua o tondi mba e. A ona mo na, A saingo, ua o bii mambu mese; ua o biina mba na tondi ua. Jezu a ona mo na, Dese milongi mam.

⁽¹⁸⁾ Ewie, ewie, na ona ua na, Na ua o tano esombi, o ta o tiinge uamene, o daingwa uma ye na o puli: ndi ua o mendi be odun, o mendi sambise maa moingo, ndi nyupepe a mendi tiinge ua, na alane ua uma ye na o si mapula ala.

⁽¹⁹⁾ Dini a toppi, o teingene njika kwidi a mendi wo, o busise Loba. Na a toppi dini, a ona mo na, Bupe mba.

⁽²⁰⁾ Ndi Petar a yombi, a eni mookweli nu Jezu a tondi, a bupe; nu nyi a semedi o bwainga bau o bededi, nyi ona, A Saingo, nja nu nyi andise ua e.

⁽²¹⁾ Petar a eni mo a ona Jezu na, A Saingo, neni nunu motu a mabolano e.

⁽²²⁾ Jezu a ona mo na, ? Ye te na na emedi na a tatti na te na po, nji nika nyi eno na ua e; ua o bupe mba.

⁽²³⁾ Ndi yini ekwali e pambilani na bona saingo, na nu mookweli a si mendi wo: Jezu a si kwali na mo na, A si mawo; ndi, Ye te na na emedi na a tatti na te na po, ? nji nika nyi eno na ua e.

⁽²⁴⁾ Nunu mookweli nu nyi boli mbuni ya mano mambu, nyu tili mano mambu: ndi biso di biina mbuni au e ye mbadi.

⁽²⁵⁾ Ndi me e pe mambu mapepe gita Jezu a bolino, me na ye te na be tilabe ma mese, na biana wasi e si dungamene alia yini kalati ye na e mendi tilabe. Amen.

BEBOLU BA MOLOLOMA.

EPASI, I.

A TIOFILI, kalati nyaboso na tili o nyulo mambu mese Jezu a ta na bola na lea o beboteri,

⁽²⁾ Na te na bo bunya a bole jania na bamololoma be na a possi, o nyulo Mudii Mosangi, ndi a nongobe o moi.

⁽³⁾ Na babo a lei momene mowenya, o beboedi ba itakise lau, o nyulo gita la ipuseli la ewie; a ta a enene na babo mwane ma minya, ndi a toppino o nyulo mambu ma jania la Loba.

⁽⁴⁾ A ta a dongamene o mo wo na babo, a ania babo na ba si asumwe o Jerusalem, ndi ba tatti dikaki da Sango, gi e na binyo o singi na mba.

⁽⁵⁾ Ebanja Jon nambadi, a ta a dubise na madiba; ndi binyo o mendi dubisabe na Mudii Mosangi, se to o minya ma gita.

⁽⁶⁾ O nika babo, ba kotoneno, ba urwele mo na, A Sango, o enedi o nini ponda timbise jania o Israel e.

⁽⁷⁾ A ona babo na, Di titti na binyo o bii ponda to ebe, yi e na Tite a dii o nginnya dau.

⁽⁸⁾ Ndi binyo o mendi kusa nginnya ke Mudii Mosangi mo bolli poiye binyo: ndi binyo o mendi be mbun am o Jerusalem, na o Judea mese, na o Samaria, na o masu ma wasi.

⁽⁹⁾ Na a bollino toppo mano mambu, ke ba mambwa a nongobe o moi; ndi diwindi-windi di kusa mo o miso mabu.

⁽¹⁰⁾ Na ba omboono, ba soke miso mabu o moi, ke a maala, ombwa, batu baba be teme na babo, na mboti ma isaangi.

⁽¹¹⁾ Ba ona pe, ? Binyo batu ba Galilee, nji binyo o temeno sokino miso o moi e. Munu molem-lem ma Jezu o noŋgobe na binyo o moi, a mendi pe timba nika na binyo o enino mo a maala o moi.

⁽¹²⁾ Ndi ba timbi o Jerusalem o moduŋgo mo belebe, Olivi, nu e bebe na Jerusalem, ŋgo lon-do la bunya ba iwumse.

⁽¹³⁾ Na ba tano po, ba alo o ni itui ya moi, otin ndi ba jaino Petar, na James, na Jon, na Andiru, Filip na Tomas, Baŋtolomi na Matteo, James ya Alfio, na Simon, Zelote, na Juda ya James.

⁽¹⁴⁾ Bano bese ba tiŋgam na molema mo wo o moka, na besosumedi, bitu pe, na Mari nyaŋgo ya Jezu, na Bona saŋgo au.

⁽¹⁵⁾ O mini minya, Petar a teme o tetin a bona Saŋgo, a ona, (mosoŋgo ma mina mo ta ŋgo ebwea na mwaba,)

⁽¹⁶⁾ A Bonati, bo ta bo aŋgameni na bini betiledi be malunda, be na Mudii Mosanŋi o modumbu ma David a toppino o boso o nyulo Judas, mo ta mo tattedi na babo ba noŋgi Jezu.

⁽¹⁷⁾ O nyulo na a soŋgobe na biso, a nongi duŋgu na biso da ini ebolu.

⁽¹⁸⁾ O nika, nunu motu a andi moonda na mosen ma bubu; ndi a ko o boso bau, a domia o tetin, na miea mau mese mi busa o eboko.

⁽¹⁹⁾ Ndi bo ta bo biabe na ba bese ba jai o Jerusalem, o na mu moonda mu ta mu belabe o bwambu babu na Akeldama, nika e e ndi na, Moonda ma Maiya.

⁽²⁰⁾ Ebanja e tilabe o Kalati a Mieŋge na, Esedi boja bau bo be dibumbe, o si sedi to mo wo a ja otin, ndi, Esedi nupepe a noŋgi ebolu au.

⁽²¹⁾ O na, bo dungameni na o nyulo bano batu ba

ta mwemba na biso na iponda nyese ye na Saingo Jezu a iingedi a busi o tetin asu,

⁽²²⁾ O ebota na te na bedubisedi la Jon, na te na molem-lem ma bunya me na a noingobe na biso, mo wo a matimba mbui na biso o nyulo bepumbwedi bau.

⁽²³⁾ Ndi ba posso baba, Josef, Barsabas, a belabe pe Justa, na Mattias.

⁽²⁴⁾ Ndi ba kane, ba ona, Ua a Saingo, o bia milema ma bese, o lea mo wo ya bane baba, na Ua o possino,

⁽²⁵⁾ O noingi dungu da yini ebolu na mololoma mu e na Judas a wusi, a ko, na a alia bepasi bau.

⁽²⁶⁾ Ndi ba nyossi mali; ndi mali e manonge Mattias; ndi a ta a songeli na dum na mo wo ba mololoma.

BEPASI II.

NI iponda bunya bo lundi mwatanu bo poino, ba a bese ba ta ba kotone o uma wo na molema mo wo.

⁽²⁾ Ndi na dibokimene momban mo wu o moi, ka nigo nindene, ndi e lundi ndabo ese wa uma ba jano.

⁽³⁾ Ndi beyeme bedomedi be leabe na babo, be biana wea, ndi e battami na babo motu nyese;

⁽⁴⁾ Ndi babo bese ba lundi na Mudii Mosaingi, ba kumo kwali ba beyeme bepepe, ponda na Mudii mu bolino babo bekwaledi.

⁽⁵⁾ Ndi batu ba ta ba ja o Jerusalem, Baju, batu ba Loba ba wu ndi o matumba mese ma wasi.

⁽⁶⁾ Ndi mono momban mo lanyino, dimuti di poi o uma wo, ndi motu nyese ba nyaki, ebanja ba siinga babo ba toppi na bwambu babu.

⁽⁷⁾ Ndi babo bese ba taii, ba ubi, ba ona babo-

mene na, ? Ombwa, bano bese ba matoppi ba ba titti ndi batu ba Galilee e.

⁽⁸⁾ ? Neni so biso di siingino motu nyese o bwambu basu, bu ona di yabe e.

⁽⁹⁾ Batu ba Partia, na Medea, na Elam, na babo ba ja o Mesopotamia, na Judea, na Kapadosai, o Pontus, na Asia,

⁽¹⁰⁾ Na Frugia, na Pamfilia, o Egypt, na moiyo ma Lubia bebe na Surene, na ben ba Roma, Baju na embōn;

⁽¹¹⁾ Batu ba Krete na Arabia; biso di siingi babo ba toppe na bwambu basu, bini ndi bebolu bendene ba Loba!

⁽¹²⁾ Ndi babo bese ba uba, ba tanya, ba ona mo wo na nune na, ? Dini gi e ndi ne e.

⁽¹³⁾ Bane ba keke, ba ona, Bano batu ba lundi na mau ma nyeŋgenye.

⁽¹⁴⁾ Ndi Petar a temi o moi na dum na mo wo, a sumo doi dau o moi, a ona babo na, A binyo Baju! na binyo bese o ja o Jerusalem, esedi dini di biane na binyo, e lelli matoe mam;

⁽¹⁵⁾ Ebanja bano batu ba si soke ka na o biana; e ye ndi ponda ya ilalu la bunya:

⁽¹⁶⁾ Ndi dini di ta di toppobe o nyulo Joel, motopperi a Mudii, na,

⁽¹⁷⁾ Loba lo kwali, E mendi be o minya ma isukan, Na emedi koma Mudii mam o moi a beyubo bese: ndi bana banyo, na bana banyo ba bitu ba o laŋgwe bediŋge, ndi mpesa manyo ba mendi ene jene, na badun banyo ba mendi naŋga ndoti.

⁽¹⁸⁾ Na o moi o bautu bam, na bautu bam ba bitu, na emedi koma Mudii mam o mi minya: ndi ba mendi laŋgwa bediŋge.

⁽¹⁹⁾ Ndi na emedi bola bebolu bondene o moi, na beemban o wasi; maiya, na wea, na iwe ya itutu.

(20) We e mendi timba muititti, modi pe maiya, to bunya bondene na tain ya Yehova bo mapo.

(21) O mendi be na to nja nyi o bele dina da Yehova, a mendi joŋga.

(22) Binyo batu ba Israel, siŋga bini beyala; Jezu ya Nazaret, motu nyi pusabeli na Loba o tetin anyo o nyulo bebolu bondene na betainyisedi na beemban, bena Loba lo bola o nyul'au o tetin anyo, ka na binyo mene o biino.

(23) MO, a ta a bakabe ponda na beboedi ba mia-nu na bebiedi ba Loba, binyo o boo na maa ma ba ba si bene mbenda, bomelino mo o mbasa:

(24) Nu Loba lo pumbwelino moi, a unjo mo o nyulo isise nya kwidi, ebanja bo si ta bwambi na a maembabe na mo.

(25) Ebanja David a toppi o nyu'lau, Na eni Yehova o boso bam ponda ese: ebanja a e o dia dam da momi, na si mendi soa.

(26) O nika molema mam mo ta monyeŋge, eyeme am motam, ndi eyubo am e mendi wumse na mapita;

(27) Ebanja Ua o si emedi dia Mudii mam o Hades, to jeseli nyoŋgo Nya bosangi mo wo na a ene eboru.

(28) Ua o ta o biise mba maŋgia ma lōŋge, Ua pe o emedi lunde mba na monyeŋge ma boso boŋgo.

(29) A bonati, na topponi binyo na wonja o nyula saŋgo asu David, na a ta a wo a pullabe, ndi soŋgo au yie na biso na te na bono bunya.

(30) O nika, ka na motopperi a mudii, a bia na Loba lo ta lo kane soŋgo na mo, na o mbota ya edui au mo wo a mendi ja o jania dau.

(31) A toppi, ebanja a esele jene to ipumbweli la Krai, na mudii mau mu si ta mu diabe o Hades, to eyubo au e jene eboru.

⁽³²⁾ Nunu Jezu Loba lo pumbweli o moi, o mbuñ au biso bese gi e.

⁽³³⁾ O nika a ta a abwabele o dia da momi da Loba, a ta a kusa na Saigo dikaki da Mudii Mosaigi, a komi dini gi e na binyo tatanu o mane na siinga.

⁽³⁴⁾ Ebanja David a si ta a maabwa o moi, ndi momene a ona, Yehova a ona Saigo am na,

⁽³⁵⁾ Ja o dia dam da momi, na te na timbise basingedi boingo ebambu ya matainga moingo.

⁽³⁶⁾ O nika, esedi ndabo ese ya Israel ba bie na mbadi, Na Loba lo timbise Saigo na Kraisi, mo molem-lem ma Jezu binyo o boono o mbasa.

⁽³⁷⁾ Na o siingino, b'e poto o milema, ba ona Petar, na bamololoma na, ? A bonati, di mabwan'e.

⁽³⁸⁾ Petar a ona babo na, Binyo atoeli, ndi esedi motu yese yanyo, a dubisabe, o dina da Jezu Kraisi; o nyulo betombisedi ba miubi: (ndi o mendi kusa jabia da Mudii Mosaigi.)

⁽³⁹⁾ Ebanja dikaki di e na binyo, na bana banyo, na baa bese ba e itum na bane bapepe be na Saigo, Loba lasu a mendi bele na momene.

⁽⁴⁰⁾ Na beyala bepepe a laingoo, a tiingam, a ona, Ongise binyomene na nini nyonon a bubi.

⁽⁴¹⁾ O nika, ba ba kusa eyala au, ba dubisebe; ndi ba ta ba lattabe na babo o bo bunya, ngo lokuli la midii ma batu.

⁽⁴²⁾ Ndi ba tiingami, ba tatta beleedi ba mololoma, na benoigedi, na bebuedi ba ewolu, na iponda ya moka.

⁽⁴³⁾ Na boingo bo ta bo poi o moi a midii mese, na gita la betain na beemban be bolabe o nyulo bamololoma.

⁽⁴⁴⁾ Na bese ba dube ba ta o uma wo, ba alia mambu mese, ka po;

(45) Ba andise saingwa na bese ba beneno, ba abane na motu nyese ka ponda ba pulino.

(46) Ba ta ba tiingami bunyate na molema mo wo o tempili, na bebuedi bewolu o ndabo na ndabo, ba ta ba da mada na motami na molema mo wo,

(47) Sesani Loba, na dolisani na batu bese. Ndi Yehova a batti o mwemba bunyate ba ba oingisabe.

BEPASI, III.

NDI Petar na Jon ba ala o moi o tempili o ponda moka, e ta ponda dibua.

(2) Ndi motu mo wo, a ta a emmia o dibum da nyaango, a ta a bambabe, mo, ba neingeli bunyate o mouna ma tempili mo belebe Bwam, o jakwane babo ba maingea o tempili.

(3) Na mo a eni Petar na Jon ba pula iingia o tempili, a akoo babo njako.

(4) Ndi Petar a ombwino mo a soki miso mau, na Jon pe, a ona, Ombwa biso.

(5) Na mo a soke miso mau o moi abu, a biana a kusi dambu na babo.

(6) Na Petar a ona, 'Mbolu to goldi na si bene, ndi di na benino naeno na bola ua: O dina da Jezu Kraisi ya Nazaret, asumwe, o daingwa.

(7) Ndi a aledi mo na dia dau da momi, a sumo mo moi; na dibokimene matainga mau na muingia ma mwendi di embami.

(8) Na mo a aingwi, a temi, a daingoo uma na uma, a iingea na babo o tempili, a daingwi, a aingwi a sesi Loba.

(9) Ndi batu bese ba eni mo a daingwa, a sesino Loba.

(10) Ndi ba ombwi, ba bia na nu momene, nu nyi ja o njako o mouna ma Bwam ma tempili; ndi ba lundi na botaii, ba uba na di di bolane na mo.

⁽¹¹⁾ Na a aledi Petar na Jon, batu bese ba nya o uma wo na babo o mouna e belabe Solomon, ba nyakino.

⁽¹²⁾ Na Petar a enino a alabe batu na, A binyo batu ba Israel, ?nji binyo o ubedino nunu motu e; to nji binyo o sokeno miso na biso biana nginy'asu to bosaŋgi basu biso momene di boli nunu motu a daŋgwa.

⁽¹³⁾ Loba la Abraham, na Isaak, na Yakov, Loba la bosaŋgo basu lo busise moutu au Jezu, nu binyo o bakino moi, na tobbo mo o boso bo Pilate, ni iponda a pulino na a maeseli mo.

⁽¹⁴⁾ Ndi o tobbo Nya bosaŋgi mo wo na itemi na sii, ndi binyo o pulise nyi e ebwan na a bolabe binyo.

⁽¹⁵⁾ Ndi binyo o boo mōmi ya Lōnge, nu Loba lo pumbwelino o kwidi, ndi biso banu gi e mbuñ au.

⁽¹⁶⁾ Na dina dau, o nyula jem̄ia o dina dau, biso bi timbise nunu motu ngiñnya, nu binyo o maenino, o biino; na jem̄ia ji e o nyul'au, e bolino dini teŋgene da ŋgiñnya o miso manyo mese.

⁽¹⁷⁾ Ndi a bonati, na biina o nyulo bodimb̄ia binyo o boli dini, ka na baanedi banyo pe ba bolano.

⁽¹⁸⁾ Ndi o dini dambu Loba lo boli ka na a toppi o nyulo midumbu ma batopperi bau bese, na Krai au a mendi takisabe.

⁽¹⁹⁾ O nika, binyo atoeli, a timbi na mo, na miubi manyo mi tutwabe na ponda ya betimisedi ba lōnge e mendi wa o boso ba Yehova.

⁽²⁰⁾ Na a mendi loma Jezu, Krai mene nyi posso na binyo:

⁽²¹⁾ Na moi e mendino kusa, na te na ponda ya betimbisele ba mambu mese me na Loba lo toppi midumbu ma batopperi bau bese, na te na beboteri.

(22) Moses a ona, Motopperi Loba Saŋgo anyo a mendi busise o nyulo bona saŋgo banyo, ka mba; mo ndi binyo o mendino siŋgani o mambu mese to be na nji a mendino topponi binyo.

(23) Bo mendi be to be na njika mudii mu si emedi siŋgani nu motopperi, a mendi bumbisabe o nyulo batu.

(24) Na batopperi bese, na te na Samuel, na bane ba bupe o mbusa, bese ba toppi, ba laŋgwabe o mini minya.

(25) Binyo o e bana ba batopperi, na ba mali me na Loba lo weki na basaŋgo basu, a ona Abraham na, o nyulo mbota ongo miladi mese ma wasi ba mendi namisabe.

(26) Na binyo Loba lo selino jabweli Moutu Au, a lomi Mo o namise binyo, o na, a atoeli binyo bese o nyulo miubi manyo.

BEPASI, IV.

NA ba toppino na batu, prisi na moanedi ma tempili, na Saddukai ba poi ba babo,

(2) Ba ta ba liŋga na babo ba lee batu, ba laŋgwe o nyulo Jezu bepumbweli ba kwidi.

(3) Ndi ba neŋge maa mabu o nyulo abu, ba ele babo o ndabo a beboa na te na bone bunya, ebanja e ta ponda ebiammo.

(4) Gita la babo ba siŋgi eyala ba dube : mosoŋgo ma batu ma dube mu ta ŋgo lokuli lotanu.

(5) Na botombino o kieri, baanedi babu na badun, na batiledi, ba kotone o uma wo o Jerusalem;

(6) Annas pe prisi nyi ndene, na Kaiafas, na Jon, na Alexander, na gita ba ena mibia ma prisi nyi ndene.

(7) Na ba jesino babo o tetin, ba uwele na, ? Na njika ŋgiŋnya, to njika dina binyo o bolino dini e.

(8) Ndi Petar e lundi na Mudii Mosangi, a ona babo na, Binyo baanedi ba batu na badun ba Israel,

(9) Ye te na biso o bono bunya di wasabe onyulo bebolu ba bwam be bolabe o motu nyi bobi, o nyulo na a ta a bolli,

(10) Esedi di di biane na binyo bese, na batu bese ba Israel, na o nyulo dina da Jezu Kraisi ya Nazaret, nu binyo o boono o mbasa, nu Loba lo pumbwelino o kwidi, o nyul'au ndi nuuu motu a temino wanu o boso banyo, a bolli.

(11) Dini ndi gi e idali di bangabe na binyo, balungedi, mo ndi di timbi idali la tungu.

(12) To di pepe jongise di titti: ebanja to dina di pepe di titti o wasi moi di bolabe o tetin a batu, o nyulo na biso di maongisabe.

(13) Ndi na ba enino bekenjedi ba Petar na Jon, na ba soino na ba tano batu ba si oko na bodimbiba, ba nyaka, ba soi ndi na ba e ndi batu ba ta na Jezu.

(14) Ndi ba omboo motu nyi bolli a temi na babo, ba si bene eyala ya kwala lingise mo.

(15) Ndi na ba anedi babo na ba wengemia o miso ma mianu, ba kumo kwala na babo momene na,

(16) ? Nji di mabolano na bano batu e. O nyulo na ebolu ndene e boi na babo, di biisabe na sen sen, na babo bese ba jai o Jerusalem, ndi biso di titti na di tobbo mo.

(17) Ndi na bo si pambilanino o tetin a batu, esedi biso di sisi babo bwambi, na ba si toppo pe o nyulo dini dina na motu na motu.

(18) Ndi ba beli babo, ba ania na ba si toppo to lea o nyulo dina da Jezu.

(19) Ndi Petar na Jon ba alabe ba ona babo na, ? Bo e te na bo doli o boso ba Loba, o siinga

binyo se to Loba, biuyomene o kaise.

⁽²⁰⁾ Ebanja biso di titti na di wele toppo dambu ke di biso di enino na siigino.

⁽²¹⁾ Na ba, ba kimedino babo bwambi, ba esedi babo ba ali, ba si soi njom ya tuse babo, o nyulo batu, ebanja batu bese ba busise Loba o nyulo di di ta di bo.

⁽²²⁾ Ebanja nu motu a ta ngo mwane ma mibu na mo ini ebolu ya bolli e ta e bolabe.

⁽²³⁾ Na ba ta ba esebele, ba alo o makom mabu, ba laigo mese prisi ya boso na badun ba kwalanino babo.

⁽²⁴⁾ Na ba siigino, ba sumo madoi mabu moi na Loba na molema mo wo, Ba ona, A Yehova, Ua o e Loba lo ta lo mene moi, na wasi, na munja, na mese na me otin;

⁽²⁵⁾ Na o nyulo modumbu ma moutu ongo David, o ta o kwala, ? Nji basibii ba laigwono, na batu ba ongesi mambu ma ewolu e.

⁽²⁶⁾ Kiine ya wasi ba latti babomene, na baanedi ba kotone o uma wo, o liigise Yehova, na o liigise Krai au.

⁽²⁷⁾ Ebanja e e mbadi o mu mudi, liigise Moutu ongo ya Bosaigi, Jezu, na Ua o okiseno, ba a bane, Herod na Pontio Pilate, na batu ba Israel, ba kotone o uma wo.

⁽²⁸⁾ O bola, to nji dia doigo ua mianu moigo mi pulino o boso na di bo.

⁽²⁹⁾ Ndi A Saigo, ombwa bekiina babu, ndi o bola na bauto boigo na ba toppi eyala ongo na bekenjedi bese.

⁽³⁰⁾ Na o besambise dia doigo o bolle, ke beemban na betanyisedi be mabo o nyulo dina da Moutu ongo Nya Bosaigi, Jezu.

⁽³¹⁾ Na ba sosumedino, uma e ta e soa, uma ba

tano ba kotone, ndi babo bese ba ta ba lunda na Mudii Mosaigi, ndi ba toppo eyala na bokenja.

⁽³²⁾ Ndi na dimuti lese la babo ba dube, molema na mudii pe mu ta mo wo; to mo wo nva abu a si kwali na dambu gena a bene di ta dau; ndi mambu mese ma ta ka po na babo.

⁽³³⁾ Ndi na ngiinya dindene bamololoma ba boli mbun ya epumbweli ba Saigo Jezu: ndi ndulo yi ndene e ta na babo bese.

⁽³⁴⁾ Ndi to mo wo a si ta a dia o tetin abu; ebanja ba a bese ba ta ba bene beyundi na mandabo ba andiseno, na ba wani besusedi ba mambu ma andisabe:

⁽³⁵⁾ Ba neige mo o miendi ma bamololoma; ndi duingu di be na motu nyese ka ponda a pulino.

⁽³⁶⁾ Ndi Joses, na bamololoma ba ta ba bele Barnabas, (nika yi e ndi na, Muna nya belokomedi, a ta mun'a Levi, o ekumbu ya Kuprios;

⁽³⁷⁾ A bene moonda, a andise, a wani bima, a neigi mo o miendi ma bamololoma.

BEPASI, V.

NDI motu mo wo dina dau Ananias, na munj'au Safira, ba andise isaigo,

⁽²⁾ Ndi a uta duingu da mosusedi, munj'au pe a bii; ndi a wani duingu di wo, a neige mo o matanga ma bamololoma.

⁽³⁾ Ndi Petar a ona, ? A Ananias, neni Satan a lundino molema moigo o wondo Mudii Mosaigi, o uta duingu da mosusedi ma isaigo e.

⁽⁴⁾ ? Ni iponda di tano di si ta doigo e: na di andisabeno pe di si ta o wasi a jania loigo e: ? neni so ua o ongelino mano mambu o molema moigo e: ua o si wondi batu, ndi o wondi Loba.

⁽⁵⁾ Na Ananias, a siingino bini beyala, a ko asi, a

patea: ndi boṅgo bondene bo poi o babo bese ba siṅgi mano mambu.

⁽⁶⁾ Ndi mipesa ma batu ba asumwe, ba uleli mo o dibatu, ba bambi mo, ba busa, ba pulli mo.

⁽⁷⁾ Ndi bo ta ṅgo ponda ilalu o beboedi, munj'au a iṅgea, a si bii e ta e bolane.

⁽⁸⁾ Ndi Petar a alabe mo na, O laṅgwa mba, ?O: andise isaṅgo ninika e. Na mo a ṅna, E, nika.

⁽⁹⁾ Petar a ṅna mo na, ? Neni binyo o pulino o keka Mudii ma Yehova e. Ombwa, mataṅga ma ba ba ta ba pulli momi ṅgo, ba be o jombe, ndi ba mendi pe bambe ua o eboko.

⁽¹⁰⁾ Ndi na mo dibokinene a ko o mataṅga mau, a patea. Na mipesa ma batu mi iṅgea, ba boma ni mo a widi; ndi ba bambi mo, ba pulli mo bebe na momi au.

⁽¹¹⁾ Ndi boṅgo bondene bo poiye miemba mese, na bese ba ta ba siṅga mano mambu.

⁽¹²⁾ Ndi o maa ma bamololoma, gita la be-
emban na betainyisedi be ta be boi o tetin a batu. Ndi babo bese ba ta na molema mo wo o mouna ma Solomon.

⁽¹³⁾ Ndi o bane ba dia to motu a si latti momene na babo: ndi dimuti di sesi babo.

⁽¹⁴⁾ Ndi gita pe ba dube, ba battabe na Yehova, dimuti da batu na bitu.

⁽¹⁵⁾ Ndi e ta, ba wani baboedi o beboko, ba neṅge babo o manṅgo na kari, na ediṅge-diṅge ya Petar e makumane mo wo abu, ke a ma tomba.

⁽¹⁶⁾ Ba poi pe dimuti ba wu o mindi mese, ba diṅgedi babo o Jerusalem, ba wani baboedi na babo ba liṅgisabe na midii mi si saṅgi; ndi ba bollisabe, motu nyese.

⁽¹⁷⁾ Ndi prisi nindene a asumwe, na bese ba ta

na mo, ba ta ndi nyai ya Saddukai ba ta ba lunda na pidi.

⁽¹⁸⁾ Ba nenge maa mabu na bamololoma, ba ele babo o ndabo a beboa nya bubi.

⁽¹⁹⁾ Ndi anjela Yehova, o bulu, a teli jombe ya ndabo a beboa: na a busise babo, a ona,

⁽²⁰⁾ Ala, teme, o toppone batu o tempili beyala bese ba dini lōnge.

⁽²¹⁾ Na ba siingino na ba ingedi o tempili o mbata a ediba, ba lei. Ndi prisi ni ndene a poi na ba ba ta na mo, ba beli baanedi na badun ba bana ba Israel, ba loma eyala na ba beboa ba wanabe.

⁽²²⁾ Ndi na bautu ba pino ba si dii babo o ndabo a beboa, ba timbi, ba alani eyala, na,

⁽²³⁾ Ba beboa na mbadi di si dii, di kuke miombe mese bwam bwam na batatteri ba teme o bosu ba miina; na di dubono biso di si dii to motu o tetin.

⁽²⁴⁾ Ndi prisi, na moanedi na tempili, na prisi ba bosu ba siingino mano mambu, ba nyaki o nyulo babo, na neni dini dambu di nyakino.

⁽²⁵⁾ Na mo wo a poi a laingwa babo na, Ombwa, bano batu binyo o welino o ndabo a beboa, ba temi o tempili, na lei batu.

⁽²⁶⁾ Ndi moanedi a alo, na bautu bau, ba wani babo e si be na nyakisane, ebanja ba boo batu bonigo, ba si yabe ba aingwabe madali.

⁽²⁷⁾ Na ba wanino babo, ba jise babo o tetin a batu ba mianu: ndi prisi ndene a uweli babo, na,

⁽²⁸⁾ ? Di si ta di tiinge binyo eyala, na o si lea pe o dini dina e: ndi ombwa, binyo o ta o lundise Jerusalem na beleidi banyo, o pula wania maiya na nunu motu o moi yasu.

⁽²⁹⁾ Ndi Petar na bamololoma bapepe, ba alabe na, Bisu di ta di aingamene dube Loba, ndi to batu!

⁽³⁰⁾ Loba la basañgo basu di pumbweli Jezu, nu binyo o boe na o pani o moi a bweli.

⁽³¹⁾ Mo, Loba a ta a jabweli na dia dau da momi, o be Momi na Moongiseri, o bola jatoeli na Israel, na itombise la miubi.

⁽³²⁾ Ndi biso di be mbuñ au, o nyulo mano mambu: Mudii Mosaigi pe, mu Loba lo ta lo boli na babo ba dube mo.

⁽³³⁾ O besingedi, ba ta ba liinga, ndi ba ania mwanu o bwa babo.

⁽³⁴⁾ Ndi motu mo wo dina dau Gamaliel, moleedi ma mbenda, a dubabe na batu bese, a teme o tetin a mwann, a ania na ba weigeli babo o isun itum,

⁽³⁵⁾ A ona babo na, Binyo batu ba Israel, o be diweye na binyomene nji binyo o mapulano bola na bano batu.

⁽³⁶⁾ Ndi to mini minya Teudas a temi moi, a ona, Mo, a e motu, na mo mosongi ma batu, ñgo bebwea bine, ba latti babomene; a ta a bwabe; na ba a bese ba ta ba latti babomene na mo, ba ta ba pambilani, ba bolloni.

⁽³⁷⁾ O mbusa au, Judas ya Galilee a temi moi, o minya ma mosongi, a duta gita la batu na momene; mo pe a nyan, na bese ba dube mo, ba ta ba pambilani.

⁽³⁸⁾ Ndi tatann na ona binyo na, o si tappa bano batu, o eselle babo; ebanja ini ebolu yi e te e wu ya batu, e mendi bollone;

⁽³⁹⁾ Ndi ye te e wu na Loba, binyo o titti na o wele bumbise babo; o si yabe binyo pe o soo na, o maanane Loba.

⁽⁴⁰⁾ Ndi na mo ba ta ba leabe; ndi ba bele bamololoma, ba dipi babo na lonyangu, ba ania na ba si toppo o dina la Jezu, ndi ba esedi babo.

⁽⁴¹⁾ O nika ba ala na monyenge o mioso ma ba mianu, ebanja ba ta ba aingameni takisabe o nyulo di Dina.

⁽⁴²⁾ Ndi bunyate, o tempili na o mandabo mese, ba si bobise lea na laingwa, molaingwa ma bwain ma Jezu Krai.

BEPASI, VI.

O mi minya, baokweli ba ta ba tondi bolangi, minyuyungu mi ta o batu ba Grisias, lingani bona Heber, ebanja mikusa mabu mo bangisabe dungu bunyate.

⁽¹⁾ O na dum na baba ba bele dimuti da baokweli na babo, ba ona, Bo si aingamene na biso di bangisane eyala ya Loba, ndi di bia bededi.

⁽²⁾ O nika, posso na binyomene, a bonati, batu samba, ba bii dambu, ba lundi na Mudii na dibie, ba, biso di mateseno o yini ebolu;

⁽³⁾ Ndi biso di emedi tuye bisomene o moka na belaingwedi beyala.

⁽⁴⁾ Ndi bekwali be ta be dolisani o miso ma dimuti lese; ndi ba posso Stefan, motu nyi lundi na jemias na Mudii Mosaingi, na Filip, na Prokoros, na Nikanor, na Timon, na Parmenas, na Nikolaus, embon ya Antiok.

⁽⁵⁾ Bano ba jise o mioso ba miloloma; ndi ba kanino, ba nenge maa mabu o moi yabu.

⁽⁶⁾ Ndi eyala ya Saingo e tondo, ndi bosaingi ba baokweli o Jerusalem bo tondo bondene; ndi dimuti dindene da prisi ba ta ba timba idube na jemias.

⁽⁷⁾ Ndi Stefan a ta a lunda na jemias la inginya, a ta a bola betainyisedi bondene na beemban o tetin a batu.

⁽⁸⁾ Ndi dungu da babo ba ndabo a nduagamene

nya batu ba wonjabe, ba asumwe, na batu ba Surene, na Alexandria, na babo ba wu o Silisia na Asia, ba tangani Stefen.

⁽¹⁰⁾ Ndi ba si wele loko dibie na Mudii mu ena a matoppo.

⁽¹¹⁾ Ndi ba bele batu o esuka, ba ona, Biso di siingi mo a toppi dibena, liingise Moses na Loba.

⁽¹²⁾ Ndi ba embe batu, na badun, na batiledi; ndi ba poiye mo, ba putia mo, ba wani mo o mwanu.

⁽¹³⁾ Ndi ba jesele mbuni a lobaingo o bakeli mo, ba ona, Nunu motu a si maeseli toppo beyala ba dibena, o liingise wanu uma a bosaingi, na o mbenda:

⁽¹⁴⁾ Ebanja biso di siingi mo a toppi na, Nunu Jezu ya Nazaret, a emedi bumbise wanu uma, na jatoeli kolongoni Moses a bakino biso.

⁽¹⁵⁾ Na bese ba jai o mianu ba soke mo miso o bosu, ba eni bosu bau ka na bosu ba anjeli.

BEPASI, VII.

Ndi prisi ndene a ona, ? Mano mambu ma ena e.

⁽²⁾ Ndi a ona, A bonati, basaingo, siinga. Loba la bosaingi lo leile momene na saingo asu Abraham, na a tano o Mesopotamia, ndi to a maja o Haran;

⁽³⁾ A ona mo na, Busa o ekumbu ongo na o beyabe boingo, ndi o ye o mundi na mendi lea u.

⁽⁴⁾ Na a busino o eyundi ya Kaldee, a ja o Haran; ndi na saingo au a widino, a sumo mo o ini eyundi, uma yi e na binyo o ja tatanu;

⁽⁵⁾ A si boli mo isaingo otin, to itanga di wo; ndi a kakani o bola mo ka isaingo, na bana bau ba a bupe, ke a si yai to muna.

⁽⁶⁾ Ndi Loba lo toppi na, 'Mbota au e mendi be ben o eyundi epepe yi e itum, ndi ba mendi

timbise babo bakum, na tuse babo bebwea mibu mine:

⁷ Ndi itumba yena ba mendi bia, na emedi kaise, ekwali ya Loba: ndi o betombedi mano mambu ba mendi ya, o bia mba o wanu uma.

⁸ Ndi a boli mo mali ma boendi, o nika a yai Isaak, a enda mo o sulombi: ndi Isaak, Yakov, na Yakov dum da basango na baba.

⁹ Na basango ba asunwe na ekon, ba andise Josef o Egipt.

¹⁰ Ndi Loba lo ta na mo, lo suंगा mo o nyulo ndutu au yese, a bola mo mosima na jaigwa o miso ma Faro kiene ya Egipt, ndi a timbise mo moanedi ma Egipt, na udabo au ese.

¹¹ Ndi njai e poi o moi a eyundi ya Egipt yese, na Kanaan, na etakise pe dindene: ndi basango basu ba si dii mada.

¹² Ndi Yakov a ta a siugana mbasi e ta o Egipt, a lomi basango basu boso boso.

¹³ O lundi ngeriba Josef a biisabe na bona saango au, ndi mbia mau, mo ta mo biisabe o Faro.

¹⁴ Ndi Josef a lomi a beli saango au Yakov, na mibia mau mese, ba a bese ba ta mosamba ma mudii na mitanu.

¹⁵ Yakov a alo wasi o Egipt, na mo a wo, momene, na bosango basu,

¹⁶ Ndi ba bambabe o Sekem, ba pullabe o sango me na Abraham a andino na bina o maa ma bana ba Hamor, saango a Sekem.

¹⁷ Ndi na ponda dikaki yi ena Loba lo kakani Abraham e siserino bebe, batu ba nyaki motondi o Egipt,

¹⁸ Na te na kiene nipepe e timba nu nyi si bii Josef.

¹⁹ Numene a boli bona basu na mosamba, a

nyakisani basaŋgo basu, na ba pimbi mienge mabu, na ba si neŋgebe o lōŋge.

⁽²⁰⁾ O ni ipondamene Moses a ta a ya, a ta a dolo o boso ba Loba; a boŋgwabe e ndabo a saŋgo au miodi milalu.

⁽²¹⁾ Na a ta a pumbabe, Mun'a Faro a noŋgi mo, na boŋgwə mo na momene ka mun'an.

⁽²²⁾ Ndi Moses a ta a leabe o dibie la batu ba Egipt, lese, a ta ŋigum o beyala bau na bebolu bau.

⁽²³⁾ Ndi mwane mau ma mibu mitombino, di poi o molema mau o pepele bona bau, bana ba Israel.

⁽²⁴⁾ A eni mo wo a ta a nyakisabe, a oŋgwane mo, a kunedu mo nyi tusabe, a dipi motu a Egipt.

⁽²⁵⁾ A biana, na bona saŋgo ba mendi soŋtani, neni Loba o nyulo maa mau a mendi suŋga babo, ndi ba si soŋtani.

⁽²⁶⁾ O bone bunya a lei momene na babo ke ba mataŋgu, a wala babo na mosaŋgo, a ona, Binyo o e ndi bana ba saŋgo, ?nji o matuseno binyo-mene e.

⁽²⁷⁾ Ndi nu nyi boli bubi na mwemba mau a nemeli mo, a ona, ?Nja nyi timbise ua moanedi na mokaisedi o moi asu e.

⁽²⁸⁾ O emedi pe bwa mba ka na ua o boono motu a Egipt kieri e.

⁽²⁹⁾ Ndi Moses a nya o nyulo eyala, a timba moen o mundi ma Midian, uma a yaino bana baba.

⁽³⁰⁾ Na mwane ma mibu mi tano mi lunda, anjel' a ta a enene na mo o eyaŋ, ya Moduŋgo ma Sinai, o beonyedi ba wea o eidi.

⁽³¹⁾ Moses o beenedi, a tanya o beombwedi; na a siserino bebe o jombwa, doi da Yehova di wu, di poiye mo:

⁽³²⁾ Di ona, Mbamene na e Loba la basaŋgo

oŋgo, Loba la Abraham, na Isaak, na Yakov. Ndi Moses, a ta a soa-soane, a si weli jombwa.

⁽³³⁾ Ndi Yehova a ona mo na, Songwa betambi o miendi moŋgo; ebanja wanu uma o temino yi e miaŋgadu miŋgi.

⁽³⁴⁾ Nambadi na ta na eni ituse la bona bam o Egipt, na singi besunjumia dabu, ndi mba na poi wasi o jŋngise babo: ndi ua o ya, na emedi loma ua o Egipt.

⁽³⁵⁾ Nunu Moses ba ta ba tobbino, ba ona, ? Nja a timbise ua moanedi na mokaisedi e, nu molemlem ma motumene ndi Loba lo lomi mo moanedi na mosuŋgedi, na dia da anjeli nyi leile moimene o eidi.

⁽³⁶⁾ Ndi a busise babo, na a bolino lea betainyisedi na beemban o eyundi ya Egipt, na o Munja ma Mole, na o eyaŋ mwane ma mibu.

⁽³⁷⁾ Nunu ndi yi e Moses nyi ona bana ba Israel na, Motopperi Yehova Loba lanyo a mendi busise na binyo o nyulo bana ba saŋgo banyo, ka mba mene; mo binyo o mendi siŋgani.

⁽³⁸⁾ Mo nunu nyu ta na mwemba o eyaŋ, na anjeli ni toppi na mo o Moduŋgo ma Sinai, na basaŋgo basu; ba ba kusi beyala ba lŋnge o bola biso.

⁽³⁹⁾ Na mo basaŋgo basu ba si emedi dube, ba baŋgi mo, ba timbise o milema mabu o Egipt,

⁽⁴⁰⁾ Ba ona Aaron na, Weka biso loba lo maala biso o boso; ebanja nunu Moses nu wani biso o eyundi ya Egipt, biso di sibii dambu di boli mo.

⁽⁴¹⁾ Ndi ba poŋgi mu'a nyaka o mi minya, ba boli jabia o ebuŋgo a ŋkwan, ndi ba bwa monyeŋge o bebolu ba maa mabu.

⁽⁴²⁾ Ndi Loba lo timba, lo esele babo, bo owe mamuti ma moi, na e ta e tilabe o kalati ya

batopperi ba Mudii, na, A binyo ndabo a Israel, O ta o wania mba mabia, na mabia ma dise o nyulo nwane ma mibu o eya e.

⁽⁴³⁾ Binyo o nongi monoko ma Molok, na ngin-gitti ya loba, Refan, beemban mene y'e na binyo o pongi o jowe; ndi na emedi alani binyo o mbusa Babulon.

⁽⁴⁴⁾ Basaigo basu ba ta ba bene monoko ma mbun o eya, ka na mo nyi toppino Moses a andino na pongi mo ka bowan na a enino.

⁽⁴⁵⁾ Mo ndi basaigo basu pe na ba kusino mo, ba wanino mo na Josua, otin o isaigo ya Basibii, babo, Loba lo paingino o boso ba basaigo basu, na te na minya ma David,

⁽⁴⁶⁾ Nu nyi kusi idolisani o boso ba Loba, a pulise dia monoko o nyulo Loba la Yakov.

⁽⁴⁷⁾ Ndi Solomon a luingedino mo ndabo.

⁽⁴⁸⁾ To be na, Nu nyi kolo o moi a yese, a si jai o uma e luigabe na maa; nika na motopperi a kwali, na,

⁽⁴⁹⁾ O moi ndi yi e boja bam, wasi ebambu ya matainga mam. ? Njika ka ndabo o emedino lunga mba, ekwali Yehova: to njika ka uma yi e iwumise dam e.

⁽⁵⁰⁾ Se to dia dan ndi di weka mano mambu mese e.

⁽⁵¹⁾ A binyo milema ma bwambi, na nyi sisaigi o milema, na matoe; binyo o ponda ese o maanane Mudii Mosaigi: ka na basaigo banyo ba bolino, binyo pe o mabolano.

⁽⁵²⁾ ? Njika motopperi yi ena basaigo banyo ba si takise e. Ba boo ba ba lea babo o boso bepoidi ba mo wo Nyu tem na sii, nu binyo o eno baandiseri na ba bwan;

⁽⁵³⁾ Binyo ba o kusi mbenda na maa ma anjeli, ndi o si neige mo.

⁵⁴ Na ba siingino mano mambu ba ta ebadadi ya milema, ba deya mo masuŋga.

⁵⁵ Ndi a ta a lundi na Mudii Mosaŋgi, a soke miso o moi, a eni bosaŋgi ba Loba, na Jezu a temi o dia da momi da Loba.

⁵⁶ Ndi a ona, Ombwa, na eni moi e tilam, na Mun'a Motu a temi o dia da momi da Loba.

⁵⁷ Ndi ba eya moi na doi dindene, ba jue matoi mabu, ba nya na mo na molema mo wo,

⁵⁸ Ba paŋga mo o mudi: ba aŋgwa mo madali: ndi ba mbuŋ ba neŋgi loki labu o miendi ma mpesa mo wo, nyu ta dina Saul.

⁵⁹ Ndi ba aŋgwa Stefan madali; na mo a beli na, A Saŋgo Jezu, kusa mudii mam.

⁶⁰ Ndi a nuŋgami wasi, a eyi na doi dindene, na, A Saŋgo, o si neŋgeli bono bubi o mbuŋ abu. Na a kwalino dini, a ko eyo.

BEPASI VIII.

NA Saul, a ta a emia o kwidi lau.

NDI e ta o bo bunya, itakise dindene e ko o mwemba mu ta o Jerusalem, ndi babo bese ba ta ba pambilani o moiyo ma Judea, na Samaria, bese, ke bamololoma mene.

¹ Ndi batu ba saŋgi ba pulli Stefan, ba eya mbimbi ndene o moi au.

² Ndi Saul, a humbise mwemba, a iŋgea o ndabo na ndabo yese; a duta bomi na bitu, a baki babo o ndabo a beboa.

³ O nika, ba ba paŋgabe, ba pambilani, ba alo o uma ese, ba laŋgoo eyala.

⁴ Ndi Filip a alo o mudi ma Samaria, a ta a laŋgwa babo Krai.

⁵ Ndi manuti na molema mo wo, ba lelli matoi

o mano mambu me na Filip a toppi, ba siingi, ba eni bebolu bondene a bolino.

⁽⁷⁾ Ebanja o nyulo gita la babo ba beni midii misaangi, mi ta mi asunwe na babo, ba eya na doi dindene: na gita ba emmedi na banjembeli ba bolli.

⁽⁸⁾ Ndi bo ta motami o mu mundi mundene.

⁽⁹⁾ Ndi motu mo wo dina dau Simon, a ta o ingeri boso, a ubisane, a jo batu ba Samaria, a ona, na a e motu ndene.

⁽¹⁰⁾ Na mo ba a bese ba siingani mo na te na musadi na bondene; ba ona, Nunu motu a e nginnya a Loba ni belabe, dindene.

⁽¹¹⁾ Ndi ba ta ba siingani mo, o nyulo na o boso ba ta ba wondobe na beubisedi bau.

⁽¹²⁾ Ndi na ba dubino Filip, laingwino miango ma bwam ma jania da Loba na dina da Jezu Kraisi, ba ta ba dubisabe, bomi na bitu.

⁽¹³⁾ Simon momene pe a dube; na a dubisabe a latta momene na Filip: ndi a enino beemban na bebolu bendene be bolabe, a ubi.

⁽¹⁴⁾ Na bamololoma ba ta o Jerusalem, ba siingino na Samaria ba kusi eyala ya Loba, ba lomedii babo Petar na Jon;

⁽¹⁵⁾ Na ba ba aluno wasi, ba kane o nyul'abu na ba kuse Mudii Mosaangi.

⁽¹⁶⁾ Ebanja na te na nini iponda, a si tana koiyo to mo wo abu; ba ta udi ba dubisabe o dina da Jezu.

⁽¹⁷⁾ Ndi ba neinge maa mabu o moi yabu, ndi ba kusa Mudii Mosaangi.

⁽¹⁸⁾ Na Simon, a enino na o nyulo neingeli la maa bamololoma, Mudii Mosaangi mu bolabe, a baise babo bima,

⁽¹⁹⁾ A ona, Bola pe mba nini nginnya, to be na

nja na neñgeno maa mam, a ma kusa Mudii Mosangi.

⁽²⁰⁾ Petar a ɔna mo na, Bima boñgo bi manyama na ua, ebanja ua o ɔngeli na jabia la Loba di maandisabe na bima.

⁽²¹⁾ O si bene duñgu to epasi o ini eyala: molema moñgo mo si teñgen o boso ba Loba.

⁽²²⁾ O nika, atoeli o nyulo bono bubi boñgo, na sosumedi Loba, ye te na ñgo joñgeli la molema moñgo be lakisabe ua.

⁽²³⁾ Ebanja na soi na ua o e o nyulo mboñgi ya njungi, na o nyulo ñgata' bubi.

⁽²⁴⁾ Simon a alabe a ɔna, Binyo sosumia Sañgo o nyulam, na mano mambu binyo o toppino to di wo di si poive mba.

⁽²⁵⁾ Ndi babo na ba leino ba lañgo eyala ya Yehova, ba timbi o Jerusalem, ba lañgo molañgo ma bwam o mindi misadi ma Samaria.

⁽²⁶⁾ Ndi anjeli a Yehova a toppi Filip na, Asumwe, ala o teñgene mikundu, ñgea ni maale o Jerusalem na o Gaza. Yi e ka eva.

⁽²⁷⁾ Na mo a asumwe, a alo; ndi ombwa, motu mo wo ya Eñiopia, ndoko, a kola o jania ndi o wasi Kadasi nduñgo ya Eñiopia, na maania eneñge la ni nduñgo, a ta a po o Jerusalem o joe.

⁽²⁸⁾ A timbino, a ja o nyulo Kariot au; a lañga betoppedi ba Isaia.

⁽²⁹⁾ Ndi Mudii mu ɔna Filip na, Sisia bebe, latte uamene na ni Kariot.

⁽³⁰⁾ Filip a nya, a siñga mo a lañge betoppedi ba Isaia, a ɔna, ? Ua o soñtan ñji o malañgano e.

⁽³¹⁾ A ɔna, ? Neni na mabiano, e be ta na motu a lee mba. Na mo a pula Filip na a aɓwe a ja na mo.

⁽³²⁾ Uma a lañgino e ta na, A ta a diaberi ka

modoingi o bwabe, ka mun'a modoingi o boso mosenjedi au, a ta mbuki, o na, a si uto modumbu mau.

⁽³³⁾ O besibisedi bau, bekaisedi bau be ta be sumwabe, ? ndi o nyoion au nji nyi mendi laingwabe e: ebanja lonje lau lo sumwabe o wasi.

⁽³⁴⁾ Ni ndoko a alabe a ona Filip na, Na sosumedi ua, ? uja motopperi a toppino dini e ? O momene, ngo nyu pepe e.

⁽³⁵⁾ Ndi Filip a uta modumbu mau, a bota o nu molem-lem ma betiledi, a laingoo mo molaingo ma bwam ma Jezu.

⁽³⁶⁾ Na ba aluno o ngia abu, ba po o toingo po; ndi ni ndoko a ona, Ombwa, madiba: ? nji e mabangani mba, na na si dubisabe e.

⁽³⁷⁾ Filip a alabe a ona, Ye te na ua o dube na molema moingo mese, ua o ena o dubisabe. Ndi a alabe a ona, Na dube na Jezu Krais a e Mun'a Loba

⁽³⁸⁾ Na a ania Kariot ni temi na sii, ndi ba a ba bane ba siba wasi o madiba, Filip na ndoko pe, ndi a dubise mo.

⁽³⁹⁾ Na ba asumweno o madiba, Mudii ma Yehova ma nyongise Filip; ndi ndoko a si eni pe mo tom; ebanja a al'o ngia abu na monyeinge.

⁽⁴⁰⁾ Ndi Filip a ta a soobe o Azotus, na a betombedi a laingoo molaingo ma bwam o miindi mese, na te a po o Kaisaria.

BEPASI IX.

NDI Saul ebeki a koma iwe ya isisa na bwa o lingise baokweli ba Saingo, a al'o na prisi nyi ndene.

⁽²⁾ A puli kalati o wala ndabo a ndungamen nyi e o Damasko, na ye te na a dii to mo wo nya

nika yi e momi to bitu a mawana babo ngata o Jerusalem.

³ Na a aluno o londo lau, a poi bebe na Damasko; na dibokimene mwaie mu panyie mo o muri na mare, mu wu o moi:

⁴ Na mo a ko o wasi, a siingi doi di ona mo na, A Saul, A Saul. nji o matakiseno mba e:

⁵ A ona, ? Ua nja e, A Saigo. A alabe a ona, Mbamene Jezu, nu ua o takiseno. Yi e bwambi na ua o boma miendi o nyulo moigo.

⁶ Ndi a soa soane, a ona, ? A Saigo, nji na o emedino na mba na boli e. Ndi Saigo au a ona mo na, Asumwe, o alo o mu mundi, bo mendi laingwabe ua nji o mabolano.

⁷ Ndi batu ba daigoo na mo, ba teme, ba uba, ba siingi doi, ndi ba si eni to motu.

⁸ Ndi Saul a asumwe o wasi; na miso mau ma telamno, a si eni to motu: ndi ba daingwani mo na dia, ba wani mo o Damasko.

⁹ Ndi a ta otin minya milalu, a si eni, a si de to nyo.

¹⁰ Ndi mookweli mo wo a ta o Damasko dina dau Ananias. Na o jene, Saigo a ona mo na, Ananias. Ndi a alabe a ona, Ombwa mba a Saigo.

¹¹ Ndi Saigo a ona mo na, Asumwe, o alo o eboko e mabelabe Teme, pulise o ndabo a Judas, mo wo dina dau Saul, motu a Tarsus, ombwa a kane:

¹² A ta a ene o jene, motu dina dau Ananias, a poiye mo, a neinge dia dau o moi yau na a kusi jene dau.

¹³ Ndi Ananias a alabe. A Saigo na ta na siinga na gita o nyulo mmu motu, bubu bondene a ta a bola na basaingedi boigo ba e o Jerusalem:

(14) Ó wanu a bene ñgiinya ya prisi ya boso, o kaka bese ba bele o dina doingo.

(15) Ndi Saigo a ñna mo na, Ala; nunu motu a e ewa e possobe na mba, o weli dina dam o mioso ma Basibii, na kiine, na bana ba Israel.

(15) Ndi na emedi lea mo ma mambu mandene a mendino takisabe o nyulo dina dam.

(17) Na Ananias a alo, a iigea o ni ndabo, na a neñgino maa mau o nyul'au, a ñna, A mun'a saigo, Saul, Saigo a lomi mba, Jezu mene nu nyi lei momene na ua o ñgia na o tano o po, na ua o kuse jene doingo, na o be lunda na Mudii Mosangi.

(18) Na dibokimene, bi ko o miso mau, biana bean-ya: na mo a kusa jene dau, a asumwe, a ta a dubisabe.

(19) Na a kusino ida, a ta a embami. Ndi Saul a ta na baokweli ba ja o Damasko minya ma gita.

(20) Na dibokimene a langoo Krai o mandabo ma nduñgamene na, Nunu a e Mun'a Loba.

(21) Na baa bese ba siñgino ba tanya, ba ñna, ? Se to mo nu nyi nyanse babo ba bele o dini dina o Jerusalem, ndi a poi pe wanu o nika na o die babo ñgata na prisi ya boso e.

(22) Ndi Saul a ta a tōndo o ñgiinya, ndi a nyakisane Baju ba ja o Damasko, a puseli na Nunu a e molem-lem Krai.

(23) Na minya ma gita mi tombino, Baju ba ta ba ania mwanu o bwa mo.

(24) Ndi betattedi babu bi biane na Saul. Ba tatti pe miombe bulu na mwese, o bwa mo.

(25) Ndi baokweli ba noñgo mo ya bulu, ba sibise mo wasi o nyulo esanja o mbasani bedima.

(26) Na Saul a tano po o Jerusalem, a pula latta momene na baokweli: ndi ba a bese ba ta ba

bwa mo boṅgo, ba si dube na a e mookweli.

⁽²⁷⁾ Ndi Barnabas a noṅgi mo, a wani mo na bamololoma, a laṅgo babo neni a enino Saṅgo o ṅgia, na a ta a toppi pe na mo, na o Damasko a ta a toppino na bokenja o dina da Jezu.

⁽²⁸⁾ Ndi a ta na babo, o beweedi na bealedi o Jerusalem,

⁽²⁹⁾ A toppino na bokenja o dina da Saṅgo; a ta motaṅgu o diṅgani batu ba Grisias; ndi ba alo o muri na muri o bwa mo.

⁽³⁰⁾ Na bona saṅgo ba biino dini, ba timbani mo wasi o Kaisaria, ndi ba lomi mo o Tarsus.

⁽³¹⁾ Ndi mwemba mu e o Judea, na Galalee, na Samaria, baa bese ba jano na mosāṅgo, ba luṅgabe, na daṅgwa o boṅgo ba Saṅgo; na o nyulo molokomia na Mudii Mosāṅgi, ba tōndo.

⁽³²⁾ Ndi bo tano na, ka na Petar a tombino tetin a mese, a poi pe na basāṅgedi ba jai o Lidda.

⁽³³⁾ Otin ndi a dii motu mo wo dina dau, Eneas, nyu ta nyu neṅgebe o inoṅgo mibu lombi, a ta a boa njembele;

⁽³⁴⁾ Petar a ona mo na, A Eneas, Jezu Kraias a weli na bolle; asumwe, poṅgo inoṅgo doṅgo: na mo a asumwe dibokimene.

⁽³⁵⁾ Na bese ba ta ba ja o Lidda na Saron ba eni mo, ba timba na Saṅgo.

⁽³⁶⁾ Ndi o Joppa, mutu mo wo mu ta, mookweli, dina dau Tabita, di di ta ndi na Dorkas: nu a ta a lundi na bebolu ba bwam, na mabia a boli.

⁽³⁷⁾ Na bo tombino o mi minya na a tano boa, a wo: ndi na ba okise mo ba neṅgeli mo o ituṅi ya assam.

⁽³⁸⁾ Ndi ebanja Lidda e ta bebe na Joppa, baweli ba siṅgino na Petar a ta otin, ba lomi batu baba o pulise mo, a si indie o po na babo.

⁽³⁹⁾ Na Petar a asumwe a alo na babo. Na a pino ba wani mo o ni ituñ ya assam: na mikusa mese mi temi bebe na mo, ba eya, ba lea mo loki na mboti ye na Dorkas a tano na poingo, ke a ta na babo.

⁽⁴⁰⁾ Ndi Petar a busise na babo bese, a numi mabonngo wasi, a kane, Na a yombo o mbimba, a ona, A Tabita, asumwe. Na mo a teli miso mau, a eni Petar, a ja:

⁽⁴¹⁾ A boli mo dia, a sumoo mo moi; na a belino basangedi, na mikusa, a bake mo mowenya.

⁽⁴²⁾ Ndi di bianeno o tetin a Joppa lese, na gita ba dube na Saigo.

⁽⁴³⁾ Na e tano, a indedi minya ma gita o Joppa, o ndabo mo wo ya Simon mopoingedi beyubo.

BEPASI, X.

MOTU mo wo a ta o Kaisaria, dina dau Kornelias, moanedi nya ebwea, mwemba mo belabe Ba-Itali;

⁽²⁾ Motu ma bwam, nyi boo Loba bonngo, mo na mboa au yese, a boli jabia la gita na batu, na kane Loba bibi bese.

⁽³⁾ A eni o jene, o ponda dibua ya bunya, anjeli a Loba a poi na mo, a ona mo na, A Kornelias.

⁽⁴⁾ Na a ombono mo, a ta a bwa bonngo, ndi a ona, ? A Saigo nji e. A ona mo na, Moka moingo na jabia doingo mo poi o moi o nyulo joingedi o boso ba Loba.

⁽⁵⁾ Ndi tatana loma batu o Joppa, beli mo wo Simon, nu dina dau Petar:

⁽⁶⁾ A maja na mo wo Simon, mopoingedi beyubo, nu ndabo au ni e bebe na munja; a mendi laingwa ua, nji e angameneno o bola.

⁽⁷⁾ Na anjeli a toppino na Kornelias a ta a ala, a

beli batu bau ba mboa baba, na motu bila nyu saingi pe, nyi mabolea mo ponda yese.

⁽⁸⁾ Na a laigono babo mano mambu mese, a lomi babo o Joppa.

⁽⁹⁾ O kieri, ka na ba aluno o londo labu, na ba siserino bebe na mundi, Petar a alo o moi a ndabo o kane, e ta ngo ponda motoba.

⁽¹⁰⁾ A timba bwa njai, a pula da, ndi na ba bon-sanino, a kusa patea;

⁽¹¹⁾ Ndi a ombwi moi mo telam, ndi ewa ewo e lomabe na mo, ka ekumani ndene, tiingabe na matungu mane, e sibsabe o wasi;

⁽¹²⁾ Otin nya nyama yese ya matainga mane ma wasi, na nyama ekwanu, na nya mambu e moinge mabum, na benun ba moi.

⁽¹³⁾ Ndi doi di poiye mo na, A Petar, asumwe, bwa, o de.

⁽¹⁴⁾ Ndi Petar a ona, Se to na A Saingo, ebanja na si dedi yuma, e si dungamen to ya mbindu.

⁽¹⁵⁾ Doi di toppo pe na mo nigeri 'ba, na, Di Loba lo saingise mo, o si bele mo na, e si dungamene.

⁽¹⁶⁾ Dini di ta di bo nigeri ilalu, ndi dibokimene ewa e kusabe pe o moi.

⁽¹⁷⁾ Ndi na Petar a nyakino na momene, neni dini jene gi eno be na a eni, ombwa, batu ba lomabe na Kornelias, ba ta ba baise o ndabo a Simon, ndi ba teme o jombe;

⁽¹⁸⁾ Ndi ba bele; ba uwele ngo nyu belabe Petar, a maja otin.

⁽¹⁹⁾ Na Petar a ongelino o dini jene, Mudii mu ona mo na, Ombwa, batu balalu ba pulise ua.

⁽²⁰⁾ O nika, asumwe, o siba wasi, ala na babo, o si nyaka to dambu; mba ndi na lomi babo.

⁽²¹⁾ Petar a sibi wasi na ba batu ba lomabe na

Kornelias, a ona, Ombwa, mbamene nunu, binyo o mapuliseno; o nyulo njika dambu binyo o pino e.

⁽²²⁾ Ba ona, Kornelias, moanedi ma ebwea, motu nyi tem na sii, mo wo nyi boo Loba bongo, na o dina la bwam pulisani itumba la Baju lese, a a ta leabe na Loba o nyulo anjela ya bosaŋgi o loma o nyulo oŋgo o ye ndabo au, na a siŋgi beyala na ua.

⁽²³⁾ Ndi a iŋgeli babo, a dese babo. Ndi o kieri a asumwe, a alana babo, na duŋgu da bona saŋgo ba wu o Joppa, ba ala na mo.

⁽²⁴⁾ Na o basu'ba ba iŋgea Kaisaria. Ndi Kornelias a tatti babo, ndi a ta a bele mibia mau na makom mau o uma wo.

⁽²⁵⁾ Na Petar a tano iŋgea, Kornelias a bomani mo, a ko asi o miendi mau, a owe mo.

⁽²⁶⁾ Ndi Petar a sumwi me, a ona, Teme moi: mbamene pe na e ndi motu.

⁽²⁷⁾ Ka na a toppino na mo a iŋgedi, a bomani gita ba kotone o uma wo;

⁽²⁸⁾ A ona babo na, Binyo o bii neni bo si doli na Iju, o jakwali to giŋgea na mo wo o dini itumba; ndi Loba lo leele mba, na na si mendi beli motu na motu, a si duŋgamene, to na, a sisaŋgi.

⁽²⁹⁾ O nika mba na poi na binyo, e si be gindia dibokimene na belabeno; ? na uweli, o nyulo njika ka binyo o leino mba e.

⁽³⁰⁾ Kornelias a ona, Su'ne o euge na ta na kandani ida na te na nini ponda, o ponda dibua na ta na kane o ndabo am, ndi ombwa, motu a teme o boso bam na mbofi ni mosaŋgi,

⁽³¹⁾ A ona, A Kornelias, besosumedi boŋgo ba siŋgani, jibia doŋgo ji e joŋgedi o boso ba Loba.

⁽³²⁾ O nika, loma o Joppa, o bele unu motu,

Simon, dina dau Petar; a majea o ndabo mo wo ya Simon mopoinge beyubo, bebe na munja; nu a poino, a mendi toppo na ua.

⁽³³⁾ Dibokimene na lomi o beli ua; ndi ua o boli bwam na o poino. O nika, tatanu biso bese di e wanu di lelem o boso ba Loba o siinga mambu mese me na Loba lo anedino ua.

⁽³⁴⁾ Ndi Petar a uta modumbu mau, a ona, Nambadi na soi na Loba lo si bene idube na motu na motu:

⁽³⁵⁾ Ndi o matumba mese, nu nyi boo mo boingo, na bola bosaingi, a kusabe na mo.

⁽³⁶⁾ Eyala ye na Loba lo lomi na bana ba Israel, laingwino mosaingo o nyulo Jezu Krai: (A e Saingo ya bese.)

⁽³⁷⁾ Binyo o bii, beyala bese be ta be laingwabe o tetin a Judea lese, o beboteri o Galilee, o beboedi ba idubise la Jon be ena a laingoo; mambu o nyulo Jezu ya Nazaret.

⁽³⁸⁾ Neni Loba lo okise mo na Mudii Mosaingi na nginnya: nu a alo o uma na uma o bola bwam, na bolli bese ba bandabe ba nyambe; ebanja Loba lo ta na mo.

⁽³⁹⁾ Na biso di e mbui ya mambu mese mena a boli o eyundi ya Baju na Jerusalem; nu pe ba boono, ba pani o mbasa.

⁽⁴⁰⁾ Mo ndi Loba lo pumbwelino o sulalu, na a leele mo na bwe;

⁽⁴¹⁾ Se to na batu bese, ndi na mbui, possobe o boso ba Loba, nu biso, di dedi na mo na nyo na a pumbono na kwidi.

⁽⁴²⁾ Ndi a anedi biso na di laingwa batu, na pu-sele na, a e ndi mo nyu tesabe na Loba, o be mokaisedi nya bawenya na bawidi.

⁽⁴³⁾ Na mo, batopperi bese ba boli mbui, na o

nyulo dina dau to be na nji nyi dube na mo a makusa betombiseri ba bubu.

⁽⁴⁴⁾ Na Petar a toppino bini beyala, Mudii Mosangi mo po na babo bese ba singi eyala.

⁽⁴⁵⁾ Ndi ba, baendabe, badube ba ta ba tanya, bese ba poi na Petar, ebanja na o moi a Basibii pe a ta a koma jabia la Mudii Mosangi;

⁽⁴⁶⁾ Ebanja ba singi babo ba toppi ua beyeme, ba busise Loba. Ndi Petar a ona,

⁽⁴⁷⁾ ? Motu na motu a ena baŋga madiba, na ba ba si dubisabe e, ba ba kusi Mudii Mosangi ka po na biso e.

⁽⁴⁸⁾ Ndi a ania babo o dubisabe o dina da Saŋgo. Ndi ba sosumia mo na a ja na babo dungu da minya.

BEPASI, XI.

NDI bamololoma na bona Tite ba ta o Judea, ba singi na Basibii pe ba kusa eyala ya Loba;

⁽²⁾ Na Petar a aluno o Jerusalem, ba babo ba boendi ba taŋgani mo, ba ona,

⁽³⁾ Ua o ingedi o ndabo a batu ba si endabe, ndi o da na babo.

⁽⁴⁾ Ndi Petar a kuma tese babo bwambu bwam bwam, a ona,

⁽⁵⁾ Na ta o mudi ma Joppa, na kane, ndi na ko-siŋga, na eni jene; ewa ewo e lomabe, ka ekuman ndene, e sibisabe o matuŋgu mane e wu o moi, ndi e poiye mba.

⁽⁶⁾ Na mba na soke miso mam na oŋgeli; ndi na eni nyama ya wasi, na myama ekwain, na nya mambu ma moŋge mabum, na binun ba moi;

⁽⁷⁾ Ndi na singi doi di ona mba na, Asumwe, A Petar o bwa, o de. Ndi na ona,

⁽⁸⁾ Se to na a Saŋgo, ebanja dambu di si saŋgi

na di si duingamene, di si iingedi o modumbu mam.

⁽⁹⁾ Ndi doi di alabe nigeri 'ba di wu o moi na, Yi e Loba lo saingiseno, o si bele na, e si duingamen.

⁽¹⁰⁾ Ndi dini di bolane nigeri lala, ndi e ta e dutabe o mei.

⁽¹¹⁾ Ndi ombwa, dibokimene batu balala ba ta ba po o ndabo una na tano, ba ta ba lomabe mba o Kaisaria.

⁽¹²⁾ Na Mudii mu emedi mba o ala na babo. Ndi bano bona Tite motoba, ba alo mwemba na mba: ndi biso di iingea o ndabo a nu motu;

⁽¹³⁾ Na mo a lei biso neni a enino anjeli a temi o ndabo au, a ona mo na, Loma o Joppa, beli Simon, nu dina dau gi e Petar;

⁽¹⁴⁾ A mendi topono ua beyala, b'e na ua na mibia moŋgo mese ba o mendi joŋga.

⁽¹⁵⁾ Ndi na kumono toppo, Mudii Mosaŋgi mu koiye babo, ka na asu o beboteri:

⁽¹⁶⁾ Ndi na oŋgeli eyala ya Saŋgo, na a tano a kwalana, Jon nambadi, a ta a dubise na madiba, ndi binyo o mendi dubisabe o Mudii Mosaŋgi.

⁽¹⁷⁾ O na Loba lo boli babo jabia, ka na a bolino biso, ke biso di dube na Saŋgo Jezu Krais, ? nji pe nyi e mba e? ? Mba na ena na lelli Loba e.

⁽¹⁸⁾ Na ba siingino mano mambu, ba ko na sau, ba kuma busise Loba, ba ona, Nika Loba lo boli Basibii jatoeli la loŋge.

⁽¹⁹⁾ O na, babo ba ta ba pambilani ebanja itakise di busino o nyulo Stefan, ba daŋgwa na te na Finisia na Suprios, na Antiok, ba laŋgwa beyala, se to na bapepe, ke Baju mene.

⁽²⁰⁾ Ndi duŋgu da babo ba ta batu ba Suprios, na Surene, na ba tano ba po o Antiok, ba toppi na batu ba Grisia molaŋgwa ma Saŋgo Jezu.

(21) Ndi dia da Loba di ta na babo; ndi gita la mosoŋgi ba dube, ba timba na Yehova.

(22) Ndi miaŋgo ma mini mambu mi po o matoi ma mwemba nu ta o Jerusalem; ndi ba lomi Barnabas, na a al'o itum na te na Antiok;

(23) Nu na a poino, a eni ndulo a Loba, a ta a bwa monyeŋge, a tiŋgami nyakisane babo bese, na molema mo wo na ba battami na Yehova.

(24) Ebanja a ta motu a bwam, nu lundi na Mudii Mosoŋgi, na jemia. Ndi dimuti dindene ba battabe na Yehova.

(25) Ndi Barnabas a asumwe, a ala o Tarsus, a pulise Saul:

(26) Na a diino mo, a wani mo o Antiok. Na bo tombino, na o mbu mwese ba a kotone babo momene, na mwemba, ndi ba lei gita la batu. Ndi baokweli ba sele ndi belabe, Batu ba Krai, o Antiok.

(27) Ndi o mi minya batopperi ba wu o Jerusalem, o ala o Antiok.

(28) Ndi mo wo nya abu dina dau Agabus, a leabe na Mudii na njai nindene e mendi be o wasi nyese; ndi bo bolane nika o minya ma Klaudias Kaisar.

(29) Ndi baokweli motu na motu ponda a welino, ba weki milema mabu o loma joŋgwane na bona saŋgo ba be na ba jai o Judea:

(30) Di dambu mene ba boli, ba lomi mo o maa ma baturu, o Barnabas na Saul.

BEPASI XII.

O ni ponda Herod, kiŋe, a neŋgeli maa o duŋgu da mwemba o liŋgise babo;

(2) A boo James mun'a saŋgo a Jon, na po.

(3) Ndi a enino na bo dolise Baju, a beŋgi pe

te a puteli Petar. (E ta ndi ewolu e si saigi.)

⁴ Na a putelino mo, a ele mo o ndabo a beboa, a bakiuo mo o duingu da babila bane o tatta mo, a biana o beboedi ba ndema la be-tombisedi o buise mo a batu.

⁵ O nika Petar a ta a neigabe o ndabo a beboa, ndi moka ma si wumse o nyul'au di bolabe na mwemba o boso ba Loba.

⁶ Na Herod a pulino busi mo, o bo bulu mene Petar a ta a naiga o tetin a babila baba, kwesabe na ngokobi eba, ndi batatteri ba teme o boso ba jombe, ba tatta ndabo a beboa:

⁷ Ndi ombwa, anjel a Yehova e poiye mo, ndi mwaie mo panya o ndabo a beboa, ndi a dipi Petar o mbasan mau, a suma mo moi, a ona, Asume moi wamse. Ndi ngokobi au e ko, e asume mo o maa.

⁸ Ndi anjeli a ona mo na, Wenge uamene, tiinge betambi boingo; A boli nika. Ndi a ona mo na, Kumani loki longo o nyulo, ndi o bupe mba.

⁹ Ndi na a busino, a bupe mo; ndi a si biina bo e mbadi bo ena bo bolane mo na anjeli, a biana a e o ndoti.

¹⁰ Na ba tombino nya boso na nya mbusa o batatteri, ba poi o jombi la beyee di mabusi o mundi; dini jombe di adubwe na babo momene; na ba daigono ba tombi o eboko ewo; ndi dibokimene anjeli a asunwe na mo.

¹¹ Na Petar, a ongelino momene a ona, Tatanu na bii nambadi na Yehova a lomi anjeli au, o sunga mba o maa na Herod, na o japite la batu la Baju bese.

¹² Na a ongelino, a alo o ndabo a Mari, nyango a Jon, nu dina dau di ta Mark; uma bagita ba ta ba kotone o kane.

(13) Na Petar a umbino jombi la kotto, ngonderi a poi o siinga, dina dau Rooda.

(14) Na a embino doi da Petar, a si dubo jombi o nyulo monyeŋge, ndi a nyi o tetin, a laŋgo neni Petar a temino o boso ba jombi.

(15) Ba ona mo na, Ua o maboja njo. Ndi a tiingami laŋgwa na, bu e nika. Ndi ba ona, E e ndi anjel'au.

(16) Ndi Petar a tiingami jumba; na ba dubono, ba eni mo, ba ta ba nyaka.

(17) Ndi a sikimia babo dia na ba ko na pii, a laŋgoo babo neni Yehova a busise mo o ndabo a beboa. Ndi a ona, Ala, laŋgwa James mano mambu, na bona saŋgo. Ndi a asunwe, a alo o uma epepe.

(18) Na ediba e poino, na nyaka ma si ta masadi o tetin a babila, ? Njika uma Petar a eno e.

(19) Na Herod a puliseno mo, a si dii, a ta a wasa batatteri, a ania na ba bwabe. Ndi a alo o wasi, a wu o Judea na o Kaisaria, otin ndi a ja.

(20) Herod a ta a kola pidi na batu ba Turi na Sidon; ndi na molema mo wo ba poi na mo, ndi ba timbise Blastus, soeli ya kine, dikom dabu, ba pulise mosaŋgo; ebanja ekumbu abu e ta e bongwabe na ekumbu ya Kine.

(21) Na o bunya ba possino, Herod a ta a boti loki la kine, a ja o wasi o boja bau, a kwali na babo o mpoma.

(22) Ndi batu ba te o moi na, Doi da Loba, se to la motu.

(23) Na dibokimene anjel'a Yehova a dipa mo, ebanja a si boli Loba bosaŋgi; ndi miwu mi dedi mo, a wo.

(24) Ndi eyala ya Loba e ta nyaka, e tōndo.

(25) Na Barnabas na Saul ba timba na Jerusalem,

na ba bollino bebolu babu, ba nongi pe na babo Jon, nu dina dau di ta Mark.

BEPASI, XIII.

NDI o mwemba mu ta o Antiok, duingu da batorperi na baleedi ba ta: Barnabas, na Simion, nu belabe Niger, na Lusua motu a Sarene, na Manaen, nu nyi bongwabe na Herod, tetrarki, na Saul.

⁽²⁾ Na ba tano ba bolea Saingo, na kandani ida, Mudii Mosaingi mu ona, Abani mba Barnabas na Saul, o nyulo ebolu yie na na beli babo.

⁽³⁾ Na ba kandanino ida na moka, na uengeli la maa o moi abu, ba loma babo one.

⁽⁴⁾ Na ndi ba lomabe one na Mudii Mosaingi, ba alo o Seleusia; ndi o beduedi ba wa o Suprios.

⁽⁵⁾ Na ba poino o Salamis, ba bota laingoo eyala ya Loba o nduingamene ya Baju: Jon pe a ta na babo a joingwane.

⁽⁶⁾ Na ba tombino o tetin a beyundi na te na Pafos, ba so motu a monuku mo wo, motopperi a lobango, Iju, dina dau di ta Bar-jezu.

⁽⁷⁾ A ta na moanedi ya mundi, Sergius Paulus, motu a sontani, nu a beli Barnabas na Paul, a puli siinga eyala ya Loba.

⁽⁸⁾ Ndi Elimas, (motu a monuku, dina dau gi ena o belangwedi) a eki babo, a pula wengeli moanedi o nyulo jania.

⁽⁹⁾ Ndi Saul, (nu nyi belabe pe Paul,) a lundi na Mudii Mosaingi, a soke miso o nyul'au,

⁽¹⁰⁾ A ona, A na nyi lunda na mawondon na bubi, mun'a devoli, bosinga ba bosaingi bwese, ? o si emedi jesedi nyamse ngia nyi tem ya Yehova e.

⁽¹¹⁾ Ndi tatanu ombwa, dia da Yehova gi ena ua,

ndi o mendi be ndima, o si maene we isuna iponda. Ndi na dibokimene ndima e na muittiti mu koiye mo; ndi a al'o muri na muri, o daingwani mo na dia.

⁽¹²⁾ Ndi moanedi na a enino di di boi, a dube, a ta nyaka o beleedi ba Yehova.

⁽¹³⁾ Ndi Paul na mwenja au ba asumwe o Pafos, ba po o Perga o Pamfilia: ndi Jon, a asumweno na babo, a timba o Jerusalem.

⁽¹⁴⁾ Na ba asumweno o Perga, ba poi o Antiok ya Pisidia, ba ingea o ndabo a nduingamene o bunya ba iwumse, ba ja o wasi.

⁽¹⁵⁾ Na o mbusa belangedi ba mbenda, na betopedi, baanedi ba ndabo ba nduingamen ba lomi na babo na, A batu, Bona saigo, ye te na binyo o bene eyala ya beleedi ba batu, kwala ndi.

⁽¹⁶⁾ Na Paul a temi moi, a sikimia na dia dau, a ona, A Batu ba Israel na binyo ba bwa Loba boigo, singa,

⁽¹⁷⁾ Loba la bano batu ba Israel, a possi basaigo basu, a abwele batu, ba ta ba ja ka ben o eyundi ya Egipt, na dia di assam, a busise babo otin.

⁽¹⁸⁾ Na o iponda mwanē ma mibu, a boigoo babo o eyan.

⁽¹⁹⁾ Ndi na a bumbiseno matumba samba o eyunpi ya Kanaan, a boli babe eyundi abu o isaigo.

⁽²⁰⁾ O beboedi a boli babo bekaisedi o iponda bebwea ba mibu mine na mwatanu, na te na Samuel motopperi.

⁽²¹⁾ Ndi o mbusa, ba pula kiine, na Loba lo boli babo Saul, mun'a Kis, motu ya mbia ma Benjamin, o iponda mwanē ma mibu.

⁽²²⁾ Ndi na a sumono mo, a busise babo David o be kii' abu; na mo pe ndi a bolino bini belangwedi, a ona, Na kusi David mun'a Jesse, motu

ponda molema mam, mo ndi a mendi lunde bepuledi bam bese.

⁽²³⁾ O mbota a nunu motu, Loba, ponda dikaki dau a busisi mosuŋgedi o Israel, Jezu mene.

⁽²⁴⁾ Jon a seli laŋgwa, to a mapo, bedubisedi ba jatoeli ua batu bese ba Israel,

⁽²⁵⁾ Na Jon a lundino beleedi bau, a ta a kwala na Binyo o moŋgele na mba nja e. Mba na titti mo, ndi ombwa, mo wo a mawa mba mbusa, nu betambi ba miendi mau na si duŋgamene wonja.

⁽²⁶⁾ A batu, bona saŋgo, bana ba mbia ma Abraham, na to be nja o tetin anyo a bwa Loba boŋgo, na binyo ndi yini eyala ya joŋgise e lomabeno.

⁽²⁷⁾ Ndi babo ba ja o Jerusalem, na baanedi bau, ebanja ba sibii mo to madoi ma batopperi, me na malaŋgwabe o bunya ba iwumse te, ba ta ba lunda babo o bekwesedi bau.

⁽²⁸⁾ To na ba si diino njom a kwidi na mo, ba pulani te Pilate mo o bwabe.

⁽²⁹⁾ Na ba lundino mambu mese ma ta matilabe o nyul'au, ba sibise mo wasi a bweli, ba neŋgeli mo o soŋgo.

⁽³⁰⁾ Ndi Loba lo pumbwele mo o kwidi.

⁽³¹⁾ A ta a enino o minya gita na babo ba wu na mo o Galilee, na Jerusalem, ba, ba be mbui au o batu.

⁽³²⁾ Bisope di laŋgwa binyo molaŋgo ma motam, o nyulo dikaki di ta di bolabe na bosaŋgi basu,

⁽³³⁾ Loba lo ta lo lundino molem-lem na biso bana babu, o nyulo na a ta a pumbweli pe Jezu; ka na e tilabe o mieŋge miba na, Ua o e mun'am, o bone bunya na yai ua.

⁽³⁴⁾ Na a ta a pumbwele mo o nyulo kwidi, ka na mo wo mi si matimbi pe ebru; a toppi nanu,

Na emedi bola ua ndedi mbadi ya David.

⁽³⁵⁾ Nika a kwali o uma mienge epepe na. Ua o si emedi jesedi Nyongo ya Bosaŋgi mo wo, o jene eboru.

⁽³⁶⁾ Ebanja David o beboedi ba bolea nyonon au, o nyulo jemia da Loba, a kwidi eyo, a nen-gebe na basaŋgo bau, a eni eboru.

⁽³⁷⁾ Ndi mo nu Loba lo pumbwelino pe, a si eni eboru.

⁽³⁸⁾ A batu, bona ti, Esedi dini di biana binyo o nini ka, na betombise ba bubu o nyulo nunu Jezu e laŋgwabe na binyo.

⁽³⁹⁾ Na mo, bese ba dube ba tesabe na sii, o nyulo mambu mese me na binyo o tittino tesabe o nyulo mbenda a Moses.

⁽⁴⁰⁾ O nika o be diweye, e si ya poiye binyo di toppobe na batopperi ba mudii, na,

⁽⁴¹⁾ Ombwa, binyo babaŋgi, na tanya, na nyama; ebanja na boli ebolu o minya manyo, ebolu ye na binyo o si emedi dube, to be na motu a laŋgwe mo na binyo.

⁽⁴²⁾ Na Baju ba busino o ndabo nya nduŋgamen, Basibii ba sosumedi na bini beyala be laŋgwabe babo o bone bunya ba iwumse.

⁽⁴³⁾ Na dimuti ba buledino, gita la Baju, basaŋgo baoko, ba bupe Paul na Barnabas; na ba toppino babo ba pula na ba tiŋgami o ndulo a Loba.

⁽⁴⁴⁾ Ndi o bone bunya ba iwumse, ba poi ngo ba mundi mese, o siŋga eyala ya Loba.

⁽⁴⁵⁾ Na Baju ba enino dimuti, ba ta ba lundumia na pidi, ndi ba toppi o liŋgise ma mambu me na matoppobe na Paul, ba biya na dibena.

⁽⁴⁶⁾ Na Paul na Barnabas ba toppi bokenja, ba ona, E ta e aŋgamene na eyala ya Loba e ta e toppobe na binyo: ndi binyo o eni na o baŋgino

mo, na kaise binyomene na o si duŋgamene lōnge la bwindia, ombwa, biso di timbi na Basibii.

⁽⁴⁷⁾ Ebanja nika Loba lo anedino biso, na, Na tese ua o mwenene ma Basibii, na ua o mabe joŋgise o masu ma wasi.

⁽⁴⁸⁾ Na Basibii ba siŋgino dini, ba ta ba bwa motami, ba busise eyala ya Saŋgo; na gita be na ba possobe o lōnge la bwindia, ba dube.

⁽⁴⁹⁾ Na eyala ya Saŋgo e ta e pambilani o tetin a moiyo mese.

⁽⁵⁰⁾ Ndi Baju ba embe bitu basaŋgi na badube, na miomi ma batu ba mundi, ba pumbwele eta-kise liŋgane Paul na Barnabas, na paŋgi babo o mindi mabu.

⁽⁵¹⁾ Ndi ba timba dibunji da miendi mabu o liŋgise babu; ndi ba poi o Ikonium.

⁽⁵²⁾ Na baokweli ba ta ba lunda na monyeŋge na Mudii Mosaŋgi.

BEPASI XIV.

NDI bo poi bo tomba o Ikonium, na ba alo mwemba o ndabo a nduŋgamen nya Baju ndi ba toppi; na dimuti dindene na Baju na Bagrisia pe be dube.

⁽²⁾ Ndi Baju ba si dube ba embe Basibii, ba timbise milema mabu bubu o liŋgise bona saŋgo.

⁽³⁾ O nika, itum ba ja ba toppi na bokenja o dina da Saŋgo, nu nyi boli mbuŋ ya eyala ya ndulo au, na be bolane na maa mabu.

⁽⁴⁾ Ndi dimuti da mundi di ta di abane, duŋgu ba alane na Baju, duŋgu pe na ba mololoma.

⁽⁵⁾ Ndi na ba tano miŋaŋgu, basibii na Baju pe na baanedi, ba pula kumwa babo, na jaŋgwe babo madali.

⁽⁶⁾ Ba siŋgi dini, ba aŋgamia, ba nyi o Listra na

Derbe, mindi ma Lakaonia, na o miyo o muri na muri.

(7) Otin ndi ba laigono molaigo ma bwam.

(8) Ndi o Listra motu mo wo a ta, miendi mo widi, a emmedi na te na dibum da nyaigo au, a si ta a daigoo tom;

(9) Molem-lem mo siigi Paul a matoppo, ndi a sokino mo miso o nyulo, a ombwo mo, na a soi na a bene jemia da bolle;

(10) Ndi a kwali na doi dindene na, Teme na sim o miendi moigo. Ndi a aigwe, a daigwa.

(11) Ndi mamuti ma enino nji Paul a bolino, ba sumo madoi mabu, ba ona na bwambu ba Lakaonia na, Di loba di poi o wasi na biso o bowan ba batu.

(12) Ndi ba bele Barnabas, Zeus, na Paul Mercurius, ebanja a ta momi ma toppi.

(13) Ndi prisi nya Zeus, ba ta o boso ba mundi mabu, ba wani nyaka, na mweñ ma mbunji o mombe ma mundi, ba pula jaba jabia la dise na batu.

(14) Na Bamololoma, Barnabas na Paul ba siigino ba nyauwa mboti abu, ba nyi o tetin a batu, ba eya na,

(15) A batu, ? nji binyo o bolino mano mambu e. Bisu pe di e ndi batu ba pidi ka binyo, di laigwo na binyo, na a atoeli na yini ewolo o timba na Loba la mowenya, nu nyi weki moi, na wasi, na munja, na mambu mese ma e otin:

(16) Nu o iponda ni tombi, a esedi matumba mese o daigwa o nyabu ngia.

(17) To be na a si esedi momene e si be mbui; na a be a boli bwam, a boli binyo mbua mi wu o moi, na iponda lue nya bepuna, lundino milema manyo na mada na motami.

⁽¹⁸⁾ Na bini bekwaledi, ba si wele tukwa batu na ba si bwa pe jabia la dise na babo.

⁽¹⁹⁾ Na duŋgu da Baju ba wu o Antiok na Ikonium, ba poi wanu; ba nyakisani batu, ndi ba aŋgwa Paul madali, ba duta mo o mudi, ba biana a widi.

⁽²⁰⁾ Ndi to be na na baokweli ba teme ba diŋgeli mo, a asumwe moi, a poi o mudi: o bone bunya a ala na Barnabas o Derbe.

⁽²¹⁾ Na ba laŋgono molaŋgo ma bwam o mu mudi, na ba lea gita, ba timba pe o Listra, na Ikonium, na Antiok,

⁽²²⁾ Ba embe midii ma baokweli, na ba sosumedi babo na ba tiŋgami o jemia, na o nyulo gita la itakisabe biso di maŋgea o jania da Loba.

⁽²³⁾ Na ba tesino babo badun o miemba mese, na ba kane na kandani ida, ba bake babo o Saŋgo o nu ba dubeno.

⁽²⁴⁾ Ndi na ba ta ba tombino, o nyulo Pisidia, ba poi o Pamfilia.

⁽²⁵⁾ Na ba ta ba laŋgwa eyala o Perga, ba alo o wasi a Attalia:

⁽²⁶⁾ Na wa uma, ba duwan mboŋga o Antiok, wa uma ndi ba ta ba bakabe o ndulo a Loba o bola bi bebola be ta be bo.

⁽²⁷⁾ Na ba poino, ba bele mwemba mwese o uma ewo, ba laŋgoo mese Loba lo bolino na babo, na neni a dubono jombe la jemia na Basibii.

⁽²⁸⁾ Otin ndi ba indino na baokweli.

BEPASI, XV.

NDI duŋgu da batu ba poi o wasi ba wu o Judea, ba lea bona saŋgo, na, E be te na binyo o endabe ka bedemo ba Moses, binyo o tittino woŋgisabe.

⁽¹⁾ O nika, Paul na Barnabas ba si kusi bwambu

bosadi na motaŋgu na babo, ba puli na Paul na Barnabas na duŋgu da bapepe, ba ala o moi a Jerusalem, o jene bamololoma na baturu o nyulo mini miuwedi.

(³) Na ba ta ba wanabe o ŋgia abu o nyulo mwemba, ba tombi o tetin a Finisia na Samaria, laŋgono betukwedi na Basibii: ndi ba bola monyeŋge mondene na bona saŋgo bese.

(⁴) Na ba poino o Jerusalem, ba ta ba kusabe na mwemba, na bamololoma, na baturu; ndi ba laŋgoo mambu mese me na Loba lo bolli na babo.

(⁵) Ndi duŋgu da Farisai ba ba dube, ba asumwe, ba ɔna, Bo aŋgamene o jendise babo, na jania o neige mbenda ya Moses.

(⁶) Na bamololoma na baturu ba kotone o uma wo, onyulo joŋgedi la bono bwambu.

(⁷) Na ba tano bwambu ba gita, Petar a temi moi, a ɔna babo na, A Batu, bona tite, binyo o bii bwam o iponda ni itombi kwoŋ, Loba lo possi o tetin asu, na Basibii onyulo modumbu mam ba mendi siŋga beyala ba miaŋgo ma bwam, na ba dube.

(⁸) Na Loba, lo bii milema a e babo mbuŋ, a boli babo Mudii Mosaŋgi, ka na a boli biŋo.

(⁹) A si weli nya iba o tetin asu na babo, a saŋgi-se milema mabu na jemia.

(¹⁰) Ndi nji binyo o makekino Loba, o beweledi bekokoŋso o nyuŋgu ya baikweli, bu ɛna to batile, to bisomene di si welisan.

(¹¹) Ndi biso di bube o nyulo ndulo da Saŋgo asu Jezu Krais, biso di maŋgisabe ka na babo.

(¹²) Ndi dimuti lese ba ko na sau, ba boli besiŋgedi o Barnabas na Paul, ba laŋgoo njika bebolu ba betainyisedi na bebolu bendene Loba lo ta lo bola o tetin a Basibii o nyulo abu.

(13) Na ba kwidino na sau, James a alabe, a ona, A batu bona tite, siŋgani mba.

(14) Simion a ta a laŋgwa neni Loba o boso a ta a pepeli Basibii, o noŋgo tetin abu, batu o nyulo dina dau.

(15) Na batopperi bese ba emedi na dini; ka na be tilabeno,

(16) O beboedi ba dini na emedi timba, na luŋga pe monoko ma David, mu ena mu kwidi wasi; ndi na emedi luŋga pe benyamedi bau, ndi na emedi tese mo moi:

(17) Na batu ba dia ba pulise Yehova, Basibii-mene bese, o nu dina dam di belino: Yehova a kwali, nu uyi a bolino mano mambu mese.

(18) Yehova a biino bebolu bau bese na te na beboteri ba wasi.

(19) Na ndi bekwali bam bi ena, na biso di si kumwa babo, b'o ba o tetin a Basibii ba timbi na Loba:

(20) Ndi na biso di tilia babo, na ba esedi mbindu ya losaŋgo, na besunji ba ŋgonderi, na mambu ma elebe itabba, na o maiya.

(21) Ebanja, Moses o iponda kwoi a ta o mindi mese babo ba laŋgwa mo, a ta a laŋgabe o ndabo a nduŋgamene minya ma iwumse mese:

(22) Ndi bo dolise bamololoma na baturu, na mwemba mese, o loma batu ba possobe o mwemba mabu o Antiok, na Paul na Barnabas: Judas, dina dau pe Barsabas, na Silas, batu ba boso o tetin a bona tite.

(23) Ndi ba tili na babo o ninika; Bamololoma, na baturu, na bona tite, besoma na bona tite ba ena ba wu o Basibii o Antiok, na Suria, na Silisia:

(24) Ka na biso di siŋgino, na duŋgu ba busi na

biso, ba kumwa binyo na beyala, ba tukwa milema manyo, na, binyo o endabe: na babo biso di si bola nika beanedi.

⁽²⁵⁾ Bo enene bwam na biso, di kotone na molema mo wo, o loma batu di possobe na binyo, na bandulo basu Barnabas na Paul;

⁽²⁶⁾ Batu ba neŋgele lōnge labu o nyulo dina da Saŋgo asu Jezu Krai.

⁽²⁷⁾ Biso di lomi pe Judas na Silas, ba mendi pe laŋgwia binyo ma mambu mene na modumbu.

⁽²⁸⁾ Ebanja bo enene bwam na Mudii Mosaŋgi na biso, o neŋgeli o moi anyo, se to mouna mudilli, mu tuna mano mambu ma e puli;

⁽²⁹⁾ Na binyo o eseli mada ma bolabe o losaigo, na o maiya, na mambu ma itabba, na misunji ma ŋonderi, ni ena, ye te na neŋge binyomene, binyo o mendi bola bwam. Binyo daŋgwa bwam.

⁽³⁰⁾ O nika ba lomabe, ba poi o Antiok: na ba kotelino dimuti o uma ewo, ba bake kalati.

⁽³¹⁾ Na ba laŋgino mo, ba bwa monyeŋge onyulo belokomedi.

⁽³²⁾ Na Judas na Silas, babo momene ba ta pe batopperi ba Mudii, ba abweli bona saigo na beyala ba gita, ba embe babo.

⁽³³⁾ Na ba indedino otin itum, ba esedi babo na mosaigo mo wu o bona tite, na bamololoma.

⁽³⁴⁾ (To be na bo dolisani Silas o ja otin.)

⁽³⁵⁾ Ndi Paul na Barnabas ba tiŋgami o Antiok, ba lei, ba laŋgwa eyala ya Saigo, na gita la bapepe pe.

⁽³⁶⁾ NA o ŋgusa minya, Paul a ona Barnabas na, Esemi biso di wala pe di pepeli bona tite o mindi mese uma biso di ta di laŋgwa beyala ba Saigo, neni ba mabolano.

⁽³⁷⁾ Na Barnabas a pulise na ba noinge Jon, mo ta dina Mark.

⁽³⁸⁾ Paul a si oingeli na item o noingo mo na babo, a asumwe a dia babo o Pamfilia, a si wala na babo o bebolu.

⁽³⁹⁾ Ndi motaingu mo ta mo bwambi o tetin abu, na ba abane o uune na nune, na Barnabas a noingi Mark, a duwa o Suprios.

⁽⁴⁰⁾ Paul a posso Silas, a asumwe, a bakabe na bona Saingo o ndulo a Loba,

⁽⁴¹⁾ A al'o tetin a Suria na Silisia, a embe miemba.

BEPASI XVI.

NDI a poi o Derbe, na Listra; ndi ombwa, mookweli mo wo mo ta otin, dina dau, Timoti, muna nya mutu, nyu ta nya Iju, a bube; saingo a ta motu a Grisia.

⁽²⁾ A ta a laingwabe bwam na bona tite ba ja o Listra na Ikomum.

⁽³⁾ Mo ndi Paul a tano a pula na a alo na mo; na ndi a noingino mo, a enda mo, o nyulo Baju ba ta o wa uma ese: ebanja babo bese ba biina saingo a ta ndi motu a Grisia.

⁽⁴⁾ Na ba daingono o mindi mese, ba baki babo o neinge, mbenda e bolabe na bamololoma na baturu o Jerusalem.

⁽⁵⁾ Nika mene miemba mi sikimedino o jemia, na motondi o mosongi, bunyate.

⁽⁶⁾ Na ba tombino o tetin a Frigia na moiyo ma Galatia, ndi Mudii Mosangi mu ta mu bangani babo, na ba si laingwa eyala o Asia,

⁽⁷⁾ Na ba poino o Misia, ba pula alo o Bitinia: ndi Mudii mu seseri babo.

⁽⁸⁾ Ndi ba tombino teigene a Misia, ba poi wasi o Troas.

⁹ Ndi jene e leabe na Paul o bulu. Motu mo wo ma Masedonia a teme, a sosumedi mo, na, Ya unu o Masedonia, o oŋgwane bišo.

¹⁰ Na a enino jene, dibokimene di kekî wala o Masedonia, di dubino na Saŋgo a beli biso o laŋgwa babo molaŋgo ma bwam.

¹¹ Na ndi di dii Troas, di poi di temene na Samoŋrasia, na o bone bunya o Neapolis.

¹² O wa ndi di waluno o Filippi, mo ndi mundi mundene o muri ma Masedonia, e e ndi mbumwa. Ndi biso di ta di ja o mu mundi duŋgu da minya.

¹³ Na o bunya ba iwumse, biso di kusi o mudi di alo o mbasani ma moopi, o uma moka mu ta mu bolabe; di ja wasi, di toppi na bitu ba poi otin.

¹⁴ Na mutu mo wo, dina dau Lidia, moandiseri nya beoli-oli, ya mundi ma Tiatira, a owe Loba, a siŋgino, nu Saŋgo a teli molema mau, o jukia mambu me na Paul a ta a toppo.

¹⁵ Na a ta a dubisabe, na ndabo au ese, a sosumedi biso, na, Ye ta na binyo o kaise mba na bene jemia na Saŋgo, ya o ndabo am, ndi o ja. Na mo a buo biso.

¹⁶ Na bo tombino, na di walano o uma a kane, itumbi ya ŋgonderi po a doŋgamene biso, a bene mudii ma nyuŋgu, ndi a mawania basaŋgo bau mosauwidi ma gita, o nyulo na mawondon mau:

¹⁷ A bupe Paul na biso, a eya moi a ona, Bano batu ba e ndi bautu ba Loba lo assam, ba laŋgwa binyo ŋgia ya joŋgise.

¹⁸ A boli nika minya ma gita. Ndi Paul a ta a bwa ndutu, a yombo, a ona mudii na, O nyulo dina da Jezu Kraisi na aŋedi ua o buse na mo. Na mo e mabusa ni ponda mene.

(19) Na basango bau ba enino na, mapita ma mosauwidi mabu mo boi, ba putia Paul na Silas, ba duta babo o uma dun, o baanedi;

(20) Na ba wani babo o boso ba bakaisedi, ba ona, Bano batu ba makumwa mundi masu bwambi, ba e ndi Baju;

(21) Ba lea bedemo, bi si doli na biso di kusa, to di bola, di e ndi batu ba Rome.

(22) Ndi dimuti di jasumwe mwemba, o dingise babo; bakaisedi ba nyauwa loki labu, ba anedi o dipa babo na lotumbu.

(23) Ndi ba dipi babo, mbimbilaki gita, ba ele babo o ndabo a beboa, ba anedi motatteri ma ndabo o tatta babo bwam.

(24) Na mo a kusi nika jania, a ele babo o ituñ ya tetin; a kwese miendi mabu o beboa.

(25) Ndi o tetin a bulu, Paul na Silas ba kane; ba loigo belongi na Loba: ndi ba e o beboa ba siinga babo.

(26) Na dibokimene, soa la miañgadu dindene e ta, na te eyuto ya ndabo a beboa e soa. Na ñgeri po, miombi ma ta ma telam, na babo bese ñgata e woujia.

(27) Na motatteri a beboa a umwe o eyo, a eni miombi ma ndabo a beboa ma telam, a suñgwa po au, a pula bwa momene, a biana miboa mese mi bombi.

(28) Ndi Paul a eya na doi dindene na, O si nyamse uamene, biso bese di e wanu.

(29) Ndi a bele a noñgi eturukan, a iñgea mila, na soa-soane, a ko asi o boso ba Paul na Silas.

(30) Ndi a busise babo, a ona, A bate, Neni na mabolano ndi na oñga e.

(31) Ba ona, Dube na Sañgo Jezu Krais, ndi ua o mendi oñgisabe, ua na ndabo oñgo.

⁽³²⁾ Ba toppono mo eyala ya Loba, na bese ba ta o ndabo au.

⁽³³⁾ Ndi a nongo babo ni ponda a bulu, a owa mbimbilaki abu; na dibokimene a dubisabe, mo, na bau bese.

⁽³⁴⁾ Na a wanino babo o ndabo au, a tese ida o boso babu, a bwa monyeinge a dube Loba, na ndabo au nyese.

⁽³⁵⁾ Na bueselino; bakaisedi ba lomi bautu babu, na, Esele bano batu ba ali.

⁽³⁶⁾ Ndi motatteri a laŋgweri Paul, na, Bakaisedi ba lomi na, na esedi binyo; o nika binyo asunwe, ala na mosango.

⁽³⁷⁾ Ndi Paul a ona babo na, Ba dipa biso mpoma, na di si ko, di be batu ba Rome: ba ele biso o ndabo a beboa, ?ndi tatanu, ba a busise biso diuta e. Kem nambadi; esedi babo momene ba ye, ba busise biso.

⁽³⁸⁾ Ndi bautu ba laŋgwa bine beyala na bakaisedi; ndi ba bwa bongu, na ba siingino na ba ta ndi batu ba Rome.

⁽³⁹⁾ Ndi ba po ba sosumia babo, ba busise, ba uweli babo na ba busi o mundi.

⁽⁴⁰⁾ Ndi ba busa ndabo a beboa, ba iingea o ndabo a Lidia: na ba enino bona sango, na lokomedi babo, ndi ba ala.

BEPASI XVII.

Na ba tombino o tetin a Amfipolis, na Apollonia, ba poi o Tessalonika, uma e ta ndabo a ndungamene nya Baju.

⁽²⁾ Na Paul na kau e tano, a iingedi na babo; na minya ma iwumse milalu, a kwali na babo o betiledi;

⁽³⁾ A teli, a lei babo, neni e angamenino Krai na

a eni ndeinge, na pumbwo pe o kwidi; na nunu Jezu, na malaingwano binyo, a e ndi Kraisi.

⁴ Na duingu dabu ba bube, ba lattabe na Paul na Silas; dimuti pe da batu basangi ba Grisias, na bitu pe ba idube, gita.

⁵ Ndi Baju ba si dube, ba noingi na babo duingu da batu ba bwala na ba si doli, ba koteli dimuti, ba bota soise mudi na itot; ba dingeli ndabo a Jason, ba pula wania babo batu:

⁶ Ndi na ba si dii babo, ba duta Jason na duingu da bona saigo o boso baanedi ba mudi, ba ona, Babo ba maatoeli mudi o moi na o wasi, ba mapoi pe wani;

⁷ Ndi Jason a kusi babo: bano batu bese ba boli dingise mbenda ya Kaisar, ba ona, e ta pe kin epepe, Jezu mo wo.

⁸ Ndi ba kumo batu, na baanedi ba mudi, na ba siingino mano mambu.

⁹ Na ba noingino mbuni ya Jason na bapepe, ba jeseli babo, ba aluno.

¹⁰ Na dibokimene bo bulumene, bona saigo ba lomi Paul na Silas one o Berea. Ndi babo ba pono ba iingea o ndabo nya nduingamen ya Baju.

¹¹ Bano, ba buka Baju ba Tessalonika, ba kusi eyala na boisani a molema mese, o bunya na bunya ba wasa betiledi, ngo mano mambu maena.

¹² O nika, gita la babo ba dube; na bitu pe ba Grisias, ba ba dubabe, na batu, se to ngusu.

¹³ Ni iponda Baju ba Tessalonika, ba siinga na eyala ya Loba e malaingwabe na Paul o Berea, ba poi pe otin, ba embe batu.

¹⁴ Na dibokimene bona saigo ba lomi Paul, ka na o ngia a munja: ndi Silas na Timotius pe ba jo otin.

¹⁵ Na babo ba lea Paul, ba wani mo na te na

Aṭens: ndi ba kusa eyala na Silas na Timoṭi na ba yei na mo miila.

⁽¹⁶⁾ Na Paul a tattino babo o Aṭens, mudii mau mu ta mu wolo, na a enino mundi mwese mu bakabe o losaṅgo na bam.

⁽¹⁷⁾ O nika, a taṅgi o ndabo nya nduṅgamene ya Baju, na batu basaṅgi, na o dun bunyate na babo ba doṅgamene mo.

⁽¹⁸⁾ Ndi duṅgu da babiedi ya bona Epekurio, an Sitoi, ba diṅgeli mo. Ndi duṅgu ba ɔna, Neni nunu motu a makeku a kwalano e. Ba-pepe ba ɔna, A maeneno ma moleedi ma loba lo pepe; ebanja a laṅwani babo Jezu, na be-pumbweli.

⁽¹⁹⁾ Ndi ba noṅgo mo, ba wani mo o Ariopagus, ba ɔna, Esedi biso di bie bini beleedi boṅgo mapenye bi ɛna ua o matoppo.

⁽²⁰⁾ Ebanja ua o wane duṅgu da ben o matoi masu; di mapula bia neni mano mambu ma ɛno.

⁽²¹⁾ Batu ba Aṭen, na ben ba ta otin, ba bolane ponda abu se to o dambu dipepe, ke laṅwa na siṅga dambu da penya.)

⁽²²⁾ Ndi Paul a teme o tetin a moduṅgo ma Mar, a ɔna, A batu ba Aṭen, o mambu mese na soi na binyo o ɛ bedimo, bwambi;

⁽²³⁾ Ebanja ka na matombauo, na eni ma mambu o joe; ndi na dii dio, dini di bene betiledi na, Na o Loba lo si bian. Dini ndi binyo o lemse-no jowe, mo ndi na laṅgono binyo.

⁽²⁴⁾ Loba lo weki wasi na mambu mese m'ɛ otin, Mo a ta Saṅgo ya moi na wasi, a si jai o nyulo tempili nyi luṅgabe na maa;

⁽²⁵⁾ A si maboleabe na maa ma batu, a biana a mapula dambu di pepe, momene a boli bese loṅge, na iwe, na mambu mese.

⁽²⁶⁾ A weki pe o maiya mowo matumba mese ma batu, o ja o boso ba wasi bwese, a sikimedi ponda ndi to a mapossobe na miiyo ma begedi babu;

⁽²⁷⁾ Na ba mendi pulise Loba, ye te na nigo b'e na ba bobeli na ba dia mo; to na a si potino itum na biso bese.

⁽²⁸⁾ Ebanja o nyul'au ndi biso di eno, na jasumwe, na bene longe lasu: nika na duingu danyu momene batiledi ba kwalino, Bana bau ndi biso pe di eno.

⁽²⁹⁾ O nika biso di eno bana ba Loba, biso di si aingameni jongedi na, Mowekedi a e ndi ka gold, to silvar, to idali di poabe na malea ma motu.

⁽³⁰⁾ Ndi iponda ya bono bodimbia Loba lo tom-bise mo, ndi tatanu a anedi batu bese, o uma ese, o jatoeli.

⁽³¹⁾ Ebanja a possi bunya bo ena a emedi kaise wasi o bosaingi, onyulo nu motu ye na a possi; o dini a boli dibia na batu bese o di a ta a pumbweli mo o nyulo kwidi.

⁽³²⁾ Na ba singino bepumbwedi ba kwidi, duingu ba yoiye mo; bane ba ona, Biso di emedi pe singa ua o bono bwambu.

⁽³³⁾ Na ndi Paul a asumwe o tetin abu.

⁽³⁴⁾ To be na duingu da batu ba battami na mo, ba dube: o tetin a babo ba ta Dionisios motu ya Ariopagus, na mutu, dina dau Damaris, na bapepe ba babo.

BEPASI XVIII.

O beboedi ba mano mambu, Paul a asumwe o Aten, a poi o Korinto;

⁽²⁾ A dii motu mo wo, Iju, dina dau Akwila, a yabe o Pontus, ndi tatanu a wuno o Itali, na munj'au Prisilla; (Ebanja Klaudia a anedi Baju

bese na ba asumwe o Rome,) mo a poi na babo.

⁽³⁾ Na mo pe a ta nika ebolu ka babo, a ja na babo, ndi a boli ebolu; ebolu abu e ta ndi baluige minoko.

⁽⁴⁾ Ndi a kwala o ndabo a nduigamene bunya ba iwumse te, a pula abane Baju na Bagrisia.

⁽⁵⁾ Na Silas na Timoti ba wuno o Masedonia, Paul a tiigami embami na Mudii, a laigwo Baju na Jezu a ta ndi Kraisi.

⁽⁶⁾ Na ba temno diigani babo momene, na toppo dibena, Paul a soise mboti au, a ona babo na, Maiya manyo mo be o milopo manyo binyomene: Mba na molema ma saigi na te na o eige, na emedi ala o Basibii.

⁽⁷⁾ Ndi a asumwe wa, a iigea o ndabo a motu mo wo dina dau Justus, mo a owe Loba, ndabo e battam ndabo a nduigamen.

⁽⁸⁾ Na Krispus, moanedi nya bosoma ndabo a nduigamen, a dube na Saigo na ndabo au nyese; na gita la batu ba Korinto, ba siigi ba dube, ndi ba dubisabe.

⁽⁹⁾ Ndi Saigo a topponi Paul o jene ya bulu, na, O si bwa bongu, ndi o toppo, o si ko na pii:

⁽¹⁰⁾ Mba na eno na ua, ndi to motu a si mendi tappa ua o gense ua sisi: ebanja na bene batu ba gita, o muni mudi.

⁽¹¹⁾ Ndi at iigami otin mbu mo wo na miodi motoba, a lea eyala ya Loba o tetin abu.

⁽¹²⁾ Na Gallio a ta moanedi ma Akaia, Baju ba ta ba asumwe na molema mo wo o liigise Paul, ba wani mo o begedi ba moka,

⁽¹³⁾ Ba ona, Nunu motu a manyakisani batu o bia Loba, e si be mbenda.

⁽¹⁴⁾ Na Paul a tano o beutedi ba modumbu mau, Gallio a ona Baju na, A binyo Baju, Ye te na

bue bwambu ba diwusi, to bubu, yi ena e be bwam na mba o ingeli na binyo.

⁽¹⁵⁾ Na ye te na bu e ba miuweidi ma beyala, na mina, na mbenda anyo, binyo o wasa nika; ebanja na si weli be mokaisedi nya nika bwambu.

⁽¹⁶⁾ Ndi a painga babo o begedi ba moka.

⁽¹⁷⁾ Ndi Bagrisia bese ba nongi Sostene, moanedi nyaboso ma ndabo a nduigamen, ba dipa mo o bosu begedi ba moka. Gallio a si dube mano mambu to di wo.

⁽¹⁸⁾ Paul o bebgedi a dini, a indedi minya ma gita, ndi a kusi bealedi, a dii bona saigo, a duo na o Suria, na mo Prisilla na Akwila; a senje molopo mau o Senkria: ebanja a ta a bene mali.

⁽¹⁹⁾ Ndi a poi o Efesio, a dia babo otin: ndi momene a ingea o ndabo a nduigamen, a kwala-na Baju.

⁽²⁰⁾ Ba puli mo na a india itum na babo, ndi a si emedi.

⁽²¹⁾ A nangani babo, a ona, Mba to be na, na emedi jukia o dini ndema ni ma pono o Jerusalem: ndi na emedi pe timba na binyo, ye te na Loba lo emedi. Ndi a duo, a asumwe o Efesio.

⁽²²⁾ Ndi a tuigeno o Kaisaria, a abwo o moi, a somi mwemba, a sibi wasi n'o Antiok.

⁽²³⁾ Na a bollino duigu da ponda otin, a asumwe, a alo o eyundi yese ya Galatia, na Frigia, a beembedi baokweli bese.

⁽²⁴⁾ Na motu ma Iju mo wo dina dan Apollos, a yabe o Alexandria, a poi o Efesio, a ta motu nyi bii ekwali, na ngum o betiledi.

⁽²⁵⁾ Nunu motu a ta a leabe o bedem ba Saigo; ndi a to o mudii, a toppi, a lea bwam bwam mambu ma Saigo; a bia ndi bedubisedi ba Jon.

(²⁶) Ndi a kumo toppo na bokenju o ndabo a nduigamen: na Akwila na Prisilla ba siingi, ba noingo mo na babo, ba beinga laingwo mo ngia a Loba bwam bwam.

(²⁷) Na a pula tomba o Akaia, bona saigo ba tili kalati, ba pulise baokweli na ba kuse mo: na a tana po a ongwane babo gita, babo ba ta ba dube o nyulo ndulo.

(²⁸) Ebanja a atoeli Baju na ngiinnya o mpoma; a lea o nyulo betiledi, na Jezu a ta ndi Kraiss.

BEPASI, XIX.

NA bo tombino na Apollos a tano o Korinto, Paul a ta a tomba tetin a moiyo ma assam, a poi o Efesio.

(²) A soi duingu ba baokweli otin; a ona babo na, ? Binyo o makusa Mudii Mosaigi, na binyo o e dube e. Ndi ba ona mo na, Biso di si kusi, di si siingi to mo ingo Mudii Mosaigi mo e.

(³) A ona babo na, ? O nyula nji so binyo o dubiseno e. Ba ona, Na Jon Modubedi.

(⁴) Paul a ona, Jon nambadi a dubise na bedubisedi bajatoeli, a ona batu na, binyo o bube na mo ni maye o mbusa, yi e ndi Kraiss Jezu.

(⁵) Na babo ba siingino mo, ba dubisabe o dina da Saigo Jezu.

(⁶) Ndi Paul na a neingino maa mau o moi abu, Mudii Mosaigi mu po na babo, ndi ba kumo toppo na beyeme, na o laingwa bediinge.

(⁷) Batu bese ba ta ingo dum na baba.

(⁸) Ndi a alo o ndabo a nduigamen, a toppi na bokenju o ponda ingo miodi milalu, a kwalino na pulise babo o mambu o nyulo jania da Loba.

(⁹) Ndi na duingu ba ta bwambi na babo mo mene, ba si dube, ndi ba toppi bubu o ni Ngia

mioso ma dimuti, a asumwe na babo, a abani baokweli, a leino bunyate o ndabo a lea ya mo wo, Turannus.

⁽¹⁰⁾ Ndi dini di tiingam ponda mibu miba; na ndi ba a bese ba jai o Asia, ba siingi eyala ya Saingo Jezu, Baju na Bagrisia.

⁽¹¹⁾ Ndi Loba a bolino bebolu bondene o nyulo maa ma Paul;

⁽¹²⁾ Nika na, ye te na ba sumo te ankiši to dibatu o nyul'au ba alane te mo na badiboa, maboa mese ma bo na babo, na mudii ma bubu mu asumwe na babo.

⁽¹³⁾ Ndi duingu da Baju, ba daingweri, batu ba bwainga, ba nongi na babo momene o beli o moi a babo ba bene mudii ma bubu, dina da Saingo Jezu; ba ona, Bisu di anedi binyo o nyulo dina da Jezu, nu Paul a malaingwano.

⁽¹⁴⁾ Ba ta bana ba Siva, samba, mo a ta prisi nya besu, ba boli nika.

⁽¹⁵⁾ Ndi mudii ma bubu mu alabe, mu ona, Jezu na bii, Paul pe na bii; ? ndi ba nja ba e binyo e.

⁽¹⁶⁾ Ndi motu yi e na Mudii ma bubu mu ta, a aingwi o moi abu, a tuna babo, a nyakisani babo na te ba busi o ni ndabo mosamba na bebaingu.

⁽¹⁷⁾ Ndi dini di ta di biane na Baju bese na Bagrisi pe ba jai o Efesio; ndi bongu bo koiye babo bese, na dina da Saingo Jezu di ta di busisabe.

⁽¹⁸⁾ Na gita labu la dube ba po ba puseli, ba lea bedemo babo.

⁽¹⁹⁾ Gita labu pe ba po ba ba maboli duingu da mambu ma mudi, ba wani kalati abu o uma wo, ba dise mo o mioso ma batu bese: ndi ba songeli mosusedi mabu, ndi ba soo mo mwatauu ma lokuli la bepasi ba Silvar.

⁽²⁰⁾ Nika, ngum eyala ya Saingo e nyaki: e tuna.

⁽²¹⁾ O beboedi ba mano mambu, Paul a bia o mudii mau na a maala o Jerusalem, na a tombino tetin a Masedonia na Akaia; ndi a ona, Na wute otin, na maala pe gene Rome.

⁽²²⁾ Na ndi a lomino o Masedonia babo baba ba bolea mo, Timoti na Erastus; ndi momene a embam o Asia isun iponda.

⁽²³⁾ Ni iponda mene, bwambu bu ta, se to bosadi o nyulo ni Ngia.

⁽²⁴⁾ O nyulo motu mo wo dina dau Demetrius, molole silvar, a poungi ngobe a silvar ya Diana; na nini e si wani mosen mosadi na baboledi;

⁽²⁵⁾ Bano a beli o uma wo, na baboledi bapepe be nika, a ona, A makom, binyo o bii, o yini ebolu ndi biso di kusi mosen masu.

⁽²⁶⁾ To na binyo o eni to siingi pe, nunu Paul a pulino, a timbiseno gita la batu, o Efesio, na o Asia lese, a ona, Lo si be pe Loba lo poungobe na maa:

⁽²⁷⁾ O na, se to yini ebolu asu momene ndi e nyamsabe na bam; ndi tuna bini bese tempili ya loba la mutu ndene Diana, e mabaingabe, na bosangi bau bo manyamsabe, nu Asia bese na wasi ba maowa.

⁽²⁸⁾ Na ba siingino bini bekwali, ba lundi da pidi; ba eya o moi na, Bondene bo e Diana ya batu ba Efesio.

⁽²⁹⁾ Ndi mudi mwese mu ta mu lunda na monyaka; ndi ba putelino Gaius, na Aristarkus, batu ba Masedonia, mwemba ma Paul malondo, ba nyi na molema mo wo o mboko.

⁽³⁰⁾ Na Paul a pulino giingea otin na batu, bakweli ba si eseli mo.

⁽³¹⁾ Na duingu da baboso ba Asia, ba ta makom

mau, ba lomi na mo, ba puli na, na a si iigea pon momene o mboko.

⁽³²⁾ O nika duingu ba eya dambu di wo, bane di pepe: ebanja ndongamen e ta e nyaka, duingu dindene di bulia, ba si bii nji ba kotonino.

⁽³³⁾ Ndi ba duta Alexander, ba suma mo na dimuti, Baju ba tese mo o boso. Na Alexander a sikimia babo dia, mo a mapula suinga momene na batu.

⁽³⁴⁾ Ndi na ba biino na, a ta ndi motu Iju, ba a bese na doi di wo, nigo ponda iba ba eya o moi na, Bondene bo e Diana ya batu ba Efesio.

⁽³⁵⁾ Na moanedi ma inundi a bolino maa, a ona, A batu ba Efesio, njika motu nyi e wa nyu si bii na batu ba Efesio ba be ndi baowedi ba loba la mutu ndene Diana, di mene di ko o nyulo Deuse.

⁽³⁶⁾ O ombwa pon o mano mambu ma si kwalabe lingise, binyo o angamene o ko na pii, o si bola dambu na miila.

⁽³⁷⁾ Binyo o ta o wana bano batu, ba titti babilbedi ba mwemba, to dibenako ya loba lanyu la mutu.

⁽³⁸⁾ O nika, ye te na Demetrius na baboledi ba be na mo, ba bene te bwambu lingise motu na motu, mbenda etelan, babo pe ba e batoppedi, esedi babu ba toppi mudi an bane.

⁽³⁹⁾ Ndi ye te na o puli dambu na dambu o nyulo bwambu bo pepe, e mendi ndi bo o mwemba mo koton.

⁽⁴⁰⁾ Ebanja biso di teme bubi o motobbo o nyulo itoise ya bono bunya, bo titti to dambu ba e na biso gi ena di bola o nyulo ini mwemba.

⁽⁴¹⁾ Na a toppino dini, a lomi ba a koton.

BEPASI XX.

O beboebi be itoto, Paul a beli baokweli, a tuka babo, a asumwe a alo o Masedonia.

⁽²⁾ Na a bollino ala mini mindi mese, na a bolino babo malea magita, a po o Grisia.

⁽³⁾ A jai otin miodi milalu. Na ka na a pula ala o Suria, Baju ba nanga tatta mo, ndi bo biana bwam ndi na a timba na tomba o tetin a Masedonia.

⁽⁴⁾ Na Sopater ya Berea a ta mwemba na mo; na batu ba Tessalonia, Aristarku na Sekundu; na Gaius ya Derbe, na Timoti; na babo ba Asia, Tukikus, na Trofimus.

⁽⁵⁾ Bano ba alo o boso jeungele biso o Troas.

⁽⁶⁾ Ndi biso di duo di asumwe o Filippi, o beboedi ba minya ma ewolu esisaŋgi, ndi di bo-mani babo o Troas o sutana; di ja otin susamba.

⁽⁷⁾ O nyulo bunya ba boso ba samba na baokweli ba dongamenino o bebuedi ba ewolu, Paul a laŋgoo babo, a boŋsani jasumwe kieri; a tiŋgami ekwali na te na tetin a bulu.

⁽⁸⁾ Ndi o ituŋ a moi, uma ba tano ba a kotoni, beturukan be ta gita.

⁽⁹⁾ Ndi mpesa mo wo dina Eutikos, a ja o nyulo winda, ndi a poto o eyo: na Paul a tano india o belaŋgwedi, eyo e buka mo, ndi a wa o moi a ko o wasi na te na dek' ilalu, a ta a pondobe, mbimba.

⁽¹⁰⁾ Na Paul a sibi wasi, a koiyo o moi, a tuka mo, a ona, O si bwa ndutu na binyomene, ebanja lonje lau gi e na mo.

⁽¹¹⁾ Na mo nika a abono pe, a ta a bua ewolu, a da, na a india pe ekwali itum na te na maesenedi ma bunya, mo a asumwe.

⁽¹²⁾ Ndi ba wani mpesa mowenya, ndi ba ta ba

embabe o molema, se to isun.

⁽¹³⁾ Ndi biso di al' o boso o bolo, di dua na Assos, otin ndi di mapelani Paul: nika, a leelino biso, ebanja a puli na momene a maala la mundi.

⁽¹⁴⁾ Na a dongameni biso o Assos, biso di pele mo, ndi di po o Mitilene.

⁽¹⁵⁾ Biso di duo o wa, o bone bunya di poi di teigene Kios; na o bone bunya di po o Samos, di ja o Trogillium, o kieri di po o Miletus.

⁽¹⁶⁾ Paul a tiigami na o due da Efesio, ebanja a a si emedi bobise ponda au o Asia: a wanse ve te na mo a weli po o Jerusalem to bunya ba ndema la mwatanu na minya di mapo.

⁽¹⁷⁾ O wa Miletus, a lomi o Efesio, a beli baturu ba mwemba.

⁽¹⁸⁾ Na ba poino na mo, a ona babo na. Binyo o bii na te na bunya ba boso na pcimo o Asia, njika ka ponda belemo na tano na binyo, ponda ese,

⁽¹⁹⁾ Biino Saigo na pii nyese ya molema, na mi-sodi ma gita, na bekekisedi, be be kwidi na mba onyulo betattedi bam na Baju.

⁽²⁰⁾ Na neni na si utino dambu gi e moseni na binyo; ndi na biise na binyo, na lea binyo o mpoma, na o ndabo na ndabo;

⁽²¹⁾ Na laigono Baju na Bagrisia pe, jatoeli o teigene Loba na jemia o teigene Saigo Jezu Krai

⁽²²⁾ Ndi ombwa, na alo o ngata na mudii o Jerusalem, na si bii mambu na mendi koiye mba otin.

⁽²³⁾ E be te dini na Mudii Mosaigi mu lee mba, na mindi mese, na ngata na betakisedi be tatta mba.

⁽²⁴⁾ Ndi to di wo la mano mambu di si masoise mba, to laiga longe lam passa na mba, na na

mabolle londo lam na monyeinge, na bebolu b'e na na kusi na Saingo Jezu, o laingwa molaingo ma ndulo a Loba.

⁽²⁵⁾ Ndi ombwa, na bii na binyo bese, o pulisani mba na tano laingwa jania da Loba, o si eni pe boso bam tom tom.

⁽²⁶⁾ O nika na biise binyo o bono bunya, mba na saingi o nyulo maiya ma batu bese.

⁽²⁷⁾ Ebanja na si wengeli o laingwia binyo miauu ma Loba mese.

⁽²⁸⁾ O nika, be diweye na binyomene, na mwemba mese, o moi ndi Mudii Mosaingi a tese binyo baombwedi, o dese mwemba ma Loba mu e na a andi na maiya mau momene.

⁽²⁹⁾ Ebanja na bii dini, na o bewaledi bam, njo ya bwemba ba mendi giingea o tetin auyo, e si esedi milongi.

⁽³⁰⁾ Na o binyo mene pe batu ba mendi jasumwe, toppino mambu ma malinga, o duta one baokweli na babo.

⁽³¹⁾ O nika, tatta; o ongeli, na o ponda ya mibu milalu na si woli kona motu nyese na misodi bulu na mwese.

⁽³²⁾ O tatanu a bona tite, na bake binyo na Loba, na eyala au ya ndulo, nu nyi weli lainge binyo, na bola binyo isaingo o tetin a babo ba ena ba saingisabe.

⁽³³⁾ Na si kono to motu mbolu au, to gold au, to mboti au.

⁽³⁴⁾ E, binyomene o bii na mano maa ma mabolea bepuledi bam, na babo ba e na mba.

⁽³⁵⁾ Na ta na leale binyo mambu mese, na o beboledi binyo o aingameni dese babobi, na o jongeli beyala ba Saingo Jezu, neni a kwalino, Yi e bonam o bola, ndi to makusa.

⁽³⁶⁾ Na a tana toppo dini, a nuŋgami wasi, a kane na babo bese.

⁽³⁷⁾ Ndi babo bese ba eya bwambi, ba ko o nyuŋga a Paul, ba sopa mo;

⁽³⁸⁾ Ndede e kola o nyulo dini, buka na beyala bese be na a toppi, na ba si maene pe bosu bau, tom tom, Ndi ba sibane mo o bolo.

BEPASI, XXI.

NDI na bo tombino, biso di ta di tuma bisomene na babo, di suke o munja, na biso di temeni ŋo di po o Koos, na o bone bunya di poi Roodes, na jasumo na o Patara.

⁽²⁾ Na ba soo bolo bo maduo o muri ma Finisia, biso di walo, di battami, di ja otin.

⁽³⁾ Ndi biso di poi o genene la Suprios, di tuŋgia o dia da dimosi, di dua na o Suria, ndi di tuŋge o Turos, ebanja otin ndi bolo ba ta bo te bina.

⁽⁴⁾ Ndi biso di ta di pulise baokweli, di ja otin susamba; ndi ba tuŋgam ba ona Paul o nyulo Mudii na, A si wala o Jerusalem.

⁽⁵⁾ Ndi na biso di lundino mi minya, di busi, di walo o ŋgia asu; babo bese ba te biso, na bitu na bana, na te na o mbusa mundi.

⁽⁶⁾ Ndi biso di nuŋge maboŋgo masu o sauwa, di kane, di naŋganino, biso da wala o bolo: ndi babo ba timba o mamboa mabu.

⁽⁷⁾ Ndi na biso di bollino londo lasu o Turos, di poi o Tolimai; ndi di soma bona tite, di ja na babo bunya bo wo.

⁽⁸⁾ Na o bone bunya, Paul na mwemba mau, di po o Kaisaria; di iŋgedi o ndabo a Filip molai-gwedi, a ta mo wo nya samba; ndi di ja na mo.

⁽⁹⁾ Mo a bene bana ba ŋonderi bane, ba laigoo bediŋge.

(10) Na di ta di ja otin minya ma gita, motop-
peri mo wo dina dau Agabas, a poi o wasi a wu
o Judea.

(11) Mo a poino na biso, a noŋgi ŋgodi a Paul, a
tiŋge o maa na miendi mau, a ona, Nanu ndi
ekwali ya Mudii Mosaŋgi, Nikamene ndi o
Jerusalem Baju ba mendi kakino motu nyu
bene ŋgodi nyau momene; ba mendi bake mo
o maa ma Basibii.

(12) Na biso di siŋgi mano mambu, biso bese na
ba ba wa uma, di sosumedi mo na a si wala
moi o Jerusalem.

(13) Paul a alabe na, ? Njika ka janda, binyo o
maeyano, na na soise mba molema e. Mba na
boisane, se to o kakabe momene, ndi o wo pe o
Jerusalem, o nyulo dina da Saŋgo Jezu.

(14) Ndi na a si tano a walabe, biso di ko na sau,
di ena, Gemia da Yehova di bo.

(15) Na o beboedi ba mi minya biso di noŋgo
mabomba masu, di walo o moi a Jerusalem.

(16) Na baikweli pe ba Kaisaria ba alani biso,
ba wani biso o mo wo dina dau Mnason, motu
a Suprios moturu a mookweli, o ndabo au ndi
bisu di majano.

(17) Na biso di tano di poino o Jerusalem, bona
tite, ba kusi biso na monyenge.

(18) O bone bunya Paul a alo otin na biso o
mboa a James: na baturu bese, ba okia.

(19) Na a somino babo, a langwo miaŋgo mese
bwam bwam, njika mambu Loba lo bolino na
Basibii a nyulo bebolu bau.

(20) Na ba siŋgino na, ba busise Yehova, ba ona
mo na; A muna ti! ua o eni, njika ekuli la
Baju ba ena bo dube; ndi babo bese ba bwa
kodi o nyulo mbenda:

⁽²¹⁾ Ndi ba laingoo onyulo ongo, na na o lei Baju bese ba pulisani Basibii, na ba baingi Moses, na, Ba si maenda bana bau, to daingwa ponda belemo.

⁽²²⁾ ? O nika nji e e: Dimuti di makotone o uma wo; ebanja ba mendi siinga na ua o poi.

⁽²³⁾ Bola dimi yi e na biso di kwalani ua: Bisu di bene batu bane, ba ba kane songo babo momene.

⁽²⁴⁾ Nongo babo, saingise ua momene na babo, be mosusedi na babo. na ba maeinge milopo mabu: na bese ba bie na mano mambu me na ba laingono o nyulo ongo, ma titti dambu; ndi na ua momene pe o daingwe bwam bwam, na ua o neinge mbenda.

⁽²⁵⁾ O nyulo Basibii ba dube, biso di tili eyala, na ba si dube nika dambu, ke dimi mene, na ba neinge babo momene na mambu me bolabe o losango, na o nyulo maiya, na mambu ma bwabe na di woungu, na o nyulo mosunji ma ngonderi.

⁽²⁶⁾ Ndi Paul a nougi ba batu, na o bone bunya a saingise momene na babo, a iingedi o tempili, ba o lea beboisedi ba minya ma bosangi, na te na jabia di bolabe o babo bese.

⁽²⁷⁾ Ndi na susamba yese e tano ni bo; Baju ba wu o Asia, na ba emno mo o tempili, ba embe batu bese, ba neinge maa mabu a nyulau;

⁽²⁸⁾ Ba eya na, A batu ba Israel, ongwane; Nuna ndi yi e motu nyi malea batu uma ese, o lingise batu, na mbenda, na wane uma: a beinge pe wana batu ba Grisias o tempili, o nyause wamu uma ya bosangi.

⁽²⁹⁾ (Ebanja ba eni na mo o boso o mudi Trofinus, motu a Efesio, mo ba biana Paul a wani o tempili.)

⁽³⁰⁾ Ndi muudi mese mu ta mu asume, ndi batu ba nya mwemba: ndi ba ongo Paul, ba duta

mo o tempili: ndi diboki miombe mi kukami.

⁽³¹⁾ Na ba alimo o bwa mo, miaŋgo mi p₂ na nyaboso ya mwemba ma babila, na Jerusalem bese ba ta o toise.

⁽³²⁾ Na dibokimene, a noŋgi babila na baanedi ba bebwea, ndi a nyi wasi na babo. Na ba enino nyaboso na babila ba esedi dipa Paul.

⁽³³⁾ Ndi nyaboso, a poi bebe, a noŋgo mo, ndi a anedi mo o kwesabe na ŋgokobi iba: ndi a kuno juwele mo nji a eno, na ? Nji a bolino e.

⁽³⁴⁾ Duŋgu da dimuti ba eya dambu di wo, duŋgu pe di pepe: na a si welino bia bo bwambu bwam bwam o nyulo itoto, a anedi na ba alane mo o ndabo a bila.

⁽³⁵⁾ Na a poino o dikala, bo tana a bambabe na babila o nyulo manyakisani ma batu.

⁽³⁶⁾ Ebanja dimuti da batu di bupe o mbusa, ba maeya na, Alane mo one.

⁽³⁷⁾ Na Paul a tano a diaberi o ndabo a bila, a ona nyaboso babila na, ? Na toppino ua e. A ona, O eno toppo bwambu ba Grisia e:

⁽³⁸⁾ ? Ua o titti motu a Egypt, nyi ta to bono bnyo bo timbi itoise, na bo dieri lokuli la batu lone o eyaŋ, batu ba ta ebwan e.

⁽³⁹⁾ Ndi Paul a ona, Mba na e Iju, ya Tarsus, motu a mudi, mudi ma Silisia, se to musadi; ndi na sosumedi ua, esedi mba na toppo o batu.

⁽⁴⁰⁾ Ndi a ta a bola mo doi, Paul a tem o moi a dikala, a sikimia batu na dia, na bakwidino na sau, a toppi na babo o bwambu ba Heber, na,

BEPASI XXII.

A bona tite, Basaŋgo, singa so motobbo mam, moena na wana o boso banyo.

⁽²⁾ (Ba singino mo a toppino babo o bwambu

ba Heber, ba beinga k_o na sau: a ona.)

⁽³⁾ Mba nambadi ua e Iju, yabe o Tarsus o Silisia, na bongwabe udi o munu mundi; na leabe o mataŋga ma Gamaliel ponda na belemo ba mbenda asu ya kwoñ, na ta k_odi na Loba, ka na binyo bese o eno o eñge.

⁽⁴⁾ Ndi mba na ta na takise nini Ngia na te na kwidi, kaki na baka o ndabo a beboa, bomi, na bitu.

⁽⁵⁾ Ka ua prisi nyi ndene, a e mba mbuñ, na baturu bese: na babo ndi na kusino kalata ua bona tite, na alo o Damasko, o wana babo ba ta ñgata o Jerusalem, na ba takisabe.

⁽⁶⁾ Ndi bo tombino na daŋgoo londo lam, na ta na p_o bebe na Damasko, na ponda tetin a mwese, dibokinene mu ta mu panyia mba muri na mure mwaie mondene mu wu o moi:

⁽⁷⁾ Ndi ua k_o o miangadu, na siñgi doi di ona mba na, A Saul, A Saul, nji o matakiseno mbae.

⁽⁸⁾ Ndi na alabe, ? Nja ua o eno a Saŋgo. A ona mba na. Mba mene Jezu ya Nazaret, nu ua o matakiseno.

⁽⁹⁾ Na ba ba ta na mba ba eni mu mwaie na mbadi, ndi ba kumo bwa bonggo: ndi ba si siñgi doi da mo nyi toppi na mba.

⁽¹⁰⁾ Ndi na ona, ? Nji na mabolano, A Saŋgo. Ndi Saŋgo a ona mba na, Asumwe, ala o Damasko: otin ndi e malañgwano ua, o nyulo mambu mese me na possi ua o boli.

⁽¹¹⁾ Ndi na, na si enino o nyulo bosañgi ba mu mwaie, na leabe na dia na babo ba ta na mba, na p_o o Damasko.

⁽¹²⁾ Na mo wo Ananias, motu a bosañgi ponda mbenda, a bene dina la Baju bese ba jai otin.

⁽¹³⁾ A p_o na mba, a teme bebe, a ona mba na,

A muna tite Saul, kusa jene doŋgo. Na ni ponda mene, na ombwa mo o moi.

⁽¹⁴⁾ A ona, Loba la basaŋgo basu lo possi ua, o bia gemia dau, na gene Mo wo Nyu tem na sii, na siŋga doi da modumbu mau.

⁽¹⁵⁾ Ebanja ua o mendi be mbui au na batu bese, o nji o tano o eni na siŋga.

⁽¹⁶⁾ Ndi ua, nji o indedino, asumwe, o dubisabe, o owe miubi moŋgo, o beli o dina da Yehova.

⁽¹⁷⁾ Na bo tombino na ta na timba o Jerusalem, na kane o tempili, na ta na ko siŋga.

⁽¹⁸⁾ Na eni mo a ona mba na, Wamse, busa o Jerusalem tatanu: ebanja ba si emedi kusa mbui oŋgo o nyulo'am.

⁽¹⁹⁾ Ndi na ona, A Saŋgo, ba biina na elebe o ndabo a beboa, na dipi o ndabo a nduŋgamene yese babo ba dube na ua.

⁽²⁰⁾ Na ni 'ponda na maiya ma mbui oŋgo Stefen ma ta ma komabe, na ta na teme bebe, na boli gemia o kwidi lau, na neŋge mboti ya babo ba ta ba bwa mo.

⁽²¹⁾ A ona mba na, Ala; ebanja ua emedi loma ua itum one, o Basibii.

⁽²²⁾ Ndi ba tiŋgami siŋgani mo, na ponda ini eyala, ndi ba sumo madoi mabu, ba ona, Sumwe one motu ka nunu o wasi, a si aŋgameni ja.

⁽²³⁾ Na ka na ba eyino, ba suŋgwa mboti abu, ba aŋgwa diburu o moi,

⁽²⁴⁾ Nyaboso ba bila a anedi mo na a wanabe o ndabo a bila, a anedi pe a biabe na lonyanyu; na a mendi bia neni ba eyino o lingise mo.

⁽²⁵⁾ Na ba kakino mo na misiŋga, Paul a ona moandi ma ebwea nyu teme wanu, ? Bo doli na ua o dipa na lonyanyu motu nyi e o Rome, ndi a si kwesabe e.

⁽⁶⁾ Na moanedi ma ebwea a siingino na, o alo a laigoo nyaboso babila, a ona, ? Nji o mabolano o nunu motu, a e ndi motu Rome.

⁽²⁷⁾ Ndi nyaboso ba bila a sisia bebe, a ona mo na, Laigwa mba, o e ndi motu a Rome e, A ona, E.

⁽²⁸⁾ Nyaboso a alabe, na; Na bima bendene, na kusi dini jiongise. Ndi Paul a ona, Na yabe o wonja.

⁽²⁹⁾ Ndi dibokimene, babo ba pula wasa mo ba asuniwe: ndi nyaboso babila a ta a bwa boŋgo, na a biino na a ta ndi motu Rome; na o nyulo a ta a kaki mo.

⁽³⁰⁾ O kieri, ebanja a pulino bia mbadi, ne a bakabelino o Baju, a wonja mo, a ania na prisi nya boso, na baanedi bese, na ba a kotone; ndi a wana Paul o wasi, a jese mo o boso babu.

BEPASI. XXIII.

NDI Paul, a soke jombwa, ba mianu, a ona. A bona ti, na te na o bouo bunya na ja o bwam bwam o molema o boso ba Loba.

⁽²⁾ Ndi prisi nyi ndene, Ananias, a anedi babo ba tem bebe na mo o dipa modumbu mau.

⁽³⁾ Ndi Paul a ona mo na, Loba lo mendi dipa ua, ua, edima e masaŋga o boko: ua o ja o kaise mba ponda mbenda, ndi o anedi na ba dipi mba o dingise mbenda e.

⁽⁴⁾ Ndi ba ba tem bebe ba ona. Ua o solise prisi nyi ndene nya Loba e.

⁽⁵⁾ Paul a ona, A bonati, na si bii a ta ndi prisi nyi ndene; ebanja bo tilabe, Ua o si toppo bubi o nyulo moanedi ma bona bam.

⁽⁶⁾ Ndi Paul a soino na, dningu di wo di ta Sad-dukai, na bane pe Farisai, a eya moi o mianu na,

A bonati, mba na e Farisai, na muna ya Farisai; o nyulo mapita ma bepumbweli ba kwldi, na belabe o bunya ba miuwedi.

(7) Na a ta a kwalino nika, motaingu mo ta o tetin a Farisai na Saddukai; ndi dimuti di ta di abani.

(8) Ebanja Saddukai ba kwalina, Bepumbweli be titti, to anjeli, to mudii; ndi Farisai ba puseli ba a bane.

(9) Ndi e ta etoto ndene; batiledi ba ta duingu na Farisai, ba tem; ba taigani, ba ona, Basiso di si bii dambu da bubu na nunu motu; ndi ye te na mudii mu topponi mo, to anjeli, o si sedi basiso di anane Loba.

(10) Ndi na motaingu mondene mu ta, nyaboso babila a bwa bongu na Paul a emedi nyauwia bepasi na babo, a ania babila, o ala wasi, ba sue mo na bwemba o tetin abu, na wane mo o ndabo a bila.

(11) O bone bulu bo bupe, Yehova a temi bebe na mo, A ona, A Paul, o embe molema; ka na o tano o laingwa o nyulo am o Jeruselem, nika mene ndi o mendino pe o be mbui o Rome.

(12) NA bo eselino, duingu da-Baju ba lattino o mwemba mo wo, ba kaki babo momene o wasi a mweka, na, Di si mada to nyona te di bwa Paul.

(13) Ndi ba ba ta ba ekeli na nini mbenda, ba ta ngo mwane o misongi.

(14) Ndi ba po o prisi ba bosu na baturu, ba ona, di weli basiso momene o mweka mondene di si keka to dambu na te di bwa Paul.

(15) Ndi o nika, binyo na ba mianu, bola doi na nyaboso babila na a wani mo wasi na binyo o kieri, biana binyo o mapula wasa dambu bwam

bwam o nyul'au: ndi biso biana a poi bebe, di maboisani o bwa me.

⁽¹⁶⁾ Ndi ari a Paul mun'au a siingi o betatteri babu, a alo, a iingea o ndabo a bila, a laingwia Paul.

⁽¹⁷⁾ Ndi Paul a beli moanedi nya ebwea mo wo na mo, a ona, Alane ini esombe a motu o nya boso babila, a bene eyala wo ya laingwa mo.

⁽¹⁸⁾ O nika, a noingi mo, a alani mo o nyaboso babila, a ona, Paul, nya beboa a beli mba, a uweli mba, na na wani ini esombe a motu na ua, a bene eyala ya kwalani ua.

⁽¹⁹⁾ Ndi nyaboso babila a aledi mo o dia, a alani mo o muri mo wo esuka, a uwele mo na, Nji ua o benino o laingwa mba e.

⁽²⁰⁾ A ona, Baju ba malattani o juweli ua o wana Paul o wasi kieri o boso ba mianu, biana ba mapula bia bwam bwam o nyul'au.

⁽²¹⁾ Ndi o si siingani babo; ebanja ba nannga tatta mo ba buki mwane ma batu, ba ba ekeli babo momene ba si mada to nyo na te ba bwa mo; ndi o tatanu ba boisani, ba maombwa ndi dikaki na ua.

⁽²²⁾ Na ndi nyaboso babila a esedi ini esombe a motu, a ali, a boli mo doi na, a si laingwa to motu na a biise mo mano mambu.

⁽²³⁾ Na a beli baanedi bebwea biba na mo, a ona, Boisani bebwea ba batu babila biba, o ala o Kaisaria, na batu ba beembe mosamba, na batu ba moingo bebwea biba, o ponda ilalu ya bulu.

⁽²⁴⁾ Na ba boisani beembe na ba ele Paul o moi au, ndi ba alane mo bwam bwam o mboa a Felix, moanedi.

⁽²⁵⁾ A tili kalati nini ka.

⁽²⁶⁾ Klandia Lasia, na moanedi moasani Felix, besomedi.

⁽²⁷⁾ Nunu motu a ta a putabe na Baju, a ta a bwabe na babo; ndi na poi na batu babila, na siंगा mo, na na siंगi na a ta ndi motu a Rome.

⁽²⁸⁾ Ndi na na biino janda la motobbo, na wani mo na babu ba mianu.

⁽²⁹⁾ Ndi na soi a ta a bakabeli o nyulo miuwele ma mbenda abu, ndi a si bene to dambu o mbui au e duingumene kwidi to ugata.

⁽³⁰⁾ Na bo ta bo laingwabe mba na Baju ba nainga tatta na nunu motu, na diboki na lomi mo na ua, na bola jania na babakedi bau pe ba kwali o boso boingo, nji ba benino o liingani mo. O ja bwam.

⁽³¹⁾ Ndi babila ka na e anedino babo, ba noiingi Paul, ba wani mo ya bulu o Antipatris.

⁽³²⁾ O kieri, ba eseli batu ba beembe o walani mo, ndi baboinene ba timbi o ndabo a bila.

⁽³³⁾ Ba, ba poino o Kaisaria, ba laki kalati na moanedi, ba tese pe Paul o boso bau.

⁽³⁴⁾ Na moanedi a laingino kalati, a uweli njika mudi a wuno. Na a biino a ta ndi o Silisia;

⁽³⁵⁾ A ona, Na emedi siंगा ua ke babakeli boingo pe ba poi. A ania na a neingabe o ituu ya Herod ya moka.

BEPASI, XXIV.

O bebædi ba sutani, Ananias prisi nyi ndene, a alo wasi, na baturu. na motopperi mo wo dina dau Tertullus, mo a laingo moanedi o liingani Paul.

⁽¹⁾ Na a ta a belabe, Turtullus a kuma bakeli mo, a ona, Ombwa, o nyulo oingo biso di bene pii nyi ndene, na bwam ba gita la bebolu bondene be boi na dini itumba o nyulo beombwedi boingo.

(3) Bisō di kusa mo o uma ese, na ponda ese, na masoma mese, A Felix, nyi ndene.

(4) To bē na, na si wōlise ua, gita, na sosumedi ua o ɔdedi oŋgo o siŋgani biso, ŋgusu' beyala.

(5) Bisō di soo nunu motu a e makuman, motu ma motukwedi o nyulo Baju bese o titin a wasi nyese, momi ma modieri a mwemba ma Nazaret.

(6) A ta a ala uma na uma o nyamse tempili: nu biso di noŋgi di ta di makaise mo ponda na mbenda asu.

(7) Ndi Lasias, nyaboso babila a poi, na manyakisani mandene, a suo mo o maa masu.

(8) A anedi na babakedi bau ba ye na ua; e bewasedi bau uamene o manoŋgo dibie da mambu mese biso di bakeli mo.

(9) Baju pe ba emedi, na mano mambu mabēna.

(10) Ndi Paul, (moanedi a pepino mo a toppi,) a alabe, O nyulo na na bii na ua o ta mokaisedi gita la nibu o diini itumba, na maalabe na mbamene na monyeŋge.

(11) Ebanja o ena o soŋtani, na bo e ndi dum da minya na miba na na alono o Jerusalem, o joe.

(12) Ndi ba si soi mba o tempili na taigani to motu, to kona bola bubi, to o ndabo a nduŋgamen, to o mundi:

(13) To ba si weli pulise dambu ge na ba bakeli mba.

(14) Ndi dini na puselino ua, na o nyulo belemo ba belino jeke, nikamene ndi na maowe Loba la basaŋgo bam, na dube mambu mese matilabe o mbenda na betoppedi;

(15) Ndi na bene dipita o teigene Loba mu ena babo momene pe ba dube, na mendi bē bepumbwedi ba kwidi, na batem na sii, na ba si tem na sii.

(16) Ndi o dini na keki mbamene o bene molema ma bwam o teŋgene Loba na batu.

(17) Na o beboedi ba mibu ma gita, na poi, o wana jabia, na mābia ma dise o itumba dan.

(18) O wa ndi duigu da Baju ba wu o Asia, ba dii mba masaŋgisabe o tempili, se to na dimuti, to na etoto.

(19) Ba ta ba aŋgamene be o wanu o boso boingo na baŋga, ye ta na ba bene dambu o liŋgani mba.

(20) To na esele bano ba e wanu ba kwali, ye te na ba dii dambu da bubi di bolana mba ke na tem na boso bamianu;

(21) E be teŋge o nyulo ini eyala wo, na kwali temino o tetin abu na, O nyulo bepumbwedi ba kwidi na belabe miuwedi na binyo o bono bunya.

(22) Na Felix a siŋgino mano mambu, ka na a bene soŋtani bwam bwam o nini belemo, a si-seri babo, a ona, Lasias nyaboso babila a poi te, na mendi bia isu la bekwaledi banyo.

(23) A ania moanedi a ebwea o neŋge Paul, na bobise mo; na a si baŋgani mwemba mau na ba si bolea mo, to kwalami mo.

(24) O betombedi ba mi minya, Felix a poi na munjau Drusilla, ŋgoŋ a Iju, a lomi, a beli Paul, o siŋgani mo o nyulo jemia la Krai.

(25) Na a kwalino o nyulo bosanġi, na japenya, na moka mo maye, Felix a soa, a ona, Ala nigia oŋgo o nini ponda; na bene te ponda nyi dui-gamene, na emedi beli ua.

(26) A apite pe na bima bi mabolabe mo na Paul, na wonja mo: o nika a lomi a beli mo ŋgeri gita, a kwali na mo.

(27) Ndi o beboedi ba mibu miba, Porsius Festus a poi o begedi ba Felix; na Felix a pula dolisani Baju, a esedi Paul, a kakabe.

BEPASI, XXV.

NDI Festus, a ta a po o eyundi, o beboedi ba sulalu, a alo o Kaisaria na Jerusalem.

(²) Ndi prisi nyi ndene na miomi ma Baju, ba uwele mo o liingani Paul, ba sosumedi mo,

(³) Ba tiingami, ba puli idolisani, diingise Paul, na a lomi o beli mo o Jerusalem, ba nannga itatta o bwa mo o ngia.

(⁴) Ndi Festus a alabe, na Paul a manenengebe o Kaisaria, na momene a maasunwe tatanu.

(⁵) A ona pe, Esedi ba ba wele o tetin anyo, ba ala wasi na mba, na kwese nunu motu ye te na bubu bue na mo.

(⁶) Na a indeano na babo dum da su, a alo o wasi o Kaisaria; o bone bunya a ja o begedi ba moka, a anedi na Paul a wanabe.

(⁷) Na a poino, Baju ba sibi wasi ba wu o Jerusalem, ba tem muri na muri, ba nenngeli gita la beyala ba maliinga liingise Paul, biena ba si weli bake.

(⁸) Ndi a alabeno na momene na, To o liingise mbenda ya Baju, to o liingise tembili, to o liingise Kaisar, na si boli to dambu, tom tom.

(⁹) Ndi Fetus a emedi bola idolise la Baju, a alabe Paul, na, ? O emedi ala a Jerusalem, ndi o kaisabe o nyulo mano mambu o boso bam e.

(¹⁰) Ndi Paul a ona, Na tem o begedi ba Kaisar ba moka, uma na aingamene mba na kaisabe: ndi o Baju, na si boli to dambu da bubu, ka na ua o enino bwam bwam.

(¹¹) Ye te na na e mokumwedi, to na boli dambu di dungamene kwidi, na si bangi wo: ndi ye te na mano mambu me na bano batu ba bakelino mba ma titti, to motu a si wele baki mba na babo. Na bele Kaisar.

⁽¹²⁾ Ndi Festus na a toppino na bamianu, a alabe na, Ua o belino na Kaisar, na o Kaisar ua o mendino ala.

⁽¹³⁾ O betombedi ba duingu da minya, kiñe Agrippa, na Bernise, ba poi o Kaisaria, o soma Festus.

⁽¹⁴⁾ Na ba tano otin minya ma gita, Festus a laigo miaigo ma Paul na kiñe, a ona, Motu mo wo a diabe na Felix wanu ngata:

⁽¹⁵⁾ O nyul'au na tano o Jerusalem, prisi ba bosso, na baturu ba Baju, ba biise mba, ba uwele moka liingani mo.

⁽¹⁶⁾ Ndi na alabe babo na; Se to ka nya batu ba Rome o bake motu o kwidi, ndi to ba ba bakeli mo ba be bosso na bosso na nu nyi bakabeli, ndi a bene ngiinya o jalabe momene o nyulo dambu ge na di naiga liingani mo.

⁽¹⁷⁾ O nika, na ba poino na si indie, o kieri na ja o begedi moka, na ania na nu motu a wanabe.

⁽¹⁸⁾ Na babakedi ba teme, ndi ba si wani to motobbo ma mano mambu ma tano na bia:

⁽¹⁹⁾ Ndi ba bene duingu da miuwedi diingise o nyulo bodimbia babu momene, na o nyulo mo wo Jezu, nyu ta a wo, ndi nu Paul a menino na a e lōnge.

⁽²⁰⁾ Na ebanja ba nyaki o nyulo nika da miuwedi, na uwele mo ngo a ena ala o Jerusalem, ndi a kaisabe otin o nyulo mano mambu.

⁽²¹⁾ Ndi na Paul a ta a beli Augustus na a siingabe na mo, na anedi mo na a neñgebe na te na maloma mo o Kaisar.

⁽²²⁾ Ndi Agrippa a ona Festus na, Na pula siingani nunu motu mbamene. A kwali na, o kieri ua o masiingani mo.

⁽²³⁾ Na o kieri, Agrippa a poino, na Bernise, na

jenene ndene, ndi ba ta ba in̄gea o uma ya sīngani; na basaīngo bila ba boso, na batu ba boso ba mundi, Festus a boli doi na Paul a wanabe.

⁽²⁴⁾ Na Festus a ona, A kīne Agrippa, na batu bese ba okedi na biso, binyo o maeni nunu motu, o nyul'au dimuti lese la Baju, ba pulise na mba, o Jerusalem na wanu pe, be eya na, a si ānga-mene gīndia itum.

⁽²⁵⁾ Na na soino na a si boli to dambu di āngamene kwidi, ndi na momene a pulino o Augustus, na puli loma mo.

⁽²⁶⁾ Na o mo na si bene to dambu na tilia o sāngo am. O nika na wani mo o boso banyo, na o boso bōngo A kīne Agrippa, na o beboedi ba kekise, na mabene dambu da tilano.

⁽²⁷⁾ Ebanja bo enene mba mbamba, o loma nya beboa, ndi o si lea mambu ge na di nānga tīngami mo.

BEPASI, XXVI.

Ndi Agrippa a ona Paul na, Ua o bolabe o toppia uamene. Ndi Paul a sambise dia dau, a kuma tobbia momene na,

⁽²⁾ A kīne Agrippa, na ōngeli mbamene monyēnge, ebanja na mendi tobbia o nyul'am mbamene o bono bo ēnge o boso bōngo, o nyulo mambu mese me na mba na bakabeli na Baju.

⁽³⁾ Bwam bwam o nyulo na na bii na o bene dibie o kolongone na miuwedi mi e a tetin a Baju, o nika na sosumedi ua o bwa ndulo, o sīngani mba.

⁽⁴⁾ Nyam ka ya lōnge, na te na mout'ami nyi ta o boso tetin a itumba dam o Jerusalem, e bian na Baju bese.

⁽⁵⁾ Ba ena ba bii mba na beboteri ye te na b'e na

ba laingwa na ponda ba eembam o mwemba mosangi, na ta ndi Farisai.

⁽⁶⁾ Tatanu na tem na kaisabe o nyula dipita la dikaki di bolabe Loba na basaigo basu;

⁽⁷⁾ O di dikaki dum da mibia masn na miba, mi tingamino bia Loba mwese na bulu, ba mapita o kusa; o nyulo di dipita, a kii Agrippa, mba na bakabeli na Baju.

⁽⁸⁾ ? Nji so ji ena jongeli na binyo dambu di si madubabe, ye te na Loba lo pumbweli bawidi e.

⁽⁹⁾ Mba na mbadi na maongeli na mbamene, na angamene bola mambu ma gita mateigeno o dina da Jezu ya Nazaret.

⁽¹⁰⁾ Dini pe na boli o Jerusalem; na gita la basangedi mba na kwese o ndabo a beboa, na ta na kusa ngiinya na prisi ya boso: na ba bwabeno, na boli doi dam o lingise babo.

⁽¹¹⁾ Na takise babo o mandabo ma nduigamen mese, na nyakisane babo o toppo dibena; na ta na kola njo o lingani babo, na takise babo na te na mindi mi itum.

⁽¹²⁾ O nika na ta na alo o Damasko, na ngiinya na beanedi be wu na prisi ba boso.

⁽¹³⁾ A kiine, ya tetin a mwese, na eni mwaie ya ngia mu wu o moi, mu tuna mwaie ma we, mu panyie mba muri na muri, na babo ba ta ba dango na mba.

⁽¹⁴⁾ Ndi na biso bese di kwidino o wasi, na siingi doi di toppino mba, di ona o bwambu ba Heber na, A Saul, A Saul, nji ua o matakiseno mba, e. Yi e bwambi na ua o pari misonigo.

⁽¹⁵⁾ Ndi na ona, Nja nyi e ua a Saigo. A ona, Mba Jezu nu ua o matakiseno.

⁽¹⁶⁾ Ndi asumwe, teme o miendi moigo: ebanja na biisabe na ua o nyulo niini ka, o timbise ua

moboledi, na mbuñ ya di o enino, na ya mano mambu na emedi biise ua:

⁽¹⁷⁾ Suñgino ua na batu, na o nyulo Basibii, babo na lomi ua;

⁽¹⁸⁾ O tele miso mabu, o tukwa babo o nyulo munititi na o mwenene, na o ñginnya Satan na o Loba, na babo ba makusa betombisedi ba miubu, na isaño o tetin abu ba di sañgisa-beno o nyule jemia ji e na mba.

⁽¹⁹⁾ Mo ndi A kiñ Agrippa, na si ta na bañga beleedi ba moi:

⁽²⁰⁾ Ndi na sele lea babo o Damasko, na o Jerusalem, na o tetin a miiyo mese ma Judea, na Basibii, na ba atoeli na timbi na Loba, na bola bebolu be ñungamene o jatoeli.

⁽²¹⁾ O nyulo mano mambu Baju ba puteli mba o tempili, ba pula bwa mba.

⁽²²⁾ Ndi na kusino joñgwane na Loba, na tiñgami na te na bono bunya; na e mbuñ o nyusadi na nyu ndene, na kwali se to mapepe, ndi mano batoppedi na Moses ba kwali ba mendi po:

⁽²³⁾ Na Krai a mendi taka, na a mendi be nya boso nyi mendi pumbwe o kwidi, na lee mwenene na batu, na Basibii.

⁽²⁴⁾ Na e bedi a matoppo na momene, Festus a kwali na doi dindene na, A Paul, o maboa njo: dibie ñoñgo da bwambi di matimbise ua njo.

⁽²⁵⁾ Ndi a ona, A Festus, mokoledi, na si maboa njo; na matoppo beyala ba mbadi na penya:

⁽²⁶⁾ Ebanja kiñe, o boso banu pe na matoppono na wonja, a bii mano mambu: ebanja na dube na to di wo ya mano mambu di si utami na mo: o nyulo na ñini ñambu di si ta di bo o tuñgu.

⁽²⁷⁾ ? A kiñe Agrippa, o dube batopperi e. Na bii na ua o dube.

⁽²⁸⁾ Ndi Agrippa a ona Paul na, Na mbeñe ua o pula timbise mba motu a Krai.

⁽²⁹⁾ Paul a ona, To na mbeñe, to bwambi, na puli na Loba, se to ua momene mo wo, ndi na bese ba siigani mba o bono bunya, ba ta ba timbi ka mba na eno, ke nini ñgata.

⁽³⁰⁾ Na a toppino dini, kiñe a asumwe moi, na moanedi, na Bernise, na ba ba jai na babo.

⁽³¹⁾ Na ba aluno o muri mo wo, ba toppo na babo momene na, Nunu motu a si boli dambu di aingamene kwidi to ñgata.

⁽³²⁾ Ndi Agrippa a ona Festus na, Nunu motu a esabele wonja, to a si leilabe ndi Kaisar.

BEPASI, XXVII.

NDI na e ta e tiingami na biso di madua o Itali, ba bake Paul na babeboa bapepe o mo wo dina dau Julius, moanedi ma ebwea, o mwemba ma Augustus.

⁽²⁾ A iingedi o bolo ba Adramittiam, di sibi, di pula na di madua o mbasanedi ma Asia; motu a Masedonia, Aristarku, o mudi ma Tessalonia, a tana biso.

⁽³⁾ O bone bunya bo tuñge o Sidon. Na Julius a bola Paul bwam, a boli mo wonja na ali na makom mau, o embe momene.

⁽⁴⁾ Ndi di sibino otin, di du' o bebe na Suprios, ebanja ñgo e ta e embami.

⁽⁵⁾ Ndi di duno o mune muri ma munja ma Sicilia, na Pamfilia, da poi o Mira, ya Lusea.

⁽⁶⁾ O otin ndi moanedi nya ebwea a diano bolo ba Alexandria bo madua o Itali: ndi mo a tombedi biso otin.

⁽⁷⁾ Na di duono mbeñge na minya ma gita, ndi di si wele po tengene Knidus, ñgo e si eseli biso,

di duo bebe na Kreta, o teŋgene Salmone.

⁽⁸⁾ Na bwambi di tomba mo, di poi o uma e belabe Esosok_o bwam; bebe na wa mundi mu belabe Lasea e ta.

⁽⁹⁾ Na ponda gita e ta e bo_o, na bedudi be ta boŋgo, ebanja ponda la njai e tombi; Paul a kuma laŋgua babo;

⁽¹⁰⁾ A o_{na} babo na, A binyo makom na soi na dini londo di makusa bubi na gita la dibolle, se to na bima, na bolo, ndi da loŋge lasu pe.

⁽¹¹⁾ Ndi moanedi ya ebwea a dube saŋgo a bolo na mobenedi ma bolo atuna ma mambu mena Paul a toppono.

⁽¹²⁾ Na ebanja esosok_o e si duŋgumene o ponda epupa, duŋgu da dindene ba bola doi na ba asumwe wa uma ye te na ba wele po_o o Fenix, o esosok_o ya Kreta, wa uma e teŋgene isun a poŋgo, isun a mikundu.

⁽¹²⁾ Na ngo mikundu e uŋgedi te mbeŋe, ba biana ba makusa gemia dabu, ba ombo diyu, ba duo bebe na Kreta.

⁽¹⁴⁾ Ndi e si indedi itum, ndi e wu e wuŋgusa a ŋgo, e belabe Euroklidon.

⁽¹⁵⁾ Na bolo bo embamino, bo si wele lelle ŋgo, di eseli mo bo wuŋgwa.

⁽¹⁶⁾ Di wuŋgoo o nyulo eyundi wo di belabe Klauda, biso di bene ebolu a bwambi o joŋgo kuŋga;

⁽¹⁷⁾ Na babo ba noŋgino mo moi, ba ta ba bola joŋgwane, ba embe bolo na misiŋga mindene; na ba bene boŋgo ba si yabe ba ko_o o etie ya mokoko, ba sibise mboŋga ese, o na ba ta ba wuŋgwa.

⁽¹⁸⁾ Ndi biso di ta di wuŋgulani na moudi, o bone bunya ba kumo pumba bima.

(19) O sulalu di pumba mambu mese ma b_olo na maa mash.

(20) Na to we to ñgingitti e si panyi na gita la minya, se to ewungusu esadi ndi kwidi biso, ndi mapita masu malõnge mese maboi.

(21) Ndi o beboedi itum ya ba kandanino ida, Paul a teme o tetin abu, a ona, A makom, binyo o ta o angameni siigani mba, ndi di si asumwe o Kreta, o kusa bono bubu na dibollen.

(22) Ndi na sosumedi binyo, o embe milema: ebanja e si o be mbollon a lõnge o tetin anyo, ke b_olo mene.

(23) Ebanja, o bono bulu, bo teme na mba Anjel' a Loba, nja mba na eno, na nu na mabiano.

(24) A ona, A Paul, o si bwa bonggo; ua o mawanabe te o boso ba Kaiser: ndi ombwa, Loba lo boli ua babo bese ba madue na ua.

(25) O nika a makom o embe milema: ebanja na dube Loba di mendi be ka ponda di languabeno mba.

(26) To be na, biso di semia te o eyundi wo.

(27) Ndi na dum da yo na lone lo lundino na biso, di ta di wungwo o muri na muri o Adria, na tetin a bulu, batu ba b_olo ba kumo joñgeli na ba siseri bebe na mundi.

(28) Ndi ba pimbi janga, ba soo be ta mwaba ma miañga; na ba sisedi pe isun itum, ba pimba pe janga, ndi ba soo dum la miañga na mitanu.

(29) Ndi ba bwa bonggo, ba si yabe bo ongomia o moi a madali, ba pimba miyu mane o isina, ndi ba engeli bunya.

(30) Na batu ba b_olo ba ta ba ninya o b_olo, na ba sibise kuñga o madiba, biana ba maala ndi pimba miyu o ndeñge;

(31) Paul a ona moanedi ina ebwea na babila na,

e be te na bano ba ja o b_olo, binyo o titti na o_onga.

⁽³²⁾ Ndi babila ba ke misi_onga ma ku_onga, ba esedi mo e wu_ongwo.

⁽³³⁾ Na bunya bo ta bo ni ti_odami, Paul a sosu_omedi babo bese na ba de; a o_oua, Bono bunya ndi bo lundi dum la lo y_o na lone, binyo o indedino lo ti_ongami kandan' ida, ndi o si de to dambu.

⁽³⁴⁾ O nika na sosu_omedi binyo o da isun a yu_oma; ebanja dini di du_ongamane gi_oembe binyo, o bia, e si mendi ko to ny_o po ya milopo manyo.

⁽³⁵⁾ Na toppino dini, a no_ongi ewolu, a bola Loba masoma o mioso mabu mese; na a buono mo, a kuma da.

⁽³⁶⁾ Ndi babo bese ba embami o milema, ba kumua da.

⁽³⁷⁾ Ndi biso bese di ta o b_olo bebwea biba na mosamba na motoba ma midii.

⁽³⁸⁾ Na ba dedino na ba ula, ba wo_omise b_olo, ba pimba mbasi o munja.

⁽³⁹⁾ Na bo eselino ba sibi_o e eyundi; ndi ba soo isun a mo_oppi na eyo_ongo mikoko, ndi ba o_ongeli na ye te ba wele ba matu_onge b_olo otin.

⁽⁴⁰⁾ Na ba ke miyu, ba esedi mo o ma_odiba, ndi ba wonji ngata a pai, ba ombo mbo_onga isina na ngo, ndi ba yua te_ongene mudi.

⁽⁴¹⁾ Ndi ba po o uma makan ma munja na do_ongamene, ndi ba banjeli b_olo, o mudi; ndi nde_onge e banjia na to, ndi bo si sowe, ndi isina e kubia na mumban ma bemune.

⁽⁴²⁾ Babila, ba baise o bwa babe_oboa, e si yabe to mo wo a ny_oye, a o_onga.

⁽⁴³⁾ Ndi mo_onedi nya ebwea a emedi jo_ongise Paul, a ba_ongani babo o mianu manu; a ania na

ba ba ena ba nyoye, ba sele k_o o madiba, ba ali o mundi.

⁴ Na ba dia, duingu o bebambu, na duingu o bepasi ba b_olo. Ndi na bo tombino, babo bese ba o_{ngi} o mundi.

BEPASI, XXVIII.

NA ba o_{ngi}no ndi ba biana na eyundi e mabelabe Melita

² Ndi batu baeidi ba boli biso mambu ma bwam, ba bola wea, ba kusa biso motu nyese, o nyulo mbua tatana, na o nyul'a n_go.

³ Na Paul a kotelino n_gata a wea, a ne_{ng}e mo o dio, ndi pe, e busa o nyulo eididi, e alani mo o dia.

⁴ Ndi batu baeidi ba enino nyama e battam mo o dia, ba o_na babo momene na, Bo titti penda nunu motu a e ebwan, to na a o_{ngi}no o munja, bekaisedi be si e_sedi mo na a o_{ngi}.

⁵ Ndi a soise dia, nyama e k_o o dio, ndi a si eni isisi.

⁶ To be na to ba omboo na di mendi tulami, to a k_o wasi dibokimene: ndi na ba ombino itum, na si eni to dambu di poiye mo, ba tukwa milema mabu, ba o_na, A e ndi Loba.

⁷ O mu muri ma eyundi mene isa_{ng}o a motu a boso nyi maania e eyundi e ta, dina dau di ta Publius; a kusi biso, a bo_{ng}oo biso bwam bwam, minya milalu.

⁸ Ndi bo ta sa_{ng}o a Publius a na_{ng}a diwau na diboa da maiya: na mo Paul a i_{ng}ea otin, a kane, a ne_{ng}e maa mau o moi au, a b_olli mo.

⁹ Na dini di ta di b_o, bapepe pe ba bene ma_boa o eyundi, ba poi, ba b_olli.

¹⁰ Babo pe ba dube biso na gita la bedubedi,

ndi biso di asumwe te, ba bola biso mambu me na di mapula.

⁽¹¹⁾ Na o beb_oedi ba mi_odi milalu biso di asumwe o bo_olo ba Alexandria, bo bene epupa o eyundi, beemban bau be Dioskari.

⁽¹²⁾ Na di tuinge o Surakusi, di ingedi otin sulalu.

⁽¹³⁾ Na wa uma biso di einge muri na muri, di poi o Reegium: di boi bunya bo wo ng_o e mikundu e wungia, ndi di p_o o bone bunya o Putioli.

⁽¹⁴⁾ Otin ndi di diino bona tite, ba puli biso na di ja na babo susamba: o na biso di walo o te_ongeni Romie.

⁽¹⁵⁾ O beweedi wa na bona tite ba siingino biso, ba poi o do_ongameni bosu na te na Appii Forum, na Mandab_o-ma-baw_oledi Malalu: na Paul a enino babo, a some Loba, a embami.

⁽¹⁶⁾ Na biso di p_oino o Rome, moanedi nya ebwea a bake babeboa o nyaboso nyu b_otatteri: ndi Paul a ta a esabele na a ja na mo momene na nyabila nyi mattatti mo.

⁽¹⁷⁾ Na bo tombino beb_oedi ba sulalu, Paul a beli miomi ma Baju o uma wo; na ba kotonino, a on_o babo na, A bonati, to na na si bolino to dambu o li_ongise batu, to belemo ba basango basu, na ta na bakabe mboa o wa o Jerusalem na maa ma batu ba Rome.

⁽¹⁸⁾ Ba ba wasi te mba, ba ma_osed_o mba na ala, ebanja dambu ujom a kwidi e titti na mba.

⁽¹⁹⁾ Na Baju ba toppino li_ongani mba, na timbi genene Kaisar; se to na na bene dambu o bakeli itumba dam.

⁽²⁰⁾ O nyulo dini nika ndi na beli binyo o gene, na toppone binyo, ebanja o mapita ma Israel, na kwesabe na ini ng_ok_obi.

21 Ndi ba ona mo na, Biso di si kusi kalati ni wu o Judea o nyulo oñgo, to bona tite ba poi ba si lea to motu to toppo bubi o nyulo oñgo:

22 Ndi biso di mapula siñgani ua, neni o ma-oiigelino; ebanja o nynlo munu muri, biso di bii na e matoppoberi lingise mo o uma ese.

23 Na ba kakakino mo bunya, bagita ba poi na mo o mboa au; na mo a teli, a lañgoo babo jania la Loba, a pula lea babo onyulo Jezu, na mbenda a Moses. na o nyulo batoppedi, o ediba na te na ebianu.

24 Na duñgo ba dube mambu ma toppobe, duñgo pe ba si dube.

25 Na ba si dolisanino na babo momene ba asumwe, na Paul a toppi eyala wo na, Nambadi Mudii Mosañgi mu toppi o nyulo Isaia motopperi, na basañgo basu, na,

26 Ala na bano batu, ndi o kwali na, O siñga, binyo o mendi siñga, o si mendi soñtani: o jene, biuyo o mendi jene, ndi o si masoo:

27 Ebanja nilema ma bano batu ni timbi pibbu, matoi mabu me bwambi o siñga, miso mabu makukam; ba si yabe ba ene na miso mabu, na siñga na matoi mabu, na soñtani na nilema mabu, na ba atoeli, ndi mba na bolle babo.

28 Esedi bo biane nika na binyo, na joñgise la Loba, di lomabe na Basibii; ndi ba mendi siñga mo.

29 Na a toppino bini beyala, Baju ba ala, ba aledi joñgeli diindene o tetin a babu.

30 Na Paul a ja mibu miba o ndabo au, ni a kakino; a kusi bese ba poiye mo.

31 A lañgo jania da Loba, na lei ma mambu m'e o nyulo Sañgo Jezu na wouja, to motu a si bañgani mo.

KALATI YA BATU BAROME.

EPASI, 1.

PAUL, moutu a Jezu Krai, belabe mololoma, nyu waudabe o molaŋgo ma bwam ma Loba,

2 Mena a boli dikaki o iponda la boso o nyulo batopperi bau o betiledi ba bosaŋgi,

3 O nyulo Muna au Jezu Krai Saŋgo asu, nu nyi yabe na mbolako a David ponda eyubo,

4 Ndi a biisabe Muna Loba na ŋgiŋnya ponda Mudii Mosan̄gi o nyulo bepumbweli ba kwidi;

5 O nyulo au biso di kusi ndolo na eyala ya mololoma, o nyulo bekusedi ba jem̄ia tetin a matumba mese, o nyulo dina dau;

6 Pulisani babo binyo pe o belabe ya Jezu Krai;

7 O bese ba be o Rome, o tondabe ya Loba, belabe basaŋgedi; ndolo di ena binyo na mosan̄go o Loba Tite lasu, na Saŋgo Jezu Krai.

8 NDI o boso na soma Loba lam o nyulo Jezu Krai o binyo bese, na jem̄ia danyo di toppobe tetin a wasi nyese.

9 Ebanja Loba loe mbuŋ am, nu na bolea na Mudii mam o molaŋgo ma bwam ma Muna, na tiŋgami sosumia o nyulo anyo o kane lam;

10 Kanimo na be ndi ne na ŋgia e telam o nyulo gem̄ia da Loba o ya na binyo.

11 Ebanja na pulise gene binyo bwambi, na na mabola na binyo duŋgo da jabia da mudii, na o nyulo au o masikimia;

12 Di biana, na mba na malokomia na kusa ŋgiŋnya mwemba manyo o nyulo jem̄ia danyo na jem̄ia dam.

13 Ndi a bonati, na si emedi na o be mbamba, na ngeri gita na ta na maye na binyo, udi na ekabe na te na o enge, na na makusa bepuma tetin anyo pe nika na pulisani Basibii bapepe.

14 Ebanja na aledi ewu o Bagreki na Basibii, o bajaŋgwa na ba siaŋgoo.

15 Ka na bene ŋgiinya, na bōisani laŋgwa molaŋgo ma bwam na binyo o eno pe o Rome.

16 Ebanja na si solo o molaŋgo ma Kraisi; e ye ndi ŋgiinya ya Loba na te na joŋgise ya bese ba dube; Baju ndi o boso na bagreki pe.

17 Ebanja otin ndi bosangi ba Loba bo biisabe o nyulo jemia na te na jemia; ka na e tilabe, Batem ba sii ba mae mowenya o nyulo jemia.

18 EBANJĀ maliŋga ma Loba ma leabe o nyulo moi diŋgise miubi mese na ba sitem nasii ya batu, babo ba aledi mbadi mbusa onyulo miubi:

19 Ebanja di di biabe ya Loba di biisabe tetin abu; Loba lo biise mo na babo.

20 Ebanja bobia bau bi si enabe na te na iponda ya bewekedi, be biabe o nyulo bebolu bau, e e ŋgiinya yau ya bwindia na nya Loba;

21 Na ndi ba si benino eyala, ebanja ni iponda ba bii Loba, ba si dube mo ka Loba, to ba si somi mo, udi ba timbi ewolo o mianu mabu, milema mabu mi timbi muititi o nyulo elema abu.

22 Ni iponda ba lea babomene na baŋgwedi, ba timbi belema,

23 Ba weŋgisani esaŋga ya Loba nyu si atoeli ebodu, disue, poŋgobe ka motu nyi ma bo, na biun, na nyama ya miendi minc, na mambu ma moŋge mabun.

24 Na udi Loba lo esedi babo o miubi o nyulo bepuledi ba milema mabu, o sibise manyulo abu wasi o mowo na nune;

25 Ba weŋgisani mbadi a Loba dibaŋgo, ba owe ba bolea yuma yi wekabe, se to Mowekedi, nu nyi a namsabe mba ua mba; Amen.

26 Onyulo dini Loba a bake babo o dia da bepuledi ba bubi; batu babu ba aboli dambu da bwam da babomene, na dambu di si dodi na motu;

27 Nika pe bitu ba esedi di dodi ya bitu, bomi ba sina milema mowo na nune, bomi na bomi ba boli mambu ma ison, ba kusi o tetin abumene besauwidi be dungamene miubi mabu.

28 Ndi ebanja ba baŋgi dibie da Loba, Loba lo baki babo o dia da mudii mu pumberi, o bola mano mambu ma si dungamene bola;

29 Ba lunda na misisaŋgi mese, misuŋgi, miubi, diwinako, ekon; lunda ua betamedi, bwane, mitaŋgu, mawondon, bubi bondene;

30 Miinda, batoppedi ba isuka, baasiŋgedi ba Loba, lunda na betodi a molema, kenja, batopperi bandene, ba ania mianu ma bubi, ba si dube saŋgo na nyaŋgo.

31 Ba si sontedi, ba buleli mali, ba si bene ndolo a motu, maliŋga mabu ma si tomba, ndedi e titi.

32 Ba bii eyala ya Loba, na babo ba boli mano mambu ba aŋgameni kwidi; ndi ba boli mano mambu, e ba kusi moyau o bolino mo.

BEPASI, II.

NA ndi a motu o si bene eyala, to nja o eno nyi kaise; ebanja otin ndi o kaise nupepe o kwese uamene, ebanja ua o kaise o boli mano mambu.

2 Ndi biso di bii na bekaisedi ba Loba be ponda betem ba sii diŋgise babo ba boli mano mambu.

3 ? Ndi ua motu nyi kaise babo ba bolino mano mambu, o biana na uamene nyi boli mano mambu

na o maõnga bekaisedi ba Loba e.

4 To o baõgi belundedi ba bwam bau na malakako na betattedi, o si bii na bwam ba Loba bo dieri ua o jatoeli:

5 Ndi ponda bwambi boõgo na molema moõgo mi si sibi wasi o neõgeli na uamene maliõga o bunya ba maliõga na bebiisedi ba bekaisedi ba bosaõgi ba Loba.

6 Nu nyi emedi timbiseli motu na motu ponda bebolu bau:

7 Na babo o nyulo betiõgami o bebolu ba bwam, pulise bosaõgi ua idube, na lõõge lo titi su, lõõge la bwindia.

8 Ndi na babo ba pulise idube abumene, ndi ba si dube mbadi, ndi ba dube miubi, maliõga na pidi, udutu ndene, na isisi,

9 O moi a mudii ma motu nyese nyi boli bubi, Iju o boso, na o Bagreki pe:

10 Ndi bosaõgi, idube na mosaõgo, o motu nyese nyi boli bwam, Iju la boso na Bagreki;

11 Ebanja edube ya motu na motu e titi na Loba.

12 Ebanja ka na bagita ba boli bubi e si be mbenda, ba maala nyama e si be mbenda; ka bagita ba boli bubi wasi a mbenda, ba maala nyama wasi a mbenda.

13 Ebanja se to basiõgedi ba mbenda ba tem na sii o boso ba Loba, ndi baboledi ba mbenda ba ma timba batemedi na sii.

14 Basibii, babo ba si bene mbenda, ba boli o nyulo motu mambu ma mbenda, bano ba si bene mbenda ba be mbenda na babomene;

15 Babo ba lea ebolu ya mbenda e tilabe o mi-
lema mabu, midii mabu mi teme mbuõ, na mianu
mabu o mowo na nune ba bakeli, to boli babo-
mene njom.

16 O bo bunya Loba lo mendi kaise besukedi ba batu, ponda molaŋgo ma bwam bolabe na mba o lea o nyulo Jezu Krai.

17 Ndi o e te na belabe Iju, ndi o wumse o mbenda, na o kumba uamene na Loba,

18 O biino gemia dau, ndi o puseli mambu ma si tem ka po, o leabe o nyulo mbenda;

19 O₄ biana na uamene o e modieri ma bandima, mwenene ya babo ba ja o n uititi,

20 Moleedi ma bailema, modieri ma bana, o bene bowan ba dibie da mbadi, o mbenda.

21 ? Ua nyi lea nyupepe, o si lea uamene e. ? Ua nyi laŋwa na batu ba si iba, uamene o iba e.

22 Ua nyi toppi na motu a si wite mosuŋgi, uamene o wite mosuŋgi e. ? Ua nyi asiŋge losaŋgo, uamene o iba o nyulo tempili abu e.

23 Ua nyi weli kumba na mbenda, o bebuleli boŋgo ba mbenda o baŋgani Loba e.

24 Ebanja dina da Loba di bena tetin a Basibii o nyulo anyo, ka na e tilabeno.

25 Ebanja o neŋge te mbenda boendi bo bene mosen nambadi; ndi o buleli te mbenda boendi boŋgo bo timbi na e si be pe boendi.

26 ? Na ndi ba ba si beue boendi ba neŋge mbenda, bi siboendi babu be si malaŋga boendi e.

27 ? Ndi bi siboendi ponda motu e lundise te mbenda, bo si maala kaise binyo o nyulo eyala na boendi o bulelino mbenda e.

28 Ebanja nu a titi ndi Iju nyieno nika o mbusa, to na boendi bi bieno o mbusa o eyubo;

29 Ndi a e Iju nyiena o tetin, na boendi pe boe o molema, o mudii, se to eyala; esesa abu e titi na batu, ndi na Loba.

BEPASI, III.

NJIKA nya Iju a benino; to njika mosen ya boendi e.

2 Gita o nya nyese; o boso, ba kusino eyala ya Loba.

3 Ebanja to na doingo dabu ba si dube, ? ebanji dabu di manyamse edubedi ya Loba e.

4 Se to nika: esedi Loba lo e mbadi to motu nyese a timbi dibaingo; ka na e tilabe, Na o mateme na sii o betoppedi boingo, na o mabuka ko o kaisabe.

5 Ndi ye te bubu basu bo pemse bosaingi ba Loba, neni di makwalino e. Loba lo si tem na sii ko a timbisele e. Na toppi ka motu,

6 Se to nika! Ko neni so Loba lo makaise wasi e.

7 Ebanja ye te mbadi a Loba e buki o nyulo dibaingo dam na te na esangi dau, nji mba na kaisabe tatanu motu bubu e.

8 Ndi neni di si toppino ka bapepe ba kwali na biso di toppi, Esedi biso di bola bubu na bwam bo mapo. O bia bekwesedi babu be etem na sii.

9 Neni biso di buki e. Kem, di si buka; biso di puseli o iponda boso na biso bese Baju na Bagreki ba be wasi a bubu;

10 Ka na e tilabe, To mo wo a titi bosaingi, to mo wo.

11 To mo wo nyi soñtani, to mo wo nyi pulise Loba.

12 Ba a bese ba timbi mbusa, ba a bese ba timbi bubu, to mo wo nyi boli bwam, to mo wo;

13 Nyuñgu abu e e soñgo nyi telami: na beyeme babu ba ondo, ekembe ya pe ye wasi a bepopo babu;

14 Midumbu mabu me lunda na malo na njuñgi;

15 Miendi mabu mi nya miila o koma maiya;

16 Dibumbe na ndutu de^o belemo babu,

17 Ngia ya mosaŋgo ba si bii.

18 Boŋgo ba Loba bo titi na miso mabu.

19 Ndi biso di bii na to njika mbenda e top-pino, e toppi na babo ba be wasi a mbenda, na midumbu mese mi makwesebe, na wasi nyese ba timbi bubi o boso ba Loba.

20 Ebanja o nyulo bebolu ba mbenda to eyubo e si matem na sii o boso bau. Ebanja o nyulo mbenda de dibie da bubi.

21 NDI tatanu bosan̄gi ba Loba e si be mbenda, e biisabe, e kusi mbuñ o nyulo mbenda na batopperi,

22 Bosan̄gi ba Loba o nyulo jem̄ia o Jezu Krai na baa bese, na o moi a baa bese ba dube, ebanja baa bese be ka po;

23 Ebanja bese ba boli bubi, na ba si poi na esesa e wu na Loba

24 Ba kusi betemedi ba sii o nyulo ndolo au na wonja; o nyulo ekotedi ye o Krai Jezu;

25 Nu Loba lo tesino, jabia la bwa o nyulo jem̄ia la maiya mau, na na bosan̄gi bau bo mabiisabe o nyulo betombedi ba miubi ma iponda ya boso, o betattedi ba Loba,

26 Na bebiisedi ba bosan̄gi bau o yini iponda, na a mateme na sii, na timbise mo nyitem na sii nyu bene jem̄ia o Jezu Krai.

27 ? Na ndi kumba bo eno e. E makukabe. O nyulo njika mbenda, ya beboli e. Kem, ndi mbenda ya jem̄ia.

28 Ebanja biso di bii na motu a matem na sii o nyulo jem̄ia, e si be na bebolu ba mbenda.

29 ? A e ndi Loba la Baju, se to Loba la Basibii e. E, ya Basibii pe.

30 O eni e de Loba lo wo nyu matimba baboendi

etem na sii o nyulo jemia, na ba si boendi o nyulo jemia dabu.

31 ? Biso di nyamsino mbenda o nyulo jemia. Se to nika. E, di sikimedi mbenda.

BEPASI, IV.

NJIKA dambu di makwala na Abraham saŋgo asu na eyubo a aledino e.

2 Ebanja Abraham a timbi etem na sii o nyulo bebolu, a bene dambu da kumba: se to o bosoba Loba:

3 Ebanja nji etiledi a toppino e. Abraham a dube Loba, ndi e laŋgabe na mo ka bosaŋgi.

4 Ndi na moboledi, besauwidi bi si laŋgabe ponda ndolo, ndi ponda ewu:

5 Ndi nu yi si bola ebolu, ndi a dube na mo yi timbi babubi etem na sii, jemia dau di laŋgabe ka bosaŋgi.

6 Ka na David a laŋgwano bonamedi ba motu nyi ena Loba a langi bosaŋgi e si be ebolu, na,

7 Bonam na babo miubi mabu mi tombisabe, na mbindu abu e kumanibe:

8 Bonam na motu ye na Yehova a si mendi laŋga bubi.

9 Bono bonam bo poi o moi a baboendi, to o moi a ba siboendi e. Ebanja di ɔna jemia di laŋgabe na Abraham ka bosaŋgi.

10 Neni so e laŋgabe; ni iponda o ta o boendi, to o bi siboendi e. Se to o boendi, ndi o siboendi.

11 Ndi a kusa jeebau ya boendi, elattedi ya bosaŋgi ba jemia bena a bene o e siboendi bau, na a mabe saŋgo ya baa bese bu dube o bisiboendi; na na bosaŋgi bo maala laŋgabe pe na babo:

12 Ndi saŋgo ya ba boendi, na babo ba titi ndi boendi mene. ndi ba daigwa o mataŋga ma

jemia ya saṅgo asu Abraham, iponda isiboendi bau.

13 Ebanja se to na o nyulo mbenda, dikaki di bolabe na Abraham to mbolako au, ua a mabe mo-saṅgwedi ma wasi, ndi o nyulo bosaṅgi ba jemia.

14 Ebanja ye te babo ba be wasi a mbenda ba be basaṅgwedi, jemia e timbi 'wolo, na dikaki di nyam:

15 Ebanja mbenda e wani maliṅga, ndi uma mbenda e titi, bebuleli be titi.

16 Ndi dini di ta o nyulo jemia, na e mendi be ponda ndolo; na o isu dikaki di matiangani na mbolako yese. Se to na dini di e ya mbenda, ndi na di pe di e ya jemia ya Abraham, nu nyi e saṅgo ya biso bese.

17 Ka na e tilabe, Na timbi ua saṅgo ya gita la matumba, o boso ba Loba, o miso mau mene a dube, nu nyi boli lōnge ua bawidi, ndi a belino mambu ma titi ka na mabe;

18 Nu, itum na dipita a dube na dipita, na a matimba saṅgo ya gita la matumba, ponda na e toppobe, Nika ndi mbolako oṅgo e mendi be.

19 Ndi a si bobo na jemia, a si oṅgeli na nyulo au ka kwidi, ni ponda a ta bebe na ebwea la mibu, to na kwidi la esari a Sarah;

20 Ndi o nyulo dikaki da Loba, a si sonjo o nyulo penda, a ta ūginya na jemia, a dube Loba.

21 A ta a tiṅgami na di a bolino dikaki, a ta a wele bola.

22 Na ndi e laṅgabe na mo ka bosaṅgi.

23 Ndi e si tilabe o nyulo au momene na e laṅgabe na mo,

24 Ndi na o nyulo asu pe, na e mendi laṅgabe bisomene nyi dube na mo nyi pumbweli na kwidi Jezu Kraisi saṅgo asu;

25 Nu nyi bakabe o nyulo miubi masu, a pumbweli pe o nyulo betemedi basu ba sii.

BEPASI, V.

NA ndi di tem na sii o nyulo jem̄ia, di bene mosango na Loba o nyulo sango asu Jezu Krāis.

2 O nyulo au pe di kusi beingedi basu na nīi ndolo, otin ndi biso di temno, di bwa pe monyeinge na dipita da bosangi ba Loba.

3 Se to na yini mene, di bwa monyeinge o betakisedi basu, di bii na betakisedi basu di wane betattedi.

4 Na betattedi basu, bwam ; na bwam basu, dipita ;

5 Na dipita dasu di si solise biso, ebanja ndolo a Loba lo komia o milema masu o nyulo Mudii Mosangi, nu nyi bolabe na biso.

6 Ndi ni iponda di ta bobo, o iponda e duingamene Krāis a widi o nyulo batu ba bub̄i.

7 E si be na motu a wo o nyulo motu nyi tem na sii ; to e mendi be o nyulo motu a bwam mo wo a emedi wo :

8 Ndi Loba a bole biso epuseli la ndolo au teingene biso, na ni iponda di ta babubi, Krāis a widi o nyulo asu.

9 E buka dini di teme na sii o nyulo maiya mau, di maongisabe na maliuga ma Loba o nyulo au.

10 Ebanja di e te baasingedi, di lokomia na Loba o nyulo kwidi la Mun'au, neni biso ka na di lokomedi di si maongisabe o nyulo lonḡe lau.

11 Ndi se to dini mene, di bwa monyeinge na Loba o nyulo Sango asu Jezu Krāis, o nyulo au pe di kusi belokomedi.

12 E be te nika, ka na o motu mo wo bub̄i bu ingedi wasi, na o nyulo bub̄i, kwidi, na ndi kwidi di latteli o moi a batu bese, ebanja bese ba boli bub̄i ;

13 Ebanja na te na ni iponda ya mbenda, bub̄i

bu ta na o wasi : ndi bubu bu si laingabe uma mbenda e titi :

14 To o na kwidi di ania na Adam na te na Moses, o moi a babo mene ba si boli bubu ponda bubu ba Adam ; nu nyi ta bowan ba nu nyi maye.

15 Ndi se to ka bubu, nika pe ndi jemia la wonja : ebanja o nyulo te bubu ba motu mo wo, gita ba widino, ndolo ya Loba na jabia di enabe na di buka o ndolo ya motu mo wo Jezu Krais, teingene bagita.

16 Ndi se to ka mo wo a boli bubu, nika ndi jabia ; ebanja bekaisedi be poi o nyulo motu mo wo o bekwesedi, ndi jabia la wonja di poi o nyulo gita la miubi, na te na betemedi ba sii.

17 ? Ebanja o nyulo te bubu ba motu mo wo, kwidi e ania o nyulo motu mo wo, neni babo ba kusi gita la ndolo na jabia la bosaŋgi ba si maania na buka o lōnge o nyulo mo wo Jezu Krais e.

18 Na ndi, o nyulo bubu bo wo, e poi o moi a batu bese o bekwesedi ; nika pe o nyulo ebolu wo ya bosaŋgi, e poi o moi a batu bese o betemedi ba sii o lōnge,

19 Ebanja, ka na di sidube da motu mo wo gita ba timbi babubi, nika pe o nyulo edube ya motu mo wo, gita ba matimba bosaŋgi.

20 Ndi e buka, mbenda e poi na na bubu bu matōdone. Ndi uma bubu bu tōdone, ndolo e tōdo na di buka :

21 Na ka na bubu bu ania o kwidi, nikamene ndolo di mendi ania o nyulo bosaŋgi na te na lōnge la bwindia o nyulo Jezu Krais Saŋgo asu.

BEPASI, VI.

? NENI di makwalano e, ?Biso di matiŋgami na bubu, na ndolo ya Loba e matōdo e.

2 ? Se to nika. Neni so biso di widino na bubu, di mendi tiigami na mo e.

3 ? Binyo o sibil na biso bese di ta di dubisabe na Krai Jezu, di dubisabe na kwidi lau e.

4 Na ndi di pullabe mwemba mau na kwidi; na ka na Krai a sumwabe na kwidi o nyulo saiga la Tite, nika biso pe di madaingwa o belemo ba penya.

5 Ebanja di latti te na bowan ba kwidi lau, nika biso di mendi be na bepumbweli bau :

6 Di biino dini na modun masu manyulo mo ta mo panami na mo, na na nyulo ya bubu bu ma nyamsabe, na biso di si mabolea pe bubu.

7 Ebanja nu nyi widi a ongisabe na bubu.

8 Ndi ye te na biso di widi na Krai, di dube na biso di mendi ja mwemba mau ;

9 Biino na Krai a sumwabe na kwidi, a si wo pe : kwidi e si bene pe jania o moi au.

10 Ebanja kwidi yena a widino, a widi o nyulo bubu ; ndi longe yena a eno, a eno na Loba.

11 Na ndi o laiga binyomene widi na bubu, ndi o be mowenya na Loba o nyulo Krai Jezu Saigo asu.

12 O si sedi bubu bu ania o nyulo anyo nyi mawo, na o dube mo o bepuledi bau :

13 To o si bake belungi banyo bewesan ba bi saigi na bubu ; ndi bake binyomene na Loba ka babo ba e mowenya o nyulo kwidi, na belungi banyo bewesan ba bosaiigi na Loba.

14 Ebanja bubu bu si maania o moi anyo : binyo o si be wasi a mbenda, ndi ndolo.

15 ? Ndi ne, Biso di mabola bubu, ebanja di si be wasi a mbenda, ndi wasi a ndolo e. Se to nika.

16 ? Binyo o si bil, na nu yiena binyo o bake binyomene bautu o dube, binyo o be ndi bautu

na mo yiena o dubeno e: e be te bautu ba bubi
na te na kwidi, to o dubeno 'na te na bosangi.

17 Di soma Loba, to na o ta bautu ba bubi,
binyo o dube na molema bowan ba beleedi bena
o ta o bakabe.

18 Ndi o sungabe na bubi, o timba bautu ba
bosangi,

19 (Na toppi ka motu o nyulo bobo ba beyubo
banyo,) Na ka na binyo o bakeno belungi
banyo bautu ba miubi na bekwainyedi, nika-
mene bake belungi banyo bautu ba bosangi na
te na betemedi ba si.

20 Ebanja ni iponda o ta bautu. ba bubi o ta
wonja o nyulo etem na si.

21 ? Njika bepuma binyo o ta o bene o mano
mambu o nyul'au o bene bosolo tatanu e. Isu la
mano mambu me kwidi.

22 Ndi tatanu, wonjabe na bubi, o timbi bautu
ba Loba, udi o bene bepuma banyo na sangedi,
na isu lau longe la bwindia.

23 Ebanja besauwidi ba bubi be kwidi; na longe
la bwindia de jabia la wonja ya Loba, o Kras Jezu
sango asu.

BEPASI, VII.

A BONATI, na toppi na batu ba bii mbenda,
? Binyo o si bii na mbenda e bene nginnya o
moi a motu ka iponda a eno e.

2 Ebanja mutu nyi maba momi a tingami na
momi au o nyulo mbenda: ndi momi a widi te
a wonjabe na mbenda ya momi.

3 Nikamene ni iponda momi au a eno, a ma-
belabe mutu a mosungi a latta te momene na
motu nyi pepe; ndi momi au a widi te, a e
wonja na mbenda, ndi a si be mutu a mosungi
to a latti momene na nyipepe.

4 Na ndi a bonati, binyo pe o bwabe na mbenda o nyulo mokuku ma Kraisi, na binyo o lattabe na nyu pepe, momene nyu sumwabe na kwidi, na biso di mawane bepuna na Loba.

5 Ebanja ni iponda di ta wasi a beyubo, bepuledi ba bubu bu_u na mbenda, be pu_ungweli o belu_ungi basu na te na be wani bepuna ba kwidi:

6 Ndi tatanu di su_ungabe na mbenda, di widino na di otin ndi di aledino; na biso di bolea o o lōnge la penya la mudii, se to o lōnge la edun ya eyala.

7 ? Neni di makwalano e. Mbenda e e_u bubu e. Se to nika. Na si ta na bia ekon, e si be na mbenda e kwala na, Ua o si konone.

8 Ndi bubu o nyulo eanedi, e pu_ungweli tetin am nya bekonedi bese; ebanja e si be_u na mbenda, bubu bu titi.

9 Ndi na ta mowenya o iponda po; na ni iponda mbenda e poi, bubu bu timbi mowenya, na mba na widino.

10 Ndi eanedi yi e_u na lōnge, di ta kwidi na mba:

11 Ebanja bubu o nyulo eanedi, e wondi mba, ndi o nyulo au, e bo_o mba.

12 Na ndi mbenda e e_u bosangi, na eanedi bosangi. na etem, na bwam.

13 ? Na ndi di di e_u bwam di timbi kwidi na mba e. Se to nika. Ndi bubu na e mendi biisabe bubu, e pu_ungweli kwidi tetin am o nyulo bwam: na bubu o nyulo eanedi e matimbi bubu bondene.

14 Ebanja di bi_u na mbenda di e_u ya Mudii; ndi mba na_e ka eyubo, sibisabe wasi a bubu.

15 Ebanja di na bolino, na si biino; ndi di na pulino, na si bola; ndi di na asinge, na bola.

16 Na boli te di na si pulano, na teme mbu_u na mbenda e e_u bwam.

17 Na ndi se to mba pe nyi boli mo, ndi bubi bu ja o tetin am.

18 Ebanja na bii, na bwam bi si ja tetin am, tetin a beyubo bam; ebanja dipuledi di e na mba, ndi o bola di die bwam di titi.

19 Bwam na pula bolano, na si boli; bubi na si emedi, na bolino.

20 Na ndi, na boli te di na si pula, e titi mba nyi boli mo, ndi bubi bue tetin am.

21 Na soi ndi mbenda tetin am, na na pulino bola bwam, bubi bue na mba:

22 Ebanja na dolisani o mbenda a Loba ponda nyulo ya tetin;

23 Ndi na eni mbenda epepe o beluŋgi bam, di anana diŋgise mbenda di e o mudii mam, na wanino mba mokoma na mbenda ya bubi bue o beluŋgi bam.

24 A mba motu ndutu! ? Nja a wele suŋga mba na yini nyulo la kwidi e.

25 Na soma Loba o nyulo Jezu Krai, saŋgo asu. Na ndi mba mbamene na mudii mam na bolea mbenda ya Loba, ndi na mukuku, mbenda ya bubi.

BEPASI, VIII.

NA ndi bekwesedi be titi na babo ba be o Krai Jezu; babo ba si daŋgwa ponda beyubo, ndi ponda Mudii.

2 Ebanja mbenda ya Mudii ma lōŋge o Krai Jezu e wonja mba o nyulo mbenda a bubi na kwidi.

3 Ebanja di di si ta o ŋgiinya ya mbenda o boli. e ta bobo o nyulo beyubo, Loba a lomino Muna au momene o bowan ba beyubo ba bubi, na o nyulo bubi, a kwese bubi tetin a beyubo;

4 Na na bepuledi ba mbenda be malunda na biso nyi si daŋgwa ponda beyubo, ndi ponda Mudii.

5 Ebanja babo ba be ponda beyubo ba oŋgeli mambu ma beyubo, ndi babo ponda mudii, mambu ma mudii.

6 Ebanja bepuledi ba beyubo be kwidi, ndi bepuledi ba Mudii me lōnge na mosaŋgo;

7 Ebanja bepuledi ba beyubo be bosinga diŋgise Loba: e si be wasi a mbenda ya Loba, e siwele be;

8 Ndi babo ba be o beyubo, ba si wele dolisani Loba.

9 Ndi binyo o titi o nyulo beyubo, ndi na Mudii, ve te na Mudii ma Loba mu ja o tetin anyo. Ndi to motu a si bene te Mudii ma Krai, a titi nyau.

10 Ndi Krai a e te na binyo, beyubo be widi o nyulo bubu, ndi mudii me lōnge o nyulo bosaŋgi.

11 Ndi Mudii ma nu nyi sunwi te Jezu Krai o nyulo kwidi a ja na binyo, nu nyi sunwi Krai o nyulo kwidi a mendi bola lōnge pe o manyulo manyo ma pula wo o nyulo Mudii mau mu ja o tetin anyo.

12 Na ndi, a bonati, biso di jaledi ewu, se to na beyubo, e ja ponda beyubo;

13 Ebanja o ja te ponda beyubo, binyo o mendi wo; ndi o nyulo Mudii o bwa beboledi ba beyubo binyo o maala be mowenya.

14 Ebanja ka gita ba dieri na Mudii ma Loba, ba be bana ba Loba.

15 Ebanja o si ta o kusa mudii na mokoma, tiŋgaminu binyo na boŋgo: ndi binyo o kusi Mudii ma muna, na mo ndi di eya, Abba, Tite!

16 Mudii mene mu boli mbuŋ na mudii masu, na biso di e bana ba Loba;

17 Di e ta bana, basaṅwedi pe, basaṅgedi ba Loba, basaṅwedi mwemba na Kraiṣ; ye te di takisabeno mwemba mau na di ma saṅisabe mwemba mau.

18 EBANJA na laṅga betakedi ba nini iponda ka titi dambu, di meni te mo na esaṅgi di mendi biisabe tetin asu.

19 Ebanja beombwedi ba bewekedi ba tatta na betattia bebiisedi ba bana ba Loba.

20 Ebanja bewekedi be sabisabe wasi na ewolo, se to na gemia dau, ndi o nyulo mo nyi sabisabe mo wasi, na dipita,

21 Ebanja bewekedi mene pe a masuṅgabe na mikoma ma ebodu na te na wonja ya esaṅgi ya bana ba Loba.

22 Ebanja biso di bii na bewekedi bese be sunjumedi mwemba; bo beni isisi mwemba mo wo na te na nini iponda:

23 Ndi se to bewekedi mene, biso pe to na di beni bepuma ba bosu ba Mudii, biso mene di masunjamia tetin asu, di tattino belunda ba bebeledi ba bana, ekoto ya manyulo masu.

24 Ebanja o nyulo dipita di oṅgisabe; ndi dipita di enabe di titi dipita; ebanja di mo wo a enino, neni a maapiteno e.

25 Ndi di di si enino, biso di apite te mo, di latta mo na etattedi.

26 Nikamene Mudii pe mu oṅgwane bobo basu: ebanja bo bwam biso di sosumea di si biino, ndi Mudii momene ma toppia o nyulo'asu, na besunjamia bi si matoppobe;

27 Ndi nu nyi wassi molema, a bii bepuledi ba Mudii, ebanja a toppia o nyulo basaṅgedi, ponda gemia da Loba

28 Ndi biso di biina na babo ba tondi Loba,

14 ? Neni di makwalano e. ? Be si tem na sii be e na Loba e. Se to nika!

15 Ebanja a toppo na Moses, Na emedi bene ndedi na to nja na benino ndedi; na emedi boo ndolo na to nja na boono ndolo.

16 Na ndi e si be na nu nyi emedi, to nu nyi nya-miila, ndi na Loba nyi bene ndedi.

17 Ebanja etiledi e toppi na Faro, O nyulo dini dambu mene na abweli ua, na na mialea ngiinnya am tetin oiigo, na na dina dam di malangabe o wasi nyese.

18 Na ndi to nja a emedino a bene ndedi, na to nja a emedino, a timbise bwambi.

19 Ua o maala kwalani mba na, ? Neni ebedino toppo bwambu ba njom; nja a eki gemia dau e.

20 A motu, se to nika, nja nyie ua na o toppo bwambu dingise Loba e.

21 Yuma e pongobe e makwalane na nyi pongo mo, ? Nji na o weki mba nanu e. Moundedi a si bene ngiinnya o moi a eweya, o nyulo mbundu mowo o pongo ewa ewo o edube, na wo odisidube.

22 Ndi nji, Loba a emedi te biise malinga mau na leile ngiinnya yau, a aledi na betattedi bendene bewa ba malinga pongobelabeno na dibumbe;

23 Ndi na a maala biise mbwan ma bosangi bau teigene bewa ba ndedi, bena a boisani na esangi o iponda boso,

24 Ya biso, nu nyi a bele, se to Iju mene, ndi na Basibii.

25 Ka na a toppi o Hosea, Na emedi bele babo bona bam, babo ba titi ndi bona bam, na nu Motondedi nyu si ta Motondedi:

26 Ndi e mendi be, o nma e toppobe na babo, Binyo o titi ndi batn bam, otin ndi ba maala belate bana ba Loba la mowenya.

27 Isaia pe a toppi o nyulo Israel na, To mo-
songi ma bana ba Israel ba be ndi ka mikoko ma
sauwa, di diabe di maongisabe;

28 Ebanja a emedi bolle bolangi, na ke mo
esungu o bosangi; ebanja bolangi bosadi Loba
a emedi wana o moi a eyundi.

29 Ndi ka na Isaia a toppo pe o boso, Ebe te
na Yehova ya mamuti a dia biso mbolako, biso
di ta ka Sodom, di timbi pe ka Gomorra.

30 Na ndi neni di makwalano e: Na Basibii ba
si bupe bosangi, ba kusi bosangi, bo bosangi bo
wu na jemia.

31 Ndi Israel ba ba bupe mbenda ya bosangi
ba si kusi mbenda.

32 ? Ne, Ebanja se to na jemia, ndi o nyulo be-
bolu ba mbenda, ba sonjo o di idali da besonjedi;

33 Ka na e tilabe, Ombwa na nengeli o Zion
idali da ndendeli na idali la malinga; ndi to nja
a dube na mo a si masolisabe.

BEPASI, X.

A bonati, bepuledi ba molema mam na moka
mam be na Loba o nyulo abu o jongise.

2 Ebanja na teme mbuñ abu na ba bene conya
na Loba, ndi se to ponda dibie:

3 Ebanja ba si enino bosangi ba Loba, ndi ba
pula teme bosangi babu, ba si sibisabe bamene
wasi a bosangi ba Loba.

4 Ebanja Kraisi a e isu la mbenda o nyulo
bosangi, o motu nyese nyi dube.

5 O bia Moses a leile bosangi boe ya mbenda,
na motu nyi maboli mo a mabe mowenya otin.

6 Ndi bosangi boe na jemia bo kwali na, O si
toppo na molema mingo ? Nja a maabwa o moi
e; e biana o wana Kraisi wasi;

7 To nja a maala wasi o njiba e; e biana wana Krai o moi o nyulo kwidi.

8 ? Ndi neni e toppino e. Eyala e e bebe na ua, o modumbu moŋgo, na o molema moŋgo; eyala ya jemia yena biso di laŋwa,

9 Ebanja o emedi te puseli na modumbu moŋgo Saŋgo Jezu, na dube o molema moŋgo na Loba lo pumbweli mo o nyulo kwidi, o maŋgisabe.

10 Ebanja na molema jemia e biisabe na te ua bosaŋgi; ndi na modumbu e mapuselino na te na joŋgise.

11 Ebanja betiledi be toppino, To nja a dube na mo a si masolisabe.

12 Ebanja nya na nya e titi na Baju na Bagreki, ebanja saŋgo mene ya bese a e mbwan teŋgene bese ba poi na mo.

13 Na motu nyese to nja a mendi beli na dina da Yehova a maŋgisabe.

14 ? Neni so ba mabeli na mo o nyul'au ba si siŋgi e. Ndi neni ba wele siŋga e si be na mo-laŋgwedi e.

15 Ndi neni batu ba malaŋgwia, e si bena ba lomabe e. Ka na e tilabe, Njika bwam boe na mataŋga ma babo ba laŋwa molaŋgo ma bwam ma mosaŋgo, ba wana molaŋgo ma bwam ma mambu ma bwam.

16 Ndi se to babo bese ba lelli matoi na molaŋgo ma bwam. Ebanja Isaia a kwalina, A Saŋgo nja a dube miŋgo masu e.

17 Na ndi jemia e wu na miŋgo, ndi miŋgo mie o nyulo eyala ya Krai.

18 Ndi na ona, Babo ba si siŋgi e. E e buki ni, doi dabu di aluno o beyundi bese, na beyala babu o masu ma wasi nyese.

19 Ndi na ona, Israel a si biie, O boso, Moses a

kwalina, Na maala abweli binyo na babo ba titi ekumbu, na bwa babo kodi na itumba ya elema.

20 Ndi Isaia a e bwemba, a ona, Na diabe na babo ba si pulise mba, na biisabe na babo ba si uweli mba.

21 Ndi o nyulo Israel a ona, Bunya buese na sambise maa inam, na batu ba si dube, na dipamo.

BEPASI, XI.

NDI na ona, ? Loba a pumbi one^{er} bona bau e, Se to nika, Ebanja mba na e bona Israel, mbolako a Abraham, mbia ma Benjamin.

2 Loba lo si pumbi bona bau babo a biino o beboteri. Binyo o si bii eyala etiledi e toppono o Ilija, neni a toppia Loba diingise Israel, na,

3 A Saingo ba boo batopperi boingo, ba pumba wasi mio moingo; ndi mba na dia mpom mbamene, ndi ba pulise long'e lam.

4 Ndi njika eyala Loba lo alabe na mo e. Na dia na mbamene lokuli la batu samba, babo ba si numi dibongo o boso ba Baal, tom.

5 Nika ndi o nini iponda, Bediedi be dia ponda eposedi ya ndolo.

6 Ndi e ye te ndolo, e titi pe ndi bebolu; ebanja ndolo e si mabe ndolo; ndi e be te na bebolu, e si ma be ndolo; ko na ebolu e si mabe ebolu.

7 Nji di dia e, Israel a pulise di di si kusi. Ndi bapossedi ba kusi mo, ndi badiedi ba timbi bwambi.

8 Ka na e tilabe, Loba lo boli babo mudii ma tiya, miso mi si wele ene, na matoi mu si wele siinga na te na bona bo einge.

9 Ndi David a ona. Esedi tabili abu e timbi elambi, na epese, na idali la ndendeli na babo, na etimbiseli,

10 Esedi miso mabu mi timbi ndima na ba si maene, na mbusa abu e nuŋgami wasi bunyate.

11 Na ona, Babo ba sonjo na na ba maala ko e. Se to nika, Ndi o nyulo betimbedi babu mbusa, joŋgise di poi na Basibii, o puŋgwa babo na kodi.

12 Ndi betimbedi babu be mbwaŋ ma wasi na bepumbedi babu mbwaŋ ma Basibii, ? neni so belundedi babu be mabeno e.

13 NDI o bia na toppi na binyo Basibii: ka na e mololoma ma Basibii, na dube ebolu an,

14 To na o nyulo nya na maala puŋgwa babo ba be ka eyubo an, na oŋgise doŋgo dabu.

15 Ebanja bepumbedi babu be ta belokomedi ba wasi; neni nya bekusedi babu bieno ko lōŋge o nyulo kwidi!

16 Ye te bepuma ba boso be bosaŋgi, bese pe be bosaŋgi; moaŋga moe bosaŋgi, mikanju pe mie nika.

17 Ni doŋgo da mikanju mi buedi te wasi, ndi ua nyu e olivi ekwain, o lattabe pulisani babo, ndi o timbi mokusedi ma miaŋga na mawoŋgi ma olivi mwemba mabu,

18 O si kumba diŋgise makanju, ndi o kumba te diŋgise babo, o bia na e titi ndi ua nyi bambe moaŋga, ndi moaŋga moe ua.

19 O emedi kwala na, Mikanju mi buedi, na, mba na malattabe na mo.

20 E, o nyulo dibaŋga dabu, ba buleli wasi, ndi ua o temno o nyulo jem̄ia, o si be kanjo a molema, ndi o bwa boŋgo;

21 Ebanja Loba lo si oŋga te mikanju a wekiuo, o bia ko a si oŋga ua.

22 Ombwa! bwam na bwemba ba Loba: tei-gene babo ba kwidi wasi, bwemba, ndi teigene

binyo, bwam ba Loba, ye te na o tiŋgami na bwam, ndi o si tiŋgami te, o makebe wasi.

23 Ndi babo te ba si tiŋgami te na di baŋgi dabu, ba maala lattabe pe otin, ebanja Loba lo wele latta pe babo.

24 Ebanja ua o noŋgobe te o nyulo olivi ekwain, ndi o lattabe na olivi a bwam diŋgise ewekedi, ? neni so mini nikanju ma ewekedi mi si malat-tabeno na o olivi abu mene e.

25 Ebanja a bonati, na si pula na binyo o mabe elema o nyulo yini eyukedi, ko o be te jaŋgwa na mianu inabu, na bwemba o epasi e poi o moi a Israel, na te na belunda la Basibii be poiye.

26 Nika ndi Israel yese ba maŋgisabe; ka na e tilabe, Mosuŋgwedi mo maala wa o nyulo Zion, a matimbi mbusa miubi itum na Yakov.

27 Dini ndi de mali mam na babo, na na noŋgo one miubi mabu.

28 Ndi o nyulo molaŋgo ma bwam, ba be baa-siŋgedi o nyulo anyo, ndi na o nyulo bepossedi, ba tondabe o nyulo basaŋgo :

29 Ebanja mabia na bebeledi ba Loda be si madutabe.

30 Ka na binyo o iponda boso o si dube Loba, ndi o kusi ndedi o nyulo dibaŋga dabu;

31 Nika pe babo tatanu ba si dube, na na o ndedi e leabe na binyo, babo pe ba mendi kusa ndedi.

32 Ebanja Loba a kwese babo bese o dibaŋgi, na a malea ndedi na bese.

33 Ombwa njika nya jaŋgwa na dibie da Loba' Neni bekaisedi bau be si mawassabe, na bedemo bau bi si sobe!

34 ? Ebanja nja a ta a bia bobia ba Yehova e. ? To nja a ta motu a mianu e.

35 To uja nyi a ta a bola na mo, ndi e mendi sauwia pe na mo.

36 Ebanja na mo, na o nyulo au, na te na mo mambu mese maę. Na mo bosaŋgi bo be mba na mba. Amen.

BEPASI, XII.

A bonati, na sosumedi binyo, o nyulo ndedi a Loba, na o boli manyulo manyo jabia ya mowenya na Loba, bosaŋgi, na duŋgameni; e de ebolu anyo ya bwam.

2 Ndi o si be ka bano ba wasi; ndi o weŋgisa-be o nyulo betimbisedi ba midii manyo, na o mapuseli gemia da Loba, bwam, na jaŋgamia, na belundedi.

3 Ebanja o nyulo ndolo bolabe na mba, na kwali na motu nyese tetin anyo, na a si oŋgeli o nyulau mene e buka na e duŋgamene, ndi a oŋgeli na item ponda na Loba a boli na motu nyese dimeni da jemia.

4 Ka na biso di bene beluŋgi gita o mukuku mo wo, ndi beluŋgi bese bi si bene ebolu ewo.

5 Nikamene biso gita die mokuku mowo o Krai, ndi bisomene di be beluŋgi o mo wo na nune.

6 Na ndi di kusi te mabia mie nya na nya ponda ndolo nyi bolabe na biso, O laŋgwa be-diŋge ponda belundedi ba jemia;

7 To beluŋgedi ba pepe, na beluŋgedi, to nya lea, na beleedi;

8 To nu nyi duta bapepe, na bedutino; nu nyi a bolano, na molema mo wo; nu nyi a ania, na titimbe; nu nyi lea ndedi, na monyeŋge.

9 O bwa ndolo e si be na mawondon. O asiŋge di die bubi, tiŋgami na di die bwam.

10 Lea ndolo o mowo na nune na ndolo a bona

saṅgo ; bola edube o mo wo na nune ;

11 Se to na bwala o bebolu, o nginnya a mudii bolea Loba.

12 Bwa monyeṅge o dipita, ndi o tatta o ndutu ndene ; kane bibi bese ;

13 Abane ka basaṅgedi ba pulino ; kolonḡoni yongo bunyate.

14 Namse babo ba takise binyo ; nanse, se to loa.

15 Bwa monyeṅge na babo ba bwea monyeṅge ; eya na babo ba eya.

16 O be ya molema mo wo na nune ; o si iinḡelani mambu ma asam, ndi o sibise molema na batuedi. O si be jaṅḡwa na mianu mongo.

17 O si timbisele bubi o nyulo bubi, o koteli mambu na edube o mioso ma batu bese.

18 Ye te na o wele, ja na mosaṅgo na batu bese.

19 A bandolo, o si timbiseli o nyulo anyo mene, ndi o bola begedi na maliṅga ; ebanja e tilabe, Betimbiseli be ndi bam ; na emedi sawwia, Yehova a kwalino.

20 Na ndi moasiṅgedi onḡo a bwa njai, dese mo ; a bwa te nyonḡi, bola mo nyo ; o boli te nika o ma onḡa makalandu ma wea o moi a molopo mau.

21 O si sedi bubi bo buka ua, ndi o buka bubi o nyulo bwam.

BEPASI, XIII.

ESEDI motu nyese a sibise momene na baanedi, ebanja baanedi ba titi e si be na Loba ; ndi babu ba be ba tesabe na Loba.

2 To nja a baṅḡi moanedi, a baṅḡi mieka ma Loba ; ndi babo ba baṅḡi, ba mendi kusa dibumbe na babomene.

3 Ebanja baanedi ba si be bonḡo na bebolu ba bwam, ndi na bubi. Na ndi o si emedi te bwa

moanedi bōngo. Bola bwam, ndi o makusa isesa na mo.

4 Ebanja a e moboledi ma Loba na biinyo o nyulo bwam. Ndi o boli te bubi o mabwa bōngo, ebanja a si aledi pō na ewolo; a e moboledi ma Loba, motimbiseri na maliinga na nu nyi boli bubi.

5 Na ndi o ma sibise binyomene wasi se to na maliinga mene, ndi na mudii.

6 O nyulo nika pe o sauwia njaŋgi; ebanja ba bē baboledi ba Loba, ba tiŋgami bola bini ebolu mene.

7 Na ndi bola na bese di di duŋgamene; njaŋgi na ba aŋgameni kusa njaŋgi; bowen na babo ba kusi bowen, bōngo na babo ba kusi bōngo, idube na babo ba kusi edube.

8 O si alia to motu na motu ewu, ndi tōndo mo wo na nune; nu nyi tōndo nune a lundise mbenda:

9 Yini mene, Ua o si wite mosungi, o si bwa, o si iba, o si bakeli motobbo, e si konone; ndi to njika eanedi e dia, e lattami na yini eyala, Tōndo mwemba moŋgo ka uamene.

10 Itōndi e si wane bubi na mwemba mau; itōndi ye belundedi ba mbenda.

11 Ndi bola dini o biino iponda, e duŋgamene na o waiyo: ebanja joŋgise lasu de bebe buka na iponda di selino dube.

12 Bulu bu tombi, mwese me bebe; esedi biso di pumba one bebolu ba muititi, esedi biso di botise bisomene na bewesan ba mwenene.

13 Esedi biso di daigwa na beleino ba bwam ka o mwese; se to na mosungi na soki, se to ba nyoŋgi ba bitu na benjo, se to na mitaŋgu na diwinako.

14 Ndi botise binyomene na Saŋgo Jezu Krai: o si oŋgeli eyubo o lunda bepuledi bau.

BEPASI, XIV.

NU nyi bobo o jemia, bola mo dia, se to na o kaise mianu.

2 Ebanja mo wo a dube na a wele da to nya, nunu nyi bobi a da mabunji.

3 O si sedi nu nyi dedi a banga nu nyi si dedi; o si sedi nu nyi si dedi a bangi nu nyi dedi, ebanja Loba a kusi mo.

4 Nja nyie ua nyi makaise moutu ma nune e, na sango au mene ndi a temno to ko wasi. Ndi a mendi teme, ebanja Yehova a wele nenge mo item na sii.

5 Motu mo wo a langi bunya bo wo bo buki bopepe; nune a langi minya mese. Esedi motu motu a jai dau jongedi a molema.

6 Nu nyi a langi bunya, a langi mo na Yehova; (nu nyi si langa bunya, ua Yehova a si langi;) nu nyi dedi, a dano na Yehova, a somi Yehova; nu nyi si dedi, na Yehova a si dano, ndi a somi Yehova.

7 Ebanja to mo wo ya biso a titi na momene to mo wo a si mawo na momene.

8 To na biso di eno, di e na Yehova, to di wo-no di wo na Yehova; na ndi to neni di eno to wo, Yehova ndi a bene biso.

9 Ebanja o nyulo dini isu Krais a widi, a e pe mowenya, na a matimba Sango ya bawidi na bawenya.

10 ? Ndi nja ua o kaise muna sango ongo e; to nja ua o bangi muna sango ongo e. Ebanja biso bese di mendi teme o boso begedi ba moka ma Krais:

11 Ebanja e tilabe, Ka mba na eno, Ekwali Yehova, mabongo mese ma mendi nungami na mba, na eyeme lese lo mapuseli na Loba.

12 Na ndi biso bese mo wo na mowo di ma bola bolaŋgi na Loba.

13 Na ndi o si sedi biso di kaise pe mo wo na nune; ndi di matŋngami bola dini, na to motu mo wo a si maneŋge yuma ya sonjo o ŋgia ya muna saŋgo au, to yuma ma iko.

14 Na bi, na leabe na Saŋgo Jezu, na to dambu di si e mbindu na momene, ndi na nu nyi laŋgi mo mbindu, di e mbindu na mo.

15 Ndi muna soŋgo oŋgo a bene ndutu o nyulo mada moŋgo, bedaŋgeri boŋgo bi si do_{di}. O mada moŋgo o emedi nyamse muna saŋgo o nyul'au ndi Kra_{is} a widino.

16 O si sedi bwam boŋgo be be betoppedi ba bubi:

17 Ebanja jania da Loba di titi mada na be_{yoni}, ndi bosaŋgi na mosaŋgo na monyeŋge o Mudii Mosaŋgi.

18 Nu nyi bolea Kra_{is} o mano mambu, a kusabe na Loba, a teme bwam na batu.

19 Na ndi esedi biso di bupe mambu mi wana mosaŋgo, na mambu o nyul'au di maŋgwane mowo na nune.

20 O nyulo mada o si nyamse ebolu ya Loba. Nambadi mambu mese me esaŋgi; ndi e e bubi na na motu nyi dano na bubi.

21 E si de bwam na o da nyama to nyo wain, to bola to dambu o nyul'au muna soŋgo oŋgo a sonji, to a ko, to a timbi bobo.

22 O bene te jem_{ia}, a bia mo na uamene o boso ba Loba. Bouam na nu motu nyi si kwese momene o di dambu a bolino:

23 Ndi nu nyi si dube, a da te, a kwesabe tatanu, ebanja a dano e si be na jem_{ia}: ndi mese ma si wu na jem_{ia} me ndi bubi.

BEPASI, XV.

NA ndi biso di e ngiinya, e duingamene na di oingwane penda ya babobi, se to pulise moyau masu.

2 Esedi biso bese di pulise bwam ba mwemba o nyulo nyakedi babu.

3 Ebanja Krai mene a si pulise moyau mau; ndi e tilabe, Bekumbwedi ya babo ba kumwa ua, e kwidi o moi am.

4 Ebanja to njika eyala e tilabe o iponda boso, e tilabe na beleedi basu, na na biso o nyulo etatta na elokomedi e wu na betiledi, di makusa dibie.

5 Na pula na Loba la itatta na belokomedi a maala boli binyo molema mo wo ponda na Jezu Krai.

6 Na na molema mo wo na modumbu mo wo binyo o masesa Loba, Tite ya Saingo asu Jezu Krai.

7 Na ndi, kusa mowo na nune ka Krai a kusi binyo o bosaingi ba Loba.

8 Ebanja na ona, Krai a ta moboledi ma ba boendi o nyulo mbadi a Loba, o tingani makaki bolabe ma basango;

9 Ndi na Basibii ba sesi Loba o nyulo ndedi au; ka na e tilabe, O nyulo yini na mendi puseli na ua pulisani Basibii, na loingo na dina doingo.

10 Ndi a ona pe, Binyo Basibii, bwa monyeenge, mwemba ma bona bau.

11 Ndi pe, Sese Yehova, binyo Basibii bese, sesa mo matumba mese.

12 Ndi pe, Isaia a ona, Moanga ma Jesse, mo mendi be, nu nyi mendi poi a maania o moi a Basibii; na mo Basibii ba mendi lakise.

13 Na pula na Loba la dipita a malundise binyo na monyeenge mese na mosango o edubino, na o

be lunda na dipita, o nyulo ñgiñnya ya Mudii Mosaiigo.

14 NDI mbamene na bii na binyo a bonati, na binyomene o e lunda na bwam, lundisabe na dibie dese, o wele pe toppone mowo na nune.

15 To o na, A bonati, na fili na binyo na wonja o di dimene, ba wanino epenya o joñgedi, o nyulo ndolo e bolabe na mba ya Loba.

16 Na na mabe moutu ma Jezu Kraiis o bebolu na Basibii, bolino ebolu o molañgo ma bwam ma Loba; na na jabia la Basibii di makusabe, sañgisabe o nyulo Mudii mosaiigi.

17 Na ndi na bene ekumwan am o Jezu Kraiis ya mambu ma me na Loba.

18 Ebanja na si emedi toppo o nyulo to dambu dena Kraiis a si bola o nyulo am, na na Basibii ba matimba badubedi o eyala na ebolu,

19 O ñgiñnya ya eembai na bebolu bondene o ñgiñnya ya Mudii, na ndi na te na Jerusalem na mindi me bebe na te na Illuriko na lunda eyala ya Jezu Kraiis.

20 Ndi na pulise lañgwa molañgo ma bwam, se to uma Kraiis a lañgwabe, na na si maluiga o moi a beyuto ba nupepe, ndi ka na e tilabe,

21 Na babo e si matoppobeno, ba mendi ene; ndi babo ba si siñgino ba mendi bia.

22 O nyulo yini na ekabe ñgeri gita o ye na binyo;

23 Ndi tatanu, na si bene pe bwambu o wanu uma, ndi o mibu gita na pula ene binyo na bepiledi bendene,

24 To njika iponda na noñgo ilondo lam na te na Spanian, na emedi poiye binyo; ebanja na bene dipita o ene binyo o ilondo lam; na wanabe na binyo o ñgia lam ni iponda na lunda na bwam banyo.

25 Ndi tatanu na ala o Jerusalem, o ebolu ya basangedi.

26 Ebanja e dolisani babo ya Makedonia na Akaia o koteli njan̄gi o nyulo basangedi batuedi be o Jerusalem.

27 Nambadi e dolisani babo; ndi ba aledi bewu na babo. Ebanja Basibii ba kusi te mambu mabu ma mudii, bwam na babo ba timbiseli mambu ma wasi.

28 Na ndi ni iponda na boli yini ebolu, na tīnga na babo bini bepuma, na emedi tomba o Spanian, o nyulo mundi manyo.

29 Ndi na bii, ni iponda na poi na binyo, na mendi poi o belundedi ba bonam ba Krai.

30 Ndi na sosumedi binyo, bonati, o nyulo Sāngo asu Jezu Krai, na o nyulo ndolo ya Mudii, na o sosumedi bwambi o nyulo am mwemba am.

31 Na mba na masungwabe na babo ba si dube o Judea; ndi na bebolu na benino o nyulo Jerusalem e makusabe na basangedi;

32 Na na mendi poiye binyo na monyēnge o nyulo gemia ya Loba, na ma embe mbamene mwemba manyo.

33 Na pula na Loba la mosaigo lo be na binyo bese.

BEPASI, XVI.

NA lomedu na binyo Febe ari asu, a e moutu a mwemba yie o Kēnkrea;

2 Na o kusi mo bwam o boso ba Sāngo, ka e dūngameni basangedi, na o ōngwane mo o bwambu bau ka a mapulano binyo; ebanja a ta mōngwanedi ma bagita, na mba pe.

3 Soma Priskau na Akulan baonigwanedi o Krais Jezu,

4 Ba neñge nyuñgu abu o nyulo lōñge lam; na boli babo masoma, se to mbamene ndi mwemba mese ma Basibii.

5 Soma pe mwemba mue o ndabo abu.

6 Soma Epaineton nyandolo am, a e bepuma ba boso ba Akaia na Krais, soma Marian nu nyi boli ebolu a bwam na biso.

7 Soma Andronikon, na Junia, mbia mam, na mwemba mam ma ndabo a beboa, ba ba bene dina pulisani bamololoma, ba ta pe o Krais o boso bam.

8 Soma Amplian, nyandolo am o ñgata ya ndolo ya Krais.

9 Soma Urbano moonigwanedi masu o Krais, na Staku, nyandolo am.

10 Soma Appele kusabe na Krais, soma babo ba be ya Aristobulo.

11 Soma Herodian mbia mam. Soma babo ba be ya Narkisso, ba ba be o Sañgo.

12 Soma Trufaiua na Trufosa, ba boli ebolu o Sañgo, Soma Perse nyandolo, nu nyi boli bebolu gita o Sañgo.

13 Soma Rofon possobe na Sañgo, na nyañgo au na yeve.

14 Soma Asunkrito, Flego, Hermas, Patroba, Erme, na bona sañgo ba be na babo.

15 Soma Filologa, na Julia, Nerea na ari au, na Olumpa, na basañgedi bese ba be na babo.

16 Soma mo wo na nune na masoma ma mosañgi. Mwemba a Krais ba soma binyo.

17 A bonati, na sosumia binyo, ombwa babo ba wani jabani na mitañgu, e si be na beleedi o kusino; teme itum na babo :

18 Ebanja babo be nika ba si bolea Saigo asu Jezu Krai, ko babomene; ndi o nyulo bekwaledi ba bwam ba wondo milema ma bautu.

19 Ebanja edube anyo e biisabe na batu bese; na ndi o nyulo anyo na bwa monyeenge; ndi na pula na binyo o mabe jaigwa na dambu da bwam, na bautu ponda dambu da bubi.

20 Na pula na Loba la mosango a doseli Satan wasi a mataiga manyo dibokimene. Ndolo ya Saigo asu Jezu Krai be na binyo. Amen.

21 TIMOTI moboledi na mba, na Lukia, na Jason, na Sosipatri mbia mam ba somi binyo.

22 Mba Turtia, nyi tili yini kalati, na somi binyo o Saigo.

23 Gaius monegedi am, na mwemba mese, a somi binyo. Erastus, saigo a mudi a somi binyo, na Kwarto muna saigo.

24 Ndolo ya Saigo asu Jezu Krai be na binyo bese. Amen.

25 Na mo nyi wele nginnya o bola binyo ponda molaigo mam na belangwedi ba Jezu Krai, ponda bebiisedi ba besuka be utabe na beboteri ba wasi.

26 Ndi tatanu di enabe na o nyulo betiledi ya batopperi, ponda eanedi ya Loba la bwindia, di biisabe na matumba mese na te na edube ya jemia.

27 Na Loba lo wo mene jaigwa, o nyulo Jezu Krai esesa e bolabe, mba na mba. Amen.

KALATI YA BATU BA KORINTO.

EPASI, I.

PAUL, belabe mololoma ma Krais Jezu o nyulo gemia ya Loba, na Sostene muna sango,

2 O mwemba ma Loba, sangisabe o Krais Jezu, nyi diabe o Korinto, belabe basangedi, ka na bese ba belino na dina da Sango asu Jezu Krais, o uma yese, Sango abu na asu.

3 Ndolo na binyo na mosango e wu na Loba Tite yasu na Sango Jezu Krais.

4 Na some Loba lam o nyulo anyo yese o nyulo ndolo ya Loba bolabe na binyo o Krais Jezu;

5 Na mambu mese na binyo o timbise mbwan na mo, o beledi bese na dibie dese;

6 Nika na mbui ma Krais, e tingami tetin anyo;

7 Na na binyo o si be mbusa o jabia la udolo; tattino bebisedi ba Sango asu Jezu Krais.

8 Nu nyi mendi tingami binyo na te na isu e si be njom o bunya ba Sango asu Jezu Krais.

9 Loba le mbadi, o nyulau o belabe na benongedi ba Muna au Jezu Krais Sango asu.

10 Tatani na sosumedi binyo, bonati, o nyulo dina da Sango asu Jezu Krais, na na binyo bese o toppi di eyala mene, na mitangu mi si be tetin anyo; na o lattabe bwam o molema mo wo na bekaisedi beo.

11 Ebanja e langabe mba o nyulo babo ba Kloe, na na mitangu mie tetin anyo.

12 Na biana, na dongo danyo di oua. Na e ua Paul; na e Apollo, na e na Kefas; na e na Krais.

13 Krais a jababe e, ? Paul a panabe na binyo e. Binyo o dubisabe o dina da Paul e.

14 Na somi Loba, na si dubise to mo wo tetin anyo, ko Krispon na Gaion ;

15 Ngo na mowo a makwala na, na dubise o dina dan mbamene.

16 Na dubise pe bandabo a Stefana ; na si bii ngo na dubise nyupepe.

17 Ebanja Krai, a si lomi mba o dubise, ndi o laingwa molaingo mo bwam ; se to na dibie da bekwaledi, na na mbasa a Krai e si pumbia ngiinnya nyau.

18 Ebanja beleedi ba mbasa be ewolo na babo ba ma nyam ; ndi na biso di maongisabe e de ngiinnya ya Loba.

19 Ebanja e tilabe, Na mendi nyamse dibie da baaingwedi, na sibise wasi sontani ya bajowa.

20 ? Mobiedi a ewe, ? Motiledi a ewe. ? Motu a bwambu ba munu mudi a ewe. ? Loba a si timbise jaingwa ya bano ba wasi ewolo e.

21 Ebanja na na jaingwa da Loba, bawasi o nyulo jaingwa dau ba si bii Loba, e de bwam na Loba o ongise babo ba dube o nyulo belaingwedi.

22 Ebanja Baju ba pulise jeemban, ndi Bagreki ba pulise jaingwa ;

23 Ndi biso di laingwa Krai panami na mbasa, yuma ya ndendeli na Baju na elema o Bagreki ;

24 Ndi na babo ba belabe, Baju na Bagreki Krai ngiinnya ya Loba na jaingwa la Loba :

25 Ebanja elema ya Loba le jaingwa buka batu, na bobo ba Loba le ngiinnya buka batu.

26 Ebanja a bonati, o eni bebeledi banyo, na se to gita lanyo o be jaingwa ponda beyubo, se to gita baingum, se to gita ba mbwai ;

27 Ndi-Loba a beli mambu ma elema ya wasi o solise baaingwedi : ndi Loba lo bele mambu ma bobo ma wasi o solise mambu ma ingum ;

28 Na mambu ma titi ndoŋgo ma wasi, na mambu ma baŋgabe, Loba lo possino, e, mambu ma si be o wana wasi mambu maē;

29 Na na beyubo bese ba si wele kumbwa o boso ba Loba.

30 Ndi o nyulo au binyo o e o Krai Jezu, nu nyi timbi na biso o nyulo Loba, jaŋgwa na bo-saŋgi, na esaŋgi lasu, na bekotedi.

31 Na ka na e tilabe, Nu nyē kumba, esedi mo a be kumba na Yehova.

BEPASI, II.

A Bonati, mba pe, ni iponda na poi na binyo, na poi, se to na bwam ba bekwaledi ba jaŋgwa, laŋgwano na binyo beleedi ba Loba:

2 Ebanja na tiŋgami na na si mendi bia to dambu tetin anyo, ko Jezu Krai, nu nyi panabe.

3 Ndi na ta na binyo na gita la bobo, na bonngo, na bokambilan.

4 Ndi bekwaledi bam na belaŋgwedi be titi na beyala ba dutino ya jaŋgwa, ndi o bepuseli ba Mudii na o ŋgiŋnya.

5 Na na jemia danyo di si masakimedi o jaŋgwa la batu, ndi o ŋgiŋnya ya Loba.

6 To o na biso di toppo jaŋgwa pulisani babo ba be etem; ndi se to jaŋgwa ya bawasi, to miomi ma ba wasi, dena di timbi ewolo;

7 Ndi di toppi jaŋgwa ya Loba o besuka, dena Loba a joŋgedi o boso ba beboteri o isaŋgi lasu:

8 Dena to mo wo ya miomi ma wasi ba si ta na ba biano; ebanja ba bii te mo, ba si ma emia panami Saŋgo ya esaŋgi.

9 Ndi ka na e tilabe, Mambu mena diso di si eni, na itoi di si siŋgi, na dena di si poi o moi a molema ma motu, beniŋga ba mambu Loba lo

poŋgi na babo ba tondi mo, ma mambu Loba a biise na biso o nyulo Mudii mau.

10 Ebanja Mudii mu wassa mambu mese, e, mambu ma njiba ma Loba.

11 Ebanja njika Batu a biino mambu ma motu, ko mudii ma motu mue na mo e. Nika pe mambu ma Loba to mo wo a si biino, ko mudii ma Loba.

12 Bisu di si kusi mudii ma wasi, ndi mudii mu wu na Loba; na na biso di mabia mambu ma bolabe biso na Loba, wonja.

13 Mano mambu pe biso di toppi, se to na beyala leabe na jaŋgwa la motu, ndi o mano leabe na Mudii, menino mambu ma mudii o nyulo mambu ma mudii.

14 Ndi motu a eyubo a si kusi mambu ma Mudii ma Loba; ebanja ma e na mo mambu ma elema, a si wele bia mo, ebanja ba kaisabe o nyulo mudii:

15 Ndi nu nyi e na mudii, a kaise ya mambu mese, ndi mo momene a si kaisabe na to motu.

16 ? Nja a ta a bia mianu ma Saŋgo, na a malea mo e. Ndi biso di bene bobia ba Krai.

BEPASI, III.

MBA pe a bonati, na si wele toppo na binyo ka batu ba e o mudii, ndi na batu ba e o beyubo, ka na mweŋge ma bana o Krai.

2 Na bōŋgwi binyo na mainyoŋgo, se to nyama: ebanja na te na nini iponda o si wele, ndi tatanu o si wele;

3 Ebanja o e ndi ba eyubo. Ebanja tetin anyo de madiŋga na mitaŋgu na jabane. ? Binyo o titi ba eyubo, na o daŋgwa ponda belemo ba motu e.

4 Ebanja na mo wo a kwalina, Mba na e ya

Paul, nune na e ya Apollos, binyo o si be ka batu e.

5 Na ndi, nja Apollos a eno; to nja Paul ke baboledi o nyul'au o dubeno, ka na Yehova a boli mo wo na nune.

6 Mba na deno, Apollos a wele madiba, ndi Loba lo boli motōnde.

7 Na ndi, nu nyi deno a titi dambu, to nu nyi wele madiba; ndi Loba lo bolino motōnde.

8 Ndi nu nyi deno na nu nyi weli madiba be mo wo, ndi motu nyese a mendi kusa bowen bau ponda bebolu bau.

9 Ebanja die o nyulo Loba na di be baboledi mwemba; e de na Loba binyo o e moonda; e de na Loba na binyo o e boluṅgi.

10 Ponda ndolo a Loba bolabe na mba, ka moluṅgedi ma soṅtani, na boka bewassedi, ndi nupepe a luṅgino o moi au. Ndi esedi motu na motu a be diweye neni a luṅgino o moi au:

11 Ebanja bebokedi bepepe bi si weli boka ke di di bokabe, bena Krai Jeju.

12 Ndi ye te mo wo a luṅgi o moi a bini bebokedi, gold, silver, madali ma mbiluṅgu, ebuṅgo, salaka, betiṅge,

13 Bebolu ba motu nyese bo mabiisabe; ebanja bunya bo mabiise mo; ebanja e biisebe na wea, ndi wea e mendi keka ebolu ya motu nyese njika nya e eno.

14 Ye te na ebolu ya motu motu e madia yiena a luṅgi o moi a bebokedi, a mendi kusa besauwidi.

15 Ye te ebolu ya motu motu e mendi disebe, a mendi sauwia; ndi momene a ma oṅgisabe, ko na o nyulo wea.

16? Binyo o si bii na o e tempili ya Loba, na Mudii mu jano tetin anyo e.

17 Motu na motu a wele te mbindu tempili ya Loba, Loba lo mendi nyamse mo; ebanja tempili a Loba le esaŋgi, bena binyo o eno.

18 O si sedi to motu a wondo momene: motu motu tetin anyo a ania te na a e jaŋgwa o bawasi, esedi mo a timbi elema na a mabe jaŋgwa;

19 Ebanja jaŋgwa ya bawasi de elema o bekaisedi ba Loba. Ebanja e tilabe, A nongi baaŋgwedi o mawondon mabu:

20 Ndi pe, Yehova a biino mianu ma baaŋgwedi, me ewolo.

21 Na ndi, o si sedi motu motu a wele kumba na batu: ebanja mambu mese me manyo,

22 E be te Paul, to Apollos, to Kefas, to wasi, to longe, to kwidi, to mambu ma e, to mambu ma maala po, mese me ndi manyo;

23 Binyo ndi Krai a bene, Krai de na Loba.

BEPASI. IV.

ESEDI motu a laŋga biso ka bautu ba Krai, soeli ya mbui a Loba.

2 Ndi pe wanu, di pulisabe o nyulo soeli na motu a mendi diabe mbadi.

3 Ndi na mba, e de dambu disadi na na kaisabe na biyo to o bunya ba motu; kem, na si kaise mbamene.

4 Ebanja na si bii dambu diugise mbamene, ndi o nyulo dini na si wele tem na sii; ndi nu nyi kaise mba a e Yehova.

5 Na ndi o si kaise to dambu sele iponda, na te na Saŋgo a mendi ya, nu nyi mendi wana pe o mwenene mambu ma munititi, ma utami, na biise mianu ma milema ma batu; ndi na ni iponda esesa la motu nyese e mabolabe na Loba.

6 Ndi a bonati, mano mambu, na ta na ueingeli

o moi a mbamene na Apollos, o nyulo anyo; na na binyo o nyulo asu o maokwa dini, na o si tese mianu manyo o moi a mano mambu mena matilabe, na na to mo wo yie na binyo a si lundunia o moi a muna nyaŋgo.

7 ? Ebanja nja nyi weka ua nya e. ? Njika yuma o benino gena o si kusi e. ? Ye te na o ta o kusa, neni o tondiseneno uamene biana o si kusi e.

8 TATANU binyo o e lunda, tatanu o e mbwan, binyo o ta o ania ka kiŋe e titi na biso; ndi na pula nambadi na binyo o maania, na na biso pe di maania na binyo.

9 Ebanja na biana Loba lo jise biso, bamololoma, o mbusa, ka batu ba kwesebe na kwidi: ebanja biso di timbi yuma e m'enene, o bosu ba wasi, anjeli, na batu pe.

10 Bisu di e elema o nyulo Krais, ndi binyo o e jaŋgwa na Krais; bisu di bobo, ndi binyo o embam; binyo o dubabe, ndi bisu di asingabe.

11 Na te na nini ponda, bisu di boo njai, na nyongi, bisu di e bebe mosamba, na dipabe, di si bene to mboa begedi.

12 Na boli bebolu na maa masu; bisu di makumwabe, ndi di namise; di takisabe, ndi di esedi.

13 Bisu di mabakabele, ndi di sosumia; bisu di timbi ka mbindu ya wasi, dibunji da mambu mese, na te na bono bo enge.

14 Na si tili mano mambu na solise binyo, ndi ka na bana bam bandolo na malea ndi binyo.

15 Ebanja to na binyo o bene dum da lokuli la baleedi na Krais, ndi o si bene basaŋgo gita; ebanja na Krais Jesu, o nyulo molanŋgo ma bwam na yaino binyo.

16 Na ndi na sosumedi binyo, o be babupedi bam.

17 O nyulo nika ndi na lomi na binyo Timoti, nu nyi e muna am ya ndolo, nyi e mbadi na Saigo, mo a maala wana binyo o jongedi belemo bam bie na Kraisi, ka na na leino o midi mese, na miemba mese.

18 Ndi dango danyo di lundumedi jonya, o ongesi na na si mapoi na binyo.

19 Ndi na emedi po dibokimene ye te na Saigo a emedi; ndi na mabiise mbamene, se to na beyala ba babo ba lundumedi, ndi nginnya abu;

20 Ebanja beanedi ba Loba, di titi na eyala mene, yi e ndi nginnya.

21 ? Ndi njika dambu o possino e. ? O pula mba na po na binyo na itumbu, ngo na ndolo, na Mudii ma pii e.

BEPASI, V.

NA mbadi, e laingwabe na mosungi mi e ndi elemo anyo; mosungi o nyulo nika, e titi elemo ya basibii, na na mo wo nyi e na binyo, a bai mutu a saigo au.

2 Ndi binyo o lundumedi, o si lebe; na na nu nyi boli dini a si masumwabe na binyo.

3 Ndi mba nambadi, usabe na titi, ndi ka na na de otin, na kaise ngeri po nu nyi a boli dini dambu,

4 O nyulo dina da Saigo Jezu, ni iponda binyo o kotone o uma wo, na mudii mam, na nginnya ya Saigo asu Jezu,

5 O bake nunu mo wo na Satan, o nyulo dibumbe da eyubo, na na mudii nu maongisebe o bunya ba Saigo Jezu.

6 Belemo ba kumba anyo, bi si doli. Binyo o si biana isuna isasangi e mapungua ipulunga ya mbulu e.

7 Na ndi tutua epuluŋga edune ya esasaŋgi, na o mabe epuluŋga epenya, ka na binyo o si puŋguabeno. Ebanja motombiseri asu, Kraisi mome, a bwabe o nyulo asu :

8 Na ndi esedi biso di alia ndema ; se to o nyulo esasaŋgi ya edun to esaŋgi ya epimbimbi na bubu ; ndi o nyulo betemedi ba sii na mbadi, bi si puŋguabe.

9 Na ta na tilia binyo o kalati na, O si madaŋgwa mwemba na batu ba misuŋgi :

10 Se to na batu ba misuŋgi ba munu mundi, to na babo ba konone, to na bewiisedi, to na batu ba maowe losaŋgo ; ebanja e be te na e duŋgamene na binyo o dia wasi :

11 Ndi dibiedi dam di ta, Ye te na motu na motu nyi belabe muna a Saŋgo, a be ndi motu mosuŋgi, to konone, to jowe da disue, to motu a dipama, to esoki, to mowiisedi ; o si ja o da na nunu motu.

12 ? Ebanja nji na beneno o kaise babo ba e o eboko e. ? Binyo o si kaise babo ba be na binyo e.

13 Ndi ba ba be o eboko, Loba lo makaiseno babo. O nyulo nika, sunwa one nunu motu a bubu tetin anyo.

BEPASI, VI.

? MOTU nyi e na binyo, a bene te bwambu diŋgise nune, a emedi ala o bosu ba babubu, se to na o bosu ba basaŋgedi e.

2 O si biino na basaŋgedi ba maala kaise wasi e. ? Ye te na binyo o makaise wasi ; o si duŋgamene jalia bekaisedi bisadi e.

3 ? O si bii na binyo ndi di makaise aujeli e ; neni so mambu ma dini lonŋe e.

4 Ye te na binyo o bene bekaisedi ba mambu

ma dini lōnge, eduṅgamene na binyo o jise babo ba si bene ūgiinya, kaise o tetin a mwemba ma Loba.

5 Na kwali dini o bola binyo bosoli, ? E de ndi mbadi na moṅgwedi a titi pulisani binyo e. ? To mo wo nyi duṅgamene kaise o tetin a bona saṅgo e.

6 Ndi muna saṅgo a alane muna saṅgo au o boso ba mbenda, boso ba babo ba si dube.

7 Ndi binyo o e itum ya betemedi ba sii o dambu da mitaṅgu o mowo na nune; ? Nji o si kusino bekwesedi e; nji o si kusi mawondedi e.

8 Ndi o si boli nika, binyo o boli bubu, o ondo, e, muna saṅgo oṅgo mene.

9 O si bii na, na baboledi ba bubu ba si maala saṅwa jania da Loba e. O si ondo binyo-mene: to bamisuṅgi, to baowedi ba losaṅgo, to bamosuṅgi ma mutu, to ba ba be bobi ya mudii, to ba ba boli bubu na bomi,

10 To bagiba, to ba konone, to basoki, to bakunwedi, to ba ba malemse, ba si masaṅwa jania da Loba.

11 Nika na mano mambu duṅgo danyo di tano; ndi o owa mo one, ndi o saṅgisabe, ndi o tesebe na sii, o nyulo dina da Saṅgo Jesu, na Mudii ma Loba lasu.

12 Mambu mese me duṅgamene na mba, ndi mambu mese ma titi mosen: mambu mese me duṅgamene na mba, ndi na si lemsabe o nyulo wonja am, to o nyulo dambu.

13 Mada ma duṅgamene na dibum, na dibum pe di duṅgamene mada: ndi Loba a manyamse baa ba bane. O bii na mukuku ma motu mu si wekabe ba mosuṅgi, ndi na Saṅgo: ndi Saṅgo o nyulo mukuku.

14 Ndi Loba lo pumbweli Saigo, ndi mo pe a mapumbwele biso o nyulo nginya yau.

15 Binyo o si bii na mukuku manyo me belungi ba Krai. ? Na ndi mba na manongi belungi ba Krai na timbise mo belungi ba mutu mosungi e. Se to nika.

16 Nji e, O si bii na nu nyi lattabe na mutu a mosungi ba be ndi mukuku mo wo. Ebanja, Aona, Ba ba maala be eyubo wo.

17 Ndi nu nyi lattabe na Saigo, a e ndi mudii mo wo.

18 Pumwe itum na mosungi. Bubi buese bu e na motu a bolino, bu e ndi mbusa eyubo; ndi nu nyi wite mosungi a boli bubu dingise eyubo au.

19 ? Nji e. O si bii na eyubo anyo e e ndi udabo a Mudii Mosungi mu e na binyo, mu e na binyo o benino o nyulo Loba; ndi binyo o si bene binyomene:

20 Ebanja o ta o andabe na mosusedi: na ndi o busise Loba o tetin eyubo anyo. (Mudii manyo mu e mau.)

EBPASI, VII.

O NYULO maio mambu binyo o tilia mba: E e ndi bwam na motu a si tappa mutu.

2 Ndi o nyulo mosungi, esedi motu nyese a bene nyau mutu; na mutu nyese a bene nyau momi.

3 Esedi momi a dube munjau; na mutu pe a dube momi au.

4 Mutu a si bene nginya o moi a mukuku mau, ko momi: nika pe momi a si bene nginya o moi a mukuku mau ko mutu.

5 O si wondo mo wo na nune; ko na binyo o

dolisani j̄esedi mo wo na nune iponda po, na binyo o mabene iponda o nyulo moka na besosumedi; na na binyo o malattabe pe, na na Satan a si kwese binyo o nyulo bubi banyo.

6 Ndi na toppino dini, ebanja na si baŋgino, ninika e titi eanedi.

7 Ebanja na pula na batu bese ba b̄e ka mbamene. Ndi motu nyese ba benino jabia dau ya Loba, mo wo ka dini, na mo wo ka nune.

8 Na ndi na kwala na babo ba si ba, na mikusa; bwam na babo ba ja ka mbamene.

9 Ndi ȳe te ba si wele ania nyulo, esedi babo ba ba; bwam na babo ba ba, se to dise:

10 Ndi babo ba ta ba ba na anedi, se to mbamene, Saŋgo momene a anedino na, O si sedi mutu a dia momi;

11 Ndi a dii te momi, esedi mo a jano, a si ba pe to a timbi na momi au; o si sedi momi a pandise mutu au.

12 Ndi yini eyala na matoppono, se to na Saŋgo. Ȳe te na muna a saŋgo a bene mtu nyi si dube, ndi a dolisani ja na mo, o si sedi motu a paŋgi mo.

13 Ndi mutu a bene te momi nyi si dube, ndi a dolisani ja na mo, o si sedi mutu a dia mo.

14 Ebanja momi nyi si dube a masaŋgisabe o nyulo mutu, ndi mutu nyi si dube a masaŋgisabe o nyulo momi; ko bana banyo ba sisaŋgi; ndi tatani ba b̄e ndi bosaŋgi.

15 Ȳe te na mo nyi si dube a pula jaba, esedi mo a ala. O mano, muna a saŋgo na muna nyaŋgo, a titi wasi a ŋgata; ndi Loba a beli biso na mosaŋgo.

16 ? Ebanja a mutu, neni o biino na o masuŋgwa momi oŋgo e; to ua a momi neni o biino

na o masungwa mutu oŋgo e.

17 Ndi biŋyo o bia, motu na motu Saŋgo a boli dau a duŋgo, ndi ka na Loba a bele mo wo na muŋe, esedi mo a daŋgwa. Dini na anedino o miemba mese.

18 Ye te na mo wo a belabe o boendi; o si sedi mo a timba ka nyu si endabe. Ye te mo wo nyi si bene boendi a belabe, o si sedi mo a endabe.

19 Boendi bo titi dambu, to si endabe bo titi dambu, ndi o neŋge mbenda a Loba.

20 Esedi motu nyese a jano mwemba mau a ta na belabe.

21 Ye te na o belabe, na mokum dini di titi ndutu na ua: ye te na o wele timba wonja, o be wonja.

22 Ebanja mokum nyi belabe na Saŋgo a e ndi motu wonja na Saŋgo: nikamene nu nyi mabelabe na wonja, a e ndi mokum ma Kraiŋ.

23 O andabe na mosusedi; o si timba bakum ba batu.

24 A bonati, esedi motu na motu a ja na Loba, o uniamene a belabeno.

25 O nyulo ŋgonderi na si bene beandedi o nyulo Saŋgo: ndi na bola biŋyo joŋgedi dam ka na mo wo nyi bene ndedi ya Saŋgo, ndi na mabe mbadi.

26 Na biana na dini de ndi bwam o nyulo bepuledi ba tatanu, e e ndi dolo na mo wo a be nika.

27 Ye te na o tiŋgabe na mutu, o si pula wonja, ye te na o unjabe o nyulo mutu, o si pula pe mutu.

28 Ye te na o ba, o si ta o bola bubi: ye te na ŋgonderi a ba, a si ta a bola bubi. To o na babo ba mabene ndutu na cyubo, ndi na oŋga biŋyo.

29 Ndi dini ndi na kwalino, A bonati, Iponda nyi dia e uta, na ndi babo ba bene bitu, ba be ka na ba si bene.

30 Babo ba eyi, ba be ka babo ba si maeya; babo ba bwa monyeenge, ba be ka babo ba si bwa monyeenge: na babo ba andise, ba be ka babo ba si bene;

31 Na babo ba aledi wasi ba be ka babo ba si aledi mo na kai: ebanja belemo ba mu mundi mu tomba one.

32 Ndi na pula na binyo o mateme itum na ndutu nya wasi. Nu nyi si ba, a bene mianu o nyulo mambu ma Saigo, neni a madolisane Saigo.

33 Ndi nu nyi a ba, a bene mianu o nyulo mambu ma wasi, neni a madolisani munja au.

34 Mutu na ngonderi ba si teme ka po. Ngonderi a bwa ndolo o nyulo mambu ma Saigo, na a mabe bosangi o mukuku na mudii pe; ndi nu nyi a ba, a bene mianu o nyulo mambu ma wasi, neni a madolisane momi au.

35 Dini na toppi o nyulo bowan banyo: se to na mba na mapumba ilambi o moi anyo, ndi o nyulo doli danyo na o matatta na Saigo e si be ndutu.

36 Ndi ye te na motu mo wo a biana na a si boli bwam na muna au ngonderi, ye te na a makoka, ndi e mabe nika, esedi mo a boli di dambu a pula, esedi babo ba ba, a si boli bubu.

37 Ndi nu nyi a embam o molema mau, ndi a si dingabele na bepuledi, ndi a bene igiinya o bola di dambu a pula na molema mau, na a manenge muna au ngonderi, a boli bwam.

38 Na ndi nu nyi a bola o diba a boli bwam; ndi nu nyi si bola o diba, o boli bwam buki na nune.

39 Mutu a kakabe na mbenda iponda na ponda momi au a eno; ndi momi au a widi te, a unjia, a emia teŋge, a maba pe; ndi o Saŋgo mene:

40 Ndi o bekaisedi bam e e bwam bu buki bug te na a ja na wonja au; ndi na biana pe na bene Mudii ma Loba.

BEPASI, VIII.

O NYULO mambu mu bolabe na losue ka jabia, biso di bii na biso bese di bene dibie. Dibie di lundumia, ndi ndolo e oŋgwane moleina.

2 Motu na motu a oŋgeli te na mo a bia dambu, a si bii dambu ka di duŋgamene na mo o bia.

3 Ndi motu teŋge a tondi Loba, nu motu a biabe na mo.

4 Na ndi o nyulo bededi ba mambu mu bolabe na losaŋgo ka na mambu ma dise, biso di bii, na losaŋgo lo titi o wasi, ndi Loba lo pepe lo titi ko mo wo mene.

5 Ebanja di oŋgeli te na mambu ma e belabe loba, ba be te o moi to o wasi, ka na biso di bii loba gita loe, na basaŋgo pe gita.

6 Ndi o miso masu, Loba lo wo mene a e, Tite, o nyulo au mambu mese ma wuno, na biso bese pe o nynlo au; na Saŋgo po, Jezu Krai, o nyulo au mambu mese ma wuno, na biso o nyulo au.

7 Ndi se to na bese dini dibie di eno: duŋgo, na te na o euge ba moŋgeli na e be ndi disue, ndi ba dedino ka jabia la losaŋgo, o nyulo nika milema mabu me bobi, mi timba mbindu.

8 Mada mi si matappa betemedi basu o boso ba Loba: ebanja di dedi te di si maalia to dambu, di si dedi te, biso di si mapumbi to dambu.

9 Ndi o bia pon ko na niui wonja anyo e timbi besonjedi na babo ba bobi.

10 Ebanja motu na motu a ene te ua nyi bene dibie, o ja da o nyulo ndabo a disue, ? molema ma nu nyi bobi a si maembami o dano mano mambu nu ma bolabe na losaigo e.

11 Na ndi o nyulo dibie doŋgo muna Soŋgo oŋgo nyi bobi a nyame, nu o nyulo au Krai s a widino.

12 Ye te na o boli bubu diŋgise bona Soŋgo oŋgo, na potise milema mabu mi bobi, binyo o boli bubu diŋgise Krai s.

13 Na ndi ye te na mada e e yuma ya sonjo na muna tite, na si mada nyama o iponda na iponda wasi e eno, ko na timbi yuma ya sonjo na muna tite.

BEPASI, IX.

? MBA na si ta na wonja e. ? Mba na titi nya mololoma e. ? Mba na si ta na ene Jezu Krai s Saigo asu e. ? Binyo si be ndi bebolu bam o boso ba Saigo e.

2 Ye te na na si be ndi mololoma na bapepe, mba na be na binyo: ebanja binyo o e ndi beembani bam ya belomedi bam o Saigo.

3 Dini ndi de eyala am na babo ba baise mba o nyulo dini.

4 ? E e ndi na, na biso di si bene ŋigiinya o da na nyo e.

5 ? Di si bene ŋigiinya o wana mutu, nu nyi dube mwemba masu e, nika na bamololoma bapepe, na bona a saigo, na Kefas e.

6 ? Mba meŋe na Barnabas di si bene ŋigiinya o jasedi bebolu e.

7 ? Nja nyi alnoo o bila aledino bina bau e. ? Nja nyi de moonda ma lonyeŋgen, ndi a si de pe bepuma e. ? Nja nyi dese mwemba ma mi-

longi, ndi a si ny_o mainyongodiba e.

8 ? Mba na toppino mano mambu ebanja ma e doli o miso ma batu e. ? Mbenda e si toppo mano mambu e.

9 Ebanja o mbenda a Moses e tilabe na, O si matiinga modumbu ma nyaka ni iponda a masoma mbasi. ? Loba lo dube nyaka mene e :

10 ? To o nyulo asu mene e toppino nika e. Di bii na o nyulo asu e ta e tilabe ; e leabe biso na mobweedi, a mabwa miaigadu na mapita ; na motombedi, a toambo na dipita na a manongo.

11 Ye te na biso di ta di de na binyo mambu ma Mudii, e e ndi dambu dindene na biso di mapata mambu mabu ma beyubo e.

12 Bapepe ba alia teuge ngiinya o moi anyo, biso pe di aledi di buka. To o na di si bolane nini ngiinya ; di aledi mambu mese, ko na biso di maeka molaingo ma Krai.

13 ? Binyo o si bii na na babo ba bola ebolu o ndabo a Loba, ba da mambu ma ndabo a Loba e. ? Babo pe ba tatta na dio, ba da na mambu ma dio.

14 Nikamene ndi Saingo a anedino, na babo ba laingwa molaingo ma bwam, ba mada o nyulo molaingo ma bwam.

15 Na si ta na alia to mo wo ya mano, to na si tilabe mano mambu na di mabolabe nika na mba : bwam na mba na wo ndi to motu mo wo a manyamse isainga dam.

16 Ebanja ye te na na laingwa molaingo ma bwam, na si bene dambu o nyulo au ; e e ndi ebolu am, e, eboma na mba ye te na na si laingwa molaingo !

17 Ebanja na boli teuge dini dambu na molopo man, na bene bowen ; ye te na boli dini diingise

gemia dam, o biana, ebolu ya soeli e bolabe na mba.

18 ? Njika bowen bam na ni 'ponda na laingwino na boli molaingo ma bwam e si be mosusedi, na na si bolane ngiinya am o molaingo ma bwam.

19 Ebanja na ta wonja o nyulo batu bese, na timbise mbamene mokum na baa bese, na na masuंगा belaingedi bi buki.

20 Na Baju na timbise ka lju, na na masuंगा Baju; na babo ba be wasi a mbenda, ka na wasi ambenda, o masuंगा babo ba be wasi ambenda.

21 Na babo ba si bene mbenda ka mo mo nyi si bene mbenda, na si be itum na mbenda a Loba, na be wasi mbenda a Krai, na na masuंगा babo ba si bene mbenda.

22 Na babo babobi, na timbise ka na nyu bobi, na na masuंगा babobo; na timbise mambu mese na baa bese na na masuंगाwa dungo o nyulo belemo bese.

23 Mambu mese na bolino o nyulo molainga ma bwam, na na mabe ndi mwemba ma banoingedi bau.

24 ? Binyo si bii na babo ba maala pimsani, bese ba nyi, ndi mo wo a aledi bowen e. Binyo nya nika, na na binyo o makusa.

25 Motu nyese nyi anana bwambi, a e aingamedi na mambu mese, Ndi babo ba boli nika na ba makusa ekoto e mawo; ndi biso di maalia ekoto e si ma wo.

26 Mba na nya nika, se to na na si bia; na anana ewenji nika, se to ka mo wo nyi dipi ngo:

27 Ndi na dosele nyulo am, na wani mo wasi; ko na na laingwedino bapepe, mba na mapumba-be one.

BEPASI, X.

A BONATI na pula na binyo o si be belema na dini dambu, neni basaŋgo basu bese ba ta wasi a diwundi da moi, na bese ba tomba o nyulo munja.

2 Na bese ba aledi idubise na Moses o nyulo diwundi da moi na munja,

3 Na bese ba dedino inada mene ma Mudii;

4 Ba a bese ba nyo benyodi mene ma Mudii: ebanja ba nyo o nyulo idali la mudii de na di bupe babo, ndi dini idali di ta Kraisi.

5 Ndi gita labu Loba a si ta a bwa ndolo; ebanja ba pumbabeno wasi o eyaŋ.

6 Ndi mano mambu me ndi beembanedi o nyulo asu, na na biso di si mabe bapuledi ba bubu, ka na babo ba puledino;

7 To na binyo o si be baowedi ba losaŋgo, ka duŋgo dabu; ka na e tilabe, Batu ba ja asi o da na nyo, ndi ba asumweno o joka loko.

8 To si sedi biso di wite misuŋgi ka na duŋgo dabu ba bolino, na o bunya bo wo lokuli la batu mwaba na balalu ba kwidi wasi.

9 To si sedi biso di keka Kraisi, ka duŋgu dabu ba kekino mo, ndi ba nyamsabe na nyama bwaba.

10 To binyo si toppo minyuyungu ka na duŋgo dabu ba toppino minyuyungu; ndi ba nyansebe na monyanseri.

11 Mano mambu mese ma pino na babo onyulo beemban: ndi be tilabe o nyulo beleedi basu, o moi au masu ma iponda mu malunda.

12 Na ndi nu nyi biana a temi, esedi mo a bia pon ko a mako.

13 To bekekeledi tom bi si aledi binyo ko na di duŋgamene na motu: ndi Loba lo e mbadi, a si maesedi binyo o kekabe buka ŋgiinya o bene: ndi na mwemba na ekekeledi a maweka

eoigedi, na binyo o mawele alia mo.

14 A bandulo am, punwa itum na mowedi a losaigo.

15 Na toppi ka na batu ba dibie; Binyo be ndi bakaisedi ba beyala na toppino.

16 Di dibondi da bonam dena biso di namse ? di si de ndi benoigedi ba maiya ma Krai e. Bewolu biso di bua, ? bi si be ndi benoigedi ba nyulo a Krai e.

17 Ebanja biso di e gita, di be pe ewolu wo mene, nyulo wo; ebanja biso bese di noigi ya ewolu womene.

18 Ombwa bona Israel, ponda eyubo: ? babo ba da mabia, ba si be ndi banoigedi ba dio e.

19 ? Njika dambu na toppino e. ? Disue de ndi dambu; to di dambu di bolabe na disue de ndi dambu e.

20 Ndi mambu mena babo ba bwa o jabia na losaigo, ba jabia na devoli, se to na Loba: ndi na si pula binyo o matimba banoigedi na devoli.

21 Binyo si wele nyo dibondi da Saigo na dibondi pe da devoli: binyo si wele noigoni tabili a Saigo na tabeli a devoli.

22 ? Bisu di pula bwese Saigo pidi e. ? Bisu di buki mo na ngiinya e.

23 Mambu mese me duigamene, ndi mambu mese mi titi mosen, mese me duigamene, ndi mambu mese ma si luigi.

24 O se sedi to mo wo a pulise bwam bau mome, ndi bwam ba mo wo na nune.

25 Mese me andisebe o dun da nyama, o da mo, o si baise-eyala o nyulo bobia boigo;

26 Ebanja wasi, Saigo a bene na belundedi bau,

27 To mo wo ya babo nyi si dube a bele te

binyo, na o pula ala, o ali o da to njika dambu e tesabe o boso boŋgo; o si baise to eyala o nyulo bobia boŋgo.

28 Ndi to motu a kwali te ua na, Dini de jabia ya dise bolabe na losue, o si da, o nyulo nu nyi leele binyo, na o nyulo bobia; ebanja wasi na belundedi bau, Saŋgo ndi a bene:

29 Na ona, Bobia, se to na bobia boŋgo, ndi nyupepe; ? Neni so wonja am e makaisebe o nyulo bobia se to mba mene e.

30 Ye te na nongi na masoma, ? Neni so na makwalabe na bubu o nyulo dini, nika na bola na masoma e.

31 Na ndi to njika dambu o dano to nyono, to o bolino to dambu, o bola mo na isaŋgi la Loba.

32 O si bwese pidi, to Baju to Bagreki, to mwemba ma Loba;

33 Ka mba o nyulo mambu mese na dolise bese, na si pulise bowen bam, ndi na bagita, na na babo ba maŋgisabe.

BEPASI, XI.

BINYO bupe mba, ka na mba na bupe Krai.

2 Na sesa binyo a bonati, na o oŋgeli mba na mambu mese, ndi o jalia mieka kaŋ, ka na au-edino binyo.

3 Ndi na pula na binyo o mabia, na na molopo a motu nyese mo e ndi Krai: molopo ma mutu e momi; na molopo ma Krai mo e ndi Loba.

4 Momi na momi a kanino o mwemba, to toppino na mudii, na molopo mau mu kumani, a si dube molopo mau.

5 Ndi mutu nyese a kanino, to toppino na mudii, na a si kumani molopo mau; Ko a si dube molopo mau, dini de ndi ka na a senjabe.

6 Ebanja mutu a si kumanibe te, esedi pe mo a senjabe: ndi e be te bosolo na mutu a senjabe, esedi mo a kumani momene.

7 Ebanja bo si doli na momi a kumani molopo, a e ndi bowan na esaŋgi ya Loba; ndi mutu a e ndi esaŋgi ya momi.

8 Ebanja momi a si wuno na mutu, ndi mutu a wu o nyulo momi;

9 Ebanja momi a si wekabe o nyulo mutu, ndi mutu o nyulo momi.

10 O nyulo nika e doli na mutu a bene ŋgiinya o moi a molopo mau, o nyulo anjeli.

11 To o na momi a si be ko na mutu, nika pe mutu ko na momi, o nyulo Saŋgo:

12 Ebanja ka mutu a wuno o nyulo momi, nikamene ndi momi a e o nyulo mutu, ndi mam-bu mese me wuno o nyulo Loba.

13 Binyomene o kaise, ? E e ndi bwam na mutu a kane na Loba a si kumani e.

14 ? Ewekedi mene, e si leele binyo na momi a bene nyo ya bwaba, e e ndi bosoli na mo e.

15 Ndi mutu teŋge a bene nyo nya bwaba e e ndi bosangi na mo; nyo e bolabe mo o nyulo ekuman.

16 Ndi to njika motu a pulise mitaigu, esedi mo a bii na biso di si kolongoni nika, to miem-ba ma Loba.

17 Ndi dini na anedino binyo, na si sesa, na o kotone o uma wo, e si be bwam, ndi bebuledi.

18 Na o boso, ni iponda a koteli o mwemba, na siŋga na jaba die na binyo, ndi na dube mo isun.

19 Ebanja mitaigu mu mapoi na binyo, na na babo ba teme bwam ba mabiisabe o tetin anyo.

20 Na ndi ni iponda o koteli o uma wo, e titi na o da ewolu ya Saŋgo.

21 Ebanja o dedino, mo wo a noŋino ida dau o boso, ndi mo wo a pula, na nune a nyo gita.

22 ? Ne binyo, o si bene mandabo uma ndi o madano na nyo e; to binyo o pula biise mamia manyo o nyulo mwemba ma Loba, na solise babo nyi si bene e. ? Njika eyala na matoppino na binyo e. ? Na masesa binyo o nyulo dini e. Na si sesa binyo.

23 Ebanja na ta na noŋo o nyulo Saŋgo, di mene ndi na bolino binyo, na Saŋgo Jezu o bo bulu a andisabeno, a noŋi ewolu;

24 Na ni iponda a bola masoma, a baa, a ona, Noŋo, da, yini ndi ye nyulo am e buedi na binyo, o bola nika, o oŋgeli mba.

25 Nikamene ndi o mbusa a da, a noŋi dibondi, a ona, Dini dibondi de ndi mali ma penya o nyulo maiya mam, bola dini iponda na iponda, o nyo mo, o oŋgeli mba.

26 Ebanja o da ini ewolu, to nyo dini dibondi; o leeli kwidi la Saŋgo na te na a timba pe.

27 Na ndi to nja a maala da ini ewolu, to nyo dibondi ka motu mbamba, a timbi kwidi a Saŋgo ka kwidi a motu bubu.

28 Esedi motu a puseli momene, ndi esedi mo a da ewolu, a nyo dibondi.

29 Ebanja nu nyi da, to nyo, a da na nyo ekaisedi na momene, a si enino nyulo ya Saŋgo.

30 O nyulo nika, gita ndi na bobino na maboa o tetin anyo, gita pe ba kwidi eyo.

31 Ye te na di kaise bisomene, di si makaisabe.

32 Ndi o ni iponda di kaisabe, di dipabe o nyulo Saŋgo, na na biso di si makwesebe mwemba na bawasi.

33 Na ndi, a bonati, ni iponda binyo o kotone o da o uma wo, o tatta mo wo na nune.

34 Ye te na motu a mabwa njai, esedi mo a da o mboa au; ndi binyo o si makotone na dibumbe. Di dambu di dia na matimbise bwain ni iponda na poi.

BEPASI, XII.

A BONATI, o nyulo mabia ma mudii, na si pula na binyo o be belema.

2 Binyo o bii na ni iponda o tano Basibii, o dieribe o uma na uma na losue le mbuki, nika ndi o ta o dieribe.

3 Na ndi na leele binyo na to motu nyi kwali-no nyulo Mudii ma Loba a si mabele Jezu a loabe; to mo wo a si wele toppo na Jezu a e ndi Saigo, ko na Mudii Mosangi.

4 Ndi mabia me ndi nya gita, ndi Mudii mo wo.

5 Na nya gita la beleedi, ndi Saigo po.

6 Na nya gita la bebolu, ndi Loba lo wo mene, nyi bolano bebolu bese o tetin a batu bese.

7 Ndi na mo wo na mo wo bebiisedi ba Mudii e bolabe, o nyulo bowen babu.

8 Ebanja na mo wo, eyala ya jaugwa e bolabe o nyulo Mudii: na nunu pe, eyala ya dibie, o nyulo Mudii mene;

9 Na nunu pe jemia o nyulo Mudi mene; na nyipepe mabia ma mabori o nyulo Mudii mene.

10 Na nyipepe ebolu ya bebolu bendene; na nyipepe, betopperi a mudii; na nyipepe bekaise ba mudii; na nyipepe nya loyeme; na nyipepe, bebiisedi ba loyeme:

11 Ndi bini bese, Mudii mene mowo a bolia, abino na motu na motu, ka na a emedino

12 Ebanja ka na mukuku mu e ndi mo wo, a bene beluŋgo gita na beluŋgo bese ba mukuku mo wo be gita be mukuku mo wo; nikamene ndi Kraisa a eno.

13 Ebanja o nyulo Mudii mo wo, biso bese di dubisabe na mukuku mu wo, to Baju, to Bagreki, to bakum, to wonja; ndi e bolia biso bese di nyo Mudii mo wo.

14 Ebanja mukuku mu titi eluŋgo ewo, bie gita.

15 ? Ye te na itaŋga di kwali na, ebanja na titi dia, na titi ya mukuku, ? Nika ndi a titino mukuku e.

16 Na itoi di kwali te na, ebanja na titi diso, na si be ya mukuku, ? Nika na e titino mukuku e.

17 Ye te na mukuku mu e diso, neni a masiŋgano e. ? Ye te mese e be esiŋgedi, o wene enumba e eno e.

18 Ndi tatanu Loba a jise beluŋgo bese o mukuku ka na a doliseno momene.

19 Ye te na bese be ndi eluŋgo wo, mukuku mu e we.

20 Ndi beluŋgo gita bi be ndi mukuku mo wo.

21 Diso di si makwalani dia na, Na si mapula ua; to molopo mo si makwalani mataŋga na, Na si mapula ua.

22 E, bini beluŋgo ba mukuku bi be bobo be pulabe.

23 Ndi bini beluŋgo ba mukuku na biso di biana, bi si bene edube; o nyulo dini di ele pe edube na edube; ndi beluŋgo basu di si bene bwam bu buka.

24 Ebanja beluŋgo basu ba bwam ba si pula; ndi Loba a tiŋge beluŋgo ba mukuku, ndi bepa-si bi si bene edube, a boli ebube gita:

25 Na ekwondon di si mabe na mukuku; na na

beluṅgo bi mabene edube o mo wo na nune.

26 Ye te na eluṅgo e taki te, beluṅgo bese bi taka; to eluṅgo wo e bene edube, beluṅgo bese ba bwa monyeṅge na mo.

27 A binyo o be ndi mukuku ma Krai, na beluṅgo bese na mo.

28 Ndi Loba a ta a tese duṅgo o mwemba, Bamololoma nya boso, ndi nya mbusa batopperi ba mudii, ndi nya mbusa pe baleedi, ndi na bebolu bondene, na mabia ma mabo, jongwanedi, beanedi, na nya loyeme.

29 ? Bese ba be Bamololoma e. ? Bese batopperi ba mudii e. ? Bese baleedi e. ? Bese baboledi ba bebolu bondene e.

30 ? Bese ba bene mabia ma mabo e. ? Bese ba kwali na loyeme e. ? Bese ba laṅwia e.

31 Ndi o pulise bwambi mabia ma buka. Ndi mba na lea binyo ṅgia nyi buki.

BEPASI, XIII.

TO na na toppo na loyeme la batu, na anjeli, ndi na si bene ndolo, na timba ka doi la misomba, to momban nia elan.

2 Ndi to na bene mudii ma motopperi, na bia besuka bese, na dibie dese, to na bene jemialese na na wele sumwa miduṅgo, ndi na si bene ndolo, mba na titi dambu.

3 Ye te na na bola bima bam bese o bōṅwa batuedi, to bola eyubo am na disebe, ndi na si bene ndolo, e si mawana mba mosen.

4 Ndolo e diino itum, e doli; ndolo e si bwa kodi; ndolo e si biise momene, e si lundunia.

5 E si bola dambu di si dodi, e si pulise nyau mene, e si bene madiṅga tatanu, e si neṅge bu bubi.

6 E si bwa monyeinge na bubi, e bwa monyeinge na mbadi.

7 E aledi mambu mese, e dube mambu mese, e bene mapita na mambu mese, e ja pii na mambu mese.

8 Ndolo e si mawolo: betopperi be be te, be matomba: loyeme lo e te, ba mawo; dibie di e te, be manyoingo.

9 Ebanja biso di bii na epasi, ndi di toppino na mudii na epasi.

10 Ndi ni iponda, di dambu di lunda e poino, di die na epasi di matomba.

11 Ni iponda na tano muna, na toppino ka muna, na soino ka muna, na kaise ka muna; ndi ni iponda na timbi motu, na timbise wana na isu mambu ma muna.

12 Ebanja tatanu di ene o nyulo jene, na mui-titi; ndi o nine iponda boso na boso: tatanu na bii na epasi; ndi o nine iponda na mabia ka na mbamene na biabeno.

13 Ndi tatanu bini bilalu bi jano, jemia, na dipita, na ndolo; ndi ndolo ebuka.

XIV.

O BUPE ndolo, na pulise nginyaya ya mudii, ndi buka na o matoppo o nyulo Mudii.

2 Ebanja nu nyi toppino na eyeme, a si toppi ndi na motu, ndi Loba; ebanja to mowo a si siigani mo; ndi o nyulo mudii a toppo besuka.

3 Ndi nu nyi toppino na mudii, a toppi ndi na motu, o beluagedi, na beleedi, na belokomedi.

4 Nu nyi toppi na eyeme, a luuga o momene; ndi nu nyi toppi na mudii, a luuga o mwemba.

5 Na pula na binyo bese o wele toppo na loyeme, ndi bo buka na binyo o toppino na mudii;

ebanja nu nyi toppi na mudii a buka mo nyi toppi na loyeme, ko na, a leele dibie, na na mwemba ba maalia beluingedi.

6 ? Ndi a bonati ye te na poi na binyo toppino na loyeme, njika moseh o makusano, ko na si toppi na binyo o nyulo bebiisedi, to dibie, to betopperi ba Mudii, to beleedi e.

7 Mambu mi si bene longe, ndi ba bene doi, ka na ndinga to ngombi, ye te na e si boli nya doi, ? Neni ba mabiano dambu a toppino; to doi e.

8 ? Moseba pe, ye te na e bole momban ma ewolo, nja nyi maangamia e.

9 Nikamene ndi binyo o eno. ? ye te na o si toppi beyala be duugamene babo ba bia, neni ba mabiane dambu o toppino e.

10 E be te na nya miambu gita be o wasi, ndi bwambu na bwambu bo si bene su lau.

11 Na ndi na si bii te su la bu bwambu, na mabe ndi na nu nyi toppi ka motu nyi si bii; ndi nu nyi toppi na mba, a mabe ka motu nyi si bii.

12 Nikamene ndi binyo, nika ndi o bwa ndolo bwambi nginnya ya mudii, pulise mo na binyo o buka o beluingedi ba mwemba.

13 Na ndi nu nyi toppino na eyeme a kane na a mala gwano.

14 Ye te na na kane na eyeme, mudii mam mu lundino na bepuledi, ndi bobia bam di si wane bepuma.

15 ? Neni so. Na makane na mudii mam, na makane pe na bobia; na malongo na mudii mam, na malongo pe na bobia.

16 Ye te na o bola te masoma na mudii, nu nyi ja o begedi ba basibii, neni a makwala na, Amen,

o bebolano masoma loingo e: o ene di dambu o kwali, a si biino.

17 Nambadi o mabola masoma bwam, ndi nyipepe a si luigabe.

18 Na soma Loba lam na toppi na eyeme buka na binyo bese.

19 Ndi tetin a mwemba na ta na aingamia kwala beyala betanu na bobia bam, ndi na na malea bapepe; ndi to na matoppo dum da lokuli la beyala na eyeme ba si masingano.

20 A bonati, binyo si be bautu na bobia; ndi na diwinako o be bautu, udi na bobia o be batu.

21 O mbenda e tilabe. Nambadi na loyeme lopepe na bepopo bepepe, na maala toppo na bano batu; Yehova a teppino na, Ombwa, to na boli te nika, babo ba si masingani mba.

22 Na ndi loyeme lo e ndi beembani, se to na babo ba dube, ndi na basidube: ndi betopperi bi si ta na babo ba si dube, ndi na babo ba dube.

23 Ye te na mwemba mese ba kotone pe o uma wo, ndi ba a bese ba toppo na loyeme, ndi babo ba si dube to mbamba ba ingedi te, ?ba si matoppo na, Bano batu ba be ndi njo e.

24 Ndi ye te na, Ba a bese ba toppino na mudii, ndi mo nyi si dube to nya mbamba a poi te, mo ndi a maleabe o nyulo nyese, a pusabeli na ba a bese.

25 Ndi besuka ba molema mau bi biisebe; na ndi a kwidino na bosobau, a maowe Loba, a makwala na, Nambadi Loba di e na binyo.

26 Neni so a bonati, ni iponda binyo o pino o uma wo, motu nyese a bene moenge, a bene pe eyala, a bene pe beleedi, a bene pe eyeme, a ben bebiisedi! Esedi mambu mese ma bo na beluigedi.

27 Ye te mo wo a toppi na eyeme, iba to ilalu, esedi babo ba toppi mo wo na mo wo, ndi esedi mo wo a lea dibie.

28 Ndi molaṅwedi mo titi te, esedi mo a ja na pii o mwemba; esedi mo a toppi na momene na Loba.

29 Esedi batopperi ba kwala baba to balalu, esedi bapepe ba kaise.

30 Ndi bebiisedi e biisabe na mopepe nyi jai bebe esedi nya boso a ja na pii.

31 Ebanja binyo bese o bene ṅiṅnya o toppi na mudii mo wo na mo wo; na na bese ba maokwa, na bese ba sibisabe molema.

32 Ndi mudii ma batopperi me wasi a batopperi.

33 Ebanja Loba lo titi wana mitaṅgu, ndi mo-
saṅgo tetin a mwemba ma basaṅgedi.

34 Esedi bitu banyo ba ja na pii o mwemba; e si duṅgamene na babo ba kwala, ndi o ja wasi a edube, ka na mbenda e lea.

35 Ba pula te okwa mambu, esedi babo ba baise bomi babu be mboa; ebanja e be bosolo na bitu ba toppi na mwemba.

36 ? Ne, eyala ya Loba e wu na binyo e, to poi na binyo e.

37 Ye te na motu a biana, a e ndi motopperi, to a bene na mudii, esedi mo a bia na mambu mena na tilino na binyo, be be beyala ba Saṅgo.

38 Ye te na motu a e elema, esedi mo a be elema.

39 A bonati o nyulo nika o pulise bwambi be-
topperi; ndi o si baiṅani o toppone na loyeme.

40 Esedi mambu mese ma boi bwam bwam.

BEPASI, XV.

NDI pe, a bonati, na laṅwa binyo molaṅgo ma

bwam, muena na laingwi na binyo, muē na binyo o kusa, muē na binyo o temino;

2 O nyulo au binyo o masuigwabe, ye te na o aledi na kañ mambu na laingwedino na binyo; o siingabe o dube na ewolo.

3 Ebanja o boso na boli na binyo di dambu na kusino, neni Kraisa a widino o nyulo bubu basu ponda betiledi.

4 Na a pullabe, na a pumbwi pe o sulalu, ponda betiledi;

5 Na a enabe na Kefas, na dum na baba;

6 Ndi o mbusa a ta a enabe o nyulo bebwea ba bona saingo batanu, o iponda po; gita la babo ba dia na te na ini ponda, ndi duingo ba kwidino eyo.

7 Ndi o mbusa a ta a enabe na James; na Bamololoma bese.

8 Ndi o mbusa nyese a enabe na mba ka na mowo nyi yabe iponda e si be.

9 Ebanja na e ndi nya Mololoma nyi sadi a buka bese, na si duingamene belabe nya Mololoma, ebanja na takise mwemba ma Loba.

10 Ndi o nyulo ndolo a Loba na e ka na eno: ndi ndolo au muē na o moi am e titi ewolo; ndi na boli ebolu e buka bese: ndi se to mba, ndi ndolo a Loba nyi e na mba.

11 Na ndi to na mba to na babo, nika ndi biso di laingwono, nika ndi binyo o dube.

12 ? Ndi ye te na Kraisa a laingwabeno na a pumbwo o nyulo kwidi, neni duingo pulisani binyo ba kwali na, Bepumbwedi ba kwidi bi titi tom e.

13 Ye te bepumbweli ba kwidi be titi, Kraisa a si ta a pumbwa;

14 Kraisa a si pumbwo te, elaingwedi lasu e e ewolo, edube danyo di de pe ewolo.

15 Ndi pe, biso di soi bambuni a lobaŋgo o nyulo Loba; ebanja biso di laŋgwino o nyulo Loba na a pumbweli Krai; nu nyie na a si pumbweli mo moi, ye te na bawidi ba si pumbwa.

16 Ebanja bawidi ba si pumbwi te, ko Krai a si ta pumbwa.

17 Krai a si pumbwi te, edube danyo di e ewolo, ko o e na miubi manyo.

18 Babo pe ba kwidino eyo na Krai, ba manyamsabe.

19 Ye te na o dini lōnge mene di pitano na Krai, biso di e elema di buka batu bese.

20 Ndi o ini ponda Krai a pumbwi o nyulo kwidi nambadi, a timba bepuma ba bosu ba babo ba kwidino eyo.

21 Ka na o nyulo motu, kwidi e poi; nikamene ndi bepumbweli bawidi be poi o nyulo motu.

22 Ka na Adam bese ba widino, nikamene ndi o nyulo Krai, baa bese ba mabene lōnge.

23 Ndi motu na motu na bau bepuledi; Krai ndi epuma ya bosu; na babo ba be na Krai na betimbedi bau;

24 Ndi isu, ni iponda a maala bola ekumbu na Loba, Tite mene: ni iponda a neŋgelino wasi beandedi bese, na dibobe lese, na ŋgiinya.

25 Ebanja a maania na te a tese baasiŋgedi bese wasi a mataŋga mau.

26 Moasiŋgedi nya mbusa nyi manyamsabe a e ndi kwidi.

27 Ebanja a ta a tese mambu mese wasi a mataŋga mau. Ndi ni iponda a kwali na, Mese matesebe wasi au, e biisabe na mambu mese me tesebe wasi, ko na momene.

28 Na ni iponda mambu mese ma wanabe wasi na mo, Muna, nu nyi wani mese wasi na mo, mo

momene a maja wasi na mo, na na Loba a mabe mese na mese.

29 ? E titi te na, ko neni ba mabolano ba dubisabe o nyulo bawidi, ye te bawidi ba si pumbwo tom e. ? Ko neni ba ba dubisabe o nyulo bawidi e.

30 ? Ndi nji biso di temino na bong'o iponda ese e.

31 Nambadi na kwalani o nyulo monyeinge mam na binyo nye na benino o nyulo Kraisi Jezu Saigo asu, na widino bunyate.

32 Na toppi ka motu, ? Ye te na anana na nyama ekwain o Efesus, njika mosen na beneno bawidi ba si pumbwo te e. Esedi biso di da. di nyo; ebanja kieri biso di mawo.

33 A binyo o si ondobe: bwambu ba bubi be nyamse belemo ba bwam.

34 Umwe o nyulo bosaŋgi, o si boli pe bubi; ebanja duŋgo ba si bene dibie da Loba: Na kwali diini na bosolo banvo.

35 NDI duŋgo ba makwala na, ? Neni bawidi ba pumbwano e. ? Njika nya nyulo ba timbanino e.

36 A elema, mbota o debeno e si timbi penya, ko e widi:

37 Ndi mbota o deno e titi mbota ni matimba, e e ndi mbota a mbasi, to mbota nyi pepe:

38 Ndi Loba a boli mo nyulo ka na a emedi, ndi mbota yese a boli mo nyulo au.

39 Nyama yese e titi nyama nya po: ndi nya po a nyama a motu, nya po nyama a eidi, nyama nya po ya sue, nya po binuu.

40 Nyulo ya moi pe, na nyulo ya wasi: ndi esaŋgi la moi de ndi di wo, na esaŋgi la wasi de ndi dipepe.

41 Esaŋgi la we di wo, na esaŋgi la modi di pepe, na esaŋgi la ŋiŋgiti di pepe: ebanja

esaŋgi la ŋgingiti po e titi ka esaŋgi la ŋgingiti epepe. Nikamene ndi bepumbweli la kwidi bueno.

42 E madebe ndi na eb_o; e pumbwa pe na lōnge.

43 E debeno na dibaŋgi, e pumbwa pe na esaŋgi; e debeno na b_obo; e pumbwa pe na ŋginnya.

44 E debeno na nyulo ya nyama; e pumbwa pe na nyulo ya mudii. Nyulo ya nyama e ye, nyulo ya mudii pe e ye.

45 Nikamene ndi e tilabeno, motu bosu Adam, a wekabe mudii mu e_{no}, ndi Adam o mbusa, mudii mu bolino lōnge.

46 Ndi mudii mu boli lōnge, mu titi bosu, ndi mu nyi e nyama, ndi o mbusa mu nyi boli lōnge.

47 Motu bosu a e ndi o wasi, nya wasi: motu a mbusa, a e ndi Saŋgo nyi wu o moi.

48 Ka na mo nya e wasi, nikamene ndi babo ba ba nya ya wasi ba e_{no}: Ka na mo nya moi, nikamene ndi babo ba bambe bowan ba nya moi ba e_{no}.

49 Ka na biso di ta di alia bowan ba nya wasi, biso di maalia pe bowan ba nya moi.

50 A bonati, dini ndi na kwalino, Nyama to maiya ba si masaŋgwa jania ya Loba; to na nya eb_odu e si masaŋgwa lōnge.

51 Ombwa na leile binyo esuka; Bisu bese di si mak_o ey_o, ndi di maweŋgisabe,

52 O iponda po, o bepoimedi ba miso, o doi da moseba da mbusa; ebanja moseba e matoppo, ndi bawidi ba mapumbwa pe e si be_odu; ndi biso di maweŋgisabe.

53 Ebanja yini eb_odu e mab_otise nyul'au ye si mab_o; ndi yini nyulo a widi e mab_otise nyul'au e si maw_o.

54 Na ndi ni iponda, yini ebodu e mabotise nyulo e si bo, na yini eyubo a widi e mabotise nyulo e si mawo, o ni ipondamene beyala bi wanabe, ka na e tilabe na; Kwidi e mia na bekomedi.

55 ? A kwidi, belabedi boŋgo be wene e. ? A songo, bekomedi boŋgo be wene e.

56 Ilabedi la kwidi die ndi bubi; ŋgiŋnya ya bubi di e ndi mbenda.

57 Ndi masoma mabe na Loba nyi boli biso bekomedi, o nyulo Saigo asu Jezu Krai.

58 Na ndi a bonati, bandolo, binyo teme na sii, o si soa soane, o tiŋgami na ebolu ya Saigo, ebanja o biino na bebolu boŋgo be titi ewolo na Saigo.

BEPASI, XVI.

O NYULO njaŋgi ya basanġedi, ka na tano bola doi na mwemba ma Galatia: binyo o boli nika.

2 O nyulo bunya ba susamba, esedi motu nyese a neŋge yuma o epasi wo, ka na Loba a tōndise mo, na na bekotedi be titi ni iponda na poiye.

3 Ndi ni iponda na poino, nu nyiena binyo o mapuseli o nyulo kalati, babo ndi na emedino loma o wana njaŋgi anyo na Jerusalem.

4 Ye te na e duŋgamene mba ko na ala pe, babo ba maala mwemba mam.

5 Na emedi poi na binyo ni iponda na matombano o Makedonia; ebanja na tombano o Makedonia.

6 E mendi be na maja otin, e na indie na binyo o epupa, na na binyo o mawaane mba to njika uma na maalano.

7 Ebanja na si maala jene binyo tatanu o nyulo

ngia; ndi na lakise na indie na binyo ye te na Saigo a emedi.

8 Mba na indie o Efesus na te na Pentekostes.

9 Ebanja jombi de ndene na nginnya di dubabe na mba. Ndi baekedi be gita.

10 Ye te na Timoti a poi, ombwa na a mabe na binyo e si be bongo; ebanja a bolino ebolu ya Saigo ka mba na bolino.

11 O si sedi motu a asinge mo: ndi o alane mo na mosaigo na a maye na mba: mba na ombwano mo na bona tite.

12 O nyulo muna saigo Apollos, na baise mo gita o ya na binyo na bona tite: ndi genia dau di si teme na ya na binyo ngeri po; ndi a maya ko a bene iponda.

13 Binyo tatta, o teme na sii o jemia, o be ka batu, nginnya.

14 Esedi mambu manyo mese mu boi na ndolo.

15 Binyo o bii ndabo a Stefana ba be ndi bepuma ba boso ba Akaia, na na babo ba aledi bebolu ba basangedi,

16 Na sosumedi binyo a bonati, o jese binyo mene wasi na babo, na ba a bese pe ba ongwani na biso na bolino ebolu.

17 Na bwa monyeŋge o bepedi ba Stefana na Fortunatu na Akaiakus: ebanja di di titi o nyulo duŋgo danyo, babo ba boli:

18 Ebanja ba embe mudii mam na manyo: na ndi o aledi babo ka na biso.

19 Mwemba ma Asia ba soma binyo. Akula na Prissila ba soma binyo o Saigo, na mwemba mu e o ndabo abu.

20 Bona tite bese ba soma binyo. Binyo soma nune na nune, na sopa la bosanigi.

21 Esoma am, Paul, e tilia na dia dam mene.

22 Motu na motu a si tondi te Saigo Jezu Krai, esedi mo a maloabe.

23 Ndolo ya Saigo asu Jezu Krai die na binyo.

24 Ndolo am mu be na binyo o nyulo Krai Jezu. Amen.

KALATI YA BATU BA KORINTO, II.

EPASI, I.

PAUL mololoma ma Jezu Krai o nyulo gemia da Loba na Timoti pe muna Saigo; o mwemba ma Loba mue na Korinto, na basangedi bese ba o Akaia yese,

2 Ndolo e be na binyo na mosango o nyulo Loba Tite lasu, na Saigo Jezu Krai.

3 Bonam bo be na Loba, Tite ya Saigo asu Jezu Krai, Tite ya ndedi, Loba la belokomedi bese;

4 Nu nyi lokomedi biso o tetin a betakedi basu bese; na biso pe di malokomia babo ba bene ndutu, o nyulo belokomedi na biso di lokomedino o nyulo Loba.

5 Ka na ndenge la Krai e be gita na biso, nika-mene ndi belokomedi o nyulo Krai mo be na biso.

6 Ye te na biso di takisabe, o nyulo belokomedi banyo na jongise, yena bolino tetin anyo belattedi ba betakedi mene bena biso pe di aledi; ndi dipita dasu de tingami o nyulo anyo: to na biso di lokomedino, e e ndi belokomedi banyo na jongise.

7 Bisu di aledi dipita na na binyo o be ba-

nongedi ba betakedi, nikamene ndi o maalia belokomedi.

8 A bonati, biso di si puli na binyo o be belema o nyulo ndutu asu nyi poedi biso o Asia; di bandabe, buki dimeni, buka pe ngiinya, di buki, di biana di si mabe pe;

9 E di bene bekaisedi ba kwidi tetin a bisomene na na biso di si malakise na bisomene. ndi o nyulo Loba nyi pumbweli bawidi;

10 Nu nyi suŋwi biso o nyulo kwidi dindene, a emedi suŋwe biso; di lakise na, mo na a emedi tiŋgami suŋwa biso;

11 Binyomene o oŋgwane biso o kane o nyulo asu, na na ndedi o moi asu o nyulo gita la batu, gita la masoma ma mabolabe onyulo asu.

12 Monyeŋge masu munu, bekwaledi ba milema masu, na molema ma motem na mbadi a Loba, se to na jaŋgwa da eyubo, ndi o nyulo ndolo a Loba, biso di bene bedemo basu o wasi, na onyulo anyomene ndi di buki.

13 Ndi biso di si tili beyala bepepe na binyo, bi buka bini na binyo o laŋgino to jalea; ndi na lakise na binyo o maalia mo na te na isu:

14 Ka na binyo o leile biso na dipandi, na biso di e ndi monyeŋge manyo, nika na binyo o be ndi basu, o bunya ba Saŋgo asu Jezu.

15 Na o nyulo munu monyeŋge, na ta na pula po na binyo, na na binyo o mabenino bowen bepepe;

16 Na tomba o nyulo anyo na Makedonia, na timba pe na binyo na wa na Makedonia, onyulo anyo na mawanabe o ngia am na Juda.

17 ? Ni iponda na pule poi na binyo, na ta na toppi beyala ba ewolo e. ? To ma mambu mba na biana, na biana ponda beyubo, na na mendi be E e, to Kem kem, e.

18 Ndi ka na Loba lo e mbadi, belaigwedi basu na o boso banyo be titi E, to Kem.

19 Ebanja Muna a Loba Jezu Kraisi, nu nyi laingwabe na biso o tetin anyo, onyulo mba na Silvanos na Timoti, e titi to e, to kem, ndi na mo e timba e.

20 Ebanja, to na makaki ma Loba me ndi gita, o momene me ndi e, na o tetin au me ndi Amen, na te na isainga la Loba onyulo asu.

21 Ndi nu nyi tiingami biso mwemba manyo na Kraisi, a ta a okise biso pe, a e ndi Loba;

22 Nu nyi a batta pe biso, ndi a bolino bepuma ba Mudii o milema masu.

23 Ndi pe na beli Loba mbui na mudii mam, na o suigwa binyo na si poi na Korinto o iponda ni tombi.

24 Se to na biso di bene jania o moi a jemia danyo; ndi bi be ndi baongwane ba monyeinge manyo; ebanja o teme onyulo jemia.

BEPASI, II.

NDI na emedi bola dini, na si mapoi pe na binyo na molema ma bodillu.

2 Ebanja ye te mba na bolise binyo ndedi, nja a ma bwese mba monyeinge, e be te molemlem mi bolisebe ndedi o nyulo am.

3 Ndi na tili na binyo, dini dambu mene na ni iponda na poiye, na bene ndutu o nyulo babo be duingamene na mba na alia monyeinge; na bene malakako na binyo bese, na monyeinge mam mu be ndi monyeinge ma binyo bese.

4 Ebanja o tetin a betakisedi bwambi na bebuedi ba molema, na tiledi binyo na misodi gita: se to na binyo o maala geya, ndi na o mabia ndolo, ye na na bene gita o nyulo anyo.

5 Ye te na mo wo a bolise ndedi, a si diingise mba mene, (o nyulo nika na si wiise mo bwambi;) ndi diingise binyo bese.

6 Na nunu motu, bini bekokisedi be duingamene.

7 Na ndi o nyulo dini, bwam na binyo o lakise mo, na embise, ko na nunu motu-a lo o nyulo gita la ndutu.

8 Na ndi na sosumedi binyo o tiinge ndolo anyo o nyulo au.

9 Ebanja na dini isu pe na tiledi binyo, na na mapuseli binyo, ngo o madube na mambu mese.

10 To nja o lakise nya dambu, mba pe; ebanja na lakise te to dambu, to nja na lakiseno, e de nyulo anyo, o boso ba Krai:

11 Ko Satan a bene nginnya o moi asu: ebanja di titi belema o mawondon mau.

12 NDI pe, ni iponda na poi o Troas, o laingwa molaingo ma bwam ma Krai, jombi di dubabe na Sango o nyulo am.

13 Na si ta na bene iwumse o tetin a mudii mam, ebanja na si dii Titus muna sango am; ndi na dia babo, ndi na aluno o Makedonia.

14 Masoma na Loba, nu nyi alane biso o buka na Krai, na biise enumba da dibie dau o uma ese o nyulo asu.

15 Ebanja die o boso ba Loba enumba la Krai, nyeengenye, o babo ba suingwabe, na babo pe ba nyam:

16 Na mo wo biso di e enumba o nyulo kwidi na te na kwidi; na nyupepe enumba o nyulo longe na te na longe, ndi nja nyi duingamene na mano mambu e.

17 Ebanja di titi ka bagita, di si pungweli bubi na eyala ya Loba, ndi na mbadi, ndi na o nyulo Loba. Di toppi o boso ba Loba na Krai.

BEPASI, III.

? BISO di baidi pe o wana kumba na bisomene e.
 ? To biso di pula kalati ya dina na binyo, nika na bapepe o nyulo anyo e.

2 Binyo o e kalati asu, tilabe o milema masu, biabe na laŋgabe na batu bese.

3 Laŋgabe mpoma kalati a Krai, bolabe o nyulo asu; tilabe, se to na mawindi, ndi na Mudii ma Loba lowenya; se to na bebapa ba madali, ndi na milema bebapa ba nyama.

4 Ndi dini elakedi di bene na Loba, o nyulo Krai.

5 Se to na nyulo bisomene, di wele ania to dambu na bisomene; ka na e wu ndi na bisomene; ndi ŋgiinya asu di e na Loba;

6 Nu nyi a embise pe biso, a weka biso baboledi ba ŋgiinya ya mali ma penya; se to eyala ndi mudii: ebanja eyala e bwa, ndi mudii mu boledi lōnge.

7 Ndi eboledi la kwidi ya eyala e kebe o madali, e bene te esaŋga, na na bana ba Israel ba si wele soke ndi miso mabu na Moses, o nyulo esaŋga la boso bau; yiēna e tombino;

8 ? Neni so ebolu ya Mudii e mendi be esaŋga di buka e.

9 Ebanja ye te na ebolu ya ekwesedi e esaŋga, ebolu ya betemedi ba sii e buki na esaŋga gita.

10 Ebanja dini di ta di timba esaŋga, di titi esaŋga o ini iponda o nyulo esaŋga nyi buka.

11 Ebanja di di tombino te di ta na esaŋga, di di dia di e ndi esaŋga di buka.

12 Na ndi ka na biso di bene dini dipita, di kwali bekwaledi ba mpoma;

13 Se to ka na Moses, a weli ekumani o moi a boso bau, na na bana ba Israel ba si wele eni isu la di di pulino tomba.

14 Ndi milema mabu me ndima, ebanja dini ekuman e si sumuabe o laŋgedi la betiledi be edun, na te na bono bo einge; epuseli di titi na babo, na na di di boi na Krai.

15 Ndi na te na bono bo einge na Moses a laŋgabe, ekumani di e o moi a milema mabu;

16 Ndi ni iponda ba matimba na Saŋgo, ekumau e ma noŋgobe one.

17 Ndi Saŋgo, a e ndi Mudii: ndi uma Mudii ma Saŋgo ma eno, wonja di e pe.

18 Ndi biso bese na bosu bo telam di ombwano na o jene bosaŋgi ba Loba, di weŋgisabe na bowan mene, o nyulo bosaŋgi na te na bosaŋgi; ka na o nyulo Mudii ma Saŋgo.

BEPASI, IV.

Na ndi o enino na biso di bene yini ebolu, ndi ka na biso di kusino ndedi, di si timbi mbusa na boŋgo.

2 Ndi di pumbabe one mambu ma bosolo ma utami; di si daŋgwa na mawondon, di si puŋgwa beyala ba Loba na malemse: ndi o bebiisedi ba mbadi di weli kumba bisomene na milema ma batu bese o bosu ba Loba.

3 Ndi ye te molaŋgo masu mo utami, di utami na babo ba manyame.

4 Babo, loba la munu mudi a dimse bobia ba babo ba si dube, ko na mwese ma molaŋgo ma bosaŋgi ba Krai, bowan ba Loba, bo mapanya o nyulo abu.

5 Ebanja di si langwia bisomene, ndi Krai Jezu, Saŋgo, na bisomene bauto banyo o nyulo Jezu.

6 Ebanja Loba nyi a anedi mwese e panya o nyulo muititi, momene a ta a panya o moi a milema masu, o bola mwenene ma dibie la esaŋga la Loba o bosu ba Jezu Krai.

7 NDI biso di bene bini bima o tetin a bewa ba miaṅgaḁu, na na bwam ba ngiṅnya be mabe na Loba, se to na biso.

8 Biso di wiisami o midi mese, ndi di si nyossobe; di ubi, ndi di si pumbedi;

9 Di takisabe, ndi di si diabe; di pumbabe wasi, ndi di si nyamsebe;

10 Bunyate di bambe o nyulo asu, kwidi ya Saṅgo Jezu, na na lōṅge la Jezu di mabiisabe o nyulo asu;

11 Ebanja biso di e mowenya di bolabe na kwidi o nyulo Jezu; na na lōṅge la Jezu e mabiisabe na beyubo basu bi mawo.

12 Na ndi kwidi e bola ebolu na biso, ndi lōṅge na binyo.

13 Ndi biso di bene molem lem a Mudii ma jem̄ia; ka na e tilabeno, Na dube, nika ndi na kwalino; Biso pe di bube, nika di toppino;

14 Di biino na nu nyi pumbweli Saṅgo Jezu, a mapumbweli pe biso nika mwemba ma Jezu; ndi a mabola biso na binyo.

15 Ebanja mambu mese me o nyulo anyo; na na ndolo e bolabe na bagita e matōndise masoma, na na Loba a mabussisabe.

16 Na ndi o nyulo ninika biso di si timbi kosiṅga, to na beyubo basu be nyam bunyate, o eni na tetin asu e timbe epenya bunya na bunya.

17 Ebanja betakedi basu biē wōm na isua iponda, be bolia o nyulo asu o nya ya belemo, na nya bebuka mianu masu, dimene da esaigi die bwindia.

18 Na na biso di si maombwano mambu mena mi enabe, ndi mambu mena ni si enabe; ebanja mambu mu ma enabe, muē ndi ka bunya; ndi mambu muena ma si enabe, me ndi bwindia.

BEPASI, V.

EBANJA di bii na dini monoko, mboa asu e nyamwabe te, di bene o moi boluugi ba Loba, ndabo e si lungabe na maa, nyi e bwindia.

2 Ebanja o dini ndi di sekumia, di pula na bepuledi bindene o tese o moi a dini, ndabo asu o nyulo moi:

3 O enino na di mendi sobe botisebe nambadi, se to mosamba.

4 Ebanja biso de e na dini monoko di sekumia di takisabe; ebanja di si emedi sungwa bisomene ndi o botisebe o moi au, na na dango dasu di pula wo, e mamiabe o nyulo longe.

5 Ndi nu nyi weki biso na dini dambumene, a e ndi Loba, nu a boli pe biso bepuledi, Mudii Mosangi.

6 Na ndi biso di embabe, iponda yese di bii, na di e na mboa o eyubo, di titi na Sango.

7 Ebanja di dangwa onyulo jemia, se to o nyulo beombwedi.

8 Toona biso di embabe, ndi biso di dolo gita o jasumwe o nyulo eyubo, na ja o mboa na Sango.

9 O nyulo nika, biso di keka o be dolo na mo, to na biso di ja na mboa eyubo, to na di titi o nyulo eyubo.

10 Ebanja biso bese di mabiisabe o bosso ba begedi ba moka ma Kraisi na na mowo na mowo a ma kusi o ma mambu beyubo; ponda mambu mene a bolino, to e e bubi, to bwam.

11 Na ndi di biino bonggo ba Sango di duta batu: ndi o Loba tatanu biso di biisabe; ndi na bene dipita na biso di biisabe na milema manyo.

12 Ebanja biso di si bola bisomene mina na binyo, ndi di boli binyo mambu ma kumba onyulo asu, na na binyo o mabene mambu dingise babo

ba wele kumba o nyulo beombwedi babu, se to milema mabu.

13 Ye te na biso di boo njo, e de na Loba, to biso di pedi, e de ndi na binyo.

14 Ebanja ndolo a Krai e duta biso, ebanja biso di kaise, na mo wo a widi o nyulo bese, ndi na bese ba widi:

15 Ndi a widi o nyulo bese, na na babo ba bene longe, ba si mendi be pe na babomene, ndi na Nu nyi widi, ndi a pumbwi pe o nyulo abu.

16 O nyulo nika na te na nini iponda di si bii to motu na motu o nyulo eyubo; e, to na biso di ta di bia Krai o nyulo eyubo, na te na nini iponda di si mabia pe mo tom tom.

17 O na motu na motu a e te na Krai; a e ndi motu a penya: mambu na kwoñ ma tombi one; ombwa mambu mese ma timbi epenya.

18 Na mambu mese, me wu na Loba, nu nyi a dolisane biso na momene o nyulo Krai, ndi a boli na biso beboledi ba idolisani.

19 Neni Loba lo tetin a Krai a dolisane bawasi na momene, se to a wele na babo bedangweri babu ba bubu, ndi a tese o tetin a biso eyala ya idolisani.

20 O nyulo Krai biso di be bamololoma, ka na Loba a toppi onyulo asu, biso di sosumedi binyo o nyulo Krai, o be bedolisedi ba Loba.

21 Nu nyi si bii bubu, a timbise mo bubu o nyulo asu, na na biso di matimbisabe bosañgi ba Loba o nyulo asu.

BEPASI, VI.

NDI pe, ka biso di bola ebolu mwemba na Loba, di sosumedi binyo, o si kusi ndolo ya Loba na ewolo.

2 Ebanja a ona, O iponda ya ndolo na siŋganino na, o bunya ba joŋgise na oŋgwane ua; ombwa, o eŋge iponda ya ndolo di e; ombwa, o eŋge bunya ba joŋgise di e.

3 O dambu na dambu binyo o si bola madiŋga, na na beboledi bi si masaabe.

4 Ndi o mambu mese di mapuseli bisomene baboledi ba Loba ka di duŋgamene, o gita la pii, o betakedi, o bepuledi, o ndutu,

5 O bedipedi, o bekakedi, o mitaŋgu, o bebolu, o betatteri, o bwa njai;

6 O bosaŋgi, o dibie, o beindedi, o ndolo, o Mudii Mosaŋgi, o betondedi bi si mawondon;

7 O beyala ba mbadi, o ŋgiŋnya a Loba, o nyulo bewesan ba bosaŋgi o moi a dia da momi na dimosi,

8 O nyulo edube na e si dube, o nyulo molaŋgo ma bwam na molaŋgo ma bubu: ka na baondedi, ndi die mbadi;

9 Ka na di si biabe, ndi di biabe bwam; ka na di widino, ndi ombwa di e mowenya; ka di dipabe, ndi e si bwabe;

10 Ka na lunda la ŋgebe, ndi di bwa monyen-ge bunyate; ka batuedi, ndi di timbise gita la mibwan, ka di si bene to dambu, ndi di aledi mambu mese.

11 A binyo Bakorinto, midumbu masu mi telam na binyo, milema masu me kolo.

12 Binyo si walamene na biso, ndi o walamene na milema manyo.

13 O ini iponda eseli mba na kusi betimbisedi, binyo be nika bekoledi, (ua toppi ka na bana.)

14 Di si duŋgamene na o kake binyomene na babo ba sidube. ? Njika bedaŋgweri bosaŋgi bo benino na bubu e. ? Njika benoŋgedi mwese mu benino na muititi e.

15 ? Njika nd^olo Kra^s a benino na Belial e. ? Njika du^ongo nu nyi dube a benino na nu nyi si dube e.

16 ? Njika id^olisane de na ndabo a Loba na losue e. Ebanja binyo o e ndi ndabo a Loba la mowenya; ka Loba lo ta lo kwala; Na emedi ja o tetin abu, na daingwa; na emedi be Loba labu, ndi babo ba mabe bona bam.

17 O nyulo nika Sa^ongo a kwali na, Busa o tetin abu, o be bepandedi, o si tappa dambu di si sa^ongi; ndi na emedi kusa binyo.

18 Nya ngum a kwali na; Na emedi be Sa^ongo na binyo, ndi binyo o mabe bana bam ba boni na bitu.

BEPASI VII.

A bonati, band^olo; ka na di benino mano makaki, esedi biso di sa^ongise bisomene o nyulo nini nyakaka ya eyubo na mudii; puliseno belunda ba bosangi onyulo bo^ongo ba Loba.

2 Binyo kusa biso; biso di si kwese to motu; di si borise to motu; di si lemse to motu.

3 Na kwali dini, se to na o bekwesedi; na ta na kwala o iponda boso na, Binyo o e ndi o milema masu o wo, to be mowenya mwemba.

4 Bekwali bam be telam o boso banyo bwambi, bebusisedi bam o nyulo anyo be ndi bondene: na lundisebe na belokomedi, na bwa monyenge bwambi o tetin a betakedi basu bese.

5 Ebanja ni iponda di ingedi o Makedonia, beyubo basu be si bene bewumsemi, ndi di takisabe o midi mese; bewenge be be o eboko; bo^ongo bo be o tetin.

6 Ndi Loba, nu nyi lokomedi molema ma babo ba pumbabe wasi, a lokomedi biso o nyulo bepoe-di ba Titus:

7 Ndi se to na o nyulo bepoedi bau mene, ndi onyulo belokomedi, me na a ta a lokomedi na binyo, ni iponda a laingwi biso bepuledi banyo ba bwambi, malebu manyo, milema ma ngiinnya o nyulo am; na ndi na boo monyeenge gita.

8 To na na ta na bwese binyo ndedi o nyulo kalati am, na si atoeli, to na na ta na bene bosolo: ebanja na eni na yini kalati mene e bwese binyo ndedi, ndi o isun mene.

9 O ini ponda na bwa monyeenge, se to na binyo o bwesabe ndedi, ndi na binyo o ta o bwa ndedi na jatoeli; ebanja o ta o bwesabe ndedi ponda na Loba, na na binyo o si makwesabe na to dambu, o nyulo asu.

10 Ebanja ndedi ponda na Loba e wane jatoeli na te na jongise, e si pulise pe jatoeli; ndi ndedi ya wasi e wani kwidi.

11 Ebanja ombwa dini dambumene, na binyo o bwano ndedi ponda na Loba, njika edube e bolabe na binyomene, e, besumedi na binyomene, e, pidi; e bonggo; e, bepuledi babwambi; e, ndolo dindene; e, bedipedi; o mambu mese o puseli binyomene o ta o teme bwam na dini dambu.

12 Na ndi to na ta na tilia na binyo, se to o nyulo nu nyi ta a bola bubi, se to na nu nyi a aledi bubi, ndi na ndolo dindene asu yena di bene o boso ba Loba, e mabiisabe onyulo anyo.

13 O nyulo dini di lokomia: ndi o moi a belokomedi basu di bwa monyeenge gita o nyulo monyeenge ma Titus, ebanja mudii mau mu embisabe o nyulo binyo bese.

14 Ye te na na bolise to dambu na kumba o nyulo anyo, na si soli, ndi ka di kwalino mambu mese na binyo nambadi, nikameme kumba asu o boso ba Titus e be mbadi.

15 Ebanja molema mau mu e na binyo bwambi, ka na a oŋgeli edube la binyo bese, na neni na bongo na mokambilan binyo o kusi mo.

16 Na ndi na boo monyeŋge na mambu mese na binyo.

BEPASI, VIII.

A bonati, biso di biisabe na binyo ndolo a Loba bolabe a mwemba ma Makedonia :

2 Neni o gita la bepuseli ba betakisedi lunda la monyeŋge mabu na itui abu dindene, o leeli mo mene na mbwaŋ mabu ma mabia.

3 Na bola mbuŋ, ponda ŋgiŋnya abu, e, na buka ŋgiŋnya abu babomene ndi ba emedi,

4 Na gita la beyala ba sosumedi onyulo asu ndolo na benoŋgedi ba bebolu ba basanġedi ;

5 Se to ka na biso di pitano, ndi ba boli babomene na Saŋgo o boso, ndi na biso ponda gemia da Loba.

6 Na ndi biso di sosumedi Titus na, ka na a ta a baiye, nikanene ndi a maborise o tetin anyo nini pe ndolo.

7 Na ndi ka na binyo o e lundi na jemia na be-toppedi, na dibie, na titimbe yese, na itoŋdi anyo na biso, o ombwa bwam na lunda pe na yimi ndolo.

8 Na si toppi o nyulo mbenda, ndi o nyulo be-tiŋgamedi ba bane na puseli ndolo anyo.

9 Ebanja binyo o bii ndolo a Saŋgo asu Jezu Krai, e de na, na mo a ta a mbwaŋ, ndi o nyulo anyo a timbi motuedi, na o nyulo betuedi bau, binyo o matimba mbwaŋ.

10 Ndi o dini na bola doi dam. Ebanja dini de bwam na binyo, o emino na o baiye o boso, se to na o ania ndi o bola, o mbu mi tombi.

11 Na ndi o bolise bebolu, ka na milema mi tano

na binyo, nika ndi esed*i* bebolisedi bi be ponda na o bene nginya.

12 Ebanja gemia da molema die te otin, di dungamene ponda na motu a benino, se to ponda a si benino.

13 Ebanja se to na bapepe ba mendi be belokomedi, ndi na binyo o be itui,

14 Ndi o nyulo nya beangamedi, na tatanu belundedi banyo be madungameni bepuledi babu; na belundedi babu be maala be na bepuledi banyo; na nya beangamedi be mendi be.

15 Ka ua e tilabeno, Nu nyi koteli gita a si matomba dimene dau, na nu nyi koteli isun a si masuba.

16 Masoma ma be na Loba, nu nyi eli ndolo ndene o molema ma Titus o nyulo anyo:

17 Ebanja a aledi bebaisedi; ndi a ta a lunda la betodi ba molema, a alano na binyo.

18 Ndi di lomi o mwemba mau, muna sango, besesedi bau o molango ma bwam be o tetin a miemba mese;

19 Ndi se to ua dinimene, ndi a possobe na miemba o dangwa na biso, o dini jabia di bolabe na biso na e mabe na besesedi ba Sango momene, na ndolo asu.

20 Di be diweye, na to motu a si masa biso o bini belundedi bi mabolabe na biso;

21 Di pula alia mambu ma bwam, se to na o boso ba Sango, ndi o boso pe ba batu,

22 Ndi di lomi na babo muna sango asu, nu na biso di puseli mo jangwa ngeri gita na o mambu gita; ndi tatanu titimbi di buka o nyulo malakako mau mondene mena a bene tengene binyo.

23 O nyulo Titus, mwemba mam moboledi, tengene binyo; to o nyulo bona sango asu,

ba be ndi bamololoma ma mwemba, na esaingi la Krai.

24 Na ndi o lea na babo dipuseli la ndolo anyo, na kumba asu o nyulo anyo, o boso ba mwemba.

BEPASI, IX.

EBANJA o nyulo bebolu ba joingwane ya basangedi, bi si aingamedi na mba na tilea binyo.

2 Ebanja na bii beemedi ba milema manyo, e e kolongoni am na toppo bwam o nyulo anyo na batu ba Makedonia, na Akaia a aingamedi o mbu mi tombi; ndi betodi banyo a molema bi mapungwa bagita.

3 Ndi na lomi bona tite, ko na kumba asu o nyulo anyo e malea momene ewolo; nika ndi na ona, binyo o aingamia;

4 Ko ngo batu ba Makedonia, ba poi te na mba, ba dia binyo o si boisane, biso, (di si toppi na binyo) di solisabe o nyulo dini kumba dasu.

5 Na ndi na oingelino mo bwam o baise bona tite, na babo ba sele ala na binyo, ndi na kusi mabia manyo mena na toppo o iponda la boso, dini di maingamia ka jabia, se to na ekon.

6 Ndi dini na kwalino, Nu nyi sa isun a mapata pe isun; nu nyi sa gita a mapata pe gita.

7 Motu nyese ponda a biana na molema mau, se to na ekon, to na motu a solise mo: ebanja Loba lo tondi nu nyi boli na molema mau.

8 Ndi Loba lo wele timbise ndolo yese e ma lunde na binyo; na o iponda yese na o mambu mese o benino gita, binyo o mabe lunda na bebolu bese ba bwam.

9 Ka na be tilabeno, Nu nyi kamane, a boli na batuedi; bosangi bau bo tingami mba na mba.

10 Ndi nu nyi boli mbota na mo nyi masa, na

ewolu o nyulo mada, a maala bola na tōndise pe mbota anyo, ndi a maala tōndise bepuma ba bosangi banyo.

11 Na o mambu mese o timbisebeno mibwai, na te na beboledi bese ba wonja, dēna di wani gita la masoma na Loba onyulo asu.

12 Ebanja beboledi ba bini bebolu bi si lundise betuedi ba basangedi mene, ndi betōnde o nyulo masoma ma gita o Loba,

13 Na ndi ba busise Loba, o nyulo bepuseli ba bini beboledi, na binyo a be wasi a mbenda ya molaingo ma Kraisi, na o wonja a mabia manyo na babo, batu bese;

14 Na onyulo moka mabu na binyo, ba lunda la bepuledi na binyo, o nyulo ndolo a Loba yi e na binyo gita.

15 Masoma ma be na Loba o nyulo jabia dau di buki bekwaledi.

BEPASI, X.

MBAMENE Paul na sosumedi binyo, o nyulo pii na sau nya Kraisi, mba na beombwedi bam na titi dambu o boso banyo, ndi ni iponda na titino na e bwemba teingene binyo.

2 Ndi na sosumedi binyo na na si mabe bwemba ni iponda na e na binyo, ponda ngiinya na biana lea bwemba teingene duingo, babo ba laingino biso ka na di daingwano ponda beyubo.

3 Ye te na biso di daingwa na beyubo, di si ani ponda beyubo.

4 Ebanja bewesan basu ba bewenge be si ta beyubo, ndi be be ngum o boso ba Loba, na na begedi ba ngiinya be mapumbabe wasi;

5 Pumbino mianu wasi na beluingo bese ba asam

mi lungabe dingise dibie da Loba na wanino wasi mianu mese ma milema, na te na edube la Krai:

6 Na aledino milema, o jana dingise mese ma si dube, ni iponda idube danyo di lundisabe.

7 A binyo, ? O ombwane beombwedi ba mambu e. Ye te na mowo a lakise na momene a e ndi na Krai, esedi mo a laingino diini pe o nyulo bobia bau, na ka na mo a e ndi ya Krai, nika ndi biso di eno.

8 Ye te na biso di welino kumba bwambi o nyulo ngiinya asu, yena Saingo a boli na biso, o nyulo belungisedi banyo se to na benyamseri, na si masolisabe.

9 Na kwali dini na na si mateme ka na pula bwese binyo bonggo o nyulo kalati;

10 Ebanja ba ona, Kalati au yi e pibbu, ngiinya; ndi beombwedi bau be bobi, na bekwaledi bau bi titi dambu.

11 Esedi nunu motu a bii, na ka na biso di e na kalati, ni iponda di titi, nikamene ndi biso di maalabe ni iponda di eno.

12 Ebanja biso di si wele laingi bisomene o bolaingi to mene bisomene na duingo babo ba wele kumba na babomomene, ebanja babo ba menino babomene o nyulo babomene, na laingino babomene na babomene, ba titi jaingwa.

13 Ndi biso di si mawele kumba nyi titi na dimene, ndi o nyulo dimene da mosinga me na Loba a boli biso, dimene di maopele na binyo.

14 Ebanja biso di si sambise bisomene o itum na dimene dasu, ka na biso di si poi na binyo, ebanja o itum na binyo di ta di poi na o molaingo ma Krai:

15 Di si mabola kumba, e titi dimene o nyulo

bebolu ba batu bapepe; ndi di benino dipita, na jem̄ia te danyo di kolise, na biso di makolise pe o tetin anyo na te na di lundabe, ponda da di-mene dasu.

16 O laṅgwa molaṅgo ma bwam na te na midi mi mē itum danyo, ndi se to na di wele kumba o nyulo mambu poṅgobe na maa ma motu nyi pepe.

17 Ndi nu nyi welino kumba, esedi mo a be kumba na Saṅgo.

18 Ebanja se to nu nyi kolise momene, a kusabe, ndi nu Saṅgo momene a wele kolise.

BEPASI, XI.

NA pula na binyo o matatta mba isun o elema am. Ndi binyo o tatta mba nambadi.

2 Ebanja na bwa binyo kodi na kodi da Loba; ebanja na wandi binyo na momi mowo, na na mabola binyo ka ṅgonderi esangi na Krai.

3 Ndi na bwa boṅgo ko na o nyulo to dambu, ka nyama bwaba ni ondino Hava o nyulo mawondon mau, mianu manyo pe mi mabo o nyulo ndolo anyo nyi sadi nyi ē na Krai.

4 Ebanja e bē mbadi nu nyi poino a laṅgwa te Jezu nyi pepe, yiṅa biso di si laṅwi, to na binyo o kusino mudii mopepe, miṅa binyo o si tano kusi, to molaṅgo mopepe muṅa binyo o si tano kusi, e duṅgamene na binyo o matatta mo bwam.

5 Ebanja na laṅa na to dambu na si teme o mbusa ma bano ba buki banlololoma:

6 To o na o eyeme na ē budillu se to na dibie; ndi o mambu mese biso di biise bwam o boso ba batu na binyo.

7 Na bandi mbamene wasi na na binyo o ma-

buisabe, ebanja na laingwino na binyo molaingo ma Loba na wonja, ? dini ndi di e bubi e.

8 Na nongi mosauwidi o nyulo miemba mipepe, o bola bebolu o tetin anyo.

9 Ndi ni iponda na ta na binyo ndi na pulise, na si ta mosusedi to na motu; ebanja di dambu na pulino bona Tite ba wa o Makedonia, ba wani na mba mambu ma penya: o mambu mese na aledi mbamene na si mabe budillu na binyo, ndi na emedi jalea mbamene.

10 Mbadi a Kraiis nyi e tetin am, na o nyulo am yini kumba e si maekabe o midi ma Akaia.

11 ? O nyulo nji e. ? Ebanja na si tondi binyo; Loba lo bii.

12 Ndi di dambu na bolino, dimene ndi na emedi bola, na na make wasi njom na babo ba pula njom diingise mba; na o una babo ba welino kumba, ba masobe ka na mba.

13 Ebanja bano batu ba be ndi bamololoma ma lobaingo, baboledi ba mawondon, ba timbise babomene bamololoma ma Kraiis.

14 Dini di titi beubedi; ebanja Satan a timbise momene na anjeli a mwese:

15 Na ndi e titi dambu dindene, ye te baboledi bau ba timbise babomene ka baboledi ba bosaingi; isu labu e maalabe ponda na bebolu babu.

16 Na toppo pe, O si sedi to motu a biana mba nae ndi elema; o biana te nika o kusi mba ka na elema, na na mawele kumba isun.

17 E eyala na toppino, na toppi se to na Saingo, ndi ka na e elema, o mano malakako ma kumba.

18 Ka na bagita ba welino kumba ponda na beyubo, mba pe na maweli kumba.

19 Ebanja o gesedi bailema na monyenge, ebanja binyo o e jangwa.

20 Binyo o gesed*i*, ye te na mowo a wani binyo wasi a bekakedi; mowo a dedi te binyo; mowo a puteli te binyo; mowo a busise te momene; mowo a dipi te binyo o boso.

21 Na toppi ka onyulo bekumwedi, ka na biso di ta di bobo. Ndi o njika dambu to mo wo a e ndi bwemba, (na toppi ka na motu elema,) mba pe na bwemba.

22 ? Ba ba be ndi bona Heber e, Mba pe; ? Ba ba be ndi bona Israel, Mba pe; ba be ndi mbo-lako a Abraham, Mba pe.

23 ? Ba be ndi baboledi ba Krai*s* e, (na toppi ka motu njo) Mba na buki; na beboledi be buki; o bedipedi be buki dimene; o ndabo a beboa ngeri gita; o kwidi ngeri gita.

24 Onyulo Baju, ngeri itanu na nongino mwane ma bedipedi, e be to mowo;

25 Na dipabe ngeri ilalu na itumbu; ngeri po na angwabe na madali; ngeri ilalu na pumbabe o munja; bunya bo wo na bulu na ta o njiba.

26 O nyulo gita la londo; beendedi ba madiba; beendedi ba balemsedi; beendedi ba mbia mam; beendedi ba basibii; beendedi ba mundi; beendedi o eyan; beendedi o munja; beendedi pulisani bona tite ba lobango;

27 O nyulo beoledi, na isisi; o betatteri gita, o njai, o nyongi, o bwa njai gita, o ngo na mosamba:

28 Ndi o moi a mano mambu ma me o eboko, di dambu di poi o moi am bunyate, betatteri ba miemba mese.

29 ? Nja nyi bobi, ndi mba na si bobi e? Nja nyi dingi, ndi mba na si to e.

30 Ye te na na wele kumba, na emedi weli kumba o nyulo mambu ma dibobi dam.

31 Loba, Tite la Sango asu Jezu Krai*s*, namisabe

mba na mba: mo a bia na na si toppo dibaigo.

32 O Damasko, moanedi wasi a Areta, kiine, a uenge mundi ma Damasko, na bona bau ba bila, a pula damia mba.

33 Na o nyulo j₂ambe disadi, na ta na sibisabe na esanja o nyulo edina, nika ndi na o₂ngino na maa mau.

BEPASI, XII.

DI si do₂di na mba na wele kumba, na mapoi ua beenene na bebiisedi be wu na Saigo.

2 O dum da mibu na mi₂ng mi tombino, na bia motu nyi e na Krai, (to na a e o beyubo, na si bia; to a titi na beyubo, na si bia, Loba lo biino;) nu motu a bambabe o moi a ilalu.

3 Ndi na bia motu nika (to na a e o beyubo, to na a titi beyubo, na si bia; Loba lo biino.)

4 Neni a abweli o moi a Paradaiso, a si₂ngi beyala bi si wele toppo, be₂na motu a si bene i₂nginnya a toppo.

5 O nyulo nu na maweli kumba: ndi onyulo mbamene na si wele kumba, i₂ng e be na i₂bo₂lam.

6 Ebanja na pulise te kumba, na si mabe elema; ebanja na ma motoppo mbadi; ndi o ini iponda na ma₂esedi, ko na to mowo a mabiana mba na buka di a enino, to a si₂ngino o nyulo am.

7 Ndi ko na mba na busisabe buka dimene o nyulo gita la bebiisedi, njenjeli la beyubo e boli na mba, e de₂ anjeli a Satan o dipi mba, ko na na busisabe buka dimene.

8 O nyulo dini na sosumedi Saigo i₂ngeri ilalu, na di di madie mba nika.

9 Ndi a o₂na mba na, Ndolo a₂n e du₂ngamene ua; ebanja i₂nginnya am e bo₂rise na ebo₂bo. Na

ndi na monyeenge mondene na mawele kumba o nyulo ebobo lam, na na ngiinya a Krai e maja o moi am.

10 Na ndi na alia monyeenge na bebobo, na bekumwedi, na bepuledi, na betakisedi, na ndutu, o nyulo Krai: ebanja ni iponda na bobino, ndi na e ngiinya.

11 Na timbise nyu ilema na nini kumba; binyo o timbise mba: bo doli na mba na bene dina o nyulo anyo: ebanja na to dambu na dambu na titi mbusa to bamololoma ba boso, to na na titi dambu.

12 Nambadi beembani ba mololoma me borise o tetin anyo, na gita la pii, na beembani, na bebolu bindene, na bebolu bangiinya.

13 ? O njika dambu binyo o be mbusa niemba mupepe, e be te na na mbamene na si ta budillu na binyo e. Binyo o tombise mba bini bewusedi.

14 Ombwa, dini ndi iponda nyi lundise ilalu, na dungamene poi na binyo; ndi na si mabe budillu na binyo; ebanja na si pulise mambu manyo, ndi na binyo; di titi dodi na bana ba nengelino o nyulo basango, ndi basango o nyulo bana.

15 Ndi na monyeenge mondene na emedi bola ngiinya am yese o nyulo midii manyo, to na ngo na bwa binyo ndolo e buka, na tondabe na isun.

16 Ndi esedi mo e be, na si ta ndi budillu na binyo. Ndi na ta ndi jangwa, na puteli binyo na ilambi.

17 ? Mba na timbise binyo mosen o nyulo babo na lomi na binyo e.

18 Na baise Titus, na mwemba mau na lomi muna sango. ? Titus a kusi mosen na binyo e. ? Di si dangwa na mudii mo wo, na matanga mo wo e.

19 Ndi pe, O ta o biana biso di lakise bisomene na binyo. Di toppi na Kraisi o boso ba Loba: ndi a bandolo, mambu mese mu bolabe na belungedi banyo.

20 Ebanja na bwa bongo, ko ni iponda na poi, na madia binyo se to ka na puliseno, ndi mba na moenabe ka na binyo o si mapula: ko na mitangu, kodi, sunjumia na pidi, bepuledi bau, muindu ma mpoma, muindu ma 'suka, kenjako, etoto;

21 Ndi ko na ni iponda na poi pe, Loba lam a masibise mba molema o tetin anyo, ndi na maeya o nyulo bagita ba ta ba bolino bubi, ndi ba si ta ba bwea milema mabu onyulo mbindu na mosungi na banjo babo ba bolino.

BEPASI, XIII.

DINI de ndi ngeri ilalu, mba na pulano po na binyo. O midumbu ma mbun iba to balalu beyala bese be matiigami.

2 Na ta na langwa binyo ndi tatanu na langwa pe, ka na iponda na ta na binyo ngeri iba: ndi na na titi na binyo, na tili na babo ba boli bubi, na bapepe bese, na to na poi pe, na si maesedi:

3 Binyo o pula ene epuseli na Kraisi a toppi o nyulo am, nu na binyo a titi bebobedi, ndi nginnya o tetin anyo.

4 Ebanja to na a bwabe na bobo, ndi a eno mowenya o nyulo nginnya a Loba. Ebanja biso pe di be bobo na mo, ndi di maeno na mo o nyulo nginnya a Loba o nyulo anyo.

5 A binyo, o wasa binyo mene, to na o e na jemia; puseli binyomene. ? Binyo mene o si bii na Jezu Kraisi a e o tetin anyo, ko na o ma bangabe e.

6 Ndi na lakise, na na binyo o mabia na biso di si bangabe.

7 Na sosumedi Loba na na binyo o si boli bubi ; se to na biso di maombwabe epuseli, ndi na binyo o mabola di dambu di e bwam, to na biso di e ka ba baŋgabe.

8 Ebanja biso di si bene ŋgiinya diigise mbadi, ndi onyulo mbadi.

9 Ebanja di bene monyeŋge ni iponda biso di e mabobono, na binyo o e ŋgiinya: di sosumedi pe na betemedi banyo.

10 Na ndi na tilano mano mambu to na titi na binyo, ko na na e na binyo, na matoppo bwambi, ponda ŋgiinya Saŋgo a bolino mba o nyulo be- luŋgedi, se to na dibumbe.

11 Ndi a bonati, na dia binyo. O teme bwam, lokomia milema manyo, alia bobia bo wo, ja na mosaŋgo; ndi Loba la ndolo na mosaŋgo mabe na binyo.

12 Soma mo wo na nune, na sopa bosaŋgi.

13 Basaŋgedi bese ba soma binyo.

14 Ndolo ya Saŋgo Jezu Krai, itondi, ya Loba, na mwemba ma Mudii Mosaŋgi be na binyo bese. Amen.

KALATI YA BATU BA GALATIA.

EPASI, I.

PAUL, mololoma se to na batu, to na o nyulo motu, ndi na Jezu Krai, na Loba Tite, nu nyi a pumbweli mo o nyulo kwidi,

2 Na bona saṅgo bese ba be na mba: o mi-
emba ma Galatia.

3 Ndolo na binyo na mosaṅgo o nyulo Loba
Tite, na Saṅgo asu Jezu Krai.

4 Nu nyi a boli momene o nyulo miubi masu,
na a masuṅwa biso na munu mudi ma bubu,
ponda na gemia da Loba, Tite lasu.

5 Na mo bosaṅgi bi bolabe mba na mba,
Amen.

6 Na ubi na tatanu binyo o sumwabe na
mo nyi beli binyo na ndolo ya Krai, o mo-
laṅgo mopepe:

7 Ndi e titi nyi pepe; ndi duṅgo ba takise
binyo, ba pula timbise molaṅgo ma Krai ewolo,

8 Ndi to na biso, to anjeli o nyulo moi a laṅ-
gwa molaṅgo mo pepe na binyo na dini dena di
laṅwi na binyo, esedi mo a loabe.

9 Ka na biso di kwali o iponda boso, nikamene
ndi na kwala pe, To na mo wo a laṅgwa molaṅgo
mopepe na binyo e si bena o ta o kusa, esedi mo
a loabe.

10 ? Tatannu na toppise batu to dolisane Loba e.
? Mba na pulise dolisane batu e. Ebanja ye
te na dolisane batu, na titi moutu ma Krai.

11 Ndi a bonati, na leile binyo na molaṅgo
ma bwam mena laṅgwabe na mba, e titi na
motu:

12 Ebanja na si kusa mo o nyulo motu, to na leabe, ndi o nyulo beleedi ba Jezu Krai.

13 Ebanja o iponda ni tombi binyo o siŋgino na belemo ba lōnge lam na ekali la Baju, neni e buka dimene na takise mwemba ma Loba, na dedi mo:

14 Na ala itum na ekali la Baju buka na nyoñon am o mundi mam; na ta ndi to o mō-
lema ya belemo ba basaŋgo bam.

15 Ndi ni iponda e dolisani Loba, nu nyi a abia mba onyulo dibum da yeye, na belino mba o nyulo ndolo au,

16 O biise Muna au o nyulo am, na na ma-
laŋgwa mo o tetin a Basibii, dibokimene na si toppo na beyubo to maiya,

17 Na si ala o Jerusalem na babo ba ta bamo-
loloma o iponda boso; ndi na aluno o Arabia, na timba pe o Damasko.

18 Ndi na mibu milalu mi tombino na aluno o Jerusalem o jene Peter, ndi na ja na mo dum da minya na mitanu.

19 Ndi bapepe bamololoma na si ene to mo wo, ko na James, muna a Saŋgo.

20 Ndi bini beyala bēna na tila na binyo, om-
bwa o boso ba Loba na si toppo lobaŋgo.

21 Ndi o iponda mbusa, na poi o midi ma Suria na Kilikia;

22 Ndi na si biabe o beombwedi na mwemba ma Judea muē na Krai:

23 Ndi ba siŋgino miaŋgo mene, na motaki-
sedi asu o iponda nyi tombi, a laŋgwia jem̄ia na a pula nyamse:

24 Ndi ba ta ba busise Loba o nyulo am.

BEPASI, II.

NDI o dum da mibu na mine mi tombino na aluno pe a Jerusalem, mwemba na Barnabas, na nongi pe Titus.

2 Ndi na aluno o nyulo bebiisedi, ndi na neŋge-li o boso babo mu molaŋgo mena na laŋgwia pulisane Basibii; ndi na esuka na babo ba bene dina, ko na na maala nya tete, to na tano na nya na ewolo.

3 Ndi Titus mene nu nyi ta na mba to na a ta ndi Greki, a si wekabe o kusa boendi:

4 Ndi onyulo ya bona saŋgo ba titi mbadi o wanabe tetin asu na esuka, ba poi na ba mapuseli wonja asu mena biso di bene na Kraisi Jesu, na na ba maala wani biso o bekakedi.

5 Na babo di si boli dube^{ka} na ba puli, se to na ipondamene; na na mbadi a molaŋgo ma bwam e maja na binyo.

6 Ndi babo ba biana bondene, to njika ka ba tano, e titi dambu na mba: Loba lo si kusi to motu o nyulo au; ebanja ba ba biana bondene o bekwaledi, e si batteli to dambu na mba:

7 E, e titi nika; ndi ni iponda^{ba} eni na mba na lakisabe na molaŋgo ma bwam na ba siendabe, ka na Peter a alia mo na baendabe.

8 (Ebanja Nu nyi a boli ebolu na bwambi o nyulo Peter, mololoma ma boendi, Numene a boli ebolu na mba teŋgene Basibii):

9 Ni iponda James, Kefas, na Jon, ba biana ba be na mibuŋgo, ba soi ndolo ni bolabe na mba, be boli mba na Barnabas dia da momi da mwemba; na na biso di maala o Basibii, na babo o baendabe.

10 Ba pula na biso di maŋgeli batuedi: di dambu mene mba na pulino bola.

11 Ndi ni iponda Peter a poi o Antiok, na eki mo o boso bau, ebanja a bene bosan.

12 Ebanja a dedi na Basibii o iponda boso duŋgo ba wa o nyulo Jaimes: ndi ni iponda ba pino, a timbise, a pandise momene, a bwa babo boŋgo ba endabe.

13 Baju ba pepe ba timba ka na mo; na ndi Barnabas pe a sumwabe na mawondon mabu.

14 Ndi ni iponda na eni ba si daŋgwino e teme na sii ponda na mbadi ma molaŋgo ma bwam, na ona Peter o boso babo bese, na, O e te Iju, o e ka elem nya nyisibii, se to ka na Iju, njika dambu o wekino Basibii ba eno ka Baju ba eno e.

15 Bisu, Baju o nyulo iyadi, se to na babubi ba Basibii,

16 Di biino na motu a si teme na sii o nyulo bebolu ba mbenda, ndi o nyulo jem̄ia la Jezu Krai, biso pe di dube o Krai Jezu, na biso di mateme na sii o nyulo jem̄ia la Krai, se to na o nyulo bebolu ba mbenda: ebanja o nyulo bebolu ba mbenda to mowo a si mateme na sii.

17 ? Ndi di pulise te o teme na sii o nyulo Krai, bisomene di puseli batu babubi; Krai a e moboledi mabubi o nyulo dini e. Se to na.

18 Ebanja mambu na ta na buleli wasi, mini mambu mene na luŋga pe, na ndi na puseli mbamene moboledi nya mbenda.

19 Ebanja mba o nyulo mbenda, na widi na mbenda, na na mae na Loba.

20 Mba na bwabe na Krai; ndi e titi mba na eno mowenya, ndi Krai nyi e na mba: ndi loŋge mba na beneno o eyubo, na e o nyulo jem̄ia la Muna a Loba, nu nyi bwa mba ndolo, na boli momene o nyulo am.

21 Na si nyamse ndolo a Loba; ebanja beteme na sii be poino o nyulo mbenda, Krais a widi e si be njom.

BEPASI, III.

? A BINYO ba Galatia bailema, nja a ondo binyo na o si madube mbadi; o boso banyo Jezu Krais a biisabe, bwabe o nyulo mbasa.

2 Dini ndi na maokwa na binyo. ? Binyo o kusi Mudii o nyulo bebolu ba mbenda, to na besingedi ba jemia e.

3 ? O e ndi bailema nika e: O baiye na Mudii, o maborisebe na beyubo e.

4 ? O ta o eni gita la ndenge na ewolo e; ye te na ko e e ndi ewolo e.

5 Na ndi nu nyi a bolino binyo Mudii, na bolino bebolu bondene o tetin anyo, ? Dini a de na o nyulo bebolu ba mbenda, to na ba besingedi ba jemia e.

6 Ka na Abraham a dube Loba, ndi e laingabe na mo ka bosangi.

7 Na ndi binyo o bia na babo ba be ya jemia, ba be ndi bana ba Abraham.

8 Ndi betiledi be enino o boso, na Loba a emedi tese na sii Basibii o nyulo jemia, a laingwa molaingo ma bwam na Abraham o iponda boso, na, Na ua matumba mese ba maala namisabe.

9 Na ndi babo be na jemia ba namisabe na Abraham motu a mbadi.

10 Ebanja baa bese ba be o bebolu ba mbenda ba be wasi a lo: ebanja e tilabe, Elo na bese ba si tiingami na mambu mese me tilabe o kalati a mbenda o bola mo.

11 Ndi na to motu a si teme na sii o boso ba Loba o nyulo mbenda, e e ndi mbadi; ebanja

Batemedi ba sii ba maala ja o nyulo jem̄ia.

12 Ndi mbenda e titi o nyulo jem̄ia: ndi nu a boli mbenda, a maja o nyulo au.

13 Krai a koto biso o nyulo elo la mbenda, a timbisabe elo o nyulo asu; ebanja e tilabe na, Motu nyese nyi panino o moi a bweli, a loabe;

14 Na na bonam ba Abraham bu maala poi o moi a Basibii o nyulo Jezu Krai; na na biso pe bi maalia dikaki da Mudii o nyulo jem̄ia.

15 A bonati na kwali ponda elema ya motu; e ye te mali ma motu mene, ndi e tiingameni, to mo wo a si mabuleli, to a batta pe o moi au.

16 Ndi na Abraham na mbolako au makaki ma bolabe. A si kwali na, Mbolako ka na gita; ndi o nyulo mo wo, ndi mbolako oṅgo, nyi e ndi Krai.

17 Dini ndi na kwali, mali ma sikimedi na Loba o iponda boso, o Krai mbenda mi pino o iponda mbusa bebwea ba mibu bin̄e na mwalalu, e si timbise mo dikaki ewolo.

18 Ebanja isaṅgo e de onyulo mbenda, e titi e si bulele na dikaki; ndi onyulo dikaki Loba lo boli mo na Abraham.

19 Na ndi njika dambu mbenda e wana e. E battabe o nyulo bebolu ba bubi na te na mbolako o maala po dikaki di bolabe; ndi e sikimedi o nyulo anjeli o dia da motu o mosango.

20 Ndi motu mosango mo titi na mo wo, ndi Loba lo e ndi mo wo.

21 ? Mbenda e ma diṅgise makaki ma Loba e. Se to na; ebanja mbenda e boli te nyi wele bola lōnge, nambadi o nyulo mbenda betemedi ba sii be ta be bolabe.

22 Ndi betiledi a kwese ba a bese wasi a bubi

na na dikaki o nyulo jem̄ia la Jezu Kraiſ e mabo-
labe na babo ba dube.

23 Ndi ni iponda gem̄ia e titi p̄o, biſo di aledi
na ndabo a beboa waſi a mbenda, kwesabe na te
na jem̄ia e maala biisabe.

24 Na ndi mbenda e timbino moleedi aſu,
na te na Kraiſ, na o nyulo jem̄ia biſo di ma-
teme na ſii.

25 Ndi jem̄ia e bōli p̄o, biſo di ſi bē pe waſi
a moleedi.

26 Ebanja binyo beſe o bē ndi bana ba Loba
o nyulo jem̄ia o Kraiſ Jezu.

27 Ebanja ka baniŋga banyo ba dubisabe na
Kraiſ, o botiſe Kraiſ o moi anyo.

28 Na mo to Iju ndi a eno, to Greki, to
mokum, to wonja, to momi, to mōdi: ebanja
binyo beſe bē ndi wo o Kraiſ Jezu.

29 Ndi binyo o ē te na Kraiſ, o ē ndi mbolako
a Abraham na baſaŋwedi ponda na dikaki.

BEPASI, IV.

DINI na kwalano, Moſaŋwedi ni iponda a ē mu-
na, a teme ka mokum, to na a bē ſaŋgo ya beſe ;

2 Ndi a ē waſi a baleedi na baanedi na te na
iponda e tiŋgabe na Tite.

3 Nikamene ndi biſo, ni iponda biſo di ta ndi
bana, di ta ndi waſi a beleedi ba boſo ba ta waſi.

4 Ndi na belundedi ba iponda be poino, Loba
a lomi Muna au o nyulo momene, a yabe na
mutu, a yabe waſi a mbenda,

5 O kōto babo ba bē waſi a mbenda, na na
biſo di makuſa, benoŋgedi ba bana.

6 Ndi ebanja binyo o bē ndi bana, Loba a
lomi Mudii ma Muna au o moi a milema maſu
a eyino, Abba, Tite!

7 Na ndi o si be pe mokum, ndi muna; o e te muna, o e ndi mosangwedi a Loba o nyulo Krai.

8 Ndi e ta na ni iponda binyo o si tano bia Loba. o dube Loba lo ena lo titi tom.

9? Ndi nini iponda binyo o bia Loba, o bukane o biabe_{na} Loba, neni o timbano o bewekedi ba wasi be bobi na tui, o pulise pe o timba ka bakum e.

10 Binyo ne_{nge} minya, na mi_{odi}, na iponda, na mibu.

11 Na bwa binyo bo_{ngo}, ko na boli na ebolu o nyulo anyo na ew_{olo}.

12 A bonati na sosumedi binyo o be ka mba; mba na endi ka binyo: binyo si boli mba bubi tom.

13 Binyo o bii, o nyulo bo_{bo} la eyubo, na la_{ngwi} mola_{ngo} ma bwam na binyo o iponda boso;

14 Ndi eke_{ke}di lam ni e o eyubo am, binyo a si mii mo to ba_{nga}; ndi o kusi mba ka na anjeli a Loba, ka Krai Jesu mene.

15? Neni uma benamisedi binyo o ta o kwala e. Ebanja na ta na boli binyo mbu_n, na o ta o wele o matumi miso manyo o bola mo mba.

16? Ebanja na la_{ngwa} binyo mbadi, mba na timba moasi_{ngedi} manyo e.

17 Ba duti binyo na milema bwambi, ndi e titi bwam: e, ba pula pandise binyo na ba ba maalia binyo.

18 Ndi bwam na binyo o dutabe na milema bwambi pondate na mambu ma bwam, ndi se to na ni ipondamene na e na binyo.

19 A bana bam basadi, na yaino binyo pe na isisi na te na Krai a ja ka Sa_{ngo} tetin anyo,

20 E, na pula na bepuledi o be na binyo

tatanu, na o atoeli doi dam; ebanja na ubisabe o nyulo anyo.

21 ? Binyo o pula ja wasi a mbenda, o si masingani mbenda e. O laingwa mba.

22 Ebanja e tilabe na, Abraham a bene bana baba, mo wo o nyulo mokum a mutu, nyu-pepe o nyulo mutu a wonja.

23 Ndi nu nyi ta mokum a mutu a yaino ponda na eyubo; ndi nu o nyulo mutu a wonja, ponda na dikaki.

24 Mano mambu me monia: mano me ndi mambu miba, po o nyulo moduigo ma Sinai, ni yaino o bekakedi, dini ndi Agar.

25 Ebanja eyala Agar e biana moduigo ma Sinai, o Arabia, e biana ka Jerusalem mu e tatanu, ebanja mo a e o bekakedi na bana bau.

36 Ndi Jerusalem o moi e e wonja, mu e ndi nyaigo ya biso bese.

37 Ebanja e tilabe na, A ombe mutu nyi si yaino, o bwa monyeige: ua o si bene isissi a eyadi o teme moi na toppo; ebanja gita de bana ba nu nyi dibumbe, e buka na mo nyi bene momi.

28 Ndi a bonati, binyo, ka na Isaak a tano, o e bana ba dikaki.

29 Ndi ka o ni iponda nu nyi a yai ponda nyulo, a takise nu nyi yai ponda na Mudii; nika mene ndi tatanu.

30 To o na njika dambu betiledi be kwalino e. O pumba one mokum a mutu na muna au; ebanja muna a mokum a mutu a si mabe mosai-gweri na muna mutu a wonja.

31 Na ndi, a bonati, biso di si be ndi bana ba mokum a mutu, ndi o wonja.

BEPASI, v.

NA ndi o teme bwam o wonja mene nyiena Krai a wonjino binyo, o si diingabeli pe na eboa a mikoma.

2 Ombwa, mba Paul na ona binyo na, ye te o maala o boendi, Krai a si mabe mosen na binyo.

3 Ndi pe na kwali na motu nyese nyi aledi boendi, a kakabe na neinge mbenda yese.

4 Binyo o pulise betemedi ba sii o mbenda, o pumbabe na Krai; binyo kwidi wasi a ndolo.

5 Ebanja biso o nyulo Mudii di tatta na mapita ma bosangi o nyulo jemia.

6 Ebanja o Krai Jesu to boendi di titi dambu, to titi boendi; ndi jemia nyi bolino ebolu na ndolo.

7 ? Binyo o ta o daingwa bwam, ndi nja nyi a eki binyo, na o si madube mbadi e.

8 Dini timbise di si wu na mo nyi beli binyo.

9 Isuna isasangi e mapungwa ipulunga ya mbulu.

10 Na bene malakako na binyo o nyulo Saingo, na o si mabene bobia bopepe; ndi nu nyi a takise binyo a maalia mau moka, to be nja e eno.

11 Ndi mba, a bonati, ye te mba na laingwa boendi neni na aledino itakisedi e; malinga ma mbasa e titi pe.

12 Na pula na babo ba takise binyo ba ko.

13 Ebanja a bonati, o ta o belebe na wonja, ndi o si bolane wonja anyo iponda la bolea eyubo; ndi o nyulo ndolo, o bolea mo wo na nune.

14 Ebanja mbenda e lunda na ini eyala po, O matondo mwemba moingo ka na uamene.

15 Ye te na binyo o kukwo mo wo na nune na da pe, o be diweye na o si disabe o nyulo mo wo na nune.

16 Dini ndi na kwalino, Daŋgwa na Mudii, ndi binyo o si mabola bepuledi ba beyubo.

17 Ebanja beyubo be pulise diŋgise Mudii, na Mudii diŋgise beyubo: dini de bosiŋgi o mo wo na nune: na ndi binyo si wele bola bebolu bena binyo o pulino.

18 Ndi ye te na o dutabe na Mudii, o titi ndi wasi a mbenda.

19 Ndi bebolu ba beyubo be biisabe, be ndi bini, Mosuŋgi, epuledi a bubu, banjo,

20 Jowedi la disue, bewusi, pidi, mitaŋgu, diwinako, sunjumia a pidi, bepuledi bau, ekwondon, bepandise,

21 Ekon, bwane, esoki, bambamba, na nika: o nyulo mano na leili binyo, ka na laŋgwedi binyo o iponda boso, na babo ba boli nika mambu, ba si masaŋgwa jania da Loba.

22 Ndi epuma a Mudii, yi e ndolo, monyeŋge, mosaŋgo, malakako ma bwaba, sau, bwam, jenua.

23 Pii, ilamba la nyulo; o diŋgise mano mbenda e titi.

24 Ndi babo ba be na Krai, ba bwa babomene o nyulo eyubo na bepuledi bau bese.

25 Ye te biso di e o Mudii, esedi biso di daŋgwa o Mudii.

26 O si sedi biso di timba ka be na ewolo; bwese mo wo na nune pidi, na bwa ekon.

BEPASI, VI.

A BONATI, motu a putabeli te na bubu, binyo o e na mudii, oŋgwane nunu motu na mudii ma pii, oŋgelino uamene ko na binyo o kekabe.

2 O alia miuna ma mo wo na nune, nanu ndi o ma lunda mbenda a Krai.

3 Ye te motu a biana momene a e ndi dambu,

ni iponda a titi dambu, a wondo momene.

4 Ndi esedi motu nyese a puseli bau bebolu, ndi a mabene monyeinge na mo momene, se to na nyipepe.

5 Ebanja motu nyese a maalia miuna mau.

6 Esedi nu nyi a leabe o eyala ya lōnge, a bola na mo nyi a leeli o mambu mese ma bwam.

7 O si wondobe; Loba a si maokwabe; to njika motu a saino; nikamene ndi a mapatano.

8 Nu nyi a saino na beyubo bau, a mapata bodu o nyulo beyubo; ndi nu nyi a saino na Mudii, a mapata lōnge la bwindia o nyulo Mudii.

9 O si sedi biso di olo o bolino bwam: ebanja o iponda e duṅgamene di maumbwa ye te na biso di si oli.

10 Na ndi ka biso di bene iponda, esedi biso di bola bwam na baa bese, ndi buka na babo ndi bona ndabo ba jemia.

11 Binyo o ene kalati a ndene na tili na binyo na dia dam.

12 Ka bagita ba pulise lea beombwedi a bwam o beyubo, ba duta binyo o boendi; ko na babo ba maalia itaka o nyulo mbasa a Krai.

13 Ebanja to na babo mene baendabe ba si aledi mbenda; ndi ba pula binyo endabe na na ba maweke kumba o beyubo banyo.

14 Ndi na mba o si sedi mba na wele kumba, ko na mbasa a Saṅgo asu Jezu Krai, o nyulo au ndi wasi e bwabe na mba, ndi mba pe o wasi.

15 Ebanja o tetin a Krai Jezu, to boendi bi si mabola to dambu, to titi boendi, ndi bewekedi bapenya.

16 Ndi babo bese ba madaṅwa ponda dini dimene. mosaṅgo mo be na babo, na ndedi, na o moi a Israel ya Loba.

17 Na te na nini iponda o si sedi to motu a takise mba: ebanja na alia na nyulo am beem-bani ba Saŋo Jezu.

18 A bonati, ndolo da Saŋo asu Jezu Kraiŋ be na midii manyo. Amen.

KALATI YA BATU BA EFESUS.

EPASI, I.

PAUL, mololoma ma Jezu Kraiŋ o nyulo gemia da Loba, o basaŋgedi ba be o Efesus, na batu ba mbadi o Kraiŋ Jezu :

2 Ndolo na binyo, na mosan̄go, o nyulo Loba Tite lasu, na Saŋo Jezu Kraiŋ.

3 Bonam na Loba, Tite ya Saŋo Jezu Kraiŋ, nu nyi a namise biso na bonam bese ba Mudii o begedi ba moi o tetin a Kraiŋ :

4 Ponda na a ta a posso biso na te na o beboteri ba wasi, na biso di mabe bosan̄gi, e si be bosan o boso bau na ndolo.

5 A ta a jaino jon̄gedi biso na bana ba possobe na momen̄e, o nyulo Jezu Kraiŋ, ponda moyau ma bwam ma gemia dau ;

6 Na esesa la bosan̄gi ba ndolo au, bena a boli na biso, o nyulo nyandolo.

7 Na mo ndi biso di bene ekotedi o nyulo maiya mau, betombisedi ba miubi, ponda mbwan̄ mau ma ndolo ;

8 Men̄a a komi o moi asu na belundedi, o jain̄gwa lese na dibie :

9 A biiseno na biso besuka ba gemia dau,

ponda na moyau mau ma bwam, mena a ma ania na momene;

10 Na na bebolu ba belundedi ba iponda, a makoteli o mo wo mambu mese o Krai, mambu me o moi, na mambu me o wasi:

11 O mo momene, nu nyie na di kusabe isaigo, di ta di possobe ponda jongedi da nu nyi boli mambu mese ponda miauu ma gemia dau.

12 Na na biso di mabe na besesedi ba bosaigi bau, biso di ena di lakise na Krai o iponda boso.

13 Nu binyo pe o eno, na te na ni iponda o siingino beyala bambadi, molaigo ma jongise lanyo; na nu pe o edubedi danyo o batami o nyulo Mudii mosaigi ma dikaki,

14 Nyi e eboteri ya isaigo lasu, na te na belundedi ba betimbisedi ba isaigo bi andabe, o nyulo isesa la esaiga lau.

15 NA ndi mba pe, na na siingino jemia lanyo o Saigo Jezu, na ndolo anyo teigene basangedi bese;

16 Na si esedi bolano masoma o nyulo anyo, belino mina manyo o moka mam;

17 Na na Loba la Saigo asu Jezu Krai, Tite nyi esaigi, a mabola binyo Mudii ma jaigwa na bebiisedi o dibie dau;

18 Miso ma milema manyo me telami; na na binyo o mabia njika dipita die o bebeledi bau, na njika mbwan ma esaigi la esaigo lau o basangedi,

19 Na njika ngiinnya au nyi ndene nyi buki teigene biso di dube, ponda na ebolu ya ngiinnya au ya ngum,

20 Nyi a bolino o Krai ni iponda a pumbweli mo o nyulo kwidi; na jise mo o dia dau da momi o begedi ba moi,

21 O moi itum buka beenedi bese, na ñgiinya, na ñgum, na dibobe, na mina mese mi belabe, se to na muni mundi mene, ndi mu pe mu maala p_o ;

22 Na tese pe mambu mese wasi a matainga mau, na timbise mo molopo o moi o mambu mese o mwemba,

23 Mue ndi nyulo au, belundedi ba nu nyi lundise ma mese na mese.

BEPASI, II.

NDI binyo pe nyu ena ta o wo o bedaŋgeri banyo ba bubu na mbindu;

2 O tetin au binyo o ta o daŋgwa, ponda belemo ba munu mundi, ponda na moanedi ma ñgiinya a ñgo, mudii mene mu bolino ebolu tetin a bana ba si dube tatanu.

3 Pulisani babo biso pe o iponda nyi tombi di bene lōnge lasu, tetin a bepuledi ba beyubo basu, di boli bepuledi ba beyubo basu na mianu : ndi di be o nyulo ewekedi bana ba maliŋga, ka na bapepe

4 Ndi Loba, nu nyi e mbwai ma ndedi o nyulo itondi lau di ndene nyi ena a tondi biso,

5 Ni iponda biso di tano di wo o miubi masu, a boli biso lōnge mwemba na Krai (o nyulo ndolo binyo o oŋgisabe.)

6 A pumbweli biso o mwemba mau, a jise biso mwemba mau o begedi ba moi o Krai Jezu.

7 Na na o iponda nyi maala p_o a mabiise mbwai mau ma ndolo nyi buki bwam teŋgene biso o Krai Jezu.

8 Ebanja o nyulo ndolo o oŋgisabe o nyulo jemia; ndi dini se to na binyo mene, e de ndi jabia ya Loba.

9 Se to na bebolu, na na to motu a si maweli kumba.

10 Ebanja biso di be ndi bebolu ba maa mau, wekabe o Krais Jezu o nyulo bebolu ba bwam, be na Loba lo ta lo pongo, na biso di madangwa otin.

11 Na ndi o ongeli, na o iponda nyi tombi binyo o ta ndi Basibii o beyubo, o belabe ba si endabe o nyulo babo babelabe na baendabe nyie o beyubo pongobe na maa ;

12 O ni iponda mene Krais a si ta na binyo, o ta ndi mijan o nyulo mbia ma Israel, ndi ben o nyulo mali ma dikaki, dipita di titi, Loba pe di titi o wasi.

13 Ndi tatanu o Krais Jezu binyo o iponda ni tombi o ta itum, o wanabe bebe o nyulo maiya ma Krais.

14 Ebanja a e ndi mosango masu, a timbise biso mo wo, a pumbi edima wasi nyi ta o tetin.

15 A buleli pidi o eyubo au, a ta a sunwe mbenda ma beanedi nyi kwese, na a maweka baba motu mo wo mowenya o nyulo au momene, nika ndi a wani mosango.

16 Na a malokomia pe na Loba baa ba bane o mokuku mo wo o nyulo mbasa, a ta a bwa pidi o moi au.

17 A ta a poi a langwia mosango na binyo o ta itum, na mosango na babo ba ta bebe ;

18 Ebanja o nyulo au biso di bene gingea na Tite o nyulo Mudii mo wo.

19 Na ndi binyo o titi pe ben na mijan, o e ndi mwemba ma mudi ma basangedi, na bona ndabo a Loba pe.

20 O lungabe o moi a bebokedi ba bamololoma na batopperi ba mudii, Krais Jezu momene a e ndi idali la itungu la boso.

21 Na mo beluṅgedi bese be poṅgobeli na bwam e nyakiseno na ndabo nyisaṅgi o Krai:

22 Na nu binyo pe o maluṅgano mwemba na mo, ndabo o Loba o nyulo Mudii.

BEPASI, III.

O NYULO ninika mba Paul, mokakedi ma Krai Jesu o nyulo anyo Basibii,

2 Ye te na binyo o ta o siṅgani beboledi ba ndolo a Loba be bolabe na mba o nyulo anyo:

3 Neni o nyulo beleedi a biise mba besuka mene; ka na tili beyala bi si iti o iponda boso.

4 O nyulo dini ni iponda a laṅga, binyo o masoṅi bebiedi bam o besuka ba Krai.

5 Yiṅena o nyoṅon nyi pepe e si biabe na bana ba batu, ka na o ni iponda e biisabe o bamololoma bau ba bosāṅgi na batopperi o nyulo Mudii;

6 Na Basibii ba be mwemba ma esaṅgo, mwemba ma beluṅgo, na mwemba ba benoṅgedi ba dikaki o Krai Jesu o nyulo molaṅgo ma bwam.

7 O mena na timba moboledi, ponda jabia ya ndolo a Loba nyi bolabe na mba, ponda na ebolu a ṅiṅiṅnya au o tetin am.

8 O mba nyi buka isadi na basaṅgedi bese yini ndolo e bolabe, o malaṅgwa o tetin a Basibii mbwai ma Krai mo si wasabe.

9 Na na leele baa bese ba eni beboledi ba besuka, bi ta bi utami o nyulo beboteri ba wasi o Loba, nu nyi a weki mambu mese o nyulo Krai Jesu.

10 Na na o ini iponda e mabiisabe na baanedi na baṅgiṅnya o begedi ba moi, belundedi ba jaṅgwa ya Loba o nyulo mwemba mau,

11 Ponda na mianu ma bwindia bena a neṅgeli o Krai Jesu Saṅgo asu;

12 O nyulo au biso di bene bepuseli na be-
ingedi basu o nyulo jemia na mo.

13 Na ndi na sosumedi binyo, o si sibisabe
wasi o ndutu am o nyulo anyo, o ombwa na dini
de ndi esaŋga lanyo.

14 O nyulo ninika na nuŋge maboŋgo mam o
boso ba Tite ya Saŋgo asu Jezu Krais,

15 O nyulo mibia mese mie o moi na o wasi mi
belabe,

16 Na a maboli binyo ponda mbwan ma isaŋga
lau, o embisabe na ŋiŋnya o nyulo Mudii mau
tetin a milema.

17 Na Krais a maja o tetin a milema manyo o
nyulo jemia; na binyo o inabene miaŋga, na
bokabe o ndolo,

18 O mawele bia na basangedi bese, njika mute
mu e, na etindam, na njiba, na kanjo;

19 Na o mabia ndolo da Krais nyi buka dibie,
na na binyo o malundisebe na te na belundedi
bese ba Loba.

20 Ndi na mo nyi wele bolana biso di di buki
na bebukedi bese na di wele baise to oŋgedi
ponda ŋiŋnya nyi bolino o tetin asu,

21 Na mo esaŋga e bolabe o tetin a mwemba o
Krais Jezu na te na nyoŋon nyese, mba na mba.
Amen.

BEPASI, IV.

O NYULO dini, mba mokakedi a Saŋgo, na
sosumedi binyo, o daŋgwa daŋgamene da be-
beledi bena binyo o ta o belabe.

2 Na moleina mo lunda na pii nyese, na ndedi
yese, na belattedi be ndutu, oweli mo wo na
nune o ndolo.

3 Puliseno o neŋge na mo wo mene ma Mudii,
na ŋgata ya mosaŋgo.

4 Mukuku mo wo, na Mudii mo wo, ka na binyo o ta o belabe na dipita di wo da bebedi banyo ;

5 Saigo pò, na jemia di wo, na edubise di wo ;

6 Loba lo wo Tite nya bese, nu ni aka bese, na bebe bese, na o tetin nyese.

7 Ndi na mo wo na nune la biso ndolo e ta e bolabe ponda na dimene da jabia la Krai.

8 Na ndi ni iponda a abwelino o moi, a ona, A alane mokakedi a timbise mokoma, a boli mabia o batu.

9 Ndi na a abwelino, ? njika ka nini, e be te na a ta a sele siba wasi, wasi a miaṅgadu e.

10 Nu nyi a ta a siba wasi a e pe nu nyi a abwele o moi, buka ba moi yese, na a malundise mambu mese.

11 A boli duṅgo bamololoma; duṅgo batopperi ba mudii, duṅgo balaṅgvedi, duṅgo baanedi na baleedi,

12 O nyulo beborisedi ba basaṅgedi, o nyulo bebolu ba bebedi ba mwemba, o nyulo beluṅgeri ba nyulo a Krai ;

13 Na te na biso di poi o nya po ya jemia, na dibie da Muna a Loba, o motu nyi boi bonyaki, o dimene di lundi la minya ma Krai.

14 Na biso di si be pe baa, pumbabe na alanebe o nyulo ṅgo nyese la beledi, o nyulo malambi ma batu, o joe, lundiseno belemo ba moandon :

15 Ndi o be babupedi ba mbadi o ndolo, o manyakino na mo o mambu mese, nu nyi e molo, Krai mene :

16 O nyulo au nyulo yese e latteli mwemba mo wo, na duṅgamene o nyulo muṅgia mese ma belundedi, ponda na lōṅge lo eno o beluṅgo bese, beyubo e nyakino o beluṅgedi ba momene na ndolo.

17 Dini ndi na ɔna, na laɔngwa o Saɔgo, na binyo o si madaɔngwa pe ka na bapepe Basibii ba daɔngwano, o ewolo la bobia babu;

18 Besoɔntedi babu be timbisabe ndima, ba pandisabe o nyulo lɔnge la Loba o nyulo belema bi be o tetin abu, o nyulo pe bwambi ba milema mabu.

19 Ebɔbo labu etombi one, ba ta ba bola ba-bomene o mambu ma mbindu na ba mabola bubu ma nya nyese.

20 Ndi binyo o si ta okwa Kraisi nika:

21 Ye te na binyo o siɔngani mo, na o leabe o nyulo au, ka na mbadi mu e na Jezu.

22 Na binyo, o sɔngwa na o neɔngeli o epasi wo belema banyo ba iponda nyi tombi, motu modun mene nyie bɔdu, ponda bepuledi ba mawondon.

23 Ndi o timbino penya o mudii ma bobia banyo.

24 Ndi o bɔtise na motu a penya, nyi wekabe ponda na Loba, o betesedi ba sii na bosɔngi ba mbadi.

25 Na ndi o ta o sɔngwa lobaɔgo, o kwala mbadi motu na nune na mwemba mau; ebanja di e ndi beluɔgo ba mo wo na nune.

26 O be pidi ndi o si bola bubu; o si sedi we e ala wasi o moi a maliɔga manyo:

27 To o si bola begedi na devoli.

28 Mo nyi iba o si sedi mo a iba pe; ndi bwam na mo a bola ebolu na maa mau di dambu die doli, na a mabene bima o bola na mo nyi pula.

29 O si sedi bekwali ba bubu be busi o modumbu moɔgo, ndi to nya di dodi na eluɔga, na e mawana mosen na babo ba siɔngani.

30 O si bwese Mudii Mosɔngi ma Loba ndntu. na mo nu o batami o nyulo bunya ba bekotedi.

31 Esedi njuŋgi nyese na maliŋga, na pidi, na mitaŋgu, na bekwaledi ba bubu, be asumwi o nyulo anyo, na diwinako dese.

32 Ndi eseli mo wo na nune ba dolisane, na molema mo bobu, o lakise mo wo na nune, ka na Loba o Kraisi a lakise binyo.

BEPASI, V.

NA ndi o be babupedi ba Loba ka bana ba ndolo.

2 O daŋgwa na ndolo, ka na Kraisi a boo binyo ndolo, ndi a boli momene o nyulo asu jabi la dise o Loba, enumba la nyeŋgenye a bwam.

3 Ndi mosuŋgi, na mbindu yese, na ekon, o si sedi mo e belabe mene o tetin anyo ka eduŋgamene basaŋgedi;

4 To bodu, to bekwali ba belema, to beokwedi, bini bi si duŋgamene; bwam na binyo o bola masoma.

5 Ebanja bini ndi binyo o bia, to motu a mosuŋgi, to motu a mbindu, to motu a ekon mo a e ndi moowedi ma losaŋgo, ba si saŋgwa ekumbu ya Kraisi na Loba.

6 O si sedi to motu a wondo binyo na bekwali ba ewolo; o nyulo mano mambu maliŋga na Loba mo pino o moi a bana ba si dube.

7 O si be banoŋgedi na babo.

8 Ebanja binyo o ta ndi muititi, ndi tatanu o e ndi mwese na Saŋgo; na ndi daŋgwa ka bana ba mwese.

9 (Ebanja bepuma ba Mudii bu e ndi bwam bese na bosuŋgi na mbadi.)

10 O puseli di dambu die dolo na Saŋgo.

11 O si be mwemba ma bebolu ba muititi di si yai bepuma, ndi o domia mo.

12 Ebanja o toppo na mambu ma bolabe na babo o esuka me ndi bosolo.

13 Ndi mambu mese ma domabe, be biisebe o nyulo mwese; ebanja di dambu di biiseno, de ndi mwese.

14 Na ndi a ona. Umwe ua nyi nainga iyo, asumwe o nyulo kwidi, ndi Krai a mabola ua mwese.

15 Na ndi o bia pon na binyo o daingwa bwam, se to ka bailema, ndi ka baangwedi.

16 Anda minya, ebanja minya me ndi miubi.

17 Na ndi o si be ka ba ba titi boingo, ndi o bene dibie, na njika gemia da Saingo e eno.

18 O si be besoko na mau, o dini diena elema e eno; ndi o be belundedi na Mudii.

19 Kwala mo wo na nune o sam na mieinge na belongi ba Mudii, longo na oba o milema manyo na Saingo.

20 Bolino masoma iponda te o nyulo mambu mese o boso ba Loba, Tite, o dina da Saingo asu Jezu Krai.

21 Sibise binyo wasi a mo wo na nune o boingo ba Loba.

22 A bitu sibise binyomene na bomi banyo ka na Saingo.

23 Ebanja momi a e ndi molopo ma mutu, ka na Krai a e ndi molopo ma mwemba; momene moongiseri nya nyulo.

24 Na ndi ka mwemba mue wasi na Krai, nikamene pe esedi bitu ba be wasi a bomi babu o mambu mese.

25 A bomi o tondi bitu banyo ka na Krai momene a tondi mwemba, na bolino momene o nyulo au;

26 Na a matimbise mo bosangi na sangise mo o madiba o nyulo eyala;

27 Na momene a matese mo o boso bau mwemba mosangi mu si bene iton da mbindu, to jiembani a bubu, to nya dambu nika; ndi na e mabe bosangi, to mosan mo titi.

28 Nikamene ndi bwam na batu ba tondi bitu babu, ka na manyulo mabu. Nu nyi a tondi munja au a tondi momene:

29 Ebanja to motu a si asinge nyulo au, ndi a nyongise mo, o bongwa mo ka na Saigo mwemba.

30 Ebanja biso die ndi belungo ba nyulo au, na eyubo au, na bewese bau.

31 O nyulo dini motu a madie saigo na nyaigo, ndi a malattabe na munja au, ndi baa ba bane ba matimba eyubo wo.

32 Dini de ndi esuka ndene; ndi na kwala o nyulo Krai, na mwemba mau.

33 To o na binyo bese esedi motu na motu a tondi munja au, ka momene; ndi munja a dube momi au.

BEPASI, VI.

A BANA, o dube saigo anyo na nyongo o Saigo: dini de bwam.

2 Dube saigo anyo na nyongo; dini ndi e anedi a boso na dikaki:

3 Na e mabe bwam na binyo, na o mabene longe la bwaba o wasi.

4 Ndi a basaigo, o si bwese bana banyo pidi, ndi nyongise babo o belemo ba bwam na baleedi, o Saigo.

5 A binyo bakum, o dube basaigo banyo ponda beyubo, na bongu na mokambilan, na molema mo wo, ka na e eno na Krai;

6 Se to na o bebolu ba diso ka ba dolisene ba batu; ndi ka na bakum ba Krai bolino gemia da Loba o molema;

7 O nyulo molema o bolino bebolu ba bwam ka na o Saigo, se to na batu.

8 O biino to njika dambu da bwam to motu a bolino, a makusa nika o nyulo Saigo, to a be ndi mokum, to wonja.

9 Ndi a basaigo, o bola ma mambu mese na babo, o alia bedomedi boigo mbusa, o biino na saigo abu na saigo anyo pe a e ndi o moi; bedube ba motu bi titi na mo.

10 E sukan nini a bonati, o be ngiinya na Saigo, na ngiinya a ngum au.

11 O botise binyomene na bewesan bese ba Loba, na o wele teme dingise malambi ma devoli.

12 Ebanja besuedi basu be titi dingise beyubo na maiya, ndi o dingise dibobe, dingise bainginya, dingise beandedi ba wasi o muni muititi, dingise mamuti ma midii ma miubi o begedi ba moi;

13 Na ndi o alia bewesan bese ba Loba na na binyo o wele teme o bunya ba bubu, ndi o bolise mambu mese, o teme bwam.

14 Na ndi teme nika, bedni banyo betingabe na mbadi, ndi ngutu a bwainga ya bosaigi o moi anyo;

15 Matainga manyo pe, kumani na jaigamia a miaigo a mosaigo;

16 Ndi o buka bini, noingi nguba a jemia, o nyulo au o mawele dimse moigo mese na weanya bubu.

17 Ndi o noingi mbiri ma jongise, na po ya Mudii mu e ndi eyala a Loba.

18 Kane iponda yese na moka na besosumedi o Mudii, na tatta na mo beponda yese na besosumedi o nyulo basaigedi bese;

19 Na mba pe, na bekwali e mabolabe na mba,

na na mateli modumbu mam na malakako, o biise esuka a molaŋgo ma bwam.

20 O nyulo au ndi na e mololoma na ŋgokobi: ndi na mo na mpoma na malakako, ka na e duŋgamene mba na kwali.

21 Ndi na binyo o mabia bwambu bam. na nja na temino, Tukiko, muna a saŋgo nya ndolo na mboledi ma mbadi o Saŋgo, a mabiise binyo mambu mese.

22 Mo na lomi na binyo o nyulo nika, na o mabia bwambu basu, na na nu a malokomia milema manyo.

23 Mosaŋgo mo be na bona Tite, na ndolo, na jemia, o nyulo Loba Tite na Saŋgo Jezu Krai.

24 Ndolo be na babo bese ba tondi Saŋgo asu Jezu Krai na mbadi. Amen.

KALATI YA BATU BA FILIPPI.

BEPASI, I.

PAUL na Timoti, bautu ba Krai Jezu, o basan-
gedi bese o Krai Jezu ba e o Filippi, na baenedi
na baŋgwanedi.

2 Ndolo na binyo, na mosaŋgo, o nyulo Loba
Tite lasu, na Saŋgo Jezu Krai.

3 Na soma Loba lam o joŋgedi dam dese o
nyulo anyo,

4 Pondate na ikane lam lese na sosumedi o
nyulo binyo bese na monyenge,

5 Na benoigedi banyo o molaŋgo ma bwam
o bunya ba bosu na te na ini ponda ;

6 Nambadi na biino dini dambu mene, na nu nyi a baieri yini ebolu a bwam tetin anyo, a mabolise mo na te na bunya ba Jezu Krai:

7 Ka na di dodi na mba o oṅgeli mano na binyo bese, ebanja na bene binyo o milema mam; ka na o ṅgata am, na beeka na betiṅgedi ba molaṅgo, binyo bese o be banotiṅgedi ba ndolo na mba.

8 Loba lo e mbuṅ am, na ueni na pulise binyo bese bwambi o molema ma Jezu Krai.

9 Ndi dini na pula, na itṅudi lanyo e mabe lunda buka na buka o dibie na bekaisedi bese;

10 Na na binyo o mapuseli mambu mi si be ka po; na na binyo o mabe mbadi na e si be bosan na te na bunya ba Krai.

11 Lundisabe na bepuma ba bosaṅgi, be na o nyulo Jezu Krai, o esaṅga na isese la Loba.

12 A bonati, na pula na binyo o mabia na bwambu bo poi o moi am be tṅudise molaṅgo ma bwam.

13 Na ndi ṅgata am e biisabe o nyulo Krai o mandabo ma bila mese na uma epepe;

14 Ndi gita ya bona tite bu e na Saṅgo ba embisabe o nyulo ṅgata am, ba baiye laṅgwa beyala gita na gita e si be boṅgo.

15 Duṅgo ba laṅgwa Krai na pidi mene na mitaṅgu; duṅgo pe na molema ma bwam:

16 Mo wo a laṅgwa Krai na diwinako, se to mbadi; ba biana ba macli betakedi o moi a ṅgata am;

17 Ndi nune o nyulo ndolo, ba bia na mba na tesebe o besikimedi ba molaṅgo ma bwam.

18 ? Ndi ne. O belem bese o mbadi to mitaṅgu Krai a laṅgwa; na diini na bwa monyeṅge. E, na maala bwa pe monyeṅge.

19 Ebanja na bii dini e mawana mba joṅgise o

nyulo kane lanyo, na gita la Madii ma Jezu Kraiis,
 20 Pouda na bepuledi bam bondene na dipita.
 na to dambu to di wo na si masolisabe, ndi na
 bwemba bese ka na pondate. tatanu pe Kraiis a
 mabiisabe o nyulo beyubo bam, to na lōnge, to
 na kwidi.

21 Ebanja to na mba na e, e de Kraiis, na widi
 e de moseñ.

22 Ndi na e te o beyubo, dini de bepuma ba
 ebola am: ndi di dambu na maposso na si bii;

23 Ebanja na ubi o nyulo mano maba, na bene
 epuledi o ala, na ja na Kraiis; dini de bwam be
 buka:

24 Ndi bwam na binyo na mba na indie o
 beyubo bam.

25 Ndi na bene mano malakako, na bii na na
 maja na binyo bese bunyate o nyulo beluñgedi
 banyo na monyeñge ma jemia;

26 Na na monyeñge manyo mu mabe lunda na
 Kraiis Jezu o nyulo betimbisedi bam na binyo.

27 Ndi esedi belemo banyo be duñgamene
 molaño ma bwam ma Kraiis: na to na poi na ene
 binyo, to na titi, na masiñgani bwamba banyo,
 na binyo o mateme na kañ o mudii mo wo na
 bobia bo wo, kekino embe wane o nyulo jemia a
 molaño ma bwam:

28 Ndi to titi dambu o bwesebe boñgo o nyulo
 baasiñgedi banyo: dini dena babo mpoma beem-
 banedi ba nyam, ndi na binyo joñgise o nyulo
 Loba.

29 Ebanja e ta e bolabe binyo o nyulo Kraiis,
 se to na o dabe na momene, ndi na o maene
 ndeñge o nyulo au:

30 O bene eweñge mene binyo o ta o ene na
 mba, ndi tatanu o siñgani e be na mba.

BEPASI, II.

NA ndi beleedi be te o Krais, belokomedi ba mo-
lema la ndolo bue te, benoŋgedi ba mwemba ma
Mudii mue te, ndolo a molema na ŋegebe e e te,

2 O lundise monyeŋe mam, na o maalia bini
belema, alia nika itoŋdi, na malatta ma mudii
na molema mo wo.

3 O si alia mianu o mudii ma kumba, to mudii
ma kenjako; ndi o nyulo pii a molema o toŋdi
mo wo na nune buka na binyomene.

4 Na motu na motu a si ombwino mambu ma
momene, ndi mambu ma nya pepe.

5 O ania dini na binyomene, di ta pe o Krais
Jezu.

6 A ta ndi o bowan ba Loba, a si biane mo
bwam na a puteli a alia na kaŋ ka Loba;

7 Ndi a weki momene ewolo, a noŋgi bowan
ba mokum, a ta a wekabe o bowan ba batu.

8 Ndi na a soibe o bowan ba batu, a sibise
momene, a timbino modubedi na te na kwidi,
kwidi mene nya mbasa.

9 Na ndi Loba pe a busise mo bwambi, a bola
mo dina, di buka dina dese:

10 Na o dina da Jezu maboŋgo mese ma maala
numa, babo ba e o moi, na babo be o wasi, na
babo pe be wasi a miaŋadu;

11 Na loyeme yese lo maala laŋgwa, na Jezu
Krais a e ndi Saŋgo, o esaŋga la Loba, Tite.

12 Na ndi a bonati bandolo, ka binyo o ta o
dube, se to na o boso bam, ndi buka na o titi
dam, o bola bebolu ba joŋgise lanyo, na boŋgo
na mokambilan.

13 Ebanja e de Loba nyi bola ebolu na binyo,
a boli binyo gemia na ŋiŋnya o nyulo moyau
mau maŋbwam.

14 O bola mambu mese e si be minyuyuŋgu na mitaŋgu :

15 Na binyo o mateme na molema ma pii, na e si be bosan, bana ba Loba, na o diŋgise binyo bubu bu si maneŋgebe, o tetin a matumba ma piŋgam na bediŋga, o tetin abu o panya ka na beturukan o wasi.

16 Leileno beyala ba lōŋge; na na mabwa monyeŋge o bunya ba Krai, na na si ta na nya miila o ewolo, to bolino ebolu na ewolo.

17 E ye te na na komedino wasi ka jabia ya dise o nyulo bebolu ba jemia danyo, na bwa monyeŋge ma motam na binyo bese:

18 Ndi o nyulo nika binyo pe o bwa monyeŋge, na bola pe masoma o nyulo am.

19 Ndi o nyulo Sango Jezu na pitano na tatanu na maloma na binyo Timoti, na na mabene monyeŋge ni iponda na bia belemo banyo.

20 Na si bene to motu nyi bene molema nika na mo, mu na aledino mianu o nyulo bwambu banyo;

21 Ebanja bese ba pulise mambu mabu, se to na mambu ma Jezu Krai:

22 Ndi bepuseli ban bwam binyo o bia, na ka muna a boleano saŋgo, a ta a bolea na mba o molaŋgo ma bwam.

23 Na bene dipita o lomi mo na binyo, ni iponda na maala bia na neni na mateme:

24 Ndi na lakise o Saŋgo na mba na mawele poi na binyo.

25 Ndi na biana di dolo na lomi Epafrodito na binyo, muna saŋgo am na mwemba am o bebolu na eweŋge, ndi mololoma manyo, nu nyi bolea na bepuledi bam.

26 Ebanja molema mau, mu pulise binyo bese,

a lundisabe na ñgebe, ebanja a bia na binyo o ta o siñgani na mo a maboa.

27 Ndi mbadi a ta a boa, bebe na kwidi, ndi Loba a bene ndedi na mo; se to na momene ndi na mba pe, ko na mabene ndutu, o moi a ndutu.

28 Na ndi na lona mo na mianu mam na binyo, na ni iponda o eni pe mo o mabwa monyeñge, na ndutu am e masibisebe istun.

29 O kusa mo na monyeñge mese o Saigo; ndi o aledi na idube bese ba be nika:

30 Ebanja o nyulo bebolu ba Krai a bebe na kwidi, ndi a si lañgi lõnge lau, a pula bola bebolu banyo o bolino mba.

BEPASI, III.

E sukan, a bonati, o bwa monyeñge na Saigo. O tili mano mambu mene na binyo, e titi ndutu na mba, ndi na binyo e ñoli.

2 O be diweye na mbo, o be diweye na baboledi ba bubu, o be diweye na baboendi.

3 Ebanja biso di be ndi boendi, di boleca o nyulo Mudii ma Loba, di bwa monyeñge o Krai Jesu, di si bene malakako na beyubo.

4 To o na mba na wele bene malakako na beyubo. Ye te na motu mo wo a biana a bene dambu o nyulo nika a malakise na eyubo, na buka gita:

5 Endabe o minya lombi, na mbia ma Israel, matumba ma Benjamin, muna Heber o nyulo bona Heber; o nyulo mbenda Farisai;

6 O nyulo molema ma to, motakisedi a mwemba; o nyulo betesedi ba sii beno o mbenda, na si bene bosan.

7 Ndi to njika dambu di ta ndi mosen, na lañgi mo ka di titi mosen o nyulo Krai.

8 E, na mbadi na laŋga mambu mese ka titi moseñ o nyulo dibie da Kraiŋ Jezu Saŋgo am, nyi buka bese, o nyulo au na ta na pumbia mambu mese, ndi na aledi babo ka diburu, na na makusa Kraiŋ,

9 Na na madiabe na mo, se to benino bosaŋgi bam be na mbenda, ndi bosaŋgi bena jem̄ia la Kraiŋ, bosaŋgi mene bena Loba o nyulo jem̄ia lam.

10 Na na mabia mo, na ŋiŋnya ya bepumbweli bau, na benoŋgedi ba ndeŋge lau, na timbise ka kwidi lau.

11 Na na o nyulo nya nika na mapoi o bepumbweli ba kwidi.

12 Se to ka na tatanu na aledino, to na borise; ndi na bupe, ye te na maalia di dambu mene mena na putelino na Kraiŋ Jezu.

13 A bonati, na si laŋga mbamene na bori alia; ndi dambu di wo na bolino, na baŋsani mambu me o mbusa, na sambise maa mam na mambu ma me o bosu;

14 Na nya miila o nyulo isu, bekoto ba bebeledi am ya Loba ya moi o nyulo Kraiŋ Jezu.

15 Na ndi bese na biso di bene beborise, esedi biso di bene bine bobia, ndi ye te binyo o bene nya pe molema, Loba a maleeli bine pe na binyo.

16 To na ka na biso di bene dibie, esedi biso di daŋgwa ponda na di dimene, esedi biso di aledi mambu mene.

17 A bonati. o be babupedi bam, o ombwa babo ba daŋgwa ka na binyo o bene beembanedi na biso;

18 Ebanja bagita ba daŋgwa o nyulo babo na laŋgwedino binyo ŋigeri gita, na laŋgwa pe binyo na misodi mene, ba be ndi baasiŋgedi ba ndeŋge la Kraiŋ:

19 Isu labu le ndi kwidi, Loba labu le ndi mabum mabu, esaŋga labu le ndi bosolo babu, ba ombwino mambu ma wasi.

20 Ebanja ekumbu asu de o moi, uma ndi biso di tatta na moonḡiseri, Saḡgo Jezu Krai.

21 Nu nyi a maweḡise beyubo basu ba besibisedi, na e matimbabe ka na nyulo bosaḡgi ponda pe na ebolu ba ḡiḡinya au, o wane wasi mese na momene.

BEPASI, IV.

NA ndi a bonati, bandolo am, na bapuledi, monyeḡe mam na ekoto, binyo teme bwam na Saḡgo, a bandolo am.

2 Na sosumedi Euodia, na Suntuki, na ba ba bene ndi molema mo wo o Saḡgo.

3 Na sosumedi pe binyo mwemba mam ma ebolu, oḡwane bano bitu ba maboli na mba bebolu o molaḡo ma bwam, na Klementi pe, na bapepe baboledi bam ba bebolu, mina mabu mie o kalati a loḡe.

4 O bwa monyeḡe na Saḡgo pondate: na ma kwala pe, Bwa monyeḡe.

5 Esedi milema manyo ma bwaba mi biabe na batu bese. Saḡgo a e bebe.

6 O si bwa molema o nyulo to dambu; ndi o mambu mese, o nyulo moka na besosumedi na besoma, neḡe bepuledi banyo o boso ba Loba.

7 Ndi mosaḡo ma Loba, mu buki mianu mese, mo maneḡe mianu manyo na milema o nyulo Krai Jezu.

8 Ndi e sukan, a bonati, to njika dambu de mbadi, to njika dambu de duḡamene, to njika dambu de etem, to njika dambu de esaḡga, to njika dambu de doli, to njika dambu de na mian-

go ma bwam; to njika bwam, to esese di e te, onḡeli mano mambu.

9 Mano mambu na binyo o ta o okwa, na o kusi na siḡgani na enino na mba, o bola; ndi Loba la mosaḡgo a maja na binyo.

10 Ndi na bwa monyeḡḡe mondene o Saḡgo, na ndolo anyo o mini minya e pumedino pe o nyulo am: o nyulo nika o bwa molema, ndi iponda e si be.

11 Na si kwali o nyulo epuledino, ebanja na ta na okwa na to njika bwambu na eno o ja otin na pii.

12 Na bii pe neni na wanabe wasi, na neni na lundabe; o uma ese na mambu mese, na leabe o be lunda, na bwa njai, o lundisabe, na aledi bepuledi.

13 Na weli bola mambu mese, o nyulo Kraisi nyi embe mba.

14 To o na o boli bwam na o timba binyomene benoḡgedi ba betakedi bam.

15 A binyo Bafilippi, binyomene o bia na o ibota la molaḡgo ma bwam ni iponda na dia Makedonia, to mwemba mo wo ba si bomani mba o nyulo bolino na kusino, ndi ko binyomene:

16 Ebanja o tetin a Tessalonika o ta o lomi ḡgeri po na biba: o lomi o nyulo bepuledi bam.

17 Se to na mba na pula jabia; ndi na pula bepuma be lundise bolangi banyo.

18 Ndi na aledino mese; na lunda, na kusino o nyulo Eparfodito ma mambu na binyo o lomino, benumba be manumba bwam, jabia enoḡgedi na bedolisani na Loba.

19 Ndi Loba lam, a mabomane bepuledi banyo bese ponda na mbwan mau o esaḡga o Kraisi Jezu.

20 Ndi o Loba Tite asu, bosaŋgi bu be mba na mba, Amen.

21 Soma basaŋgedi bese ba be o Krai Jezu. Bona Saŋgo ba be na mba ba somi binyo.

22 Basaŋgedi bese ba soma binyo, babo pe ba be o ndabo a Kaisar.

23 Ndolo a Saŋgo asu Jezu Krai be na binyo bese. Amen.

KALATI YA BATU BA KOLOSSI.

EPASI, I.

PAUL mololoma na Jezu Krai, o nyulo gemia da Loba, na Timofiti muna Saŋgo,

2 O basaŋgedi bae o Kolossi na bona tite ba jemia o Krai: ndolo na binyo na mosaŋgo o nyulo Loba Tite asu na Saŋgo Jezu Krai.

3 Biso di bola masoma o Loba Tite ya Saŋgo asu Jezu Krai, di kane pondate o nyulo anyo,

4 Na ni iponda biso di siŋgani jemia danyo o Krai Jezu, na udolo dena binyo o bene na basaŋgedi bese.

5 O nyulo dipita dena di ueŋgeli o moi o nyulo anyo, mena binyo o siŋgani o iponda bosu o eyala ya mbadi a molaŋgo na bwam;

6 Die na binyo ka na o wasi nyese; di yaino bepuna, na motonde, ka na o tetin anyo, o nyulo bo bunya o siŋganimo mo, ndi o bia udolo a Loba nambadi:

7 Ka na binyo pe o okwia o nyulo Epafra mwemba asu nyandolo, a e ndi moboledi ma Krai nyambadi o nyulo anyo;

8 Nu a laigwi pe biso ndolo anyo o Mudii.

9 O nyulo nika, biso pe, naite na^{te}bo bunya di siinganino mo, di si esedi moka o nyulo anyo, di sosumedi na biinyo o malundisabe na dibie da gemia dau, o jaingwa lese na sontani a Mudii;

10 Na o madaingwa^a na bwam o Saingo, na dolisane o mioso ma bese o bebolu bese ba bwam, yaino bepuuna, na tōndone a nyulo dibie da Loba;

11 Embabe na ngiinnya ese, ponda ngiinnya ya bosainga bau o betattedi bese na pii ya bwaba, na monyeinge;

12 Bolino masoma o Tite, nu nyi weki biso dui-gamene o kusa isaingoo ya basaingedi o mwese.

13 Nu nyi suingwa biso o nyulo ngiinnya a muititi, na bunwele biso o jania da Muna au nyandolo.

14 O nyulo au biso di bene bekotedi basu, o nyulo maiya mau, betombiseri ba bubu basu:

15 Nu nyi e bowan ba Loba nyi si enabe, nya bosu ba bewekedi bese:

16 Ebanja o nyulo au, mambu mese ma wekabe, mambu ma me o moi, na mambu ma me o wasi, mambu ma enabe na mambu mi si enabe, to na ba be konda, to dibobe, to baanedi, to bainginnya; mese na mese ma wekabe na mo, na o nyulo au:

17 Na mo momene a ta o bosu ba mambu mese, ndi o nyulo au mambu mese ma teme;

18 Ndi mo a e molopo manyulo, mwemba; A e pe beboteri, nya bosu o nyulo kwidi; na nu a matimba nya bosu o mambu mese.

19 Ebanja e dolisani Loba na o nyulo au belundedi bese be maja;

20 Ndi o nyulo au o dolisani pe mambu mesa na momene, ndi a bori mosaingo o nyulo maiye ma mbasa an; o nyulo au, to be ndi mambu ma wasi, to mambu ma moi.

21 Ndi binyo o iponda nyi tombi, o pandisabe, o ja o pidi diingise Loba o bobia banyo na bebolu banyo ba bubi; ndi o ini iponda a dolisani,

22 O mukuku mau ma eyubo o nyulo kwidi lau, na a matimba binyo bosaŋgi, na e si be bosan na ititi iton o bosu bau;

23 Ye te binyo o tiŋgami na jemia, bokabeli na sikimedi, ndi o si sunabe itum na dipita da molaŋgo na bwani muē na binyo o siŋgani, mena mo laŋgwabe o bewekedi bese ba baē wasi a moi; o nyulo au mba Paul na timbi mōboledi.

24 O ini ponda na bwa monyeŋge o ndeige am o nyulo anyo, na lundise betakedi ba Krai be dia o eyubo am, o nyulo nyul'au, e e mwemba,

25 Na dini na timbisebe mōboledi, ponda soeli ya Loba nyi bolabe na mba o nyulo anyo, o leile bwam bwam beyala ba Loba;

26 Besuka mene be ta be uta o nyulo iponda be tombi na nyonon, ndi o ini iponda e biisabe na basaŋgedi bau;

27 Na babo Loba a pula biise mbwan ma esaŋga ba bini besuka tetin a Basibii; muena Krai o tetin anyo, dipita da esaŋga.

28 Nu biso di laŋgwa, belino batu bese, na leino batu bese o jaŋgwa yese; na biso di mabola motu nyese maborisebe o Krai Jezu.

29 O nyulo nika mba pe na bola ebolu o beka-kedi na beboledi bau, nyi gna bolino o tetin am na ŋgiŋnya.

BEPASI, II.

EBANJA na pula na binyo o mabia ndutu am dindene na bene o nyulo anyo, na ba ba be o Laodisea, na ba a bese ba si eni bosu bam o beyubo,

2 Na na milema mabu mi malokomedi ba lattabe o mwemba mo wo ma nd^olo, na mbwai mese ma malakako ma besontedi, na te na belundedi ba dibie da besuka ba Loba, na Tite, na Krai:

3 O tetin au mawuta mese ma mbwai ma jai-gwa na dibie be utami.

4 Ndi dini ndi na kwalino, ko na to mo wo a mawondo binyo na beyala ba jokwa.

5 Ebanja to na titi na binyo o beyubo, na e na binyo o mudii, na bwa monyeige na enino belemo banyo na betingami ba jemia danyo o Krai.

6 Na ndi ka na binyo o kusi Krai Jesu, Saigo, o daigwa na mo ;

7 O wasabe na lungisabe o nyulo au, na tiigabe o jemia, ka na binyo o leabe, lunda na besosumedi.

8 O bia pon ko na mo wo a timbise binyo nyam o nyulo beleedi ba wasi na dibie dan na ew^olo, ponda belemo ba batu, ponda na beleedi ba wasi. se to ponda na Krai.

9 Ebanja na mo momene belundedi bese ba Loba be jano, o nyn'au.

10 Ndi binyo o lundisabe na mo, A e ndi molo-po ma baanedi bese na bangiinya.

11 O nyulo au binyo pe o endabe, na boendi bi si wekabe na maa, o besumedi beyubo ba nyama o nyulo boendi ba Krai;

12 O ta o pulabe mwemba na mo o idubise anyo, o tetin au binyo o pumbweli pe mwemba na mo, o nyulo jemia danyo o bebolu ba Loba, nu uyi a pumbweli mo o nyulo kwidi.

13 Ndi binyo o ta ndi widi o miubi manyo, na o bi siboendi ba beyubo banyo, a bolino binyo longe mwemba mau ; a tombiseno miubi masu mese ;

14 A tutwa betiledi ba mieka mi ta diigise biso, ni eke pe biso, a sumo mo one, a bomeli mo o bweli:

15 A neñgele wasi beanedi na bañginnya, a biise babo na mpoma, a komedi o moi au na momene.

16 Na ndi o si sedi to mo wo a kaise binyo o nyulo mada na nyo, to o nyulo ndema, to mo_{di} mo penya, to minya ma wumse.

17 Mano me edinge diñge ya mambu ma maala po; ndi nyulo e ye ndi Krai.

18 O si sedi to mo wo a noñgo mbwan manyo o nyulo maondon, o besibedi na beowedi ba anjeli, temino o moi o mambu me na a si enino, lundisebe na ewolo o nyulo bobia bau ba beyubo,

19 Ndi a si aledino molopo, o nyulo au mukuku mese tetin a mungia na ngata be bolabeno, e tondino na betonde ba Loba.

20 ? Na ndi ye te binyo o widi na Krai o nyulo beleedi ba wasi; neni o sabisabino wasi o leabe o nyul'au e.

21 O si aledi, to keka, to tappa.

22 Mano mese ma tesabe na dibumbe o bebolane, ponda na beleedi na beanedi ba batu.

23 Babo ba benino miañgo ma jañgwa o owe la wonja na besibedi, na betakisedi ba beyubo; se to na edube na mo, na belunda ba beyubo.

BEPASI, III.

YE te binyo o ta o pumbwa mwemba na Krai, pulise mambu ma moi, uma ndi Krai a jano o dia da momi da Loba.

2 O tese ndolo anyo o mambu ma moi, se to na o mambu ma me o wasi.

3 Ebanja binyo o widi, ndi lonñge lanyo lo utami na Krai o Loba.

4 Ni iponda Krai, lonñge lasu a mabiisabe, binyo pe o mabiisabe na mo o esaña.

5 Na ndi o bwa beluñgo banyo ba be o wasi;

mosungi, mbindu a mudii, nd^olo a bwambi, bepuledi ba bubu, na lokon, bi e j^oweli la disue;

6 O nyulo au maliŋga ma Loba ma p^oino o moi o bana ba ba si dube.

7 O tetin au binyo pe o ta o daŋgwa ni iponda o eno na mano mambu.

8 Ndi tatani binyo pe o sumwa bini bese: pidi, maliŋga, ekuli, betoppedi ba bubu, bekwaledi ba mbindu o nyulo midumbu manyo.

9 O si toppo dibaŋgo o mo wo na nune, o ta o sumwabe modun a motu na belemo bau.

10 Ndi o botise nyulo epenya, nu a timbise o dibie bunyate ponda bowan ba nu nyi weki mo.

11 Otin ndi to Baju, to baboendi to ba titi boendi, to Basibii, to Basuŋia to bakum, to wonja; ndi Kraisa e na bese na o tetin a baa bese.

12 Na ndi a bandolo, ka na bapossedi ba Loba, ba bosangi, o botise na milema ma nd^olo, na bwam, sibise a molema, pii, bealedi ba bwaba;

13 Aledino mo wo na nune, na tombise pe mo wo na nune, ve te mo wo a bene njom; ka na Saŋgo a tombise binyo, nika ndi binyo o bole.

14 Ndi buki na mano mambu mese, nd^olo, di dambu de ngata ya beborisedi.

15 Ndi esedi mosangi ma Kraisa mo ania o milema manyo, mu na binyo o ta o belabe o nyulo mo wo; ndi o bola masoma.

16 Esedi beyala ba Kraisa be ja na binyo na mbwan, na jaŋgwa ese, leileno na oŋgwane mo wo na nune o saam, na mieŋge, na beloŋgi ba mudii, loŋgono na milema manyo o Saŋgo.

17 Ndi to njika dambu o bolino o beyala to bebolu, o boli mambu mese o dina da Saŋgo Jezu, bolino masoma o Loba Tite o nyulo au.

18 A bitu, sibise binyomene wasi na bomi banyo, ka na e duṅgamene^o Saṅgo.

19 A bomi o tṅṅdi bitu banyo, o si be njuṅgi diṅgise babo.

20 Binyo bana dube saṅgo na nyaṅgo o mambu mese, ebanja dini de dolo na Saṅgo.

21 A basaṅgo o si bwese bana banyo pidi, ko na ba timbi bwambi.

22 A bakum, dube basaṅgo ka na beyubo o mambu mese; se to na bebolu ba miso ka badolisani ba batu; ndi na o molema mo wo, bwano Loba boṅgo.

23 To njika dambu o bolino, o boli mo na molema ka na o Saṅgo, se to na batu;

24 O biino na o nyulo Saṅgo o makusa bowan ba esaṅgo; ebanja o bolea Saṅgo Krai.

25 Ndi nu nyi bolino bubu, a maala kusa ponda na bubu a ta a bola; ndi bepossedi ba motu be titi.

BEPASI, IV.

A basaṅgo bola na bakum banyo di dambu di e bwam na duṅgamene; o biino na binyo pe o bene Saṅgo o moi.

2 O tiṅgami na moka, na tatta otin, bolino masoma;

3 O kane pe na biso, na na Loba a matele na biso jombe da bekwaledi o toppo besuka ba Krai, o nyulo au na e na ngata.

4 Na na mba na mabiise mo, ka na e duṅgamene.

5 Daṅgwa na jaṅgwa o boso babo ba be o eboko, lundiseno iponda.

6 Esedi bekwaledi banyo be na ndolo pondate, pulisani na waṅga, na na binyo o mabia neni o matimba eyala na motu nyese.

7 Betemedi bam bese, Tukikos a malaŋgwa na binyo, a e ndi muna Saŋgo nyandolo, moboledi ma mbadi, mwemba ma moboledi o Saŋgo:

8 Nu na lomi na binyo o nyulo dini dambu mene, na na a mabia betemedi banyo, na loko-mia milema manyo.

9 Na Onesimo pe muna a Saŋgo, nya ndolo, a e o nyulo anyo: babo ba malea binyo mambu mese ma bolabe wanu.

10 Aristarka mweinba mam ma mokakedi, a soma binyo, na Markos muna a ari ya Banaba, o nyulo nu binyo o ta o aledi beandedi; a poi te na binyo o kusa mo.

11 Na Jezu a belabe Justu: bano, se to bapepe ba be na boendi: ba be ndi mwemba ma bebolu, o ekumbu ya Loba, ba be ndi batu ba pusabeli.

12 Epafra, mo wo na binyo, moutu ma Krai, a soma binyo, a embe na binyo o moka na na binyo o mateme bwam na betiŋgami o genia lese da Loba.

13 Ebanja na teme mo mbui a bene molema ma to na binyo, na ba ba be o Laodisea, na babo pe o Hierapoli.

14 Luka motu bwaŋga nyandolo, na Demas ba soma binyo.

15 Binyo soma bona tite ba e o Laodisea, na Numfa, na mwemba mu e o ndabo au.

16 Na ni iponda ini kalati e langabe o tetin anyo, esedi mo e laŋgabe pe o mwemba ma Laodisea; binyo pe o laŋga kalati a batu ba Laodisea.

17 O kwalia Arkippa na, O be diweye na bwam beboledi o ta o kusa na Saŋgo, o lundise mo bwam.

18 Besoma ba mba Paul o nyulo dia dam. Ongele ŋgata am. Ndolo de na binyo. Amen.

KALATI YA BATU BA TESSALI, I.

EPASI, I.

PAUL na Silvano na Timoti, o mwemba ma batu ba Tessali mu e na Loba Tite, na Saŋgo Jezu Krai: ndolo na binyo, na mosaŋgo o nyulo Loba Tite asu, na Saŋgo Jezu Krai.

2 Bisu di bola Loba masoma pondate, o nyulo binyo bese, di bele mina manyo o moka masu;

3 Di maŋgelino bibi bese bebolu banyo ba jemina, na bebolu ba ndolo, na betattedi ba dipita o Saŋgo asu Jezu Krai, na o miso ma Loba Tite asu;

4 Di biino bepossedi banyo, a bonati bandolo ba Loba.

5 Ebanja molaŋgo ma bwam bisu di laŋgwi mi poi na binyo; se to na eyala mene, ndi na ŋgiinya, na Mudii Mosangi, na gita la malakako; ka na binyo o bii njika nya batu bisu di ta o tetin anyo o nyulo bwam banyo.

6 Ndi binyo o timba babupedi ba biso, na Saŋgo, o ta o kusa beyala na gita la betakedi, na monyenge bolabe na Mudii Mosangi:

7 Na na binyo o timbino beemban na ba bese ba dube o Makedonia, na Akaia.

8 Ebanja o nyulo binyo, eyala a Loba e lanyino, se to na o Makedonia na Akaia mene, ndi o una ese jemina danyo o boso ba Loba e lanyino; na na bisu di si pula kwala to dambu.

9 Ebanja babo mene ba leeli o nyulo asu nya beingedi bisu di bene o tetin anyo, na neni binyo o atoeli na Loba, o esedi losue, o bolea Loba lo e mowenya na mbadi;

10 Na o tattia Muna au o nyulo moi, nu nyi a pumbweli o nyulo kwidi, Jezu mene, nu nyi a suigwi biso o nyulo maliinga ma maye.

BEPASI, II.

EBANJA a bonati, binyo o bia beiigedi basu na binyo, na e si tano ewolo :

2 Ndi o mbusa di aledi ndeinge o boso, na di dipabe bwambi o Filippi, ka na binyo o biino, biso di ta ndi nginnya o Loba o kwalia binyo molaingo ma Loba, tetin a betakedi gita.

3 Ebanja beleedi basu bi si ta na mawondon, to epuledi a bubu, to malambi :

4 Ndi ka na biso di puselino na Loba o aledi molaingo, nikamene ndi biso di kwali ; se to di dolise batu, ndi Loba, nu nyi a kekino milema masu.

5 Ebanja to iponda di si toppi beyala ba manesedi, ka na binyo o bii, to na ngutu a kono ; Loba lo e mbui.

6 To na o nyulo batu di si pulise kumba, to na binyo, to na bapepe : to o na biso di wele teme o nginnya asu, ka bamololoma ma Krai.

7 Ndi biso di ta ndi bapii o tetin anyo, ka mosebedi a mutu a nyongise bana bau :

8 Ndi di ta ndi lunda la ndolo na binyo, di pula bola na binyo se to na molaingo ma Loba mene, ndi longe pe lasu, ebanja binyo o ta ndi nyeengenye na biso.

9 Ebanja binyo, bonati, o ongelino bebolu basu na ndutu : ebanja di boli bebolu o bunya na bulu na na biso di si mabe bodillu na to mo wo ya binyo, di laigwi na binyo molaingo ma Loba.

10 Binyo o be ba mbui, na Loba pe, neni biso di daigwi o tetin anyo o dube, na bosangi, na etem na sii, na e titi bosan,

11 Binyo o bii pe, na neni biso di lea, na di sibise molema, na biise binyo bese, ka na saŋgo bana bau,

12 Na na binyo o madaŋgwa bwam duŋgamene na Loba, nu nyi a bele binyo o ekumbu au na esaŋga.

13 O nyulo nika di soma Loba bunyate, ebanja ni iponda o kusi eyala ya Loba mena binyo o siŋgani o nyulo asu, o aledi mo, se to na eyala ya batu, ndi eyala ya Loba, ka na e e mbadi, nyi bolino o tetin a binyo nyi dube.

14 Ebanja binyo bonati, o timbi babupedi ba miemba ma Loba ma Judea muena Krai Jezu; ebanja binyo pe o takisabe o nyulo batu ba ekumbu anyo, nika na babo ba takisabe o nyulo Baju.

15 Babo ba boono ba a bane Saŋgo Jezu, na batoppedi babu, ndi ba takise biso; ba si doli-sane Loba, ba boli dambu diŋgise batu bese.

16 Ba baŋgani biso na di si matoppo na Basibii na na babo ba maala ongisabe, o belundedi di-mene da miubi mabu bunyate. Ndi maliŋga mu mapoi o moi abu na bam.

17 Ndi a bonati, biso di ta di noŋgobe na binyo na iponda po mene, o beombwedi, se to na molema, di keka jombwa beombwedi banyo na dipula dindene.

18 Na ndi biso di ta di pula poi na binyo, mba-mene Paul, se to ŋgeri po ndi ŋgeri iba; ndi Sa-tan a eki biso.

19 ? Ebanja njika dipita, to monyeŋge, to ekoto ya kumba di benino e. E ta ndi binyo o boso ba Saŋgo asu Jezu Krai, o bepodi bau:

20 Ebanja binyo o e ndi kumba asu, na mon-yeŋge masu.

BEPASI, III.

NA ndi ni iponda di si wele alia pe, di biana dia o Aten, mo wo mene;

2 Ndi di lomi Timoti muna saŋgo asu, moboledi a Loba, mwemba masu o bebolu ba molaingo ma Krai. o sikiyedi binyo, na sibise milema manyo o nyulo jemia;

3 Na na to mo wo a si masumwabe o nyulo bini betakedi: ebanja biuyomene o bia na biso di ta di bolabe na mo.

4 Nambadi, ni iponda di ta na binyo, di laigwi binyo, na biso di maene betakisedi: nika ndi e ta, ka na binyo o biino.

5 O nyulo nika, ni iponda na si wele pe ja itum, na lomi o bia jemia danyo; ko na nya ngia mokedi a ta a keka binyo, na bebolu basu be timbi ewolo.

6 Ndi o iuibe, Timoti a ta a poi na biso, a wani na biso molaingo ma bwam o nyulo jemia danyo na udlo, na binyo o bene jongedi o nyulo asu pondate, puliseno o jombwa biso bwambi, ka na biso pe di pula jombwa binyo:

7 Na ndi, a bonati, biso di ta di lokomedi o nyulo jemia danyo, o tetin a betakisedi basu na ndutu:

8 Ebanja tatau di e, ye te binyo o teme bwam na Saigo.

9 Njika masoina, biso di mabolano pe o nyulo anyo na Loba, o weingisani monyenge muena biso di bene o nyulo anyo, o boso ba Loba lasu;

10 O bulu na bunya, di sosumedi bwambi, na na biso di maene mioso manyo, na borise di dambu di pulino o jemia danyo.

11 Ndi na pula na Loba momene, Tite lasu, na Saigo asu Jezu Krai, a madieri ngia asu na binyo.

12 Na pula na Saŋgo, a makodise binyo, na lundise binyo na ndolo na mo wo na nune na batu bese, ka na biso di bene ndolo na binyo.

13 Na na a masikimedi milema manyo e si be bosan o bosaŋgi, o boso ba Loba, Tite lasu, o bepgedi ba Saŋgo asu Jezu Krais, na basaŋgedi bau bese.

BEPASI, IV.

NDI e buka a bonati di baise binyo, di sosumedi binyo o nyulo Saŋgo Jezu, na ka na binyo o kusino na biso neni o wele daŋgwa na dolise Loba, nika ndi binyo o daŋgwe na o mabola di di buki.

2 Ebanja binyo o bii njika beanedi biso di boli na binyo be wu na Saŋgo Jezu.

3 Dini ndi de gemia da Loba, besaŋgisedi banyo na na binyo o mateme itum na mosuŋgi;

4 Na na binyo bese o mabiano neni a maalia ewa au o besaŋgedi na bedubedi.

5 Se to na bepuledi ba bubu ka na Basibii, babo ba si bia Loba;

6 Na a si matese muna a saŋgo au o epasi wo, to na tuse mo o nyulo bono bwambu; ebanja Saŋgo a e ndi motimbiseri a mano mambu mese, ka na biso di ta di lea binyo na di biise bunyate.

7 Ebanja Loba di si ta di bele biso o nyulo mbindu, ndi o bosaŋgi.

8 Na ndi nu nyi a baŋgi, a si baŋgi motu, ndi Loba, nu nyi a boli pe biso Mudii mau mosaŋgi.

9 O nyulo ndolo a muna a saŋgo, dipuledi di titi na na matilia na biŋyo: ebanja binyo mene o leabeno na Loba o tondi mo wo na nune.

10 Ndi nambadi o bolino mo na bona tite bese ba be o Makedonia. Ndi di sosumedi binyo

bonati na na binyo o tōnde na bebukedi bi buki :

11 Na na o makeka o ja na pii, na o boli bebolu banyo, na bola ebolu na maa manyo, ka na di anedino binyo.

12 Na na binyo a madaingwa na edube o boso ba babo ba be o eboko, na na o si ma pulise to damba.

13 NDI a bonati na si mapula na binyo o ma teme eleina, o nyulo babo ba kwidi eyo, na na binyo o si bwa ndutu, ka na bapepe ba si bene dipita.

14 Ebanja, ye te biso di dube na Jesu a widino, na a pumbweli pe, nikanene ndi babo ba kwidino eyo na Jesu, Loba a mawane mwemba mau.

15 Dini ndi di kwalanino binyo o nyulo eyala ya Saigo, na biso di e na di dia na te na bepōedi ba Saigo di si maeki babo ba kwidi eyo.

16 Ebanja Saigo³ momene, a masiba o nyulo moi na betoppedi, na doi da anjeli a boso, na moseba ma Loba; ndi bawidi o Krai babo ndi ba sele pumbwe.

17 Ndi biso di e na lōnge, na di dia, di ma abwele mwemba a babo o diwindi-windi, o bomanani Saigo o dibobe; ndi biso di maja na Saigo, mba na mba.

18 Na ndi o nyulo bini beyala o lokomia mo wo na nune.

BEPASI. V.

Ndi a bonati o nyulo iponda na isu, bepuledi be titi na mba na matilia na binyo.

2 Ebanja binyo mene o bii bwam, na bunya ba Saigo bo pino ka na moibedi o bulu.

3 Ni iponda ba makwale na, Mosaiigo na joigise; dibokinene dibumbe di pino o moi abu,

ka isisi e paimo na mutu nyi bene demi; ndi ba si maon̄ga.

4 Ndi binyo a bonati, o si ja na muititi, na na bo bunya bo ma homani binyo ka moibedi.

5 Binyo o e ndi bana ba mwese, na bana ba bunya; binyo si be ba bulu, to muititi.

6 Na ndi o si sedi biso di nānga iyo ka bapepe; ndi esedi biso di tata, na di si soko.

7 Ebanja babo ba kwidi eyo ba kwidi ndi o bulu; babo ba be soki ba masoko ndi o bulu.

8 Ndi esedi biso di be o bunya, di si soko pe, botiseno ngutu a bwānga ba jem̄ia na ndolo; ndi o mbiri o nōngo dipita da jōngise.

9 Ebanja Loba a si ta a tese biso o malīnga, ndi na di kusi jōngise o nyulo Sāngo asu Jezu Krāis;

10 Nu nyi widi o nyulo asu, na na to na biso di nānga iyo to waiyo di mabe mwemba mau.

11 Na ndi o lokomedi mo wo nune, na lūngise mo wo na nune, ka na binyo o bola.

12 Ndi di sosumedi binyo a bonati, o bia babo ba boli ebolu o tetin anyo ba ba tesebe o moi anyo o Sāngo, babo ba lecli binyo.

13 Ndi o ombwi babo na tondi bwambi, o nyulo bebolu babu. Ndi o ja na pii o tetin anyo.

14 Ndi di sosumedi binyo bonati, o lea babo ba dāngwa mbamba, lokomia babo ba bene milema ma bōngo, o alia babobi, o be molema ma sau o nyulo ba a bese.

15 O bia pon na to mo wo a si tiubise } bubi o nyulo bubi, ndi o bupe di dambu di e bwau pondate, o pulisani binyomene na ba a bese.

16 Bwa monyēnge bibi bese.

17 O kane bibi bese.

18 O nambu mese bola masoma: ebanja dini de ndi gem̄ia da Loba o Krāis Jezu o nyulo anyo.

19 O si dimse Mudii.

20 O si baŋgi betoppedi ba Mudii.

21 O puseli mambu mese; o alia na kai di dambu di e bwam.

22 Esedi nya miubi mese.

23 Ndi na pula na Loba la mosaŋgo momene a masaŋgise binyo na bam; ndi midii manyo mese na ndema, na beyubo mu ma neŋgele na e si be bosu, na te bepedi ba Saŋgo asu Jezu Krais.

24 Nu nyi a bele binyo, a e mbadi, momene a mendi bola mo.

25 A bonati, o kane o nyulo asu.

26 Soma bona tite bese na besopedi ba bosaŋgi.

27 Na anedi binyo o nyulo Saŋgo na ini kalati e malaŋgabe na basaŋgedi bese ba bosaŋgi.

28 Ndolo a Saŋgo asu Jezu Krais, be na binyo. Amen.

KALATI YA BATU BA TESSALI, II.

EPASI, I.

PAUL, na Silvano, na Timoti o mwemba a batu ba Tessali, o Loba Tite asu, na Saŋgo Jezu Krais.

2 Ndolo na binyo, na mosaŋgo, o nyulo Loba Tite na Saŋgo Jezu Krais.

3 A bonati, biso di masoma Loba pondate o nyulo anyo, ka; na e duŋgamene, ebanja jemia danyo di nyaki na bwambi, ndi ndolo a binyo bese o boso ba mo wo na nune e buka.

4 Na ndi biso di welino kumba o nyulo milema manyo ma sau na jemia o tetin a mwemba ma

Loba na o betakisedi banyo bese na ndutu na binyo o alia.

5 Dini ndi de jembani ba bekaisedi ba bosaŋgi ba Loba, na na binyo o laŋgabe duŋgamene da ekumbu ya Loba o nyulo au, ndi o enino ndeŋge;

6 Ye te na di e bosaŋgi na Loba o timbise ndutu na babo ba kuma binyo;

7 Ndi binyo o kumabe, wumse na biso, ni iponda Saŋgo Jezu a mabiisabe o nyulo moi na anjeli a ŋiŋnya au,

8 Na wea e maonye, bolino betimbisele na babo ba si bia Loba, babo ba si dube molaŋgo ma Saŋgo asu Jezu Kraisi;

9 Babo ba maala tusabe na betakisedi ya bwindia o nyulo boso ba Saŋgo na isaŋga la ŋiŋnya au;

10 Ni iponda a maala p₂ o busisabe na basaŋgedi bau, na tondobe na babo bese ba dube o bo bunya, ebanja beyala basu o tetin anyo be dubabe.

11 Na ndi biso pe di kane o nyulo anyo bunyate, na na Loba lasu a malaŋga binyo duŋgamene da bebedi banyo, na lundise o tetin anyo mianu ma bwam na bosaŋgi, na bebolu ba jemia na ŋiŋnya;

12 Na na dina da Saŋgo asu Jezu Kraisi e mabusisabe o tetin anyo, na binyo na mo, ponda na ndolo da Loba lasu, na Saŋgo Jezu Kraisi.

BEPASI, II.

Ndi di sosumedi binyo a bonati, o nyulo bepedi ba Saŋgo asu Jezu Kraisi, ndi bekoteli basu o nyulo au,

2 Na na binyo o si masumwabe tatana o nyulo bobia banyo, to na o jene ndutu o nyulo mudii, to na eyala, to na kalati e wu na biso, ka na bunya ba Saŋgo bu e bebe.

3 O si sedi to motu a wondo binyo na nya be lemo, ebanja bono bunya bu si mapo e si be na betimbisedi ba boso bu pino, na nya motu a bubi, muna a monyamseri a biisabe.

4 Nu nyi eki na busise momene o moi a bese be belabe Loba, to na e owabe; na ndi ka Loba, a ja o ndabo a Loba, a leele momene na a e Loba.

5 ? O si maongelino, na ni iponda na ta na binyo na laingwe binyo mano manbu e.

6 Ndi o inibe, o bii di dambu di ekino, ua a mabiisabe o iponda au mene.

7 Ebanja besuka ba nya bubi bu bolino ebolu na te na nu nyi a eki tatanu, a masumwabe.

8 Ndi o ni iponda nya mo wo nyi si bene mbenda a mabiisabe, nu na Saŋgo Jezu a manyamse mo o nyulo iwe ya modumbu mau, na nyongise o nyulo bepanyedi ba bepoedi bau:

9 Nu bepoedi bau be ndi ponda bebolu ba Satan, o ngiinya yese, na jembani ba bebolu ba lobaŋgo,

10 Na mawondon mese ma titi bosaŋgi o nyulo babo ba nyamsebe; ebanja ba si aledino ndolo a mbadi, na na babo ba maongisabe.

11 O nyulo nika Loba a maloma babo beholu ba mawondon, na ba maalia lobaŋgo.

12 Na na babo ba makwesabe, babo ba si dube mbadi, ndi ba bene bedolisene na miubu.

13 NDI a bonati bandolo ba Saŋgo, e de ndi bebolu basu o bola Loba masoma pondate o nyulo anyo, ebanja Loba a ta a posso binyo o jongise o nyulo besaŋgisedi ba Mudii na bebube ba mbadi o beboteri ba wasi.

14 Na dini ndi a belino binyo o nyulo molaŋgo masu ma bwam, na o kusino bosaŋgi ba Saŋgo asu Jezu Krai.

15 Na ndi a bonati, teme bwam, na alia na kañ bi beleedi binyo o ta o leabe, to o nyulo eyala, to kalati asu.

16 Ndi na pula na Saŋgo asu Jezu Kraiis mome, na Loba Tite asu nu nyi tondi biso na bolane biso bolokomedi ma bwindia na dipita da bwam o nyulo ndolo au,

17 A masibise milema manyo na tiŋge binyo o bebolu bese ba bwam, na beyala.

BEPASI, III.

O sukan, dini a bonati, o kane o nyulo asu, na eyala ya Loba e alia maŋgia matelam, na e mabusisabe, ka na e ye na binyo.

2 Na na biso di masuŋgwabe na batu ba bubu ba si bene bonjo: ebanja batu bese ba si bene jemia.

3 Ndi Saŋgo a e mbadi, nu a mendi sikimia binyo, na neŋge binyo itum na bubu.

4 Ndi di bene malakako na Saŋgo o nyulo anyo, na ua binyo o boli tatanu, na o maalano bola mano mambu na biso di anedino binyo.

5 Ndi na pula na Saŋgo a maleeri milema manyo o itondi a Loba, na jalea ya pii ya Kraiis.

6 A bonati di anedi binyo, o dina da Saŋgo asu Jezu Kraiis, na o neŋge binyomene itum na bona tite bese ba daŋwa mpiŋga, se to na beleedi bena a kusi na biso.

7 Ebanja binyomene o bii na neni o mabupe biso: ebanja biso di si daŋwa mpiŋga o tetin anyo;

8 To na di si dedi ewolu ya motu tete; ndi di bola ebolu na ndutu na isisi bulu na mwese, na biso di si masuse na to mo wo ya binyo;

9 Se to na ebanja di si bene ŋiŋnya, ndi na biso di matimba jembani na binyo, o bupe biso.

10 Ebanja ni iponda di ta na binyo, di anedi binyo, na ye te na motu a si mabola ebolu, a si mada.

11 Ebanja biso di siŋgi na duŋgo o tetin anyo ba daŋgwa mpiŋga, ba si bola ebolu tom, ba boli mambu ma si doḍi.

12 Babo ba be nika biso di ania na di lea, o nyulo Saŋgo asu Jezu Krai, na na pii ya molema ba bola ebolu, na da bewolu babu.

13 Ndi binyo, a bonati, o si wolo na bebolu ba bwam.

14 Ye te to motu a si dube eyala asu o nyulo ini kalati, o ombwa nu motu, ndi o si daŋgwa mwemba na mo, na a masolisabe.

15 Ndi o si laŋga mo ka moasiŋgedi, ndi o leeli mo ka muna a soŋgo.

16 Ndi na pula na Saŋgo nya mosaŋgo a mabola binyo mosaŋgo pondate, o nyulo nya belemo. Saŋgo a be na binyo bese.

17 Masoma ma mba Paul na dia dam, dini de embani ya kalati ese: nika ndi na tilino.

18 Ndolo a Saŋgo asu Jezu Krai de na binyo bese. Amen.

KALATI O TIMOTI, I.

EPASI. I.

PAUL, mololoma ma Jezu Kraisi o nyulo beanedi ba Loba, moongiseri asu, na Saango Jezu Kraisi, dipita dasu,

2 O Timoti, muna am o nyulo jemia: ndolo e be na ua, na ndedi, na mosango, o nyulo Loba Tite na Saango asu Jezu Kraisi.

3 Ka na ta na sosumedi ua o ja o Efesus, ni iponda na aluno o Makedonia, na o maania dungo, na babo ba si timba baleedi ba mbamba,

4 To na bola matoi o bekwali ba makeku, to bekwali ba nyonon bi si bene isu, dini ndi di wanino bebaiseri, ndi se to bebolu ba Loba be e o jemia:

5 Ndi isu la jania da Loba de ndolo, o tetin a molema ma mosangi, na mudii ma bwam, na jemia da mbadi:

6 O nyulo dini dungo ba ko, ba ta ba timba mbusa o bekwali ba belema;

7 Ba pula timba baleedi ba mbenda; ndi ba si bia to dambu ba kwalino, to mano mambu ba leelino.

8 Ndi biso di bii na mbenda e ye bwam, ye te motu a aledi te mo bwam bwam.

9 Biso di biino na, na mbenda e si ta bolabe o nyulo motu a mbadi, ndi na batu ba si bene mbenda, na ba si dube, o ba mbindu na babubi, o ba si sangi na ba ba sangi Loba, ba ba dipi basango, na ba ba dipi banyango, na ba ba bwa batu,

10 Na batu ba mosangi, na ba ba wele mbindu

na mo wo na nune, na ba ba maibe batu, na ba lobaŋgo, na ba beukedi ba lobaŋgo; na dambu na dambu de diŋgise beleedi ba bwam;

11 Ponda na molaŋgo ma bwam ma saŋga a Loba, nu nyi a namisabe, muena mu bolabe na mba.

12 Ndi na soma mo nyi a embe mba, Jezu Krai Saŋgo asu, nu nyi laŋga mba mbadi, a tese mba o bebolu ba molaŋgo;

13 Mba nyi ta ndi motopperi diŋgise Loba, na motakisedi na mososi; ndi na kusi ndedi, ebanja na boli mo na elema am, na penda.

14 Ndi ndolo a Saŋgo asu e buka bebukedi na jemia pe na ndolo ni e na Krai Jezu.

15 Eyala ye ndi mbadi, e duŋgamene na bekusedi bese, na Krai Jezu a poi o wasi o oŋgise babubi, o pulisani babo, mba ndi na e nya boso.

16 O nyulo dini na kusi ndedi, na na mba o boso Jezu Krai a maleeli molema ma pii, na na mabe jemban na babo ba maala dube na mo na te na loŋge la bwindia.

17 Ndi o Kiŋe ya mba na mba, nyi si mane ebodu, nyi si enabe, Loba lo wo mene la jaŋgwa, edube e be na mo, na bosaŋgi, mba na mba, Amen.

18 Dini jania na bola na ua, A Timoti muna am, ponda na betopperi ba mudii mu ta na boso boŋgo, na ua o maane bila ba bwam;

19 Aledino jemia, na mudii ma bwam; duŋgo ba tese mo o mudi mo wo o nyulo jemia, ndi bolo babu bu bweedi.

20 Babo ba be ndi Humenaus na Alexander, babo na ta na bolabe na Satan, na babo ba maleabe na ba si matoppo diŋgise Loba.

BEPASI, II.

NA ndi na sele leeli a boso, o bola besosumedi, moka, na betoppisedi, na masoma, o nyulo batu beše,

2 O nyulo kiñe, na bese ba ania, na na biso di mabene lōnge la pii na sau na mambu ma Mudii, na mosaŋgo.

3 Ebanja dini de bwam na dolise o boso ba Loba moonġiseri asu,

4 Nu nyi a emedi na batu bese ba maonġisabe, na maala poi o dibie da mbadi.

5 Ebanja Loba lo wo mene loġ, na motu mosaŋgo mo wo pe o tetin a Loba na batu, motu Krai Jezu ;

6 Nu nyi a boli momene betimbisedi o nyulo asu, bebiisedi bi be o iponda au mene.

7 O nyulo dini na ta na tese molaŋgweri na mololoma, (na kwali mbadi o Krai Jezu, na si toppo lobaŋgo,) moleedi ma Basibii o jemia na mbadi.

8 Na emedi pe na batu ba kane o uma ese, aledino o moi maa ma bosaŋgi, e titi malinga to bekwaledi.

9 Nikamene pe na emedi na bitu ba botise babomene na mboti e duŋgamene, ba sueli bamene o mbusa, na bosolo, na beekedi ; se to na mpenda, to gold, to pearli, to mboti a mbiluŋgu.

10 Ndi bebolu ba bwam, (be duŋgamene bitu ba belino dina da Loba.)

11 Esedi bitu b'o okwa na pii na besibisedi bese.

12 Ndi mutu, na si esedi mo a lea, to nonġi beenedi o moi a momi, ndi a be na pii.

13 Ebanja Adam a wekabe o boso, ndi Hava o mbusa.

14 Adam pe a si ondobe, ndi mutu a lambi o

nyulo mawondon, a tiingabe na bedaingweri ba bubi.

15 Ndi to o na a maongisabe o nyulo eyadi yau ya muna, ye te na ba tiingami o jemia na ndolo na bosaingi na jadnta bamene mbusa.

BEPASI, III.

E ye ndi eyala mbadi, Ye te mo wo a pulise ebolu ya moombwedi, a pulise bebolu ba bwam.

2 E duingamene ndi na moombwedi a teme e si be bosan, momi ya mutu mo wo, a si soko, a maduti momene mbusa, belemo bau be bwam, belemo bau be dipain, belemo bau be malea;

3 A titi monyodi, a titi motu a bwemba, ndi a tatta na pii, a titi motu a motaingu, a titi motondedi ma bina.

4 Mo wo nyi anedi ndabo au bwam, na bana bau ba be wasi au; na belokomedi bese.

5 (Ebanja motu a si wele te ania ndabo au, neni a maania mwemba ma Loba e.)

6 Se to o nya penya, ko na ndima a bokenja bau, a ko o bekwidi ba devoli.

7 Ndi pe a mabene dina da bwam o bosoba ba ba be o eboko, ko na a ko o dipama na malambi ma devoli.

8 Nikamene pe baingwanedi ba mabe bosaingi, se to na midumbu miba, se to koloingoni la benyodi ba mau, a titi motondedi a bina.

9 Aledino besuka ba jemia na mudii ma bosaingi.

10 Ndi sedi babo ba sele pusabele; ndi esedi babo ba bola ebolu ya moingwanedi ye te ba sobo na ba titi bosan.

11 Bitu pe, ba mabe bosaingi, se to batopperi ba muinda, ba si soko, ndi mbadi na mambu mese.

12 Esemi baongwanedi ba bene mutu mo wo, anedino bana bau na mandabo mabu bwam.

13 Ebanja babo ba bolino bebolu ba baongwanedi bwam, ba kusi na babomene begedi ba bwam, na gita la mala'kako o jemia e ye o Kraisi Jezu.

14 Mano mambu na tiledino na ua, na bene dipita na na mapoi na ua tatanu ;

15 Ndi na indedi te, na o mabiano neni o maalia uamene o ndabo a Loba, muę mwemba ma Loba di eno ; diwundi na eyuto ya mbadi.

16 Ndi e biabeno na ba a bese, besuka ba bosangi be ndi bondene, Loba a ta a biisabe o beyabo, a tesebe na sii o Mudii, a enabe o nyulo anjeli, a langwabe pulisane matumba, a dubabe o wasi, a noŋgobe o bosangi ba moi.

BEPASI, IV.

NDI Mudii mu kwalino mpoma, na o iponda mbusa duŋgo da batu ba matimba mbusa o nyulo jemia, bolino matoi na midii ma lambi na beleedi ba edimo ;

2 O itabba ya babo ba kwali lobaŋgo midii mabu mi disebe na beyee ba wea ;

3 Ba baŋgi diba, ba dia nyama, yena Loba a weki o noŋgobe na masoma o nyulo babo ba dube na ba ba noŋgi dibie da mbadi.

4 Ebanja mambu mese na Loba a weki me bwam, ndi to dambu di si mabaŋgabe, ye te di kusino na masoma ;

5 Ebanja e saŋgisabe o nyulo eyala ya Loba na moka.

6 Ye te o leile bona saŋgo, o maŋgeli mano mambu, o mabe moutu a bwam ya Kraisi, luŋgino uamene bunyate o beyala ba jemia na beleedi

ba bwam, nika ndi o ta o bola.

7 Ndi o baŋga makeku ma bubu, na midun ma bitu, ndi o wōmise uamene na bosaŋgi.

8 Ebanja bewōmisedi ba eyubo be dodi ndi isun, ndi bosaŋgi e wani moseñ o nyulo mambu mese, e benino dikaki da lōnge di eno, na lōnge pe di maala pō.

9 Eyala e ye mbadi, na duŋgamene da bekusedi bese.

10 O nyulo ini isu biso di bola ebolu, di kusi pe dipama, ebanja di tiŋgami dipita daŋu o Loba loe, a e ndi moŋgiseri ma batu bese, sepon na babo ba dube.

11 Mano mambu o anedi o lea pe.

12 O si sedu to mo wo a miye mpesa moŋgo; ndi o timba eembani ya batu ba dube, o eyala, o belemo, o ndolo, o mudii, o jemia, o saŋga.

13 Na te na poi, o bola matoi na belaŋgedi, o belaŋwedi, o beleedi.

14 O si esedi jabia la mudii muena ua, mu bolabe na ua o nyulo etoppedi ya mudii na e neŋgele ya maa ma baturu ba mwemba.

15 Mano manbu o dube; o teme pe o mano; ndi motōnde moŋgo mo mabiisabe na ba a bese.

16 O be diweye na uamene, na beleedi boŋgo, o tiŋgami na mo, ebanja o bolino bini o maŋgise uamene na babo ba siŋgani ua.

BEPASI, V.

O SI donia moturu a mwemba. ndi o sosumia mo ka na saŋgo, na mipesa ma batu ka bana ba soŋgo,

2 Midun ma bitu ka na nyaŋgo; na ŋgonderi a bitu ka na baari, na esaŋgi lese.

3 O dube babo ba be mikusa ma mbadi,

4 Ndi mokusa mo wo a bene bana, to bana ba miladi, esedi babo ba okwi bosaŋgi o ndabo, na na ba timbise bwam na saŋgo abu na nyaŋgo; dini ndi de bwam na dolo o boso ba Loba.

5 Nu nyi e mokusa ya mbadi, a si bene dambu, a lakise na Loba, a tiŋga ni mudii mau o besosumedi na moka bulu na mwese;

6 Ndi nu nyi a daŋgwa na moyau, a wili ni iponda a eno.

7 Mano mambu o bolino na beanedi, na ba mabe bosan.

8 Ndi ye te mo wo a si maombwa na bou bau, sepon babo ba be o ndabo au, a ba igani jemia, a buki na motu nyi ba igi Loba.

9 O si esedi mokusa mo possobe, na la igabe o bolaŋgi, ye te a si buki momotoba ma mibu, nu nyi a ta ndi mutu a momi mo wo,

10 Nyi a bene dina la bwam o nyulo bebolu ba bwam; a nyongesedi te bana, a bene te dipain, a owi te mataŋga ma basa igedi, a ougwane te batakisedi, a bupe bwam bebolu bese ba bwam.

11 Ndi ngonderi a mikusa, o si laŋga babo ka mikusa; ebanja ni iponda ba timbi ngiŋnya diŋgise Krai, ba mapula diba;

12 Ba bene bekwesedi, ebanja ba eugamedi jemia labu la boso o epasi wo.

13 Ndi pe ba okwa o be bwala, ba yeŋgia o ndabo na ndabo; se to bwala mene, ndi batopperi ba makeku, ba be bekaisedi ba bwambu ba bapepe, ba kwale maabu ma si dodu.

14 Na ndi na emedino na ngonderi a mikusa ba bai, na yai bana, na jania ndabo, na na ba si mabola begedi na moasiŋgedi nyi a toppi na dipama.

15 Ebanja tatanu duŋgo ba ta ba timbisebe

mbusa o nyulo Satan.

16 Motu mo wo te nyi dube, to mutu, a bene mokusa na mbia mau, esedi mo a nyongise mo, ndi o si sedi mwemba a bene bodillu; na na mwemba ba manyongise babo ba be mikusa na mbadi.

17 Baturu ba mwemba ba ania bwam, esedi babo ba langabe duŋgamene na edube na edube, sepon babo ba bola bebolu o beyala na beledi.

18 Ebanja betiledi be kwali na, O si matiŋga nyaka nyi daŋgwi o moi a mbasi. Ndi pe moboledi a duŋgamene na mosauwidi mau.

19 Diŋgise moturu a mwemba, o si kusa be bakedi ba motobbo, ko na o boso ba mbuŋ iba to balalu.

20 Babo ba boli bubu domia o boso ba ba a bese, na na bapepe ba mabene boŋgo.

21 Na kwale ua bekwaledi o boso ba Loba, na Saŋgo Jezu Krai. na anjeli ba possobe, o ombwa manŋo mambu bwam, o si kaise dambu o iponda boso, o si bola to dambu ponda na edube ya motu.

22 O si neŋge maa mongo o moi a motu miila, to na o si be monoŋgedi a bubu ba batu bapepe: saŋgise uamene.

23 O si nyŋ pe madiba, ndi o nyŋ mau isun o nyulo isissi loŋgo, na maboa moŋgi mie ngeri gita.

24 O nyulo duŋgo da batu, bubu babu be telami, be ala o boso babo o bekaisedi; ndi o nyulo duŋgo, be bupe o mbusa.

25 Nikamene pe bebolu ba bwam ba duŋgo be biisabe; ndi babo ba titi te nika ba si wele utami.

BEPASI, VI.

ESEDI bakum bese ba be wasi a edube ba laŋga basaŋgo babu duŋgamene na edube ese, na

na dina da Loba na beleedi bau bi si be bosan.

2 Ndi babo ba bene basango ba dube, ba si miyi babo, ebanja ba be bona sango, ndi o nyulo dini o bola babo bwam, ebanja babo ba nougi mosen ba be ndi mbadi na bandolo. Mano mambu o ania na o lea.

3 Ye te motu a lea ndi belemo bepepe, ndi a si emedi dube beyala ba bwam, beyala mene ba Sango asu Jezu Krai, na beleedi ponda na bosangi,

4 A diinsabe na kumba, a si bii to dambu, ndi a mabene njo o bebairi na bekwaledi o nyulo beyala; o nyulo au, ekon, mitangu, na betoppedi ba bubu bi pouo,

5 Miana pe ma bubu, na benyansedi bekwali be wu na batu ba bobia be bodu, na ba si bene mbadi, ba biana mosen bo be ndi bosangi: o nyulo abo o asumwe uamene itum.

6 Ndi bosangi na molema mo pii be ndi mosen mondene.

7 Ebanja biso di si wani to dambu o wasi, to na biso di si maale bambe pe to dambu.

8 Ndi di benino mada na mboti, na mano esedi biso di ja na pii.

9 Ndi babo ba emedi timba mbwan, ba ko o bekeledi na ilambi, na gita la bepuledi ba ilema a bubu, mano ma loise batu o dibumbe na benyansedi.

10 Ebanja itendi la bima ye ndi mianga ma miubi mese, dungo ba pulise mo ba yengia o nyulo jemia, ndi ba potise babomene na gita la ndutu.

11 Ndi ua, A motu a Loba, o nya miila itum na mano mambu; o bupe bosangi, bebupedi ba Loba, jemia, ndolo, betattedi na pii.

12 O ana ewenji la bwam ba jemia, o alia na kai lōnge la bwindia, buena o ta o belabe pe, ndi o puselino bepusedi ba bwam, o bosu ba gita la mbuñ.

13 Na bola na beamedi o bosu ba Loba, nu nyi n aboli mambu mese lōnge, na o bosu ba Kraisi Jesu, nu nyi teme o bosu ba Pontio Pilati, ndi a laŋgwia belaŋgwedi ba bwam;

14 Na o neŋge beamedi bi titi iton to ekumwa, na te na bebiisedi ba Saŋgo asu Jesu Kraisi:

15 Nu na o iponda au mene, a mabiise benamedi Molopo mo wo ma ŋum, Kiŋe ya bakiñ, na Saŋgo ya basaŋgo:

16 Nu nyi bene lōnge lo titi su, nyi ja o mwaie na to mo wo a si wele sisia bebe: nu na to mo wo ya batu a si ta a eni, to a si wele jene: na mo edube na ŋiñnya ya bwindia e be. Amen.

17 O anedi babo ba be mbwaiñ o muni mundi, na babo ba si be midii mi asami, to na ba neŋge dipita dabu o bima bi si maindie; ndi o Loba, nu nyi a boli biso na wonja mambu mese na bedolisedi basu;

18 Na babo ba boli bwam, na ba be mbwaiñ la bebolu ba bwam, ba bolino bima na wonja, ba emedi oŋgwane bapuledi;

19 O nyulo mano, ba maneŋgeli bima na babo-mene, beyuto ba bwam na iponda nyi maale po, na na ba maalia na lōnge la bwindia.

20 A Timoti, o neŋge di dambu di bolabe na ua, o teme itum na bekwaledi ba bubu na beekedi nya beleedi, belebe dibie, ndi di si be:

21 Duŋgo ba bupe mo, ba daŋgwe mpiŋga o nyulo jemia. Naŋolo de na binyo. Amen.

KALATI O TIMOTI, II.

EPASI, I.

PAUL, mololoma ma Jezu Kraiis o nyulo gemia da Loba, ponda dikaki da lōnge diēna Kraiis Jezu.

2 O Timoti, muna am nyandolo; ndolo e be na ua, na ndedi, na mosango, o nyulo Loba Tite, na Kraiis Jezu Saingo asu.

3 Na soma Loba, nu nyi na bolea na basango bam, na molema mosangi, na tiingami na bele mina manyo na moka mam bulu na mwese.

4 Na pula na epuledi o jene ua, na jōngeli misodi manyo, na na malunda na monyeinge.

5 Ni iponda na ongelino jemia a mbadi nyie na ua, nika na jemia ni jai o nyaingo Lois nya mbambe, na nyoingo ongo pe Euniki, ndi na bii na ua pe.

6 Na ndi na neingele eyala o molema moingo o puigwa jabia da Loba die na ua, o nyulo beneingedi ba maa mam.

7 Ebanja Loba a si bola biso mudii ma boingo, ndi ngiinya, na itondi, na bobia bo embami.

8 Na ndi o si be bosolo o nyulo bekwaledi ba Saingo asu, to mba mokakedi au; ndi o be monongedi mwemba mau ma betakisedi ba molaingo, ponda ngiinya a Loba.

9 Nu nyi a suigwi biso, na beli biso na bebedi ba bosangi, se to na ponda bebolu basu, ndi ponda na beemedi bau na ndolo, be ta be bolabeno na biso o Kraiis Jezu, o boso beboteri ba wasi;

10 Ndi e biisabe tatanu o nyulo ibiise la moon-giseri asu Jezu Kraiis; nu nyi a buleli kwidi, a

wani lōnge o nyulo mwaie, na lōnge di si ma wo o nyulo molaṅgo ma bwam :

11 Na dini na tesebe molaṅgwedi, na mololoma, na moleedi ma Basibii.

12 O nyulo nika pe na takisabe na mano mam-bu; ndi na titi bosolo, ebanja na bii nu na lakise, ndi na bii pe na a wele jalia di na bolino na mo na te na bo bunya.

13 O alia na kañ beyala ba bwam, bēna o siṅ-gino o nyulo am o jemia na ndolo de na Krai Jezu.

14 O nyulo Mudii molaṅgi o alia na kañ di dambu da bwam dena di ja o tetin a biso.

15 O biino dini na bese ba be o Asia ba baṅgi mba, ba be na Figelu na Ermogene.

16 Na pula na Saṅgo a mabwea ndedi na ndabo a Onesifora; ebanja a embise mba ṅgeri gita; a si solo o nyulo ṅgokobi am,

17 Ndi ni iponda a ta o Rome, a pulise mba bwam bwam, a dia mba.

18 Na pula na Saṅgo a mabwea mo ndedi o bo bunya. Ndi beninga ba mamuu ma bwam a bolino na mba o Efesus, o biino bwani bwam.

BEPASI, II.

NA ndi a muna am, e be ṅgiṅnya o ndolo de na Krai Jezu.

2 Ndi mambu o ta o siṅgani na mba o bosu ba mbuii gita, o bola mano na batu bambadi, babo ba mawe lea pe bapepe.

3 O alia bwambu bwambi na mba, ka na motu bila a Jezu Krai.

4 To motu bila mo wo o ebolu au a si tiṅga-mi momene na bwambu ba dini lōnge, na na a madolise mo nyi bele mo o be motu bila.

5 Ye te mo wo a keka o be ngum o nyulo loko, a si kusi ekoto e si be na a keki ponda mbenda.

6 Moboledi ma moonda, nyu bola ebolu a mabe monongedi ma bepuma a boso.

7 O bia di na kwalino; ndi Saŋgo a bola ua dibie o mambu mese.

8 O ongeli na Jezu Krai, mbolako a David, a sumwabe o nyulo kwidi, ponda na molaŋgo nam ma bwam;

9 Na dini na enino ndeŋge, ka na moboledi a bubu, na te na ngokobi; ndi eyala ya Loba e si tiŋgabe.

10 Na ndi na alia mambu mese o nyulo bapossedi na babo ba makusi joŋgise nyiŋna Krai Jezu na esaŋga la bwindia.

11 Ini ekwali ye mbadi; ebanja biso di widi te na Krai, di maja pe na mo;

12 Ye te na biso di ene idutu na mo, di maania mwemba mau; biso di diŋgani te mo penda; a emedi diŋgani pe biso;

13 Biso di si dube te, a ja na mbadi; a si maŋgi momene.

14 O nyulo mano mambu o ele babo joŋgeli, o laŋgwa babo o boso ba Saŋgo, na ba si anana o nyulo beyala bi si wana moseŋ, ndi di nyamse bibo ba masiŋga.

15 O keka na lea uamene bepuseli ba Loba, moboledi nyi si mapule to bosolo, laŋgwino bwam beyala ba mbadi.

16 Ndi o tene itum na betoppedi ba bubu na ewolo; ebanja be maala be motōnde na bubu bi buka.

17 Ndi beyala babu be mada ka maŋgaledi; Humeŋeno na Fileto ba be nika;

18 Bano batu ba timbi mbusa, ba kwali na,

Bepumbwedi ba widi be tomba; ndi ba kwidino wasi jemia da duŋgo.

19 To o na beyuto ba Loba be temino bwam, e beni dini jemban, Saŋgo a biino babo ba be ndi bau. Ndi esedi motu nyese nyi belino dina da Krai, a teme itum na bubu.

20 Ndi o tetin a ndabo ndene, bewa ba gold na silvar be eno, ndi bebuŋgo pe na weya; duŋgo pe o edube na duŋgo di si dube.

21 Ye te na to motu a saŋgise momene o nyulo mano, a mabe ewa ya edube, saŋgisabe o nyulo ebolu ya Saŋgo, duŋgamene na bebolu ba bwam bese.

22 Ndi ua o nya miila o nyulo bepuledi ba bubu; bupe bosaŋgi, jemia, ndolo, mosaŋgo, na babo ba belino dina da Saŋgo, na milema na saŋga.

23 Ndi o teme itum na bebairi ba elema na jokwa, o bii na bini be wane taŋa bwambu.

24 Ndi moutu a Saŋgo a si maanana; ndi a mabe pii na batu bese, beemedi bau be lea, beindedi, ye te bubu bu neŋgeli o diŋgise mo.

25 Leeno na pii babo ba eki babomene: ko na iponda to iponda, Loba a mabola babo jatoeli, na dibie da mbadi.

26 Na na babo ba wa iyo e si soko o nyulo ilambi ya devoli, ba ta ba noŋgobe na mo ponda gemia dau.

BEPASI, III.

NDI dini o biino, o minya ma mbusa, iponda a bubu e maala po.

2 Ebanja batu ba maala timba tondedi baamene, ekon, kumba, na ewolo, bakenjedi, bakwaledi ba bubu, ba si dude to nyaŋgo to saŋgo, ba si bene masoma, ba si bene bosaŋgi.

3 Ba si bene tondi ya saŋgo na nyaŋgo, ba aledi bekuli, batoppedi ba muinda, ba si bene dikom, ba e ndi bwambi, ba asiŋge ba ba doli.

4 Baandisedi, ba si bene boŋgo, ba dimsebe na kumba, ba tondi loko ba buka ba tondino Loba,

5 Ba bene bowan ba bosaŋgi, ndi ba baŋgi ŋgiŋya au. O nyulo babo o teme itum.

6 O pulisane bolaŋgi ba bano be babo ba daŋgwe ŋgonda o mandabo, ba noŋgo bakum bitu bailema baŋgabe na mina ma bubu, ba leaberi na nya bepuledi bese,

7 Ba okwa bibi bese, ndi ba si wele ya o dibie da mbadi bwam.

8 Ndi ka na Jannes na Jambres ba eki Moses, nika mene pe ndi bano ba keki jise mbadi; batu ba milema ma bodu, o nyulo jemia ba titi ndoŋgo.

9 To o na ba si maala pe o boso: elema abu e mabiisabe o boso ba batu bese, nika na di ya Jannes na Jambres.

10 Ndi ua o ma bupe beleedi bam, belemo pe. mianu, na jemia, malakako ma bwaba, ndolo, betattedi, betakedi,

11 Bekwesedi, mano ma poi o moi am o Antiok, o Ikonium, o Lustra, neni nya betakisedi na jalia; ndi o nyulo bese Saŋgo a suŋwi mba.

12 E, o bia na ba a bese ba emedi ja ka Loba o Krai Jezu ba matakisabe.

13 Ndi batu ba bubu na ba mawondon, ba manyaka ndi bubu bwambi bwambi; ba wondi, ba wondabe pe.

14 Ndi ua, o tingami na mambu mena o okwa; na o enino, o biino balcedi na ua o okono,

15 Na te na o moutu oŋgo ua o bii betiledi bosaŋgi, bena bi wele timbise ua jaŋgwa na te na joŋgise o nyulo jemia muena Krai Jezu.

16 Betiledi bese be bolabe o nyulo beleedi ba Mudii ma Loba, be duŋgamene na beleedi, na bed_omedi, na bedipedi, na leeli la bosaŋgi.

17 Na na motu a Loba a mab_orisabe bosaŋgi, o duŋgamene na bebolu ba bwam bese.

BEPASI, IV.

NA bola ua beyala o boso ba Loba, na Saŋgo Jezu Krai, nu nvi a makaise bapenya na bawidi o nyulo bepoedi bau na o ekumbu au,

2 Laŋgwa eyala; daŋgwa bwam o boso, o iponda e be_ono to iponda nyi titi; o puseli, domia, leele, na mese ma malakako mabwaba, na beleedi.

3 Ebanja iponda e maale po na ba si magunia beleedi ba bwam; ndi ponda na bepuledi babu ba bubu, ba makoteli na babomene baleedi ba ba bene matoi ma miaŋgi.

4 Ndi ba timbise matoi mabu itum na mbadi, ndi ba matimbisabe na makeku.

5 Ndi ua o tatta na mambu mese, alia ndutu, o bola bebolu ba molaŋgwedi, lundise dimene da bebolu boŋgo ba Loba.

6 Ebanja tatanu na bolabeno, iponda a bealedi bam be bebe.

7 Na ta na ana eweŋge a bwam, na bo_orise ilondo lam, na aledi jem_oia;

8 Ndi o moi e neŋgelibe o nyulo am ekoto ya bosaŋgi, be na Saŋgo, mokaisedi mosarŋgi, a mabola mba o bo bunya; udi se to mbamene, ndi na babo bese ba to_ondi bep_oedi bau.

9 O keka bwambi o ye na mba tatanu;

10 Ebanja Demas a dii mba, a to_ondi muni mudi, a ali o Tessalonika: Kresens o Galatia, Titus o Dalmatia;

11 Luke mene a e na mba. Noŋgo Mark, wane

mo na ua; a e ndi duŋgamene na bebolu.

12 Tukiko na lomi na Efesus.

13 Loke lena na dii o Troas o dia da Karpus, ni iponda o mayano na mba, wani, na kalati pe, sepon kalati a beyubo mene.

14 Alexander motu boduli, a boli mba bubi gita; Saŋgo a matimbiseli mo ponda bebolu bau:

15 Ua o be diweye o nyulo au; ebanja a ekise beyala basu bwambi.

16 O jaledi dam da boso, to motu a si teme na mba, ba a bese ba eseli mba: na si mapula na e maueŋgebe diŋgise babo:

17 Ndi Saŋgo a teme na mba, a embise mba; na o nyulo am belaŋgwedi be mabiise na dimene da bwam, na na Basibii bese ba maala siŋga: ndi na suŋgwabe o nyulo modumbu ma ŋgila.

18 Ndi Saŋgo a emedi suŋgwa mba o nyulo bebolu bese ba bubi, a maalia mba na te na ekumbu au o moi. Na mo bosaŋgi bo be mba na mba. Amen.

19 Soma Priska, na Akwila, na bona ba ndabo ba Onesiforos.

20 Erastu a indie o Korinto; Trofimo na dia o Miletum, a maboa.

21 O keka bwambi o poi na mba iponda ipupa e si poino. Eubulo a soma ua, na Pudon, na Lino, na Klaudia, na bona saŋgo bese.

22 Saŋgo Jezu Krais be na mudii moŋgo. Ndolo de na ua. Amen.

KALATI O TITUS.

EPASI, I.

PAUL, moutu a Loba, ndi mololoma ma Jezu Krai, o nyulo jemia da bapossedi ba Loba, na dibie da mbadi, di eno ponda na bosaŋgi;

2 O dipita da lōnge la bwindia, mena Loba nu nyi si wele toppo lobaŋgo, a bolino dikaki o iponda ya bwindia;

3 Ndi e biisabe o iponda au, eyala au o belangwedi be ta be bolabe na mba, ponda canedi ya moŋgiseri asu, Loba;

4 O Titon, muna am nambadi, ponda jemia di enino. Ndolo, ndedi, na mosaŋgo, o nyulo Loba Tite, na Jezu Krai moŋgiseri asu.

5 O nyulo nika na diino ua o Krete, na o maborise mano mambu mena mi si tem na sii, na o majise baturu o moi a mundi na mundi, ka na bolino ua beyala:

6 Ye te motu a titi bosan, momi a mutu mo wo, a bene te bana ba dube, ba si bakabele o mambu ma ubi to mbamba.

7 Ebanja moombwedi a mabe bosan, ka soeli a Loba: se to na bobia ba bwambi: a si bene pidi tatanu, a titi monyodi, a titi motu a bwemba, a titi motondedi a bima;

8 Belem bau be dipain, Motondedi a babwam, a jaduti momene o mbusa, a teme na sii, bosaŋgi, a alia momene na bwam;

9 Aledino beyala ba mbadi ka ponda beleedi a kusino, na a mawele langwa na lea bwam, na domia ba ba baigi.

10 Ebanja gita la batu ba mbamba ba be, ba-

topperi ba bailema na baondedi; sepon babo ba be o boendi,

11 Midumbu mabu mi maale kwesebe, bano batu ba nyamse bona bese bandabo, ba leele mambu mi si dodi o nyulo bima ba wasi.

12 Mo wo ya babomene, molaingweri abu bediinge, a ona, Batu ba Krete ba be ndi balobaingo, nyama a bubi, mabum mandene.

13 Yini mbuñ de mbadi. Na ndi o domia babo na beyala be bwambi, na na babo ba matimba bwam o jemia.

14 Ba si bola matoi na makeku ma Baju na beandedi ba batu, ba ba tinbino itum na mbadi.

15 Na batu ba bosaingi, mambu mese me sainga: ndi babo ba be mbindu ba ba si dube, to dambu di si sainga; milema mabu na mudii pe me mbindu.

16 Ba laingwa na, Ba bia Loba; ndi o bebolu babu ba baingi mo; ba be ndi babubi, ba si dube, na o nyulo bebolu ba bwam bese ba titi ndoingo.

BEPASI, II.

NDI ua o kwala mambu duingamene beleedi ba bwam:

2 Na na midun ma batu ba si soki, ba dube gita, ba jaduti bamene o mbusa, bwam o jemia dabu, o ndolo abu, o betattedi babu.

3. Midun ma bitu pe na ba madaingwa duingamene bosaingi, se to batopperi ba muinda, se to ka batingabe na mau, ndi baleedi ba mambu ma bwam.

4 Na ba lea ngonderi a bitu pe, o tondi bomi babu, o tondi pe bana babu;

5 Na ba be jaingwa, na saingi, baboledi o mamboa mabu, babwam, ba be pe wasi a bomi babu,

na na beyala ba Loba bi si dakabele wasi.

6 Mipese ma batu pe o leele babo ba aduti bamene mbusa.

7 O bwambu bese o lea uamene jembani ya bebolu ba bwam, o beleedi boŋgo o lea item na sii, na belokomedi,

8 Bekwaledi ba bwam bi si wele kwesebe; na babo ba pule diŋgise ba masolisabe, na ba si mawele toppo to dambu da bubu diŋgise biso.

9 O leele bakum ba be wasi a basaŋgo babu na dolise babo bwam o mambu mese; na ba si timba eyala;

10 Ba si ibino, ndi ba mabiiseno bedube ba bwam; na o mambu mese ba mabotise na mboti a bwam beleedi ba moŋgiseri asu, Loba.

11 Ebanja ndolo a Loba, e biisabe, waniuo joŋgise o batu bese.

12 Leelino biso, na o diŋga penda miubi na bepuledi ba wasi, di maeno na beoŋgedi, betem na sii, na daŋgwe ka Loba, o mu mundi mene;

13 Ombwino na dipita da bonam, na bebiisedi ba isaŋga la Loba lo ndene, na moŋgiseri asu Jezu Kraisi:

14 Nu nyi a boli momene o nyulo asu. na a maanda biso o nyulo miubi mese, na saŋgise na momene batu bona baumene, baboledi ba bebolu ba bwam.

15 Mauo mambu o kwale, na lea, na domia na ŋgiŋnya ese. O si sedi to motu a miya ua.

BEPASI, III.

O bola babo joŋgedi na ba mabe wasi a beanedi, na baŋgiŋnya, na o dube baanedi ba mundi, na aŋgamedu o bebolu ba bwam bese.

2 Na ba si toppo bubu o nyulo to motu, ba si be

ba mitaŋgu, ndi na milema ma pii, na biise mi-
lema ma sau yese, o boso ba batu bese.

3 Ebanja o iponda ni tombi, biso di si bene
besontedi, di si dube tom, di dutabe o mbusa ba-
kum o nyulo nya bepuledi ba bubi na moyau,
lōnge lasu di tombi na diwinako na ekon, di de ndi
bubi, di asiŋge mo wo na nune.

4 Ndi ni iponda ndedi na itondi da Laba mo-
ngiseri asu e biisabe teŋgene batu.

5 Se to ponda ba bebolu ba bosaŋgi be na biso
di bolino, ndi o nyulo ndedi au a suŋwi biso, o
nyulo ebulu a jatoele na betimbisedi epenya ya
Mudii mosangi ;

6 Mena a komia o moi asu na belundedi o nyu-
lo Jezu Krai moŋgiseri asu.

7 Na na biso di timbisedi beteni na sii o nyulo
ndolo au, di matimba banoŋgedi ba begedi bau
ponda na dipita da lōnge la bwindia.

8 Ini evala e ye mbadi, na bini bwambu na
emedi na ua o laŋgwia na malakako pondate, na
babo ba dube o Loba ba maombwa bwam na ba
boli bebolu ba bwam. Mano mambu me ndi
bwam na batu, ba wani pe mosei ;

9 Ndi o teme itum na bebairi ba belema, na be-
kwali ba nyonon, na mitaŋgu, na tana bwambu o
nyulo mbenda ; ba be ndi ewolo be si bene mosei.

10 Motu a bekwondedi, o leele mo ŋgeri po, na
biba ; ndi a si siŋga, baŋga mo ;

11 O biino na nika mo wo, a timbisebe o nyulo
mbadi, motu a bubi, a kwesebe na molema mau.

12 To njika iponda na maale loma Artema,
to Tukikos, wamse poi na mba o mudi na Ni-
kopoli ; ebanja na tiŋgami molema mam o ja otin
o iponda ipupa.

13 Loma mba bwam Zenas, motu a mbenda,

na Apollos, o si sedi to dambu di pulabe na babo.

14 Ndi esedi bona basu pe ba okwa jalia bele-
mo ba bebolu ba bwam, bolaŋgi pe na bepuledi
bi maale pō; na babo ba si be eombe.

15 Bese ba be na mba ba soma ua. O soma
babo ba tondi biso o jemia. Ndolo de na binyo
bese. Amen.

KALATI O FILEMON,

EPASI, I.

PAUL, mokakedi nya Jezu Krai, na Timoti
muna Saŋgo, O Filemon nyandp̄lo asu na mwem-
ba ma ebolu,

2 Na Affia nyandolo asu, na Arkippus mwem-
ba ma bila basu, na mwemba muē o udabo oŋgo:

3 Ndolo na binyo, na mosaŋgo o nyulo Loba
Tite asu na Saŋgo Jezu Krai.

4 Na soma Loba lam, na beli diina doŋgo ponda-
te o kane lam;

5 Na siŋgani miaŋgo ma itondi loŋgo la jemia,
muē na o bene teŋgene Saŋgo Jezu na basaŋ-
gedi bese:

6 Na na belaŋgwedi ba jemia loŋgo e matimba
dibie da ŋgiŋnya o nyulo mambu mese ma bwam
muē na biso o boso ba Krai Jezu.

7 A muna saŋgo, biso di bene monyeŋge mon-
dene na besibisedi o ndolo oŋgo, ebanja milema
ma basaŋgedi be embisabe na ua.

8 Na ndi to na na maania ua o bola di di
duŋgamene,

9 Ndi bwam na mba o sosumedi ua o nyulo ndolo. Mba na e ndi ka Paul modun, ndi tatanu pe mokakedi nya Jezu Krai.

10 Na sosumedi ua o nyulo Onesimo muna am, nu na yaino o ngata am;

11 Nu nyi o iponda nyi tombi a si duŋgamene, ndi tatanu a duŋgamene na binyo na mba:

12 Mo ndi na timbiseno. Na ndi kusa mo, a e ndi ka molema mam:

13 Nu na pulino indie na mba, na o nyulo oŋgo a matatta mba o ngata a molaŋgo ma bwam.

14 Ndi e si be bobia boŋgo na si bola to dambu; na na bwam boŋgo bo mabe, se to na ngianya, ndi o jemia.

15 Ngo o nyulo nika a die binyo o ipondamene, na na binyo o maalia mo bibi bese;

16 Se to na ka mokum, ndi muna saŋgo nya ndulo, a e nika na mba, ndi o buka ni na biuyo o beyubo, na o Sango pe.

17 Ye te na biuyo o laŋga mba ka mwemba o kusa mo ka mbamene.

18 A boli te binyo bubi, to a alia biuyo dambu, neŋge mo na bolaŋgi bam.

19 Mba Paul na tila mo na dia dam, na emedi sauwia: ndi na si kwala na binyo neni di dambu o aledino mba, na uamene pe.

20 E, muna tite, esedi mba na bene monyeŋge o Saŋgo o nyulo oŋgo: o embise molema mam o Saŋgo.

21 Na lakise edube loŋgo na tila na binyo, na bia pe o emedi bola buka di na kwalino.

22 Ndi pe, o boŋsane mba begedi ba naŋga; ebanja na lakise o nyulo moka moŋgo na ma-bolabe na binyo,

23 Epafra mwemba am mokakedi o Krai Jezu, a soma binyo;

24 Mark, Aristarku, Demas, Lukas, mwemba ma baboledi.

5 Ndlo a Saigo asu Jezu Krai be na mudii moigo. Amen.

KALATI YA BONA HEBER.

EPASI, I.

LOBA a ta a toppi o iponda ni tombi ngeri gita na belemo gita o basaigo, o nyulo batopperi ba mudii, ndi o nini sukana bunya a toppina biso o nyulo Muna au;

2 Nu nyi a tiigami mosaigweri a mambu mese o nyulo au ndi a wekino wasi.

3 Nu nyi ta bepanyedi ba esaiga dau, bowan bau mbadi boe mpoma, na aledino mambu mese o nyulo eyala ya ngiinya au, nu nyi momene mo wo ni iponda a ta a saigise miubi masu, a ja asi o dia da momi da Mokoledi a moi;

4 Nyi timbi bondene buka na anjeli gita, nika na a saigwa dina di buki babu.

5 ? Ebanja na to njika anjeli po a kwali na, Ua ndi muna am, o bono bo eige na yai ua e. Ndi pe, na mabe mo Saigo, mo pe a mabe mba Muna.

6 Ndi pe, ni iponda a yaino muna au nya boso o muni mundi, a ona, Esedi anjeli ese bo owe mo.

7 Ndi o nyulo anjeli a kwali na, A weki anjeli au moudi ma ngo, na bantu bau ba bii mo misonji ma wea.

8 Ndi o nyulo Muna, a ona, A Loba, begedi

boṅgo be ndi mba na mba; itumbu ya iteme na sii ye ndi itumbu ya jania loṅgo;

9 O ta o tondi bosaṅgi, o asiṅge bubi; na ndi a Loba, Loba loṅgo a ta a okise ua na mula ma monyeṅge buka mwemba moṅgo.

10 Ndi ua a Saṅgo, o iponda boso o lateli eyuto ya wasi; moi pe me ndi bebolu ba maa moṅgo;

11 Ba bo nyami; ndi ua o tiṅgami: ba a bese bo nyaka bodun ka mboti;

12 O mauleli babo ka dibatu, ndi bo weṅgiseli: ndi uamene o e ndi nu nyi e, mibu moṅgo ni si mabo.

13 ? Ndi njika anjeli po a ta a kwala to iponda ese na, O ja o dia dam da momi na te na timbise baasiṅgedi boṅgo ebanbu ya mataṅga moṅgo e.

14 ? Bano, ba titi ndi midii ma bia, lomabe o oṅgwane babo, babo ba mendi saṅgwa joṅgise e.

BEPASI II.

*O NYULO nika di duṅgamene na biso di bola matei na mano mambu me na di siṅgino, ko na iponda na iponda di esedi mo ma sonjo.

2 Ebanja eyala e toppobe na anjeli e ta e soṅgami; ndi bebuleli bese na bi si dube ba aledi mosauwidi mo duṅgamene,

3 ? Neni so biso di maṅgano, ye te na di baṅgi nini ka joṅgise dindene e. Joṅgise di laṅgwabe na Saṅgo o iponda boso, ndi o mbusa bo ta bo tiṅgami na biso o nyulo ba ba siṅgani.

4 Loba pe lo e mbuṅ o nyulo beembani, na benyakedi, na nya bebolu ba ṅgiṅnya nyi ndene, na jabia la Mudii mosaṅgi, ponda gemia dau.

5 Ebanja se to na anjeli a sibiseno mudi mu maala po, o nyulo au di toppino;

6 Ndi mo wo a ta a kwalino o una wo na, ?Nja pe motu a eno na o madubeno mo e; to na muna a motu na o maombwa mo e.

7 O ta o sibise mo isun was'a anjeli; o kumani mo na isaŋga na idube, o jise mo moanedi o moi a bebolu ba maa moŋgo.

8 O tese mambu mese wasi a mataŋga mau. Na nika a neŋgeno mambu mese o wasi au, a si dii to dambu diena a si neŋgino wasi au. Na o nini iponda di si eni mambu mese ma neŋgi wasi au;

9 Ndi di ene Jezu, nu nyi sabisabe isuna wasi a anjeli; nini iponda di enino mo boŋisebe na isaŋga na idube, o nyulo ndeŋge au nya kwidi, na o nyulo ndolo a Loba a keki kwidi o nyulo ba a bese.

10 Ebanja e duŋgamene mo o nyulo au mambu mese ma wuno, na mambu mese ma eno, o wanino bana ba gita o isaŋga, o bola saŋgo ya joŋgise lasu boŋisebe o nyulo ndeŋge au.

11 Ebanja na nu nyi saŋgise, na babo ba saŋgisabe ba be ka po; o nyulo na a si soli o bele babo bona tite, na;

12 Na emedi laŋgwa dina doŋgo na bona tite; o tetin a mwemba na masesa ua.

13 Ndi pe; Na maneŋge malakako mam na mo. Ndi pe; Ombwa mba na bana bena Loba a ta a bola mba.

14 Na ndi ka na bana ba be ndi eyubo na maiya, momene pe a noŋgino nika, na o nyulo kwidi a manyamise mo nyi bene ŋgiinya ya kwidi, mo udi devoli;

15 Na suŋgwa babo ba be wasi a ŋgata minya mabu mese o nyulo boŋgo ba kwidi.

16 Ebanja na mbaŋli a si noŋgi bowan ba anjeli, ndi a noŋgi mbolako a Abraham.

17 Ndi e duḡgamene na a matiimba nika na bona tite, na a mabe ndi prisi ndene, ndedi, na mbadi, teḡgene mambu magna Loba, o weki mosauwidi ma miubi ma batu.

18 Ndi na mo momene a eni ndeḡge o nyulo bekekisedi, a bene ḡḡiḡnya o joḡḡwane babo ba kekabe.

BEPASI, III.

NA ndi a bonati ba bosaḡi, banoḡgedi ba bebedi ba moi, binyo oḡgeli bwam mololoma na prisi ndene ma bepuseli basu, Jezn.

2 Nu nyi a ta mbadi na mo nyi jise mo moi, ka na Moses, a ta mbadi o ndabo au ese.

3 Ebanja numu mo wo a laḡgabe a duḡgamene esaḡa buka na Moses, nika na moluḡgeri ma ndabo a bene idube buka udabo ni luḡgabe.

4 Ndabo yese e luḡgabe na nya moluḡgeri; ndi nu nyi luḡgino mese a e ndi Loba.

5 Na Moses a ta mbadi o ndabo au yese ka na moutu, a bola mbua o nyulo mambu ma mendi kwalabe o mbusa:

6 Ndi Krai ka muna o moi a ndabo au. Bisu di be ndi ndabo au ye te na di aledi e soḡgami lasu na kai, na mapita ma monyeḡge pe na te na isu.

7 Ka na Mudii mosaiḡi mu toppino na, O eḡge ye te na binyo o masiḡgani doi dau;

8 O si enyise milema manyo biana mi mitaḡu, ka bunya ba ikeka o eyai,

9 Ni iponda basaiḡo banyo ba kekino mba; ba puseli mba, ndi ba enino bebolu bam mwane ma mibu.

10 Na ta na bwa pidi na nini nyoḡon, ndi na ona, Ba bolino hubi na milema mabu bunyate; ba si biino belemo ban;

11 Na ndi na kane-songo na madinga mam na, Ba si maingea o iwumse dam.

12 A bonati, o bia pon, ko na o tetin anyo molema ma bubu mi si be, na o nyulo na o pandi Loba lo eno.

13 Ndi o leeli mo wo na nune bunyate, o niini iponda e belabe na, O enge: ko mo wo na binyo a mnya o molema o nyulo mawondon ma bubu.

14 Ebanja biso di timbi banongedi ba Krai, ye te na di alia malakako masu na te na isu, e songam.

15 Nika e kwalino. O enge o masinga te doi dau, o si enyise milema manyo biana na mitangu,

16 ? Ndi banja babo ba tano, ni iponda ba singino, ba poeri e. Se to babo bese ba ta ba wa o Egipt na Moses.

17 Ndi banja a ta a bwa pidi mwan ma mibu e. ? Se to na babo nyi bolino bubu, be na mibimba mabu mi kwidi o eyan e.

18 ? Na to nja a ta a kane songo na, Ba si maingea o iwumse dau; e be na babo ba si dube e.

19 Na ndi di enino ba si wele jingea o nyulo penda abu.

BEPASI, IV.

DIKAKI di diabe na biso, na di maingea iwumse dau, na ndi esedi biso di bwano bong, ko mo wo nyi e na binyo a si maalia mo tom.

2 Ebanja na biso molaigo ma bwam mo laingwabe kamene na babo: ndi eyala e laingwabe e si wana mosen na babo, e si ta lattabe na jemina na babo ba singi.

3 Ebanja biso di dube, di ingedi o iwumse: ka na a kwalino: Na kane-songo na madinga mam na, Ba si maingea iwumse dam; to na bebolu be boino na te na beboteri ba wasi.

4 Ebanja a ta a kwala o betiledi o nyulo susamba, na: Ndi Loba lo wumise o susamba o nyulo bebolu bau bese.

5 Ndi nika pe a ona, Ba si maiŋgea o iwumse dam.

6 Na ndi e tano ka dini, duŋgo ba maiŋgea o dini iwumse, ndi babo na jabia la bonam bo bolabe o iponda bosō, ba si iŋgedi otin o nyulo penda abu,

7 Ndi pe, a tiŋgami bunya bo wo, a toppi o nyulo David na, O eŋge, o mbusa iponda itum ka di toppo na, O eŋge, ye te na o maala siigani doi dau, o si enyise milema manyo.

8 Ebanja ye te na Josua a ta a bolia babo iwumse, a si emedi toppo pe o iponda itum o nyulo bunya bopepe.

9 Na ndi iwumse di diano na batu ba Loba.

10 Ebanja nu nyi a iŋgeano o iwumse dau, mo a mawumse o nyulo bebolu bau, ka na Loba a wumseno.

11 Na ndi esedi biso di embe bwambi o giŋgea dini iwumse, na to mo wo a si ko o nyulo nika belema ba penda.

12 Ebanja eyala ya Loba e lundi na ŋgiŋnya, la lōŋge, e e ndi boudi e buka mioso ma po miba, potise na te na jabane lōŋge na mudii, e mauŋgia na misongo ma bewese; a kaise pe mianu na joŋgedi da molema.

13 Ndi to ewekedi ewo e si utami na mo; mese ma e mosamba na dubwea o miso ma nu nyul'au ndi di bolamo bolangi basu.

14 Na ndi, ka di bene prisi ndene, nu ndi a abwo o moi, Jezu mun'a Loba, esedi biso di alea na kan bepuseli basu.

15 Ebanja di si bene prisi ndene nyi si wele bwa

ndedi na bobo basu; di bene ndi mo wo nyi ta a kekabe ka biso di eno, ndi a si bene bubi.

16 Esedi biso di sisea bebe na begedi ba ndolo na idube; na na biso di makusa ndedi na dia ndolo dunganene bepuledi basu.

BEPASI, v.

EBANJA prisi nyese nyi ndene, nonigobe pulisane a batu, a jisabe o nyulo batu na mambu ma e na Loba, na a mabola ndi jabia na jabia la dise o nyulo miubi.

2 A wele lea ndedi o nyulo bailema, na babo ba wusi; ebanja mo momene a diingabe na bobo.

3 O nyulo nika a mabola jabia la bubi na mo momene, ka na o nyulo batu.

4 Ndi to motu a si wele nonigi nini idube na momene, ndi ka na a belabe na Loba, ka Aaron a belabeno.

5 Ndi Krais pe a si wele momene edube na a timbisabe prisi ndene: ndi nu nyi kwalani mo na; Ua ndi muna am, o enge na yai aa:

9 Ka na a kwala pe o uma epepe na: Ua ndi prisi mba na mba ponda elemo ya Melkizedek.

7 Mo numu o bunya ba eyubo au, na a boli moka na besosumedi na mbimbi a bwambi na misodi, na mo nyi wele suinga mo na kwidi, ndi a suingwabe o nyulo dini a bwano boungo.

8 Ndi to na a tano Muna, a okwo idube o nyulo mambu a ta a takisabe.

9 Ndi a ta a jisabe o moi a saigo a timba mowekedi ya jonigise la bwindia na babo bese ba dube mo.

10 Belabe na Loba, Prisi ndenc ponda elemo ya Melkizedek.

11 O nyulo au biso di bene beyala gita o

kwala, ndi e ta e bwambi na leino mo mpoma, ebanja o e ndi bookia.

12 Ebanja nini iponda e aŋgamene na biuyo o be baleedi, ndi e duŋgamene na mo wo a timba na lea pe biuyo dibie la boso la kalati a Loba; o matimba ka ba ba pula maiyongodiba, e si be ida di embam.

13 Ebanja mo wo na mo wo nyi nyo maiyongodiba, a si leabe bwam na eyala ya bosaŋgi; a e ndi mwenge.

14 Ndi ida di embam e duŋgamene ndi babo ba koki, babo o nyulo bewomisedi babu ba be na dibie o kaise bwam na bubu.

BEPASI, VI.

NA ndi di diino beleedi ba boso ba Krais, esedi biso di ala na te na ilea di ulu; di si maneŋge pe wasi ebokedi ya jatoeli o nyulo bebolu ba kwidi, to jemia nyi leano Loba,

2 To ilea la idubise, to neŋgeli la maa, to bepumbwedi ba bawidi na moka ma bwindia.

3 Esemi biso di bola dini, ye te na Loba lo emedi.

4 Ebanja babo ba ta ba leabe, ba ta ba keka jabia la moi, ba timbi banongedi ba Mudii,

5 Ba ta ba keka eyala a bwam ba Loba, na nŋinnya ya mudi mu maye,

6 Ndi ba timba mbusa, o bolise babo o jatoeli di si wele bolabe: o ene na o nyulo babomene ba panami pe Muna a Loba, ba neŋge mo bosolo o uma etelam.

7 Miangadu mi nyonino mbua ngeri gita nyi ko o moi au, e wanino bepuma be duŋgamene na babo o nyulo au e pongino, e aledi bonam ba Loba.

8 Ndi uma wasi nyi wani maŋga ma eidi na njenjeli, e e bebe na elo, isu lau di e ndi dise.

9 Ndi a band_olo, biso di bene jongedi na bwam o nyulo binyo, mambu ma e na jongise; to na di toppino nanu.

10 Ebanja Loba lo titi moon_odedi, a si mabañsane ndutu anyo, na nd_olo binyo o lea teñgene dina dau; o ta o bolino mambu ma bwam na basañgedi, ndi o bolano nika tatana.

11 Ndi di pula na binyo bese o malea nika molema mu monye, onyulo ilakise la mapita ua te na'su.

12 Na o si mateme bwala, ndi o mabupe babo, ba o nyulo jem_o na ditatta la mapita, ba iñgedi bonam ba ta ba sañgwa makaki.

13 Ebanja ni iponda Loba a bola dikaki na Abraham, o nyulo na a si wele kane-soñgo na mo wo nyi buki momene, a kane-soñgo ua mo momene, na:

14 O beñamsedi na emedi namise ua, na mat_ondisedi na emedi t_ondise ua.

15 Na ndi a tattino na mapita, a kusi dikaki.

16 Batu ba kane-soñgo o nyulo mo wo nyi buki, ndi soñgo abu ya jem_o e bolise na babo mitaingu mese.

17 Na ndi Loba a emedi lea gita, o banon_ogedi ba dikaki, jongedi dau di si maatoeli, a tiñgi mo na soñgo.

18 Na o nyulo mambu maba mi si maweke jatoeli, o nyulo na Loba a si wele kwala lobañgo, biso di ta di pulise uma ya diutamia, di mabene molema ma ñginnya o aña na kañ dipita di ta di tesebe o boso basa.

12 Dipita mene di aledino ka diyu de ndi mbadi na soñgam, ndi di iñgedino o uma ya diutamia:

20 Uma mene ndi Jezu modieri asu a aluno, mo nyi timbino prisi ndene mba na mba ponda elemo ya Melkizedek.

BEPASI, VII.

NUNU Melkizedek, kiñe ya Salem, prisi a Loba Mokoledi, nu nyi bomani Abraham ni iponda a timbi mbusa o nyulo bedipedi ba kiñe, na a namise mo :

2 Abraham pe a boli mo duñgo di wo o nyulo dum: dina da boso di biana; Kiñe a bosañgi; ndi, Kiñe a Salem, e biana Kiñe a mosañgo.

3 A si bene sañgo, to nyañgo, to miladi, a si bene beboteri ba bunya, to isu la lōñge; a ta ndi ka Muna Loba; a ja prisi nyi ndene mba na mba.

4 O oñgeli bondene ba nunu motu a tano, Abraham mene, sañgo a boso, a boli mo epasi a benoñgedi ba bwam duñgo di wo o dum.

5 E de mbadi na bana ba Levi, na ba kusi ebolu ya prisi, ba bene janedi o nyulo mbenda o noñgi doñgo di wo o dum na batu, bana mene ba sañgo abu, ñgo ba wno o bedue ba Abraham,

6 Ndi nu a si lañgabe na mbia mabu, a kusi doñgo di wo o dum o nyulo Abraham, ndi a namsi nu nyi aledi makaki.

7 Ndi di titi dibañga, Motu a namisabe na moturu.

8 O wasi pe batu ba wno ba kusi doñgo di wo o dum; ndi o wane mo wo o nyulo au die mbui, na a e mowenya.

9 Ndi na matoppo ndi na, Levi momene, nyi kusi doñgo di wo o dum, momene a bolimo doñgo di wo o dum o nyulo Abraham;

10 Ebanja a tano o bedue ba sañgo au, ni iponda Melkizedek a bomani mo.

11 Ndi ye te na bosañgi ba milema be wuno o nyulo bebolu ba prisi ba Levi, ebanja o nyul'au batu ba kusi mbenda, njika bepuledi beno na prisi nyipepe a maya ponda elemo ya Melkizedek: se

to na mo wo nyi belabe ponda elemo ya Aaron e.

12 Ebanja belemo ba prisi be weingisabe, mbenda pe e makusi weingisane.

13 Ebanja nu o nyulo mano mambu ma kwalabe, a e ndi ya mbia epepe, ndi to mo wo ya babo a si boli ebolu o dio la jabia :

14 E e ndi mbadi na Saingo asu a'wundi o Juda, ndi o nyulo nini mbia Moses a si toppi to dambu o nyulo bebolu ba prisi.

15 Ndi e biisabe pe na dimene di buka, o eni na ponda bowan ka Melkizedek, prisi pepe a wuno,

16 Nu nyi timba nika, se to o nyulo mbenda ya beyubo, ndi o nyulo nginiya ya longe nyi tiingami mba na mba ;

17 Ebanja kalati e kwali na ; Ua ndi prisi mba na mba, ponda elemo ya Melkizedek.

18 Ndi o mudi mo wo mbenda a boso e neengebe o epasi wo, o nyulo bobo au, ua e si angamedi :

19 (Ebanja mbenda e si borise to dambu tom;) dipita da bwam ndi buki di wanabe ; o nyulo au di sisedi bebe na Loba.

20 Ndi ka na e si ta be na songo.

21 Ebanja prisi ba tano ba timbi nika e si be na songo, ndi mo o nyulo songo, Nu nyi kwalani mo na : Yehova a kane-songo, a si maatoeli, Ua ndi prisi mba na mba ponda elemo ya Melkizedek.

22 O nyulo na Jezu a timbino mbui a mali ma buki nya boso.

23 Bano baprisi pe ba be gita, ebanja ba si tiingami bibi bese o nyulo kwidi.

24 Ndi mo, ebanja a tiingami mba na mba, a bene ebolu ya prisi e si weingisane.

25 Na ndi na bunya buese a wele suingwe babo ba poi na Loba o nyulo au, ebanja a eno mba na mba o kwala o nyulo abu.

26 Ebanja prisi ndene nika momene a duŋga-
mene biso, a e ndi bosaŋgi, na pii, saŋgisabe,
jababe na babubi, timabe kanjo buki moi yese;

27 A si bene bepuledi bunyate ka bano prisi
ndene o bola jabia la dise o nyulo miubi mau mo-
mene, ndi o mbusa o nyulo miubi ma batu;
ebanja a boli diini o ponda pomene o nyulo bese,
ni iponda a bolino momene.

28 Ebanja mbenda e noŋgino batu ba bob_i, e
timbise babo prisi ndene; ndi eyala ya soŋgo
nyi bupe mbeuda mbusa, e jiseno Muna mba na
mba.

BEPASI, VIII.

NA mano mambu di kwalino, dini dambu di e
boso: di bene prisi ndene mo wo, ndi a jano o dia
da momi da begedi ba Mokoledi o moi,

2 Mokoledi o uma bosaŋgi, na monoko mbadi,
mena Yehova a luŋgino, se to motu.

3 Ebanja prisi ndene yese ba jisabe na ba
mabola jabia, na jabia la dise; o nyulo na e
duŋgamene na nunu mo wo a mabene dambu
mena a mabola.

4 Ebanja a e te o wasi, a si mabe ndi prisi; e-
banja prisi ba eno ba bolino jabia o nyulo mbenda;

5 Ba boli bebolu o mune monoko ponda bowan
na ediŋge-diŋge ma mambu ma moi: ka na Moses
a leabe ni iponda a baiya luŋga monoko; ebanja,
Ombwa, Loba lo ona mo na: O poŋgi mambu
mese ka na bowan nyi ta lea ua o moi a moduŋgo.

6 Ndi tatanu a ta a kusa ebolu nyi buki ka na
momene a e ndi motu a mosaŋgo ya mali ma
buki, e luŋgabe o moi a makaki ma bwam.

7 Ndi pe, ye te na mali ma boso ma si be bosan
uma ya di mbusa e si pulisabe.

8 Ndi a soi bebobedi na babo a ona; Ombwa Yehova a kwali na, Minya mi ya, ndi na matinga mali ma penya na udabo a Israel, na udabo a Juda:

9 Se to na ponda mali na tiingino na basango babu; o bo bunya mene na alia dia babu o alane babo onyulo eyindi ya Egipt: mano mali ndi ba buleli, ndi na si dube babo; nanu ndi Yehova a kwalino.

10 Ndi dini de ndi mali mie na na maala tiingami na udabo a Israel o mbusa mi niunya, Yehova a kwali, Na mendi neenge mbenda am o bobia babu, na emedi tila mo o milema mabu, ndi na be na babo Loba, na babo ba mabe ndi ka boua bam.

11 To mo wo a si maleelino mwemba mau, to muna saigo au na; O bia Yehova: ebanja bese ba mabia mba, na te na basadi ba babo, na te na bandene.

12 Ebanja na malea ndedi na babo o mawusi mabu, miubi mabu na bedaigweri ba bubu, na si maongeli pe tom.

13 O nyulo na, a ona, mali ma penya; a timbise nya boso bodun. Ndi yuma nyi timbi bodun, na nyaka la mbu e mapula wo.

BEPASI, IX.

NA mbadi dikaki da boso di bene ndi belemo ba ebolu, na monoko ma munu mudi.

2 Ebanja monoko mo pongobe, ya boso otin ndi eturukan di ta, na tebili, na ewolu ya ilea; dina da wa uma de ndi, Uma a bosangi.

3 Ndi o mbusa dibatu nya mbusa, monoko nyi belabe na, Bosangi ba bosangi.

4 Otin ndi moonja ma gold o desino benumba,

na elimbi ya mali elulabe na gold o midi mese, o tetin elimbi ndi de na dibondi da gold nyi aledi manna, na itumba ya Aaron nyi pumedino eyadi: mabapa pe ma mali.

5 O moi au kerubin ya isaŋga, ba kumani una ya ndedi na ediŋge-diŋge abu; o nyulo mano mambu na si mapula toppo tatanu na beyala gita.

6 Na mano mambu ma poŋgino nika prisi a bolino ebolu, a iŋgedi o monoko ya boso, poulate:

7 Ndi o uma ya abusa, prisi udene mo wo a iŋgedino ponda po na mbu mo wo, n'li a si iŋgedino e si be na maiya, mena a boli o nyulo mo momene, na o nyulo bubi ba batu.

8 Mudii Mosaŋgi mu leari o nyulo diini, na ūgia ya bosaŋgi ba bosaŋgi, mu si matelam, ni iponda monoko ma boso mi temino:

9 Dini ndi de monia ma ini iponda; otin ndi jabia, na jabia la dise di bolino, bini bi si maborise na bam molema ma nu nyi bolea.

10 Bini be na mada na benyon, na nya ya jokeli, bebolu bie na eyubo, tiŋgibe na babo na te na iponda ya eweŋgisabe.

11 Ndi Kraisi a boli po prisi ndene ya mambu ma bwam nyi mapula po, o nyulo monoko ni ndene na bwam, nyi si luŋgabe na maa, e si mabe o nyulo muu mudi;

12 A iŋgea o uma bosaŋgi ya bosaŋgi iponda po nya ese, se to na maiya ma mbodi to momi ma nyaka, ndi na maiya ma mo momene; ndi a kusi joŋgise la bwindia o nyulo asu.

13 YE te na maiya ma momi ma nyaka, na mbodi, na maburu ma muna a momi ma nyaka miasedino bambindu, e masiŋgise na te e saŋgise eyubo;

14 Neni so maiya ma Krai, nu o nyulo Mudii ma bwindia, a boli momene na Loba a titi iton da mbindu, a si masangiseno milema o nyulo bebolu ba bubu ni wana kwidi, buki na nune; na o maboleano Loba lo e.

15 O nyulo dini a e ndi motu mosango ma mali ma penya; ndi mo wo a widino o nyulo besumedi ba miubi wasi a mali ma bosu na babo ba ta ba belabe ba makusa dikaki da esangwa da bwindia.

16 Ebanja wa uma mali ma eno, kwidi la motu nyi ta a toppo mo a mabe pe otin.

17 Ebanja mali me songami, o iponda batu ba widino; ni iponda motu ma toppini mo a eno, ma titi dambu.

18 Na ndi mali ma bosu di si sangisabe, e si be na maiya.

19 Ebanja ni iponda Moses a ta a kwalani na batu bese, jania lese o nyulo mbenda, a nongi maiya ma momi ma nyaka, na mbodi, pulisani na madiba, na nyo a mole, na masepu, a miasedino kalati na batu bese,

20 A kwali na; Mano me ndi maiya ma mali mena Loba a nengeli o moi anyo.

21 Ka mene ndi monoko pe, na bewa bese ba bolino ebolu, a miasedi na maiya.

22 Mbenda e anedino na mambu mese me na ba pulino o bebolu ba ndabo, ba masangisabe na maiya; ndi e si be na komedi a maiya, itombise da babi di titi.

23 Na ndi e dugamene na mambu mese me bowan ba mambu ma moi ma masangisabe na maiya; ndi mambu mene ma moi ma pula sangisebe o nyulo jabia la dise nyi buki bini.

24 Ebanja Krai a si ta iigea o ndabo luigabe na maa, mu e ndi embani ya ndabo ya mbadi;

ndi a iingedino o moi mene, na a maleele momene o boso ba Loba, o nyulo asu,

25 Ndi se to na a mabola momene ñgeri gita, ka prisi nyi ndene a iingedino o uma ya bosangi mbu na mbu, na maiya ma titi mau.

26 Ye te nika a ta a pula eni ndenge ñgeri gita, na te ua wasi e bokabe na o enge: ndi tatann ñgeri po o isu la iponda a ta a leele momene, na a masumwe bubi o nyulo kwidi au momene.

27 Ndi ka ua e tiinganno na batu ñgeri po o wo, ndi o mbusa kwidi moka mu maya;

28 Kraisi pe ñgeri po a boli momene o nyulo miubi ma bagita; na babo ba maombwino mo, a maala lea nyula au ñgeri'ba, e si be bubi, ndi o nyulo joingise.

BEPASI, X.

EBANJA mbeuda e bene ediinge-diinge ya mambu ma bwam ma mapula ye, se to na bowan mene ba mano mambu, na ndi jabia la dise di bolabe mbu na mbu ese, e si wele borise babo ba sisea bebe.

2 Ye te na e ta e wele, mano mabia ma dise ko ma si bo; ebanja babo ba sangisabe ñgeri po na bese ba si bene pe molema n'ututu o nyulo bubi.

3 Ndi pe o nyulo mano, joingele di wani mbu mese.

4 Ebanja maiya ma mo ni ma nyaka na mbodi ma si nawele sumwa miubi.

5 O nyulo na, ni iponda a iagea o muni mundi, a ona, Jabia, na jabia la dise o si ta o pula. ndi nyulo o ta o boisani mba:

6 O jabia la mosusu na jabia la dise, o si ta bene ndolo.

7 Ndi na kwali na, A Loba, ombwa na poi o

bola g_emia lo_ongo, o kalati mene e tilabe na mba.

8 O boso, ni iponda a kwalina, Jabia, na nja_ongi, na jabia la dise, na jabia la bubi, o si pulino, o si bene moyau na mo; nika mo nyi bolabe ponda mbenda.

9 Ndi a o_na, A Loba, Ombwa na poi o bola g_emia lo_ongo. Na u li a bulelino disele, ndi a po_ongi disukan.

10 O nyulo dini g_emia, di sa_ongisabe o nyulo jabia da cyubo ya Jezu Krai_o ngeri po na bese.

11 Ebanja prisi yese ba temino bunyate bolino jabia mene ponda na ponda, jabia de na di si masu_owe bubi tom.

12 Ndi na, ni ipon_ota a boli jabia po o nyulo bubi, a ja asi o dia da Loba la momi mba na mba.

13 A tatti na te na baasi_ongedi bau ba matimba ebambu ya mata_onga mau.

14 Ebanja o nyulo jabia p_o a bo_orise na mba na mba babo ba sa_ongisabe.

15 Ndi pe, Mudii uosa_ongi momene ma_o mbu_o na biso; ebanja o iponda mbusa a ta a kwala, a o_na pe;

16 Dini de ndi mali a_ona na ti_onga na babo o mbasa mini minya; Yehova a kwalina, Na g_eme_o di wele mbenda au o tetin a milema mabu, na tila mo tetin a bobia babu;

17 Ndi miubi mabu na mbindu, na si ma_ongeli pe mo tom tom.

18 Wa una ndi mini mi tombisabeno, jabia la dise di titi.

19 A bonati o eni di bene be_ongedi na wonja na una ya bosa_ongi o nyulo maiya na Jezu,

20 Ngia la penya, na lo_onge, ngia mene u li a ta a sa_ongise o nyulo dibatu da ekuman, bi biana, nyulo au:

21 Na benino prisi ndene o moi a ndabo a Loba.

22 Esemi biso di sisea bebe na molema ma mba-di, na lunda la jemia; milema mabu miasabeno na beongeli ba bubi, na manyulo masu ma owabe na madiba ma sangi;

23 Esemi biso di alia na kan mapita di benino, o si sedi biso di soa; ebanja mo nyi a bolino dikaki a e ndi nya mbadi.

24 Esemi biso di mongelino bwam mo wo na nune, na poeri na ndolo, na bebolu ba bwam.

25 O si sedi biso di baiane jakotone bisomene, ka na duugo ba bolino, ndi esedi biso di matombise eyala na mo wo na nune; o bola nigeri na nigeri, ebanja o eni bunya bu maye.

26 Ebanja di bolino te bubi na bobia basu o iponda mbusa di kusi dibie da mbadi, jabia la dise o nyulo bubi bu titi.

27 Ndi beombwedi ba moka bi lundisabe na boŋgo; e, maliŋga ma wea nyi madise baasiŋgedi.

28 Mo wo a baŋgi te mbeuda a Moses, a widi o boso ba mbuŋ iba to ilalu; ndi a si bene ndedi:

29 ? Njika betakisedi be duŋgamene mo nyi a dakedino wasi Muna a Loba, nyi laŋga maiya ma mali o nyulo au a saŋgisabe ka maiya ma yuma ya mbindu; a bena pe Mudii ma ndolo.

30 Ebanja di biino mo nyi kwali, na; Betimbisedi be ndi bam. Mba na emedi timbiseli mo, Yehova a kwalino. Ndi pe, Yehova a makaise bona bau.

31 De dambu da boŋgo bondene o kwidi te o maa ma Loba lo eno.

32 Keka joŋgeli minya ni tomba, minya mene binyo o kusi jenene, binyo o aledi janana ndene na motaka;

33 O mudi mo wo, ebanja o ta o timbabe yuma

ya beombwedi na dipama na motaka; ndi o mu-
nu mudi, ebanja o noŋgi midu mabu ba teme o
nyulo nika motaka.

34 O bene ndedi na mba o nyulo ŋgata am, ndi
o aledi nyamise la bima banyo bese na moyeinge;
o biino na milema manyo o moi o bene beanedi
li buka, e tiŋgami mba na mba.

35 Na ndi o si pumba malakako manyo one, e-
banja e bene bowen bondene.

36 Ebanja o pula betiŋgamedi, na ni iponda o
bola gemia da Loba o makusi dikaki.

37 Ndi o isun a iponda, Nu nyi a maalapoi a
emedi po, a si miindia.

38 Ndi motu a etem na sii a maja o nyulo jemia;
ndi a timba te mbusa, molema mam mo si ma-
bene moyau na mo.

39 Ndi biso di si be na ya betimbedi ba mbusa
o nyami, ndi di be ya jemia na te molema e
masuŋgabe.

BEPASI, XI.

NDI jemia de ndi malakako ma mambu di apite-
no; bepuseli ba mambu ma si enabe.

2 O nyulo dini midu ma batu ba aledi mbuŋ.

3 O nyulo jemia di bii na wasi e ta e wekabe o
nyulo eyala ya Loba, na na mambu mi enabe, ma
si wekabe o nyulo mambu ma e.

4 O nyulo jemia. Abel a bole Loba jabia la dise
buka na Kani, o nyulo au a aledi mbuŋ na a tano
bosaŋgi. Loba moimene a bene mbuŋ na jabia lau;
o nyulo dini ndi a matoppino, ŋgo a widi.

5 O nyulo jemia Enok a ta a bumwabe na a si
ene kwidi; ndi a si diabe, ebanja Loba di bum-
wele mo; ndi o iponda a boso mbumwa dau, a
kusi mbuŋ na a dolise Loba.

6 Ndi e si be na jem̄ia, di si wele dolise mo: ebanja nu nyi a yano na Loba a ma lube na a e, ndi a timba ndi moabedi na babo ba pulise mo.

7 O nyulo jem̄ia, Noa, a ta a leabe na mambu ma si enabe, a asumwi na idube, a luigi eliambi ndene o suŋwa ndabo au; o nyulo dini o kwe-seno wasi, ndi a timbi mosaŋgweri ma betemedi ba sii muena o nyulo jem̄ia.

8 O nyulo jem̄ia, Abraham na a belabe a dube, a dii mboa, a ala o uma yena a maala kusa na esaŋgwa lau: ndi a ala, a si bii uma a maalano.

9 O nyulo jem̄ia, a ja o mudi ma dikaki, ni iponda mudi mu ta ndi ma ben; a jano o mino-ko na Izaak na Yakov, basaŋgweri ba dikaki na mo momene:

10 Ebanja a ombwino na mudi mu bene bebo-keci, moluŋgeri au na mowekeci me ndi Loba.

11 O nyulo jem̄ia, Sarah momene a kusi ŋiŋi-nya, a yaino muna, o iponda iyadi di tombino, ebanja a laŋga mo mbadi, nu nyi boli dikaki.

12 Na ndi o nyulo mo wo, na mo ka kwidi, mbia mi pumedino, dimuti ka ŋiŋigitti ya moi, ka mikoko mi e o sauwa mi si soŋgebele.

13 Bano bese ba widi ponda na jem̄ia, ba si kusi makaki, ba ene mo itum one, ba ombwino mo na monyeŋge, ba kwalino na babomene na, ba be ndi ben na badaŋgeri o wasi.

14 Ebanja ba ba kwali nika ba biise o mpoma, ba mapulise ekumbu.

15 Usabe ba ta ba aledi joŋgeli uma bu wuno, ba bene maŋgia gita o timbi pe.

16 Ndi ba pula mo wo nyi buki, e ye ndi ekum-bu ya moi. Na ndi Loba a titi bosolo na babo, o belabe Loba labu; ebanja a ta a boŋsane babo mudi.

17 O nyulo jemia ndi Abraham, ni iponda a kekabe, a bolino Izaak ka jabia la dise: e, nu nyi a kusi makaki, a boli mpom mau ma muna ka jabia,

18 Mo, o nyulo au di ta di kwalabe na, Na Izaak mene mbolako oñgo e mabe.

19 A oñgeli na Loba lo wele pumbweli mo o kwidi: una ndi a kusi mo, nika mo wo nyi pumboo o kwidi.

20 O nyulo jemia Izaak a namse Yakov na Eso, o nyulo mambu ma maye.

21 O nyulo jemia Yakov, ni iponda a puli wo a namse bana ba Josef ba a bane; a nuñge momenene o moi a itumbu au.

22 O nyulo jemia, Josef, o isu la lōñge lau a toppino nyulo mbumwo; a boli jania o nyulo bewese bau.

23 O nyulo jemia, Moses ni iponda a yabeno, sañgo an na nyañgo ba uta mo miñdi milaln, ebanja ba ene a e ndi muna bwam; ndi ba si ta ba bwa jania da kiñe boñgo.

24 O nyulo jemia, Moses a borino bonyaki, a bañga belabe muna ma muna mutu a Faro;

25 A posso o gene ndeñge na batu ba Loba, a tuna madolisano ma bubu isun a iponda.

26 A lañga bepamedi ba Krais ka mbwan buka bima bese ba Egipt: ebanja a soke miso mau o iponda bowen.

27 O nyulo jemia, a dia Egipt, a si boo madiñga ma kiñe boñgo; ebanja a tiñgami ka na a onbwano mo nyi si maenabe.

28 O nyulo jemia a aledi ndema la itombise, na miasedi ma maiya, na na mo nyi a nyamise nya bana ya boso a si matappa babo.

29 O nyulo jemia, ba tomba o tetin a munja mu

mole, ka mundi muanji; ndi batu ba Egipt ba keki bola nika, ba ta bo lo.

30 O nyulo jemia bedima ba Jeriko bi ta bi ko asi ni iponda ba diingedi o midi mese minya samba.

31 O nyulo jemia Rahab, mutu a nyongi, a si nyami na babo ba si dube, a aledi baombwedi na mosango.

32 ? Ndi njika dambu na matoppono e; Iponda e si duugamene na mba na langweno o Gedeon, na Barak, na Samson, na Jefsa, David pe na Samuel, na batopperi ba mudii;

33 Babo o nyulo jemia ba sibise bekumbu wasi, ba bolino bebolu ba bwam, ba aledi makaki, ba dibi midumbu ma ngila;

34 Ba dimse wea e monya bwambi, ba ongi o nyulo mpepeli ma po, ba timbi ngiinya o nyulo bobo, ba timbi ngum o bila, ba komedi mamuti ma ben.

35 Bitu ba kusi bawidi babu o nyulo bepumbweli: ndi duugo ba takisabe, ba si kusi besungwedi, na ba makusi be pumbwedi ba kwidi ni buka.

36 Bapepe ba kekabe o nyulo beokwedi ba bwambi, na mbete; e na ngata, na kakabeno o ndabo beboa;

37 Ba angwabeno madali, ba kebe o tetin abu na so, ba kikabe, ba bwabe na po; ba yeinga o midi mese botisabe na beyubo ba midongi na mbodi, ba pula da, ba takisabe, ba bwabe na ndutu.

38 (Wasi e si duugamene o jalie babo,) ndi ba yeingino o idi, na miduigo, ba ja o nyulo mbea, na mibea ma eyundi.

39 Bano bese ba kusi mbuni a bwam o nyulo jemia, ndi ba si kusi bonam ba dikaki;

40 Loba a boñsan dambu di buki na biso, na na e titi te na biso ba si wele b_o.

BEPASI, XII.

O ENINO na biso di diñgedi na mamuti ma mbuñ esedi biso di neñge midilu mese o mudi mo wo, na bubi bu madiñgedi biso na inbene, esedi biso di nyi na pii pimsau nyi tesebe o boso basu,

2 Ombwano na Jezu modieri na moborisedi ma jemia dasu; na a aledi ebuñgo a mbasa, a miyino bosolo o nyulo monyeñge mi temino o boso bau, ndi a ja asi o dia da momi ma begedi ba Loba.

3 O oñgeli mo nyi a aledi beekedi ba bubi ni bomani momene; ko binyo o timbi beb_obedi, na o_o o midii manyo.

4 Binyo o si ta na anana na te na maiya o bila banyo diñgise bubi.

5 O ja bañsan bekwali be kwalabele binyo ka na bana na, A muna am, O si miya mbeti a Yehova: o si kosiñga ko o domabe na mo;

6 Ebanja nu Yehova a tondino, a dipi; e, a dipi bana bese be na a kusi na mitumbu.

7 O aledi te mbeti, Loba a mabolane na binyo ka bana: ? njika muna mu e na sañgo a si ma-dipa mo tou e.

8 Ndi binyo o si aledi te mbeti, ka bana bese ba benino, binyo o e ndi sombo. se to bana ba lima.

9 Ndi pe; di ta di bene basañgo ba eyubo basu, ba ta ba dipa biso, ndi biso di dube babo. ? Di titi na di dube Loba sañgo ya midii masu buka, na biso di be mowenya e.

10 Ba dipi biso isan iponda o nyulo ndolo abu, ndi Loba o nyulo bwam basu; na na biso di makusa bosañgi bau.

11 Ndi tatamu mbeti yese e titi monyeñge ndi

ndutu, ndi iponda isukan e yaino bepuma ba mosaŋgo, bosaŋgi, na ba a bese ba kusi mo.

12 Na ndi sumwa dia di yolome wasi, na di-boŋgo di bo_o.

13 Tese maŋgia ma miendi manyo na sii, ko nu nyi kwidi mboki o wo_sobe, ndi esedi mo a bo_ri.

14 O bupe mosaŋgo na batu bese, na bosaŋgi, ebanja e titi te na, to motu a si maene Yehova.

15 O ombwa bwam na na to mo wo a si po mbusa ndolo a Loba; ko moaŋga ma njuŋgi mo si pumea o tetin anyo na bwese binyo ndutu, ndi o nyulo an bagita ba timbise mbindu.

16 Ko na motu mosuŋgi a be na binyo, to motu a moyanako ka es_o, nu nyi andise moturu au o nyulo isuna mada.

17 Ebanja o bii na iponda mbusa a pula saŋgwa bonam, bo baŋgi mo: a si dia uma a jatoeli ko a ta a pulino mo bwambi na mis_odi.

18 Binyo o si ta poi o moduŋgo mo ma-tappabe, to wea e monya, to diwindi-windi la di-bobe, to moudi, to itoto moseba,

19 To doi da beyala; babo ba ta ba siŋga ba sosumedi na ba si matoppo pe na babo.

20 (Ebanja ba si wele jalea bekwali bi kwalabe, ndi usabe nyaka mene e tappino mo moduŋgo, e maangwabe na madali;

21 Dini jenene di ta buki bwambi, Moses mome_ne a o_na, Na mabwa boŋgo gita, na masoa.

22 Ndi binyo o poi o moduŋgo ma Zion, na mun_di ma Loba lo e, na Jerusalem be o moi, na mamuti ma anjeli ma si masoŋgobebe,

23 Na jakotone ya monyeŋge na mwemba ma Loba ma boso nyi tilabe o moi, na Loba Mo-kaisedi nya bese, na midii ma basangedi be tem na sii,

24 Na Jezu motu mosango ma mali ma penya, na miasedi ma maiya, ni toppino bekwali ni buka Abel.

25 O bia pon, o si baŋgi nu nyi matoppe. ? Ebanja babo ba si oŋgi te ba baŋga nu nyi toppi o wasi, ndi neni biso di masuŋgabeno, di timbe te mbusa na nu nyi matoppi na biso o moi e.

26 Doi dau di ta di soise wasi: ndi o nini iponda a boli dikaki na; Na ŋgeri ni ipepe na maala soise, se to wasi mene, ndi na moi pe.

27 Ndi yini eyala, Ngeri ni pepe, e biana be-sumedi ba mano mambu mi ma soa, ka na mambu ma wekabe, na mano mambu ma si ta ma soa na matiŋgami.

28 Na ndi biso di kusino ekumbu e si masoe. esedi biso di alie ndolo na kaŋ, o nyul'au biso di mabia Loba na edube, na bosuŋgi ba boŋgo;

29 Ebanja Loba lasu, lo e ndi wea e monye.

BEPASI, XIII.

ESEDI ndolo nya muna saŋgo e tiŋgami.

2 O si baŋsani o be dipain na ben; ebanja o nyulo au duŋgo ba aledi anjeli, ndi ba si ta ba bia.

3 O oŋgeli babo ba bene ŋgata, ka na binyo o kakabe na babo: na babo pe ba aledi ndeinge, ka na binyo o ja na nyulo.

4 Diba de teme na idube o nyulo bese, na inoŋgo pe di si welebe mbindu: ndi batu ba mosuŋgi na babo ba nyoŋgi na vitu, Loba lo emedi kaise.

5 Esemi loŋge lanyo lo si be kononi; o ja na pii na dambu o beneno: ebanja a kwali na, Na si madia ua, to ja baŋsane ua.

6 Na ndi di matoppo na mpoma, Yehova a e ndi moŋgwantedi am, na si mabwa to boŋgo na motu a mabolino na mba.

7 Binyo oingeli baleedi banyo, ba ba ta ba kwali na binyo eyala ya Loba; bupe jemia dabu, o ombwa bwam elemo ya lōnge labu.

8 Jezu Krai, kieri a e nika, na o enge, na mba na mba.

9 Binyo o si walane uma na uma o nyulo nya beleedi na nya ben. Ebanja de ndi bwam na molema mo membabe na ndolo; se to na mada, babo ba dangwa otin babo ba si aledi bowen.

10 Biso di bene dio da jabia, babo ba bola ebolu o monoko ma Loba ba si angamedi ida.

11 Ebanja beembe, maiya mabu mu wanabe na prisi ndene o uma ya bosangi o nyulo bubi, mimimba mabu mi disabe o mbusa mudi.

12 Na mene Jezu pe, a boo ndutu o eboko, na a masangise batu o nyulo maiya mau.

13 Na ndi esedi biso di wali na mo o eboko, noingino bepamedi ka dau.

14 Ebanja wanu di si aledi mudi mu tiingami, ndi di pulise mu mu maye.

15 Na ndi o nyulo au, esedi biso di bola na Loba jabia la isesa bunyate, bepuma mene ma bepopo basu, sesino dina dau.

16 Ndi o si bansane ndolo, to bola bwam, Loba lo boo ndolo na nika jabia.

17 Dube baleedi banyo, o be wasi na babo; ebanja ba matatta midii manyo, ka babo ba mabole bolangi, na ba wele bola mo na monyenge, se to na pidi, ebanja pidi e titi bwam na binyo,

18 Kane o nyulo asu; ebanja biso pe di lakise di jaledi molema ma bwam, na mambu mese di emedi be na idube.

19 Na sosumedi binyo o bola dini, na na matimbisabe na binyo tatanu.

20 Ndi Loba la mosango, nu nyi wainyise

nyulo kwidi, motatteri mondene ma milongi Sai-
go asu Jezu, o nyulo maiya ma mali ma bwindia.

21 Esedi mo a weki binyo jaŋgamia, o nyulo
bebolu bese ba bwam na o mabola gemia dau; o
bolino tetiu anyo di de dolo o miso mau, o
nyulo Jezu Krai; besesedi bi bolabe na mo mba
na mba. Amen.

22 Ndi na sosumedi binyo a bonati, kusa ini
eyala ya bekwaledi; ebanja na ta na tila nini
kalati na isun eyala.

23 O bia na na Timoti muna saigo asu a ja na
wonja: ngo a po tatanu, na maene binyo na mo.

24 Soma baleedi banyo bese, na basangedi bese.
Babo ba be o Itali ba somi binyo.

25 Ndolo na binyo bese. Amen.

KALATI YA JAMES.

EPASI, I.

JAMES, moutu a Loba, na Saigo Jezu Krai: o
dum da mibia na miba, pandisabe o midi mese,

2 Besomedi a bonati, ni iponda o makono o nya
bekekeki, o laŋga bese ka monyenge.

3 O biino bepusedi ba jemia lanyo e wani be-
tattedi;

4 Ndi esedi betattedi be bene bebolu beborise;
na binyo o maborisebe, na lunda, puliseno to
dambu.

5 To na mo wo ya binyo a pula dibie, esedi mo
a baise Loba, nn nvi maboli bese na wonja, ndi a
si madomia; ndi di mabolabe na mo.

6 Ndi esedi mo a baise na jemia, to dambu a si masaiye. Nu nyi a masaiye a e ndi ka bemune ba munja, nimabele na ngo, na soisebe.

7 Ebanja o si sedi nunu motu a biana na a ma-kusa to dambu na Saigo.

8 A e ndi motu ma milema miba, a si tiingami o belemo bau bese.

9 Esedi muna saigo nyi e wasi a bwec monyen-ge, o busisedi bau:

10 Na mbwan, na a sibusabe wasi, ebanja ka mbunji ya biulu a matombano.

11 Ebanja we tatanu e mabusi na iididi, e dise biulu, na mbunji au e ko; ndi beenedi bau ba bwam bi nyami; nika ndi mbwan a motu a manyamwano na belemo bau.

12 Bonam na nu motu nyi aledi bekeked; ni iponda a kekabe a makusa ekoto ya longe, yena Saigo a bola dikaki na babo ba tondi mo.

13 O si sedi to motu a kwala ni iponda a kekabe, na; Na kekabe na Loba: ebanja Loba lo si bola to bubi, Mo a si makeka to motu.

14 Ndi motu na motu a kekabe ni iponda a dutabe o nyulo bepuledi bau ba bubi na wondobe:

15 Ndi ni iponda bepuledi ba bubi be keke, be yaino bubi; ndi ni iponda bubi bu boi e yaino kwidi.

16 A bonati, bandolo, o si wusi.

17 Mabia ma bwam mese, na mabia ma bori mese na wu ndi o moi, mo sibi wasi o nyulo Tite ya mwaie: bewengisedi bi titi na mo, to edingediinge yau.

18 O nyulo gemia dau a yaino biso na eyala ya mbadi, na na biso di mabe ka bepuma ba boso o bewekedi bau.

19 Na ndi, a bonati, bandolo, esedi motu nyese

a wamise siingi, o bekwaledi mbeine, mbeine o madinga.

20 Ebanja madinga ma motu ma si ma wani bosangi ba Loba.

21 Nika ndi o neinge nyakaka ese o epasi wo, na mbindu nyi buki, o kusa na pii beyala bi madebe, nyi wele suingwa midii manyo.

22 Na o be baboledi ba beyala, se to basiingedi mene, wondino binyomene.

23 Ye te na mo wo a e ndi mosiingedi ma eyala, ndi a si be moboledi, a e ndi ka motu yi ma ombwa boso bau o gene;

24 Ebanja a omboono momene, ndi a ala o ngia dibokimene, a bansene njika nya motu a tano.

25 Ndi nu nyi ombwo beborisedi ba mbenda a wonja, ndi a tiingami otin, mo a si a bansane, ndi moboledi ma bebolu, nunu motu a maala namisebe na bebolu bau.

26 Ye te na motu o tetin anyo a biana a e motu a Loba, ndi a si tiinge te eyeme au, a wondi molema mau, ekali ya nunu motu e yendi ewolo.

17 Ebolu ya Loba sainga na e titi mbindu o boso ba Loba Tite, mo ndi yini; o jombwe banyue na mikusa o betakisedi babu; o tese momene itum na mbindu o wasi.

BEPASI II.

A BONATI o si alia jemia la Saingo asu Jezu Krai, Saingo ya isaingi, na bedubedi ba batu.

2 Ye te motu a poi o jakotone anyo na mboti a bwam, na eyondo a gold; ndi motuedi mo pe a po na mboti e titi bwam;

3 Ndi biinyo o dube mo nyi botisabe na mboti a bwam, ndi o kwala mo na; O ja wane uma a bwam; ndi o makwala motuedi na; O teme wa,

to o ja wanu wasi a ebuṅgo ya itaṅga lam.

4 ? Binyo o titi ndi wusi na binyomene, na timbi bakaisedi ba mianu ma bubu e.

5 Siṅgani mba a bonati, bandolo am. ? Loba di si ta di posso batuedi ba munu mudi a timbise babo mbwan na jem̄ia, na ba saṅgwedi ba ekumbu bena a boli dikaki na babo ba tondi mo e.

6 Ndi binyo o miya motnedi. ? Mibwan ma batu ba si wiise binyo o wasi, na ba wani binyo o bosobegedi ba moka e.

7 Bano ndi ba si toppi diṅgise dii dina da edube o nyulo na o belabe e.

8 Ye te na binyo o lundise mbenda da idube ponda na betiledi, na, O tondo mwemba moṅgo ka na uamene, o boli bwam.

9 Ndi o bene te bepossedi ba motu, o boli bubu, mbenda e biise ua o e ndi mobuledi.

10 Ebanja to be ndi nja a neṅge mben la ese, ndi a diṅgise po, a e wasi a yese.

11 Ebanja nu nyi kwali, na, O si wite mosuṅgi, a kwali pe na, O si bwa. Ndi ye te na o si wite mosuṅgi, ndi o bwa motu, o timbi mobuledi nya mbenda.

12 Nika o toppino, o bola pe nika, ka na babo ba makaisebe o nyulo mbenda a wonja.

13 Ebanja nu nyi si lei ndedi a maala bene bekaisedi to ndedi si mabe: ndedi e bwa monyeṅge diṅgise bekaisedi.

14 ? A bonati, njika moseu ye te na motu a toppi na a bene jem̄ia. ndi a si bene bebolu; Jem̄ia di masuṅwa mo e.

15 ? Ndi ye te na ndomi to ari a be mosamba, ndi a si bene yuna a da, bunyate,

16 Ndi mowo na binyo a ona mo na, O ala na mosango, o be bebabisedi, o be lunda; ndi binyo

o si bolino mano mamba a palino o nyulo beyu-
bo: ujika mosen munu e.

17 Nika pe jem̄ia, di si bene to bebolu ko di
widi di ę nli mo momene

18 E, mowo a wele kwala na, O bene jem̄ia,
mba inu bene bebolu: o leeli mba jem̄ia loŋgo e si
be bebola, ndi mba na maleele ua jem̄ia dam o
nyulo bebola ban.

19 Ua o dube na e ę ndi Loba di wo: o boli
bwan. Devoli pe ba dube, ba soa, ba kambilan.

20 ? Nika motu ewlo o si bia na jem̄ia di widi
ye te bebolu te titi e.

21 ? Abraham Sa go asu, ni iponda a boli ka
jiaimuna na Isak o moi a dio, a si tesebe na
sii o nyulo bebolu e

22 O ene na jem̄ia e bola bebolu mwemba wo,
ndi o nyulo bebola jem̄ia dau e bę.

23 Ndi betiledi be huda be kwali na: Abra-
ham a dube Loba, ndi e laŋga na mo ka bosaŋgi:
ndi a ta a belabe, Dikom da Loba.

24 O ene, na nyulo bebolu motu a tesebe na sii,
se to na jem̄ia niene.

25 ? Ndi pe Rahab mutu a nyoŋgi, a si tesebe
na sii o nyulo bebolu ni iponda a aledi bamololo-
ma, ndi a lomi babo one o ŋgia nipepe e.

26 Ebanja nika na eyubo e widino ye te na
mudii mu titi: nikamene pe jem̄ia e mawono, ye
te na bebolu bi titi.

BEPASI, III.

A BONATI, binyo o si be basaŋgo ba gita, o bii
na o maala kusa bekwesedi bindene.

2 O nyulo mambu ma gita biso bese di diŋgise.
Ye te na motu a si diŋgise to eyala, a ę ndi motu
nyi borise, a wele pe ŋgianya o tiuga nyulo yese.

3 Ombwa biso di ele beyee o midumbu na nyama, na babo ba madubé biso: ndi di atoeli beyubo babu bese.

4 Ombwa pe b_olo, to be b_e ndi bon lene. na soi-sabe na n_ig₂ a bwambi, ndi ba atoebele na isun a pai uma na uma saŋgo a mabwa ndi lo .

5 Nika ndi eyeme y_e isan a elu₂gu, e toppo ndi mambu maudene. Ombwa neni isun a wea e ma motelino eidi ndene.

6 Nikamene eyeme e y_e nli wea maadi ma bubu: ndi ny_e eyeme o tetin a belu₂gu babu dendi di di manyamse beyubo bese. e m₂teli wea mese ma wekabe; mo nene no m₂tobele nyulo wea a gehene.

7 Nya nyama a eidi yese, na nya bintu, na nyama bwaba, na mambu mu m₂ o munja be bobisabe, be ta be b_obisabe na batu:

8 Ndi eyeme to mo wo ya batu a si wele b_obise; yi e ndi bubu e si bene mbenda, lunda na bwaŋga ba bubu.

9 O nyulo au biso bi namse Loba, Tite mene; o nyulo au di loise batu, ba ba wekabe na nya bowan ba Loba.

10 O nyulo modumbu mene, benamisedi na ma-loa ma mabusino. A bonati, mano mambu ma si ta maan₂gamia nika.

11 ? Ebulu a madiba e mawanyise madiba ma nyen₂genye na nju₂ngi o modumbu mo wo e.

12 ? A bonati, bwele ba fig e mawane olivi, to lonyen₂gen la fig e. Nikamene to ebulu a madiba a si wele wana madiba ma maŋga na nyen₂genye.

13 ? Nja pulisani binyo a jaŋgwa na motu' dibie e. Esedu mo a lea o l_onge lau la bwam bebolu bau na dibie la pii.

14 Ndi binyo o bene te ekon a njuṅgi, na mitaṅgu o milenia manyo, o si be kumba diṅgise, to o si kwale lobaṅgo diṅgise mbadi.

15 Dini dibie di si wu na moi; di e ndi o wasi, di e ndi eyubo, di e ndi bowau ba devoli.

16 Ebanja una ekon na mitaṅgu deno, otin ndi nyakisane di e na bebolu bese ba bubu.

17 Ndi beaṅgwedi bi wu o moi, bi e ndi bosaṅgi o boso, ndi o mbusa mosaṅgo. na pii, di titi bwambi, di lunda na ndedi na bepuma ba bwam, di si posso to motu, di si wondo.

18 Ndi bepuma ba bosaṅgi be debe na mosaṅgo na babo ba wani mosaṅgo.

BEPASI, IV.

? WENE so bila na beweṅge beno tetin anyo e. Bi si busi ndi bepuledi ba bubu bi maanana o tetin a beluṅgu banyo e.

2 Binyo o pula, ndi o si bene: o bwa na kono-
no, ndi o si wele noṅgo: o anana, o ala bila.
Binyo o si kusi, ebanja o si baise:

3 Binyo o baise, ndi o si kusi, ebanja o si baise
bwam, o pula bolau mo na bepuledi ba bubu
banyo.

4 ? Binyo ba mosuṅgi o si biina na dikom da
wasi di e ndi pidi diṅgise Loba e. Na ndi to nja
to nja a mabe ndi dikom da wasi, a e ndi moasiṅ-
gedi ma Loba.

5 ? O mabiana betiledi bekwali ewolo, na, Mu-
dii mu ja o tetin asu mu pulise biso na kodi e.

6 Ndi a boli pe ndolo. Na ndi a ona, Loba a
baṅgi bakumba, ndi a boli ndolo na bapii.

7 Na ndi o nuṅgami wasi na Loba, o eka devoli,
ndi a manya itum na binyo.

8 O sisea bebe na Loba, mo pe a masisea bebe

na binyo. A binyo babubi, o owa maa manyo: saingise milema binyo bene mbamba ko a molema.

9 O nuṅgami na betakedi, o lebe na eya; esedi beyoedi banyo e timbise na malebu, monyeinge pe na bodillu.

10 O sibise binyomene wasi na Saṅgo, ndi a masumwa binyo o moi.

11 A bonati, o si toppone bubu diṅgise mo wo na nune: nu nyi a toppino bubu diṅgise muua a Saṅgo, na kaise muua Saṅgo, a toppino diṅgise mbenda, a kaise mbenda; ndi o kaise te mbenda, o si be ndi moboledi, o e ndi mokaiseri.

12 Mo wo a e nyi bolino mbenda, ndi mokaiseri, nu nyi wele suṅgwa na nyamse. ? Ndi ua nja o eno na o makaise nune e.

13 A binyo ala, binyo o kwala na, O einge to o kieri biso di maala o mu mudi, di maja otia mbu mo wo, di maanda, na andise, di makusa moseni.

14 Ndi binyo o si biino di dambu di maale be kieri: ebanja njika nya loṅge lanyo lo eno e. Ebanja e biana moudi, e leeli momene na isun a iponda, ndi e nyoṅgo.

15 O ta o aṅgama kwala, Ye te na Saṅgo a emedi te di mabe, di mabola dini na dine.

16 Ndi tatanu o mabwa monyeinge na kumba anyo: nika yese ye ndi bubu.

17 Na ndi nu nyi bii o boli bwam, ndi a si boli, na mo ndi bubu bu eno.

BEPASI, V.

A BINYO, mibwan, o ala o weiya, o lebe, ebanja midimbua e maala po o nyulo anyo.

2 Bima banyo bi timbi ebodu, mboti anyo e deddi na miwu:

3 Gold anyo na silver ye maṅgaleli o tetin, ndi maṅgaleli mu me mbuni o diṅgise binyo, e mada eyubo anyo ka wea. Binyo o ta o neṅge binua o uma wo o minya misukan.

4 Ombwa mosauwidi ma baboledi ba bua mbasi anyo mi aledi na binyo mbusa na mawon lon, e eyino: ndi beeyedi babu ba babuedi, bi ta bi ala o raatoi ma Saṅgo ya mamuti.

5 Binyo o ta o ja ndoṅgo o wasi, nyoṅgi e ta na binyo; o ta o nyoṅgise milema manyo ka o bunya ba bwa.

6 O ta o kwesi, o bwabe nya motu a bwam; ndi a si ekele binyo.

7 A bonati, o alia betattedi, na te na bepoedi ba Saṅgo. Ombwa moboledi nya moonda, a tatti na bepuma ba bwam ba wasi, a bene betattedi ba itum, na te na mbua a boso na mbua a mbusa na po;

8 Nika ndi o be betattedi; o tiṅgami milema manyo: ebanja bepoedi ba Loba e sisedi bebe.

9 A bonati, e si konone mo wo na nme, ko na o makwesebe; ombwa Mokaisedi a teme o boso ba jembe.

10 A bonati, ombwa batopperi ba mudii, ba ba toppi o dina da Saṅgo, o noṅgo babo ka na beembani ba aledino betakedi na betattedi.

11 Ombwa babo ba aledi na te na isu biso di laṅga babo bonam. Binyo o ta o siṅgani betattedi ba Job, o ta o ene isu la Saṅgo, na Saṅgo a e ṅgebe a bwam, na ndedi nyi bobi.

12 Ndi a bonati, o buki mambu mese o si kanesoṅgo, tou, to o moi, to na wasi, to na dipepe da soṅgo: ndi esedi e lanyo e be na e; na kem, ebe na kem; ko na binyo o makṅ o bekwesedi.

13 ? Mo wo o tetin anyo nyi takisabe e: esedi mo a kane. ? Mo wo a bwa monyeŋge e; esedi mo a loŋgi mieŋge.

14 ? Mo wo o tetin anyo a maboa e: esedi mo, a bele midun ma mwemba, esedi babo ba kane o nyulo au, okise mo na muna o dina da Saigo.

15 Ndi moka ma jemia ma masuŋgwa nya maboa; Saigo a masumwa mo moi; a boli te bubu, bubu bau bi matombisabe.

16 O laŋgwa babu banyo na mo wo na nune; o kane o nyulo mo wo na nune na biyo o mabolisabe. Moka ma motu a bosaŋgi e e ŋgiŋnya o bebolu bau.

17 Elias a ta ndi motu nyi bene mudii nika ndi biso, ndi a kane bwambi na mbua e si makɔ: ndi mbua e si kono o wasi na mibu milalu, na miɔdi motoba;

18 Mo a kane pe, ndi moi e bolino mbua, wasi pe e waninɔ bepuma ban.

19 A bonati to mo wo o nyulo anyo, a daŋgwe te di wusi o nyulo mbadi, na mo wo a atoeli mo,

20 Esedi mo a bii, na na nyi atoeli motu bubu na bewusedi ba belemo bau, a masuŋgwe mudii o nyulo kwidi; ndi a mantami miabi ma gita.

KALATI YA PETAR, I.

EPASI, I.

PETAR, mololoma ma Jezu Kraisi; o ben ba pambilani o midi mese ma Ponto, Galatia, Kap-padosia, Asia na Bitunia,

2 Possobe ponda dibie da boso ba Loba Tite, o nyulo besaingise li ba Mudii, na te na bedubedi, na bemiasedi ba maiya ma Jezu Krai. Ndolo na mosango, mo tōndisebe na binyo.

3 Bonam bo be na Loba, Tite a Saigo asu Jezu Krai, nu, pondi na belundedi ba ndedi au, a yai pe biso na dipita di e, o nyulo bepumbwedi ba Jezu Krai o nyulo kwidi,

4 Na te na besaingwedi bi si mawo bi si bene mbindu, bi si maanja; e neengebele o moi na binyo,

5 Binyo o neengebe na ngiinya a Loba, o nyulo jemia na te na joingise, di lelami biisabe o isukan iponda.

6 Otin ndi o bwano monyeenge mondene to o na tatanu na ponda isun binyo o e bodillu o nyulo nya bekekededi gita.

7 Na bepuseli ba jemia danyo, e be bwam buki gold yi manyame, to na e kekebeno na wea, na e masobe na esise na edube na isaiga o bebiisedi ba Jezu Krai:

8 Nu, o si enino, ndi o tondi; na mo, to na o si eni mo, ndi o dubeno o bwa monyeenge, na monyeenge nyi buki bekwaledi bese, ndi lunda la isaiga.

9 Kusino isu la jemia lanyo, joingise la milema manyo.

10 O nyulo ini joingise batoppedi ba mudii ba baise na wasa bwam bwam, ba toppo pe ba mudii o nyulo ndolo ni maale po.

11 Wasino na nya mambu, na to njika nya iponda Mudii ma Krai mu ta o tetin abu mu biana ni iponda a leabeno betakisedi ba Krai, na isaigi bi mabupe mbusa.

12 Na babo be ta be biisabe, se to na babo-

mene ndi na binyo ba laingwabeno mano mambu mena tatana ma laingwabe o nyulo babo ba laingwi molaingo ma bwam na binyo o nyulo Mudii Mosaingi, lomabe na te na moi; muena mambu anjeli ba pulise wasa.

13 NA ndi tiinge bedue ba bobia banyo, o jadute binyomene mbusa, alia dipita na te nu isu ya ndolo yi maala wanabe na binyo, o bebiisedi ba Jezu Krai:

14 Ka batu ba edube, se to luingino binyomene ponda bepuledi ba boso o iponda mene ma ilema anyo.

15 Ndi ka na nu nyi a bele binyo a e ndi bosaingi; binyo pe be bosaingi na nya bekwaledi bese.

16 Ebanja di tilabe, Binyo be bosaingi, na mba na eno bosaingi.

17 Ndi ye te na binyo o bele na Tite, nu nyi makaise bwam bwam motu na motu ponda bebolu bau, na ndi teme na bonggo iponda binyo nyiena o e lōnge.

18 Nika na binyo o biino na binyo o si suingwabe na mambu ma bebodu ka na silvar to gold, o nyulo bekwaledi banyo ba ewolo, bena binyo o kusi na basaingo banyo;

19 Ndi na maiya ma Krai ma bwam, ka na muna modongi, a titi to dambu da bubu, to eton.

20 Nu, nambadi a possobe o boso ba bebokedi ba wasi, ndi a biisabe o nini isukan a bunya o nyulo anyo,

21 Binyo o dube Loba o nyulo au, Loba nu nyi a pumbweli mo o nyulo kwidi, ndi a boli mo isainga: na na jemia lanyo na dipita di mabe ndi na Loba.

22 O ene na binyo o ta o saingise midii manyo

o nyulo bedubedi banyo ba mbadi o nyulo Mudii, na te na udgolo a bona saŋgo a bwam; o bia pou na binyo o matondo mo wo na nune na molema mosaŋgi, bwambi;

23 O ta o yabe pe, se to na mbolako bebodu, ndi na di di titi ebodu, o nyulo eyala ya Loba nyi eno mowenya, na nyi ja mba na mba.

24 Ebanja beyubo bese be ndi ka biulu, na bwam ba batu bese ka mbolako ma biulu. Biulu bi anja, ndi mbolako au e ko;

25 Ndi eyala ya Saŋgo e tiŋgami nba na mba. Dini ndi eyala yena e laŋgwabe na binyo.

BEPASI, II.

Na ndi neŋge o mudi mo wo, bekuli bese na tuse lese, na lotaba na ekon na bekwaledi bese ba bubi.

2 Ka na mieŋge ma bana, o pulise mainyoŋgoda ma eyala, na na binyo o manyaka o nyulo au.

3 Ye te na binyo o keki na Saŋgo a e ndi ndedi.

4 Siserino bebe na mo ka na o idali a mowenya, ndi baŋgabe na batu, nambadi o mioso ma Loba, possobe na dubebe.

5 Binyo pe, ka madali ma loŋge luŋgabe o ndabo a mudii, baboledi ba bosanŋi, o bola jabia la dise da mudii, nyenŋenye o miso ma Loba o nyulo Jezu Krai.

6 Ebanja e ta e tilabe o betiledi, Ombwa, na neŋge o tetin a Zion idali da ituŋgu di buki, possobe, na nyi dubebe; ndi nu nyi lakise na mo e si masolisabe.

7 Na binyo ndi nyi dube, de bedubedi; ndi na babo ba si dube, idali de na baluŋgeri ba baŋgi, molem lem ndi e timbi idali la ituŋgu ya boso;

8 Na idali da ndendeli, na idali da mitaŋgu, na

babo ba ma sonjo na eyala, onyulo na ba si dube; o dini ndi bata ba tesebe.

9 Ndi binyo o e nyonon possobe, mibia ma mbwan ma prisi, itumba da bosaŋgi, nya batu ba wele kusi, na binyo o ma laŋgwa besesedi ba mo nyi a beli binyo o nyulo muititi, na te na mwaie inau mondene:

10 Binyo o iponda nyi tombi, o si ta batu; ndi tatanu o tiŋbi batu ba Loba; binyo o si ta bene ndedi, ndi o inibe o kusi ndedi.

11 A bandolo, na sosumedi binyo ka ben na badaŋgeri, o teme itum na bepuledi ba beyubo, bini bi anana diŋgise mudii.

12 O bene lōnge lanyo di teme na sii o boso ba Basibii: na otin ndi ba kwali diŋgise binyo ka na baboledi ba bubu, o nyulo bebolu banyo ba bwam babo ba maalano jene, ba mabusise Loba o bunya ba moombwedi.

13 Neŋge binyomene wasi a mbenda a batu bese, o nyulo Sango; to na e be ndi kine, ka nya boso,

14 To na baanedi, ka na ba ba lomabe na mo o nyulo bekokisedi ba baboledi ba bubu, na besesedi ba baboledi ba bwam.

15 Nika ndi nye gemia da Loba, na na beboledi ba bwam, o ma diba bekwaledi ba belema ba bailema:

16 Ka batu ba wonja, ndi o si aledi wonja oingo ka ngutu a bakuli; ndi o be ka bana ba Loba.

17 O dube batu bese, o tondi bona tite; o bwa Loba boŋgo; o dube kiŋe.

18 A bautu o be wasi a basaŋgo banyo na boŋgo bese; se to na babwam na bapii; ndi na babubi.

19 Ebanja dini ndi di e bwam, ye te na mo wo

a aledi te ndenge, na betakedi bi titi njom, o nyulo molema mau mu me na Loba.

20 ? Njika nye idube o dipabe te o nyulo bewusedi banyo ba bubu o aledi mo na betattedi e. Ye te binyo o boli bwam ndi o dipabe, na o aledi mo na betattedi, dini ndi de doli na Loba.

21 Ebanja o dini mene ndi o ta o belabe: ebanja Kraiss pe a lakisabe o nyulo asu; a dia biso jembani na biso di maala bupe mo o bedaigweri bau:

22 Nu nyi si boli to bubu, malambi ma si diabe na modumbu mau;

23 Nu. ni iponda a miyabe, a si timbiseli; na a takisabeno, a si sisi babo; a baki na mo nyi a kaise ponda bosangi.

24 Nu momene a bambi miubi masu na nyulo au o moi a bweli; na a ta a wo o bubu basu, biso di mabeno o bosangi: o nyulo bedipedi bau binyo o bolisebe.

25 Ebanja binyo o ta ka milongi mi pambilani; ndi tatanu o timbisabe na Motatteri na Moombweni na midii manyo.

BEPASI, III.

Nikamene a binyo bitu, o be wasi a bomi banyo; na ye te na mo wo a si dube te eyala, babo e si be na eyala ba madutabe o nyulo longela bitu babu,

2 Ni iponda ba ene bedaigweri banyo lattabe na boigo.

3 Nui bebotiseri, o si esedi mo e be ndi o mbusa, ka bependedi ba nyo, na mboti a gold, na botiseno mboti.

4 Ndi motu utami tetin a molema, na dambu di si manyami, mudii mene ma pii na sau; o miso na Loba dini dambu de mosusedi mondene.

5 Ebanja o nyulo ninika belemo bitu ba kwon ba bosaŋgi ba ba lakisene Loba, ba botisebe, ba ta ba dube bomi babu :

6 Sarah mene a dube Abraham, a bele mo saingo : binyo o timbi ndi ngonderi au ye te na o boli bwam, ndi o si bwa bongu na manyaka.

7 Nika ndi binyo bomi, o ja na babo ponda dibie, o bola edube na mutu, ka na ewa ya bobo, na ka na babenedi ba ndolo a longe ; na inoka manyo ma si maekabe.

8 Ndi o sukan binyo bese o be ka bobia bo wo o bene ndedi na mo wo na nune, o tondi ka bona tite, o aledi ngebe, o aledi belokomedi.

9 O si timbiseli bubi na bubi, to dipama na dipama : ndi dipepe, o bola benamisedi ; o biino na dini mene o ta o belabe, na na binyo o ma saingwa bonam.

10 Ebanja nu nyi a tonde longe, na eni minya ma bwam, esedi mo a eka eyeme au o nyulo bubi, na bepupu bau na ba si toppi mawondon.

11 Esemi mo a timbi mbusa na bubi, a boli bwam ; esedi mo a pulise mosaingo, na alia mo na kan.

12 Ebanja miso ma Saingo ma me o moi a ba bosaŋgi, matoi mau me telami na moka mabu. Ndi boso ba Saingo bo diugise babo ba boli bubi.

13 ? Ndi nja nu a makokise binyo, ye te o be babupedi ba bwam e.

14 Ye te na binyo o takisabe o nyulo bosaŋgi, bonam na binyo : o si bwa bongu o besisedi babo, to bwa ndutu.

15 Ndi saingise Saingo Loba o tetin a milema manyo. O aŋgamia o jalabe motu na motu nyi mauwele binyo bepuseli ba dipita die na binyo, o boli mo na pii na bongu.

16 O benino^r mudii ma bwam, na otin^r ndi ba kwale bubu diingise binyo ka baboledi ba bubu, ba ba bakeli binyo ba lobaŋgo, ba masolisabe o nyulo lōnge lanyo la bwam na Krai.

17 Ebanja de^r ndi bwam, gemia da Loba e be^r te na, na binyo o takisabe o nyulo bebolu ba bwam, se to na bebolu ba bubu.

18 Ebanja Krai a ta a takisabe o nyulo bubu, mo wo a teme na sii o nyulo babo ba si teme na sii, na a mawana biso bebe na Loba, A ta a elebe kwidi na eyubo, ndi a timbi pe lōnge o nyulo mudii.

19 O nyulo au ndi a ala, a laŋgwa na midii mi ta a ndabo beboa;

20 Miena mi si dube o iponda nyi tombi, na betattedi be itum ba Loba be tatti o minya ma Noa, ni iponda bolo bondene bu ta bu luŋgabe; o nyulo au ndi ŋgusu a midii lombi mi ta mi suŋgwabe o nyulo madiba.

21 Miena jembeni edubise e suŋgwi biso tatanu; se to na besunwedi ba mbindu a eyubo, ndi jalabe da mudii ma^r bwam o boso ba Loba, o nyulo bepumbweli ba Jezu Krai;

22 Nu nyi a ala o moi, a e^r o dia da momi ma Loba, Anjeli, na baanedi, na baigiŋnya ba wanabe wasi au.

BEPASI, IV.

NA ndi Krai a ta a takisabe ponda beyubo, aŋgamia binyomene pe nika bobia: ebanja nu nyi a ta a takisebe ponda eyubo, a majesedi bubu;

2 Na a si madaŋgwa pe iponda au e dia o beyubo o nyulo bepuledi ba bubu ba batu, ndi na gemia da Loba.

3 Ebanja iponda ya lōnge nyi tombi, e duiga-

mene biso o boli gemia da Basibii ka na o dangwano na mbindu, bepuledi ba bubi, gita la mau, mbamba, beipedi bindene, na owedi bubi a losaigo

4 O nyulau ba ubi na binyo o si nya na babo, o nya mbamba nika: ba toppi bubi dingise binyo.

5 Babo ba maboli bolaigo na mo nyi aigamia kaise bawidi na bapenya.

6 O nyulo dini molaigo ma bwam, e ta e laingwabe na bawidi, ua na babo ba makaisabe ponda na batu beno o beyubo, ndi o eno na mudii ponda na Loba.

7 Ndi masu ma mambu mese me bebe: na ndi o be bwam, na tatta o moka.

8 O buka mambu mese o bene ndolo gita o tetin anyo: ebanja ndolo e makumani manuti ma miubi.

9 O be dipain na mo wo na nune; o si toppo minyuyungu.

10 Ka na motu na motu a kusa jabia ya ndolo, esedi mo a boli nika na mowo na nune, ka soeli a bwam ya ndolo a Loba.

11 Ye te na mo wo a makwala te, ponda betiledi ba Loba; ye te na mo wo a laingwano, a laingwa ponda ngiinya Loba a bolino, na Loba o mambu mese a inabuisabe o nyulo Jezu Krais. Na mo besesedi na ngiinya be be mba na mba. Amen.

12 A bandolo, o si ubisabe o betombedi banyo tetin a wea bena be maya o keka binyo; ka na dambu da manyaka di maya na binyo.

13 Ndi o bwa monyeenge, ka na o e ndi banongedi ba betakisedi ba Krais; na ni iponda saंगा lau di mabiisabeno, o mawele bwa monyeenge na monyeenge mondene.

14 Bonam na binyo ye te na o loabe o nyulo dina da Krai; ebanja Mudii na saŋga na Loba mu ja o moi anyo: o nyulo mudi mabu a toppisabe bubu, o mudi manyo a busisabe.

15 O si sedi to mo wo ya binyo a takisabe ka motu a bwan, to na moibedi, to na moboledi a bubu, to na motu nyi maingeli eyala o bwambu ba batu ba pepe.

16 Ye te mo wo a takisebe ka motu a Loba, o si sedi mo a soli; esedi mo a busise Loba o nyulo di dina.

17 Ebanja e de iponda ya bekaisedi, e baiye o ndabo a Loba: ndi e sele baiye te na biso, njika isu la babo ba si dube molaŋgo ma Loba ma bwam e.

18 Ye te na basaŋgedi ba oŋgisabe mene, ? O wene babubi na bambindu ba maleano e.

19 Na ndi, babo ba ene ndeŋge ponda na gemia da Loba, esedi babo ba boli mo beneŋgedi midii mabu na bebolu ba bwam, ka na o bosu ba Mowekedi ma mbadi.

BEPASI, V.

MIDUN ma batu me o tetin anyo na sosunia, mba pe na e ndi modun, na mbuŋ a betakisedi ba Jezu Krai; monoŋgedi pe ma isaŋga nyi mala biisabe:

2 O dese beembe ba Loba mu e o tetin anyo, o noŋgo beenedi bau, se to na ŋgiŋnya, ndi na beemedi, se to na bima ba si saŋgi, ndi na bobia ba aŋgamedi.

3 To na ka basaŋgo o moi a esaŋgwedi a Loba, ndi o be beembane ba mwemba.

4 Na ni iponda motatteri ma bosu a maleabe, binyo o makusa ekoto ya isaŋga nyi si mawo.

5 A binyo basadi pe, o sibise binyomene wasi a midun, e, biyo bese o be wasi a mo'wo na nune, botisebe na besibisedi; ebanja Loba a eka bakambwa, ndi a bolino ndolo na mo nyi sabisabe o molema.

6 Sibise binyomene wasi a dia da Loba a ngiinya, na na a mabusise biyo o iponda au mene;

7 Eleno n latu ese a molema o moi an; ebanja o dube biyo.

8 O jadute binyomene na jaingwen: moasiire ti anyo, devoli mene, ka ngila a bwambi, a dangwa o midi mese a pulise nu a madano;

9 O eki mo bwambi, o nyulo jemia, o biino na bi betakisedi mene be bomane bona saigo anyo ba be o wasi.

10 Ndi Loba la ndolo ese, nu nvi a beli bise na saiga lau la bwinda o nyulo Kraisi Jesu, ni iponda o takisabe isun iponda a malundise biyo, a matiangami, na embise, a mane ngeli biyo.

11 Besesedi na dibobi be be na mo mba na mba. Amen.

12 O nyulo dia da Silvano, muna saigo nambadi ka na na laiga na tila na biyo isun, leeli no na biiseno na dini de ndi ndolo a mbadi a Loba, otin ndi o temino.

13 Nu nyi a possobe mwemba manyo o Babulon, a soma biyo; Mark pe, muna an.

14 O soma mo wo na nune na besopedi ba udolo. Mosaigo mo be na babo bese ba be o Kraisi Jesu. Amen.

KALATI YA PETAR, II.

EPASI, I.

SIMON Petar, montu na mololoma ma Jezu Krai; o babo ba kusi nika jemia ya bwam na biso, o betemedi ba sii ba Loba, na Saigo asu Jezu Krai;

2 Ndolo na mosaigo mu tondone na binyo, o nyulo dibie da Loba, na Jezu Saigo asu.

3 Ponda na ngiinya au nya bosaigi e boli biso mambu mese ma me o longi na bowan ba Loba, o nyulo dibie da nu nyi beli biso o isaiga na nya belema bau bwam.

4 O nyulo nika a boli na biso makaki ma buki mandene na bwam; na o nyulo mano, binyo o mawele timba banogedi ba bowan ba Loba, o eni o ongisabe na bebodu bu be o wasi na bepuledi ba bubi.

5 Ndi o nyulo au bola titimbi yese na jemia danya o wele pe bwambi; ndi na bwambi, o wele pe dibie;

6 Na o dibie, ilamba la nyulo; na o ilamba la nyulo betattedi; na o betattedi bowan ba Loba;

7 Na o bowan ba Loba bwam ba bona tite; na o bwam ba bona tite ndolo.

8 Ebanja mano mambu ma me o tetin anyo na lunda, be timbise binyo na o si mabe ndi bwala to be titi bepuma o dibie da Saigo asu Jezu Krai.

9 Ndi nu nyi si bene mano mambu, a e ndima, a si wele ene itum; a bansani pe na a ta a saigisabe na miubi mau ma edun.

10 Na ndi A bonati, bwam na binyo, o bola

molema o tiigami bebedi banyo na beposedi: ebanja o boli te mano mambu binyo si mako tom;

11 O nyulo dini, beangamedi bindene e mabobabe na binyo o ekumbu ya bwindia ba Saigo asu Jezu Krai.

12 Na ndi na si maba sani o wana mano mambu na joungele danyo, to na binyo o biino mo, to o tiigabe na bini ba mbadi.

13 Ndi iponda na e o munu monoko na biana e de ndi bwam, o puigwa binyo o waniuo mano mambu na joungele danyo.

14 Na biino na iponda ititi tum na masumwa munu monoko mam, ka na Saigo asu Jezu Krai a ta a lea mba.

15 Ndi na emedi keka, o iponda nyi maale ipo o mbusa kwidi am, o maalia mano mambu ma jongedi danyo bibi bese.

16 Ebanja biso di si bupe makeku mapongobe na mawondon, ni iponda biso di biiseno binyo nginnya na bepoedi ba Saigo asu Jezu Krai, ndi miso masu me ndi mbun ya bondene bau.

17 Ebanja a kusino na Loba Tite, edube na isaiga, ni iponda doi di wuno o moi au nika nya o nyulo e esaiga di ndene; di ona, Nunu ndi e Muna am nyi tondabe, na boo mo ndolo.

18 Na dini doi di wu na te na moi di singi, ni iponda di tano na mo o moi a modungo mosaigi.

19 Bisu di bene pe beyala ba betoppedi nyi tiigami a buka; o dini ndi o boli bwam o alia mo na kan ka na mwaie mi sangise o uma a muititi na te na bunya bu po, na ngingiti a bunya e poi o molema manyo:

20 O sele bia dini, na betoppedi ba mudii ba betiledi bi si bene bekwali ba diuta.

21 Ebanja betoppedi ba mudii bi si ta bi lome

ponda gemia da motu; ndi batu ba kwali ua Loba o nyulo Mudii mosaŋgi.

BEPASI, II.

NDI batoppedi ba mudii ba lobaŋgo ba ta pe tetin a batu, ka na baleedi ba lobaŋgo ba maala daŋgwa o tetin anyo, babo ba wane na besuka beleedi badibumbe, ndi ba baŋga Saŋgo nyi andi babo, ndi ba mawane nyamse o moi abu mula.

2 Gita ba maala bupe o maŋgia mabu ma bubu; ndi o nyulo abu ŋgia a mbali e makwalabele bubu.

3 Ndi o nyulo milema ma bubu ba maandise binyo na beyala ba mawondon: bekwesedi babu bi si indele dibumbe dabu di si kwidino eyo.

4 Ebanja Loba a si suŋgwi te anjeli gena ba boli bubu, ndi pumbino babo wasi o uma itaka a bake babo o ŋgokobi nya muititi, neŋgebe na te na iponda a bekaisedi;

5 Ndi a si suŋgwi mudi ma kwoŋ, ndi a neŋge Noa, motu a lundise lombi, molaŋgweri ma be-temedi ba sii; a wana bepjisedi ba madiba o moi a batu ba si alia bowan ba Loba.

6 A atoeli mudi ma Sodom na Gomorra o diburu, a kwese babo na dibumbe, a timbise babo jembani na babo ba maala daŋgwa e si be ka Loba.

7 Ndi a suŋgwi Lot, motu etem na sii nu nyi a ta a pidi na bekwali ba ubindu ba babubi.

8 Ebanja na motu a bosaŋgi, a ja pulisane abo, o enino na siŋgino a takise mudii mau ma bosaŋgi na beboledi babu ba bubu, bunyate;

9 Saŋgo a bii neni a masuŋgwano batu ba bowan ba Loba, o nyulo bekekisedi, na neŋgeli batu ba bubu wasi a be kokiseli na te na bunya ba bekaisedi:

10 Ndi o boso bano daigwa ponda na beyubo o tetin a bepuledi ba bubi na mbindu, ba baŋga baanedi, ba be bwambi, ba bene gemia a bwambi; ba si boo boŋgo na ba toppo babi o nyulo besaigedi;

11 Ndi anjali, ba ba bika na ŋgi nya na ŋigum, ba si wani bakele a bwambi diŋgise babo o boso ba Saŋgo.

12 Ndi bano batu ka nyama a eili nyi si bene boŋgo, yabe na be noŋge li na nyamsedi, ba toppino bubi o nyulo mambu babo ba si biin; ndi ba maala nyamsebe na bam na bebodu babu, ba maala kusa bowen ba mmbau abu:

13 Ndi ba langa mo ka moyan o bola mbaamba o iponda mwese, ba be maton na ni sisaŋgi, ba timbise mawonden mabu o jo wa ni iponda ba da ndema na binyo,

14 Ba bene anso tunda na mosaŋgi, ba si wele jisedi babi; ba nenge epese o nyulo miiina si sikimedi; ba bene moleina mu mawonise na belemo baekou, ba be ndi bana ba lo.

15 Ba timbi mbusa na ŋgia a bwam, ba aluno o eidi, ba bupe belemo ba Balaam mama a Bosor, nu nyi a ton li mosawidi ma ti i ba a ŋgi;

16 Ndi a domabe o nyulo bubi bau, nyama au mbuki a kwali na dai da motu, a mawonise a nu motu motopperi.

17 Bano ba be ndi bebulu bi si bene madiba, diwindi-windi di mayengane na moati; niinda ma muititi mu neŋgebe na babo mba na mba.

18 Ebanja ni iponda ba kwali beyala bindene ba kamba, na ewalo, ba wondo o nyulo bepuledi ba beyubo na baujo, babo ba ta ba oŋgisabe na babo ba ja o bewusedi.

19 Ba kakane babo wonja, ndi babomene ba be

ndi b^utu ba beb^odu; ebanja o nyulo nji motu a wanabe wasi, o nyulo au mene a wanabe o bakum.

20 Ebanja ye te na ba oⁿga eb^odu ba mu munli, o nyulo dibie da Saⁿgo Moⁿgiseri Jezu Krai, ndi ba timbi diⁿgani pe otin, na wanabe wasi, isu labu di buki na bubi bebairi babu.

21 Bwam na babo ko ba si ta ba bia ngia a bosangi, ndi ba biino mo ba timbino mbusa o nyulo beyala ba bosangi e bolabe na babo.

22 Ndi e p^oino na labo ponda na bekwaledi ba mbadi na; Mb^o e tin bino na bedoa bau; ngoa nyi owabe, e timbi ewuⁿgulani o nyulo dibo.

REPASI, III.

A BANDULO, diⁿi kalati a mbusa na tila na binyo; o dini kalati na pala puⁿgwa bobia bosangi banyo, o joⁿgeli;

2 Na binyo o maⁿgedi beyala be ta be kwalabe o boso na batopperi ba mudii, na mbenda a Saⁿgo na Moⁿgiseri, bolabe na bamololoma.

3 Sele biino dini, bamaokwa ba maala p^o o minya manyo misukan, ba madaⁿgwa o nyulo bep^uledi babu ba bubi,

4 Ba kwali, O wene dikaki da bep^oedi bau di eno; na te na iponda basaⁿgo ba kwidino eyo, mambu mese ma tiⁿgani nika na beb^oteri ba bewekedi.

5 Ebanja ya dini dambu ndi ba e^medi be belema, na o nyulo eyala ya Loba moi mu tano o iponda kw^on, na wasi wekabe ya madiba, na o nyulo madiba;

6 O nyul'au, wasi e tano, e ta e lo na madiba, e nyamsebe:

7 Ndi moi na wasi yi e tatanu, o nyulo eyala

au be neingebe mbusa, be aledi o nyulo wea na te na bunya ba moka, na benyamsedi ba batu ba bubu.

8 Ndi a bandulo, o si be belema ba dini dambu di wo, na bunya bo wo buena Saigo ka najikuli a mibu, na ikuli a mibu kana bunya bo wo.

9 Saigo a si teme mbusa o nyulo dikaki dau, biana duigo ba malaigano o sukulani; ndi a e itum a betattedi na biso, a si emedi na mo wo a nyami, ndi na bese ba maala po o jatoeli.

10 Ndi bunya ba Tite bu maala po o moi anyo ka moibedi a bulu; o tetin au moi mu matomba na etoto ndene, bewekedi ba moi ba manyamwabe na iididi a bwambi; wasi pe na bebolu bu be otin, ba maala disabe na ban.

11 O ene na mano mambu mese ma maala nyamwabe, njika nya batu e dolo na o be, na bekwaledi bese bosaigi na lowan ba Loba.

12 Ombwino na pulino na molema ma to bepoedi ba bunya ba Loba; otin ndi moi a madise-no, ba maala nyamwabe, na bewekedi ba moi be manyamwe na iididi a bwambi!

13 Ndi biso, ponda na dikaki dau di tatta na moi mopenya na wasi a penya, otin ndi bosaigi bu be.

14 Na ndi a bandolo, o ene na o ombwano mambu nika, o be titimbi na o madiabe na titi eton, to njom o miso mau, o mosango.

15 O laiga pe na itum a betattedi ba Saigo asu de ndi jongise; nika na nyandolo asu muna tite Paul ponda na beangwedi be bolabe na mo, a ta a tilabe na binyo;

16 Ka na o kalati au ese a kwali o nyulo mano mambu; o tetin au de na mambu o biino mo be ndi bwambi, ndi babo na ba lema, ba si tingabe

ba yombise, ka na betiledi pe bepepe na te na benyamsedi babu.

1. A unyo bandolo, o eni na binyo o biino mano mambu o iponda boso, o bia pon, ko na binyo pe o madutabe one o nyulo bewusedi ba nya bubu, ldi o k₂ asi ra l etingedi banyo.

18 Ndi o nyaka na ndolo na dibie da Saŋgo asu na Moongiseri Jezu Kraisi. Isaŋga ci be na n.o tatanu na lili bese. Amen.

KALATI YA JON, I.

EPASI, I.

D' di tano na te na beboteri, di na biso di ta di siŋga, di ta di ene na miso masu, di di ta di omboo, na maa masu ma alia, Eyala mene ya lōnge.

2 (ndi ce lōnge e ta e liisabe na biso, na di eni, na di teme mbuŋ di laŋgwa na binyo ce lōnge la bwindia nyi tano na Tite, na i di biisabe na biso:)

3 Di na biso di ta di eni na di siŋgani, biso di laŋgwo na binyo, na binyo o ma be banoŋgedi na biso: nambadi beuŋgedi basu be na Tite, na Muna au Jezu Kraisi.

4 Ndi mano mambu di tili na binyo, na monyeŋge masu mo ma lundi.

5 Ndi cini ce miaŋgo m na di siŋgi na mo, na di laŋgwa na binyo: na Loba ndi de mwaie, na na mo muititi mu tii tom.

6 Ye te na biso di kwalana, di be banoŋgedi na mo, ndi di daŋgwa o muititi, di e ndi lobaŋgo, di si boli n.bei:

7 Ye te na di daṅgoo o mwaie, ka na mo pe a e o mwaie, di bene benoṅgedi na mo wo na nune; na maiya ma Jezu Muna au a saṅgise biso onyulo miubi mese.

8 Ye te na di ona, di si bene bubi, di mawondo bisomene, mbadi di titi na biso.

9 Ye te na di puseli bubi basu, a e ndi mbadi na betemedi ba sii o tombise bubi basu, na saṅgise biso o nyulo mbindu nyese.

10 Ye te na di ona, na biso di si boli bubi, di timbise mo nya lobaṅgo, ndi eyala au e titi na biso.

BEPASI, II.

A BANA bam basadi, mano mambu na tiledi na binyo, na o si bola bubi tom. Motu a boli te bubi, di bene motopperi o boso ba Tite, Jezu Kraisi nya hosaṅgi.

2 Ndi a e ndi mowaledi ma miubi masu; se to na miubi masu mene; ndi na wasi nyese pe.

3 Ndi na dini biso di bene dibie, na di biino mo, ye te na di neṅge mbenda au.

4 Nu nyi a kwali na, Mba na bia mo, ndi a si neṅgino mbenda au, a e ndi nya lobaṅgo, mbadi e titi na mo.

5 Ndi nu nyi a neṅge eyala au, nambadi ndolo a Loba e borisabe na mo: o nyulo nika, biso di bii na di be na mo.

6 Nu nyi a kwali na, a ja o tetin au, e aṅgame-di na mo a daṅwa ka mo pe a madaṅgwano.

7 A bonati, na si tili eanedi e penya na binyo, ndi eanedi edun, ye na o aledi o nyulo beboteri. Mbenda edun ye ndi eyala mene na binyo o ta o siṅga o nyulo beboteri.

8 Ndi pe eanedi e penya na tiledi na binyo, dini

e mbadi na mo na binyo; ebanja muititi mo ma tomba, ndi mwaie nyi e mbadi inu lea momene.

9 Nu nyi a kwalina na e mwaie, ndi a asiŋge muna a saŋgo, a e muititi na te na o eŋge.

10 Nu nyi tondi muna a sango au a ja o nyulo mwaie, ndi to dibau di titi na mo.

11 Na nu nyi a asiŋge muna a saŋgo au a ja o muititi, a madaŋgwa o muititi, a si bii to uma a maalano, ebanja mu muititi mu dimse miso mau.

12 Na tiledi binyo a bautu basadi ebanja miubi manyo ma tombisabe o nyulo dina dau.

13 Na tiledi binyo basaŋgo, ebanja o ta o bia mo na te na beboteri. Na tiledi binyo A mipesa ma batu, ebanja binyo o komedi nya bubi. Na tiledi binyo, bana basadi, ebanja binyo o bii Tite.

14 Na ta na tila na binyo, basaŋgo, ebanja binyo o bia mo nyi e na te na beboteri. Na ta na tili na binyo A mipesa, ebanja binyo o embam; na eyala a Loba e jaino na binyo, ndi binyo o ta o komedi nya bubi.

15 O si tondi wasi, to be ndi mambu ma e tetin a wasi, Ye te na motu a tondi wasi, ndolo a Saŋgo e titi na mo.

16 Ebanja mese ma me o wasi, bepuledi ba beyubo, bepuledi ba miso, na kumba ya loŋge, be si ta o nyulo Tite, ndi o nyulo wasi,

17 Ndi wasi e matomba one, na bepuledi bau: Na nu nyi a boli genia da Loba, a ja mba na mba.

18 A bana basadi, dini di e isukan a iponda; ka binyo o ta o siŋga na nya-bangi-krais, a maala po, ndi tatanu ba e gita ba baŋgi-krais; o nyulo na biso di bii e be ndi isukan a iponda.

19 Babo be asuwe na biso, ndi ba si ta ya biso: ye te na ba ta na biso ko ba maja na biso;

ndi ba asunwe na biso, na ndi ba mabiisabe na bese ba titi ya biso.

20 Ndi binyo o bene joki o nyulo Nya Bosaŋgi, ndi binyo o bii mambu mese.

21 Na si tila na binyo, ebanja binyo o si biino mbadi, ndi ebanja o bii mo, ndi ebanja dibaŋgo di si be na mbadi.

22 ? Nja nyi e nya lobaŋgo, ko nu nyi diŋgi-penda na Jezu a e ndi Kraiŋ, a e ndi nyibaŋgi kraŋ, nu nyi diŋgi-penda na Tite na Muna.

23 To nja nyi diŋgi-penda Muna, nu a si bene Tite: nu nyi paseli muna a bene pe Tite.

24 Na ndi esedi di diena binyo o ta o siŋga na te na beboteri di ja na binyo. Ye te na di o siŋgani na te na beboteri di ja na binyo, binyo o matiaŋgabe na Muna na Tite.

25 Dini de ndi dikaki de na mo a ta a kakane biso, loŋge la bwindia mene.

26 Mano mambu na tilino binyo o nyulo babo ba bawondo binyo.

27 Ndi beokedi be na binyo o ta o kusa na mo, be ja na binyo, ndi o si pulise pe na motu a leele binyo; ndi ka na beokedi bau be leelino binyo o nyulo mambu mese, na ba be ndi mbadi, be titi dibaŋgo, ndi ka na a ta a lea binyo, o ja na mo.

28 Ndi tatanu a bana basadi, o ja na mo; na ni iponda a biisabe, biso di mabene malakako, se to bosolo o bosobau o bepodi bau.

29 Ye te na binyo o bii na mo a e bosaŋgi, o bii pe na bese ba be bosaŋgi ba yabe na mo.

BEPASI, III.

OMBWA, njika nya ndolo Tite a boli biso na biso di mabelebe bana ba Loba: o nyulo dini, wasi ba si bia biso, ebanja ba si biino mo.

2 A baidolo, tatanu biso di be ndi bana ba Loba, ndi e si biisabe njika nya di maala be: ndi biso di bii na ni iponda di biisabe, biso di mabe ka mo, ebanja di maene mo ka na a eno.

3 Ndi motu nyese nyi bene dini dipita na mo, a sangise momene, ka na mo a e ndi bosaŋgi,

4 Motu nyese nyi bolino bubu, a buleli mbenda; ebanja bubu de ndi bebuledi ba mbenda.

5 Ndi binyo o bii na mo a ta a biisabe, na a manongo one miubi masu; na mo bubu bu titi otin tom.

6 Motu nyese nyi dube na mo, a si boli bubu; to nja a bolino bubu a si ta a ene mo, to a bia mo.

7 A bana basadi, o si sedi to mo wo a wondo binyo; nu nyi bolino bosaŋgi a e ndi bosaŋgi, ka na mo a e ndi bosaŋgi.

8 Nu nyi a bolino bubu a e ndi ya devoli; ebanja Devoli a bolino bubu na te na beboteri. O nyulo au Muna a Loba a biisabe, na a maweke nyamse bebolu ba Devoli.

9 To nja a yabe na Loba a si bolino bubu; ebanja mbolako au e jaino na mo: ndi a si boli bubu, ebanja a yabe na Loba.

10 Na dini, bana ba Loba ba biisabe, na bana ba Devoli; to nja a si bolino bosaŋgi a titi na Loba, to mo nyi a si tondi muna saŋgo au.

11 Ebanja miango na binyo o siŋga o nyulo beboteri de ndi na di matondi mo wo na nune.

12 Se to ka Kain nu nyi ta ya nya-bubu, na a boo muna saŋgo au. Ndi njika dambu a boono mo e. Ebanja bebolu bau mene be ta ndi bubu, na bebolu ba muna saŋgo au be ndi bosaŋgi.

13 A bonati, o si uba ye te na wasi e asiŋge binyo.

14 Bisu di bii na di matomba one o kwidi na te

na lōnge, ebanja di tōndi bona saṅgo; nu nyi si tōndi muna saṅgo a jai ndi o kwidi.

15 Nu nyi a asiṅgi muna saṅgo au a e ndi motu a bwane; ndi binyo o bii na to motu a bwane to mo wo, lōnge la bwindia di si ja na mo.

16 O nyulo dini ndi biso di ene ndolo a Loba, na a neṅge lōnge lau o wasi o nyulo asu: ndi di aṅgamedi na biso di neṅge lōnge lasu wasi o nyulo bona tite.

17 To nja a bene bima ba munu mundi, a enino muna saṅgo au na bepuledi, ndi a kwese bwam bau ba ndedi diṅgise mo, neni ndolo a Loba e jano na mo e.

18 A bana bam basadi, o si sedi biso di tōndi na eyala mene, ndi na bebolu na mbadi.

19 O nyulo nika biso di biino na di e ndi ba mbadi, na di malokomedi milema masu o bosobau.

20 Ebanja milema masu mi kwese te biso, Loba, lo e ndi bondene buki milema masu, a biino mambu mese.

21 A bandolo ye te na milema masu mi si kwese biso, di bene malakako na Loba.

22 Na to njika dambu di baise di mokusa na mo, ebanja di neṅge mbenda au, na di bola mano mambu mena ma doli o miso mau.

23 Dini de ndi eanedi au na di madube dina da Muna au Jezu Krais, na ja tōndone wo mo na nune, ka na a boli biso beanedi.

24 Nu nyi neṅge beanedi bau a jaino na mo, na Loba pe na mo. O nyulo nika di bii na mo a ja na biso o nyulo Mudii muena a boli biso.

BEPASI, IV.

A BANDOLO, o si dube midii mese, ndi o keke

midii, ngo na me wu ndi na Loba: ebanja gita la batopperi ba lobaŋgo ba madaŋgwa o wasi.

2 O nyulo dini binyo o mabii Mudii ma Loba: Midii mese mi laŋgwedino na Jezu Krai a ta a poi o beyubo, mue ndi ya Loba.

3 Na midii mese mi si laŋgwedino na Jezu Krai a ta a poi o beyubo, mi titi na Loba. Dini de ndi mu mudii mueno o siŋgani na e maala po: ndi tatana e e ndi o wasi.

4 Binyo bana basadi o e ya Loba, ndi o ta o komedi, ebanja nu nyi e na binyo a buki nu nyi e o wasi.

5 Babo ba be o nyulo wasi: na ndi ba toppino nyulo wasi, na bawasi ba siŋgani babo.

6 Bisu di be o nyulo Loba; nu nyi biino Loba a siŋgani bisu, nu nyi titi na Loba a si siŋgani bisu. O nyulo dini ndi di biino mudii ma mbadi na mudii ma bubu.

7 A bandolo, esedi bisu di tondi mo wo na nune; ebanja ndolo die ya Loba, na motu nyese nyi tondi a yabe na Loba, a bia pe Loba.

8 Nu nyi si tondo, a si biino Loba; ebanja Loba le ndi ndolo.

9 Na dini ndolo a Loba e biisabe o nyulo asu, na Loba lo lomi mpoma mau ma Muna o wasi, na na bisu o nyulo au di mabe mowenya.

10 Otin ndi ndolo nyi eno, si to na bisu di tondi Loba, mo ndi a sele tondi bisu, ndi a lomi Muna au, mowaledi a miubi masu.

11 A bandolo, ye te na Loba a tondi bisu nika, e aŋgamedi na bisu di tondone mo wo na nune.

12 To motu a si ta a ene Loba to njika iponda: ye te na bisu di tondone, Loba a jai o tetin asu, ndi ndolo au e lunda o tetin asu.

13 O nyulo dini di bii na bisu di jai na mo, na

mo pe o tetiu asu, ebanja a boli biso Mudii mau.

14 Ndi di ta di ene, na di laŋwa, na Tite a lomi Muna, moŋgiseri a wasi.

15 Nu nyi puseli na Jezu a e ndi Muna a Loba, Loba di jai na mo, mo pe a jai na Loba.

16 Ndi biso di ta di bia, na di dube ndolo nyie na Loba a bene o nyulo biso. Loba loe ndi ndolo, nu nyi jai na ndolo a jai pe na Loba, na Loba pe na mo.

17 Otin ndi ndolo di borisabe na biso, na biso di bene malakako o bunya ba moka: ebanja ka na mo a eno, nika pe biso di be o munu mudi.

18 Bŋgo bo titi na ndolo, e, ndolo nyi bori e pumba bŋgo one; ebanja bŋgo bu bene beta-kedi. Nu nyi a boo bŋgo a si borisabe na ndolo.

19 Biso di tondi mo, ebanja mo ndi a sele tondi biso.

20 Ye te na motu a kwali na, Na tondi Loba, ndi a asiŋge muna saŋgo au, a e ndi motu dibaŋgo: nu nyi si tondi muna saŋgo mue na a enino, neni so a matondo Loba, nu nyiena a si eni.

21 Dini jongedi di bene o nyulo au. Na nu nyi tondi Loba, a tondi pe muna saŋgo au.

BEPASI, V.

Motu nyese nyi dube na Jezu a e ndi Krai, a yabe na Loba: na motu nyese nyi tondi mo nyi yaino, a tondi pe nu nyi yabe na mo.

2 O nyulo dini ndi di biino na di tondi bana ba Loba, ni iponda di tondi Loba, na neŋgeli beandedi bau.

3 Ebanja dini de ndi ndolo a Loba na na biso di neŋge mbenda au; na. beandedi bau be titi ndutu.

4 To njika motu a yabe na Loba, a komedi wasi;

ndi dini de ñgiñnya nyi komedino wasi, jemiasu mene.

5 Njika mo nyi komedino wasi e, ko nu nyi dube na Jezu a e ndi Muna a Loba e.

6 Nunu ndi nu nyi poi o nyulo madiba na maiya, Jezu Kraisi: se to na madiba mene, ndi o nyulo madiba na maiya. Ndi Mudii mu e mu nyi boli mbuñ, ebanja Mudii mu e mbadi.

7 Ebanja ba be ndi babalu ba teme mbuñ,

8 Mudii, na madiba, na maiya: bano balalu ba dolisane na mo wo.

9 Ye te na di kusi te mbuñ a batu, mbuñ a Loba e buki: dini ndi die mbuñ a Loba na mo a ta a laingabe o nyulo Muna au.

10 Nu nyi a dube Muna Loba, a bene mbuñ na mo momene: nu nyi si dube Loba, a timbise mo nya-lobango: ebanja a si dube mbuñ Loba a boli o nyulo Muna au.

11 Na dini de ndi mbuñ, na Loba a boli na biso lōnge la bwindia, ndi dini ge ndi na Muna au.

12 Nu nyi bene Muna, a bene lōnge; nu nyi si bene Muna a Loba, a si bene lōnge.

13 Mano mambu na tili na binyo nyi dube o dina da Muna a Loba; na binyo o mabia na o bene lōnge la bwindia, na o matiangami dube o dina da Muna a Loba.

14 Dini de ndi malakako mena di bene na mo, na ye te na di baise to njika dambu ponda gemia dau, a siñgani biso.

15 Ye te na di bia na a siñgani biso na to njika dambu di baise, di bia pe na di bene di dambu na di pulise o nyulo au.

16 Ye te na motu a ene muna a sañgo au a boli bubi nyi si be na kvidi, a mendi baise, ndi a mabola mo lōnge, o nyulo babo ba boli bubi se

to na te na kwidi. Bubi bue na te na kwidi: na si kwala na a makane o nyulo au.

17 Bese be titi bosangi be ndi bubi; bubi bu e bi si te na kwidi.

18 Biso di bia na motu nyese a yabe na Loba, a si boli bubi: na nyi yaino na Loba a nenge momene, ndi nya bubi a si tappi mo.

19 Biso di bia na di be na Loba, na wasi nyese ba nanga o dia da nya bubi.

20 Biso di bia na Muna a Loba a poi, ndi a boli biso dibie, na di mbia mo nvi e mbadi; n li biso di eno na mo nvi e mbadi. o Muna a Jezu Krais. Dini de ndi Loba la mbadi, na longe la bwindia.

21 A bana basadi nenge binyomene itum na losue. Amen.

KALATI YA JON, II.

MODUN, o nyango mopossedi na bana bau, nu na boo ndolo na mbadi; ndi se to mbamene, ndi na baa bese ba bia mbadi;

2 O nyulo mbadi ni jai o tetin asu, ndi e mabe na biso mba na mba.

3 Ndolo de na binyo, ndedi pe na mosango o nyulo Loba Tite, na Sango Jezu Krais. Muna a Tite, o mbadi na ndolo.

4 Na ta na bwa moyenge bwambi na na soino bana bongo ba dangwano na mbadi, ka na biso di kusino mbenda o nyulo Tite.

5 Ndi tatanu, na sosumedi ua, A nyango, se to na ka na tila na ua mbenda e penya, ndi di na di ta di kusi o nyulo beboteri, na na biso di mangondo mo wo na nune.

6 Dini de ndi ndlo na biso di daŋgwa ponda mbenda au. Dini ndi de beenedi, beua binyo o ta o o siŋga na te na beboteri, nika mene ndi o madaŋgwano.

7 Eban a bawondedi bagita ba iŋgedino o wasi: babo ba si enedi toppo na Jeza Kraisa ta a poi o beyubo. Dini ndi de mowondedi, na nya diŋgise Kraisa.

8 Jon bwa na binyonere, na na binyo o si pambia mamo mambu na biso di bolino, ndi o kusi bowen be e lili.

9 Tonja nyi boli bubi, a si ja na beleedi ba Kraisa si bene Loba. Nu nyi a ja na beleedi a bene pe Tite, na Mana.

10 Ye te na mo wo a poi na binyo, nli a si wani bini beleedi, o si kusi mo o ndabo oŋgo, to o si iŋgeli mo bonam ba Loba.

11 Ebanja nu nyi a bolino mo bonam ba Loba, a eni monoŋgedi ma bebolu bau ba bubi.

12 Na pula tila mambu gita, ndi na si matila na dipapa na diwili: ndi na lakise na maala po na binyo na toppo o boso na boso, na na monyeŋge masu mu ma lunda.

13 Bana ba ari oŋgo, mopossedi, ba soma ua. Amen.

KALATI YA JON, III.

MODUN o Gai, nya ndlo, nu na boondlo o mbadi.

2 A nya ndlo, na pula na o nyulo mambu mese o matondone, na o mabe bwam, nika na mudii moŋgo mu tondone.

3 Ebanja na boo monyeŋge bwambi ni iponda

bona tite ba poi ba boli mbuñ o nyulo mbadi oñgo, ka na yieua o dañgwa na mbadi

4 Na si bene monyeñge ma buki bini, na si'nga na bana bam ba dañgwe na mbadi

5 A nya ndolo, o belino bebola a bwam to njika dambu mene o bolino na boua tite, na beu ba batu:

6 Babo ba ta ba boli mbuñ bi ndolo oñgo o b so ba mwemba: babo ye te na o o'igwane na ilondo labu o mabola bwan:

7 Ebanja o nyulo dina da Jezu ba aluao o mudi na madi ba si a'ogina to da ab i da Basibii.

8 Bwam na biso o aia bano, na na biso di mube baongwanedi ba mbadi.

9 Na tiledi dambu na mve nba nli Diotrefe nu nyi a bwa ndolo o be boso o tetin abu, a si kusi biso.

10 Na ndi ye te na poi, na ma'ogeli bebolu bau bena a boli; bekwaledi bau di'gise biso na beyala ba bubi. ndi a si d'ogisani na dini mene, a si kusi boua tite, ndi a ba'ngani babo ba puli kusi, a pa'nga babo o nyulo mwemba.

11 A band'olo o si bape dambu da bubi, nli bwam. Nu nyi bolino bwam a wa na Loba: nu nyi boli bubi a si ta a ene Loba.

12 Demetrio, a bene dina da bwam na baa bese, na o nyulo mbadi pe mene: e. biso pe le ndi mbuñ: ndi o bii na mbuñ asu ye ndi mbadi

13 Na ta na bene gita la mainbu o tila na ua, ndi na si ma tili na ua na diwindi na esau.

14 Ndi na lakise na tatanu na maene ua, na biso di matoppo boso na boso. Mosango ma be na ua. Makom masu ma soma ua, O soma makom moñgo na mina mabu.

KALATI YA JUDE.

JUDE moutu a Jezu Krai, muna saigo a James; o babo ba bwabe ndolo na Loba, Fite, na neengebe o Jezu Krai.

2 Ndedi be na binyo, mosaigo na ndolo be tondone.

3 A bandolo, ni iponda na boli molema mese o tila na binyo o nyulo jingise mene, e dodi na mba o tila na binyo na leele di na o maanana na nginnya o nyulo jemia di ta di bolabe na basangedi.

4 Ebanja duingo da batu ba ta ba iugea na isuka, babo ba biisabe mpoma na tilabe na bini bekwesdi; ba titi bwam ba Loba, ba timbise ndolo a Loba lasu mbindu, ba bangani Saigo Loba mene, na Saigo asu Jezu Krai.

5 Ndi na pula wana binyo jongedi, to na o bii mambu mese neni na Saigo a suingwedi batu o nyulo eyundi ya Egipt, ndi o iponda mbusa a nyamse babo ba si dube.

6 Ndi anjeli pe. babo ba si aledi begedi babu ba boso, ndi ba dia mboa abu. a neengebe babo o ngokobi a bwindia, wasi muititi na te na bekaisedi ba bunya bondene.

7 Neni na sodom na Gomorra, na mindi pe mi ta bebe, nika nya ba bolino babomene na mosungi ma ngonderi, na bepuledi beyubo ba bubu, bano ba jisabe ka jembani, ba aledi madinga wasi a wea ya bwindia.

8 Nikamene ndi bano ba nanga ndoti, ba welino mbindu na beyubo na babu, ba mia ba dibobi, ba kwali diingise bandene.

9 Ndi Mikal anjeli a boso, ni iponda a anana na Devoli o nyulo mbinba a Moses, a si wele wana diingise mo bakele ba dipama, ndi a onna, Saingo a domia ua.

10 Ndi bano batu, ba toppo bubi o nyulo mano mambu mena ba si biine; ndi mano mambu ba sohtani ka nyana a eidi na mano ba nyamse babomene.

11 Eboma na babo! Ebanja ba ta ba ala o ngia a Kain, ba nya miila ba bupe bewusedi ba Balaam o nyulo moseñ, ba nyamsabe o bebupedi ba Korah.

12 Bano be ndi madali o beipedi banyo ba ndolo, ba dano na binyo, ba ulise bamene e si be bonggo: ba be ndi diwindi-windi ba titi madiba, ba alane o nyulo nggo; ba be ndi mieli, bepuma babu be anji bi si bene bepuma, ba widi ngeri ba, ba tumabe o nyulo miaŋga:

13 Ba be ndi betoisedi ba bemune ba munja, ba pudi bosoli babu; ba be ndi ngiŋgiti ni yeŋgea, na babo muititi ma bwambi mu neŋgebe mba na mba.

14 E. Hhanok pe motu samba na Adam, a laŋgwedi o nyulo bano; a kwali ua, Ombwa, Saingo a poino na dum da lokuli la basaŋgedi bau,

15 O bola bekaisedi o moi a bese, na o lea bese ba si bene bowan ba Loba o tetin abu o nyulo bebolu babo bese ba bubi ba bolino, na bekwaledi bese ba bwambi be na babubi ba si bene bowan ba Loba, bese ba ta ba toppo diingise mo.

16 Bano ba be ndi ba minyuyungu, ba si dolisane, ba dangwa ponda bepuledi babu ba bubi: midumba mabu mi toppino belundedi bandene, ba aledi bepossedi ba batu o nyulo moseñ.

17 Ndi a bandolo o ongeli beyala be ta be

kwalabe o iponda bosu na bamololoma ma Saigo asu Jezu Krai;

18 Neni ba laingwedino binyo, na ba ba maokwe ba maala be o iponda mbusa, daingwino ponda bepuledi babu ba mbindu.

19 Bano be ndi ba ba abi babomene, nya beyabo, ba si bene mudii.

20 Ndi a bandolo, binyo o laingino binyomene na jemia danyo da bosangi kanino na Mudii Mosangi,

21 O nenge binyomene o ndolo a Loba, ombwino na ndedi a Saigo asu Jezu Krai, na te na lone la bwindia.

22 O nyulo duigo o kwese, na bapepe o alia ngebe; o si lainga bese ka po.

23 Ndi duigo o angise na bango, sumwino babo o nyulo wea: o asingino mboti mene nyi bene mitou ma beyubo.

24 Ndi na mo nyi wele nenge binyo na bekwidi na bola binyo e titi njom o bosu ba beombwedi ba isanga lau na monyenge mondene.

25 O Loba lo wo momene Moongiseri asu o nyulo Jezu Krai Saigo asu, bosangi bo be na boudene, ngimya na ngum, o bosu beponda, na tatanu, na o mba na mba. Amen.

KALATI YA BEBIISEDI.

EPASI. I.

BEBIISEDI ba Jezu Krais, mena Loba a boli mo, o leele bau bau, ma mambu maala be tatanu; na mo a lomi, a leile o nyulo anjeli au o moutu au, Jon.

2 Nu nyi a boli mbua ya eyala ya Loba, na mbua a Jezu Krais, na to njika dambu a euino.

3 Bonam na nu nyi langi, na ba ba singani beyala ba bini bebiisedi, na nengeli mambu mene ma tilabe otin: ebanja iponda nyie bebe.

4 Jou o miemba samba mie o Asia; ndolo na binyo na mosango, o nyulo mo nyi ta, nu nyi e, na nu nyi maala po; na Midii samba mie o bosu ba konda au;

5 Na o nyulo Jezu Krais, mbua a mbadi, Nya-bosu nyi yabe o nyulo kwidi, na moanedi ma kine ya wasi. Na mo nyi tondi biso, na jowa biso o nyulo miubi masu o nyulo maiya mau,

6 Na a weka ekumbu, na prisi o Loba na Tite, na mo ndi isangi na dibobe di be mba na mba. Amen.

7 Ombwa, a poi na diwindi-windi, ndi miso mese ma maala emi mo; na babo ba ta ba potise mo; na mibia mese nae o wasi ba maeya o nyulo au. E, bue nika; Amen.

8 Sango Loba a kwali na, Mba na e Alfa na Omega, bebairi na isu, nu nyi e, na a ta, na nyi maala po, Nya-ngum.

9 Mba Jon, muna sango anyo, mwemba manyo ma ndatu, na ekumbu na betatteri ba Jezu Krais, na ta o eyundi e belabe Patmos, o nyulo eyala ya Loba, na mbua ya Jezu Krais.

10 Na ta o nyulo Mudii o bunya ba Saṅgo; na siṅgi o mbusa am doi dindene, biana moseba.

11 Mo na, Mba na e Alfa na Omega, nyu sele na nyu sukan: Nika ndi o enino, o tila o kalati, na lomi mo o nyulo miemba samba mie o Asia, o Efesus, o Simurna, o Pergamo, o Tuatira, o Sardi, o Filadelfia, na o Laodisea.

12 Na mba na atoeli o jene doi di makwalani mba. Na ni iponda na atoeli, na ene beturukan ba bebuṅgo samba ba gold;

13 Na o tetin a beturukan ba bebuṅgo samba, mowo biana Mun'a motu, botisabe na mboti o wasi a mataṅga, tiṅgabe o edue au na ṅgodi a gold.

14 Molopo mau na nyo au esaṅga ka nyo a molongi, ka sino; miso mau ka na misonji ma wea;

15 Mwendi mau biana misomba ma bwam, ka na me nyamwa o dio; doi dau biana etoto ya madiba ma gita.

16 Ndi a beni o dia dau da momi ṅgiṅgiti samba; o nyulo modumbu mau po e sombisele mioso miba: beombwedi bau biana we e mapanye na ṅgiṅnya yau.

17 Na ni iponda na enino mo, na ko o miendi mau ka kwidi: na mo a neṅgeli dia dau da momi o nyulo am, a ona mba na; O si bwa buṅgo; mba ndi na e nyusele na nyu sukan;

18 Nu nyi e mowenya, nyi ta a wo, ombwa na eno mba na mba, amen; na aledi lodubwan la kwidi na mudi ma kwidi.

19 Na ndi tila mambu mena o ta o eni, na njika mano mambu ma biana, na mambu ma maala po o mbusa.

20 Besuka ba ṅgiṅgiti samba, yena o ene o dia dam da momi, na betutukan ba bebuṅgo samba ba gold. Ngiṅgiti samba ye ndi anjeli ya miemba

samba : na beturukan ba bebuṅgo samba bena o eni, bē ndi iniemba samba.

BEPASI, II.

NA anjeli a mwemba ma Efesus o tila; Nu nyi a aledi na kañ ṅiṅgiti samba, o dia dau da momi, nu nyi a dangwa tetin a beturukan ba bebuṅgo ba gold samba, mano mambu a kwalino;

2 Na bia bebolu boṅgo, na ndutu, na betatteri, na neni o si welino jalia babo baē bubi; ndi o ta o keka babo ba kwala na babomene baē ndi bamololoma, ndi ba titi nika, o soi babo baē ndi ba lobaṅgo;

3 O ta o alia, o bene betattedi, ndi o nyulo dina dam o ta o bola bebolu, ndi o si ta o olo.

4 To o na na bene ṅgusu a mambu diṅgise au, o jesedi ndolo oṅgo a boso.

5 Na ndi oṅgeli uma o ta o kō, o atoeli, o boli bebolu ba boso; e sibē nika, na mapoi na ua mola, na sumwa eturukan ongo ya bebuṅgo o begedi bau, ye te na o si atoeli.

6 Ndi dini o bene, o asinge bebolu ba bona Nikolaita, bena mba na asinge.

7 Nu nyi bene itoi, esedi mo a siṅga na Mudii a kwalanino na iniemba: Na mo nyi a komedino, na emedi bola mo o da ya bweli ba lōṅge mu e o tetin a Paradise a Loba.

8 Na o anjeli a mwemba ma Simurna, o tila; Mo nya boso, na nyu sukan, nu nyi ta a wō, na a bē pe, mano mambu a kwalino;

9 Na bia bebolu boṅgo, na ndutu, na itui; ndi o kwidi mbwan, na bii dipama la babo ba kwalina baē ndi Baju, ndi ba titi, ba bē ndi mwemba ma Satan.

10 O si bwa boṅgo to mano mambu o nyulo na

o matakisabe: ombwa, devoli a emedi pumba dũngo da binyo a ndabo a beboa, na o makekabe; ndi o mabene ndutu dum da minya. O teme mbadi na te na kwidi, ndi na emedi bola binyo ekoto ya lõnge.

11 Nu nyi bene itoi, esedi mo a siinga di Mudii a kwalanino na miemba. Nu nyi a komedino, a si maensabe sisi o nyulo kwidi a mbusa.

12 Na anjeli a mwemba ma Pergamo o tila. Nu nyi bene pona mioso miba. a kwalino;

13 Na bia bebolu boũgo, na uma o jano, umamene satan a bene begedi bau: ndi o aledi dina dam na kaũ, ndi o si ta o baũgani jemia dam, o minya Antipas mbuũ am, nya mbadi am, nu nyi a bwabe o tetin anyo, uma satan a jano.

14 To o na na bene ngus'a mambu diingise binyo; ebanja o bene babo ba aledi beleedi ba Balaani, nu nyi leele Balak o pumba dibau o boso ba bana ba Israel, o dedi mambu ma bolabe na losaigo, na o wite mosũgi.

15 Ndi o bene pe babo ba aledi beleedi ba bona Nikolaita, di dambu na asiĩge.

16 O atoeli; e si be nika na poi o moi anyo mola; ndi na emedi anana diingise babo na po ya modumbu mam.

17 Nu nyi a bene itoi, esedi mo a siinga di Mudii a kwalanino na miemba. Na mo nyi komedino, na emedi bola mo o da ya manna ma utami, na bola pe mo idali da saĩga, na o tetin a idali dina da penya di tilabe, dena to motu a si bii ko nu nyi kusi mo.

18 Na o anjeli a mwemba ma Tuatira o tila; Muna a Loba, Nu nyi bene miso biana misonji ma wea, na miendi mau ka misomba ma bwam; a kwalino mano mambu.

19 Na bii bebolu boŋgo, na ndolo, na bealedi, na jemia, na betatteri, na bebolu boŋgo ba sukan be buki bebolu ba boso.

20 To o na na bene ŋgusu a mambu diŋgise ua, na o jesedi nu mutu Jezabel, nyi a belino mome-ne motopperi a mudii, ndi a leele ndi a wondo bantuu bam o wite mosungi, na o da mambu ma bwabe o nyulo losaŋgo.

21 Ndi na bola mo iponda ya jatocli o nyulo mosungi mau, ndi a si atoeli tom.

22 Ombwa na emedi pumba mo o moi a inoŋgo, na ba ba witi mosungi na mo, na mapumba babo o ndutu ndene, ko na ba si atoeli o nyulo bebola babu :

23 Na emedi bwa bana bau na kwidi : na miemba mese ba mabia na mba na e nu nyi wasa milema na midii : ndi na emedi bola na binyo bese ponda na bebolu banyo.

24 Na binyo ndi na kwalanino, na ba ba diabe o Tuatira, mo na mo nyi si bene biini beleedi, ndi nyi si biino njiba la satan ka na ba kwalino : na si emedi neŋge o moi anyo ndutu epepe :

25 Ndi di binyo o benino, o alia na kaŋ na te na po.

26 Nu nyi komedi na neŋgeli bebolu bam na te na isu, na mo na emedi bola ŋgiŋnya o moi a matumba ;

27 Ndi a maania babo na itumbu ya eyee : ka na bewa ba mopoŋgedi be mabnabe bepasi ; nika-mene ndi na noŋgino o nyulo Tite am.

28 Na emedi bola mo ŋgiŋgiti a ediba.

29 Nu nyi bene itoi, esedi mo a singa di Mudii a kwalanino na miemba.

BEPASI, III.

NA anjeli a mwemba ma Sardi, o tila; Nu nyi bene Mudii ma Loba samba, na ngiingiti samba, a kwalino mano mambu: Na bia bebolu boŋgo, na o benino dina na o e, ndi o widi.

2 O tatta bwam bwam, o embise mambu ma dia, mano ma puli wo: ebanja na si dii bebolu boŋgo bi teme na sii o boso ba Loba.

3 Na ndi oŋgeli neni o ta o kusa na siŋga, ndi o alia na kaŋ, na atoeli. Ye te na o si matatta na emedi poi na binyo ka na moibedi, ndi o si mata to iponda na mapo o moi anyo.

4 To o na binyo o bene ngusu a mina o Sardi mene, ba ba si welino mbindu mboti abu; babo ba madaŋwa na mba o isaŋga: ebanja ba duŋgamene.

5 Nu nyi komedino, a mabotisabe na mboti nyi saŋgi: na si emedi sunwa dina dau o nyulo kalati a lōnge, ndi na malaŋwa dina dau o boso ba Saŋgo am, na o boso ba anjeli au.

6 Nu nyi bene itoi, esedi mo a siŋga di Mudii a kwalanino na miemba.

7 Na anjeli a mwemba ma Filadelfia o tila: Nu nyi e bosaŋgi, nyi e mbadi, nu nyi bene idubwan ya David, nu yi mateli na to mo wo a si makuke; nyi makwese ndi to mo wo a si wele teli, mo a kwalino mano mambu.

8 Na bia bebolu boŋgo: Ombwa na tese o boso boŋgo jombe nyi telami, ndi to mo wo a si wele kuke mo: ebanja o benino ngiinya isun, ndi o ta o aledi eyala am, o si ta o baŋga dina dam.

9 Ombwa na mabola ya babo ba be ndi mwemba ma satan ba ba kwali na ba e ndi Baju, ndi ba titi, ndi la toppi lobanjo; ombwa, na emedi duta babo ba poi na nunge maboŋgo mabu wasi

o boso ba mataŋga moŋgo, na ba mabia n̄e ta na t̄ondi binyo.

10 Ebanja o ta o aledi eyala ya betatteri bam, na emedi neŋge binyo o nyulo iponda ya bekeke-di, be mapoi o moi a wasi nyese o keka babo ba ja o wasi.

11 Ombwa, na mapo mola: o alia na kaŋ di o beŋino, na to mo wo a si noŋgo ekoto oŋgo.

12 Nu nyi komedino, na matimbise mo ebuŋgo o ndabo a Loba lam, ndi a si mabusa tom: na emedi tila o moi au dina da Loba lam, na dina da mudi ma Loba lam, Jerusalem a penya, ni wu na te na moi o nyulo Loba lam: na dina dam da penya.

13 Nu nyi bene itoi, esedi mo a siŋga di Mudii a kwalanino na miemba.

14 Na anjeli a mwemba ma Laodisea, o tila: Nu nyi e ndi Amen, Mbuŋ a mbadi na jemia, Mobairi ma bewekedi ba Loba, a kwalino mano mambu.

15 Na bia bebolu boŋgo, na o si be ndi lokomedi to t̄o ewea: na pula na o be lokomedi to t̄o ewea:

16 Na ndi ebanja o e ndi isuku na isuku, ndi se to lokomedi to t̄o ewea, na malo a ua o nyulo modumbu mam.

17 Ebanja o kwali na, Mba na e ndi mbwaŋ, bina bam be t̄ondisebe, na si pula to dambu; ndi o si biino na o e ndi nyabubi na nya ndutu, na etui, na ndima na mosamba.

18 Na leele ua o anda na mba gold kekabe na wea, na o mabe ndi mbwaŋ; na mboti a isaŋga na o mabotisabe, na bosolo ba mosamba moŋgo e si maenabe; o okise miso moŋgo na joki ya miso, na o maene.

19 Gita de na ua tondi, na domia babo na dipa, o alia molema ma to, ua o jatoeli.

20 Ombwa na teme o jombe, na umba; ye te na mo wo a siigani doi dam na tele jombe, na emedi poi na mo, na mada na mo, mo pe na mba.

21 Na mo nyi komedino, na mabola mo o ja na mba o konda am, biana mba pe ua komedino, na ja asi na Saigo am o konda au.

22 Nu nyi bene itoi, esedi mo a siiga di Mudii a kwalanino na miemba.

BEPASI, IV.

O MBUSA mano mambu na eni, ndi ombwa, jombe di telami o moi: na doi da boso dena na siigi, biana moseba di kwalani mba, na; Ya unu, na emedi lea ua mambu mena maala be o iponda mbusa.

2 Na dibokimene na ta ndi o Mudii: na ombwa, konda e tesebe o moi, na o moi a konda mo wo a jano:

3 Na mo nyi ja, a ta o beombwedi ka jasper, na idali la sardias; na pambu ya dikaki e diigeli konda, bowan bau ka na idali a simaragdo.

4 Na o mudi na mudi ma konda mwaba ma begedi na biig: na o moi a begedi na ene mwaba ma miduu na bang ba ja, botisebe na mboti nyi saigi; na o moi a milopo mabu ba bene bekoto ba gold.

5 Na o nyulo begedi bekon na ngadi-loba, na doi di busi: na beturukan ba wea samba be onya o boso ba konda, be n li Midii ma Loba samba:

6 Na o boso ba konda manja ma jene ka na kristal; ndi o tetin a konda, na o mudi na mudi ma konda, bewekedi be e beng lunda la miso o boso na o mbusa.

7 Na ewekedi ya boso, e e ndi ka ngila, na ewekedi e bupe e e ndi ka muna a nyaka, na ewekedi e lundise ilalu, a bene boso biana motu, na ewekedi e lundise bine e eudi ka njo-mbila nyi mapumwa.

8 Na bini bewekedi bine, mo wo na mo wo ba bene mapupalan motoba; o tetin na o mbusa ba lunda na miso: ndi ba si esedi to bunya to bulu, ba kwala, na,

Bosaŋgi bosaŋgi bosaŋgi, Yehova Loba ngum,
Nu nyi ta, nu nyi e, nu nyi maalo p₂.

9 Na ni iponda bini bewekedi ba mendi bola bosaŋgi, na edube, na masoma na mo nyi ja o moi a konda, nu nyi a e mba na mba,

10 Mwaba na midun na ming ba ko asi o boso ba nu nyi jai o moi a konda, ba owe mo nyi eno mba na mba, ba pumba wasi bekoto babu o boso ba konda, ba ona,

11 A Saŋgo, Ua o duŋgamene o kusa dosaŋgi,
na edube, na ngiŋnya:

Ebanja o ta o weka mambu mese,

Na o nyulo gemia loŋgo ma eno, ndi ma ta ma wekabe.

BEPASI, V.

NDI na ene kalati o dia da momi da nu nyi ja o moi a konda, e tilabe o tetin na o mbusa, battabe na bebattery samba.

2 Ndi na eni anjeli a ngiŋnya a laŋwa na doi dindene, na: ? Nja a duŋgamene tele kalati, na nja bebattery bau e.

3 Ndi to mo wo o moi, to o wasi, to na wasi a miaŋgadu, a si wele tele kalati, to o ombwa otin.

4 Ndi na eyi gita, ebanja to mo wo a si madiabe duŋgamene o tele kalati, to na ombwa otin.

5 Na mo wo ya midun a ona mba na: O si eya: ombwa, Ngila a mbia ma Juda, moaŋga ma David a komedi o teli kalati, na o unjo bebattery bau samba.

6 Ndi na ene, na ombwa, o tetin a konda na bewekedi be e bine, na o tetin a midun, Muna moloŋgi a teme biana a ta a bwabe, a bene toŋgo samba, na miso samba, ma e ndi Midii ma Loba samba me lomabe o wasi nyese.

7 Mo a poi a noŋgi kalati o nyulo dia da momi da nu nyi jai o moi a konda.

8 Na ni iponda a noŋgi kalati, bewekedi be e bine na mwaba ma midun na bine, ba ko asi o boso ba Muna a moloŋgi, bese na bese ba bene ndiŋga, na mionjo ma gold lunda na benumba, be be ndi besosumedi ba basaŋgedi.

9 Ndi ba loŋgo elongi ya penya, ba ona;

Ua o e ndi duŋgamene o noŋgo kalati,

Na teli bebattery bau,

Ebanja o ta o bwabe, ndi o anda biso na Loba,

O nyulo maiya moŋgo,

Di wu o mibia mese, na loyeme, na batu, na matunba;

10 O ta o weki babo ekumbn, na prisi o Loba lasu;

Na babo ba maania o moi a wasi.

11 Ndi na ombwa, na siŋga doi da anjeli gita o mudi na mudi ma konda na bewekedi be e, na midun: na bolaŋgi babu be ta lodun na lodun, lokuli na lokuli,

12 Ba ona na doi dindene, na;

Muna a moloŋgi nyi bwabe, a duŋgamene

Kusa ŋigiŋnya, na mbwan, na beaŋgwedi,

Na ŋigum, na edube, na bosan̄gi, na bonam.

13 Na bewekebe bese bae o moi, na o wasi, na

o wasi a miaṅgadu, na bese ba be o moi a munja,
na bese ba be otin, na siṅgino babo, ba ɔna :

Bonam, na edube, na bosaṅgi, na ṅgiinya,

Be na mo nyi ja o moi a konda,

Na o Muna moloṅgi mba na mba.

14 Na bewekedi be e bine ba ɔna, Amen. Na
mwaba ma midun na mine ba ko asi, ba owe mo
nyi e mba na mba.

BEPASI, VI.

NDI na ene ni iponda Muna a moloṅgi a teli
ebatteri po, na siṅga ka na momban ma ṅgadi-
loba, mo wo ya bewekedi ba e, a ɔna; O ya.

2 Ndi na ene, na ombwa nyama nyi saṅgi: na
mo e ja o moi au a alia pambu, na ekoto e bolabe
na mo; na mo a ala komedi. ndi a makomedi.

3 Na ni iponda a teli ebatteri a mbusa, na siṅga
ewekedi e mbusa, a ɔna: O ya.

4 Na nyama epepe e olo e busa; na e bolabe na
mo e ja o moi au o noṅgi mosaṅgo o nyulo
wasi, na ba ba maala bwa mo wo na nune: ndi
po dindene e bolabe na mo.

5 Na ni iponla a teli ebatteri bi lundise
bilalu, na siṅga ewekedi e lundise ilalu a kwali na;
O ya. Ndi na eni, naombwa nyama moundu, na
mo e ja o moi au a alia dimene o dia dau.

6 Ndi na siṅgi doi o tetin a bewekedi bee bine
a ɔna: Koini po da mbasi o nyulo denario po,
koini ma wundi ilalu o nyulo denario po: ndi o
ombwa, o si nyamse to mula to mau.

7 Na ni iponda a teli ebatteri e lundise bine, na
siṅga doi da ewekedi ya bine a kwala na; O ya.

8 Ndi na ene, na ombwa, nyama a misouno, na
dina da nu nyi ja o moi au de ndi kwidi, na
mundi ma kwidi mu bupe mo. Na ṅgiinya e

bolabe na babo o moi a duŋgo di wo o nyulo ine ya wasi, o bwa o nyulo po na njai na kwidi na nyama ekwain ya wasi.

9 Na ni iponda a teli ebatteri e lundise itanu, na ene o wasi a dio mi tii ma babo ba bwa-be o nyulo eyala ya Loba, na o nyulo mbuni mena ba aledino:

10 Ndi ba eya na doi dindene na: ? Njika iponda A Saŋgo, bosan̄gi, na mbadi, o si makaise na timbiseli maiya masu o moi abu ba ja o wasi e.

11 Na mboti e san̄gi, e bolabe na mo wo na mo wo; ndi e kwalabe na babo, na ba mawamuse na isun iponda, na te na mwemba a bautu babu na bona saŋgo abu pe ba lundise iponda abu, na ba ba maala bwabe ka na babo ba bwabeno.

12 Na ene na ni iponda a teli ebatteri e lundise motoba, na ombwa, besisedi bindene be ta; na we e timbi mou tu ka dibatu da nyo; mo di mo timbi ka maiya.

13 Na ŋgiinya ya moi be kwidino o wasi, biana bweli ba fig be pumba bepuma bau be si olo, ni iponda e s isabe na ŋgo mindene.

14 Na moi e ababe ka dibatu ni iponda e ulabele; na miduŋgo mese na beyundi be sumwabe o nyulo begedi babu.

15 Na kiŋe ya wasi, na batu bandene, na basan̄go ba bila, na mbwan̄ ma batu, na ba ŋgiinya, na batu bese bakum na wonja, ba uta babomene o mbea, na madali ma miduŋgo;

16 Ba kwali na miduŋgo na madali, na, O ko o moi asu, na uta biso o nyulo boso ba nu nyi ja o konda, na o nyulo maliŋga ma Muna a molongi:

17 Ebanja bunya bondene ba maliŋga mau bo poi, ? ndi nja nyi mawele teme e.

BEPASI, VII.

NDI o mbasa mano mambu, na enino an'eli in₂, ba temino o moi a matu₂ngu man₂ ma wasi ba aledi ng₂ in₂ ya wasi. na e si mawa₂gia o wasi, to o munja, to diingise bweli.

2 Na enino aujeli ipepe a abwa o uma we e busedi, a bene ebatteri ba Loba lu mwenya: ndi a beli na doi diudene na aujeli in₂ babo e bolabe o ense wasi isisi na munja;

3 A ona; O si ense wasi isisi, to munja, to miledi, na te na biso di batte baan ba Loba lu mwenya a mbombo a mioso muba.

4 Na si₂gani bola₂ngi ba babo battabe: lokuli ebwea na lokuli mwan₂ na lokuli long, ba battabe o nyulo mibia ma bana ba Israel.

5 O nyulo mbia ma Juda, dum da lokuli na loba lo battabe. O mbia ma Ruben dum da lokuli na loba lo battabe. O mbia na Gad, dum da lokuli na loba lo battabe.

6 O mbia mo A₂ser, dum da lokuli na loba lo battabe. O mbia ma Neftalim, dum da lokuli na loba lo battabe. O mbia ma Manassi, dum da lokuli na loba lo battabe.

7 O mbia na Simeon, dum da lokuli na loba lo battabe. O mbia na Levi, dum da lokuli na loba lo battabe. O mbia ma Issakar, dum da lokuli na loba lo battabe.

8 O mbia ma Zabulon, dum da lokuli na loba lo battabe. O mbia ma Josef, dum da lokuli na loba lo battabe. O mbia ma Benjamin, dum da lokuli na loba lo battabe.

9 Umbusa mano mambu, na eni, na ombwa dimuti dindene, na to motu a si wele la₂ngi, o nyulo matumba mese, na mibia, na batu, na loyeme, ba teme o boso ba konda, na o boso ba

Muna a moloŋgi, botisabe na mboti nyi saŋgi, na beeŋge ba lendi o maa mabu;

10 Ba eya na doi dindene, na;

Joŋgise dena Loba lasu, nyi ja o moi a konda,
Na o Muna a moloŋgi!

11 Na anjeli ese ba temino diŋgeli konda na midun na bewekedi be e bing, ndi ba ko o boso ba konda o mioso mabu, ba owe Loba. ba ona;

12 Amen: Bonam, na bosan̄gi, na jaŋgwa,

Na masoma, na edube, na ŋiginya, na ŋum,
Be na Loba lasu, mba na mba. Amen.

13 Na modun mowo a alabe a ona mba na:
?Ba nja bano ba botise na mboti nyi saŋgi e.
? njika uma ba wuno e.

14 Na ona mo na; A Saŋgo, o bii. A ona mba na; Bano be ndi babo ba ya o ndutu ndene, ba owa mboti abu, ba saŋgise mo o maiya ma Muna a moloŋgi.

15 Na ndi ba teme a boso ba konda ba Loba; ndi ba bia mo o bunya na o bulu o ndabo au; na nu nyi a ja asi o moi a konda a malatteli mboa au o moi abu.

16 Ba si maala pe bwa njai tom, to bwa nyon̄gi: we e si madipi babo, to nya iididi tom.

17 Muna a moloŋgi o tetin a konda a madese babo, a madieri babo o bebulu ba madiba ma loŋge, na Loba a matutua misodi na mioso mabu mese.

BEPASI, VIII.

NA ni iponda a teli ebatteri e lundise samba, pii e be o moi o iponda po.

2 Mba na enino anjeli samba ba teme o boso ba Loba; na miseba samba mi bolabe na babo.

3 Na anjeli ipepe a poi a teme o moi a dio, a

bene moonjo ma gold: ndi gita la benumba be bolabe na mo, na a mab la mo na besosumedi ba basangedi bese o moi a dio da gold di e o boso ba konda.

4 Na itutu ya benumba, na bes sumedi ba basangedi be abwa o boso ba Loba, o uyulo dia da anjeli.

5 Na anjeli a noŋgi moonjo, a lundise mo na wea ya dio, a pumba mo o wasi; ndi madoi mi e otuu, na ngadi-looa, na mte mte, a besoisedi ba wasi.

6 NA anjeli samba ba bene miseba samba, ba aŋgamedi babomene o loŋgo.

7 Ndi anjeli a boso a loŋgo; ndi madiba ma madali ma ta na wea pnŋgabe na maiya, ndi mi pumbabe wasi: na duŋgo da mieli di wo o milalu mi madisabe, na biulu bepenya bese be di-sabe.

8 Na anjeli iba a loŋgo, ndi e biana moduŋgo mondene mu diseno na wea, e pumbabe o munja; ndi duŋgo di wo da munja o milalu mi timbisebe maiya.

9 Na duŋgo da bewekedi ba be o munja, ba bene loŋge, ba widi, duŋgo di wo o nyulo belalu: na miolo pe bebuedi, duŋgo di wo o nyulo bilalu.

10 Na anjeli ilulu a loŋgo, ndi nŋingiti ndene e ko o nyulo moi, e disa ka na eturukan, ndi e kwidiuo o moi a miopi, na o moi a bebulu ba madiba duŋgo di wo o milalu.

11 Na dina da nŋingiti e belabe, Njungi: ndi madiba mu timbisabe njuŋgi, duŋgo di wo o nyulo malalu, ndi batu bagita ba widino o nyulo madiba, ebanja ba timbisabeno njuŋgi.

12 Na anjeli ine a loŋgo, na we, duŋgo di wo ya ilalu di dipabe, na duŋgo di wo ya ilalu

da mēdi, na duṅgo di wo ya ilalu da ṅgiṅgiti, ndi duṅgo dabu de timbisabe muititi, ndi bunya na bula pe bi si panya o iponda po o ilalu.

13 Na na ombwa, na siṅgino anjeli a punwa o tetin a moi, a ɔna na doi dindene na: Eboma, eboma, eboma, na ba ba ja o wasi o nyulo doi da moseba ma anjeli bapepe balalu ba maala loṅgo.

BEPASI, IX.

Na anjeli itanu a loṅgo, ndi na eue ṅgiṅgiti e ko o nyulo moi na te o wasi, na idubwan ya njiba e bolabe na mo.

2 Ndi a teli eyukukulu ya njiba: ndi na nyulo eyukukulu itutu e abwa ka na itutu ya dio dindene; ndi we e diusabe, na moi pe o nyulo tutu ya eyukukulu.

3 Ndi betanda be wa o nyulo etutu, be aluno o boso ba wasi; ndi ṅgiṅnya e bolabe na babo, ka na ṅgiṅga ba wasi ba bene ṅgiṅnya.

4 Na e ta e anedi babo na ba si manyamse biulu ba wasi, to biulu bepanya, to mieli; ndi batu mene ba ba si bene ebatteri a Loba o mbombo abu a mioso.

5 Ndi jania di bolabe na babo, na ba si mabwa batu, ndi na ba ma takisabe miḍdi mitanu; ndi betakedi babu be ta be biana ka betakedi ba ṅgiṅga, ni iponda a dipino motu.

6 O mini minya batu ba mapulise kwidi, ndi ba si maḍia mo; ba maala pula kwidi bwambi, ndi kwidi e manya miila na babo.

7 Ndi bowan ba betanda be biana nyama aṅga-medi na iweṅge: ndi o moi a milopo mabu ka bekoto ba gold; ndi mioso mabu ka na mioso ma batu.

8 Ba bene nyo biana nyo ya bitu; ndi masuṅga

mabu biana mastuiga ka ngila.

9 Ba bene ngutu a bwanga ka na ngutu a beyee: momban ma mapupulan mabu biana momban ma belundo na nyama gita ka na ba nyano o bila.

10 Ba bene miundu biana nginga, ndi ba mala-be; ndi nginaya abu e ye ndi o miundu mabu, o ense batu isisi miḡdi mitanu.

11 Ba bene kine o moi abu, anjeli ya n̄iba dina dau o bwambu ba Heber be ndi Abaddon, ni dina o bwambu ba Grik de na Apollion.

12 Eboma ewo e tombi; onbwa beboma biba bu pino o mbusa.

13 Na anjeli motoba a loḡo, n̄i na siḡani doi o nyulo toḡo inḡ ya dio da gold di e o bosu ba Loba.

14 A ḡna anjeli motoba nyi bene moseba, na: O unje anjeli inḡ, ba ba kakabe o nyulo moḡpi mindene ma Ufrates.

15 Na anjeli inḡ, ba unjabe ba ba ta ba aḡmia na iponda mene na bunya na moḡdi na mbu, na ba mendi bwa batu duḡo di wo o balalu.

16 Na bolangi ba mamuti ma bwemba, batu ba nyama bena bebwea biba ba lokuli ya lokuli; ndi na siḡino bolangi babu.

17 Nana ndi na enino nyama o jene lam, na babo ba jai o moi abu, ba bene ngutu a mianga mola ka na wea, na itutu na sulferi; na milopo ma nyama biana milopo ma ngila: na o nyulo modumbu mabu wea na etutu na sulferi be busino.

18 O nyulo bini betakedi bilalu duḡo da batu di wo o nyulo balalu be bwabe, o nyulo wea, na itutu, na sulferi ni busino o midumbu mabu.

19 Ebanja nginnya ya nyama yie o midumbu

mabu, na o miundu mabu; ebanja miundu mabu me biana nyama a bwabe; ba bene milopo, na o nyulo au ba ense isisi.

20 Na batu ba diabe, ba ba si bwabe o nyulo bini betakedi, ba si jatoe'i o nyulo bebolu ba maa mabu, na ba si owe devoli, na losaŋgo la silver, na gold, na misomba, na idali, na beweli. yuma mi si wale siŋga to jene to daŋgwa:

21 To ba si atoeli o nyulo bebwane baba to ŋgambi a ba to misuŋgi mabu to giba labu.

BEPASI, X.

NDI na ene anjeli epepe ya ŋgum, a wu na te na moi, botisebe na diwindi-windi, na pambu ya dikaki da dibobe o moi a molopo mau, boso bau biana we, miendi mau biana mibuŋgo ma wea.

2 A bene kalati isadi o dia dau di telami, ndi a tese mwendi au ya momi o moi a munja, na mwendi au ya dimosi o moi a wasi,

3 A eyi na doi din lene, ka na ŋgila a domano. Na ni iponda a maeyino, ŋgadi-loba samba ba toppo na madoi mabu.

4 Na ni iponda ŋgadi-loba samba ba toppi, na aŋgamia tila. Ndi na siŋgani doi di wu na moi di ŋna mba na: O batte mano mambu na ŋgadi-loba samba ba toppino, ndi o si tila babo.

5 Na anjeli mena na eni temino o moi a munja na o moi a wasi, a sambise dia dau o moi,

6 A kane-soŋgo na mo nyi e mba na mba, nu nyi a weki moi na mambu me otin, na wasi na mambu me otin, na munja na mambu me otin, na iponda e si mabe pe.

7 Ndi o minya ma doi ma lundise samba, ni iponda a mabairi loŋgo moseba mau, besuka ba Loba be maboi, ka na a ta a laŋgwedino na

bautu bau batopperi ba mudii.

8 Na doi de na na singi o nyulo moi, di ona pe mba na; O ala, noingo kalati nyi telami o dia da anjeli, nyi temino o moi a munja na o moi a wasi.

9 Ndi na aluno na anjeli, na ona mo na; O bola mba kalati isadi. Mo o ona mba na; O noingo, da mo, e matimbise dibum doingo njuangi, ndi e mabe o modumbu moingo nyengenye biana bombo ya eidi.

10 Ndi na noingi kalati isadi o dia da anjeli, na dedi mo; ndi e ta o modumbu mam nyengenye ka bombo ya eidi; ndi ngeri po na dedi mo, dibumdam di ta di timba njuangi.

11 Mo a ona mba na, O matoppo pe na mudii o o nyulo batu bagita, na matumba, na loyeme, na kiie.

BEPASI, XI.

NDI ekoko e bolabe na mba biana ebungo: na anjeli a teme, a ona; Asunwe, o mene ndabo a Loba, na dio, na babo ba owe otin;

2 Ndi eboko yie o mbusa a ndabo, o pumba mo one, o si mene mo; ebanja e bolabe na Basibii; ndi mundi ma bosangi ba mendi dakebeli wasi mwane ma miodi ua miba.

3 Ndi na emedi bola nginnya na bambun an iba, ndi ba matoppo ikuli a minya na bebwea biba na momotoba, botisabe na dibatu da malebu.

4 Mini me ndi mieli ma olivi miba, na bebungo ba beturukan biba be teme o bosobosa ba Sango ya wasi nyese:

5 Ye te na to mo wo a pula gense babo isisi, wea e mabusa o tetin a midumbu mabu, na dis baasi ngedi babu; Ye te na to mo wo a pula e

babo isisi, a mabwabe na nikamene.

6 Bano ba bene ñgiinya o kwese moi, na mbua e si yolo o minya ma betoppedi babu; ndi ba bene ñgiinya o moi a madiba o timbise babo maiya, na o dipi wasi na nya etakedi yese ka iponda ba emedino.

7 Na ni iponda ba borise belangwedi babu, nyama a eidi ni busino o njiba, a mawane bila dingise babo, na komedi, na bwa babo.

8 Na mibimba mabu mie o beboko ba mundi mondene mu belabe Sodom, na Egipt, otin ndi Saango abu a bwabe.

9 Na gita la batu, na mibia, na loyeme, na matumba, ba ene mibimba mabu minya milalu na epasi, ba si esele mibimba mabu mi pullabe.

10 Na ba ba ja o wasi ba mabwa monyeenge o moi abu, ba maoka loko, ba malomi mabia o mo wo na nune; ebanja bano batopperi baba ba takise babo ba ja o wasi.

11 Na ombusa minya milalu na epasi mi tomba, Mudii ma lone mu wu na Loba mu ingedino na babo, ndi ba teme na matanga mabu; na bonggo bondene bo ko o moi a ba ba ene babo.

12 Ndi ba siinga doi dindene o nyulo moi, di ona babo na; Ya unu. Na ba ba abwa o moi na dwindi-windi; na baasingedi babu ba ombwa.

13 Na o iponda mene besoisedi ba wasi bindene be ta, na duingo da mundi mu ko, duingo di wo o dum, na nyulo besoisedi ba wasi lokuli la batu samba ba bwabe; na ba ba diabe ba bwa bonggo, ndi ba boli besesedi na Loba la moi.

14 Eboma e bupe e tomba; ombwa eboma e lundise belalu a poi mola.

15 Na anjeli a lundise samba a longo moseba mau, ndi madoi mandene ma ta o moi, ba ona,

Bekumbu ba muni mundi be timbisebe bekumbu ba Saingo asu na Kraisi au; ndi a maania mba na mba.

16 Na mwaba ma midun na mine ba ta ba ja o begedi babu o boso ba Loba, ba ko o mioso mabu, ba owe Loba. Ba ona;

17 Biso di bola ua masoma, A Saingo Loba Ngum,

Nyi e, nyi ta, nyi maala po;

Ebanja o noingo ngiinya ongo ndene, na o ania.

18 Ndi matumba ma batu ba ta ba bene pidi, na malinga moingo ma pino,

Na iponda ya bawidi na ba kaisabe,

Na o boli bowen o bautu boingo batopperi,

Na basangedi, na babo ba bwa dina doingo boingo, basadi na bandene;

Na o manyamse babo ba nyamse wasi.

19 Na ndabo a Loba e telamino o moi, ndi elimbi ya dikaki e enabe o ndabo au. Ndi bekoñ be te, na madoi, na ngadi-loba, na besoisedi ba wasi; na mbua da idali dindene.

BEPASI, XII.

NA eubedi ndene e enabe o moi; mutu, botisabe na we, na modi wasi a matainga mau, na o moi a molopo mau ekoto ya ngingiti dum na iba;

2 Na mo a bene demi, a eya, a bwa ndutu na eyadi, a bene isisi o beyaedi.

3 Ndi eubedi epepe e enabe o moi; ombwa, mombe mondene mu mole, mo bene milopo samba na dum da tongo, na o moi a milopo mau bekoto samba.

4 Na na moundu mau a duti epasi ya ngingiti a moi, epasi wo o nyulo bilalu, a pumba babo o wasi; na mombe a teme o boso ba mu mutu nyi

a aingamia o ya, a pula da muna au dibokimene a yabeno.

5 Na mo a yaino muna a momi, nu nyi maania matumba mese na itumbu a eyee: na muna au a abwabeli o moi a Loba na begedi bau.

6 Na mutu a nya mula o eyañ, uma a bene begedi poñgabele na Loba, uma na ba madese mo otin, ikuli la minya na bebwea biba na momotoba.

7 Na bila bi ta o moi; Mikael na anjeli au ba anana diingise mombe; na mombe a anana na anjeli au.

8 Ndi ba si komedi, to begedi bau bi si diabe pe o moi tom.

9 Na mombe mondene a pumbabe, eduñ a nya-ma bwaba, a belabe devoli na Satan, nu nyi a wondi wasi nyese, a pumbabe o wasi, na anjeli au ba pumbabe wasi na mo.

10 Ndi na siinga doi dindene o inoi, di ona:
Tatanu joñgise di poi, na ñigiinya, na ekumbu ya Loba lasu,

Na ñigiinya ya Krai au;

Ebanja mo nyi bakeli bona tite a pumbabe wasi,
Nu nyi bakeli babo na dibaingo o boso ba Loba lasu, bunya na bulu.

11 Ndi ba komedi mo o nyulo maiya ma Muna a moloñgi,

Na o nyulo eyala ya belañgwedi babu;

Ebanja ba si toñdi loñge labu na te o na kwidi.

12 Na ndi bwa monyeñge a moi, na binyo bese ba ja otin.

Eboma na ba ba ja o wasi na munja,

Ebanja devoli a poi o wasi na binyo, a bene maliñga mandene,

Ebanja a biino na a si bene pe iponda gita.

13 Na ni iponda mombe a eni na a pumbabe

o wasi, a takise mutu nyi yai muna a momi.

14 Na o mutu mapupulan maba ma njo-mbila nyi ndene ma bolabe, na mo a punwe o eyañ, o begedi bau, uma udi a nyongisebeno iponda na iponda iba, na epasi a ponda o nyulo boso ba nyama a bwaba.

15 Na nyama a bwaba o nyulo modumbu mau a koma madiba ka na tōngo o mbusa a mutu, na a maalani mo o nyulo tōngo.

16 Na wasi e oñgwane mutu. na wasi e teli modumbu mau, a mia tōngo meua mombe a pumba o nyulo modumbu mau.

17 Na mombe mu bene madiंगा na inutu, a alo na wana bila na mbolako au ba diabe, babo ba neñge beanedi ba Loba, na belangwedi ba Jezu Kraisi.

NDI mba na tesebe o moi a mokoko ma munja.

BEPASI, XIII.

Ndi na ene nyama a eidi a busi o nyulo munja, a bene miloñgo samba, na dum da tōngo, na o moi a tōngo au a bene dum da bekoto, na o moi a milopo mau dina da dibena.

2 Na nyama a eidi meña na enino e ta ka njo, mataंगा mau ma ta ka bear, ndi modumbu mau ka modumbu ma ñgila. Ndi mombe a bolino mo ñgun au, na begedi, na ñgiñya ndene.

3 Ndi na ene molopo mau mo wo e biana ka e bene ebañgu na te na kwidi, na ebangu au ba kwidi e boe: na wasi nyese ba nyaka o nyulo nyama eidi.

4 Ndi ba owe mombe, ebanja a boli ñgiñya na nyama a eidi: ba owe pe nyama a eidi, ba ona; ? Nja nyi maale wana bila diñgise mo e.

5 Na modumbu mu bolabe na mo toppino

mambu mondene na dibena, na ngiinya e bolaba na mo o bola ebolu na te na mwane ma miodi na miba.

6 Na mo a teli modumbu mau o dibena diingise Loba, o bena dina dau, na monoko mau, no mo nyi ja o moi.

7 Na e bolabe na mo o wane tila diingise basangedi, na komedi babo; ndi ngiinya e bolabe na mo o moi a mibia mese, na loyeme, na matumba.

8 Na bese ba ja o wasi ba maowe mo, mina mabu mi si ta mi tilabe o kalati a longe la Muna a mologi nyi bwabe na te na ebokedi ya wasi.

9 Nu nyi bene itoi, esedi mo a siingi.

10 Nu nyie o mikoma, a maala na mikoma. Nu nyie na po, mo a mabwabe na po. Otin ndi be-tatteri na jemias da basangedi.

11 Ndi na ene nyama a eidi nyipepe e busi o wasi, a bene tongo iba biana muna a mologi, ndi a toppi ka na mombe.

12 Na mo a bolino na ngiinya nyese ya nyama a eidi o boso bau, a leeli wasi na babo ba ja otin o owe nyama a eidi nya boso, nu na eban-gu au e bolisabe:

13 A boli beembani bondene, a weka wea e busi o nyulo moi, na e poi o wasi o boso ba batu.

14 A wondo babo ba ja o wasi o nyulo beembani bena a bene ngiinya o bola o boso ba nyama a eidi; a ona pe babo ba ja o wasi, na ba maweka bowan ba nyama a eidi nyi bene eban-gu o nyulo po, ndi a eno.

15 A bene pe ngiinya o boli longe o bowan ba nyama a eidi na e matoppo, na babo ba si ma-owe bowan ba nyama a eidi ba maala bwabe.

16 A duta batu bese, basadi na bandene, mbwan na batuedi, wonja na bakakedi o nongo embani

o dia dabu da momi, to mbombo abu ya mioso.

17 Na na to na motu a mawele anda to andise, ko nu nyi bene jembani, to dina da nyama a eidi, to bolaŋgi ba dina dau.

18 Otin ndi jaŋgwa di eno. Esemi mo nyi bene bobia, a laŋga bolaŋgi ba nyama a eidi, e de ndi bolaŋgi ba motu, bolaŋgi bau be ndi bebwea motoba na momotoba na motoba.

BEPASI XIV.

NDI na ene, na ombwa Muna molaŋgi a temino o moduŋgo ma Zion, na ebwea lokuli na mwane na lone ba ta na mo, ba bene dina da Saŋgo abu tilabe na mbombo abu ya mioso.

2 Ndi na siŋga doi o nyulo moi ka doi da madiba ma gita, na doi da ŋgadi-loba a bwambi: na doi dena na siŋgi di ta ka batu ba ndiŋga ba maoba na ndiŋga abu.

3 Ndi ba loŋgo ka na beloŋgi ba penya o boso ba konda na o boso ba bewekedi bine, na midun, ndi to motu a si wele lea bini beloŋgi ko ba ba andisabe o nyulo wasi, ebwea la lokuli la batu na mwane na bane.

4 Bane be na babo ba si aledi mbindu o nyulo bitu; ebanja ba be ndi ŋgonderi. Bano be na babo ba bupe Muna a molaŋgi uma na uma a maalano. Bano ba andisabe o nyulo batu, bepuma ba boso o Loba na Muna a molaŋgi.

5 Na o midumbu mabu maondou mi si diabe; ba si bene ndi bosan o boso ba begedi ba Loba.

6 Na ene anjeli nyi pepe a pumwi o tetin a moi, a bene molaŋgo ma bwam ma bwindia o laŋgwa na babo ba ja o wasi, na matumba mese, na mibia, na loyeme, na batu:

7 A ona na doi dindene ua; O bwa Loba boŋgo,

o bola mo bosaŋgi: ebanja iponda la bekaisedi bau be poi; o owe mo nyi weki moi na wasi, na munja, na bebulu ba madliba.

8 Na anjeli nyi pepe a bupe, a ɔna; Babulon nyindene a kwidi, a kwidi; ebanja a boli na matumba mese ba nyɔ mau na madiŋga ma mosuŋgi mau.

9 Na anjeli a londise ilalu a bupe babo, a ɔna na doi dindene na; Ye te na motu a owe nyama a eidi, to bowan bau, to a noŋgi eembani o mbombo au ya boso to o dia dau.

10 Mo molemlem ma manyo mau ma madiŋga ma Loba, mena mapuŋwa o dibondi da pi li au mi si pungwabe na ndeli; mo a maala takisabe na wea na sulfer o boso ba anjeli a bosaŋgi na Muna moloŋgi.

11 Na itutu a udutu abu e abwa o moi mba na mba; na ba si bene iwumse bunya to bulu ba ba owe nyama a eidi to bowan bau: to ba ba noŋgo eembani ya dina dau.

12 Otiŋ ndi betatteri ba basaŋgedi be eno; babo ba neŋgeli beanedi ba Loba na jemia ya Jezu Krai.

13 Ndi na siŋga doi o nyulo moi, di ɔna mba na; O tila. Bonam bo be bawidi ba wo o dina da Saŋgo na te na nini iponda. E, Mudii mu ɔna, na ba ba mawumse na bebolu babu; ndi bebolu babu be bupe.

14 Ndi na ene na ombwa diwindi-windi di saŋga, na o moi a diwindi-windi, mo wo a ja biana Muna a motu, a bene o moi a molopo mau ekoto ya gold, na o dia dau, duendi di mole.

15 Na anjeli nyi pepe a busi o nyulo ndabo a Loba a beli na doi dindene na mo nyi ja o moi a diwindi-windi, a ɔna; Nemeli duendi doŋgo

na pata: ebanja iponda ya mumba e poi, lina ba wasi e maola.

16 Na mo nyi ja o moi a diwindi-windi a nemeli duendi dau o wasi; ndi wasi e patabe.

17 Na anjeli nyi pepe a busi o nyulo ndalo a Loba nyi e o moi, mo pe a bene duen li di mole.

18 Na anjeli nyi pepe a busi o nyulo dio, mo a bene nginyanya o moi a wea; ndi a bele na doi dindene na mo nyi bene duendi di mole, a ona mo na; Nemeli duendi doŋgo di mole, o tuma manyangi ma wasi; ebanja bepuma bau be ola.

19 Na anjeli a nemeli duendi dau o wasi, a tuma lonyeŋgen ya wasi, a pamba mo o uma a besossedi ba mau bindene ma madiŋga ma Loba.

20 Na besossedi ba mau be madakabeli o eboko a mudi, na maiya ma busi o nyulo besossedi ba mau na te na beyee ba nyama, o itum na te na ekuli a sta ia, na bebwea motoba.

BEPASI, XV.

NDI na ene embani e pepe o moi, bondene, na beubedi, anjeli samba, ba alia mambu ma bubu samba ma isukan; ebanja na babo maliŋga ma Loba ma malunda.

2 Na eni ka na munja ma jene pulisane na wea: na babo ba bene bekomedi o moi a nyama a cidi, na o moi a bowan bau, na o moi a eembani au, na o moi a bolaŋgi ba dina dau, ba teme o moi a munja ma jene, ba bene ndiŋga a Loba.

3 Ndi ba loŋgo beloŋgi ba Moses motu a Loba, na beloŋgi ba Muna a moloŋgi, ba ona;

A Saŋgo Loba Ngum,

Bebolu boŋgo be ndi bondene na benyakedi;

A kine ya bosangi,

Bedemo boŋgo be ndi betemedi ba sii na mbadi.

4 ? Nja nyi si mabwea ua boṅgo, A Saṅgo,
 Na busisabe dina doṅgo e:
 Ebanja uamene o e ndi bosaṅgi;
 Matumba mese ma ma'lapona owe o boso boṅgo;
 Ebanja bekaisedi boṅgo be biisabe.

5 O iponda mbusa na ene, na ombwa, ndabo
 a monoko ma mban o moi me telami.

6 Ndi anjeli samba ba busi o udabo a Loba nyi
 alia mambu ma bubu samba botisabe na linin nyi
 panya na e titi mbindu, na miaṅga inabu ma
 tiṅgabe na ṅodi ya gold.

7 Na mo wo ya bewekedi be e bine a boli anjeli
 samba mionjo sa nba ma gold, lunda na madiṅga
 ma Loba, nu nyi e mowenya mba na mba.

8 Ndi tempili e lunda na itutu, o nyulo bosaṅga
 ba Loba na ṅiṅnya au; ndi to motu a si wele
 iṅgea o tempili na te na mambu ma bubu samba
 ma anjeli samba be bo.

BEPASI, XVI

NDI na siṅga doi diindene o nyulo tempili, di
 kwalani na anjeli samba na: Binyo ala na koma
 maliṅga ma Loba mu e mionjo o moi a wasi.

2 Na nya boso a ala, a komi moonjo mau o
 moi a wasi; na yuma ya bubu na pola ya bubu e
 ko o moi a ba batu ba bene beembani ba nyama a
 eidi, na babo ba owe bowan bau.

3 Na anjeli mbusa a koma moonjo mau o
 moi a munja; na mu mu timba ka maiya ma
 mbimba a motu: na bese ba bene lōṅge o munja
 ba widi.

4 Na anjeli a lundise bilalu, a koma moonjo
 mau o moi a toṅgo, na bebulu ba madiba: ndi ba
 timba ka maiya.

5 Ndi na siṅga anjeli a madiba, a ona, A Saṅgo

o e ndi betemedi ba sii, ua o e, o ta, ebanja o kaise nika.

6 Ebanja ba ta ba koma maiya ma basangedi na batopperi ba mudii; ndi o bolino babo maiya o nyo; na mbadi ba duŋgamene.

7 Na siŋga dio, di ona: A Saŋgo, Loba Ngum; mbadi na betemedi ba sii be ndi bekaisedi boŋgo.

8 Na anjeli a lundise ine a koma moonjo mau o moi a we; ua ŋgiinya e bolabe na mo o dise batu na wea.

9 Na batu ba disebe na iididi ndene, ba bena dina da Loba. nu nyi bene ŋgiinya o moi a mano mambu ma bubu: ndi ba si atoeli o boli mo bosangi.

10 Na anjeli a lundise bitanu a koma moonjo mau o moi a begedi ba nyama a eidi; na ekumbu au e lunda na muniti; ndi ba koko loyeme abu na isisi.

11 Ba bena Loba la moi o nyulo isisi labu na pola abu, ba si atoeli ya bebolu babu.

12 Na anjeli nyi lundise motoba, a koma moonjo mau o moi a toŋgo da Ufrate yindene; na madiba mau ma anji, na na ŋgia ya kiŋe ya jeru e mapoŋgobe.

13 Na ene midii milalu ma mbindu ka mikōŋgi, ba busi o nyulo modumbu ma mombe, na onyulo modumbu ma nyama a eidi na o nyulo modumbu ma motopperi a lobango.

14 Ebanja ba e ndi midii ma devoli bolino be-embani, be alo o moi a kiŋe ya wasi nyese, o kotele babo o bila ba bo bunya bondene ba Loba, Ngum.

15 Ombwa na poi ka moibedi. Bonam na nu nyi tatta, na neŋgeli mboti au, ko na a daŋgwa mosamba, ndi ba ene bosolo bau.

16 Na mo a koteli babo o uma wo, uma e belabe o bwambu ba Heber na, Armageddo.

17 Na anjeli e lundise samba, a koma mionjo mau o moi a dibobe: na doi dindene di wu o nyulo tempili o moi, na o nyulo begedi, di ona; Bu b̄ai.

18 Na madoi ma ta, na nga li-loba, na bekoñ: na besoise li ba wasi bon leae bi ta, nika na ba si ta na batu ba ja o wasi, besoisedi ba ngum na benlene.

19 Na mudi mondene mu domabe bepasi bilalu, na mudi ma matumba ba kwidi, na: Babulon nyindene e moangelino o baso ba Loba, o bola mo dibondi da wain ya maliaga mau ma onye.

20 Na beyundi bese ba panwi one, na miduigo mi si diabe.

21 Na mbua madali mandene ma wu o moi ma ko batu nyulo, dimene dau de ka talanti: ndi batu ba b̄ena Loba o nyulo yini yuma bubi ya madali: ebanja bubi bau b̄e ndi bondene bwambi.

BEPASI, XVII.

NA mo wo ya anjeli samba ba bene mionjo samba, a kwalani mba, a ona mba na: Ya mu; na emedi lea ua bekaisedi ba mutu nyoñgi yindene, nu nyi a ja o moi a madiba ma gita.

2 Na mo ndi kiñe ya wasi ba wite mosuñgi, na ba ba ja o wasi ba timba basokedi o nyulo misuñgi mau.

3 Na a alanino mba o eyañ; ndi na ene mutu a ja o moi a nyama a eidi, e moñe. lunda na mina ma dibena, a bene milopo samba, na dum da toñgo.

4 Na mutu a botisabe na bibatu da purpili na

mole, botisabe na gold na madali ma mbilu gu, na perli, a bene dibondi da gold o dia dau, lunda na lubi na mbinda ua mosaligi mau;

5 Na o moi a mbombo au ya boso dina di tilabe, Esuka: Babulon nyindene, nyaigo ya bita ba nyongi, na miubi ma wasi.

6 Ndi na ene mutu a soko na maiya ma basan-gedi, na maiya ma bambun ba Jezu: na ni iponda na enino mo na uba, na nyaka nyindene.

7 Na anjeli a ona nba na, ? Nji o ubino e. Na malangwa ua besuka ba mutu, na nyama eidi ni bambe mo, nyi bene milopo samba na dum da tongo.

8 Nyama a eidi na o ene, e ta, ndi a si e pe: a maabwa o nyulo njiba, ndi a maala o dibumbe; na babo ba ja o wasi, babo mina mabu ni si tilabe o kalati a longe o nyulo ebokedi ya wasi, ni iponda ba ene nyama a eidi ni ta, ndi a titi, ndi e e pe, ba nyaka.

9 Otin ndi bobia bi beue jaingwa. Milopo samba me ndi midungo samba, o moi ndi mutu a jano.

10 Ndi kiine samba: batanu ba tomba, mo wo a e, na mopepe e si ya tatanu; ni iponda a pino, a emedi ja isun iponda.

11 Na nyama a eidi nyi ta, na a titi pe, mu molem-lem a lundise lombi, a e o nyulo samba, ndi a aluno o dibumbe.

12 Na dum da tongo na o enino ba e ndi dum da kiine, ba si aledi bekumbu tatanu; ndi ba aledi ngiinya ka kiine iponda po na nyama a eidi.

13 Bano ba bene ndi bobia bo wo, ba mabola nyama a eidi ngiinya abu na ngum abu.

14 Bano ba mawane bila dingise Muna, a moloigi, ndi Muna a moloigi a makomedi, babo: ebanja a e ndi Saigo ya basango, na Kiine ya

bakiñe: na babo ba ta na mo ba belabe, na posobe, na mbadi.

15 Na mo a ona mba na: Ma madiba mēna o eni, uma ndi mutu a nyoñgi a ja, maē ndi batu, na mamuti, na matumba, na loyeme.

16 Na dum da tōñgo na o enino na nyama 'eidi, bano ba maasiñge mutu a nyoñgi, ba matimbise mo mbamba na mosamba, ba mada beyubo bau, na dise mo na wea.

17 Ebanja Loba a tese mianu o milema mabu o bola gēnia dau, na o bē mwanu mo wo, na bola bekumbu babu na nyama a eidi, na te na beyala ba Loba be boi.

18 Na mutu nyi o eni, a e ndi mu mundi mondene, nyi anedi o moi a kiñe ya wasi.

BEPASI, XVIII.

O mbusa mano mambu, na ene anjeli nyi pepe, a sibano o nyulo moi, a bene ngiñnya ndene; na wasi e timba mwaie na bosangi bau.

2 Na mo a bele na ngiñnya na doi dindene, a ona; Babulon nyindene e kwidi, e kwidi, e timba begedi ba devoli, na mboa ma midii mese ma mbindu ese, na binun be asiñgabe.

3 Ebanja matumba mese ma ta manyo mau ma madiñga o nyulo misuñgi mau; na kiñe ya wasi ba wite mosuñgi na mo, na batu ba nynuñga ba wasi ba timbi mbwan o nyulo gita lau la bedoledi.

4 Ndi na siñga doi di pepe o nyulo moi, di ona; A bona bau, busa na mo, na na binyo o si matimba banongi na miubi mau, na o si makusa betakisedi bau:

5 Ebanja miubi mau mi opeli na te na moi, Loba a oñgele miubi mau,

6 O timbise mo ka na a boli na binyo, o bola

mo ñgeri na ñgeri ponda bebolu bau. Di dibondi mo a lundise, o lunda pe na mo ñgeri iba ;

7 Pondi na dimene a busise momene, na a ja na kumba, bola mo ponda dinene ndutu na itakise; ebanja mo a kwala na molema mau ua ; Na ja na ndoñgo, na titi ndi mokusa, na si maene ndutu.

8 Na ndi betakise bau be maala po o bunya bo wo, kwidi, na malebu, na njai: mo a madisabe na wea na bam ; ebanja Sañgo Loba nu nyi a kaise mo a e ndi ñgiñnya.

9 Na kiñe ya wasi, babo ba wite mosuñgi ua mo, na ja mwemba mau ba maeya na lebe mo ni iponda ba ene itutu a bedisedi bau,

10 Temino itum o nyulo boñgo babu ba ndeñge au, ba òna: Wee. wee! nu mundi mondene, Babulon, mundi ma ñgiñnya! ebanja o iponda po bekaisedi boñgo be po.

11 Na batu ba nyuñga ya wasi ba eya na lebe o nyulo au, ebanja to motu a si anda bima babu to iponda tom :

12 Nyuñga la gold na silver, na madali ma mbiluñgu, na perli, na linin a bwam, na mole, na siliki a mole, na bweli ba Tuor, na nya bewa bese ba mbañgo, na nya bewa bese ba bweli ba mbiluñgu, na misomba, na beyee, na madali ;

13 Na kinnimo, na benumba, na joki, na frai-kiusen, na mau, na mula, na maburu ma mbasi, na mbasi, ua nyaka, na miloñgi, na beembe, na belundo, na bakum, na midii ma batu.

14 Na bepuma ba mudii moñgo beña o pulino, be dia ua, na mambu mese mena nyeñgenye na ndolo ba dia ua, ndi o si maene pe mo tom.

15 Batu ba nyuñga ba mano mambu ba ba timbise mbwañ o nyulo au, ba mateme itum o nyulo

b go ba ndeŋge au, ba in eya na lele,

1 Ba makwala na; We, we! mudi mundene, mu botisebe na linin a bwam, na dibatu da purbili na mole, botisebe na bewa ba gold, na ma ali ma mbiluŋgu na perli. O iponda po muu mbwan mondene mu bumbisabe.

17 Na basaŋgo ba miŋlo mese, na mamuti mi me o mi lo, na ba a bese ba ala nyuŋga o nyulo munja ba teme itum,

18 Ni iponda ba eni itutu ya bedisedi bau, ba ŋna: ? Nji nyie biana mu mudi mondene e.

19 Na oa eleŋo dibunji o moi a milopo mabu, ba eya na lebe na etoto ndene, ba ŋna: Wee, wee, mu mudi mundene! O nyulo au bese ba aledi miŋlo o munja ba timbi mbwan o nyulo mbwan mau! O iponda po o timba dibumbe.

20 Bwa monyeŋge o moi au a binyo Bamoi, na binyo ba mololoma mosaŋgi, na batopperi ba mudii; ebanja Loba a kaise bwambu banyo o moi au.

21 Na anjeli ndene a noŋgo idali ka idali ya sia mbasi, a pumba mo o munja; a ŋna: Nanu ndi na ŋginiya, Babulon mudi mundene mu maale pumbabe wasi, ndi a si madiabe pe tom.

22 Na doi da batu ba ndiŋga, na batu ba ŋgombi, na mbili na moseba, ba si masiŋgabe o tetin oŋgo tom; to na mepoŋgedi bese a si madiabe o tetin oŋgo tom: na momban ma idali da mbasi, e si masiŋgabe o tetin nogo tom;

23 Na mwaie ma iturukan e si mapanya tetin oŋgo tom: doi da motu a diba, na ŋgonderi a diba ba si masiŋgabe o tetin oŋgo tom: batu banyo ba nyuŋga ba ta ndi bandene ba wasi; ebanja o nyulo bewusi banyo matumba mese ma wondobe.

24 Na tetin au, maiya ma batopperi ba mudii mu diabe, na basaṅgedi, na bese ba bwabe o wasi.

BEPASI, XIX.

O mbusa mano mambu na siṅgani doi dindene ka mamuti o nyulo moi, di ona; Alliluya:

Jongise, na bosaṅgi, na idube, na ṅiṅnya, be na Saṅgo asu Loba.

2 Ebanja bekaisedi bau be ndi mbadi na betemedi ba sii:

Ebanja a kaise mutu nyoṅgi nyi ndene, nu nyi nyamse wasi na mosuṅgi mau;

A pulise maiya ma bautu bau o maa mau.

3 Ndi pe ba ona; Alliluya.

Na itutu au e abwe o moi mba na mba.

4 Na mwaba ma midun na mine, na bewekedi be e bine ba ko asi, ba owe Loba nyi ja o moi a konda, ba ona, Amen, Alliluya!

5 Na doi di wu o konda, di ona; Sesa Loba lasu, a binyo bauta bau bese, na binyo ba bwa mo bongo basadi na bandene.

6 Ndi na siṅga, biana doi da dimuti dindene, ka doi da madiba ma gita, ka na doi da ṅgadi-loba bwambi, ba ona; Alliluya;

Ebanja Yehova Loba la Ngum a ania.

7 Esemi biso di bwa monyenge na tamse,

Na bola besesedi na mo;

Ebanja diba da Muna a moloṅgi mu boli po,

Na mutu nyi aṅamedino momene.

8 Ndi e bolabe na mo: na a mabotisabe na linin a bwam, isaṅga na di titi mbindu: linin a bwam de ndi bosaṅgi ba basaṅgedi.

9 Na mo a ona mba na; O tila, Bonam na babo ba belabe na ndema a diba da Muna a moloṅgi. Na mo a ona mba na;

Bini be ndi beyala ba mbadi ba Loba.

10 Na ndi na ko asi o miendi mau, o jowe mo. Na mo a ona mba na, O si bola; Mba na e ndi mwemba moutu ongo na bona saŋgo ba ba bene mbuñ a Jezu: o jowe Loba: ebanja mbuñ a Jezu e ndi moaŋga ma betoppedi ba mudii.

11 Ndi na ene moi mo telami, na ombwa, nyama e saŋgi, na nu nyi ja o moi au, a belebe Mbadi na Motemedi ma sii: o bosaŋgi a kaiseno na a wani bila.

12 Miso mau me na ka misonji ma wea, o moi a molopo mau bekoto gita be ta; a bene mina mi tilabe, ndi to motu a si biino mo, ko mo momene.

13 A botisabe na mboti dubisabe na maiya: na dina dau di belabe na, Eyala ya Loba.

14 Na mamuti ma bila ma e o moi ba bupe mo, botisabe na linin a bwam, saŋga, na di titi mbindu, ba ja o moi a nyama a saŋga.

15 Na o nyulo modumbu mau po nyi sombiseli e busino, na o nyulo au a madipa matumba; mo a maania babo na itumbu la eyee: na mo momene a dakeli beboki ba mau ma maliŋga ma Loba la ŋum nyi onye.

16 Na mo a bene o moi a mboti au, na o moi a dibobe dau dina di tilabe: Kiñe ya bakiñe, na Saŋgo ya basaŋgo.

17 Ndi na ene anjeli a teme tetin a we: a bele na doi dindene, a ona na binun bese be punwi o tetin a moi na, Binyo ya, koteli binyo-mene o uma wo, na ndema la Loba loudene:

18 Na binyo o mada beyubo ba kiñe, na beyubo ba basaŋgo ba lokuli, ua beyubo ba batu ba ŋginiya, na beyubo ba nyama, na ba ba ja o moi abu, na beyubo ba bese, wonja na bakum, basadi na bandene.

19 Ndi na ene nyama eidi, na bakiñe ba wasi, na mamuti mabu ma bila, ba kotone o uma wo o wani bila diingise mo nyi ja o moi a nyama, na diingise dimuti dau.

20 Na nyama a eidi e noingobe, na motopperi nya lobañgo a noingobe na mo, nu nyi boli niambu manyaka o boso bau, nu nyi wondi babo ba ta ba aledi jembani ya nyama a eidi, na babo ba jowe bowan bau. Baa ba bane ba pumbabe o munja ma wea mionyino na sulferi.

21 Na ba ba diabe ba bwabe o nyulo p_o ya mo nyi ja o moi a nyama, p_o mene ni busino o modumbu mau, na binun bese be ulisabe na beyubo babu.

BEPASI, XX.

MBA na ene anjeli nyi wu o moi, a bene idubwan la njiba, na ñgokobi ndene o dia dau.

2 Na mo a puteli mombe, nyama a bwaba a edun, nu nyi e Devoli na Satan, a kaki mo ikuli ya mibu,

3 A pumba mo o njiba, a kwese mo, a ele ebat-teri o moi au, na a si mawondo pe matumba, na te na ikuli ya mibu mi tomba: ndi o mbusa au a maunjabé isun a ponda.

4 Ndi na ene begedi gita, na babo ba ja o moi abu, na bekaisedi be bolabe na babo. Ndi na ene mudii ma babo ba bwabe o nyulo mbuñ a Jezu, na eyala ya Loba, na babo ba si owe nyama a eidi, to bowan bau, to na ba si aledi eembani o moi a mbombo abu ya boso, to maa mabu; ndi ba ja, ba ania na Kraisi ikuli ya mibu.

5 Ndi bawidi ba diabe ba si be pe na te na ikuli ya mibu mi tomba. Bini be ndi bepumbweli ba boso.

6 Bonam na bosaŋgi be nu nyi bene duŋgo dau o bepumbweli ba boso: o moi abu, kwidi la mbusa a si bene ŋgiinya; ndi ba mabe prisi ya Loba na Krai au, ndi ba maania ua mo ikuli ya mibu.

7 Na ni iponda ikuli ya mibu mi tomba, Satan a maunjabe o nyulo ndabo au beboa,

8 Ndi a maala, na a mawondo matumba ma e o matuŋgu mane ma wasi, Gog na Magog, o koteli babo o una wo na bila; bolaŋgi babu be ka moko ma munja.

9 Na babo ba aluno o boso ba mukuku ma wasi, ba diŋgeli mboa a basangedi, mundi ma ndolo. Na wea e wu na Loba nyu e o moi, ndi e diŋge babo:

10 Na Devoli nyi wondi babo a pumbabe o munja ma wea na sulferi, uma ndi nyama a eidi na motopperi a lobaŋgo ba eno. Ndi babo ba matakisabe bunya na bulu mba na mba.

11 Ndi na ene konda a saŋgi nyindene, na mo nyi ja o moi au, o boso bau ndi wasi na moi ba punwi one: na begedi bi si diabe na babo.

12 Ndi na ene bawidi basadi na bawidi ba teme o boso ba konda: ndi kalati e telami: kalati ipepe e teli pe mena kalati a lōŋge: na bawidi bi kaisabe o nyulo mano mambu ma tilabe o kalati ponda bebolu babu.

13 Na munja mu bola bawidi ba be na o tetin au; na kwidi na mundi ma kwidi ba boli bawidi ba be o tetin abu; ndi motu ua motu ba kaisabe ponda bebolu babu.

14 Na kwidi, na mundi ma kwidi ba pumbabe o munja ma wea. Nini e ndi kwidi la mbusa.

15 Na mo na mo nyi dina dau di si dia tilabe o kalati a lōŋge, a pumbabe o munja ma wea.

BEPASI, XXI.

NDI na ene moi nya penya na wasi nya penya ; ebanja moi a boso, na wasi a boso ba tombi one ; ndi munja ma titi pe.

2 Mba Jon, na ene mundi mosaŋgi, Jerusalem a penya, e wu ndi o Loba o nyulo moi, mu poi, poŋgobeli ka ŋgonderi a diba baŋisabe na mo-mi au.

3 Na siŋga doi dindene o nyulo moi, di ŋna ; Ombwa, monko ma Loba mo₂ na batu, ndi a maja na babo, ba mabe₂ bona bau, na Loba mo-mene a maja na babo, na be₂ ndi Loba labu.

4 Na Loba a maala tutu mis₂di mese o nyulo miso mabu ; ndi kwidi e titi pe tom, to ndutu, to geva mbimbi, to isisi di titi pe tom : ebanja mambu ma boso ma tomba.

5 Na nu nyi ja o moi a konda a ŋna. Ombwa na weki mambu mese ma penya. Ndi a ŋna mba na ; O tila ; ebanja bini beyala be₂ ndi mbadi na betemedi ba sii.

6 Na mo a ŋna mba na ; Bu boi. Mba na e Alfa, na Omega, ebairi na isu. Na emedi bola na mo nyi bwa nyoŋgi, ebulu a madiba ma loŋge na wonja.

7 Nu nyi a komedi, a mabene mambu mese ; na emedi be₂ Loba lau, mo pe a mabe₂ ndi muna am.

8 Ndi ba ba bwano boŋgo, na ba si dube, na babubi, na ba bwane ba batu, na batu ba misuŋgi, na batu ba ŋgambi, na batu ba losaŋgo, na balobaŋgo, duŋgo dabu di mabe₂ o tetin a munja ma wea, ni onye na wea na sulferi : nine nyie₂ ndi kwidi a mbusa.

9 Na mo wo ya anjeli samba ba bene mionjo samba lundi na mambu ma bubi samba ya isukan, a kwalani mba na ; Ya unu, na maleile

ua ngonderi a diba, munja ma Muna a moloŋgi.

10 Na mo a alane mba na mudii one na te na moduŋgo mondene na moasani, a lei mba nu mundi mondene, Jerusalem, nyisaŋgi, nyi siba wasi o nyulo Loba na moi.

11 A bene bosaŋgi ba Loba: ndi mwaie mau me ka idali di buki mbiluŋgu, ka na idali a jasper, e telami ka kristali;

12 Na a bene edima ndene na kanjo; e bene dum da mina na miba; na o mina dum da anjeli na baba, na mina mi tilabe o moi abu, bu be udi mina ma dum da bana ba Israel na baba:

13 O epasi a jeru mina milalu; o poŋgo, mina milalu; o mikundu, mina milalu; o mbeŋge mina milalu.

14 Na edima ya mundi e bene dum da bebokedi na biba, na o tetin abu mina ma dum da bamololoma ma Muna a moloŋgi na miba.

15 Ndi nu nyi a kwalani mba, a bene ekoko ya gold o mene mundi, na mina mau, na edima dau.

16 Na mundi mu naŋga na matuŋgu mane, di-mene dau mukuku na mute mu e ndi ka po: na mo a mene mundi na ekoko, dum da lokuli la stadia na iba. Mukuku, na mute, na kanjo au mu e ndi ka po.

17 Na a mene edima dau ebwea maboŋgo, na mwane na mane, dimene da motu, deua dimene da anjeli.

18 Na bima ba edima dau be ndi jasper: mundi me udi gold isangi, ka na kristali.

19 Na bebokedi ba wasi ba botisabe na nya nyese ya madali ma mbiluŋgu. Ebokedi a boso, jasper; ebokedi o mbusa saffiri: e e lundise ilalu, kalsidoni, e e lundise in e emerali;

20 E e lundise itanu, sardonix: e e lundise

motoba sardia; e e lundise samba, krisoliti; e e lundise lombi, berili; e e lundise dibua, topaz; e e lundise dum, krisoprasu; e e lundise dum na wo, jasini; e e lundise dum na iba, amutis.

21 Na dum da mina na miba me na dum da perli na iba; muna mo wo muē perli po; eboko ya mundi ye na gold isaŋgi, ka na jene na o menene.

22 Ndi na si ene tempili otin: ebanja Saŋgo Loba Ngum na Muna moloŋgi baē tempili au.

23 Na mundi mu si pula we, to moḍi o panyi otin; ebanja bosaŋgi ba Loba bi boli mo mwaie. Muna a moloŋgi me ndi mwaie mau.

24 Na matumba mena maonḡisabe, ba madaŋgwa o mwaie mau; na kiŋe ya wasi ba wane na mo isaŋga labu na idube.

25 Na mina mau mi si kwesebe tom o nyulo bunya; ndi bulu mu si mabe pe.

26 Ba mawane isaŋga na edube da matumba o tetin au.

27 Na mambu ma wele mbindu mi si maŋgea otin tom, to nya nyi bolano bubi to lobaŋgo: ndi babo ba tilabe na kalati a loŋge la Muna a moloŋgi.

BEPASI, XXII.

NDI a leeli mba tōŋgo a madiba ma loŋge, saŋgi ka kristali, e wu ndi o nyulo begedi ba Loba na o Muna a moloŋgi.

2 Na o tetin a eboko au, na sauwa a tōŋgo o mudi na mudi bweli ba loŋge, ba yai dum da nya bepuma na biba, be yaino bepuma bau o moḍi na moḍi mese; beyadi ba bweli be ndi beboliŋse ba inatumba.

3 Ndi elo di titi pe tom; konda ya Loba, na

Muna a mologgi e mabe otin; ndi bautu bau ba mabia mo;

4 Ba maene boso bau; dina dau di mabe o mbombo abu ya mioso.

5 Na bulu bu titi pe tom; ba si pula to eturukan, to mwaie ma we; ebanja Saŋgo Loba a boli babo mwaie: ndi ba maania mba na mba.

6 NA mo a ona mba na; Bini beyala be mbadi na betemedi ba sii: Saŋgo Loba la batopperi a bosaŋgi. a lomi anjeli au o leeli bautu bau mambu ma tatanu ma bolabe.

7 Ombwa, na mapoi mola: nu nyi neŋgelino bekwaledi ba mbuŋ ba yini kalati a e bonam.

8 Ndi mba Jon na enino mano mambu, na siŋgani. Na ni iponda na siŋga na eni, na ko asi o jowe o boso ba miendi ma anjeli nyi leeli mba mano mambu.

9 Ndi a qua mba na. O si bola nika; ebanja mba na e ndi mwemba ma ebolu oŋgo, na o bona tite batopperi ba mudii, na babo ba neŋge bekwaledi ba nini kalati: o jowe Loba.

10 Ndi a ona mba na, O si batta bekwaledi ba beukedi ba nini kalati: ebanja iponda e e bebe.

11 Nu nyi si tem na sii, esedi mo a tiŋgami nyi si tem na sii: nu nyi e ubindu, esedi mo a tiŋgami mbindu: nu nyi e temi na sii, esedi mo a tiŋgami etem na sii; nu nyi e bosaŋgi, esedi mo a tiŋgami bosaŋgi.

12 Ombwa, na poi tatanu; bowen bam ba e na mba, o boli na motu nyese ponda na ebolu au.

13 Na e ndi Alfa, na Omega, ebairi na isu, nya boso na nyusukan.

14 Bonam na babo ba boli beanedi bau, na ba maalia bebenedi ba bweli ba loŋge, na ba maiŋgea o mundi o nyulo mina mau.

15 Ebanja ombusa mbo mi e, na batu ba ngambi, na batu ba misuŋgi, na batu ba bwane, na baowedi ba losaŋgo, na mo na mo nyi tondi to nyi bolino lobaŋgo.

16 Mba Jezu na lomi anjeli am o boli mbuñ na binyo mano mambu o tetin a miemba. Na e ndi moaŋga na muna a David, ŋgiŋgiti ya ediba nyi masanji.

17 Ndi mudii, na ŋgonderi a diba, ba ona; Ya. Esedi mo nyi siŋgani a ona, Ya. Na mo nyi boo nyoŋgi, esedi mo a ya. Na mo na mo nyi a emedi, esedi mo a noŋgi madiba ma lōŋge na wonja.

18 Mba na bola eyala na motu na motu nyi siŋgino beyala ba bekwaledi ba nini kalati; ndi motu mo wo a bati te na mano mambu, Loba lo mabatia pe mo mambu ma bubi ma tilabe o nini kalati.

19 Ye te na to motu a masumwa beyala ba kalati ba bini bekwaledi, Loba a masumwa duŋgo dau o nyulo kalati a lōŋge, na mudi mosaŋgi, na o nyulo mambu mu ma tilabe na nini kalati.

20 Nu nyi bolino mbuñ ya mano mambu, a ona; Nambadi na poi mola. Amen. A Saŋgo Jezu, o poi nika.

21 Ndolo a Saŋgo asu Jezu Krai de na binyo bese. Amen.

ISU.

BS325 .D85

Kalati ya loba : 'mbun a penya ya sango

Princeton Theological Seminary-Speer Library

1 1012 00077 3970